This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Это цифровая коиия книги, хранящейся для иотомков на библиотечных иолках, ирежде чем ее отсканировали сотрудники комиании Google в рамках ироекта, цель которого - сделать книги со всего мира достуиными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских ирав на эту книгу истек, и она иерешла в свободный достуи. Книга иереходит в свободный достуи, если на нее не были иоданы авторские ирава или срок действия авторских ирав истек. Переход книги в свободный достуи в разных странах осуществляется ио-разному. Книги, иерешедшие в свободный достуи, это наш ключ к ирошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все иометки, иримечания и другие заииси, существующие в оригинальном издании, как наиоминание о том долгом иути, который книга ирошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Комиания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы иеревести книги, иерешедшие в свободный достуи, в цифровой формат и сделать их широкодостуиными. Книги, иерешедшие в свободный достуи, иринадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, иоэтому, чтобы и в дальнейшем иредоставлять этот ресурс, мы ирединяли некоторые действия, иредотвращающие коммерческое исиользование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические заиросы.

Мы также иросим Вас о следующем.

- Не исиользуйте файлы в коммерческих целях.
  Мы разработали ирограмму Поиск книг Google для всех иользователей, иоэтому исиользуйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отиравляйте автоматические заиросы.
  Не отиравляйте в систему Google автоматические заиросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного иеревода, оитического расиознавания символов или других областей, где достуи к большому количеству текста может оказаться иолезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем исиользовать материалы, иерешедшие в свободный достуи.
- Не удаляйте атрибуты Google.
  В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он иозволяет иользователям узнать об этом ироекте и иомогает им найти доиолнительные материалы ири иомощи ирограммы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
  Независимо от того, что Вы исиользуйте, не забудьте ироверить законность своих действий, за которые Вы несете иолную ответственность. Не думайте, что если книга иерешла в свободный достуи в США, то ее на этом основании могут исиользовать читатели из других стран. Условия для иерехода книги в свободный достуи в разных странах различны, иоэтому нет единых иравил, иозволяющих оиределить, можно ли в оиределенном случае исиользовать оиределенную книгу. Не думайте, что если книга иоявилась в Поиске книг Google, то ее можно исиользовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских ирав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне достуиной и иолезной. Программа Поиск книг Google иомогает иользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый иоиск ио этой книге можно выиолнить на странице http://books.google.com/

A 812,696

PROPERTY OF
University of Michigan Libraries
1817
ARTES SCIENTIA VERITAS

Ն. ՄԱՌ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅՔ ԱՌԱԿԱՑ ՎԱՐԴԱՆԱՅ

ՆԻՒԹՔ ԱՌ Ի ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋԻՆ ԴԱՐՈՒՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ

—

ՄԱՍՆ Բ

—

ԲՆԱԳԻՐ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ
ՏՊԱՐԱՆ Ի. Ն. ՍԿՈՐՈԽՈԴՈՎԻ
ՌՅԽԳ

PK
8547
.V29
F96
1894a
v.2

[illegible]435-230

Н. Марръ

Vardan

СБОРНИКИ ПРИТЧЪ ВАРДАНА

МАТЕРІАЛЫ ДЛЯ ИСТОРІИ СРЕДНЕВѢКОВОЙ АРМЯНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

—

ЧАСТЬ II

—

ТЕКСТЪ.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.
Типографія И. Н. Скороходова (Надеждинская, 43).
1894.

DT I RCT
10

Цѣна за три части пять рублей.

КНИЖНЫЙ МАГАЗИНЪ
Т-ва ПОСРЕДНИКЪ
В. О. 8 линія, 9.
С.-ПЕТЕРБУРГЪ

Յերից ժամանց երկուցն միջին ծանիր զա-
գի առաջինն անկ ի քննութիւն, այլ զոր յետին է՝ մանր բնագիրք Հայերէն, մասամբ ի ռուս թարգմանեալք, և Հաստուածք յԱզուեստագրոց արարերէն Հանդերձ մանրախոյզ ցուցակաւ ստա-
տանց ձեռագրացն որրոյ Էջմիածնի, կալ իւրև գլյաւելուած. ընդ որում միահեալ տուեալ ի տպագրութիւն՝ առաջիկայդ յամենց ասուրակ:

Աստ ի 49 իջէն անտի գարմացիս ի վե-
րայ այլայլութեան տառից ոմանց. քանզի բուռն Հարեալ զտպագրութենէ ժամին ի տեղւոջ ու-
րեք շուտափոյթ եղէ անցուցանել զգործն ան-
դուստ յայլ տեղի, որպէս Հարկ ինչ ստիպէր:

Արդ զընագիրս բաց ի մեծաց վերնագրու-
թեանց յինէն ի ներքս մուծելոց եղեալ է իմ ի տիպ ոչ և ի մի տառ անգամ ընթանալով ընդդէմ ընթերցուածոց ւրինակացն. զի և զամենայնութիւնս և զորս առ Հասարակ եղծմունք լեզուի յընդաւրինակաւղաց կամ ուղիղ գրութեան սւին, զամենեսեան ի մէջ

առաք

առաջ անփոփոխ։ Սակայն դիւրաւէ դիտելիս զ՝ի գործ արկելոց ձեռագրացս, զսուտս և զոր-պէսն, ո՛վ վերծանաւղ ուշիմագոյնդ, խնդրեմ ի բուն ուսումնասիրութեանն, որ է մասն առա-ջինն՝ ի լեզու ռուսաց այժմէն իսկ արկանելի ընդ գրոշմաւ և յուսով դրոշմեալ արդէն, իբրև հասցէ սա ի ձեռս։ Գտցես անդանաւր և ազգի ազգի տեսութիւնս ի նուաստէս ա-բարեալս և ծանաւթութիւնս զանձնէ Վար-դանայ Այգեկցւոյ և զորոց նմին ընծային զա-նակ զանակ ժողովածոյք առակաց, այլ և լո՛ր զառ սոյն երկրորդ մասն ցուցակ սխալա-նացն, զորս աստէն ի կրկին ընթեռնուլ նկա-տեցուք. և սոքին երանի թէ բնաւ ոչ եղա-նիցեն ի դեմսս, բայց աւա՜ղ տեսանեմ աչաւ ուրեք ուրեք զեղուզակս՝ գոգցես զնենգաւոր կապս աչացն, թէպէտ և յոյժ փոքունս թուով։ Իսկ կար իմ այսչափ էր։

Ս. Պետերբուրգ 26 մայիսի 1895

Ն. Մ.

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ ԱՌԱԿԱՑ ՎԱՐԴԱՆԱՑ

A = [illegible] 2180 ([illegible] 2146)
B = » » » » » » 453 ([illegible] 445)
C = » » » » » » 1684 ([illegible] 1642)
C[a] = » » » » » » 1711 ([illegible] 1669)
D = » » » » » » 12
E = » » » » » » 2189, 90—95 [illegible]
F = » » » » » » 2281 ([illegible] 2237)
G = » » » » » » 0 [illegible]
G[a] = » » » » » » 0 » » »
H = » » » » » » 2282 ([illegible] 2238)
I = » » » » » » 0 [illegible]
K = » » » » » » 1636
L = » » » » » » 11
[illegible] 86 = » » » » » » 86
V = » [illegible] anc. fonds [illegible] 125
[illegible] 90 = [illegible] 90
[illegible] 95 = » » » » » 95
S. Laz. [illegible] = [illegible]
S. Laz. [illegible] = » » » » [illegible]
[illegible] 31 = » » » [illegible] 31
[illegible] 146 = » » » » » 146
ag = [illegible] 1668.
ag E = » » [illegible] 1698.

ՑԱՆԿ
ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍԻՆ

Ա. [illegible] 1
Բ. [illegible] 2
Գ. [illegible] 3
Դ. [illegible] 3
Դա. » » » [illegible] 4
Դբ. » » » » » 4
Դգ. » » » » » 5
Ե. [illegible] 5
Եա. » » » » » » [illegible] 6
Զ. [illegible] 8
Է. [illegible] 8
Ը. [illegible] 9
Ըա. » » » [illegible] 10
Թ. [illegible] 11
Ժ. [illegible] 11
Ժա. » » » [illegible] 12
ԺԱ. [illegible] 13
ԺԲ. [illegible] 14
ԺԲա. » » » [illegible] 14
ԺԲբ. » » » » » 15
ԺԳ. [illegible] 15
ԺԳա. » » [illegible] 16
ԺԳբ. » » » » 16
ԺԴ. [illegible] 17
ԺԵ. [illegible] 17
ԺԵա. » [illegible] 18
ԺԶ. [illegible] 18
ԺԷ. [illegible] 19
ԺԷա. » » » [illegible] 20
ԺԸ. [illegible] 20
ԺԸա. » » » [illegible] 21
ԺԸբ. » » » » » 22
ԺԸգ. » » » » » 23
ԺԹ. [illegible] 24
Ի. [illegible] 24

[illegible] 25
[illegible] 26
[illegible] 26
[illegible] 27
[illegible] 28
[illegible] 29
[illegible] 30
[illegible] 30
[illegible] 31
[illegible] 31
[illegible] 32
[illegible] 33
[illegible] 33
[illegible] 35
[illegible] 35
[illegible] 36
[illegible] 36
[illegible] 37
[illegible] 39
[illegible] 41
[illegible] 42
[illegible] 44
[illegible] 44
[illegible] 45
[illegible] 46
[illegible] 46
[illegible] 47
[illegible] 47
[illegible] 49
[illegible] 50
[illegible] 52
[illegible] 53
[illegible] 54
[illegible] 55
[illegible] 56
[illegible] 57
[illegible] 58
[illegible] 58
[illegible] 59
[illegible] 61
[illegible] 62
[illegible] 63
[illegible] 64
[illegible] 64
[illegible] 65
[illegible] 66
[illegible] 67
[illegible] 68
[illegible] 69
[illegible] 71
[illegible] 71
[illegible] 72

[illegible] 73
[illegible] 73
[illegible] 74
[illegible] 75
[illegible] 76
[illegible] 77
[illegible] 77
[illegible] » » » [illegible] 78
[illegible] » » » » » 78
[illegible] 79
[illegible] » » » » [illegible] 80
[illegible] 81
[illegible] » » [illegible] 81
[illegible] 82
[illegible] 82
[illegible] 83
[illegible] 84
[illegible] 85
[illegible] » » » [illegible] 86
[illegible] 86
[illegible] » » » [illegible] 87
[illegible] 88
[illegible] » » [illegible] 89
[illegible] 89
[illegible] 90
[illegible] » » [illegible] 91
[illegible] 92
[illegible] 92
[illegible] » » [illegible] 93
[illegible] » » » » 94
[illegible] 94
[illegible] 95
[illegible] 96
[illegible] » » » » [illegible] 96
[illegible] 97
[illegible] 97
[illegible] » » » [illegible] 98
[illegible] 98
[illegible] 100
[illegible] » » [illegible] 100
[illegible] 100
[illegible] 101
[illegible] 101
[illegible] 102
[illegible] 102
[illegible] 103
[illegible] 104
[illegible] 104
[illegible] 105
[illegible] 106
[illegible] 107
[illegible] 107
[illegible] 108
[illegible] » » [illegible] 109

ՂԳ. [illegible] 109
ՂԳա. » » » այլ խրատաբանութիւն 110
ՂԴ. [illegible] 111
ՂԵ. [illegible] 111
ՂԵա. » » այլ խրատաբանութիւն 113
ՂԵբ. » » » » 113
ՂԶ. [illegible] 114
ՂԶա. » » » այլ խրատաբանութիւն 114
ՂԶբ. » » » » » 115
ՂԶգ. » » » » » 116
ՂԷ. [illegible] 116
ՂԸ. [illegible] 117
ՂԹ. [illegible] 117
Ճ. [illegible] 118
Ճա. » » այլ խրատաբանութիւն 119
ՃԱ. [illegible] 119
ՃԲ. [illegible] 120
ՃԳ. [illegible] 120
ՃԴ. [illegible] 121
ՃԵ. [illegible] 122
ՃԶ. [illegible] 122
ՃԶա. » » այլ խրատաբանութիւն 123
ՃԷ. [illegible] 123
ՃԷա. [illegible] 123
ՃԸ. [illegible] 124
ՃԸա. » » այլ խրատաբանութիւն 124
ՃԹ. [illegible] 124
ՃԹա. » » » » այլ խրատաբանութիւն 125
ՃԺ. [illegible] 126
ՃԺԱ. [illegible] 128
ՃԺԱա. » » » այլ խրատաբանութիւն 129
ՃԺԱբ. » » » » » 129
ՃԺԲ. [illegible] 130
ՃԺԳ. [illegible] 130
ՃԺԴ. [illegible] 131
ՃԺԵ. [illegible] 132
ՃԺԶ. [illegible] 133
ՃԺԶա. » » » այլ խրատաբանութիւն 135
ՃԺԷ. [illegible] 136
ՃԺԸ. [illegible] 138
ՃԺԹ. [illegible] 139
ՃԻ. [illegible] 142
ՃԻԱ. [illegible] 144
ՃԻԲ. [illegible] 146
ՃԻԳ. [illegible] 148
ՃԻԴ. [illegible] 149
ՃԻԵ. [illegible] 150
ՃԻԶ. [illegible] 151
ՃԻԷ. [illegible] 151
ՃԻԸ. [illegible] 152
ՃԻԹ. [illegible] 152
ՃԼ. [illegible] 153
ՃԼԱ. [illegible] 153
ՃԼԲ. [illegible] 154

ՃԼԳ· [illegible] 154
ՃԼԴ· Էշ 156
ՃԼԵ· [illegible] 158
ՃԼԵա· » » այլ խրատաբանութիւն 158
ՃԼԶ· [illegible] 163
ՃԼԷ· [illegible] 164
ՃԼԸ· [illegible] 165
ՃԼԹ· [illegible] 166
ՃԽ· [illegible] 167
ՃԽԱ· [illegible] 167
ՃԽԲ· [illegible] 168
ՃԽԲա· » » » » » » » այլ խրատաբանութիւն . 170
ՃԽԲբ· » » » » » » » » » . . 171
ՃԽԳ· [illegible] 172
ՃԽԴ· [illegible] 172
ՃԽԵ· [illegible] 173
ՃԽԶ· [illegible] 173
ՃԽԷ· [illegible] 174
ՃԽԸ· [illegible] 175
ՃԽԹ· [illegible] 175
ՃԽԹա· » » այլ խրատաբանութիւն 176
ՃԾ· [illegible] 177
ՃԾա· » » » այլ խրատաբանութիւն 178
ՃԾբ· » » » » » 178
ՃԾԱ· [illegible] 179
ՃԾԲ· [illegible] 181
ՃԾԳ· [illegible] 182
ՃԾԴ· [illegible] 183
ՃԾԵ· [illegible] 184
ՃԾԶ· [illegible] 185
ՃԾԷ· [illegible] 187
ՃԾԸ· [illegible] 188
ՃԾԸա· » » այլ խրատաբանութիւն 189
ՃԾԹ· [illegible] 191
ՃԿ· [illegible] 192
ՃԿԱ· [illegible] 192
ՃԿԱա· » » այլ խրատաբանութիւն 193
ՃԿԲ· [illegible] 194
ՃԿԳ· [illegible] 194
ՃԿԳա· » » այլ խրատաբանութիւն 195
ՃԿԳբ· » » » » 195
ՃԿԴ· [illegible] 196
ՃԿԵ· [illegible] 196
ՃԿԵա· » » այլ խրատաբանութիւն 197
ՃԿԶ· [illegible] 197

[illegible] . . . . . 198—207

ՃԿԷ· [illegible] 198
ՃԿԸ· [illegible] 199
ՃԿԸա· » » » » այլ խրատաբանութիւն 201
ՃԿԹ· [illegible] 205
ՃՀ· [illegible] 205
ՃՀԱ· [illegible] 206
ՃՀԲ· [illegible] 207

[illegible] . . . . . . 208—258

[illegible] 208

[illegible] » » » [illegible] 209

[illegible] 210

[illegible] 210

[illegible] » » » [illegible] 211

[illegible] 212

[illegible] 213

[illegible] 213

[illegible] 213

[illegible] 214

[illegible] 215

[illegible] 215

[illegible] 216

[illegible] » » » » [illegible] 216

[illegible] 217

[illegible] » » » [illegible] 218

[illegible] 219

[illegible] 220

[illegible] 220

[illegible] 221

[illegible] 221

[illegible] 222

[illegible] 223

[illegible] 224

[illegible] 224

[illegible] 225

[illegible] 226

[illegible] 226

[illegible] » » » » [illegible] 227

[illegible] » » » » » » 227

[illegible] 228

[illegible] 229

[illegible] » » » [illegible] 229

[illegible] 230

[illegible] 230

[illegible] 231

[illegible] 233

[illegible] 233

[illegible] 234

[illegible] 235

[illegible] 235

[illegible] 236

[illegible] 236

[illegible] 236

[illegible] 237

[illegible] 237

[illegible] 238

[illegible] 238

[illegible] 238

[illegible] 239

[illegible] 242

[illegible] 242

ՄԺԸ. [illegible] 243
ՄԺԸա. » » » » այլ [illegible] 244
ՄԺԹ. [illegible] և [illegible] 245
ՄԻ. [illegible] և [illegible] 246
ՄԻա. » » » » այլ [illegible] 248
ՄԻԱ. [illegible] 248
ՄԻԲ. [illegible] 249
ՄԻԳ. [illegible] 252
ՄԻԴ. [illegible] և [illegible] 253
ՄԻԵ. [illegible] 254
ՄԻԶ. [illegible] 257
ՄԻԷ. [illegible] և [illegible] 258

Գ. ՄՆԱՑՈՐԴՔ [illegible] Ի ՁԵՌԱԳՐԱՑՆ A. . . . . 258—261

ՄԻԸ. [illegible] 258
ՄԻԹ. [illegible] և [illegible] 259
ՄԼ. [illegible] և [illegible] 260
ՄԼԱ. [illegible] 260
ՄԼԱա. » » » » այլ [illegible] 260
ՄԼԲ. [illegible] 261

Դ. ՄՆԱՑՈՐԴՔ [illegible] Ի ՁԵՌԱԳՐԱՑՆ B. . . . . 262—268

ՄԼԳ. [illegible] 262
ՄԼԳա. » այլ [illegible] 262
ՄԼԳբ. » » » 262
ՄԼԴ. [illegible] և [illegible] 263
ՄԼԵ. [illegible] և [illegible] և [illegible] 264
ՄԼԵա. » » » այլ [illegible] 264
ՄԼԶ. [illegible] և [illegible] 265
ՄԼԷ. [illegible] և [illegible] 266
ՄԼԸ. [illegible] 266
ՄԼԹ. [illegible] 267
ՄԽ. [illegible] 267

Ե. ՄՆԱՑՈՐԴՔ [illegible] Ի ՁԵՌԱԳՐԱՑՆ C. . . . . 268—270

ՄԽԱ. [illegible] 268
ՄԽԲ. [illegible] և [illegible] 269
ՄԽԲա. » » այլ [illegible] 270

Զ. ՄՆԱՑՈՐԴՔ [illegible] Ի ՁԵՌԱԳՐԱՑՆ D. . . . . 270—300

ՄԽԳ. [illegible] և [illegible] 270
ՄԽԴ. [illegible] և [illegible] 270
ՄԽԵ. [illegible] 271
ՄԽԶ. [illegible] 271
ՄԽԷ. [illegible] 272
ՄԽԸ. [illegible] 273
ՄԽԹ. [illegible] 273
ՄԾ. [illegible] 274
ՄԾԱ. [illegible] 274
ՄԾԲ. [illegible] 274
ՄԾԳ. [illegible] 274
ՄԾԴ. [illegible] 275
ՄԾԵ. [illegible] 275

[illegible] 276
[illegible] 277
[illegible] 277
[illegible] 278
[illegible] 279
[illegible] 279
[illegible] 280
[illegible] 280
[illegible] 280
[illegible] 281
[illegible] 281
[illegible] 281
[illegible] 281
[illegible] 282
[illegible] 282
[illegible] 283
[illegible] 283
[illegible] 283
[illegible] 284
[illegible] 284
[illegible] 285
[illegible] 285
[illegible] 286
[illegible] 286
[illegible] 287
[illegible] 287
[illegible] 287
[illegible] 288
[illegible] 288
[illegible] 289
[illegible] 290
[illegible] 291
[illegible] 291
[illegible] 292
[illegible] 292
[illegible] 293
[illegible] 293
[illegible] 294
[illegible] 295
[illegible] 295
[illegible] 296
[illegible] 296
[illegible] 296
[illegible] 297
[illegible] 298
[illegible] 298
[illegible] 298
[illegible] 299
[illegible] 299
[illegible] 299
[illegible] 300

[illegible] . . . . . 301—320
[illegible] 301
[illegible] 302

ՑԳ. Գեղջուկ առակախօսն. 302
ՑԴ. Վարժապետաց առասպելաբանին 303
ՑԵ. Մրջիւնաց և թագաւոր ձկանց. 304
ՑԶ. Արջին Թանձրութ. 304
ՑԷ. Ցեխին ձուկն գետափաց 305
ՑԸ. Հայր և աղջկերք 305
ՑԹ. Կոյր և աչքաւոր 305
ՑԺ. Դ. այլ մարդ 306
ՑԺԱ. Գայլն և բոլոր 306
ՑԺԲ. Դ. այլ գահոյք 306
ՑԺԳ. Հալուլ մարդ 306
ՑԺԴ. Երկու աղքատք քաղէ 307
ՑԺԵ. Երկու ծանօթք. 308
ՑԺԶ. Գործելութիւն. 309
ՑԺԷ. Կին որ ... գործեաց ի 309
ՑԺԸ. Մեծատուն և մշակ 309
ՑԺԹ. Երկաթագործ մուրճն և աղքատագործ որդին 309
ՑԻ. Վարդապետ և աշակերտ. 310
ՑԻ—. » » այլ խրատաբանութիւն. 310
ՑԻԱ. Հրեայ և քրիստոնեայ. 310
ՑԻԲ. Ի բանն Ղուկասու 16,9. 311
ՑԻԳ. Ի բանն Յովհաննու 16,15. 311
ՑԻԴ. Սուլտան Մահմուդ և ծառայ 311
ՑԻԵ. Դ. գող և սուլտան Մահմուդ. 312
ՑԻԶ. Թագաւորի որդի և իմաստասէր վարդապետ. 312
ՑԻԷ. Գայլն և Տէրս. 313
ՑԻԸ. Սատան. 313
ՑԻԹ. Խելք և Ճար. 313
ՑԼ. Զաւրութիւն այրի 314
ՑԼԱ. Խաւթին ալիւր. 314
ՑԼԲ. Սողոմոն իմաստուն. 316
ՑԼԳ. Նուշ և ... և ծիծառն 316
ՑԼԴ. Սատանայ և Գաբրիէլ. 317
ՑԼԵ. [illegible] 317
ՑԼԶ. Աղքատ այր և չարք. 318
ՑԼԷ. Սարեկ և ձագք. 318
ՑԼԸ. Կապիկք և որսորդք 319
ՑԼԹ. Աղուէս և պանդուխտ մարդ. 319
ՑԽ. Աղուէս և արագիլ. 319
ՑԽԱ. Ձուկն թէ կտաւ. 320

Ը. ՄՆԱՑՈՐԴՔ ԱՌԱԿԱՑ Ի ՁԵՌԱԳՐԷՆ Օ. . . . . 320—328

ՑԽԲ. Խոզ և գաթայ. 320
ՑԽԳ. Այր որոյ չէ տեսեալ ոչ քաղաքս և ոչ խոզ. 320
ՑԽԴ. Գայլ որսորդ և աղուէս. 321
ՑԽԵ. Գայլ յուսաւոր. 321
ՑԽԶ. Ցանաւորք և որդին 321
ՑԽԷ. Հաւասար և բաղդ 322
ՑԽԸ. Այր գեղջ և հարսնաց և 322
ՑԽԹ. Աղքատ այր և 323
ՑԾ. Գառնահանգ գայլէ. 323
ՑԾԱ. Երկու 325
ՑԾԲ. Դ. ժամանակ մարդոյ. 326

[illegible] 326
[illegible] 327
[illegible] 328

[illegible] . . . . . 328—333

[illegible] 328
[illegible] 329
[illegible] 329
[illegible] 329
[illegible] 329
[illegible] 330
[illegible] 330
[illegible] 331
[illegible] 331
[illegible] 332
[illegible] 332
[illegible] 332
[illegible] 333

[illegible] . . . . . 333—338

[illegible] 333
[illegible] 333
[illegible] 333
[illegible] 334
[illegible] 334
[illegible] 335
[illegible] 335
[illegible] 335
[illegible] 335
[illegible] 336
[illegible] 336
[illegible] 337
[illegible] 336
[illegible] 337
[illegible] 338
[illegible] 338
[illegible] 338

[illegible] . . . . . 338—344

[illegible] 338
[illegible] 338
[illegible] 339
[illegible] 339
[illegible] 339
[illegible] 340
[illegible] 341
[illegible] 342
[illegible] 342
[illegible] 343
[illegible] 343
[illegible] 343

Գ. ԱՌԱԿ ԻՆ ԱՐԾՈՒԻ

(3 V=3 I)

Առիւծ քարշէ զայծն և խաղալէ զհետ իւր որսորդաց։

Ցուցանէ առակս, թէ Քրիստոս մարմնով՝ ոչ ծածկեաց զաստուածութիւնն իւր, զի մի գիտասցէ բանսարկուն. նշանակէ արդ և պաս, ծիլ մարգ, և մի ասէ թող, որ աստանօր հաղորդասցուցանէ զքեզ ի բարի գործս քո. որպէս և Քրիստոս եդ հրամայէ թէ մի գիտասցէ ձախ քո, թէ զինչ գործէ աջ քո։

1 I առիւծն.—I զայծն.—I խաղայ.—I որսորդացն. [illegible] զի [illegible] և [illegible] առիւծոյն 2 [illegible]] I [illegible]—3 I [illegible].—I [illegible]—5 և [illegible]] I Քրիստոս.—6 I [illegible]

Դ. ԱՌԱԿ ՍՈՒՏ ՃԳՆԱԶԳԵՑՈՂ

(4 V=4 I)

Առիւծն ծերացաւ և ոչ կարէր որսալ կերակուր. և եղև սուտ հիւանդ և եմուտ ի այր մի և կոչեաց զուղն գազանացն. և առաքեաց ուղն պատգամս, թէ հիւանդացայ. թագաւորն ձեր ամենայն երթայք ի տես. և ըմբռնեաւ ի դուռ. և որ մտանէր, այլ ոչ ելանէր. զի կեր լինէր առիւծոյն։ Եկն և խաղն ի տեսանել զառիւծն. և ընթերցեալ խաղն ի վեր հայր և եսես զհետս, որ զինչ մտեալ էր, այլ չէր ելեալ. և ասէր ուղն, թէ մնաս առէ խաղն. սուտ մեռանիմ և ոչ մտանեմ. զի զինչ մտեալ է, այլ չէ ելեալ. և բարկացաւ գազանացն և եհար զնոյն. և խաղն բարձրացուց զգլուխն և եհար ժանեաւքն. և յ. բ. կարեաց զնոյ և ասէ յանդիմանեաց զառաւութիւն նորա։

Ցուցանէ առակս, թէ առիւծն մահն է և բարարն զերեզմանն է և մեք անձինք, որ քան զխաղն չեղաք, որ անձեռն զմեռ., թէ որք մտանեն, այլ ոչ ելանէին. և հանապազ աղաւհեսք։

1 I [illegible].—2 I [illegible].—I [illegible].—I [illegible].—3 [illegible]] I [illegible]—3—4 [illegible]] I զի [illegible] [illegible].—4 և [illegible]] I [illegible].—ի [illegible]] I [illegible].—որ [illegible]] I որ [illegible].—5 I [illegible].—I ի [illegible]] I [illegible]—6 և [illegible]] I և [illegible].—I ի [illegible].—I [illegible]] I զի [illegible].—7 որ զինչ] I և զինչ [illegible].—չէր ելեալ] I ոչ ելեալ ի [illegible].—[illegible], թէ [illegible]] I [illegible].—8 և ոչ] I [illegible].—զի զինչ] I [illegible].—[illegible] I [illegible] I ի [illegible].—9 I [illegible].—I [illegible].—9—10 I [illegible].—10 I [illegible]] I [illegible].—10—11 I [illegible].—11 I [illegible] 12 [illegible]] I [illegible].—13—15 [illegible]... ...[illegible]] I զի [illegible] [illegible]

Գլու. 110 ag Ոզնին մի 'ի քարայր մի մտաւ և ասաց. ամենայն ինձա-նիք 'ի յինքն 'ի սեաւ գանձ. և զորքն գանձապան եդ 'ի գաւան քարայրին. գաղտնեաց և երէց, որք մտանէին առ ոզնին, որ սաստ հիւանդացեալ էր, նա զաւէնն առնէր. և այլ ոչ ելանէին: Նյին խոզն. քանզի բնութեամբ 'ի վերայ հայեցող է, խաղղնեցաւ 'ի գրանն և ոչ մտանէր: Նյս ասէ զըա-նապանն. մտաւ 'ի ներս. և ասէ. ոչ մտանեմ, քանզի որ մտեալ է, այլ չէ ելեալ. ահա երեւի հետն: Նյս եհար գանձապանն զխոզն. և խոզն բարկացեալ զայլն լափեաց և եղարկ զորքն և ընդ երկուս կէս արար. և մեռաւ. և անթաղելից արար:

Յնդանէ, Թէ քարայրն գժոխքն է. և ոզնին սատանայ է. և որքն խաբ զորքն է: Նյս միջնորդ, որ անդարձ է մեռեալ և 'ի գժոխքն է անկեալ. այլ ոչ կարէ ապրել: Նյս խոզն, որ դարձաւ և ոչ մտաւ, նա այն միջնորդն է, որ զմեղն եթող և դարձաւ և ոչ մտաւ 'ի գժոխքն. որպէս խոզն այն ոչ մտաւ 'ի քարայրն: Ապաշխարհեաց միջնորդն և ե-լաց. և այլ ոչ գործեաց մեղս. և անթ արար զսատանայ. որպէս արար խոզն զորքն:

1 agE ոզնին.

Գլ. 9 C Առիւծն ծերացեալ էր և ոչ կարէր որսալ. և եղև սաստ հիւանդ և գնաց եմուտ 'ի այր մի և խնդրեաց զինքն գազանացն և թռչնոց(?)-ցին պատգամս, Թէ առիւծն՝ գազանաց Թագաւորն՝ հիւանդ է. եկայք ամէն երէք 'ի տես. և եկին ամենեքեան գալ 'ի տես. և որ մտանէր, զայն ինքն 'ի մէկ զիհէտ և ուտէր 'ի մէկ այլ զիհէտ պատառէին և ուտէին. Եկեալ խոզն. որ ունէր զառիւծն, եկեալ զգաղտնեաց յետոյն. զարմացեալ էր. այլ 'ի գուրս չէր ելեալ. զի խոզն բնութիւն հանց է, որ 'ի վերայ հայի. ասէ ինձն. հրամայէ և մտա առ Թագաւորն. և ասէ խոզն. ասա մե-ռանիմ և ոչ մտանեմ. զի կասկածեմ. ով որ մտեալ, չէ ելեալ. և բարկացաւ ինձն և եհար ժանեօքն զինքն և զերկուս բաժին կարեաց և զաղէցն 'ի վերայ Թափեցաւ և փախաւ:

9C=9C²=36D. 1 D [illegible]] C², D [illegible]] C², D [illegible]—2 [illegible]] D [illegible]—D [illegible]—D [illegible]—D [illegible]—2—3 C², D [illegible]—4 C², D [illegible]—4—5 'ի [illegible] [illegible]] C² [illegible]—4 [illegible]] D [illegible]—D [illegible]—5 D [illegible]—'ի մէկ այլ զիհէտ] D 'ի [illegible]—6—9 խոզն, որ [illegible]... [illegible]] C² [illegible]—6 D [illegible]—D [illegible] էր] D [illegible] զի որ մտեալ էր.—8 D [illegible]—[illegible]] D [illegible]—9 D [illegible]—C² [illegible]] D [illegible]] C² [illegible] է, D [illegible] է, [illegible]] C² [illegible] D [illegible] 'ի [illegible]—10 C², D [illegible]—D [illegible]—C², D [illegible]—D [illegible]—C² [illegible], D [illegible]—11 C² [illegible], D [illegible]—C² Թափեց, D Թափեցաւ.—C², D փախեաւ.

Յիմարին առակս, թէ առիւծն՝ մահն է և քաղաքայքն գերեզմանն, որ զինքն զենու խաղն մեռց աւնէր. և մեք քան խաղն անմեղ եղաք և ոչ խորհեցաք և ոչ քննեցաք, թէ որք մեռան, այլ ոչ զարթնան յետոյ. և ոչ խորհեցաք, թէ մեք են նորայ և կամ զի՞նչ պատասխանեաց նոցա. մեք ընկերքն մեռան և մեք չուառեցաք և առնեմք զգործս հարց, թէ չեմք մեռանելոց։

12 քաղաքայքն] C² քաղաքն, D քաղաքայքն—D գերեզմանն է—13 որ] C² որ—D որ. անմեղ—եղ. և] C² եղաք և, D եղաք զի—15 C², D խորհեցաք—C², D նոցա—և կամ զ. պ. նոցա] D չիք—16 և առնեմք] D առ—հարց] C² հարցն

Կրկ. 70 F ԱՌԱԿՍ ԵՒ ԱՌԱԿԱՑ Որ գեղեցկացեալ և հիւանդացեալ առիւծն. և խնդիր արարեալ անասնոցն գալ 'ի տեսութիւն. և ամենեքեան գային և ոչ եղանէին. եկն աղուէսն և կանգնեցաւ 'ի վերայ վիմին. և ասէ առիւծն. ընդ՞է նենգաւոր աղուէս. եկ 'ի վայր. և ասաց. ոչ գամ, վասն զի շատ մտելոցն հետս տեսանեմ և զելն ոչ. վասն զի զամենայն կոտորեցուցանէր առիւծն։

Այսպէս են մարդիկ 'ի մեզ ընթանալով ընդ սատանայի անընդրաղայէս և սատակեալ 'ի սատանայէ։

Ե. ԱՌԻՒԾ ՀԻՒԱՆԴԱՑԵԱԼ ԵՒ ԷՇ ԱՌԱՆՑ ՍՐՏԻ ԵՒ ԱԿԱՆՋԻՑ

(5 V=5 I)

Առիւծն հիւանդացաւ և եկեալ բժշկացն ու ասեն, թէ դեղ ցաւուս զեղն այն է, որ եփեն զսիրտ և զականջ իշուն և զջուրն տան, որ խմէ առիւծն՝ աղջամոյ. կոչեցին աղուէսն և ասեն. արայ հնար և բեր էշ մի. ասէ. այո. իմ եղբայր էշ մի կայ յայս անտառն հովիւ՝ սատարին զէր. գայ աղուէսն և ասէ ի յէշն. ո՜վ բարի եղբայր, երանի է քեզ. զի զօրն զքեզ առաջ եղբարն. և ցանկայ տեսանել զքեզ. և է նոյ թագաւոր, և գաս ընդ նմայ թա-

1 ու] I չիք—թէ] I ցաւուս—2 I ցաւոյս—I զսիրտն և զականջն իշուն—3 տան, որ խմէ] I խմեցնեն—ու. աղջ.] I աղէ աղջամոյ.—կոչ. աղ.] I յայնժամ կոչեցին զաղուէսն.—3—4 ասեն. արայ... բեր էշ մի] I ու. ընդ. մի եղբայր աղուէս, արա մեր թագաւորին և բեր հնարիւք էշ մի, զի այդ է դեղ թագաւորին, և ոչ մեռանի.—4 այո.] I աղուէսն. այո. է.—կայ յայս] I այս.—5 գայ] I գայն բերեմ. գն.—և ասէ ի յէշն] I ու. էշն և ասէ.—[illegible] եղբայր] I եղբայր էշ.—6 զօրս ու. եղբ.] I զօր ասաց եղբայրն.—7 I նա.—I նմա.

զաւրաւքն. և հասատոյ էին և եկ ի Հռոմայեցւոց զաւրքն. և խա-ղեր առաւօտն խնդրել զէշն. և էշն փախեաւ. և հասանել նմա ա-ղաչէր և ասէ. ընդէ՞ր փախչիս. և ասէ էշն. ցանկացայ ի Հռոմ-այեցւոց ղփողոցն իմ. և ասէ աղուէսն. այն ի առաւել սիրոյն է. ասացի թէ զու գնայ Հռոմայեցւոց, ասպարէզ լինիս. և դարձաւ էշն ի Հռոմայեցւոց զաւրսն. և կոչեաց զփողոց նորա ձայնից զէշն և գնաց ի Հանդէպն. և աղուէսն հանեալ սիրոյն և զականջն և կե-րաւ. և ասէ. թէ գեղ է, նոյ լաւ է քեզ քան առաւօտուն. և գնաց առ բժիշկն և առաւօտն և ասէ, թէ մեծ զարմանք է. զի էշն այն ոչ սիրտ ունի և ոչ ականջ. խրրեկ եկին առասին. զի ոչ ունէր, զար-մացան և ասէ աղուէսն. մի զարմանայք. զի թէ զայս սիրտն ունէր կամ ականջ, յեր լսեց զձայն զասալն և դերձաւ ի ձեռաց քոց, նոյ չէր երկիւ յետս դառնալ և անկանել ի ձեռս քո և մեռանել. յի-րաւացուց զըան։

Ցուցանէ առակս, թէ այսպէս անմիտ և յիմար եղեալ անձինք-քեան և խոհմաւ մտանեցայք զմեզ առատան[այ]ի, որ օգտանէ զՀո-գիս մեր. և զերծանելոց խոստովանութեամբ և զարձեալ մեղան-չեմք. այնպէս ոչ սիրտ ունիմք և ոչ ականջ և ոչ լսեմք զբան գրոց և զպատուիրանին գձոխոց։

—8 I Հռոմայեց.—I եկն.—8—9 և խաղ. առ. խնդրել] I [illegible] և ի. խնդրել.—9 փա-խեաւ] I զէշն և փախեաւ.—I 9—10 նմա աղուէսն.—10 ընդէր] I [illegible].—10—11 ցանկացայ...իմ. և] I ի Հռոմայեցւոց ցանկ[այ] զփողոց իմ.—12 ասացի թէ] I [illegible].—զնայ Հռոմայեցւոց] I [illegible].—13 և կոչեաց... ձայնից] I [illegible].—14 ի Հանդ.] I ի Հանդէպս [illegible].—և աղ. Հան.] I [illegible].—14—15 և կերաւ] I է.—15 նոյ լաւ] I [illegible].—16 և առաւօտն] I [illegible].—թէ] I [illegible].—16—21 է... յիրաւացուց զըան] I [illegible]

22 թէ] I [illegible].—22—23 [illegible]] I [illegible].—23 [illegible]] I ի [illegible].—24—25 I [illegible].—25 [illegible]] I [illegible] և ոչ լսեմք] I [illegible].—26 զպատուիրանին] I ի [illegible] զպատուիրանին։

Առակ. 107 ag Աղուէսն Հիւանդացաւ՝ և աղաւթէր բժշկաց խնդրէր. Թերևս առաւտեան գեղ ցուցայն։ Եւ եկեալ բժշկապետացն և ասեն ընդ աղուէսն, թէ

107ag=103B=167D. 1 աղաւթէր] D [illegible]—բժշկաց խնդրէր] D [illegible]—1—2 Թերևս... ցուցայն] B [illegible] ցուցայն, D թէ [illegible] ի ցուցայ.—2 բժշկ. և ասեն] B բժշկապետացն [illegible].—D ընդ աղուէսն.—

քո ցուցոյց այլ գեղ չէող քան, որ զէշուն ականջքն կարճն և զոտքն հաստն և տատ, որ ուտես և ազնիւ(?)։ Ա՛ռէ առիւծն ընդ աղուեսն. եթէ կարես էշ մի զտանել և բերել։ Եւ ասէ աղուեսն. խիստ չարաշ կատարեմ զհրամանս քո, քանզի ունիմ ինձ եղբայր էշ մի. և է խիստ առաւել գէր. և է յայս անտառն հովիւս և արածի։ Եւ գնաց աղուեսն առ էշն և ասէ. ո՞ բարի և հեզ էշ, այժմ գիտացիր, զի մեծ փառաց կամիմ հասուցանել զքեզ։ քանզի առիւծն, որ է թագաւոր գազանաց, հիւանդացեալ է և մօտ ՚ի մահ է. և ուզէ, որ անուանէ զքեզ և զթագաւորութիւնն ՚ի քեզ տայ։ Եւ հաւատաց էշն խաբողական բանիցն և եկն առ առիւծն. և ՚ի համբուրել զառիւծն՝ առիւծն զերկանն էրաց և կամէր խեղդել զէշն. և իշուն փրթեալ փախեաւ։ Եւ հասեալ աղուեսն իշուն և ասէ. ո՞ անմիտ, ընդէ՞ր փախեար. և ասէ, եթէ ՚ի համբուրելն կոկոնեցայց զիս. և ասէ աղուեսն, եթէ այն ՚ի սաստիկ սիրոյն էր. դարձիր և մի փախչիր. և եկն էշն առ առիւծն. և աղուէսն կալեալ զփողք իշուն. հանեալ զսիրտ իշուն և զականջքն կարեալ կերաւ։ Եւ ասէ. թէ գեղ է, նայ լաւ է ինձ, քան առիւծուն։ Եւ գնաց աղուեսն առ բժշկապետսն և առ առիւծն և ասէ, եթէ եկեք՝ զարմացէք և հիացմամբ իրք տեսէք, զի այն էշն ոչ ականջ ունէր և ոչ սիրտ։ Եւ եկեալ տեսին. և ասէ աղուեսն ցբժիշկն, եթէ ընդէ՞ր զարմանայք, եթէ սիրտ և ականջ չունի. թէ զա սիրտ և ականջ էր ունեցել, զի երբ յառաջն առ առիւծն եկն և զմահչայն լսել էր, նայ կրկնակի չէր դարձեալ։ Եւ արդարացուցին զբանն աղուեսուն։

---

3 B չէ[illegible]—քան որ] B քան [illegible], D [illegible]—զ իշուն] B իշուն, D իշոյ.—ականջքն] B. D ականջքն.—3—4 կարճն և... տատն որ] D և ՚ի [illegible] ՚ի [illegible]—4 ազնիւ[illegible]] D [illegible]—D ընդ աղուեսոյն.—4—5 D թէ կարես [illegible]—5 և բերել] D [illegible]—և ասէ ա. ի. չ.] B ասէ ա. չ. D ասէ ա. [illegible]—6 ինձ] D [illegible]—եղբայր] B [illegible]—խիստ] B [illegible]—7 B. D [illegible]—D հովիւ[illegible]—B. D [illegible]—B [illegible]—agE առ չէն.—8 ո՛] B [illegible] D [illegible]—զ ի] B. D [illegible]—9 է թագ.] B թագ. է.—B հիւանդացեալ է.—10 մօտ ի մ. է] B. D [illegible] է ՚ի մահ—[illegible]] B [illegible] D [illegible]—զթագ.] B. D թագաւորութիւն.—10—11 ՚ի քեզ տայ] B քեզ տա.—11 B բանից [illegible] D բանին.—11—12 ՚ի հ. զառ.] B կամէր համբուրել զնա և, D [illegible]—12 առ. զերկ. էրաց] B [illegible] D [illegible]—13 իշուն] D էշն—փրթեալ] agE փրծեալ, B [illegible] D [illegible]—հասեալ] D հասաւ.— իշուն և] B [illegible] D [illegible]—ո] B. D [illegible]—14 եթէ ՚ի համբուրելն] B էշն թէ համբ., D էշն թէ ՚ի համբ. զ իս առիւծն.—15 եթէ այն] B թէ, D թէ այն.—դարձիր] B դարձեալ դարձիր առ [illegible]—և մի փախչիր] B [illegible] D և մի փախչիր.—15—16 և եկն էշն] B դարձաւ էշն և [illegible]—16 աղ. կալ.] agE աղուեսն կ., B և առիւծն կալ., D կալաւ [illegible] առիւծն.—զփ. իշ.] B [illegible] իշոյն և [illegible] և աղուեսն, D ՚ի [illegible] և [illegible] և աղուեսն [illegible]—17 իշուն] B իշոյն և, D իշուն և.—կարեալ] B կ. և, D կարեաց.—թէ գեղ [illegible]] B [illegible] թէ թող ինձ [illegible] քան առիւծուն.—17—18 [illegible] է ինձ, ք. առիւծուն] D [illegible] քան [illegible] առիւծո [illegible] է.—18 առ բժշ. և առ առ.] D առ բժշկապետսն առիւծոյն.—19 եթէ] D թէ.—զարմացէք... տեսէք, զ ի] D զարմացէք [illegible] տեսէք և [illegible]—20 տեսին. և] D [illegible], որ [illegible] էր.—21 եթէ] D [illegible]—եթէ] D [illegible]—չունի] D չունէր.—23 կրկնակի] agE կրկնակի.—21—23 թէ զա սիրտ... չէր դարձեալ] D [illegible] որ [illegible] առիւծն, թէ ունէր սիրտ և ականջ, նա չէր փախչէր յառիւծէն՝ [illegible] չէր լսել.—23 D արդարացուցանէին.—D աղուեսոյն։

Վա՜յ ձեզ, որ ականջ ունիք՝ և ոչ լսէք զպատուիրանս Աստուծոյ. և աչս ունիք՝ և ոչ իմանայք զճշմարտութիւն Աստուծոյ։ Նմանի մարդ, որ զինքն թողու և այլում յայն մեղքն գտանոյ, նա ձեռամբ ' ի ձեռն Աստուծոյ, որպէս ձեռամբ էջն ' ի ձեռն առիւծուն. առիւծն և աղուեսն են Աստուծոյ. և էջն անդարձ մեղաւորն, որ ոչ գտանոյ ' ի մեղաց։

24 զի] D որ—զպատուիրանս Աստուծոյ] D [illegible]—25 D [illegible]—26 D [illegible] յայն] D [illegible]—28 են ա.] D Աստուծոյ և.—D մեղաւորն

Զ. ԿՌՈՒՆԿ՝ ԹԱԳԱՒՈՐ ԹՌՉՆՈՑ ԵՒ ԷՇ

(6 V=6 I)

Ժողովեցան թռչունքն և ասացին, թէ որոյ ձայն զաւրաւոր է, զայն դիցուք մեզ թագաւոր, որ կոչէ զմեզ ի ժամ պատերազմին. և բարձրացաւ կռունկն յերկինս և գոչեաց. և հաւանեցան և առնին թագաւոր. գայ էշն և ասէ. այ թէ զէս ի նորա տեղին հանէք և ասիցս տեղ չինէք, որ վերանամ, զաւք լսէք, թէ յաւէտ ձայն է զաւրաւոր։

Յուցանէ առակս, թէ որչափ ակար լինի մարդն և աղքատ, և ժողովուրդքն և զաւրքն հաւանին և զնէն թագաւոր կամ առաջնորդ, նոյ կարէ վարել զիշխանութիւնն, զինչ ի վերայ գայ։

2 թագաւոր] I [illegible]—3 բարձրացաւ] I [illegible]—կռունկն յերկինս և] I [illegible]—3—4 հաւանեցան և առնին] I հաւանեցաւ [illegible]—4 թագաւոր] I [illegible]—I [illegible]—5 յաւէտ] I [illegible]—6 I զաւրաւոր
8 I [illegible]—9 I [illegible] վերայ գայ] I վերայ գայ

Է. ԾՈՎԱՅԻՆ ԳԱԶԱՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԲԵՐԱՆՆ

(7 V=7 I=45 ag)

Գազան մի կայ ի ծովն. յորժամ քաղցնու, բանայ զբերան և հոտ անուշ գայ ի բերանէն. և գան ձկունք և մտանեն ի բերան նորա, և նոյ փակէ զբերան իւր. և այն է կերակուր նորա։

Յուցանէ առակս, թէ պղծէս բացեալ է սատանայ զբերան

1 ag [illegible]—կայ] I [illegible] ag [illegible]—I [illegible]—զբերան] I [illegible] ag [illegible]—2 գայ] I [illegible]—ag ' ի բերանոյ նորա.—[illegible] I [illegible]—ag [illegible] [illegible] I [illegible]—3 նոյ] I [illegible] ag [illegible]—I զբերանն իւր.—[illegible] նորա] I [illegible]
4 առակս] ag [illegible]—թէ պղծէս] I [illegible]—I զբերանն—

իւր, որպէս զկէչապ. եւ հա՛ն մնացոց զայլ ի բերանէն. եւ քաղցրանայ ի քիմքս մարդկան. եւ մեր կամաւ երթամք զհետ մնացոց եւ ոչ դառնամք ի չարէն։

5 որպէս] ag իւրն զաւփուն եւ.—հրա մնա-ցոց] I մնացոց հրա, ag հրա անոյշ մնացոց.—I զա.—ag 'ի բերանոյ նորա.—5—6 քաղցրանայ] I քաղցրանա, ag ՍՍՒՆԼՄՆ՝ եւ պարարանայ.—6 ի քիմքս մարդկան] I ի քիմս մ., ag 'ի քիմս եւ 'ի հոտոտելիս հոգւոց մարդոյ.—I երթամք.—6—7 զհետ... ի չարէն] ag զհետ հոգւոյ ամենայն մարդոյ. 'ի զարմել զմեզ մտանէք 'ի բերանն եւ 'ի փոր նորա. եւ նա փակէ զբերանն իւր ի վերայ մեր. եւ մեր յամենայն 'ի մէջ եւ անդր եղեալ յերկնից՝ Ռանձ անդէլ

Ը. ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ ԵՒ ԳԱՄՓՌ ՇՈՒՆ

(8 V=8 I=46 ag)

Էր միայնակեաց մի ի առանձին գեղջի միոյ. եւ սաղմոսր չարին անկաւ ի շնութիւն ոլով ժամանակս. եւ սնանուէր մի երեք շուն մի գամփռ. եւ սաստիկ ուժեղ, որ բոլոր գիշերն զգեղն բոլոր պահէր ի գողանոյ. գայր միայնակեացն ի գիշերի շնով եւ պատահեցաւ նմայ շունն այն յեզր գեղջին. գամփռաց ի վերայ եւ էխած եւ վարեաց զնոյ մինչեւ ի խուցն իւր եւ բազում վէրք հասուց ի նոյ ի նեղութիւն. եւ նոյ Լըմբռաւ ի խուցն իւր եւ փակեաց զդուռն. եւ զղջացաւ միայնակեացն եւ սաէ լալով եւ հառաչանաք. ասէր իմ եւ սատանան իմ, որ այս բազում ժամանակ է, որ ոչ երկեայ եւ ոչ զարհուրեցայ ի քէն՝ ի սպառնալեաց եւ ի տանջանաց գեհենոյ եւ այս շուր ի գամփռ շանէն վախեցայ եւ երկեայ եւ փախուցեալ ոչ կարացի շնալ. արդ ողորմեայ ինձ Քրիս-

1 էր] I կայր.—միանձնեաց] I, ag փակեց.—I, ag ի առանձնա.—ag գեղջ.—I յառաջնոյն ag սպասաւոր.—2 I, ag յոլով.—մի] I ՍՍՒՆԼՄՆ՝ գեղջին այն.—3 I, ag գամփռ.—I ուժեղ.—որ բոլոր] I, ag որ զբոլոր.—3—4 զգեղն բոլոր պահէ] I զգ. շուրջ պահէ, ag շուրջ անդստանէր 'ի բոլորն, պահէր զգեղն.—4 գայր] I գա, ag եւ ահա գայր.—I, ag միայնեցն.—շնով] ag ՍՍՒՆԼՄՆ՝ 'ի գեղն պոռնկութեանմբ.—4—5 I պատահեցաւ.—5 I նմա, ag նմա՝—ag գեղջքն.—5—6 գամփռաց 'ի վերայ եւ էխած եւ] I գամփռեալաց զնա եւ խածեաց եւ, ag գամփեցաւ 'ի վերայ միայնեցին եւ էր. զնա.—6 I զնա, ag զնա.—վէրք] ag վէրս եւ ՍՍՒ. եւ նեղութիւնս.—6—7 I, ag հասոյց.—7 ի նոյ] I, ag նմա.—ի նեղութիւն] I եւ նեղութիւն, ag չէ.—I, ag նա եմուտ.—7—8 եւ փակեաց] ag փակելով.—8 զդուռն] I ՍՍՒ. իւր.—եւ զղջա-ցաւ մ.] I, ag զղջացաւ.—սաէ] I սաստ.—8—9 հառաչանաք] I հառաչմամբ, ag հառաչանօք ես ՍՍՒ. թէ վայ ինձ.—9 ասէր իմ եւ] ag չէ.—իմ] ag չէ.—որ] I մի հողիր ի բազում անօրէնութիւնս իմ. գի. ag չէ.—բազում] I չափ.—10 I երկեա.—I զարհուրեցա.—ի սպառնալեաց եւ] I սպառնալեացն, ag եւ սպառնալեաց քոյ եւ.—11 գծ. եւ] I գծ. գի. ag գծոյոցն եւ.—ag 'ի գամփռ (agE գամփռէ) շանէ փոյ.—վախեցայ եւ] I վախեցա եւ, ag հեռց զարհուրեալ.—12 I երկեա.—փախուցեալ] I եւ փախեա եւ.—շնալ] I գնալ զործել զանօրէնութիւն.—I ողորմեա, ag ողորմեա, agE ողորմեա.—ինձ] I ՍՍՒ. ասէր իմ Յիսուս, ag չէ.—

տաս. և խլեալ զնա ի ձեռաց սատանայի. և 'ի նոյն ժամն էթող զնոյ զեն պոռնկութեան, որ զղջացաւ և ապաշխարեաց։ Ցուցանէ աստէն, թէ շատ մարդիկ ազրին ի մեղաց և 'ի գժոխոց ի յաւէտ [ուրի]նաց և յամաւթոյն և ի նախատանաց։

13 I խլեա. ag խլեա. agE խլեա—նոյն] ag [illegible]—L ag [illegible]—14 I [illegible] ag [illegible]—[illegible]] ag [illegible] 'ի պոռնկութենէն—որ] I զի [illegible] ag [illegible]—L ag ապաշխարեաց—15 աստէն, թէ] ag [illegible]—մարդիկ] L ag [illegible]—ag [illegible]—15–16 և 'ի գժոխոց.... նախատանաց] I և ի [illegible] գժոխոց և յամաւթոյ նախատանաց. [illegible] ag և 'ի գժոխոցն, [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] և [illegible] և [illegible] և ի նախատանաց. զի [illegible] 'ի [illegible] է. և [illegible] 'ի [illegible] և [illegible] [illegible] և 'ի [illegible]։

Ի՛ա. 11 C Այր մի ոմն բնակեալ ի աւհամանս ի չէն գեղջ մի. և ի ազդմանէ չարին սատանայի սիրեաց աղջիկ մի ի չէնն և բազում ժամանակս շնայր պոռնկութեամբ. և ունէր ատեաւոր մի ի գեղն զամիսս շատ մի. և էր պահող տաւարի. զբոլոր գեղն պահէր. եկաւ մարդն, որ շնայր գիշերն յեա այն կնոջն. և պատահեցաւ նմայ շանն ի յերը գեղջին և զամփոփեաց ի վերայ նորայ և եհան զնա և արիւնն ճապաղ արար և բազում վէրք արար ի նայ և նեղութիւն և վայրեաց զինքն. և նայ զարձ աբանդայթաթախ և լալով եմուտ ի խուցն. փախեաց զգուոն. զղջացաւ և անկաւ առաջի սրբութեանց սատանայն. լայր և յաւայլէր և կոծէր զգարծքըն և վայ տայր անձինն և ասէր. այս բազում ժամանակ է, որ շնացայ և չերկեայ ի յաստուծոյ զատաստանացն և ոչ զարհուրեցայ ի զատն գժոխոցն և յայնեերբէ տանջանացն. և այսօր ի զամիսս շանէ մի զարհուրեցայ և ոչ կարացի շնալ. արդ աղօրմեայ ինձ ՜Քրիստոս. և խլեալ զնա ի ձեռաց սատանայի վասն քո աստուածութեանդ. և ի նոյն ժամայն եթող զնա զեն պոռնկութեան. զի զղջացաւ և զարձ յաստուած։

11C=11C[2]=38D. 1 [illegible]] C[2] [illegible]. D [illegible].—ի չէն] D չէն.—D [illegible]—1–2 ի [illegible].] C[2] [illegible]. D [illegible].—2 չարին] D [illegible].—C[2] [illegible].—3 C[2] [illegible]—[illegible] մի] D [illegible].—[illegible]] D [illegible].—4 C[2]. D [illegible] D [illegible]. [illegible].—D [illegible].—5 [illegible]] C[2] [illegible].—C[2]. D [illegible].—C[2].D [illegible].—C[2] [illegible].—ի [illegible]] C[2] [illegible].—5—6 և [illegible]] C[2] [illegible]. D և [illegible].—6 C[2]. D [illegible].—[illegible]] D [illegible].—[illegible]] C[2] [illegible]. D [illegible].—[illegible]] D [illegible].—7 ի նայ] C[2] ի նա. D [illegible].—նեղութիւն] D [illegible]. 'ի [illegible].—և [illegible]] C[2] և [illegible]. D [illegible].—C[2]. D [illegible].—7–8 [illegible]] C[2] [illegible]. D [illegible].—8—9 C[2]. D [illegible].—9 սրբութեանց] C[2]. D [illegible]. [illegible] D [illegible]] C[2] [illegible].—9—10 [illegible]] C[2] [illegible] [[illegible]]—10 C[2] [illegible].—11 C[2] ոչ [illegible].—12 C[2] [illegible].—12—13 զարհուրեցայ] C[2] [illegible]. և [illegible].—13 C[2] [illegible].—14 C[2] ի նոյն ժամն.—15 զեն] C[2] [illegible] պոռնկութեան.—C[2] [illegible]։

Յիսուսանէ առաքեալ, թէ չար մարդիկ կայցեն ի հետ մեղաց և ի գժտութեան՝ յանհէ և ապստամբութեան թագաւորաց և առաջնորդաց և յանիրաւ մարդկան և ի նախատանաց. զի [illegible] [illegible] [illegible] է և [illegible] նոյ ահեղ անուն է ի մարդկանց աշխարհ. զի մարդկան ահեղ [illegible] գա[illegible]:

16 կայցեն] C² [illegible].—հետ] C² չիք.—17 C¹ և ի ապստամբութեան.—18 [illegible]] C¹ [illegible].—C² [illegible].—19 C² մարդկան:

Բ.

[illegible] այս [illegible] V [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ԺԱV [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] I ՈՑ [illegible] [illegible] ի [illegible] մի և [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [ա[illegible]]աց [illegible] և [illegible] որ է [illegible] ԺԿԱV [illegible], [illegible] և [illegible] ՚ի [illegible] [illegible] [illegible]:

Ժ. ԴՐԱՑԻ ՍԻ ԼԵԶՈՒԱՀԱՏ ԵՂՆ

(10 V=95 ag=111 B=3 D)

Այր մի [illegible] [illegible] զեղն [illegible] հորթոյ [illegible] [illegible]. և յարձակեալ եղև եղն, գնաց առ [illegible] և ասաց, թէ իմ է եղն այն ի տղայութենէ. և եկեալ [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible]. և նոյ ասաց, թէ իմ հորթոյն լեզուն հատած էր, զոր կորուսի. և բացեալ զբերանն եղինն և տեսին զնշանն. և էառ զեղն. և միւս այրն գնաց [illegible] և [illegible] վարել. և [illegible] եղինքն. և նոյ անկաւ առաջի խոփոյն և ցրցեցաւ խոփն ի փոր

[illegible]

նորա Թադէոսեցին. և եղն առ. գնաց և եկն ի գաւառն անուան Խուրդյ. և ընդ առաւօտ նկեալ բաղդամ և աւէրն, թէ գայ և բերէ սի- րանն հարաւորաէն։

Ցուցանէ առակս, թէ շատ արդար իրաւունք առնէ Քրիս- տոս յառաջ քան զդատաստանն. որպէս յիմանայն մարդիկ, թէ կայ հատուցումն գործոց մարդկան յաւուրն վերջին։

—8 Թադէոսեցին] ag ... Թադ ընդ Թադ. B Զ-Բ, D Թադէոսեցին.—B եղ ինքն առեալ. D եղ ինքն առին—ag. B. D գնաց—եւ եկն] B այնուհետև բերին զնա մինչև. D եւ եկին—անուան] B առն. D Զ-Բ.—D Խուր.—9—10 եւ ընդ առաւ... հարաւորաէն] ag ընդ առ- եալ ին բաղդամ եւ աւէրն. գայ սիրանն եւ բերէ զհարաւորն. B. D Զ-Բ.
11 առակս] ag Զ-Բ.—շատ արդար] B առատ շատոց.—B իրաւունս առնէ.— Քրիստոս] ag. D առատ, B Զ-Բ.—12 զդատաստան] ag. D զդատաստանն. B զդատաստա- նանն.—որպէս] ag որ. B զի. D որպէս զի—ag իմանան մարդիկք. B մարդիկ իմանային. D իմանային մարդիկք.—12—13 թէ կայ... վերջին] B որ կա դատաստան եւ առն եւ 'ի հատու- ցումն եւ (Լ...), D թէ զայ հատուցումն յաւուրն վերջին։

———

Վեր. 10 | Նոյն մի եհաս արամ զկեզու Հորթոյ գրացեաց Խուրդ գաղ- տարար, զի աէրն ոչ իմացաւ. և այնուհետև սնաւ ի տան անուան Խուրդյ, մինչև մեծացաւ և եղև եղն կատարեալ. յայնժամ եաես հատանեղն ընդուբն, զի հասեալ ի չափ հասակի եղն. գնաց առ գրացին, որ էր եղն Խուր- դաց նման, թէ տուր զիմ եղն, որ գողացերես, այդչափ ժամանակ ի տան քում պահերես. և արարին կագ և կռիւ բազում, մինչև գնացին առ դատաւորն. և ասաց. ո՛վ իշխան, այս գրացիս զիմ հորթն գողացաւ ի աղքատութեան և այժմ զամ ի մեան և ունիմ նշան ի յինքն. բե- րել տուր. թէ չես հաւատար. ապա եղան աէրն ոչ գիտէր զնշանն զայն քան ժամանակ, զի գաղտարար էր արարեալ. և յորժամ բերին զեզն, և ասաց նենգաւոր գրացին, թէ աէր, հայեաց ի լեզուն, քանզի կարեր եմ ի ազգմ ժամանակին. և երբ տեսաւ դատաւորն, զի ասացեալն առոյք է. նա՛ վճիռ եբեր, թէ քո է աղաչին. և այնուհետև նենգաւորար առեալ տա- րաւ զեզն գրացնոյ Խուրդյ, և աէրն յամօթով եղ ի դատաստանէն անիրաւ. յայն ժամ եղան անուան զեզն մեռ որն գնաց և ընկալ ակոս վարել լուծ. յայն ժամ ի յազգմանէ դատաւորին Քրիստոսի խօսան եզինքն. և այն եղն անէծ առաջի խափոյն և ցուցեալ խօսին ի փոր նորա Թադէոս- ցին. և եղն եառ զնա, և եկն ի գաւառն անուցող անուան Խուրդյ. զայն տե- սեալ բազում մարդիկ և աւէրն, թէ գայ բերէ սիր ամն հարաբոյ։

Ցուցանէ առակս, թէ արդար իրաւունք առնէ Քրիստոս յառաջ քան զդատաստանն, որպէս իմանան մարդիկքն, թէ կա՛ հատուցումն գոր- ծոց մարդկան յաւուրն վերջին։

ԺԸ. ԱՂՔԱՏ ՄՍԱԽՈՐՈՎՈՂ, ԵՒ ԱՐԾԻՒ

(11 V=9 I=96 ag=112 B)

Այր մի աղքատ խորովէր ասխու մի մեծ յանդաստանի ուրեմեն. և ահա արծիւն յանկարծակի եկն 'ի վերուստ և էառ զմիսն և վերացաւ. Իսկ աղքատն խնամաբարոյ էր, անկաւ 'ի վերայ մարենոյն և ձայնեաց ասելով. Թէ այր ես և ունիս կարողութիւն, զու՝ ընթացիր, ուր ես նմ. զնոյն բանս և այժմ ասեն մարդիք 'ի կափու խրխանդ. Տարաւ արծիւն զմիսն և եդ 'ի բոյն իւր ստացի ձագուց իւրոց և ինքն գնաց. Եւ կայծ մի փակեալ էր 'ի միսին, այրեց զբոյնն և զձագս արծուին.

Ցուցանէ առակս, թէ որ զրկէ զմարդն յանմեղութեան՝ զմեղքն 'ի Հեռ զրկանացն յինքն առնու, որպէս ասէ Սողոմոն, թէ այն այրէ ի հուրն անշէջ [illegible] յամն, որ ասէ, թէ առնէ ահէ յիրաւունս զրկելոց.

1—2 Այր մի... ահա] I [illegible] ... B 21—Գ. ... [illegible] ... —1 աղքատ] B 21—Գ. ... [illegible] ... ag ... B ... —1—2 ուրեմն] ag ... B 21—Գ. —2 ահա] ag 21—Գ. ... [illegible] ... 'ի վերուստ և] ag 'ի վերուստ, B 21—Գ. —3 և վերացաւ] B 21—Գ. ... [illegible] ... —3—4 B ... —4 և ձայնեաց] ag ... [illegible] ... B 21—Գ. ... —5 ընթացիր... նմ] ag ... B ... [illegible] ... —5—6 'ի կափու խրխանդ] ag 21—Գ. —6 ag ... [illegible] ... —'ի բոյն իւր] I, ... ag 21—Գ, B ... —7 ձագուց իւրոց] B ... [illegible] ... —8 I, ag, B ... [illegible] ... B զբոյն և. ... [illegible] ... B ...

9 առակս] ag 21—Գ. —թէ որ] ag ... [illegible] ... B թէ որ. —B ... [illegible] ... —10 'ի Հեռ] ag Հեռ. —B ... [illegible] ... ag 'ի ... B ... —որպէս ասէ Սողոմոն թէ] I որպէս Սողոմոն, ag ... ասէ Սողոմոն, B 21—Գ ... [illegible] ... —11 այրէ] I, ag, B ... [illegible] ... ag, B 21—Գ. ... I 21—Գ. —11—12 ag իրաւունս. —12 I զրկելոց, ag, B ... զրկելոց.

ԺԲ. ԱՅՐԻ ԿԻՆ ԴՈՂ ԾՂԱՆ

(12 V=38 ag)

Այրի կին մի ունէր զաղջիկ մի. և սփռու զոզանդեալ միրգ և բանջարս. և մայր նորա ուրախութեամբ ծաղկէր և ոչ խրատէր 'ի կանոն առաքինութեան. և սովորեցաւ աղջիկն և փոքր փոքր ամենցաւ 'ի գողութիւնս. և բերէր անասունս և այլ անօթս, և ամենայն եղև ստացուած ի ձեռինս և բազում չարիս ունէր. և կալեալ տարան 'ի կախելն։ Եւ նայ ասէ, թէ բերէք զմայր իմ, զի համբուրեցից զնա։ Եւ իբրև բերին և նա խածեալ եհատ զքիթն մօրըն։ Եւ զայն խնդրեաց թագաւորն և հրամայեաց արձակել և ասէ. ով դու, զինչ արարեր։ Եւ նա ասէ. յիրաւի արարի. զի ոչ խրատեաց զիս 'ի աղջկութենէս 'ի կանոն առաքինութեան. որ չէի լինէր փեշուա ամենեւին։ Եւ թագաւորն հրամայեաց արձակել զնա. և կախեաց զմայր նորա. զի ոչ էր խրատ[ե]ալ զնա։

Ցուցանէ առակս, թէ ամենայն ծնողք, որ ոչ խրատէ զորդին իւր տալ 'ի կանոն առաքինութեան, նայ մեղք որդւոցն ի գլուխս ծնողացն յաւուր դատաստանին։

---

1 ag [illegible]] ag [illegible].—ag [illegible].—2 [illegible]] ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—3 [illegible]] ag [illegible].—3—4 [illegible]] ag [illegible].—4 [illegible]] ag [illegible]] ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—5 ag [illegible].—6 ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—ag [illegible].—7 ag [illegible].—[illegible]] [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—ag [illegible].—8 [illegible]] ag [illegible].—9 [illegible]] ag [illegible].—9—11 [illegible]] ag [illegible].—10 ag [illegible].—11 ag [illegible].—11—12 [illegible]] ag [illegible].

13 [illegible]] ag [illegible].—ag [illegible].—ag [illegible].—13—14 [illegible].—14 [illegible]] ag [illegible].—ag [illegible].—ag 'ի [illegible].—15 ag [illegible].

Վիեն. 111 I Մանուկ մի տղայ անհայր ունէր գողութիւն փոքր փոքր միրգ և բանջար և այլ ինչ. և մայր նորա ուրախութեամբ ընդունէր և ծաղկէր և ոչ խրատէր զաւանալ ի կանոն առաքինութեան և սովորեաց տղայն ի մեծամեծն բանս և անօթս և եղև անուանի գող և ստացան ի ձեռինս և բազում չարիս ունէր։ Յաւուր միում ըմբռնեցաւ ի գողութեան և կալեալ տարան զնա ի կախաղան ստանանել. և նայ եա կոչել զմայր իւր. իբրև բերին զմայրն, ասէ ցնա. ով մայր եկ, որ համբուրեցից զքեզ. զի կարօտ չեմ սիրոյ. և յարձակեալ մերձեցաւ մայրն առ ի համբուրել, խածեաց զքիթն և եհատ մօրն. յայնժամ ասացեալ նմա, թէ ընդէ՞ր արարեր զայդպիսի անաւրէնութիւնդ ընդդէմ ծնողի քո. ասաց մանուկն, թէ դայ է ուսուցեր զիս ի գողութիւն. զի զոր ինչ բերէի ի մանուկ ժամանակիս, ուրախութեամբ ընդունէր և ծաղկէր խնդութեամբ. և զի ոչ

խրատէր զնա ի կամս աստուծոյ գնալ՝ ի բարեգործութիւն, յորժամ փոքըր գողութիւն առնէր. վասն այսորիկ արարի զայդ. զի ընդ իս տանջեսցի և այլոց խրատ լիցի. զի ես առի վճիռ մահուան ընդ գործոց իմոց։ Յորժ. իմացաւ դատաւորն զայն, հրամայեաց զմայր մանկանն և վճիռ ետ կախել և զի մանուկն արձակեաց խաղաղութեամբ։

Ցուցանէ առակս, թէ ամենայն ծնողք, որ ոչ խրատէ զորդին իւր գնալ օրինօքն աստուծոյ. նա մեղքն որդւոց նոցա ի գլուխ ծնողացն է յաւուրն դատաստանին. և առաւել հոգևոր առաջնորդաց, որք հայր են. զմեղաւորս զխոստովանողսն և զքահանայսն և զաղքատսն և զորբևայրսն, այլ առնուն կաշառ ի նոցանէ և թողուն զնոսա ի կամս նոցա գնալ. նա այնպիսի առաջնորդն ընդ նոսա տանջեսցին, որպէս ասէ Պօղոս ի Հռոմ թղթին, թէ ոչ միայն, որ զայն առնեն, այլ և որ կամակից լինին գործոց նոցա։

Ժմնր. 124 D Մի ՚ի պատմութեանց, թէ մանուկ մի առնէր գողութիւն փոքր. և հայր նորա ոչ խրատէր զնա, այլ առնոյր յինքն զգողութիւն. և ապա վստահացեալ ՚ի մեծութեանն եղև անուանելի գող. և յաւուր միում ըմբռնեցաւ ՚ի գողութեան. և տարան արկանել ՚ի չանկալն. և նա ետ կոչել զհայր իւր. և նա ասէ. եկ համբուրեսցից զքեզ, հայր իմ, զի կարօտով ոչ մեռանիմ. և յորժամ մերձեցաւ ՚ի նա հայրն իւր, եհատ զքիթ հօրն և կարեաց. և յորժամ տեսին նմայ, թէ ընդէ՞ր արարեր զայդպիսի խայտառակութիւն հօրդ քո. և նա ասաց, թէ դա ուսոյց զիս ՚ի գողութիւն. զի ոչ խրատեաց զիս, յորժամ փոքր գողութիւն առնէի. և խոկոյն կալեալ զհայրն և կախեցին։

Նշանակէ խրատս, թէ ամենայն որք, որ չար որդեակ լինին, այլ և առաջնորդք, որ հոգևոր հայր են ժողովրդեանն և [ոչ] խրատեն զխոստովանորդս և զաշա(կե)րտսն և զքահանայս և զաղքատս և զորբևայրս, այլ առնուն կաշառ ՚ի նոցանէ և թողուն զնոսա ՚ի մեղս իւրեանց, այնպիսի առաջնորդք ընդ նոսա տանջեսցին, որպէս ասէ Պօղոս ՚ի Հռովմայեցւոց թղթին. թէ ոչ միայն զայն առնեն, այլ և որ կամակիցք լինին գործոց նոցա։

ԺԴ. ԱՌՋ. ԶՄՍՈՒՆԱՆԻՆՋ

(13 V=12 I)

Առաջին լուսնոյ պայծառայն իւր և երթեալ նստէ ի ծերպս վիմաց մինչև ի մուտս գարնանային ժամանակին. և թէ ա-

---

1 I լուսնոյ.—I պայծառայն.—I երթա.—2 I ի մուտս.—ժամանակին] I 21-ի ն. ԾԸ. և. լեռնա զմիաթեր աստղն մինչև ասէր, զ ի մարտ զմնայեալ կերակուրն, ջանդ ի.—և.] I 21-ի.

կուռ մի կերակուր ձկայ ի փոր ծովայ, այն սպանանէ զնա։

Ցուցանէ առակս, թէ որ պահէ զմեղս և ոչ խոստովանի և անապաշխարհ ելանէ ի գերեզմանն, նա այն մեղքն ուր վերջի[ն] սատակէ զնա հուրն անշէջ։

—3 մի] I չիք.—I թուղ ձկն.—'ի փոր ծովայ] I ի փորն

4—6 Ցուցանէ են] V չունի [illegible]].

Վ.Կ.ա. 155ag Նաւի յատակաց՝ թէ կայ կենդանի մի, որ ըստանկայ զա-րակեալսն և երթայ նստէ 'ի ներքս վիմաց մինչև 'ի մեծ գարնանային ժամանակաց. և թէ ուտէ կերակուր ձկայ, ներկի և սպանանէ զինքն։

Ցուցանէ առակս, թէ մարդ որ թէ ուտէ մեղք ձկայ առ քեզ առանց խոստովանութեան և ապաշխարութեան և ընդ քեզ ելանէ 'ի գերեզմանն, նա յորն վերջին 'ի հուրն սատակէ զքեզ՝ և անշէջ։

155 ag=113 B=24 D. 1 ատի յատակաց թէ] B չիք.—կայ] B է, D չիք.—B ըստ-անկ, D ըստանկայ.—2 երթայ] B երթ[է]ալ.—B. D մեռա.—3 ուտէ] B ուտէ մի.—B ձկայ—զինքն] B զնա.

4 մարդ որ] B որ մարդ չլինի, D որ մարդ.—ուտէ] B ուտէ կամ փոքր.—ձկայ] B թագուն, D ձկն.—առ] B 'ի.—5 առանց... ապաշխարութեան] B և չխոստովանի և ոչ ապաշխարի, D անխոստովանութեան և անապաշխարանք.—և ընդ քեզ] ընդ քեզ այն.—5—6 'ի գերեզմանն] B յատակս զմահուց [illegible] B. D 'ի գերեզմանն.—զքեզ] D զնա։

Վ.Կ.ր. 201/132 D Ծովին 'ի ձմեռն. խ. որ ի յարգելանոցն մտանէ. յառաջ կերթայ և խմէ շատ ջուր, որ կնայ. և որչափ որ կերակուր կայ 'ի փորն, զամէնն արտաքս ընկենու. և սրբէ զփորն 'ի կերակրոց և երթայ մտանէ յարգելանոցն և զԹաթն ծծէ և կերակուր ոչ ուտէ այն. խ. օրն. ապա թէ մանաւ[ն] լինի 'ի փորն կերակուր, քան զգարոյ հատ մի, նա սպանանէ զինքն։

Ցուցանէ, թէ մարդն, որ երթայ առ խոստովանահայրն և խոստո-վանի զյանցանսն և ուտէ մի մեղք պահէ և ոչ յայտնէ, նա մեռա-նի զհոգին յաւիտենական մահուամբ. քանզի Պաւղոս մարգարէն ասէ, թէ խոստովանութիւն մեծ փրկութիւն է. ապա մարդն, որ զմեղքն փոքր համարի և ոչ խոստովանի, նա յաւուրն դատաստանի պատասխան տեսանի տայ և խայտառակի 'ի մէջ հանդերձ հրեշտակացն. զոր օրինակ կրակ ձգեն 'ի յարդն, որ այրի. նոյնպէս մեղաւոր մարդն առանց խոստովա-նութեան 'ի հուրն անշէջ անկանի. ապա թէ ուղիղ խոստովանի և ոչ թաքուցանէ, նա խոստովանութիւնն այն զմեղքն այրէ, որպէս հուր զյարդն, և մարդն ձեռ մաքուր. և լինի որդի Արքայութեան. զի յորժամ զմարմինն լուալ լուանայ և սրբի, նա շատ քամաքի և մաքրի յաղտէն մարմինն. ապա պարտ է, որ զհոգին լուանալ արտասուօք և խոստովա-նութեամբ. զի մաքրի հոգին 'ի մեղաց և արդարանայ. և լինի որդի աս-տուծոյ և ժառանգ արքայութեան։

ԺԴ. ԽՈՒԱՑՈՂՆ ԱՌԱՋԻՆ

(14 V=13 I)

Էշք բազումք կրթեալք ի գործ արքունի. և էր ի մէջի նոցա էշ մի աւագ՝ իմաստուն և մեծապարգուն քան զայլ էշքն. ամենեքեան որպէս զհայր և զառաջնորդ պատուէին զնա. և ահայ եղանէին ի յուր մի. և նայ խառանեաց և զատաց առաւել ահագին և յետոյ կողմանէն ճանթմունս մեծամեծս արձակէր. զան այլ էշքն և ասեն. ով պատուական հայր, առաջին ձայնդ հասարակաց էր. այդպէս այդ ահագին ճանթմունքդ, որ յետոյ կողմանէ բուռն եղանէր, զի՞նչ էր. ասայ մեզ, աղաչեմք զքեզ. և նա ասէ. ով որդեակք իմ. առաջի ձեր սուտ ոչ երդուանում ձեզ և ճշմարիտ ասեմ. զի առաջին ձայնիս զաւրութեան բնաւ ոչ կարեմ յիմանալ, թէ այլ ինչ ձայն և ճանթմունք եղանէ յետոյ կողմանէ իմմէ։

Ցուցանէ առակս, թէ այնպէս յիմարեցաք և անմտացաք ամենայն ազգ մարդկան և արբեցաք ի մեղաց և ի սիրոյ աշխարհիս, որ առաւել ցանկութեան և սիրոյ մեղաց և ի փառասիրութեան և ագահութեան և այլ մեղաց, զոր առաջի աչաց կակեալ եմք և գործեմք փափաքանաւք. զայն, որ յետոյ յայս. կեանցս կայ մեզ պահեալ՝ զահագին տանջանս գեհենոյն բնաւ ոչ յիշեմք և ոչ ածեմք միտ։

2 | մեծապգն.—էշքն] | էշքն. զ ի.—3 որպէս] | իբրև.—| առաջնորդ.—3—4 և ահայ] | իբրև.—4 և նայ խառանեաց] | նայխառնեցաւ.—5 | ահագին ձայնիւ.—| ճայթմունս մեծամեծս.—6 այլ] | չիք.—| ասեն ցնա.—առաջին] | յառաջը.—7 արդայ այդ] | այն ասած այդ.—| ճայթմունք.—8 | բուռն.—9 | որդեակք իմ սիրելիք.—| երդնում.—ձեզ և] | այլ.—| ճշմարիտն.—10 | զաւրութենն.—11 ինչ] | չիք.—| ճայթմունք.—յետոյ... իմ] | ի յետոյ
12 | յիմարացաք.—14 որ] | և ի.—14—15 սիրոյ... ագահութեան] | ի սէր մեղաց փառասիրութենէ և ագահութենէ.—15—16 | աչաց կակեալ.—16 զայն, որ] | և զայլս.—| կենաց հանդերձեալ զտանջանն.—17 ածեմք] | չիք

ԺԵ. ԷՇԱՌԻՒԾ

(15 V)

Էշ մի էր ի Ներքին Ճնգիկս և ունէր ձայն՝ զաւրաւոր նման փողոյն Գաբրիելի. և զտեալ մեռած առիւծ մի և հանեալ զմորթ առիւծոյն զգեցաւ. և երևեցաւ առիւծայնման կերպարանաւք. և ելեալ գայ անցի ի միջաւյսահմանս աշխարհի մեր հազարամասաւք՝ յայտնել զինքն աշխարհին. և ել համբաւ նորա ի բազում տեղիս, թէ գայ ահեղ նոր զարմանալի գազան մի, որ կոչի

իշխանին, զի կերպարանքն առիւծ է և ձայն իշու է. և լսեալ զհնչիւն նորա ամենայն կենդանիքն և փախուցեալ թաքեան ի ծերպըս վիմաց և ի խորշաձորս. և ել նոյ 'ի վերայ բարձր լերին միոյ և խառնընչեաց որոտալով ձայն ահեղ. և զարհուրեցան աշխարհս. և ահայ ել յանկարծակի հողմ սաստիկ. և կորզեալ եհան ի նմանէ զմորթ առիւծին. և երևեցաւ էշ բնութեամբ և կերպարանօք. և զայն տեսեալ ամենայն կենդանեացն եկեալ ժողովեցան ի վերայ նորա և չար չար հարին զնոյ և սատակեցին և ասեն. այս ի մէնջ քեզ հատուցումն. զոր ոչ էիր դու, ձևացար և զարհուրեցուցեր զմեզ։

Ցուցանէ առակս յայտնապէս զմեծնութիւն իւր. զի ահայ ել հանճար իմ ի բազում զատուս. և բազումք երանեն ինձ և ցանկան տեսանել զիս. զի զոչեմ, որպէս զառիւծ, այսինքն կարգովս և ամաւարս. և եմ կեղծաւոր և խաբեմ զորդիս մարդկը. իսկ յորժամ գայ աւրն ահագին՝ սաստիկ հողմ արդար իրաւանց, նոյ ի բաց կորզէ յինէն զկարգս և զգիտութիւն. և լինիմ խայտառակ զլխայծարեալ և պատպանձիմ անմտութեամբ։

Վրդ. 08 F ԻՇԱՅՆ ԵՒ ԱՌԻՒԾՈՅՆ Իշ մի գտեալ 'ի ճանապարհն սատակեալ առիւծ մի և առեալ զմորթն զգեցաւ և էլեալ յանապատ գոչէր. և երեւեցն տեսեալ զարմացան. և ասացին առիւծուն, թէ կենդանի մի(մէ) էլ-կեալ, որ մորթն առիւծու է և ձայն իշու. և կամէ, թէ եւ եմ թագաւոր անասնոցն. և էլեալ առիւծուն և սպանեալ իշուն փախչէր. և հողմ ելեալ մերկացոյց զառիւծենին. և հասեալ առիւծուն սատակեաց զնոյ։

Այնպէս և ամենայն այր, որ առիւծ ձևանայ։

ԺԶ. ԳԱՌՆ ԵՒ ՓՈՂԱՀԱՐ ԳԱՅԼ

(16 V=14 L=8 A)

Գառն մի ցանկալի կայր ի փարախ մի. և ահայ էմուտ գայլն, ասաց զնոյ, զի կերիցէ. և նոյ անկաւ յոտս նորա [և] ասէ. սատանամ ես զքեզ ի հրամանս քո. այլայ ողորմեայ ինձ և հար

ԱՂԲԻՒՐՔ. ՓՂՊՈՆ՝ A [illegible] 'Ի [illegible] [illegible] 'ի ԺԶ [illegible] ՈՐ ԷՆ [illegible] [illegible] [illegible] ԸՍՏ [illegible] [illegible] ԸՍՏ V' ԻՆՆ ԵՒ [illegible]

1 I գառն.—I. A կայր.—I ի փարախն.—I. A եմուտ գայլն.—2 ասա զնոյ] I ասացեալ. A և. նոյ.—յոտս] I ոտս. A առ յոտս.—ասէ] I. A ասէ լալով.—3 զես] I զի-

զփոքր քոյ. և լսեմ, զի լցցի ցանկութիւնս իմ. քանզի լուայ ի հարց իմոց, թէ ատամբք փղոսկրեայքն են ազգն գալոց. և նոյ հաստատոյ անդէպ բանիւն և ճնճղկցաւ. և մի բերան գոչեաց. և ահեղ զարթեաւ շունչն և խածատեցին. և փախեաւ եւ եղեւ նուաստ. նոյ ի բլուր մի. լալով կոծէր զանձն իւր և ասէր, թէ արժան էմ ես այս վիշտացս. և արդ ո՞վ արար զիս փղոսկհար. զի ես հանապազ մայրզարծ էի։

Ցուցանէ առակս, թէ շատ իմաստուն մարդիկ խաբուին և լսեն անդէպ բանից և յետոյ ապաշխարեն, որպէս գայլն, և շատ ձեռն արկեն ի գործ և ի բան, որ չէ իւրեանց նման՝ պատաշխան: և անկանին ՚ի նեղութիւն։

—4 զփ. քոյ] I զփոքր քո. A զփոքն քո.—և. լսեմ, զի լցցի] I. A զի լսեմ և. լցցի.—ցանկութիւնս իմ] I ցանկութիւն սրտի իմոյ. A ցանկութիւն իմ.—5 փղոսկրեայքն] I փղոսկրայք. A փղոսկրար.—6 անդէպ բանիւն] A անդէպս բանիցն.—և. ճնճղկցաւ] I և. ճչեցաւ. A ճչեցաւ.—մի բ. գ.] A մին մի կոչեաց.—7 ահեղ զարթեաւ] I ընդ դոչելն իւր զարթեան. A առ հա զարթեան.—A շունքն.—խածատեցին] I և. զհետն. A հասեալ վիրաւորեցին խածատանօք.—փախեաւ] I զերծեալ ի շանէն փախեաւ. A նա փախեաւ.—եւ եղեւ] I եղեւ. A եւ եղ.—8 նոյ ի բլուր մի] I ի բլուր միոյ. A ի միում բլուր միոյ եւ.—9 այս վիշտացս] I այս վշտացս. A այսմ վշտիս.—զ] I զս. A օր.—I. A փղոսհար.—10 հանապազ] I ի մեզարան, A մեզարան.—մայրզարծ էի] I մանկիք էի. A մաղզարծ էի եւ մաղզարծիք արդէն. 11 շատ] I չէ.—I. A մարդիկ.—I խաբուին. A խաբուան—12 անդէպ] I անդաղան. A անդէպս.—I նոցա.—I. A ապաշխարեն.—որպէս գայլն] I ու գայլն. A չէ.—A շատք.—13 A արկանեն.—իւրեանց] A չէ.—նման] I. A չէ.—պատաշխան] A ԱՇ՝. և գործ.

ԺԷ. ԺԻԺԻՌՆ ԵՒ ՄԵՂՈՒՆ ԵՒ ՄՐՋԻՒՆ

(17 V=15 I)

Ժիժիռքն գան առ Մեղուսն և առ Մրջիւնն ի ժամանակս ձմրան և ասեն. տուք մեզ կերակուր, զի մեռանիմք ի սովոյ։ Եւ նոքա ասեն. զուք ինչ գործէիք յամառն. և նոքա ասեն, թէ ի վարսաւոր ծառս հանգչէաք և անուշ երգով զճանապարհորդս ուրախէաք. և նոքա ասեն. ապա յիրաւի սատակիք ի սովոյ և ոչ էր պարտ տանել ձեզ ողորմութիւն։

1 Ժիժիռքն] I Վիժռքն.—I Մրջիւնն.—2 ձմրան] I ձմերայնի.—3 I թէ զուք.—գործէիք յամառն] I գործէիք ամառն ի բան.—4 I հանգչէաք.—I զճանապարհորդն.—5 ասեն] I չէ.—յիրաւի սատակիք ի սովոյ] I ի սատակիք սովու.—6 I տանելցյ.

Ցուցանէ առակս, թէ յիմար կուսանքն խնդրէին և իմաստունքն ոչ տային. զի ժամանակն ոչ է ողորմելոյ, այլ իրաւունք առնելոյ։ Այսպէս պարտ է յայս կեանքս ժողովել, որ է առնուլ, իմաստութեամբ և աշխատութեամբ ... կերակուր, զի դատաստանին աւուրն ողորմեալ ի գժոխս ոչ անկանիցիմք։

7 I իմաստունքն.—8 ժամանակն ոչ է] I ժամանակ չէ.—9 I պարտ այս կեանքս ժողովել.—10 աշխատութեամբ] I աշխատութեամբ.—I կերակուրն.—11 ի գժոխս... զմեզ] I գժոխս ոչ դրեան։

Մրջիւն. 190/190 D Մժղիկն առ մրջիւն գնաց և ասէ. տուր ինձ կերակուր, զի մեռանիմ ի սովոյ. և ասէ մրջիւն, թէ ինչ գործ առնէիր, որ կերակուր չունիս. և ասէ ժժմին. թէ ի վարդաստանս ծառս և ի սերկ... և քաղցրաձայն երգէի. և զճանապարհորդս զուարճացուցանէի. և ասէ մրջիւն. յիրաւի մեռանիս ի սովուն. զի կերակուր ոչ վաստակեցեր քեզ. այլ ձայն վայրապար տայիր, ուստի ոչ շահեցար. և ոչ ես մրջիւն կերակուր. և ժժմին մեռաւ ի սովոյն։

Ցուցանէ, որ ժժմին մեղաւորքն են և մրջիւն արդարքն. զի յաւուր դատաստանին երթան մեղաւորքն առ արդարքն և խնդրեն կերակուր և հանդերձ. և ոչ տան արդարքն. և մեղաւորն հալի և մաշի իւր չար գործովքն. զի արդարութիւն ոչ վաստակեցաւ. և ոչ բարի գործովք. այլ աշխարհիս քաղցրութիւնն շահեցաւ, որ է մեղք և անօրէնութիւնք. որպէս ասէ Սողոմոն, թէ ո՞վ վատ, գնաս առ մրջիւն և տես, զի կերակուր վաստակէ. և դու ոչ վաստակես արդարութեամբ։

ԺԸ. ԿՈՉԵՌՆ ԵՒ ՑԱՒԱՆԱԿ ԵՒ ԽՈԶՔ

(18 V=16 I)

Գողթան ուղտոյ և աւանակին իշուն լային առնել և ասէին առ ծնողսն իւրեանց, թէ վայ մեզ առնելոյս. զի հերձիմք ի նախանձու. զի բաղում գարիս տան խոզիցն. և զմեզ ի բաց վարեն. և ասեն ծնողքն նոցա. թէ համբերեցէք. զի գայ ժամանակ, որ ողորմիք նոցա և հասան ժամանակ ձմեռնայինն և սպրան զխոզսն. և նոքա լուան զաղաղակն ճիճան և զզողալ նոցա և

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I ԶՐԳԻՐՍ I փոխան ուղտուն—յաւանակին.—առնելն...—2 ծնողքն.—...—...] ...—3 գարի.—4 ծնողքն.—ժամանակ ձմեռնային—4—5 որ ողորմիք... ձմեռնայինն] չիք—5 սպան.—6 զխոզսն] չիք—ճիճան=ճիճան] ճիչն.

հարցին առ ծնողսն, թէ զինչ է աղաղակ նոցա. և նոքա պատմեալ նուցին նոցա զմարթեալ խողսն. և նոքա վերացուցին զփղձկանս իւրեանց և ասեն. վայ, ասէք և ի բաց առէք, թէ հատ զարդ փակեալ է ի յատս մեր։

Ցուցանէ սատակս, թէ նախանձեն արդարքն և աղքատքն ընդ փարթամութիւն և ընդ հանգիստ մեծատանցն և մեղաւորացն. որպէս Դաւիթ ասէ, թէ նախանձեցայ ես ընդ խաղաղութիւն մեղաւորաց. և սուրբ գիրք քաջալերեն և ասեն, թէ համբերեցէք սակաւիկ մի և ողորմիք ամենայն հեշտասէր մեղաւորացն և մեծատանցն, որ զմարմինս բանն կերակուր որդանցն. և յորժամ գայ աւր դատաստանին, տեսանեն սուրբքն զմեղաւորքն տանջեալ. յայնժամ ասեն. աւաղ, ընդէ՞ր ոչ խաչեցաք վասն Քրիստոսի և պահեաք զմարմինս մեր այլ խստագոյն, որ վարձս առնէաք ի յաստուծոյ։

—7 [illegible].—[illegible]] [illegible].—8 [illegible].—[illegible]] [illegible].—10 է] [illegible]
11 [illegible].—և [illegible]] [illegible].—[illegible]] ի.—12 [illegible].—14 [illegible].—15 [illegible].—[illegible]] [illegible].—15—16 [illegible].—17 [illegible]] [illegible].—18 [illegible]—[illegible] —[illegible].—19 [illegible].—[illegible].—19—20 ի [illegible]] [illegible]

Վեց. 36 C Տեսանէի մի այր ի բանթ. Ճ. խոզ. զի գիրացեն. և կային ի մէջ նոցա քուռակ մի իշու և կովեան մի ուխտայ և ոչ տային նոցա արատուրքն ի կերակրոցն նոցայ. ծծէին նոցայ և ի բաց վարէին. և գային ծնողք ի տուն ի նոյն սրահ, ուր բանթէին զխոզսն, երեկոան ի գործոյն, ուր և լինէին. և նոքայ լալով գային ընդդէմ առաջի մարց իւրեանց և ասեն. վայ մեզ, ով բարի ծնողք մեր. զի չարչարեն զմեզ ի գործ և ի վաստակ և մեք ամենայնաւ հորինչիմք և ի կերակրոցն խոզուցն արգելեն զմեզ. և մայրքն ամէկէին զնոսայ ասելով. համբերեցէք որդեակք մեր, զի գայ ժամանակ, որ վայ տաք խոզեցն, յորժամ զմսարն առնեն ի նոցանէ. և նոքայ ասեն, թէ ի մեռ երթամք. հատ մի գարի ոչ տան մեզ, այլ հարկանեն. և ի բաց վարեն և մարքն զարմեալ միխիթարէին զնոսայ. և աշա եկն ժամանակ զենման նոցայ. և սկսան գոռալ և ճչել աշագին ձայնիւ. և ասեն ծնողքն նոցա ցնոսայ. լուէք զայն ձայնն. և նոքայ ասեն. այոյ. զի՞նչ է այն. և նոքայ ասեն. զգարին և զգաւթն կուզեն. և նոքայ վայ գոչեցին և սկսան ա-

[illegible] C° [illegible] 1 [illegible]—2 [illegible].—[illegible].—[illegible].—2—3 [illegible].—3 ի [illegible]—[illegible]] [illegible].—4 [illegible]—[illegible].—[illegible].—5 [illegible] ի [illegible].—[illegible].—[illegible].—6 [illegible].—[illegible].—7 [illegible]] [illegible].—[illegible] [illegible].—8 [illegible].—[illegible]] [illegible].—[illegible].—9 [illegible].—[illegible].—10 [illegible].—ի [illegible].—10—11 [illegible].—12 [illegible].—[illegible].—13 [illegible].—14 [illegible].—[illegible].—[illegible].—15 [illegible].—[illegible].—[illegible].

ածցի մարդն և ամէն․ անտէր վասն աստուծոյ, թէ հաւ մի գայր կամ կորեկ կորեաւ է յուր մէջ մի ․ատէր ի զուռ, որ զմեզ չառնէն զքան զնոցայ։

Նոյնպէս որդւոց և ուրբը ընտրեալք աստուծոյ․ յաղագայ մինչև որ վերջին զարմացեալ ընդ հանդերձութիւն աստուծոյ․ զի գայր միշտ օրացն հանգչին աւելով և ըմբռելով և փափկանան ի յայս կեանս․ և գայր որդոցն ամէնահ չարչարին և ներքին մեծա աղդեցայան, և վչտաց և ամենայն աստուածայշանչ գիրք խօսան զմեզ և ամէն․ համբերեցէք․ մի նախանձիք ընդ չարս․ զի այս կեանքս անհաստատ է և անցաւոր միջոցացն է անդի հանգստեան․ իսկ որոցն և հաստատելոցն անդի չարչարանաց և մահուան է․ զի այն կեանքն է հանգիստ նոցա․ և ուրն ահարկին յաւէտ աւնենին արդարքն ընդ դշարչարանա և զեան և զողոցակ և զգուշամն ձայնից ձախակողման և զարհուրին և գողան յաւէտ և քննեն զհարձուրս խորհողաց և ամէն․ վա թէ մեղուցեալ է մեզ ամէնա մեզք, որ զան և ամէնին զմեզ ի մեղօրաց զաղքն և հրեշտակք զողան յորն ահարկին․ թող թէ մարդիկ․ վասն որոյ աղաչեմ զձեզ, ով որդեակ իմ, յայս կեանս, որ մարմնով ի կամս ձեր կայք, մաքր ի խորհուրդս ձեր և ի լոյս բերէք զհաւատոյին միջս ձեր զփառքն և զմեղն և ձգեցէք զձեզ յերեսս աստուծոյ և զերծիք ի ստամբակէ և ի Բարիսուս Թաղու․ զի քաղցր է․ ապա թէ անդեղք և անզարձ մնասնիք, զայր նման խողիցն էք․ դարձէք և ապաշխարեցէք և զգաստացայք ընդ ամբարիշտաց, որպէս և քաղ գնացէք և լուէք ի պատուիրանաց աստուծոյ։

—17 կորեալ—ի յատա—զնոցայ] զնոցա։

18 յաղագամ—յաղգն—19 հանդերձութիւնն—20 հանգչին աւելով և ըմբռելով—կեանքն—21 աղդեցայա․—22 աստուածաշչանչ․—23 կեանքն—24 միջաւօրայցն—հանգստեանն—25 հանգիստ—յաղքն—27 ձախակողմանն—28 ատ մեզ—29 ի[մ]եղաւ[որ]աց—ան յաղքն—30 որս—32 զհաւատոյին—զփառք—33 զեա—ստամբակ—ի ստամբակէ—34 ապա—35 էք] էինք—35—36 և զգաստացայք… գնացէք] ՁԻԲ.

ՃԿԷ․ 1118 Այս ամի հազար խոզ եկն 'ի մի տեղի՝ և զգարիւղ եկն շուրջ․ և իշխք կորեկ և գարի բերէին և ռաէին զխոզսն։ Նա իշառնքն 'ի ռանէն երբ գային․ և քուռկինին երթային մեա 'ի խոզերն, թէ ռամէն 'ի կորեկէն կամ 'ի գարւոյն․ և պահապանքն ոչ թողուին, այլ 'ի կառափն հարկանէին։ Նա յարժամ իշուանքն գային, նա քուռկինին զանգատէին մօրերուն և ասէին, թէ խոզերուն անինկայ կուտան, թէ կերէք․ և մեք ամէնահ կու լինիմք։ Նա ամէն իշուանքն ընդ քուռկինին, թէ համբերեցէք․ այն խոզերն, որ կուտեն, նա պիտի՝ որ վճարեն զամէն․ զինչ կերեալ են։ Նա անցին աւուրք ինչ․ և ահա եկն Թագաւորն՝ նստաւ ի վերայ զարպասին․ և հրամայեաց, որ զամէն խոզերն կապեն և ընդ մէջ կտրեն։ Նա սկսան կապել և կտրել ընդ մէջ։ Նա սկսան խոզքերն բողոք հարկանել և ճիչ բառնալ․ և ճչէին ատամէլ քան զայլ կենդանիս․ և ամէն քուռկինին ընդ իշուանին․ թէ այն ինչ ձայն է․ և ա-

ան, թէ կոչ վճարաւին 'ի խաւերայն, զոր կերեալ էին. և անձնեալ քաղաքենոյն զանազանս խոզիցն զողոյին։ Այլ խանչեցին և անխառն յառաջ իջոյն և ասեն, թէ վասն տառապեալ տեսէք, թէ զարէ հասարէ ճզմեխիթեալ է կոչեալ կամ կորեկ հասա 'ի խոնարհ. և ասեն մայրերն ընդ քաղաքին, թէ մի վախէք. ով կերեալ է, նայ այն վճարէ. զաւք մի հոգայք։

Յիշեցանէ, որ խաղքն մարմնաւոր մարդիկքն են և փախիստեանքն և անդէպք և անզարձ հզաւորքն և իշխանքն. և քաղաքին աղքատքն։ Այլ այն, որ ծնծէրին և ոչ տայրին թոյլ առանցս. որ և հզաւորն հարկանէ զաղքատն և ոչ առնէ զողորմութիւն և ընդ անձն ասէ, թէ կեր'և խմէ, որ չհիւանդանաս։ Այլ թագաւորն տառապեալ է, որ և յառաջ զատատաւնին ասէ վասն հզաւորացն, թէ կարեցէք ընդ մէջ և հանէք 'ի խաւարն արտաքին. ուր լալ աչացն է և կրճել ատամանցն։

ԺԷ'Գ. 127D Նոյն յաղագս մեծատան, թէ այր մի կերէր զառաւօտ մի զարի 'ի կովէն 'ի տանն. և քաղաքի խոր հետ մեծ գնայր և զատնայր։ Իսկ 'ի տանն, յորում զգարի կրէին, կապեալ կայր խոզ մի 'ի բակն. և զարին անդադար 'ի մեծն էր, զի ուտէր և զիրանայր. և ասէ քաղաքին ցմայր իւր. զի՞ է, զի խոզն այն ասանց աշխատանաց զգարին կուտէ. և զոր մեք մեծ աշխատանաց կրեցաք. և մեզ, յոր չարչարեալ եմք, յորն մի անգամ կուտան։ Սոէ մայրն. լուր որդեակ. և շաբաթ մի այլ համբերեա. ապա թէ տաց քեզ պատասխանի. և քո աչօքդ տեսանես. և յետ շաբաթուն գային էշն և քաղաքին բեռամբ 'ի տուն. և քաղաքին յառաջ երթայր քան զմայրն. և լուա ձայն աղաղակին խոնչելոյ. զի զխոզըն զենուին. և խրտեա քաղաքին և յետ փախեաւ գեղ 'ի մայրն. և ասէ մայրն. զի՞ է քեզ որդեակ, զի ստախես. մի երկնչիր 'ի խոզէն. բանզի զարդյ հասարակն կու խնդրեն յիւրմէ. և զարձեալ եկին 'ի կողն. կրէին զգարին. և յարժամ բարձեալ զարձան 'ի տուն, կոչեալ 'ի վերայ քաղաքին ռնգանին առոյց և ասէ ցմայրն. ո՜վ մայր, տես. զի զարդյ հաա փակեալ չլինի 'ի յառա. որ զհաշիւն խնդրեն յինէն, որպէս 'ի խոզէն։

Յիշեցանէ առակս, թէ իւրաքանչիւր ոք, որ ուտէ նրի զոյլոց վաստակն, որպէս զխոզն, և զիրանայ, նա սա մարմնաւոր զատաւորաց վճարի մահուամբ, յետոյ 'ի հանդերձելումն աշտոյին ատենին հոգով և մարմնով պատասխան տայ։

ԺԹ. ԵՐԿՈՒ ԱԶԳՔ

(19 V=17 I=159a=9 A=1 C=10[a])

Երկու ազգաց կամքն ի մէջ փողոցին. և զկնի յաղթեաց ընկերքն և ընկէց զնա և Հայաստանեայց թագաւոր. և եկեալ բարձրագոյն աստղն և սպառ. Մեծամեծ և զօրացեալ և բարձրացեալ վասն յաղթութեան նորա ի պատերազմի անձին Հռոմայեցւոց խորհն նա աշխարհիս. Զի ի վերուստ յանկարծակի և առանց վերագոյն զնոյ յաղթն։

Ցուցանէ առաքեալ, թէ որ խնդրեաց ի կորուստ թշնամւոյն կամ ուրախանայ հպարտութեամբ, թէ յաղթեսցի թշնամին, զայս ի վերայ նորա յանկարծակի նեղութիւն և չարչարանք, որ վաղ առաջ անձին խորհեալ. և ասէր ահագին հուրն է բաժին. զի յայտնապէս գրեաց Դաւիթ և Սողոմոն, թէ փորեցին առաջի իմ խորխորատ և անկան ինքեանք ի նոյն։

---

1 ag ի ՍԿԶԲԱՆՆ ԱՅՍ. [illegible] — 1 Երկու ազգաց] ag [illegible] Երկու. C [illegible] C[2] [illegible] Երկու. — 1 կամքն] ag. C[3] [illegible] — [illegible]] I [illegible] ag. C. C[3] [illegible] — C [illegible] — 2 ընկեց] I ընկէց. ag. C. C[3] [illegible] — C[3] [illegible] — C. C[3] Հայաստանեայց և. — թագաւոր] I [illegible] ag. C. C[3] չիք — և] ag չիք — [illegible]] I. ag. C[3] [illegible] C [illegible] — 2—3 բարձրագոյն [illegible]] I [illegible] ag. C [illegible] C[3] [illegible] — 3 C [illegible] — Մեծամեծ և] ag. C. C[3] չիք — զօրացեալ և բարձրացեալ] I [illegible] ag. C[3] [illegible] C [illegible] ԵՒ]ՏԵՂԻՆԱԿՆ C և [illegible] C[3] և [illegible] — 3—4 վասն յաղթութեան... խորհն] ag. C. C[3] որ յաղթեաց (C [illegible]) ընկերքն և Հայաստանեայց [illegible] — 4 I [illegible] C [illegible] — 5 I [illegible] ag [illegible] — C[3] [illegible] — յանկարծակի և առանց] ag [illegible] և. C. C[3] և [illegible] և — C [illegible] — [illegible]] I. ag. C. C[3] չիք — 6 յաղթն] I [illegible] ag. C. C[3] [illegible] (C[3] [illegible]) [illegible]

7 ag թշնամւոյն [illegible] C[3] թշնամւոյն [illegible] — կամ] ag և. C. C[3] և կամ — 8 թշնամւոյն] ag. C. C[3] ընկերքն — 9 յանկարծակի] I. ag. C. C[3] չիք — I նեղութիւնք — և չարչարանք] ag չիք ՏԵՂԻՆԱԿՆ I. ag. C[3] յանկարծակի. C [illegible] — 10 անձին խորհեալ] ag [illegible] C [illegible] — 10—12 և ասէր... ի նոյն] I և [illegible] ag [illegible] Դաւիթ. [illegible] և [illegible]. թէ [illegible] C. C[3] [illegible] [C Դաւիթ]. [C[3] թէ] որ [illegible] ընկերքն [illegible] ի [illegible] և [illegible] թէ [illegible] ի [illegible]

Ի. ԻՆՔՆԱԳԼՈՒԽ ԱՐԻՍ

(20 V=18 I)

Արքայն մնաց ի սենեակ թագաւորքն և եկեր բաղձում բարիս և Հայաստանեայց ի զիրութիւնէն. և զնաց առ ձին և առ ուղտն և առ զօրքն կարգաւ և առ լուսաւորս երկնից, թէ լերուք ինձ

ՏԵՂԻՆԱԿՆ ՉԻՔ I ՁԵՌԱԳՐՆ 1 [illegible] — ի սենեակ] ի [illegible] — և զնաց առ ձին և] զնաց առ [illegible] — 3 [illegible] — [illegible]

խնամի․ զի զաւստր իմ կարգեցից քեզ․ և նոքա չխնայեցան զհպարտութիւն նորա․ և առաքեցին զնոյ զնա ի յամպն․ և ամպն ասաց․ ես ի հող[մ]ոյն հալածիմ․ գնաց առ հողմն․ և հողմն ասաց, թէ կայ աշտարակ մի ի վերայ լերին մեծ յարևելս, որ զօրաւոր է քան զիս․ ես զնոյ հարկանեմ․ և նոյ կայ անխախտ․ և գնաց աքլոն առ աշտարակն այն և ասէ․ արեկ՝ որ խնամանանք․ և նոյ ասէ․ ես ակար եմ․ զի աւհա կան ի հիմունս իմ կենդանիք, որ ծակոտեն զպատուաւեն զիս․ և ես ոչ կարացի յաղթել նոցա․ և գնա երթ առ նոսայ․ և նոյ գնաց․ նոյ աղբեր մարին մկունք էին իւր նմանի, որպէս զինքն․ և ասաց նոցա, թէ եկայք խնամանանք․ և խնամեցան։

Ցուցանէ առակս, թէ ամենայն մարդ շրջի, մինչև գտցէ իւր նմանի, որն բարի և որն չար․ իսկ աւրն ահաղին անդէզջ մեղաւորքն երթան և գտանեն զնմանիս իւրեանց՝ զդևքն և զամենայն չարագործսն․ և արդարքն գտանեն զհրեշտակսն և զդասս բարեգործացն սրբոյն, որ կան առաջի աստուծոյ․ և զիս զմեղաւորս յիշեսցէ առ Քրիստոս աստուածն մեր։

—4 [illegible].—5 զնոյ... յամպն] առ. յամպն.—ամպն] յամպն.—6 թէ ես ի հողմոյն.—և հ. ասաց] ասաց հողմն.—7 կայ] չիք.—միոյ] [illegible].—զօրաւոր.—8 զնոյ] [illegible].—8—9 և գնաց աքլոն] գնաց աքլն.—9 արեկ] [illegible].—10 կենդանիք] չիք.—11 պատուաւեն զիս] [illegible].—12 նոյ աղբեր մարին մկունք] և [illegible], զի ի այն կենդանիքն մկունքն.—13 թէ] [illegible].—խնամեցան.—խնամեցան] եղեն․ 16 նմանիքն.—16—17 մեղաւորքն երթալ.—17 զդևսն.—18 չարագործս.—գտանեն] չիք.—զհրեշտակս.—18—19 զբարեգործաց դասն սրբոց․ որք.—19—20 և զիս... մեր] չիք։

ԻԱ. ՄՈՒԿՆ ԵՒ ՈՒՂՏ

(21 V=19 I)

Մուկ մի հպարտացաւ․ և էմուտ հպարտութիւն ի սիրտ նորա․ և բարձաւ ի նմանէ խոնարհութիւնն․ գնաց առ ուղտն և ասէ․ տուր ինձ հրաման, որ ի կշտան առից քոյ զնեմ զգլուխ իմ և առնեմ ին[ձ] գագաթ․ և ասէ ուղտն․ արիւն քո ի գլուխ քո․ մի խորհել զմահու գործ զայդ․ և նոյ ասէ․ կարող է մեղաւ քո և ոչ ծնաւէ զիս․ և եփ զգլուխն ի հետ աւուրն ըղտուն․ և յաւուր միոյ գնաց ուղտն ծանր բեռամբ և կոխեաց զնոյ․ և նոյ մեռաւ եղև

ՁԵՌԱԳՐԱՑ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ [illegible] 1 և էմուտ հպ.] չիք.—2 նորա] իւր.—3 [illegible].—4—5 մի խորհել] մի խորհիր.—5 [illegible].—6 եփ] եդ.—[illegible] իւր ի [illegible].—ըղտուն] [illegible].—7 գնաց] երթայր.—ծանր.—[illegible].

և փոքրոց մրջմանցն ընդ յերկրի նորա. և զան առեալ տարաւ և ասէ. ահա եղբայր՝ այդ նմանէր զքեզ, մինչև եղաւ ի քինէ։

Ցուցանէ առակս, թէ չար ի հպարտութենէ հպարտանողն. և այլ ի փառաց աշխարհիս, որ զայս նմա, և այ[լ]ք ի զխոռութենէ. իսկ որ խելք ունի, նայ յորժամ որ փառք աշխարհիս զայ, նայ յանժամ խոնարհի և հեզ լինի, որ զովէ ի յաստուծոյ և ի մարդկանէ։

—8 զՄրջմանն.—նորա] չիք.—զայն.—8—9 և ասէ] ասէ ցնա.—եղբայր ահա այս

10 չար.—10—12 ի հպարտութենէ... ի զխոռութենէ] ի հպարտութենէ և փառաց աշխարհիս հպարտանան և այլք ի զխռութենէ.—12 իսկ որ խելացին է և.—12—14 փառք... ի մարդկանէ] փառաց աշխարհիս հասանի, նա զգուշ, որ խոնարհ և հեզ լինի. զի փառս առնու յաստուծոյ և զովի ի մարդկանէ։

ԻԱ. $^{206}_{184}$D Մուկ մի բռնեին ձուն զքնաց և ասէ ցնա. տուր ինձ հրաման. որ անդ որ զաւ ունցնիս, եւ 'ի քո առաջ ներքևն բայն զնեմ։ և ասէ ուղտն. մինչ լինի քեզ. քանզի յանկարծակի կախեմ զքեզ և մեռանիս. ասէ մուկն. կարկուղ է սմպակէ. ասէ ուղտն. արիւն քո 'ի գլուխ քո. և չինենաց մուկն բայն, որ ուղտն անցանէր. և եկեալ բռնոյն և էր բարձան յայմ. յանկարծակի կախեաց զմուկն, որ փախեցաւ. և հայեցաւ ուղտն և ետես, զի Մրջմա մկանն եկեր էր 'ի փորէն 'ի զուրս. զի էր զէր. և ասէ ուղտն. այդ կայր 'ի փորս, ո՞վ եղբայր, որ նմանէր զքեզ։

Ցուցանէ առակս, թէ ամենայն մարդ, [որ] հպարտանայ, նման է մկանն. և ուղտն աստուածայ է, որ կախէ զհպարտն. զի այն հպարտութիւնն և զխռութիւնն յարակայն մնանէ. և անկանի 'ի խորս անդնդոց, որպէս անկաւ սատանայ։

ԻԲ. ՃՈՃԻ

(22 V=20 I=152 D)

Ճոճի մի ծառըք ասենէր և ուրախացուցանէր զմարդիկ. և ահայ մեծամեծի այր մի և փարթամ վաղճանեցաւ. և կոչեցին զնայ քահանայքն և սարկաւագքն և առին. Ճոճի, ասեր քեզի. մ.

1 Ճոճի մի] I Ճուճի մի, D [Ճ]ուճին.—զմարդիկ] I զմարդիկս, D զամենեսեան.—2 այր մի] D չիք.—D փարթամ մարդ մի.—I վախճանեցաւ.—և կոչեցին] I և կոչեն, D կոչեն.—3 քահանայքն և սարկաւագքն] I քահանայքն և աստղերթողքն, D քահանայքն և սարկաւագունքն.—Ճոճի] I Ճուճի, D չիք.—I, D ասաց.—քեզի] I, D քեզ.

մաթ ցորեն. մի գայր ի ժողովն ծառք տանէր. և ասէ Ճնճղին. Ահա հրամանքն է. խոկ իբրև ժողովեցան ի հանդէս բազում ժողովուրդքն. և Ճնճղին կարեաց փոքրիկ կասակ մասանիք մի և ձգեաց ի վերայ քրձոյ միոյ. զայս յառաջանն և ասէ. ես այլ ձեզ ժողով չեմ կարեր զատանել. և արդ զուք (տուք) զցորեան իմ, զոր խոստացայք. եւ տասնել ծիծաղեցաւ զնասա:

Առակս զառակս, յորժամ կարէք ինչ կենայ քեզ. և ասայ զաս ի ժողովն. և ասայ թէ զու քարոզել կամիս, ասայ ի ժողովն զառակս զայս:

—4 մաթ ցորեան.—
մի գայր] I մի գալ. D գի ոչ գաս.—D 'ի ժողովն մեր.—I. D ծառք տանել.—4—5 և ասէ Ճնճղին. Ահա հրամանքն է] I ասէ Ճնճղին. Հրամանք Ահա լինի. D չէ.—5 խոկ] D չէ.—D 'ի հանդէսն.—5—6 D ժողովուրդք.—6 և Ճնճղին կարեաց] D նա կարկատեաց.—I մասանիք.—7 քրձոյ միոյ] I ծերոյ միոյ. D քրձոյն.—I զմ առաջան. D զայ առաջան.—7—8 ես այլ զատանել] I ես այլ զձեզ հանց ժողով ոչ կարեմ զատանել. D ամ եղբարք՝ ես ոչ կարեմ զձեզ ի ժողով տեսանել.—8 զուք] I. D տուք զցորեանն.—8—9 I խոստացայք ինձ.—9 ես] I. D և.—I ծիծաղեցաւ. D ծիծաղեցայ.

10 ասայ զառակս] I յուզանէ առակս թէ. D եղանակէ առակս.—ինչ կենայ] D [ին]չ կենայ.—D քեզ խօսել.—և ասայ] I ասա, D և.—11 և ասայ թէ զու] I եղանակս և զու, D եղանակս և եթէ.—կամիս] D չէ.—ասայ] I ասա, D զա ասա.—12 զայս] I չէ.

Խնդ. 27C Այլ մի խոսս չէն զող մի, և կայր ի յայն գեղն ճնճղի մի և խոսս ծառք տանէր զայն գեղացիքն և աղաւաղայքն խուժանն։ Ժողովեցան՝ առ մի մասն ի յայն գեղին խոսս ազնուական տանուտէր մի. ժողովեցան քահանայք և տանուտէրք առ ճնճղին և ասեն. Հարսար վառքն առաւոտոյ. այս օր մեզ յերկան մի գալ. այս՝ օր ամէն երկիրս առ մեզ ազնուի գայն. մի զմեզ այս օր խաղք տանէր. ծիծաղելիք և ամօթ լինիմք ի ժողովրդենէն. ահա տանք քեզ .Ժ. մանթ ցորեան։ Խոկ իբրև ժողովեցան երկիրն ամէն ի հանդէսն բազումք ժողովուրդք և կային նստած զխիտրայց. գնաց ճնճղին կարեց կասէ մանդրիկ մի փոքրիկ և ձգեաց ի վերայ գաւա և կայր շան մի և եառ գնաց ի հանդէսն, մայառաջանն. եսես զնա հարկեար տանուտէր մի, ընդ գէմ վազեաց և ասէ. մի գայր վասն առաւոտոյ. և նա զնդեց զառն ի տեղն և ասէ. ո՛յ եղբայրք, Էր էք յիմար մարդիք. ես այլ յերբ տեսանեմ զձեզ ի մեկ տեղ, որ զիմ ցորեան առնում. առք զիմ ցորեանն և ասայ երթամ ի ձեզնէ. ծիծաղեցայց զամէնքն և խաղք արար. ոչ եղ, մինչև եառ զցորեանն:

27C=27C² [illegible] C² [illegible] 1 զող] զնող.—2 գեղացիքն.—3 գեղն.—5 ամէն.—6 գան.—տանէր] տանել.—ամօթ] ամօթոյ.—7 մանթ] մաթ.—ցորեն.—8 կարեց.—9 զխիտրայց.—կասէ.—10 և եառ] եառ և.—11 յառաջանն.—C² փոխեց.—12 գայր] գալ.—զառն զնդեց.—12—13 եղբայրք.—14 ցորեան] ցորենն.—ցորեանն] ցորենն.—արար.—15 եղաւ

ԻԴ. ԿԻՒՐԱՅՔ ԵՒ ԽՆՁՂԵՏԻՆՔ ԵՒ ԱՐԾԻՒ

(23V=21 I)

Ժողովեցան կիւրիայքն և խնձղկանքն. և գնացին առ արծիւն և ասեն. [աւա]ղդ մեզ թռչել. ապա թէ ոչ՝ մեռանիմք առաջի քո. և ասեն. ընդէ՞ր է, որ կէսդ թռչուն էք, կէսդ որջնթացք. և մեք ախարք և աղօրմելիք. և ասէ արծիւն. արիւն ձեր ի գլուխ ձեր. զի ես ասեմ, զոր հայցէք. զի յիմացաւ, որ հպարտութիւն ապրուստ գլխելս նոցա. ձայն արար արծիւն. և ժողովեցան առ նա ամենայն թռչունքն. և նոյ ասպրաւ գնաս ի ծայրս վիհի մի բարձրայգունի, որ էր աղօրի. և ի յատս նորա խորայձոր և քարայկաւկառ և շարեաց. ա. ընդ մէջ կիրիայն և զթռչունս. արծիւ վերացաւ և արար ձայն՝ զնշան թռչելոյն, զոր յառաջ պայման էր եդեալ նոցա. և ահայ վերացան թռչունքն յաւթս ըստ սովորութեան իւրեանց. և զան անկեալ կիրայիցն՝ ձայն եառեն միմեանց. և ամենայնք զոչեցին զաւրութեամբ և ամենայն կարողութեամբ վառեցին զհետ թռչնոցն. և ահայ մեծաւ աղաղակաւ և արաամամբ իջին յատակս վիհին և մանզրեալ փշրեցան ի քարայկակաւ խորայձորն և եղեն զէշ թռչնոցն։

Ցուցանէ առակս. բ. միտս. ա. այս է, զի ամենայն մարդ, որ հպարտանայ և յան բանն և գործն ձեռն արկանէ, որ չէ իւր լայելի և յարմար և ի վեր է քան զիւր կարողութիւնն, նոյ սատակի որպէս զկիրիայքն. և ա. այս է, զի յաւուրն դատաստանին ահեղ ծանդրայմարմինն անզեղջ մեղաւորքն իջանեն ի գժոխս, որպէս կապարն իջանէ յատակս ծովուն. և արդարքն և ապաշխարեալ մեղաւորքն վերանայն ի հանդիպումն տեառն Քրիստոսի և մտանեն ի յարաչապատն Հայրենին։

ՏԵՂԵԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ [ԶԱՆԳՆ] 1 կիրիայքն.—2 ով ․․․ մեզ ․․․ թռչել—ապայ թէ ոչ մեռանիմք] և թէ և մեռանիմք.—3 և ասեն] չի.—ընդէր է, որ կէսդ... որջնթացք] [illegible].—4 աղօրմելիք [illegible].—և] չի.—5 [illegible] արծիւն, չի.—6 ապրուստ գլխելս նոցա] [illegible].—արար] եառ.—7 նոյ ասպրաւ] չի.—գնաս] ընդ իւր զկիրիայսն և զխնձղկանքն.—ծայրս] [illegible].—8 բարձրայգունի.—8—9 խորայձոր և քարք կաւկառ.—9 շարեաց] շարեաց.—9—10 ա. ընդ մէջ... վերացաւ] ա. թռչուն և ․․․ ընդ կիրիայն և ընդ [illegible]. [illegible] թռչել. [illegible] ընդ մեզ վերացիր. որպէս և մեք.—10 արար ձայն] ձայն եառ արծիւն.—10—11 զնշան... ահայ] չի.—11 վերացան.—ընդ նոսա ի յաւդն.—12 զան—կիրայիցն] կիրիայքն և խնձղկանքն և նոքա.—13 ամենեքեան.—կարողութեամբ] [illegible].—15 իջին.—մանզրեալ.—16 խորայձորն] ձորն խոր.—թռչնոցն] չի.

17 ա.] միտս.—որ] չի.—18 ի յան.—ոչ է.—իւր] չի.—19 լայելի] [illegible].—[illegible].—20 զկիրիայքն.—ա.] միտն.—դատաստանին] դատաստանի.—21 ծանդրամարմինն.—22 ի գժոխս.—22—23 ապաշխարողքն.—23 մեղաւորքն] չի.—վերանան.—Քրիստոսի] Աստուծոյ.—24 ի յարաչապատ Հայրենի։

ԻԴ. ԳԱՌԱԳՈՂԱՅ ԳԱՆԻՄ Ի ԿԵՌՈՒՍՆ ԵՒ ԱՂՈՒԵՍ

(24 V=22 I)

Գայլագաւան քաղցեալ մերձ ի մահ և գնաց գողացաւ առ-կաւ մի պանիր ի հովուագործի միոյ և առեալ զայն նստի ի վերայ բարձրագոյն վիմի միոյ, զի կերիցէ զնա։ և ահայ կայր յաստ վի-միս աղուէս մի և եսես զագռաւն և զպանիրն ի բերանն. սկսաւ գովել զագռաւն և ասել, թէ փառք յաստուածոյ կենդանեաց, ուստի զայդ պայծառ արեգակն, այս, որ գեղեցիկ է և է նման լուսնի-անձն սուրբ և փետուր զարդ փայլէն որպէս զաստեղս. և թէ գիտէի զձայն սորայ՝ զուարճար էր, ես թագաւոր առնէի զդա ամենեցունց. և ագռաւուն խելքն գնաց և հպարտացաւ ի սուտ գովութիւնն. մոռացաւ զպանիրն. և ասէ ընդ միտս իւր. թէ այսպէս գեղեցիկ եմ ես, և է ձայն իմ զուարճար. և տարածեալ զթեւս իւր. և ետ մի բարձր ձայնեաց. և զերծեաւ պանիրն և անկաւ առաջի աղուէսուն. ասէ աղուէսն ընդ ագռաւն, թէ ձայնդ աղէկ է՝ այդ. զամենայն ունէիր յաւել ունիս թագաւորութեան. այլայ խելք բնաւ ոչ ունիս դու. ա. չէր պանիր ոչ կարացեր պահել դու, զի արդ կարես պահել զթագաւորութիւն։

Ցուցանէ առակս, թէ զամենայն կերպ թագաւորութեան ետ մեզ աստուած իւր գալստեամբն. այլայ խելաց զօրութիւն բնաւ ոչ ունիմք. զի հանապազ լսեմք և հաւանիմք սուտ և խաբող բանից սատանայի, որ զսուտութիւն կենցաղոյս տայ մեզ սիրել. և հպարտանամք ի փառս և ի սուտ գովութիւնս. և զայլ մեզս ցանկալիս մեզ երևեցուցանէ. և զոր ունիմք առ մեզ շնորհք սուրբ աւազանին և զպատուիրան Քրիստոսի, զայն ի բաց հանէ ի մէնջ պատրանաւք և զմեզ ողորմելիս առնէ և աղքատ ի սուրբ մեծութենէն։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ [illegible] 3 բարձրագոյն] բարձր.—ահայ] չիք.—կայր աստ.—4 աղուէս.—և զպանիրն ի բերանն] զի ունէր զպանիրն.—6 այս, որ] այսպէս.—է և է] չիք.—7 փետուրքն.—8 զձայն] թէ ձայն.—զարդ զօրաւոր է.—ես զդա—զդայ] չիք.—9 ագռաւուն] [illegible] և.—գնաց] [illegible].—հպարտացաւ ընդ փառս.—10 գովութիւնն] գովեստիցն և.—զպանիրն ի բերանն.—11 գեղեցիկ եմ ես] գեղեցկութիւն [illegible].—իմ] չիք.—տարածեաց.—12 իւր] չիք.—մեկ մի] որչափ որ կարացաւ [illegible].—բարձրաձայնեաց.—և զերծեաւ] [illegible].—պանիրն] [illegible] ի բերանոյն.—13 աղուէսուն] աղուէսն (ԸՍՏ [illegible]) և.—աղուէսն.—14 աղէկ.—15 խելք... ունիս] խելքդ [illegible] է.—մեկ չէրդ.—16 դու] չիք.—զթագաւորութիւնն.

17 թագաւորութեանն.—19 ունիմք.—20 բանից.—կենցաղոյս.—23 զպատուիրանն.—24 զմեզ] չիք.—24–25 մեծութեան.

Խմխա. 33ag Նշխա մի պանիր ունէր 'ի բերանն և [illegible] ի բարձրաւանդակ տեղւոջ։ Խաղ աղուէսն [illegible] 'ի ննջմ [illegible] պանիրն։ Նա [illegible] և [illegible] 'ի նա հարեալ. եր [illegible] այր բնութեանն. զի [illegible] գանձով և գեղեցիկ մանուկ և վայել [illegible] քեզ ծաղկել 'ի գանձուց. այլ և զօրութիւնդ քո 'ի քեզ, որչափ ոչ [illegible], բայց և իմաստութիւնդ. և [illegible] ունէր զԹագաւորութիւն, զարմացեալ զանձն [illegible] և Թագաւոր Հաւուց, եթէ նոյն գոյր և ոչ [illegible] կարօտ [illegible]։ [illegible] 'ի գովութենէն աղուէսն և [illegible] ցուցանել [illegible] երագ զբերանն և գոչեաց յայն մեծ. և պանիրն 'ի վայր անկեալ որս լինէր աղուէսուն։ Նա [illegible] նոյն քո 'ի քեզ, ասէ, [illegible] քաղ. ո՞վ աղուէս, բայց 'ի միտս պակաս ես։

Զայս առակեալս գիտելով մի երբեք պատրեսցիս 'ի սուտ [illegible] գովութենէ։

2 agF. [illegible]

Խմլէր. 38C Նշխա [illegible] Թարխնայ և ի [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible]. և էր որն [illegible]. և [illegible] [illegible]. և էր [illegible]. և [illegible] ի [illegible] և [illegible] աղուէսն՝ [illegible] և [illegible]. [illegible] մի [illegible] ի [illegible]. և [illegible] աղուէսն՝ ասէ. [illegible] է և չէ [illegible] զԹարխնայ. [illegible] զնա, զի [illegible], մինչ [illegible] զբերանն և [illegible] Թարխնայն ի նոյ. և նոյ [illegible] ոչ [illegible]. և [illegible] [illegible] աղուէսուն և ասէ. ո՞վ [illegible] ի [illegible], [illegible], որ [illegible] քո, զի [illegible] 'ի [illegible], թէ [illegible] նոյն է [illegible]. և [illegible] զքեզ՝ [illegible] ի [illegible] և [illegible] բերան [illegible] [illegible]. և [illegible] [illegible] [illegible] Թարխնայն ի բերանէն ի վայր. և էառ աղուէսն. և ասէ. [illegible] զէս և [illegible]. [illegible] աղուէսն. նոյն [illegible], [illegible] ի [illegible] պակաս ես։

Նշխա [illegible] [illegible] և [illegible], որ [illegible] ի [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] և [illegible] ի [illegible] զայն [illegible]. բայց որ իմաստունքն և [illegible] ոչ

38C=38C¹ [illegible] C¹ [illegible] 1 Թարխնայ.—2 [illegible]—[illegible]—3 [illegible].—[illegible]—4 աղուէսն.—[illegible].—[illegible].—5 ի [illegible]] [illegible]—[illegible].—[illegible]] [illegible]—6 [illegible].—[illegible].—7 [illegible] զբերանն.—Թարխնայն.—ի [illegible] և [illegible]] և [illegible].—8 [illegible].—10 [illegible].—[illegible].—11 [illegible]—[illegible].—13 ի բերանէն.—[illegible].—14 [illegible].—15 աղուէսն. [illegible]

16 աղուէսն [illegible].—[illegible].—17 [illegible]|[illegible]].—[illegible].—18 [illegible].—[illegible].—19 [illegible].—[illegible] էն. —[illegible].

խորհին, որպէս բազումս ասացաք. զի պահօք և աղօթիւք յաղթեցին բանսարկուին. որոց և զմեզ արժանի արասցէ Երկն[ա]ւոր Թագաւորն հեծեծելով շնորհաց սրբոցն և լսել զբարբառն, որ ասէ. եկայք աւրհնեալք Հաւր իմոյ՝ ժառանգեցէք զպատրաստեալն։

—20 աղօթիւք.—21 երկնաւոր.—շնորհաց.—23իմո—ժառանգեցէք.

Խմբ. 66 F ԱԳՌԱՒՈՒՆ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍՈՒՆ Ագռաւ մի 'ի ծառն էր և կար մի պանիր 'ի բերանն. և անցեալ աղուէսն և ասաց. զարմացեալ եմ, ո՞վ ագռաւ, թէ հանց գեղեցիկ գլուխ և ճիրաններ և փետուր և երանի գոյն, թէ ինչ է պատճառն, որ հաւուց թագաւոր չես գրած. լինի թէ ձայն չունիս. և հպարտացեալ էթող զպանիրն և ձայնեաց. և առաւ պանիրն. և առեալ աղուէսն և ասաց, թէ ձայնս այլ աղուոր է, բայց 'ի խելացս պակաս ես։

Այսպէս և մարդ, որ հպարտ լինի։

Խմբ. $\frac{202}{183}$ D Առակ օգտակարագոյն.

Կայ և առակ մի այլ ասի
Ագռաւն ագահայ մի անմըտի։
Զոր էր քաղցեալ անպատմելի,
Մինչ զի հազիւ էր կենդանի
Ելեալ գընայր միջօրէի.
Տարաշըրջէր վառն կերակրի։
Սակաւ պանրի նա պատահի.
Որ էր անկեալ անդ 'ի յերկրի.
Ուրախութեամբ առեալ տանի.
'Ի բարձըր ծառ մի նա բազմի։
Զսակաւ պանիրն ճաշել կամի.
Աներևս այնու առաջը ճանցի։
Այլ նենգաւոր աղուէսակ մի
Խոկեղծ ագռաւուն հետամըտի.
Կանգնեալ ներքև ծառոյն կանգնի.
Զնորա պանիրն առնուլ խորհի։
Սկսաւ գովել ազգի ազգի
Զխեղճ ագռաւուկն ողորմելի։
Թէ ասոր զո՞ այս գովելի
Թըռչունս նըման Թագաւորի.
Փետուրք սորա փայլեալ լինի.
Զերթ ճառագայթն արեգակի.
Թէ ձայն սորա քաղցըր լիցի.
Զսա Թագաւոր ես կարգէի։
Իսկ ագռաւուկն ողորմելի
Հպարտանայ 'ի յիւր միըտի։
Կամք աղուէսուն զխելքն տանի.
Թողեալ զպանիրն՝ զա՜ռ զա՜ռ հընչէ։
Աղուէսն առեալ զպանիրն տանի.
Ուրախութեամբ նա ճաշակի.
Ո՛վ ագռաւուկ, ասէ գերի.
Ձայնդ աղէկ է. խելք նուազի։

203D Մեկնութիւն առակիս։

Աղուէսն է նման սատանայի
Եւ Թամայ նենգաւորի.
Որ միշտ ընդ մարդ պատերազմի.
Պէսպէս հնարիւք խաբել խորհի։
Հըպարտութեամբ զխելքն տանի.
Զսէր աշխարհիս նման ցուցանի.
Զբարիսն ամէն, մարդ զոր ունի,
Կորուսանել ջանալ կամի։
Իսկ որ մըտօքն զգաստ լինի,
Զսատանայ 'ի միտն առեալ պահի.
Անօտի իրաց ոչ հետևի.
Նա բաւացող բարեաց լինի։

ԻԵ. ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԲԺՇԿԻ ԵՒ ԱՅԼ ԽՐԱՏ

(25 V=23 I=10 A)

Իմաստուն բժիշկ մի ի քաղաքի մի հռչակաւոր և հարեալ զփառսն իւր և ժողովեցան բազմութիւնք առ նա. և նա ասէր բարձրագոյն ձայնիւ, թէ գիտեմ ես զ[պ]ա[տ]ճառս ամենայն ցաւոց. և տալ եմ զդեղ և զապաքինութիւն նոցա. գայ այր մի և ասէ. ո՞վ բարի հայրիմ, զաւակս իմս ինչ դեղ գիտես. և նա ասէ. այո. գնայ՝ կարէ. քաջ բեր, որ առաքանեմ և գնեմ ազգի ազգի մլհամ և ապեղանեմ զնոյ. և նա եհան ի ծոցուն ազգի մի իշխա, որ չորացեալ էր, և ասէ. ողջացոյ զսա. զի կամիմ ծառը առնել զհայրիմ. և ասէ հայրիմն. ով դու, այր փառաւոր, անհնարին է, թէ ողջանայ գայ ի բժշկաց. զի իշխն ազգին միայն կայ. այլ թէ աստուած խնդրեսցի և յանձն առնէ. նա միայն է կարող և բժշկել և ողջացուցանել զգայ՝ ամենայնկարող զաւրութեամբն իւրով, լինել և կատարել զպատասխանութիւն անզգամից զորոյ՝ զգլուխ և զփորոտին և զամենայն անդամքն ոսկերաքն և մսաքն և մորթաքն և ջլաքն.

Ցուցանէ առակս, թէ կայ մեզ ամենեցուն, ով եղբարք, յայտնապէս, թէ այս ազէս եղաք ամենայնքս. զի առ մեզ միայն անուն կարգիս Տեառ և գիտութիւնն և շնորհաւ և յայլ բարեաց աւտարացաք, և այս. ոչ է մեզ աւգուտ առաջին աստուածոյ. զի ասէ Քրիստոս. ոչ ճանաչեմ զձեզ ննջաւոր մշակք. ի բաց կացէք յինէն. զի առ ձեզ միայն Տեառ անուն քրիստոնէութեան. և ամենայն մեզք բազմացան ի մէջ մարդկան և հաւատք առանց գործոց մեռեալ

---

1 I. A [illegible]—I. A ի [illegible]—A [illegible]—և] I [illegible]—2 [illegible] և] A [illegible]—2—3 [illegible]] I [illegible] A [illegible]—3 [illegible]] I [illegible] A [illegible]—[illegible]] I [illegible] A [illegible]—4 [illegible]—I. A [illegible]] I. A [illegible]—I. A [illegible]] I [illegible]—5 [illegible]] I [illegible] A [illegible]—I [illegible]] I [illegible]—6 [illegible]] I. A [illegible] ԵՒ I ՑՀԻ. [illegible]—I [illegible] A [illegible]—6—7 [illegible]] I [illegible]—7 և [illegible]] I [illegible]—I ի [illegible] A ի [illegible]] I [illegible] A [illegible]—7—8 I. A [illegible]—8 I [illegible] A [illegible]—A [illegible]] A [illegible]] I [illegible]—9 [illegible]] I [illegible]] A [illegible]—I. A [illegible]—I. A [illegible]—I. A [illegible]—10 ի [illegible]] I ՑՀԻ. [illegible]] I [illegible]—11 I. A [illegible] ԵՒ I ՑՀԻ.՝ [illegible]] I. A [illegible]—11—12 [illegible]—12 [illegible]] A [illegible]] A [illegible]—13—14 [illegible]] I [illegible]—14 [illegible]] I [illegible]—14—15 [illegible] ԵՒ [illegible]] I [illegible] A [illegible]

16 [illegible]] I [illegible]—17 I. A [illegible]—18 A [illegible]—I [illegible]—I. A [illegible]—I. A [illegible]—19 [illegible]] [illegible]—20 I. A [illegible]] A [illegible]—21 I. A [illegible]—22 I. A ի [illegible]—և] I [illegible]

եւ Աստղոյ գիտաւորքն. զի տարերք և աստղք ոչ կարեն բժշկել զմեզ և զձեզ. այլ այս թէ աստուած յանձն առնուր և զօր երկին մեղ ի խնդիր, նա կարող է բժշկել և նորոգել և ազատել զմեզ

—23 և] I չիք. A են.—տարերք] A ՏԱՐԵՐՔ աստղք.—24 այսպէս] ... —A յանձն առնէ և զօ.—24—25 աստուած... նա] I հզօր աջովմութիւն և տանց մարդասիրութիւնն աստուծոյ.—25 A է կարող.—I նորոգել ի մեան աղաչաւորութեան.

Խրատ. 108 ag Նշկեալ բժշկութեան մի 'ի քաղաք մի. ձայնէր. և ասէր ընդ մարգարէս, թէ խիստ բժիշկ եմ. և ամենայն ցաւոց դեղ ունիմ. և զհիւանդն ողջ առնեմ. Նա այր մի կամէր ծաղր առնել զհարքին. և առեալ իշու ագի մի. և պահեաց զնա ընդ հանդերձովն. և ասէ ընդ հարքին. ով իմաստուն բժիշկ, զայլն խաբեալ է զիմ իշուկն. կարես զիմ իշուն դեղ առնել՝ որ ողջանայ։ Նա ասէ հարքին. խիստ քաղ. զնա բեր զեկան մի, որ առ մկ մէջ և այխաւել, որ ողջանայ. և այրն զիշու ագին եցոյց և ասէ. այսօր կարես դեղ առնել. և նա ասէ՝ ո՛վ այր, այգօր աստուած կարէ դեղ առնել՝ որ ստեղծիչ է, եւ զի որդ կարեմ իշուն ագին, որ է նշան իշուն, դեղ առնել։

Այս մեզ. զի նշան է ճանաչել 'ի մեզ քրիստոնէութեան, որպէս այն ի շուն ազգին. անուամբ միայն եմք քրիստոնեայք՝ և ոչ գործովք։ Նա եւ՝ հաւատք առանց գործոց մեռեալ են. և հաւատ առանց գործոց զուարկ է. մարմին առանց հոգւոյ մեռեալ է, նոյնպէս և հաւատ առանց գործոց։

ԻԶ. ԱՐԾՈՒԻՆ ԹԱԳԱՒՈՐ ԹՌՉՆՈՑ

(26 V=34 I=156 ag=92B=114B=2C=2C²=26D)

Ժողովեցան թռչունքն և ածին զարծուն իւրեանց թագաւոր. զի չէ գիշատիչ. և է արթուն և առողջատես կարգաւոր. և առհմանեաց միաբանութիւն և կարգեաց զիշխանս և զաւրագ-

1 Ի ԹՌՉՆՈՑՆ ag. D ԹՌՉՆՈՑՆ՝ առ յաւակոյս. թէ—92 B թռչունք. C² թռչունք.—ածին] ag. D ընտրեցին եւ եդին զարծուն եւ ածին, 92 B ընտրեցին զարծուն եւ ածին, B ընտրեցին եւ եդին, C. C² դրին.—1—2 զարծուն իւրեանց թագաւոր] ag. 92 B. D իւրեանց թագաւոր, B. C. C² իւրեանց թագաւոր զարծուն (C զարծուն).—2 զի] I յանդի. C. C² եւ ասեն (C թէ) զա եւ.—չէ գիշատիչ] B գիշատիչ չէ. C. C² չիք.—եւ է] 92 B որ է, C. C² չիք.—D առողջատես եւ արթուն.—կարգաւոր] ag. B. D չիք. C. C² եւ կարգաւոր.—3—4 եւ առհմանեաց... զաւրագլուխս] I եւ առհմանած միաբանութիւն եւ ե. իշխանս եւ զօրաւորս, ag. B. D չիք. 92 B առհմանեցին իշխանս եւ կարգեցին զօրաւորս, C. C² եւ առհմանեաց արդարն (C արդարն) իւրեանց (C իւրեանց) միաբանութեան եւ իշխանս.

փնդրել և մեռեալ գտեալ և զան ի գեղջէ. մի նախանձեալ և յանձնն նշխարն եկն արդարութ վասն ձեռագրոյ. և պատմեցաւ արդարութիւն սրբոյն սրբութեան. և նոյ եկաւ ցուցան ցուցանել. և քահանայքն անկեալ ի պատարագն նորա. և նոյ անջնջեցաւ. և եկեալ զաւրացն Հոգւոյն զքահանայքն ի պատարագէն և ասէն. ով բարի թագաւոր և իմաստուն կարգաւոր՝ սովորականաց արթնուն. զի այժմ որ պատմեցաւ քեզ՝ ինչ էր. և նոյ ասէ. ով բարի զաւրք իմ, որ պատհութիւն և յարաժամաջնջումնութիւնն տարաւ զինելքս իմ և զիմաստութիւն. զի խորհեցայ ծածկապէս ասել չհաս ցուցանել վասն սովորս իմոյ. զի մի ասացէ ոք ի զաւրաց իմոց։

Յուցանէ սուտս, թէ բաղում սուրբ կարգաւորք և սարեկնորաց կարգեցին ի գլուխ վասն պատահութեան և յարաժամաջն-

—————

—4 C. C² [illegible] ag. D [illegible] C. C² [illegible] [illegible] B. D [illegible] C [illegible] C² [illegible] 92 B [illegible] B. C. C² [illegible] B [illegible] L. D [illegible] ag. B [illegible] 92 B [illegible] C [illegible] C² [illegible] —5 L ag. B [illegible] D [illegible] 92 B [illegible] C [illegible] L. B. D [illegible] ag [illegible] 92 B [illegible] C [illegible] C² [illegible] C. C² [illegible] C. C² [illegible] ag. B. D [illegible] ag. B. D [illegible] 92 B [illegible] —6 [illegible] ag. B D. C. C² [illegible] ag. B. D [illegible] (D [illegible]) [illegible] 92 B [illegible] C [illegible] ag. D [illegible] B [illegible] 92 B [illegible] C. C² [illegible] C [illegible] C² [illegible] —6—7 [illegible] ag. D [illegible] B [illegible] 92 B [illegible] —7 [illegible] ag. D [illegible] B [illegible] 92 B [illegible] C. C² [illegible] ag. B. 92 B. D [illegible] 92 B [illegible] ag. B. D [illegible] 92 B [illegible] C [illegible] C² [illegible] —8 [illegible] 92 B [illegible] ag. B. D [illegible] 92 B. C [illegible] ag. B. 92 B. D [illegible] C. C² [illegible] —9 [illegible] ag. B. 92 B. D [illegible] ag. B. D [illegible] 92 B [illegible] C. C² [illegible] D [illegible] C. C² [illegible] ag. B. 92 B. C. C². D [illegible] ag. B. D [illegible] 92 B. C. C² [illegible] 92 B. C. C² [illegible] —9—10 [illegible] 92 B [illegible] C [illegible] C² [illegible] —10 C [illegible] C² [illegible] ag. B. 92 B. D. C. C² [illegible] ag. B. 92 B. D [illegible] C. C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible] ag. C² [illegible] B [illegible] 92 B [illegible] C [illegible] D [illegible] —10—11 C [illegible] —11 [illegible] ag. B. C. C². D [illegible] 92 B [illegible] L ag. 92 B [illegible] C. C² [illegible] C. C² [illegible] —11—12 [illegible] ag. B. D [illegible] —12 [illegible] L ag. B. 92 B. C. C². D [illegible] 92 B [illegible] 92 B. C² [illegible] C [illegible] ag. D [illegible] B [illegible] C. C² [illegible] (C [illegible]) [illegible] —13 [illegible] ag. B. D [illegible] 92 B [illegible] C [illegible] C² [illegible] B [illegible] 92 B [illegible] C. C² [illegible] ag. D [illegible] B. C. C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible] (C² [illegible])

14 [illegible] B. 92 B [illegible] C. C² [illegible] 92 B. C. C² [illegible] D [illegible] —14—15 92 B [illegible] —15 [illegible] ag. B. D [illegible] ag. B. 92 B. D. C [illegible] C² [illegible]

լութեան, որով զայթակղեցուցանէին զամենայն և լինին ստորադրեալք ձեռամբն Գրիգորի:

—15—16 և յաղթահարեցելութեան] I և պարտեալ [illegible], ag. B. D 2[illegible], 92 B յաղթահարեցելութեան, C [illegible]—16 որով] ag. D և [illegible], B և [illegible]; C[2] որ.—I. ag զայթակղեցուցանէին, B [illegible], D [illegible]. 92 B. C. C[3] [illegible]—[illegible]] ag. D [illegible], B [illegible] եւ [illegible] 92 B. C [illegible].—և. լինին ստորադրեալք] B 2[illegible], C. C[3] լինի ստորադրեալ.—17 ձեռամբն Գրիգորի] ag. B. 92 B. D 2[illegible], C [illegible] եւ. եւ. C[3] [illegible] (=[illegible] եւ)

ԻԷ. ՍԻՐԱՄԱՐԳ՝ ԹԱԳԱՒՈՐ ԹՌՉՆՈՑ

(27 V=25 I=97 ag=93 B)

Ժողովեցան թռչունք և ընտրեցին զսիրամարգն վասն գեղեցկութեան իւրոյ. առնել զնա թագաւոր. զայս ագռաւնին և ասէ, ով բարի թագաւոր, եթէ նեղեն զմեզ արծուիքն, զու զինչ օգնութիւն կարես առնել մեզ:

Ցուցանէ առակս, թէ թագաւորին ոչ միայն գեղեցկութիւն (վայելէ), այլ և քաջութիւն և պատերազմական զօրութիւն և բազմահնար իմաստութիւն յամենայն կողմանց:

1 թռչունք] I. ag թռչունքն.—ԱՆՈՒՆ ընտրեցին.—1 զսիրամարգն. ag. B զսիրամարգն.—2 առնել] I և առնել, ag. B և ագռաւն (B ագռն) խորհեալ.—զնա] ag. B չիք.—3 ag մեզ արծուիքն.—3—4 առնել. կարես առնել] ag առնես մեզ օգնութիւն, B առնես [illegible] մեզ յօգնութիւն.—4 մեզ] I զմեզ. ag. B չիք:
5 առակս] ag. B չիք.—6 վայելէ] ag պիտոյ է, B պիտոյ.—այլ և] ag. B այլ.—ԱՆՈՒՆ քաջութիւն.—և պատ. զօրութիւն] ag. B չիք.—7 յամենայն կողմանց] I պարտ է առնել ամենայն կողմանց, B չիք:

ԻԸ. ԱՒՏԱՐԱՓԵՏՈՒՐ ՃԱՅԵԿ

(28 V=26 I)

Ժողովեցան արքայանալ թռչունքն և լուացեցան յակերս. ճայ-վասն, զի զիջեն զգեղեցիկն ընտրեսցեն թագաւոր. և ճայեկն ժողո-վեաց է. քաղեաց զպայծառ փետուրն, որ թափեցաւ ի լուանալն,

ՕՏԱՐԱՓԵՏՈՒՐ ՃԱՅԵԿ [ՃԱՅԵԿՆ I արքայանալ.—յակեր.—1—2 ճայեկն.—3 զպայծառ—ի լուանալն սպ. թափեցան.

և յինքն շարեաց և պայծառ երևեցաւ, և զան ասելով՝ արամաղզքն ասէին զնոյ թագաւոր. իսկ յորժամ թռայն, յանժամ թափեցան ի նմանէ ստուար փետուրքն. և նման սէ, որպէս էին ընտութեամբն։

Ցուցանէ առակս, թէ անմիտն մարդ, որ կեղծաւորի և ձևանայ, որ չէ, և զստուար իւրքն ծածկէ և ածանէ, յաւուրն զատաստանին այլ ի ակրն և ինքն նոյն, որպէս. և է. և ստուար իւրքն թափին ի նմանէ և երթան առ ակրն իւրեանց, որպէս և թափեցան ճետուրքն 'ի ճայեկէն։

—4 յինքն շարեաց և] շարեաց առ իւր անձն զի—երևեցաւ—4—5 արամազդն.—7 և էրն ընտութեամբն] յաւարէ
8 կեղծաւորի.—9 որ չէ պատշաճ ձևն—իւրքն] ինչ ծածկեն զրկել—ածանէ փառս հպարտութեան մարմնոյն իւրոյ—յաւուրն] ընդ յաւուրն.—10 նոյ ինքն.—է] էրն յատասխանոյն—11 թափի.—11—12 որպէս և թափեցան... 'ի ճայեկէն] որպէս ճայեկին։

ԻԱ. 67 F ՃԱՅՆ ԵՒ ՀԱՒՔՆ Ա՛րամաոս պատասխանն առաց, թէ հաւքս անմիտն էկեալ 'ի յայս անուն որ լանեցիք (ըմ՛ցիք) և ամերգելեցէք. և ես զամ ակնանեմ. և որն որ զեղեցիկ թւի, զայն հաւանց թագաւոր դնեմ. և էկեալ՝ ամենեքեան զարդարեալքն. էկեալ յետոյ ճայն և յամենեցուն փետրէն առեալ՝ զանձամբն շարեալ և զարդարեալ առաւել քան զամենայն. և տեսեալ հաւքն զարմացան և ասացին, թէ այլ այնպէս գեղեցիկ հաւ չենք ի տեսել. և արքն էր արթուն հաւ. էկեալ 'ի մէն տեսեալ զիւր փետուրն ճանաչեաց և ամենեքեան զիւրեանց առին. և մնաց ճայն (ալդոպիս) սևաթոր (ալդոպիս) մի։

Որպէս է անմիտն մարդ, որ այլոց ընչիւք և կամ գիտութեամբ պարծենայ։

ԻԲ. ԱՂՈՒԵՍ ԵՒ ԽԵՑԳԵՏԻՆ

(29 V=27 I=39 ag=101 B)

Աղուեսն և խեցգետին եղբարք եղան, ցանկեցին և քաղեցին արտս և կասեցին և շեղջեցին. և ասէ աղուէսն. եկայք ի բլուրքն. և որ շուտ գայ ի կալն, առցէ զցորենն. և իբրև ելին ի բլուրն,

1 ԵՂԲԱՐՔ խեցգետինն.—եղբայր եղեն, ag. B եղեն եղբարք.—1—2 ցանկեցին և քաղեցին արտս] ag. B և արտորին ցան [B և] հնձեցին.—2 կասեցին և շեղջեցին] I կ. և շեղջեցին, ag. B կասել, կասեցին.—և ասէ] ag. B ասէ.—I աղուէսն, ag. B աղուեսն.—2—3 ag ի բլուրս ուր. B ի բլուր գ.—3 որ] ag. B ով.—B շուտ գայ—գայ] ag կէրնէ. B եկանէ. —ag. B ցորեն.—I. ag զցորեանն, B զցորեանն.—իբրև] ag. B յորժամ.—ի բլուրն] ag. B ելեալ.

առէ խնցգեալին. որպէս ինձ սէր և յոր ժամ կամիս վազել զաւարկ զօտիդ քո ի վերայ իմ, որ յիմանամ և զամ զհետ քո. և նոցա խնցգեալին զգիրան իւր. և իբրև եղարկ ազուէսն զօգին և վազեաց. խնցգեալին փախեաւ յազգին աղ[ու]էսուն. և իբրև հասաւ ազուէսն ի շեղջն և զարձաւ հետ տեսանել, թէ ուր իցէ խնցգեալին. և խնցգեալին անկաւ ի վերայ շեղջին և առէ. յանուն աստուծոյ, այս ինձ. զ. ձաթ և կէս. զարմացաւ ազուէսն և առէ. ով զու չար, եր եկիր աստ։

[Ց]ուցանէ առակս. շատ բան և գործ աւնեն նենգաւոր մարդիկ, որ ի կորուստ լինին անձանց նոցա. և ակարքն յաղթեն նոցա։ Դարձեալ զայս ցուցանէ առակս, թէ շատ մեղաւորք այս տկար և ողորմելի մարդկանս ջանայն և յաղթեն սատանայի ի ձեռն իմաստութեան և խոնարհութեան և հեզութեան և արտասուաւք զան ի մեղաց և ապաշխարութիւն։

—4 I և առէ.—L ag խնցգեալինն.—ինձ] B չիք.—և յոր] I յոր.—ag կամիցիս.—վազել] B երթալ.—զա] ag, B չիք.—5 զօտիդ քո] I զօտիս քո, ag զօտիդ, B զօտիս.—ի վերայ] ag, B [illegible].—ag, B որ ես.—զհետ] ag զհետ.—6 նոցա ի. զգիրան (I զգիրան) իւր. և իբրև (I յորժամ)] ag, B չիք.—ag, B եղարկ.—ԱԼՄԳՆ ազուէսն.—7 B վազեց.—խնցգեալին] I խնցգեալինն, ag և խուշափառն, B և խնցգեալինն.—ԱԼՄԳՆ փախաւ (I փախօ).—յազգին] I զազգին, ag չիք, B ազգին.—աղ[ու]էսուն] L ag ազուէսուն, B ազուէսուցն.—իբրև] ag, B յորժամ.—ag եհաս.— 8 L ag E, B ազուէսն.—I ի շեղջն.—և զարձաւ] I հայեցաւ, B զարձաւ.—ԱԼՄԳՆ յետս—տեսանել] ag, B չիք.—8—9 թէ ուր իցէ խնցգեալին] I թէ ուր իցէ, ag թէ յուր է խնցգեալինն, B թէ խնցգեալինն զայ թէ ոչ.—9 և] I չիք.—ԱԼՄԳՆ խնցգեալինն.—ag, B ՚ի վերայ անկաւ.—I շեղջին—ag անուն, B անուանն.—10 աստուծոյ] I չիք.—ag երկու.—ag ձաղ.—ԱԼՄԳՆ ազուէսն.—11 զու] B չիք.—եր] ԱԼՄԳՆ երբ.—ag, B եկիր զու.—աստ] ag, այսր

12 B ցուցանեն.—առակս] ag, B չիք.—շատ] ag, B չիք եւ ԱԼՄԳՆ ԱՌԱԿՍ թէ.— 12—13 L B մարդիկ, ag մարդիկք.—13 անձանց նոցա] ag իւրեանց անձ., B նոցա անձանց.—ag, B տկարք.—14 զայս (I եւ այս) ցուցանէ առակս, թէ] ag, B չիք.—ag, B մեղաւոր.—15 I տկարք.—եւ ողորմելի] ag, B չիք.—ջանայն] ag, B ջանայ (B ջանան) իմաստութեամբ.—յաղթեն աստանայի (B զսատանայ)] ag չիք.—15—16 ի ձեռն իմաստութեան] ag, B չիք եւ B ԱՌՆ. խոստովանութեամբ.—և խոնարհութեան և հեզութեան] ԱԼՄԳՆ չիք.—16—17 արտասուօք... ապաշխարութիւն] ag, B արտասուօք յանձն զմեղս եւ տեր լինի (որպ. լինին) երկնից հացին

Խրատ. 37C [Ա]ղուէսն և խէչափառն բարեկամացան մէկ մէկի և եղան [եղբարք] և սկսան և որին ցանք ի միասին և ի ժամ հնձելոյ աշխատեցան ի մէկ, որպէս օրէն է հողագործացն. և արարին շեղջ ցորենոյ. և առէ աղուէսն խէչափառին. շախնայն և ի գեղջէս տանուտէրքն

37 C=37 C²=45 D 1 C², D աղուէսն.—խէչփառն] C² խէչիփառն, D խնցգեալն.—մէկ մէկի] D չիք.—1—2 և եղան եղբարք (C² եղբայրք) և սկսան] D չիք.—2 D արարին.—C² ցանն.—ի միասին] C² միասին.—հնձելոյ] C², D հնձելն.—3 D ի մէկ տեղ.—D օրէն էր.—4 C² աղուէսն խէչիփառին, D աղուէսն խնցգեալին.—D շահեմ.—ի գեղջէս տանուտէրքն] C² ի գեղջէս ..., D տանուտէր գեղջս.

պատահէ՛ մեզ [illegible] քան զիս. բաժինն [illegible] և ես երկու [illegible] և խորհս անցաւ խեչափառն ի վերայ բանիցն և յերկարեցաւ երեքն ի միջոցին և մնաց ամել և ըմել և ուրախացաւ կայքն։ Նաև խեչափառն ընդ աղուէ-սին. արդ՝ երթիցուք ի Հեռաւոր տեղի և վազեսցուք. և որ յառաջն Հասանի ի շեղջն քան զընկերն, նայ առնու զերկու բաժինն ի ցորենոյն. և զոյն լուեալ աղուէսն յոյժ ուրախացաւ. և գնացին Հեռացան ի կալէն. խեչափառն յառաջ կոչեաց զաղուէսն և ասէ. Վազէ յառաջ քան զիս. և խեչափառն բռնեց ի աղուէսուն ի ծայրի ագոյն. գնաց գլխո նորա, զոր ի բազում խնդութենէն աղուէսն ոչ կարաց իմանալ. իբրև եհաս առաջի կալոյն, ասէ աղուէսն ի միտս իւր. դառնամ և տեսանեմ զխեչափառն, թէ ի գալն է. և ի դառնալ Հասաւ ի ծայր ագոյն ի վերայ շեղջոյն. և սկսաւ խնդրել զխափն [illegible] շարժել և ասել ի յաւազ լեզուէն. «ըրգարելոյ ասՀեԹ» որ Թարգմանի Հայերէն «Ձեր». և տեսեալ խեչփառն աղուէսն ի վերայ շեղջին զարմացաւ և ասէ. զուր ընԹացուԹիւնդ Թո՛ղ գնասցէ. զարդ լեզուս ով ասաց քեզ. և այսպիսի իմաստուԹեամբ յաղԹ[ե]աց խեչփառին աղուէսուն և եառ զերկու բաժին ցորենոյն։

Նաևս կարաէ զմեզ իմաստուԹեամբ խորհել առ Հոգևորսն և Հրամայէ Սողոմոն, Թէ իմաստուԹիւն յետ ճանապարհաց զօրն և իմաստուԹեամբ գնասցիք առ Հոգևորսն, ասացեալն Հրամայէ. և աՀա իրք աղուէսն խեռ է և իմաստուն կենդանի և ՀեռաւուԹեամբն [illegible] [illegible]. բայց խեչափառն յաղԹեաց իմաստուԹեամբ աղուէսուն. այսպէս պարտ մեզ իմաստուԹեամբ զօրքի ճանապարհն բուռն Հարկանել. խորհելով զաստանայ [illegible] որդեկուԹիւն [illegible] և [illegible] ի սանանէ և [illegible], զոր խեչափառն եառ. և երանելի յանդատակը ուրախուԹիւնն։

—5 C², D պատահէ.—D [illegible]—զու զի (C² ու.) բաժին... երկու] D [illegible] զան [illegible].—6 C² խեչփառն, D խեցգետն.—D յերկարեցաւ—ի միջոցին] D ի [illegible].—7 և ըմել] D չիք.—C² խեչփառն, D խեցգետն.—7—8 C² աղուէսն Թէ, D աղուէսն Թէ.—8 C², D Հեռաւոր.—որ յառաջն] C², D որ յառաջ.—8—9 D Հասանի.—9 D զերկու.—C², D նա.—D զ. բ.—C² բաժին.—10 C² աղուէսն, D աղուէսն.—C², D ուրախացաւ.—11 C² խեչփառն, D խեցգետն.—C², D կալոյ.—C² աղուէսն, D աղուէսն.—D վազիր.—C² յառաջ.—12 C² խաչփառն, D խեցգետն.—D բռնեաց.—C² ի յաղուէսուն, D յաղուէսոյն.—D ի ծայրն.—C² ագոյն.—C², D գլխոյ.—13 C² աղուէսն, D աղուէսն.—14 C², D կալոյն.—C² աղուէսն, D աղուէսն.—D տեսանեմ.—C² զխեչփառն, D զխեցգետն.—15 Թէ] D չիք.—C², D ի դառնալն.—ի ծայր] C², D ծայր.—C² ագոյն, D ագոյն ի [illegible].—C², D շեղջին.—16 D խնդրել.—D շարժել.—C², D լեզուն.—17 C² ըրգարելոյ ասՀեԹ, D [illegible].—C² Թարգմանի.—D [illegible].—17—18 C² զխեչփառն աղուէսն, D զխեցգետն աղուէսն.—18 զուր] D զուր.—19 D գնասցէ.—D լեզուս.—C² ասաց.—20 D խեցգետն յաղԹեաց.—C² աղուէսուն, D զաղուէսն.

22 D առ Հոգևորս.—23 D Սողոմոն ասէ.—24 իմաստուԹեամբ] [illegible] [illegible] D [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].—25 C² [illegible] աղուէսն.—C² [illegible].—26 C² խեչփառն.—C² աղուէսուն.—29 C² խեչփառն.—29—30 C² յանդատակը ուրախուԹիւն.

Լ. ՄԱՑԱՍՈՒՆ ԵՒ ԹԱԴԷՈՍ

(30 V=98 I=98 ag=8 C=8 C²=161 D)

Էր յաշակերտացն մի, որ ունէր ժամանակս առանց բարւոյ. զորովայն քաղցր բարւոյ. Հիւանդացաւ և հայէր զժամանակսն, զի կորուսեալ չէ զնոյն. և եկեալ Նոնոս և եդ զգլուխն ի ծոց իւր և ասէ աշակերտացն. մի՛ երկնչիր, ջանայ ի բարին և մի հեշտանար ի սնոտի խորհուրդս յայս, զի անցաւոր է. Հանապազ յիշէ զաւուր մահուան և զահաւորին դատաստանին. խնամ եւ անխափան լեր. և զմեղս քո մի մոռանար առ քեզ. և ծանիր[illegible] ի յիրաւունս. ասէ. երկնաւորն լեառ[illegible], զոր առաջի քեզ, և կամ ամփոփեցար ինչ և նոյն հանեալ զգլուխն ի ծոցոյն և ասէ. այլ քեզ, ինչ հրամայեցեր. արդ[illegible] լուէ, որպէս պատմեմ եւ քեզ զործ մի զարմանալի. զի ահաւոր էր ի փորձ խնամ երկրի. մի. աւէն ի պարտս երթայ և իջեալ միայնա-

---

1 էր] D Ա(ՐՏԱԳՐԵՍ).—C [illegible]—որ] ag. D եւ, C. C² եւ [illegible] (C [illegible])—I. ag. D [illegible]. C. C² [illegible]—[illegible] (I. D [illegible]) [illegible]] C. C² չիք [illegible] [illegible] —2—3 [illegible] [illegible]] I եւ [illegible] ag. D [illegible]. C. C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible] (C² [illegible]).—2 [illegible] եւ] I [illegible]. C. C² չիք.—[illegible]] I [illegible]. C. C² [illegible] (C [illegible]) [illegible].—2—3 [illegible] եւ] C. C² եւ [illegible] (C [illegible]) [illegible] (C [illegible]).—3 I [illegible] ag. D [illegible].—[illegible] և] I [illegible]. ag. D [illegible]. C. C² [illegible].—I [illegible].—ի ծոց իւր] C. C² 'ի [illegible]. —եւ ասէ] I [illegible].—4 [illegible]] I. ag. D [illegible]. C. C² [illegible].—ի բարին] I ի [illegible].—I. D մի [illegible]. C. C² մի [illegible].—5 I. C. D [illegible]] ag. D. C. C² [illegible] (C [illegible]).—յիշէ] I չիք. ag. C. C² [illegible].—5—6 զաւր (I [illegible]) [illegible] եւ [illegible] (I [illegible])] ag [illegible] եւ [illegible]. [illegible], C. C² [illegible] եւ [illegible] (C² [illegible]) (C եւ մի [illegible]) եւ մի [illegible].—6—7 I մի [illegible] եւ մի[illegible]. C. C² [illegible] (C² [illegible]) (C եւ մի [illegible]) եւ մի [illegible].—7 եւ] ag. D չիք.—[illegible] (C [illegible]).—ի [illegible]] ag [illegible]. D [illegible]. C ի [illegible]. C² ի [illegible].—[illegible]] [illegible] I [illegible]. ag. D [illegible] (ag [illegible]). C. C² [illegible].—7—8 [illegible]] ag. C [illegible]. C² [illegible]. D [illegible] եւ 'ի [illegible].—8 D [illegible] ինչ.—եւ կամ [illegible] ինչ] I կամ [illegible] ինչ. ag եւ կամ 'ի [illegible]. C. C² եւ [illegible] ի [illegible] եւ [illegible]. D չիք.—[illegible]] ag. C. C² չիք. —8—9 [illegible] ի [illegible] (I ի [illegible]) եւ] ag. D չիք. C. C² [illegible] ի [illegible] եւ.—9 ag [illegible].—[illegible]] ag չիք. C² [illegible].—ինչ] I [illegible] ինչ. ag [illegible] ինչ. C [illegible] ինչ. D [illegible] ինչ.—[illegible]] ՍՐԲՈՒԹԻՒՆ C. C² [illegible]. D եւ [illegible] 'ի [illegible].—[illegible]] I ՍՐԲ. [illegible] մի. D ՁԻՐ.—10 [illegible]] I [illegible] ինչ [illegible] [illegible] ag [illegible]. D որ [illegible] մի [illegible]. C. C² որ եւ [illegible] մի [illegible] եւ [illegible] [illegible] մի [illegible].—զի] C. C² [illegible].—[illegible]] ag. D ՁԻՐ.—11 ի փորձ [illegible]] ag. D ի [illegible] (D [illegible]). C. C² ի [illegible].—մի] ag [illegible] եւ [illegible], C [illegible]. D [illegible].—I. C² [illegible], ag եւ [illegible]. C [illegible].—ag [illegible] եւ [illegible]. D [illegible]. C. C² [illegible].—11—

նէն ի յարանդս իմ և առէ մեհեանն. վասն քոյդ ժառանգ անմահ և հայրենակցաց. զի եւ քեզ զաւրէնս աստուծոյ քարոզեմ և զաւ զերանի փառաց ի թիւ արքունեաց յայտնեմ ելցես ի ժառանգութենէ իմէ։

Ցուցանէ ստակս, թէ այսպէս անմահացաք և ի բաց թողաք զպատուիրան աստուծոյ և զապառնալիսն զմոռացաք. և թողեցաք զգլուխս մեր, որ է միտ մեր ի մէնջ ծոցոյ մեղաց և ապաշխարութեան. և թուեմք զերանի փառաց մեր՝ զչնաւթիւն և զարբեցութիւն և զայլ աւտարս մեղաց և զանն խորհրդս անզգամս, թէ որպէս զլինեմք և արբենամք և շնամք. և զայլ մեղս գործեմք. այս են երանի փառքն և այս համարեն զմեզ յաստուծոյ ժառանգութենէն և ողորմելի առնէ։

—12 [illegible] 'ի յարանդս (I ի յարանդս) իմ] I [illegible] [illegible] ag. D [illegible] C. C² [illegible] 12 [illegible]] I [illegible] ag. D [illegible] (D [illegible]) [illegible] C. C² [illegible].—12—13 ժառանգ. ...հայրենակցաց] C [illegible].—12 I [illegible].—12—13 [illegible]] ag. D [illegible].—13 ag [illegible] C² [illegible] D [illegible].—13—14 [illegible]] I [illegible] C. C² [illegible].—14 [illegible]] ag [illegible] C. C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible] —զերանի փառաց] I [illegible] ag. D [illegible] C. C² [illegible] —ի թիւ արքունեաց] C. C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible] (C² [illegible]) [illegible]] C. C², D [illegible].—[illegible]] I [illegible] ag [illegible] C. C², D [illegible].—14—15 ի... իմ] I ի... [illegible] ag ի... [illegible] C. C², D [illegible].

16 [illegible]] ag [illegible].—[illegible]] ag. D [illegible] C. C² [illegible] (C [illegible]).—C ի [illegible].—17 զպատուիրան] I [illegible] ag. C. C², D [illegible].—և] I [illegible].—C. C² [illegible] (C [illegible]) [illegible].—C. ag. D [illegible].—թողեցաք] C. C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible].—18 զգլուխս] ag [illegible] C. C² [illegible] D [illegible].—մեր] C. C² ի [illegible].—է] D [illegible].—միտ մեր] I [illegible] ag. D [illegible] C [illegible] C² [illegible].—ի [illegible]] I [illegible] ag. D [illegible] C. C² ի [illegible].—մեղաց] ag. D [illegible].—18—19 և ապաշխարութեան] I և [illegible] ag. D [illegible].—19 և թուեմք] I [illegible] ag [illegible] C. C² և [illegible] D [illegible].—և D [illegible] C [illegible].—փառաց մեր] ag 'ի [illegible] C. C² [illegible] D [illegible].—զչնաւթիւն] I [illegible] C. C² [illegible] (C² [illegible]) D [illegible].—19—20 և զարբեցութիւն] I և [illegible] ag. C [illegible] D [illegible].—20 [illegible] մեղաց] [illegible].—I. C [illegible].—20—21 որպէս] D [illegible].—21 զլինեմք և] I [illegible] ag [illegible] D [illegible].—և շնամք] ag. D [illegible].—ag. D [illegible].—I [illegible].—[illegible]] I [illegible] C. C² [illegible].—22 են] C. C² [illegible].—երանի փառքն] ag [illegible] C. C² [illegible] D [illegible].—և այս] I. D [illegible] ag [illegible] C. C² [illegible].—I [illegible].—22 ժառանգութենէն] C [illegible] [illegible] (C [illegible]).—23 ողորմելի առնէ] C. C² [illegible] D [illegible].

ԼԱ. ԱՅԾՔ ԵՒ ԳԱՅԼՔ

(31 V=29 I=11 A=169 D)

Ժողովեցան այծք ամենայն և առաքեցին պատգամս առ ազ-գըն գայլոց և ասացին, Թէ ընդէ՞ր ունիք [ընդ] մեզ անհաշտ խռո-վութիւն և աղաչեմք զձեզ, որ առնէք խաղաղութիւն ընդ մեզ, որպէս և ամենայն թագաւորք ազգաց. և գայլքն ժողովեցան. և ու-րախացան ուրախութիւն մեծ. և առաքեցին պատգամս մեծ նա-մակաւ և բազում ընծայիւք առ ազգս այծեաց. և ասեն. լուաք զբարի խորհուրդս ձեր և գոհացաք զաստուծոյ. զի մեծ խնդու-թիւն է և խաղաղութիւն. և գիտացնեմք ձեր իմաստութեանդ. զի պա[տ]ճառն և զնդրն խռովութեան և կռուոյ մերոյ հովիւն է և շուն է. և թէ վան[զն=զնոսա] բառնայք ի միջոյ, փութով լինի հաշտութիւն. և զայս լուան այծքն. և ի բաց վարեցին զհովիւն և զշուն. և արարին թուղթ երդման և հաստատութեան. և ե-լեալ այծքն տարածեցան անհոգք ի լերինս և ի խորաձորս և սկսան արածել և գոհանալ զաստուծոյ և համարեցին զգայլքն զաւրս. մ. և ժողովեցան ի վերայ նոցա և հեղձուցին զամենայն զա-մենայնս։

1 L D այծքն.—A պատգամս, D գեսպանս.—1—2 A առ ազգս գայլոց. D ՚ի գայլոց երամակն—2 եւ ասացին] I չիք.—Թէ] L A չիք.—ունիք] D արարիք.—3 եւ] I այլ. D չիք.—I խաղաղութիւն առ մեզ, D ընդ մեզ խաղաղութիւն եւ սէր.—4 որպէս եւ] I եւ որպէս.—A թագաւորքն.—ազգաց] A չիք. D որդոց մարդկան.—եւ գայլքն ժողովեցան] L A չիք. D եւ ժողովեցան գայլքն.—4—5 եւ ուրախացան ուրախութիւն մեծ] I յայնժամ գայլքն ուրախացան ուրախութեամբ մեծաւ, A եւ գայլքն ուրախացեալքն ուրախ. մեծ, D եւ ուրախանային ընդ խնդութեան աւետեաց, որ եկն առ իւրեանս.—5 առաքեցին պատգամս] A առաքեն պա[տ]գամս, D առաք. գեսպանս.—մեծ] I չիք. A մեծն, D մեծամեծ.—5—6 նամակաւ] A ամենակաւ (ՆՇՄԳԵՍ).—6 բազում ընծայիւք] I բ. ընծաւիւք, A ընծայիւք բազում. D չիք.—առ ազգս այծեաց] I առ ազգն այծից, D չիք.—ասեն] D բազում աւետիս այծիցն ասելով.—7 A խորհուրդ.—A յաստուծոյ.—զի] D չիք.—7—8 մեծ խնդութիւն է] D մեծաւ ուրախութեամբ.—8 եւ խաղաղութիւն] I ընդ. իւ. աշխարհիս, D խաղաղութեամբ.—եւ գիտացնեմք] D գիտացնեմ.—9 եւ զնդրն] L A եւ սկիզբն, D չիք.—խռովութեան եւ] I խռովութեան եւ, A խռովութեան եւ, D չիք.—I կռուոյ, A կռուոյ.—մերոյ] I մերոց, D չիք ԵՒ ՏՒՆ. եւ խաղաղութեան.—I հովիւքն.—10 է] I են.—շուն է] I շունքն, A շունն, D շունքն.—եւ թէ] D թէ.—վան բառնայք] L D զնոսա բառնայք, A բառնայք զնոսա.—D ի միջոյ մերմէ.—10—11 փութով ... հաշտութիւն] I ՏՒՆ. ի մէջ մեր, D նա բառնա ի մէջ խաղաղութիւն մեր.—11 եւ զայս] I յորժամ, D զայն.—լուան] I լուան զայս, D լուեալ.—11—12 եւ ի բաց վարեցին զհովիւն (D զհովիւսն) եւ զշուն (զշունսն)] L A չիք.—12 թուղթ] D գիր.—հաստատութեան] D հաստատեն.—13 այծքն] D չիք.—տարածեցան] D արածելն.—անհոգ] I անհոգ, A, D անհոգս.—D ՚ի լերինն.—14 սկսան] L A սկսան, D չիք.—արածել եւ] D չիք.—D գոհացան զաստուծոյ. զի բարձաւ ՚ի մէջ այն եւ յերկիւղն.—D գայլքն համարեցին.—15 զաւրս] L D զօրս, A ասորս.—եւ մ.] D առաջ մօտ.—15 I հեղձուցին զայծսն, A հեղձ. զայծսն զայծեան, D խեղդեցին զայծսն.—15—16 ԲԱՐՁՐ ամենայն։

Ցուցանէ առաւելս ըս մասն. ա. այս է, որ բնութեամբ ամ-բարձեալ է սիրտ մարդկային ի թշնամութիւն՝ ի յատելութիւն առ-զի առ ազգ և տոհմի առ տոհմ և մարդոյ առ մարդ. Նոյ զմտա-րաւ կարէ հաստատել սէր և խաղաղութիւն 'ի մէջ նոցա. որ-պէս տեսանեմք ի մեծայատուն և յազգաց. Եւ միւս միայն այս է, զի ի բաց վարեցաք այսուր ի յանձանց մերոց յամենայն ազգ մարդ-կան զհոգին, որ է Քրիստոս և սուրբք նորա, և շունն, որ է արիութիւն ի մէջ և բարեկութիւն ընդ միջոց. և արարաք խաղաղութիւն և սէր ընդ աստուծոյ և ընդ գեա նորա. զի ա-մենայն մարդ, որ ախայեալ է և հպարտ, արբեցող և զրկող, լեզուանի և կախարդ և կամ այլ մեղաց գործաւոր. Նոյ իւր կամաւն սէր և հաշտութիւն ունի առ աստուծոյ և ոչ կարէ յիմանալ:

17 ցուցանէ.... այս] D երկու միայն ցուցանէ. զայս.—է] I. D չիք.—որ] D թէ.— D բնութեան.—17—18 ամբարձեալ է] I ամբարձել է. D ամբարտաւանեալ է.—18 սիրտ] I ի սիրտ. D զսիրտ.—D մարդոյ.—ի թշնամութիւն՝ ի յատելութիւն] I. D թշնամութիւն և ատելութիւն. A 'ի թշնամութիւն և ատելութիւն.—18—19 ազգի] D չիք.—19 D առ ազգս և կամ առ սփիւռս.—և տոհմի] D չիք ՆԻ ՕՐՆ. կամ մեծատունս և թէ աղքատն.—առ տոհմ] I. A առ տոհմս. D չիք.—և մարդոյ առ մարդ] I և մ. առ մարդիկն, D չիք.—19—20 ԱՅՍՊԷՍ Նա զմտաւորաւ.—20 A հաստատել.—խաղաղութիւն] D հաստատութիւն և սէր խաղաղութիւն.—'ի մէջ] ԱՅՍՊԷՍ 'ի մէջ.—21 ի մեծայատուն և] D չիք.—յազգաց] I ազգաւն. A ազգաւս, D չիք.—միւս] մ.—22 զի] D թէ.—այսուր] A չիք.—ի յանձանց] I յանձանց. A ի անձանց D անձանց.—յամենայն] I չիք. A. D ամենայն.—23 զհոգին] D կարգաւոր և աշխարհական՝ զհոգին.—I. D շունն, A գլուխ.—24 A 'ի մէջ արիութիւն.—և բարեկութիւն] A չիք.—ընդ] I. D ընդդէմ. A զեմ.—և արարաք] I արարաք.—25 D սէր և խաղաղութիւն.—ընդ գեա նորա] A ընդ գիտողն. D ընդ գիտաց նորա.—26 ախայեալ է և] D ախալ է.—I և արբեցող. D և արբեցող և զրկող.—27 լեզուանի] I և լեզուանի. A լեզուանի, D կամ լեզուանի.—և կախարդ] I. D կամ կ., A և կամ կ.—և կամ] I. D կամ. A չիք.—28 ԱՅՍՊԷՍ կամաւ.—սէր] D սիրէ.—ԱՅՍՊԷՍ իմանալ:

ԼԱ. 30 C Ամենայն այնք ժողովեցան ի միասին և գրեցին Թուղթ առ սուրբ Գայլոց. Թէ արարէք ընդ մեզ և ընդ ձեզ խաղաղութիւն և կարեցէք ի վերայ մեր ձեզ Հայրն ի տարին. ու. լիտր եղ և ու. լիտր պանիր անաշխատ. ժողովեցան գայլքն ի միասին, կարդացին Թուղթն և ուրախացան ընդ այն աւէտ գրուցն և գրեցին աղուոր պատասխանի, Թէ երանի է ձեզ, ով իմաստուն այծեր. զի դուք ուրախ առնէք զմար-դիկ բազում բարութեամբ ձերով և տուք առ ձեզ կատարեցաւ բանն աւետարանի, որ ասէ. Երանի խաղաղարարաց. զի նոքայ որդիք աստու-ծոյ կոչեսցին. և մեք ի ձեզնէ Հայրն վասն յաստուծոյ առնեմք. զի

30 C=30 C² ՏԵՍՐԻԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՍՏ C² ԶՈՒՐՏՆ 1 ժողովեցան... գրեցին] ԶԱՆԳՆ —2 առ... ձեզ] ԶԱՆԳՆ —2—3 և կարեցէք... տար] ԶԱՆԳՆ —3—4 և ու. լիտր պանիր... ժողովեցան] ԶԱՆԳՆ —4 գայլքն.—4—5 Թուղթն, կարդացին... ուրախ] ԶԱՆԳՆ —5 այն... աղուոր պատ] ԶԱՆԳՆ —6 երանի... դուք] ԶԱՆԳՆ —6—7 նեք զմարդիկ... ձերով և] ԶԱՆԳՆ —7 տուք.—7—8 ձեզ... որ ասէ] ԶԱՆԳՆ —8—9 աղարարաց. զի... կոչեսցին և] ԶԱՆԳՆ —9 Հայրն.—վասն] ՁԻՔ.—առ ակն.

վերիտասս զանէին և զմիաբանութիւն պատուիրանաց ամենեցուն. ապայ իրք Ձի այլ եայ, որ լսէք ի մէնջ. քանզի առաջինքն մեզ ասացին և պատուիրեցին, թէ չաւ հովիւն հատատանն զանհաւշա խաղաղութիւն [ընդ] մեզ և ընդ ձեզ. և լսեալ զայս այծիցն հատատանեցին նոցայ և ասեն. ապայ իրաւի են զալքն, որ զմեզ ապաժանեն. զի հովիւքն և շունքն զնուրեանքն ի մէջանէ հալածեն. և երդնում և արարին զուլ, որ. մ. աւրի անխախանելի սիրով լինէին. և այծքն ցրուեցան ի լերինս և զաշտս և սկսան ուրախ լինել և ցնծալ և խաղալ. զի արածէին յամեն ազատ անզէր և ազէկ խոտեր և ի պաղ ջրեր խմէին և խնդային և վազվազէին և տային փառս աստուծոյ. որ բարի ժամանակ հասան. և գայլքն համբերեցին. մ. աւր. մ. աւրուն և ժողովեցան զաս զաս, անկան ի վերայ այծիցն և կերան. ահա խաղաղութիւն, որ չար է քան զխռովութիւն։

Նոյնպէս քահանայք և ժողովուրդք, որ նման են յիմար այծիցն. սէր և խաղաղութիւն առնեմք ընդ չար զէքն և ընդ կատաղի իշխանս նոցայ և թուխս միաբանութեան գրեմք նոցա ի ձեռն անաւրէն և չար գործոցն, զոր գործեմք. վասն զի զմեզ գործել թղթին գրեալ է. զի զեզ իբրև զթուխթ առեալ զմեզ մեր առնին առ Նեռինար. որ է շան կատաղի. և նոյ պահէ իւր զանձատունն, որպէս և պահեաց զմեզ Ադամայ. զոր ասեն, թէ ի ձեռագիր եգ Ադամ սատանայի, իսկ յարժամ նախատանաւք և արհամրն իւրով բանն առեալ ի վերայ խաչին Քրիստոսի զձեռագիրս և զմեզ Ադամայ լուաց. այն կատաղին, որ է Նեռինն, կոչեաց զչար իշխանն և զվատթերազ զէքն և ասէ. եկայք լուցէք և վայ տուք անձին իմոյ. զի նշան մեծ սիրոյ և միաբանութեան ունէի յԱդամայ առ աստուած և պահՆԵԱՑ զնա, որպէս զասեկեգիր թուխթ ի վերայ որոյ իմոյ. և ահա կորեաւ հանկարծակի նշան և պայման սիրոյն. և ոչ գիտեմ, ար եգի զնայ. զի մենջ հրեշտակք և մարգարէք ջանացան առնուլ և ոչ կարացին ի ձեռաց իմոց. և աս է զարմանք, որ իսկ զկերպ և զնմանութիւն նշանին չկարեմ յիշել, որ եա ցիս Ադամ և ոչ կարեմ անել զմտաւ, թէ որպէս. ահայ քրիստոնեայք և աստուածպաշտ ժողովուրդք, յարժամ

—10 զմիաբանութիւն.—ապա.—12 ա հովիւն.—ընդ մեզ.—13 հատատանեցին նոցա.—13—14 ապա իրաւի.—14 գայլքն.—հովիւքն.—15 ի մէջանէ.—երդնում.—16—17 ցան ի լերինս և զաշտս և] ՁԵՂՆ.—17 և խաղալ... յամեն ազա] ՁԵՂՆ.—18 յազ[էկ].—խոտեր... խնդային և] ՁԵՂՆ.—19 տային... ժամանակ հա] ՁԵՂՆ.—20 համբերեցին... և ժո] ՁԵՂՆ.—20—21 զաս անկան... ահա ի] ՁԵՂՆ.—21—22 որ չար... զխռովութիւն] ՁԵՂՆ.

23 Նոյնպէս] ՁԵՂՆ.—ուրդք. որ նման են յիմար այծի] ՁԵՂՆ.—24 խաղաղութիւն... զէքն և] ՁԵՂՆ.—24—25 ի իշխանս... միաբանութեան գ] ՁԵՂՆ.—25—26 ձեռն... զոր գո] ՁԵՂՆ.—26—27 զմեզ... էի զեզ ի] ՁԵՂՆ.—27 զթուխթ.—առեալ... որ] ՁԵՂՆ.—28 նոյ.—յիմար.—29 ի ձեռագիր եգ] ձեռագիր եա.—30 զձեռագիրս.—31 Ադամ] Ադամ.—32 եկայք.—33—34 առ աստուած և պահեաց] աստած (ՅՍԵՍԳԼԻՍ) և պահեալ.—34 թուխթ.—35 յանկարծակի.—սիրոյն.—36 զնա զի ի մէնջ.—37 աս է] այս է.—իսկի.—39 որպէս էր. ահա.—աստուածպաշտ.

զմեզ մեր խոստովանութիւնք և ապաշխարութիւնք․ նայ յայնժամ լինի և լինի և աստուծոյ մարդոյ և չ՚սիրել զմեզ մեր և աստուած ողորմածոյ. խոկ յորժամ զայս լսէք, իմացիք, որ աստուծոյ զմեր մեղքն կամք ունի և պահէ. վասն որոյ աղաչեմք զձեզ, ով եղբայրք, լերուք սիրով սաստնդ և խաղ քամիլն հանեք [զհոգին] ձեր և զմարմին. զի զոր քաղ զխաւէք և լսէք զամենայն, զոր կրեաց վասն մեր. եղերուք բարի գործոց. զի ասեղծ զմեզ. զի փառս տացուք նմայ և Թշնամութիւն զրեցէք յետ աստուածայի պահոց և աղօթից և արտասուաց։

—40 նա ... —41 ... —42—43 և պահէ] որ պահէ.—43 եղբարք. —44 ... —45 լսել ... —գործոց.—46 նմա.—Թշն.—47 պահոց.—աղօթից և արտասուաց.

ՃԽԶ. 146 Յոբ առակաց, Թէ գայլերն յա[ւ]շարկեցին առ ոչխարսն պատգամս և ասեն, Թէ ով ոչխարք, մենք բնականք եղբայրք եմք եղեալ. նա առ մի կամեր են մեր հարքն ընդ ձեր հարքն, և խառնեալ գնացին ի լերինս շրջել և ի շատ ի գուրս կենակցան մեր բարքն խոշորցեր է և մաղ է գործեր. Այլ ի գոյն մեր ի արեգական այրոյն և ի շողոյն և ի ցրտոյն այլ ազգ է գործեր. և զայս ամենայն Թշնամութիւնս ի մեր մէջս և ի ձերդ այդ շներդ և մարդիկ կու առնեն, որ ասեն ի բան ձեզ մորթեն և կթեն և ձեր բուրթն կտրեն և ձեր գառներն խորովեն. Թէ կուզէք, որ այս ամէն չարչարանացդ ազատիք, նա՛ այդ մարդկանցդ և հովուաց և շներուդ պատասխանի առնէք, որ երթան իրենց բանն, և մենք և դուք զառաջին եղբայրութեան ուխտն լինինք և երթամք ի մէկ տեղ կենամք. և հետ իրաց արածեմք, որ այլ ոչ մարդիկ զձեզ կթեն, և ոչ շներն զձեզ խածնեն. և այլ չար կամ մեր և ձեր մէջն չի մնայ։ Այս հաւատացին ոչխարք, վարեցին հովիւք և շներն, և խորեանք ծնցեալ մակաղեցան ի լերինն և անհոգ արածէին. և զայն տեսեալ գայլոցն, զի ոչ ունէին հովիւ և ոչ շուն, յոր ապաստանեցէր, յարձակեալ ի վերայ ոչխարացն՝ կոտորեցին զամենեսեան անխնայ։

ՃԼԶ. 136 Յոբ առակաց, Թէ գայլն ծերացաւ և այլ ոչ կարէր որս առնել. գնաց առ ոչխարսն և ասաց, Թէ՝ ով ոչխարք, ես ծերացայ և շատ մեղանչեր հետ ձեզ, զորն պատառեր եմ, զորն կերեր եմ, զորոյ զմայրն եմ քաշեր, զորոյ գառներն եմ կերեր. հիմա ի դուռ մահու եմ հասեր, ձեզ մեղայ, ինձ Թողութիւն արարէք, և զինչ ի ձեզանէ կերեր եմ, ինձ հալալ արէք. յառաջ ի վեր երդուիմ, որ զայս սահու ժամանակս, որ ապրիմ, նա ծառայ կենամ և ձեր գառներն արածեմ. և այլ ոչ Թողում. որ մարդիկ զձեզ կթեն, կամ ձեր գառն զենեն. և չԹո-

զամ, որ այլ զայլք զան զձեզ նեղացնեն. և զիշեր ցերեկ զձեզ ի քնաներն՝ ի մարդկերն և յազգակցութիւնսն պահեմ. և ինձ եղբարք, որ աստ՝ միայն լոյ լինի ամսին հեղ մի կամ երկուս՝ հեղ մի. այնով տարին և զնամք ի վերայն կենամք։ Եւ հաստատեցաւ ի նա ուխտութք, յորժամ զզատնիան ծնանն, տապաստեցին ի գայլն. և նա ատրեաւ արանէր և բազում հազարապետութեամբ ի շուրջ անէր. յորժամ սկսան ծնանել զառինքն, սկսաւ ընգրել մեծագամայն և մէկ մէկ ուտէր. և յորժամ զային մայրքն և խնդրէին զեւրեանց զառինս և ոչ գտանէին, հարցին ցգայլն, թէ ո՞ւր է մեր զառինքն. և սա է գայլն. գնաց՝ ի շուրջ զամ, լինի թէ քրար կանեմ՝ եղէլի գառնեցում՝ գտնում և բերեմ. և այնպէս գնացեալ ոչ դարձաւ։

ԼԲ. ՉՊԱՐՑ ՀԱՒԱՏՈՅ

(32 V=31 I=99 ag=163 D)

Կոյս հաւատաւոր մի 'ի քաղաք մի և հեթանոսացս ի միասին իւր ի գիւղին զաւրութենէն. և ելեալ ի հրապարակս քաղաքին՝ ձայնեաց և ասէ, թէ լուիցէք ազգ և ազինք. զի աստուած միայն է յերկինս անարատ և սուրբ և ես յերկրի. այլքդ խոտորեցաք աստուծոյ. և ահայ շնութեան և պոռնկութեան գետն ի նոյն ժամն լքեալ զնայ և ընկեց ի շնութիւն և ի պոռնկութիւն. և յղացաւ հաւատաւորն և ելեալ ի բարձրայգուն առանձին մի՝ գոչեաց ասելով, թէ լուարուք ազգ մարդկան. զի աստուած միայն Յիսուս անմեղ և անարատ. զի ես ընդ պատառ վաղեցի, նոյն պատուածեացս լսաւորաս մինչև յլցանինքս։

Ցուցանէ առակս, թէ որ հպարտանայ, նոյ զեն պայպէս կործանէ զնայ. և թէ անասնեաւ որ մարդ հպարտանայ ի վերայ

---

1 ԲԱՐՑՆ կոյս.—ag. D մի հաւատաւոր (D հաւատոր).—մի] I մի եր. ag. D կոյր.— I. D 'ի քաղաքի.—և] ag չիք.—ag հեթանոսացս.—I ընդ միասն.—2 ag զաւրութենէ.—I ելեալ յատուր միում.—3 ձայնեաց և ասէ] I ասէ մեծաձայն, ag. D ձայնէր և ասէր.—թէ] ag. D չիք.—ag. D ազինք անձանց.—3—4 I զի անարատ միայն աստուած է և սուրբ.—և այլքդ] I. D և զոր. ag և այլքդ.—I խոտորեցաք. ag խոտորեցայք.—5 ԲԱՐՑՆ յաստուծոյ.—և ահայ] I նոյն ժամայն, ag չիք.—շնութեան և] I. ag չիք. D շն. գետն.—պոռնկութեան գետն] I գետն պոռնկութեան, ag. D չիք.—'ի նոյն ժամն] ԲԱՐՑՆ չիք.—6 լքեալ] I լքեալ. ag չիք. D լքեալ.—ընկեց] I. D ընկեց. ag անկաւ.—և ի պոռնկութիւն] ԲԱՐՑՆ չիք.—6—7 և յղացաւ հաւատաւորն] I և յղացաւ. ag. D եւրն (D հանց որ) յղացաւ ապա [illegible].—7 և ելեալ] ag ել.—D բարձ[ր].—առանձին] ag ակն. D առան.—7—8 ասելով] D թէ աղաղակելով.—8 թէ] I չիք.—լուարուք] ag. D լուիցէք.—ԲԱՐՑՆ Յիսուս.—9 ընդ պատառ] I ընդ պատահ.—D վաղեցայ.—10 ԲԱՐՑՆ [illegible].—յլցանինքս] I [illegible], ag. D 'ի [illegible]
11 առակս] ag. D չիք.—ag. D [illegible].—12 կործանէ զնայ] ag. D զործէ.—և] ag չիք.—D մարդն.

ընկերքն և խաւարի հպարտութիւն և զանձն ասւքք համարի, զա-յանձնամ տայց զաւական զայլս։

—13 I խաղ—1 հպարտութեան, ag. D հպարտութեանն—ag. D զանձն իւր—13—14 I զա ատ, ag յայն[ձամ] զա ատ, D յանձնամ տաս զաւ։

ԼԳ. ՍԱԹ Ի ՀՆԴԻԿՍ

(83 V=32 I)

Ծառ մի կայ ի Հնդիկս, որ կոչի Պերդեքսիոն. և է ծառն այն մեծ և բազմածաւալ. և ամենայն թռչունք երթան և բնակին ի նմայ և ի հովանի նորա և կերակրին ի պտղոյ նորա. այլ որ յարտաքոյն ելանեն ի հովանւոյ նորա, նոյն ժամայն խաւարայմանիք հա-րեալ սպանցեն զնոսա։

Ցուցանէ տեառն, [թ]է Քրիստոս է ծառն կենաց, անդէ և հանգիստ ամենայն հաւատացելոց ի նմա և կերակուր և ըմպելի հոգւոց է, կոչող և մխիթարիչ ամենայն մեղաւորաց. այլ որ ելանեն ի հովանւոյ նորա՝ ի պատուիրանացն և գործէ մեղս և անօրէնս, սատանայ՝ ուտէ հարեալ սպանցէ զնոսա և կորուսցէ։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԼԳ [ՁԵՌԱԳԻՐ 1 Պերդեքսիոն.—2 բազմածաւալ.—3 և. ի] ի—որ] որ—4 յարտաքոյ—նոյն] չիք—խարդաւանիք.—5 սպանանէն։

7 ըմպելի—8 հոգւոց նա է.—կոչող] չիք.—ով որ.—9 նորա. այս ինքն.—10 ուտէ] նա ուտէ.—սպանէ զնոսա—սպանէ և կորուսանէ։

Ի Վեն. 114 ag Լ: Ծառ մի 'ի Հնդկաց աշխարհն և անուն պառոյ զե-ղեցիկ և քաղցր. և է անթառամ. և անուն չար զեղեցիկ։ Եւ է 'ի սահ-մանս նորա իժ ու բազում։ Եթէ օձն 'ի մերձենայ որ 'ի ծառին աստի գտանէ, չխայթէ, ապա թէ 'ի ջուր գտանէ 'ի ծառէն, խայթէ։

Հիւսցանէ։ Նիւսան սատանան, և պտուղն և շուքն պատուիրանն ասսանայ. և օձն սատանայ. եթէ զոք գտանէ 'ի դուրս 'ի պատուիրա-նէն սատանայ, նա խայթէ, որպէս օձն այն։

114 ag=172 D ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԼԳ D ՁԵՌԱԳԻՐ 1 է] չիք.—մի կայր.—2 անթառա-մին] անթռ. ազն—չար] չար.—3 բազում] մի.—օձն] չիք.—'ի մերձենայ] 'ի մերձենայն սորէ.—որ] չիք—4 ոչ խայթէ.—նա խայթէ։

5 ցուցանէ. թէ.—սատանան է.—6 սատանայ է.—6—7 'ի դուրս] պատուիրանէն.—7 խայթէ իւր չար հնարիւ.—օձն այն] օձն

ԼԴ. ԿԱՔԱՒ ԵՒ ԱՒՏԱՐ ՁՈՒ

(34 V=30 I)

Կաքաւն գողացաւ զձու միւս կաքաւուն՝ և դնէ ի բոյն իւր. և իբրև հանէ զձագերն իւր. և լսէ աւտար հաւկիթին ձագն զձայն մաւրն իւր, թողու զնայ, որ գողացաւ, և երթայ առ մաւրն իւր:

Ցուցանէ առակս, թէ սատանայ գողանայ զմարդն մեղաւք յաստուածոյ ի աղքատութիւն կամ ի ծերութիւն ուրացութեամբ կամ շնութեամբ կամ ամենայն չարաչարայ մեղաւք և տանի ի գեհեն. իսկ յորժամ լսէ մեղաւորն զձայն Քրիստոսի արարչին իւրոյ, որ կոչէ զնայ ի յապաշխարութիւն. նա թողու զմեղս և զսատանայ և զգեհեն. և երթայ ցնծութեամբ և ուրախութեամբ առ Քրիստոս յաւանդ, ապաշխարութեամբն և արտասուաւք և Քրիստոսի փառք յաւիտեանս ամէն:

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I ՁԵՌԱԳՐԻՆ 1 դնէր ի բոյն.—2 եւ իբրև] իբրև.—իւր] չիք.—հաւկթին.—3 զնայ] զնա.—մայրն։

5 յաստուածոյ] չիք.—թէ ի աղքատութեան կամ ծերութեան ուրանալութեամբ.—6 կամ շն.] շն.—չարաչար.—8 որ] զի.—ի յապաշխ.] ապաշխարութեան.—8—9 եւ զսատանայ եւ զգեհեն] չիք.—10 ապաշխարութեամբ.—արտասուաւք եւ ասսանայ յաւիտենից ամէն—11 յաւիտեանս] չիք։

ԼԵ. ՄԵԾԱՏՈՒՆ ԽԱՉԵՆԱՑԻ ԵՒ ՈՐԴԻՆ՝ ՔԱՀԱՆԱՅ ՔՐԻՍՏՈՍԱՏԵՍ

(35 V=34 I=164 D)

Ահայ այր փառաւորայզաւն էր ի Վերին Խաւշենք. և որդի նորա ուսեալ եղև քահանայ սուրբ. և յաւուր միում ասէ ցհայրն իւր. ո՜վ Տէր փառաւորեալ, գիտացիր. զի ես յամենայն պատարագ զՔրիստոս տեսանեմ և զՀոգին սուրբ. և ասէ հայրն. ողորմեայ ինձ, որդեակ և ցուց ինձ այդ, որ ես ալ տեսանեմ: և առեալ զհայրն կացոյց ի բեմ ընդ աջմէ իւրմէ և եդ նշան. զի տեսցէ հայրն իւր զՀոգին սուրբ. կատարեաց զպատարագն իւր. և երթայրն ի տուն. զի արտաքոյ գեղջին էր եկեղեցին. և ասէ հայրն.

1 Ահայ] D քահանայ.—փառաւորայզն (I փառաւորայզն) էր] D չիք.—I Խաչէնք. D Խաչենոյ էր փառաւորայզն և ունէր որդի մի.—1—2 և որդի նորա] D նա.—2 ուսեալ] D զարդիշանութեամբ զամենայն կարգ եկեղեցականն ուսեալ աստիճանին և.—եղև] I չիք.—ք. սուրբ] I քահանայութիւն. D քնաւոր քահանայ.—I ցհայր.—3 D փառաւորեալ Տէր.—գիտացիր] I չիք.—պատարագ] I ժամ պատարագ. D ժամ.—4 սուրբ և] D սուրբ աստուածն.—I ասէր.—5 որդեակ իմ.—և ցոյց] I և ցոյց. D ցոյց և.—այդ որ] I տեսցի. D չիք.—ալ] I այլ D չիք.—տեսանեմ] D յորժամ տեսանես զաւ.—առեալ] D յորժամ զպատարագէր.—6 I. D կացոյց զհայրն (I զհայրն).—I. D 'ի բեմն.—իւրմէ] I իւրմէ.—D եդ նշան.—6—7 զի... հայրն իւր] D զի յորժամ փոխեսցէ 'ի խորհուրդս զա. յայնժամ տեսանես.—7 I իբրև կատ. որդին. D իբրև կատ.—իւր] I. D չիք.—8 I ի տունն իւրեանց. D 'ի տունն.—I. D գեղջին էր.—D եկեղեցին.—և ասէ] I ասէ հայրն ցորդին իւր. D ասէ հայրն

Ով որդեակ իմ, ընդէ՞ր ոչ ցուցեր ինձ զհոգին սուրբ. և որդին ասէ, թէ յորժամ ձեռամբս խեթեցի ի Թիկունս քո, եկն հոգին՝ սուրբ. բանզի զայն նշան էր հաւրն առեալ. և ասէ հայրն. ով որդեակ, ապաքէն լուէ, թէ յանժամու ուր էի մտաւքն. զի գնացեալ էի պազարն՝ ի վաճառս և քոյ մաւրն ծիրանի գլխոցիր սիմի կամի գնել. և ասէ[ի], թէ զաւլատնին զմեծ ուղտն, զոր Պաւխսոի կոչէն, թէ պաշարաման ակնոր քարշէին զմորթ նորա, նոյ զիանել պարտ էր ինձ, թէ քանի յետք զինի առնէր նոյ. և ասէ որդին. ով հայր, զարմացումն է, զի հաւրն ոչ կիզեց զմեզ վասն քո անզգեղ խորհրդոցդ. և սուրբ հոգին զխորգ երևէր քեզ:

Ցուցանէ առակս, թէ սուրբ հոգոյն շնորհքն ոչ կարէ մարդ տեսանել ցուցանելով, այլ բարի գործովք: Եւ զարձեալ ցուցանէ առակս, թէ ուղտն անսուրբ է և ակնորն որբեցութիւն և զըլխոյգիրն ցանկութիւն է և շնութիւն և պաղզարն բազմայսան է. և գիտացիք, զի այսաւր [միոտ] մեր զայս խորհին և ազատեզին զհոգիս մեր. զի ամենեքեան որբենոյն և շնոյն և պղծեն ի չարին և զայս մեզ համբարձան առնեմք, վասն որոյ և ոչ կարեմք տեսանել զհոգին սուրբ, որպէս և ոչ տեսաւ քանզի սուրբ:

—9 I որդեակք.—իմ] D չիք.—ինձ] I չիք.—I զսուրբ հոգին.—և] D չիք.—D ասէ որդին.— 10 թէ] I ով հայր. D չիք.—յորժամ] I յայնժամ.—ձեռամբս խեթեցի] I ձեռամբ ընթեցի. D փեթեցի ձեռօք.—I զԹիկունս.—եկն] I ոչ տեսեր. D յայն ժամ եկն.—I զհոգին.—11 բանզի... էր] D չիք.—հաւրն առեալ] I որդեալ հօրն. D չիք.—և] L. D չիք.—D թէ ով.—I որդեակք իմ.—12 ապաքէն լուէ. թէ] L. D յայնժամ.—I մտաւքս. D մտօքս.—D է (ԶԱՄԲԻԼ)—12—13 պազարն] I չիք. D ի պազարն.—13 ի վաճառս] I ի վաճառատեղն. D չիք.—և քոյ] I չիք. D և քեզ.—մաւրն] I մաւր. D չիք.—D ծիրանի տարրիշակ.—I գլխոցիրս.—սիմի] I չիք. D բարձ.—14 և ասէ[ի] I և ի գըմնելս ի վեր ասեմ.—I զաւլաթանին. D զաւլաթանին.—L. D մեծ.—D որ.—I Պաւզարի. D Պուզի.—D կոչի.—15 թէ] I չիք.—պաշարաման ակնոր] I պաշարման ակնոր. D պաշրամանիՆ նորա.—D քարշէին.—նոյ զիանել] D զիտենալ.—16 ինձ] չիք.—I առնել.—և] I նա—ասէ որդին] D չիք. —16—17 ով հայր] D չիք.—17 է] I չիք. D էր.—զի] D որ—ոչ կիզեց] I ոչ կիզեաց. D չարչարեց—անզգեղ] I չար. D հանդէպ.—18 I խորհրդոցդ. D բանից—և... քեզ] I զխորգ երևէր քեզ սուրբ հոգին. D զի որդ կարէիր տեսանել զհոգին սուրբ:

19 առակս] D չիք.—ս. հոգոյն (I հոգւոյն) շնորհքն] D զԹիֆուտս.—D մարդ չ կարէ.—20 D գործով.—և] D չիք.—21 թէ] D զի.—անսուրբ] L. D սուրբ.—I որբեցութիւն է. D յորբեցութիւն է և շնութիւն.—22 I ցանկութեան.—է] I չիք.—և շնութիւն] և շնութեան. D չիք.—պաղզարն բազմայսան] I վաճառատեղն բազմաւսնն. D պաղզարն բազմաւսն.—23 և գիտացիք, զի] I ՄԻՆՉԵՒ Ոփսան որոյ (25) չիք. D և գիտասջիք զի.—D միայ մեր այսօր.—D զայդ.—D առաքելացուցանէն.—24 D ամենայնիք որբեցոյ և շնոյս. —և պղծեն ի չարին] D ի պղծոյ չարէ.—25 համբարձան] D համառօտ.—վասն որոյ և] I ի միրոյ այս նյույ ոչ կարեմք տեսանել յաջողութիւնն. բանզի պատարանս չարին զրաւ զեալ եմք ի չար խորհուրդս և զաւրութեամբ նորին գործեմք զանաւրէնութիւն վասն այս. D վասն այնորիկ.—26 և] I չիք.—D որպէս և ոչ տեսաւ որպէս.—քանզի սուրբ] I հոգոյն թագաւորին. D այրն փառաւոր:

ԼԶ. ՄԻՄՈՍ ԱՅՐ ԵՒ ՎԱՆԱԿԱՆՆ

(36 V=35 I=165 D)

Միմոս մի էր բնակեալ ի դուռն քաղաքի միո. որ ասի Խու-բոզ. և խաբէր զմարդիկ, որ ոչ ժամանէին մտանել ի քաղաքն՝ ի մուտս արևու. և ահա եկ վանականս մի. և փակեալ էր դուռն. և նա առաջնորդեաց. և ասէ միանձն. մի հոգար. զի անձնոյն բարի պատ-րաստեալ կայ առ իս. և առեալ զվանականն ի պատառալյառան եցի և ուրախացուց զնա. և ուրախացեալ վանականն էհարց, թէ զինչ է անուն քո, որ թէ դաս 'ի սահմանիս մեր, եւ հաստա-ցանեմ քեզ փոխարէն. և ասէ միմոսն. ինձ Ովրա անուն. և նա ասէ. քոյ աղէն ինչ անուն. ասէ միմոսն. իմ աղէն Ովերգքանդէս անուն. և նա ասէ. քոյ կնոջն ինչ անուն. և ասէ միմոսն, թէ իմ կնոջն Սոյլառակքանդէս. և միմոսն արբեցուց զնա և մաքրեաց զմա-րմինս և օ[և]ացուց զերեսս նորա. և առեալ զինչն նորա՝ էմուտ ի քա-ղաքն ընդ դարպասնեղ դուռն. և նա ի ծագել արեգյն զարթեաւ. և էր առանձնացեալ զի էր ձմեռն. և գնացեալ էմուտ ի քաղաքն. և հաւաքեցան մարդիկ ի վերայ նորա. և նա հարկեալ տեսանէր զմիմոսն

---

1 միմոս] I միմոս, որ կոչի Խուբոզ. D այր մ. — էր] I, D չիք. — I բնակեալ էր. — I, D միոյ. — ասի] I չիք. D կոչի. — 1—2 Խուբոզ] I չիք. D միմոս. այս ինքն Խուբոզ. — 2 և] I չիք — I զմարդիկ. — որ] I զի. — ժամանէին] I կարէին. — 2—3 I ի մուտն, D և 'ի մուտս. — 3 I, D արեւուն. — և ահա] D չիք. — I, D եկն. — I նաև, զի մ. եկն դրանն քաղաքին. — 4 նա] I, D չիք. — և] I յայտ. — միմոսն] D Խուբոզն, թէ. — I ով ասէր մի հոգալ D մի հոգար դատ-րան. — I բանիցն. — D բարիք. — 5 I կան, D է. — առ իս] D ընդ — առեալ զվանականն] D եան զնա. — ի պատառալյառան եցի] I ի պատուհան եցին, D 'ի բլուր առան մի. — 6—7 ուրախացուց... զինչ] I և յարեաւ նմա վանականն, եւ[ա] ուրախացաւ և եհարց ի միմոսն՝ թէ, D առաջին մեծարեաց զնա. և ասէ. — 7 որ թէ] D զի երբ. — I, D 'ի սահմանս. — D որ եա. — 7—8 D քեզ հատուցանեմ առնեմ. — 8 քեզ փոխարէն] I զ փոխարէնս քո, D փ. բարեաց քոց. — միմոսն] Խուբոզն. — ինձ] I ով ասէր իմ, D թէ ինձ. — զ իս] I զ ի. — և նա ասէ] I ասէ վանա-կանն, D փնչե չիմ (9) չիք. — 9 I ասա՛ քո աղէին զինչ. — իմ] I զ իմ, D և իմ. — I անո-ւն իմ, B աղցին. — D Ձերգքանդ. — 10 և նա ասէ] D չիք. — քոյ կնոջն ինչ անուն] I քո կնոջն անունն, D չիք. — և ասէ միմոսն, թէ] I չիք, D և. — իմ կնոջն] I չիք, D իմ կնոջն. — 11 և միմոսն] I յայնժամ միմոսն եդիր սեղան և բերեալ առաւ զինի, ուրախացուցեալ զնա և, D չիք. — I արբեցոյց, D յարբեցոյց. — զնա] I չիք, D զվանականն. — մաքրեաց] D մերկացոյց և կարկեաց. — 11—12 զմարմին] I զմարմինն, D զմարմինն. — 12 I ներկեաց, D այրեաց և ներկեաց. — I զերեսս նորա, D զերեսն. — առեալ] I եառ, D առաւ. — I, D ներքս. — 12—13 ի քաղաքն] D չիք. — 13 D դարպ ընդ. — նեղ] D չիք. — D դուռն քաղաքին. — նա] I վանա-կանն, D բարկ. — ի ծագել արեգյն (I արևուն)] D չիք. — I զարթեաւ, D զարթեաւ վա-նականն 'ի ծագել արեւուն. նոյնս. — 14 և էր առանձնացեալ] D զի յոյժ առանձնացեալ էր և դողայր. — I, D ձմեռն էր և յարեցաւ I նոյնս. զի հոգոյ չունէր չէր բոյր, D ժամանակն. և ոչ գտաւ դոյ 'ի մտան իւր և ոչ զինչեան. — և գնացեալ] I մուտ և անդ փակեցով և զ., D այլ փութով. — I, D ներքս. — D 'ի քաղաքն՝ առ և անդ կոչ չրէր հարցանելով. զայն խառ — 15 I մարդիկ. D ժողովեալ մարդիկք. — 15—

և առեր ընդ մարգրիտն. թէ Օփա անուն էր. և նորա անուն ահագ անուաք գեղեց. և նոյ եւ զաղթն անուն՝ Կանդղես անուն էր. և նորա անուն քան զգեղ այ խաղք մարգ այլ ոչ ենք անուն. և նոյ առէ. Նշդատակերանգիս անուն էր՝ զինով անուն. և նորա անուն քան զգեղ այլ առաւել մարգ չենք անուն. բ. զմարգարտով. և ա. զըղ-լուխոգ մարգարիտ է և երեք ակն է քանձ. և գոյ շահելապես քաղաքին և առէ. եւ ընդ ափեզերս շրջեալ եմ և չեմ անսեալ երրեք զգեղ կամ քան զգեղ կամ այլաստ քան զգեղ:

Յայտնեաց առակս, թէ քաղաքն աշխարհս և միմեան սատանայ և զնեզ նորա վաճառականն մարդս է. և սատանայ արբեցուցանէ զմեզ անմեղին մեղաւք և խաբէ և առաքս գործել զապականութիւն և զայլ մեղս և. առնէ զմեզ մերկ և խայտառակ ի լուսեղէն փառացն. և այս է մեծ առակ, որ յաստուծոյ փառքչիւր և առ. սատանայ երթալոյ, որ կորուսանէ զմեզ: Մաքնեայ մեզ Քրիստոս:

16 նոյ... զփման և] I նա հանգեալ եսես զփման և, D նա հայեր 'ի մարգրիտն առա և անգ՝ փիթէ ճանաչիցէ զառաջին ինքանն իւր զփմոն. և ոչ [եռ]իւ. այլ.—16 I ընդ մարգրիտն, D առ. ափրաին.—16—21 թէ Օփա... ակ է քանձ] D խրխնաստաց՝ ոմ. մարգիր. ոմ. է անուն Օփա՝ կամ Յեղգիս կամ [Նշդ-] ատակերանգիս.—անուն էր] I անուանեալ.—և նորա անուն] I չիք.—17 I անուանն թէ Կանդղես անուն.—18 I անուն, թէ.—ալ] I այլ.—այլ... անուն] I ոչ եմ անսեալ.—19 Նշդատակերանգիս.... անուն] I չիք.—19—21 քան զգեղ... քանձ] I այլ առաւել քան զգեղ մարգ ոչ անսալ-գանգի մարգարտ մարգարտ է և զերեք ակամբ.—21 և գոյ] I ընդ այն եկն և.—22 եւ ընդ] D ընդ ամենայն.—I անսեր, D անսեալ.—22—23 երրե զգեղ կամ քան զգեղ] D չիք.—23 կամ] I, D չիք.—այ] I չիք, D այլ.—քան զգեղ] I չիք:

24 առակս] D չիք.—I աշխարհս է.—D սատանայ է.—25 D մարգիկ են.—26 անմեղին] I յանմեղին, D չիք.—I խաբէ զմեզ — առաքաչգործել] I, D առ գործել.—26—27 զապականութիւն և զայլ մեղս] I զանմեղին անօրէնութիւն մեղս, D ապականեմ զգեստս և չնութիւնս. և այլ մեղս.—27—28 և առնէ... փառացն] D մերկացուցանէ և խայտառակէ զմեզ 'ի փառաց լուսոյն.—28 առակ] I խայտառակութիւն, D զարմանք.—I աստուծոյ փառքչիւր.—28—29 առ սատանայ երթալոյ] I սատանայի հնարիւք.— 29 որ կորուսանէ (I կորուսանել) զմեզ] D չիք և յաւ՝ հնարիւք 'ի կամաց նորա.—Մաքնեայ մեզ Ք.] I, D չիք:

ԼԹ. 29 C Վաճառական ոմն գնացեալ ի քաղաք մի՝ բազում ընծայիւք ունէր և շատ գանձ և ոսկի և արծաթ. ոչ ժամանեաց ի քաղաքն մտանել. զի արեւն ի մուտս էր և դրունքն փակեալ էին. և նստեալ էր Օփիսս առաւ մարդ մի ի դուռն քաղաքին՝ առ ի խաբել զփառս զմարգրիտն և ելեալ ընդ յառաջ վաճառականին և եւ ողջոյն ետ նմա և ուրախացուց զնայ սուտ բանիւ. մի արտմիր. լինի. զինչ քեզ պիտի. և խլոյ զնայ ուրախութեամբ և երեր զամենայն բարութիւնս առաջի նորայ. և

29 C=29 C². ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄ C² ՅԱՂԱԳՍ 4—5 մարգրիտն.—5 ընդ առաջ.—նմա.—5—6 ուրախացոյց.—6 զնա.—բանիւ] յաւ՝. և առէ —ինչոյ.— 7 զնա.— նորա. —

ափսոս տեսեալ և լսեալ և սաստ խորհրդոյն. և որ ընդ նմայ էին և արքունեացս զնա հրեն զինեալ. և ասէ վաճառականն. տայց ինձ զամենայն քո և զորդդ քո և զկին քո, որ քեզ աւելի ակեկ տանիմ. զի դու ինձ [առաքեր]. և ասէ խորհուրդն. ինձ Փլս տեսն և իմ որդւոյն Փ.երգքիս և իմ կնոջն Աղեքսանդրիս. և վաճառականն խորհրդս և ինքն հանդուակ զամենայն նոցայ Փլս և [Փ.]երթքիս և Աղեքսանդրիս. և նոցիկոց վաճառականն. և եղև իրրև զմեռեալ. և եղեալ այն սաստ մարդն ի գեշերի և տեսաւ զնայ իրրև զմեռեալ, մերկացուց զնայ. և զոհ որ յետն հայր, հարեաց զմադն և զմորուսն, այրեաց և խառնեաց ի ձէթն և օծեաց այնով զերեսն և զամենայն մարմինն. և եղև ած, զերթ հնդիկ. և էառ զգանձն և զզուգարշն և մտաւ գաղտագողեան ի քաղաքն. և ձեռն է. ցուցան նեղեր զմարմինն. և չգիտէր. ուրեք է ի զորութենէ գինոյն. բացին զզուռն քաղաքին և եհեն զգանձն. զի չէր ի մտւոն. չէր ի գիտել, թէ մերկիկ խառաաակ էր, և յարուցեալ եմուտ ի քաղաքն. զի անամիցէ զայն սաստ մարդն, որ խարեաց զինքն. տեսան զնայ այնպէս ձևով քաղաքն ամենայն, ծաղրեցան և ասեն մէկ մէկի զնորայ արմացքն. եկէք տեսէք. զի սատանայ, որ խարեաց զՓլ.գամ եկեալ ի քաղաքս մեր. և տեսին ամենեքեան և հիացան. և հայեցեալ այն գերեզմանն ի գառս արանցն և հարցանէր զանուն մեծութեն. ով եղբարք, Փլս տեսէք թէ ուր տանն. լսէր թէ չեայք տեսեալ զքեզ. դու ես սատանայ, որ խարեցեր զՓլ.գամ. հայեցաւ ի գառս մանկանցն և ասէ. այ աղէկ մանկանք. զորդին մեծութեն Փ.երթքիս տեսեալ էք. և նոքայ ասեն. մարդ քան զքեզ այլատակ չենք տեսել. զի այլակեր ես խիստ. և դարձեալ ի գառս կանանցն և ասէ. ով բարի կայնայք, Աղեքսանդրիս տեսեալ էք. և նոքայ ասեն. չէ է տեսեալ և ոչ այլատակն քան զքեզ:

Այլ սատանայ սուտես խաբէ զմեզ և մերկացուցանէ ի լուսուն.

---

8 ընթել — [illegible] — ընդ նմայն — [illegible] — 10 զորդս — աւելի [illegible] — 11 առաքեր — խորհուրդն — [illegible] — 12 [illegible] — [illegible]] [illegible] — 12—13 [illegible]] [illegible] — 13 [illegible] — 14 վաճառականն — 15 [illegible], մերկացոյց [illegible] — ի [illegible] — 16 [illegible] — [illegible] — [illegible] — 17 օծեաց] [illegible] ([illegible]) — [illegible] — 18 [illegible] — [illegible] — 19 է] էր — 21 [illegible] — 22 սաստ մարդն] [illegible] — 23 [illegible] արմացքն] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — 24 [illegible] — [illegible] է — 25 ամենեքեան — հայեցեալ — գերեզմանն — 26 հարցանէր] [illegible] [illegible] — եղբարք — [illegible] էր — 27 [illegible] — [illegible] տեսել — [illegible] — 28 հայեցաւ — աղէկ] [illegible] — [illegible]] [illegible] — 29 [illegible] [illegible] — [illegible] — 30 այլակեր — դարձեալ [illegible] — 31 [illegible] — 31—32 [illegible] [illegible] [illegible]] [illegible] — 32—33 [illegible] [illegible]] [illegible] — 33 [illegible] ի լուսուն] [illegible]

[illegible]

(37 V—36 I—100 ag—94 B—4 C—4 C²—31 D)

[illegible]
[illegible] 5
[illegible]

---

1 D [illegible]

Նոյնպէս սաաւիս, թէ աստուած ազդեցական է. բայց պատուարելն չէ աճումն. զի աստուած իմաստութեամբ եւ ի վերայ մարգարէն զօրձեալ ցուցանէ, թէ զմարդն, որ փորձեալ եւ, որ ի սակաւ իրքն՝ ի բանն եւ ի գործն կատարեալ է եւ նմանաւոր, զաւ զանձնց քո մի փառահանար ի նոյս

10 սաաւիս] ag չիք — ag, B թէ յանձնայն [illegible] — աստուած] I չիք. — է] I է աստուած մարգս, C է մարգան, C[2] է մարգայն, D է մեր է անձնայն մարգս — իրքն՝ բայց. — 10—11 պատուարելն] I պատուէ պատուարա [illegible], ag, B, C, C[2], D պատուարա [illegible]. — 11 չէ աճումն = չէ [illegible]] I չիք, ag [illegible] է, B բայց է, C [illegible], C[2], D [illegible] է. — 11—12 զի... թէ] D չիք. — 11 զի] I յանզի. — ag զիմաստութիւն. — եւ] C, C[2] է [illegible] (C[2] [illegible]). — ի վերայ] I, B, C, C[2] չիք, ag ի [illegible]. — մարգարէն] I [illegible] [illegible] [illegible] զի [illegible] [illegible] անձնայն բան, C, C[2] մարգայն. — 11—12 ag, B եւ զօրձեալ, C, C[2] [illegible]. — 12 ցուցանէ] I [illegible] սաաւիս, C, C[2] չիք. — թէ] ag, B, C, C[2] չիք. — զմարդն] I, ag զմարդ, B չիք. — որ] ag, B, C զոր. — B, C[2], D փորձել... որ ի սակաւ իրքն] I եւ սակաւ իրքն, ag, C, C[2] 'ի սակաւ իրս, B զոր 'ի փոքր իրաց, D չիք. — 13 ի բանն եւ ի գործն (ag գործ)] B, D չիք, C, C[2] ի բան ի գործս. — կատարեալ է եւ նմանաւոր] ag կատարեալ եւ ն., B չիք, C, C[2] որ ինքն կատարեալ է եւ նմանաւոր [C է] եւ [illegible], D որ [illegible] եւ [illegible] է. — 13—14 զաւ զանձնց (I, ag զանձն) քո մի փառահանար (ag փառահանայր) ի նոյս] B [illegible] մի [illegible] զանձն քո 'ի նա. զի [illegible] եւ [illegible] [illegible] [illegible], C, C[2], D զա [illegible] [illegible] [illegible]։

ԼԸ. ԹԱԳԱՒՈՐ ԵՒ ՕՁՍ ԳՆԵՍԼ ԽԵՂՍ

(38 V=101 ag=166 D)

Նման սոյր մի առ թագաւորն. եւ նա. Ձ. զանհեկան եւ զնեաց զամենայն խեղս, որ էին ի զաւառ նորին. զի ննջս տացեն զհարկն. իբրեւ եւ ի թագաւորէն, նա ասէ՝ սոյր մի ծառայս եւ միայնակս եւ քիթայհամ եւ խուլ եւ քարց եւ ձեռնաս եւ ձուանդ եւ ա. ոտքն կարած. զարձաւ. առ թագաւորն եւ ասէ. մի բարեպաշտ թագաւոր, զամենայն զաւառիս խեղս աստ զայց են. եւ հրամայեաց թագաւորն բերել զնոյս. եւ իբրեւ նախ զնոյ, զարմացաւ եւ փառս ետ աստուծոյ։

Նոյնպէս սաաւիս, թէ որ ունի խեղութիւն ի հոգին իւր, որ է մեղքն, զնել էր զնոյ աստուծոյ. այս ինչն խորհէր է. եւ որ բազում խեղութիւնս ունի. բազում մեղս ունի յանձին իւր՝ զախայլեալութիւն, զհպարտութիւն, զչարութիւն, զգինեմոլութիւն, զարբե-

1 ag, D [illegible]. — ag առ թագաւոր [illegible]. — 2 ag [illegible]. — էին] D [illegible]. — 'ի զաւառ նորին] ag 'ի նորա զաւառին, D 'ի քաղաքին. — D տացեն. — 3 ag [illegible] [illegible]] D [illegible]. — միայնակս] ag, D (ag եւ) միակնս. — 4 ag, D քիթառ խուլ եւ քարց. ձեռնաս (D եւ) ձուանդ եւ [illegible]. — 5 կարած] D կարած. — D զարձաւ [illegible]. — բարեպաշտ] ag, D բայց. — 6 զայց] ag զայ. — են եւ) ag, D չիք. — 7 եւ իբրեւ] ag, D իբրեւ. — զնոյ] D թագաւոր. — եւ] ag չիք. — 7—8 փառս ետ] ag, D ետ փառս։

9 սաաւիս] ag, D չիք. — որ] D չիք. — խեղութիւն] ag խեղութիւնս. — իւր] ag, D չիք. — 10 զնել էր] ag նա զնեալ է, D նա զնէ. — այս ինչն խորհէր է] ag, D եւ իւրն հար[illegible] (=D զի հարկաւոր) [illegible] [illegible]. — 11 բազում խեղութիւնս ունի] ag, D չիք. — ag. D [illegible]. — 12 զհպարտութիւն] ag, D զհպարտութիւն. — ag [illegible]. — 12—

ցանկութիւն և զայլ ամենայն մեղս և ոչ գիտէ առ Աստուած և ոչ զղջանայ, նոյ է. հրաշալին ծառայ սատանայի և առաքինի ար-բեցի ամբարն քան զայլ ամենայն մեղաւորսն.

13 ag, D և զայլ.—13 ամենայն] ag, D չիք.—մեղս] ag, D յաւ'. [illegible]—14 է] ag, D չիք—ag, D ծառայ ե—[illegible]] D [illegible]—[illegible]] D [illegible] (…) D)—15 [illegible]] ag չիք.—զայլ ամենայն] ag չիք—ag [illegible].

ԼԲ. ՎԱՍՆ ԻՆ ԳԱՅԼ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

(89 V=37 I=102 ag)

Առիւծն և գայլն և աղուէսն եկին եգիտին եղբայրք և եկեալ յայս և գառն. ա. խոյ. ա. այծեամն, որ է ձագին. և ա. գառն. և ի ժամ ճաշուն ասէ առիւծն ընդ գայլն, թէ բաժանէ զոչխարսդ ի միջոյ մեր՝ փորձելով զնա. Ն[ա] գայլն ասէ. ով թագաւոր, զայդ աստուած է բաժանեալ. խոյդ քեզ և ձագիդ ինձ և գառն աղուէսուն. Նա առիւծն բարկացեալ և եհար ապտակ ի ծնօտս գայլուն. և կրկնակեցան աչք նորա. և նոյ նստեալ լար զանձնայքն. և դարձեալ ասէ առիւծն ընդ աղուէսն, թէ բաժանէ զոչխարդ ի միջոյ մեր. և ասէ աղուէսն. ով թագաւոր, զայդ աստուած է բաժանեալ. խոյդ քեզ ճաշու. ձագիդ հրամանիք և գառն ընթրիս. և ասէ առիւծն. ով գիտէ աղուէսուկ, ով ուսոյց զայդ արդարև բաժանել. և ասէ աղուէս, թէ աչք գայլուն ուսոյց զիս, որ յարտասուէն կործանեցան.

1 I, ag գայլն և աղուէսն.—I եղբայրք.—I այս, ag 'ի յայս.—2 ag գառն.—ա. խոյ… և ա. գառն և] I [illegible] և ձագի [illegible] և [illegible] գառն, ag [illegible].—3 I առիւծն.—ag [illegible]—I [illegible], ag [illegible].—4 փորձելով զնա] ag [illegible].—ag [illegible] ասէ.—ով թագաւոր] I [illegible], ag չիք.—4—5 զայդ… բաժանեալ] ag չիք.—5 I ձագիդ, ag ձագիս.—ag գառն.—I, ag աղուէսուն.—6 բարկացեալ] ag չիք.—և եհար] I եհար, ag [illegible].—ապտակ ի ծնօտս] ag [illegible].—6—7 և կրկնակեցան աչք նորա] ag որ [illegible].—7 և նոյ (I չիք) նստեալ լար (I [illegible]) զանձնայքն] ag [illegible] ի միջոյ [illegible].—7—8 և դարձեալ] I չիք, ag և.—8 առիւծն] ag չիք.—I ընդ աղուէսն, ag աղուէսուն.—բաժանէ] I [illegible], ag [illegible].—ag [illegible].—9 և] I, ag չիք.—I, ag աղուէսն.—I, ag [illegible] և ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—9—10 ag [illegible].—10 ճաշու] I ճաշ ա., ag ճաշ և.—I հրամանիք, ag հրամանիք.—I գառն, ag գառնդ.—I ընթրիս.—և] I, ag չիք.—11 աղուէս, ag աղուէ-սուկ.—I, ag [illegible].—զայդ] ag չիք.—I [illegible], ag [illegible].—11—12 բաժանել] ag [illegible], [illegible].—12 և] I, ag չիք.—I, ag աղուէսն.—[illegible] գայլուն (I [illegible])] ag գայլուն [illegible].—I, ag [illegible].—զիս] ag [illegible].—12—13 I, ag [illegible].—13 I կործանեցան, ag [illegible].

Յայտնէ տակաւ, թէ բազում չարչարանօք խոշտանգին և թա-գուն զկարգս, յորժամ թագաւորք և իշխանք կախեն զգօտս և զանձկութեան Նոյնպէս և շատ մեղաւորք զղջանան և թողուն զմեղս և երթան առ Քրիստոս ապաշխարութեամբն, յորժամ լսեն, թէ մնացական ի գեհենն ի հուրն և յաւիտեան կուսանքն լուսին անշահ և ի հուրն անշէջ տանջեսցին։

14 տակաւ] ag չիք.—I չարչարանօք.—15 ag զկարգս.—կախեն] I չիք, ag կ. և խոտ-անեն.—ag զգօտս.—16 զանձկութեան] ag զապականութեան.—և շատ] I և, ag շատ.—զղջանան] I որ զղջանան, ag զղջանան.—16–17 և թողուն զմեղս] ag չիք.—17 երթան] I դառ-նան.—առ Քրիստոս] ag չիք.—I, ag ապաշխարութեամբ.—18 I մնացական, ag մնա-ցականք.—ի գեհենն ի հուրն] I չիք, ag պատուհասն ի հուրն.—I կուսանք.—18–19 լուսին (ag լուսոյն) անշահ... տանջեսցին] I տանջեսցին անշէջ հրովն. լոյսն անփոփոխ։

Լինի. 31 C Առիւծն և գայլն և աղուեսն երդուան մէկ մէկի և եղան եղբարք և գնացին ի լեառն մի և գտան խոյ մի և մաքի մի և գառ-նիկ մի. Երթ և եղ և ճաշք. ասէ առիւծն ցգայլն. թէ՝ քեռի, բաժան[ե]այ զսոսա, զի կերիցուք. և ասէ գայլն. բարի թագաւոր, զայդ տնտեսութեան է բաժանել. խոյս քեզ և մաքիս ինձ և գառն աղուեսուն. և բարկա-ցեալ առիւծն առ ապտակ յերեսս գայլուն. և երկու աչքն կուրացաւ ի գուբս վազեաց. և նայ ոչ իշխեաց վայելել և անկօ մնաց. դարձեալ ասէ առիւծն ցաղուեսն. բաժանեայ զսոսա, զի կերիցուք. աղուեսն ա-սէ. ով բարի թագաւոր, զայդ տնտեսութեան է բաժանել. զխոյն ճաշ կեր և զմաքին հրամանց և զգառն երեկոյն և զախտակս որրէ. և ասէ ա-ռիւծն. ով նենգաւոր աղուէ՛ս, ով ուսուց քեզ այդպէս ողորմ բաժնել. և նայ ասէ. ո՜վ փառաւոր առիւծ, գայլու աչքն ուսուց, որ ի գուբս վազեաց. վախեցայ, որ զիս այլ հանց շաննես և մնամ գերի։

Այսպէս որդեակք, ի մեր տեսք գտանին առաքեալ, զի ոչ յիշեմք զաւուրն ահագինն և ոչ զմեղաւորութեան, որ այրէր ի հուրն և ոչ զԱբրահամ, որ չարար նորա ողորմութիւն. և ոչ անձն զմաս զյիմար կուսանաց, որք զանդայպէս լուցին և ոչ ողորմեցաւ նոցա Քրիստոս և ոչ եբաց զար-քայութիւն. զինչ ասեմք, ոչ յիշեմք զյարութեան օրն՝ զլալ աչացն և զկրճտել ատամանցն ի հանդերձեալ գեհենն և յանքուն որդանն, և մէկ մէկ կապեն ի խաւարն արտաքին և ոչ թէ զայն՝ ազդեցէք ի հուրն ա-

31 C=31 C¹. [illegible] C¹ 1 առիւծն.—մէկ մէկի.—2 եղբարք.—3 բա-ժանեա.—4 կերիցուք.—ով բարի.—զայդ.—5 բաժանել.—6 առիւծն.—գայլուն.—կուրացաւ] կուրով, [illegible] յերաց՝ կուրով.—7 նա.—իշխեաց վայելել և անկօ.—8 առիւծն.—կերիցուք. աղուեսն.—9 զայդ.—բաժանել.—10 երեկոյն—զախտակ.—10–11 առիւծն.—11 նենգաւոր աղուես.—ուսոյց.—12 նա.—առիւծ.—գայլուն.—ուսոյց.—13 վազեց. վախեցայ։

13 Աչա որդեակ.—զրաւն.—15 աՀաւորն.—զմեղաւորութեան.—16 զմաս.—17 զանդ-այպէս.—նոցա.—17–18 զարքայութիւն.—18 օրն.—19 զկրճտել.—ի յանդէլ.—20 ի խաւարն արտաքին.—ոչ զայն թէ.—

նշխարալքն. զի որպէս աստուծոյ, որ խնդրեաց զմոլորեալ ժողովուրդս իւր միան կերպարանն, նոյնպէս և աստուած խնդրէ զհոգի և զմարմին և զմիտս անարատս իւր միան և ոչ զինչ. զոր և աստին զայլ և արդէն եղեն. զայն պատուաւոր է և յափշտակող և պղծեալ արդարութ և նենգաւոր, վասն որոյ աղաչեմ զձեզ՝ ասէ քերթողութ աստուծոյ զմիտս ձեր և սրբեցէք զանձ ի պիղծ և ի գիտակած խորհրդոյն և ասէ աստուծոյ հանգիստ զհոգիս ձեր և մաքրեցէք ի չար բանից խաւարից. ի յանդիմանութենէ և ի հպարտութենէ և յայլոց չարութեանց. արարէք աստուծոյ տաճար զմարմինս ձեր և սրբեցէք յամենայն աղտեղի գործոց մեղաց. զի հրամայեալ է աստուած, թէ ի հեզս և ի խոնարհս հանգուցեալ և յայնոսիկ, որ սուրբքն զանձինս իւրեանց և զգան ի սպառնալեաց իմոց. և աստուծոյ ասէ. ես ի նոյ հանգչիմ, որ հպարտ է և ախտակալ և յայն, որ ամայն ի մեղս անկեալ և չարախօս զանձն իւր մեղաւք պղծութեան. այս յիրաւի գրեցին սուրբ հարքն, թէ քահանայ և քրիստոնեայ, որ անդարձ մեղանչեն ի հաւրէ աստուածայ [է]ն. և որք մեղօք են և խոստովանութեամբ սրբին, զարքայութիւն աստուծոյ ժառանգեն:

21 [illegible]—[illegible].—22 [illegible]—կերպարանս.—23 [illegible]—[illegible]—[illegible]—24 [illegible]—[illegible]—25 [illegible].—26 [illegible].—հանգիստ.—27 մաքրեցէք [illegible] [illegible]] [illegible].—29—31 [illegible].—30 հանգչիմ.—31 սրբին—[illegible].—32 ի [illegible] հանգչիմ—[illegible].—32—33 անկեալ. ի մեղս.—34 քահանայ և քրիստոնեայ.—34—35 մեղանչեն—35 [illegible]:

Ի. ԳԼՈՒԽ ԽԻ ԵՀ

(40 V=38 I=103 ag)

Գուցէ եղիցի եւ մի զեր և կամեցաւ ուտել զնոյս. և ասէ եղին աղաչեմ զձեզ, ով զաւլս հան. զայս խօսս ի յիմ սրտէս և ասայ ուսանս զիս. զի աստուած ետ զիս ի ձեռս քո կերակուր. քանզի բեռնս չար հասաւ յոսս իմ և տանջէ զիս. Նա անցեալ զաւլն յետոյ կողմանն, զի հանցէ զբեռան. և եղին ամենայն զանձանց զաւարաւթեամբն իւրով կեցս եհան և եհար զգետնան զաւլուն. և ջախջախեցաւ խամծերք նորա. և զաւլն լար զանձնայեւ և ասէ. յե-

1 I, ag [illegible]—ag [illegible]—և [illegible]] ag [illegible].—և ասէ] I, ag ասէ.—I [illegible]—2 [illegible] (I [illegible])] ag [illegible]—I [illegible]—և] I [illegible]—3 [illegible]] ag [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—I ի [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—4 ag [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—4—5 [illegible] (I [illegible]) [illegible]] ag [illegible]—5 և] I [illegible]—[illegible]] I, ag [illegible]—6 իւրով] ag [illegible]—ag եհան.—եհար] ag [illegible]—6—7 ջախջախեցաւ... նորա] I [illegible] նորա, ag [illegible]—7 և զաւլն] I և [illegible], ag [illegible]—I [illegible], ag [illegible]—[illegible] և ասէ] ag [illegible]. և [illegible].—7—

բանի երեկի զայս անձնային վիշտս զի ես [ի սի]րտանեն մտադրած էի. և որդ ո՞չ արար զխս պղծեալ։

Ուսուցանէ աստանօր, թէ շատք կան և աղաղակեն, որ ձեռնադրեալ են ի գործ և յարատևեալ ենք, զոր չեն առնել և չէ ի գետ մամնան իւրեանց աւագ[ա]ոյկաւր։

8 [illegible] վիշտս] I [illegible], ag [illegible] —8 ի [illegible]] ag [illegible] —I [illegible] և [illegible] —9 և որդ (I [illegible]) [illegible] (I [illegible]) արար զխս [illegible]] ag [illegible]։

10 [illegible]] ag [illegible] —[illegible]] I [illegible] —ag [illegible] —10—11 I [illegible], ag [illegible] —11 I, ag [illegible]] I [illegible] —I [illegible], ag [illegible] —11–12 ՚ի գետ մամնան (I [illegible])] ag [illegible] —12 [illegible]] I [illegible], ag [illegible]։

Խոս. 34 C Պօղոսն երթայր ընդ լերամբն և ի գնալն եղիա էջ մի հալածել ի մարգի. և ասէ էշն. գոհանամ զաստուածոյ, որ երեր զքեզ առ իս. և ես աղաւխ եմ. զի կերիցես զիս և զերծուցանես զիս ի յայս ասու կենաց. զի նեղեալ եմ այս չարչարանացս. արդ այ աղաչեմ զքեզ բաղում աղաղատանօք. աղօթեալ ինձ և հանես ի յեռին ասից զգեսան. զի այս ասօրի մի է ինձ, որ ոչ ի մահն եմ և ոչ ի կենդանիս ի ձեռաց ոսկայ. և գայլն հաստատեց իշուն. անդաւ յեաւ իշուն, հուքաչէր զգեսան. և էշն էզարէ աքացովք և կոտրեաց զատամունքն գայլին՝ ընդ գրեցելումն, թէ խարսափ[ե]աց ակր զժանիս ատմեղաց. և ելեալ գնաց գայլն փախստական և նստեալ ի վերայ բլրի մի և ասեց յայնմն իւր. ով անմիտ և խեւ, ինչ մտածեցեր զմարգարէութիւն և առաքելութիւն իշուն և ասիր խարել զքեզ. քանզի արժանի ես, զոր կրեցեր, անմիտ և անբանիս. դու մսայգործ ես և մսայգործի որդի. առ ինձ, ո՞վ արար զքեզ նախրանդ։

34 C=34 C²=44 D 1 ի [illegible] D [illegible] —D [illegible] —2 D ի [illegible] —3 D [illegible] —[illegible]] D [illegible] —[illegible]] D [illegible] —4 [illegible]] C² [illegible] —[illegible]] C², D [illegible] —C², D [illegible] — 5 C² [illegible] — [illegible]] C² որ [illegible], D որ [illegible] —D [illegible] —6 զի] D ի [illegible]] D [illegible] —D ՚ի [illegible] — D ՚ի [illegible] —7 C², D [illegible] —[illegible] (C² [illegible])] D [illegible] —8 D [illegible] —[illegible]] C² [illegible], D [illegible] — C² [illegible], D [illegible] —D [illegible] —[illegible]] C², D [illegible] —9 ընդ գրեցելումն թէ] D ընդ [illegible] —C², D [illegible] —C² [illegible] —10 և նստեալ] C², D [illegible] (C² [illegible]) —D [illegible] —C², D [illegible] —11 և խեւ] D [illegible] —12 D [illegible] —C² [illegible] — 13 C², D [illegible] —C², D [illegible] —14 նախրանդ] C² [illegible], որ է [illegible], D [illegible], որ է [illegible]։

Ջիմացաւ ատակս, թէ մարդ, որ ոչ կարէ համանել՝ և ձգանել անփոխելք է. և արջառոս, զոր չէ ուսեալ՝ և սխառնի ամանել. չառ չարչարանք կրէ. զի անմատյար. և թերջ զթերջն անհամբե[ր]ցնէ և անարգէ. վասն զի չէ պատեհ փաթով համարել ամենայն բանից և քննել և խմանալ զճշմարտութիւն։

15 C² համանել և ձգալ, D համանել և ձգալ—16 C², D անփոխել—ուսեալ] C² նորա ամենայ զինի ասցցտերել՝ ասել—17 կրէ] D յամերար՝ և նեղութիւն, որ ես վարնան արարիր ցոր D—18 C² փաթով—C² այլ քննել։

ԽԸ. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆ ԵՒ ՁԻԳ

(41 V=39 I)

Երբ վաճառականն մի ի ժամ ընթրեացն և կալաւ էշեան սագրամ մի և մտեալ, զի անցէ գյուղարանքականն. և ուղարկ մի զաղցա զար զհետ նորա և կապեաց ձագ մի ի վերայ բեռին և թերջն առնել զգրաստն և փախեաւ. և եկեալ վաճառականյն եսես զձագն, զի վազէր ի յայս կոյս և յայն կոյս. և ասէ հեգնութեամբ առ նա. ով աղորմելի ձագ, բեռն ադեկ ունիս, թէ ասնիլ կարես։ Զեազդյ զասասխ. թէ ծանրը իւր կամիս ասել կամ ձեռն արկանես զու և կամ այլ մարդ ինչ ի գործ, որ ծանրը լինի քան զձեր կարաւդութիւնդ։

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I ՁԵՌԱԳՐԻՆ 1 էշեան] իշեան—2 գյուղարանքականն] [illegible]—3 զաղցա... նորա և] զայլ զհետ նորա զաղցա—բեռանն—4 և փախեաւ] փախեաւ—և— վաճառականյն] եկեալ վաճառականն—5 ձագն ի վերայ բեռանն—ի յայս կոյս և յայն կոյս] յայս կոյս և յայն կոյս—հեգնութեամբ] [illegible]—6 ով] [illegible]—[illegible]
7 Զեազդյ] [illegible]—ծանրը իւր] ծանր զիւր—ասել] [illegible]—8 և] [illegible] ի գործ] առնել ի գործ ինչ—ծանր—9 զձեր կարաւդութիւնդ] զիւր կարիք, [illegible]

ԽԹ. ԾՂԻԿՆ ԵՒ ԿԱՔԱՒ

(42 V=40 I=101 ag).

Սղուկն նոա կաքաւ մի ի բերանն և կամէր ուտել զնայ. և ասէ կաքաւն. աւրհնեալ է աստուած, որ կոչեաց զեռ յիւր արքայութիւնն զի զերծանիմ ի յայս չարեացս. և ապայ զու, ազվէս, զահացիր զաստուածոյ և ապայ ուտես զիս. քեզ մեծ վարձք է. և ազուէսն

1 I. ag [illegible]—I [illegible]—ի բերանն] ag [illegible]—1—2 և [illegible]] I. ag [illegible]—2 I ի [illegible] ag [illegible]—2—3 I յարքայութիւն, ag արքայութիւնն—3 զի զերծանիմ] ag և զերծայց [illegible]—ի յայս չարեացս] I [illegible], ag ի յայս չար [illegible]—և] I [illegible] ag [illegible]—ապայ զու] I [illegible]—I. ag [illegible] I [illegible]—I I զաստուածոյ [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—I զի քեզ—մեծ] I. ag [illegible]—I վարձք—I. ag ազուէսն—

Երկեցաւ և հայեցեալ յերկինս և բացեալ զբերանն՝ ասէ. գոհանամ զքէն, աստուած բարի, որ պատրաստեցեր ինձ անգամ բարութեան. և կերեալ զերծաւ ի բերանոյն և թռաւ. և ասէ առակս. ով անմիտ և յիմարք, յառաջին պարտ էր ինձ ուտել և ապա գոհանալ զաստուծոյ:

Նշանակէ առակս, թէ զխոստացեալն իրքն մի համարիր քեզ և մի շնորհակալ լինիր, մինչև առնուս. և թէ ձեռք առնս քեզ, ի նոյն ժամն ի գործ առ զինչն, զի շատք առնեն և ոչ առնեն զառաջեալն խոստումն, ով եղբարք, և սուտ լինին:

5 I երեկեցաւ—և հայե-ցեալ... զբերանն (I խոր) ասէ] ag բացեալ զբերանն հայեցաւ յերկինս և ասէ.—6 բարի] ag չկ.—ag ձեզ զանգամ.—7 I ի բերանոյ նորա.—ag թռեաւ.—առակս] I աղուէսն, ag խո-րամն.—7—8 ով անմիտ և յիմարք] I ով անմիտ և յիմար աղուէս, ag չկ.—8 պարտ էր ինձ] I պարտ է քեզ յառաջ, ag յառաջ.—ag ուտել ապա.—9 զաստուծոյ] I չկ.

10 առակս] ag չկ.—քեզ] ag յոր՝. զի շատք առնեն՝ և ոչ առնեն.—11 և մի] I և, ag մարդոյ.—մարդոյ լինիս] I լինիր մարդոյ, ag մի լինիր.—ag յառնուս զիրսն.—առն] I առնս.—12 քեզ] ag չկ.—ի նոյն ժամն] I յոր՝. կամ այլ պարգևք, ag զա 'ի ժամն.—ի գործ առ զինչն] I առ զինչն ի ձեռս. մարդ շնորհակալ լեր, ag 'ի գործ առ և առ կարեան առաջին զօր ag.—շատք] I բազումք.—առնն] I խոստացեալ կամ խոստովանութեան.—13 I զառաջեալն.—ով եղբարք] I չկ.—I լինին, ով եղբարք:

ԽԴ. ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ԱՅԾ
(43 V=41 I=105 ag)

Աղուէսն անկեալ չէր մի ի բերդն և կամէր ուտել զնա. և ասէ չկարեմ, թէ շատ աղաւթէ և ապա ուտես զնա. զի ժամ էր ինձ ուտել ձու քան զխոյ(?): Հաւկիթ մի է, որ լինի անդրեն Այծ թող որ անկեմ քեզ. և ապա կեր զնա: Նա երդուեաց, որ զամ ի կամս քո. իբրև եթող զնա աղուէսն, նա թռաւ և նստաւ ի ծիրղ մի ծառի բարձրագոյն: Նա ասէ աղուէսն. արդ, զոր հրամայեցեր և եկ ի կամս իմ. և ասէ չկամ. ապա քո նման անմիտ եմ ես, թէ այլ զամ ի կամս քո. և դու ընդ Հ՛ր ուսուցանես ինձ, թէ

1 I, ag աղուէսն.—(առ] I ետ, ag չկ.—ի բերդն] I ի բերանն, ag 'ի բերան (առ.—զնա] I չկ.—և] ag չկ.—2 չկամ] յաւելուած I ընդ աղուէսն, ag ընդ աղուէսուն.—թէ շատ աղաւթէ և ապա] I ով եղբարք. յառաջ աղաւթէ և ապա, ag շատ ուտել, թէ.—էր] I, ag է.—3 ինձ ուտել] I ուտել ինձ, ag ինձ, որ ուտէի.—ձու քան զխոյուածս] I ձու քան զխոյածս. ag մարդարիտ մի քան 'ի խոյածս ձու.—հաւկիթ մի է] I ձու մի, ag չկ.—լինի անդրէն] ag է աղաւնի.—Այծ թող] I և արդ թող զիս, ag ամէն թողուր զիս.—որ] ag ես.—քեզ] I քեզ և զա աղաւէն, ag զմարդարիտն և լինի քեզ.—կեր] I ուտես.—և երդուեաւ] I ես երդուեամ, ag երդուեամ.—որ զամ] I զի եկամ.—5 աղուէսն. նայ] I աղուէսն, նա, ag չկ.—ag թռաւ.—6 ծիրղ] I ծիւղ, ag բարձրագոյն ծիւղ.—ծառի] ag չկ.—բարձրագոյն] I բարձրագունի, ag չկ.—և] ag չկ.—ասէ աղուէսն] I աղուէսն ասէ. ընդ էր ննջեցեր զնա, ag ասէ աղուէսն.—6—7 հրամայեցեր] I, ag առաջեր.—7 և ասէ չկամ] I ապա չկամ ասէ, ag ասէ չկամ ընդ աղուէսն.—ապա] I ով անմիտ ես.—քո նման] I քան զքեզ, ag քեզ նման.—եմ] ag յիմար.—8 ես] I, ag չկ.—թէ այլ] I որ.—և] I չկ.—I, ag հաւատացեր.—ինձ] ag չկ.

կարգի առաջնոյ մի մարմնով՝ անուղիղ մարգարէին՝ ասելով քեզ՝ որ ասէին մարմնովն չեմ երբեք զեղջ: Մովսէս լսէ, որ ասեմ քեզ. դու բան խըրատու, որ չատ առաւել լինի քեզ. և նոյն ասէ, թէ ասացի, և ասէ չիմն. անդէտ բանից մի հրամանաւ և ընդ խոնարհ որձով մի ներքնր և ի շնորհաց ծնէ և ատաղձորդէ փայտից: Նոյն ասէ աղօթէին, թէ զատեցոց և զքեզ աստուած. զի առնէ զեր ինքն Մովսէս չիմն. եայ ասէ, որ վարձք եայ. զի ասէ ասէլ, որ ի մեղաց և ի մահուանէ և յարգարութէ ասպրել և հեռ դալ մարդ փրկել՝ շատ վարձք ասայ նմայ աստուած: Մովսէս աղօթէին. ասայ ընդ է՞ր ասէ մարգարէն, թէ հրամանն ևեր պայմանին, որ խոսուսին ասէ Մովսէս չիմն. ժամանակին և պատճառն գիտէ, թէ ասէ խոսուսիս և ի մեղաց և ի մեղաց փրկիս և զմարդ փրկես, նոյն աստուած ու բախտաւոր. և թէ ասէ խոսուսիս և զմարդ զայթակղեցուցանես, նոյն մեծ չար է: Յայնժամ աղօթէին չարայթեցաւ և կարծիս եւ՝ մարգարէութ է հեռ զիւրայհար և փրկեցաւ ի մեղաց և ի մահուանէ:

Յուսացեալ ասացի, թէ իշխան մի բարկացեալ և կամէր սպանանել զծառայն իւր. և ասէ ցպանծալյապան իւր բարկութեամբ, թէ ըեր զսուրն պողպատի, զոր եառ ի քեզ անցեալ աւուր. և նոյ ոչ բացեալ և առեալ և երգուեալ, թէ չեմ առեալ. և նա ժամանակն անցաւ բարկութիւն իշխանին. և աւելի եայ ասէ, որ երաս

—9 փ] ag ...—մարմնով... քեզ] l ... ag մարմնովն ... մեծ մարգարէին կարգի ... —9—10 որ ... երբեք ...] l մարմնովն ... ag ...—10 որ] ag ...] ag ...—11—12 և նոյ ասէ (l ...) թէ (l ...) ... և (l ...) ... չիմն] ag ...—12 անդէտ] l ...—l բանից մի հրամանաւ—և ընդ] l և, ag ընդ—l ...—13 և ի] l և, ag ...—...] ag ...—l ... ag ...—14 թէ] ag ...—l ...] .l ..., ag ...—15 ...] l ..., ag ...—l, ag ի ...—16 l ...—l ...] ag ... — ...] l ..., ag ... — l ...—l ...] l ...—17 l ...—l, ag ...] ag թէ—...] ag ... —ag ...—18 ag ...—18—19 ag թէ ...—19 թէ] ag ...] l ... ag ...—19—20 ի ... և ի ...] l ի ... և ի ..., ag ի ... և ի ...—20 ...] l ...] l ... ag ...—21 և] l ...—l, ag ...] l ...] ag ...—22 ...] l ..., ag ...—l ..., ag ... ի ... և ...] l թէ, ag թէ ...—22—23 ...] l ...—23 ի ... և] l ի ... և, ag ...—ի մահուանէ] l ի ..., ag ...

ag ... 24 ...—24—25 ... և] l ...—25 ...—26 ...] ...—ի ...] ...—28 և ...] ...—

տարժէր։ Նա տղաամէկան զաղտ ի մասանն գայր, և ի վեր վաղերաց, զի առացէ զչխանն. և չխան Ծիրանաց ի յաղջէն տղաւեանան և ասէ. այսմ ասէր, լսէ, որ այլ խրատ տամ քեզ. ուր ոչ համեմես, մի մխտայր, և ի մէջ ատն և կնոջ և ի մէջ եղբարց աւհակ մի խառնիր, որ չէ ամաչես։

29 տարժէ] կանէ—տղաւեանն—ի մասան գայր—30 ի յաղջէ—այ] ով—31 այլ] չկ—տամ քեզ խրատ—ուր ոչ... մխտայր] որ ոչ համեմես, մի մխտայր—32 կնոջ—աւհակ] չկ—32—33 որ չէ ամաչես] զի փաթաթիս և չամաչես ասէ զատողս

Խրատ. 26 C Աղուեսն առեալ զծնծղուկն ի բերանն և կամէր ուտել զնա. և ծնծղուկն ի խօսք եկեալ յատուածոյ հրամանաւն և ասէ. ո՛վ աղուէս, թէ ուտես զիս, զի ժամ էր ինձ, որ ածէի լուսատու մարգարիտս մի՝ քան զլալպատ. ձու մի, որ ածէն արարածս զին չէ իւրն. ասէ աղուեսն. թէ թողում զքեզ, կու փախչիս, թէ այլ չգաս ի յիմ կամքս. և ասէ ծնծղուկն. երդնում քեզ, որ գամ ի քո կամքդ. իբրև եթող զնա, թռաւ ծնծղուկն և նստաւ ի բարձր ծառ մի. և ասէ աղուեսն. Լանա և ած և արեկ առ իս. և ասէ ծնծղուկն. այդպէս քո նման անմիտ լինիմ, թէ գամ առ քեզ. է՞ ողորմելի և ի խելաց պակասեալ. յերբ իմ անունս ծնծղուկ է. Լալապու(-մու)ձուն, ուր պարտակէր փորս, զոր կու համարէիր ինձ, որ ես այնպէս ձու ածէի. արդ թէ լսես ինձ, տամ քեզ խրատ, որքան այդպէս՝ չքաղցեցնաս. անհաւատ բանին մի հաւատալ և բնդ ի խախուտ արմատ մի ննջիր, ի չեղայցող ծերէ և ի հեղարս ագքաղէ և ի տոպյիսս ատաշնորդէ և թողուսրէ ի բաց փոյթիր. ասէ աղուէսն. գտար զքեզ աստուած. որ առեցէր ինձ. ասէ ծնծղուկն. կայ սուտ, որ վարձք է. զի սուտ ասել և ի մեղաց և ի մահուանէ և յարագաթէ ապրել կամ զմարդ փրկել, շատ վարձք է առ աստուած. ասէ աղուեսն. այդ բնդէ՞ր մարգարէն Դաւիթ ասէ. կորուսանես զայնոսիկ, որ

---

26 C=26 C²=43 D 1 զծնծղուկն] C², D զչխան (D զչխթան)—2 C², D փո— ծնծղուկն] C², D չխան—C² ի խօսք—եկեալ] D եկաւ—C², D ատուածոյ—3 D հաղար—C², D ածէի ես—4 C² զլալատա, D զլալպ—D արարածս ածէն—D չէր—5 D քեզ—C², D չգաս—ի յիմ] D յիմ—6 և] D չկ—ծնծղուկն] C², D չխան—C² կամքս—7 C², D գնա, թռաւ—ծնծղուկն] C², D չխան—ծառ] C² ծղի, D ծիւղ—8 արեկ] D եկ—ծնծղուկն] C², D չխան—C², D այդպ—D քեզ նման—9 C², D եղբ—10 ծնծղուկ] C², D չխա—C² պարտակէր 'ի, D պարտակէր ի—D որ զու—10—11 C² կու համարէր, D համարեցիր—11 թէ] D չկ—12 որքան] C², D որ քանի—C² անհաւատ բանի—13 C², D բնդ խախուտ—D մի ննջեր—C², D ի չեղայցող—14 C² տոպյիսս, D տոպսոս—D 'ի թողուլ—C², D փոյթիր—15 D գտաւ—ծնծղուկն] C², D չխան—16 և ի մեղաց և] D 'ի մեղաց—16—17 C², D յարագայթէ—17 D ապրէլն—D փրկելն—18 այդ] D թէ—զայնոսիկ] D զամ[են]եսեան—

խօսքն առաւել մեծ ճնճղուկն. ժամանակն գիտէ. զի թէ առաւ խօսիս աղօտիս ի մէջ ի մէջոց և զայլք փրկեա, նոյ ասացեալ 'ուրախանայ. և թէ առաւ խօսիս և զընկերն զայթակղեցուցանես, այն է մեծ չար. յայնժամ առ զանձն զաղա ի մեռա գայր և ի վեր վաղեց, որ ասէր զճնճղուկն. և նոյ ծառեց ի զանձն յաղուեսն. և ճնճղուկն թռօ և ասէ. այ անմիտ, քեզ այլ խրատ ի միա. ուր չ'հաւանիս, մի ձկտալ. և զանցեալ իրաց մի տաղտկանար և ի մէջ այր և կնոջ և եղբարց անաւագուտ բան մի խօսիր, որ յետև չամաչես։

19 որ խօսքն (C² խօսուքն)] D այլ խօսէքն—ճնճղուկն] C², D չիք—C², D ժամանակն—խօսիս] C², D խօսիս (D խօսիս) և.—19—20 ի մէջ] C², D չիք.—20 D [illegible]—նոյ] D չիք—թէ] D չիք—21 C² խօսիս.—D [illegible]—D զայթակղեցուցանես—22 ի մեռա] C² ի մեռա, D 'ի մեռ.—D վաղեց.—զճնճղուկն] C² չիքն, D չիք—22—23 և նոյ (C² նա) ծառեց (C² ծառեց) ի զանձն յաղուեսն (C² ի յաղուեսն) և] D չիք—23 ճնճղուկն] C², D չիքն—C², D թռաւ—24 ի միա] C², D և 'ի միա առ.—D չհաւանիս, մի ձկտալ—D խրատն—25 C², D տաղտկանալ—ի մէջ այր և (D առ) կնոջ (D կնոջն)] C² ի մէջ այր և ի մէջ կնոջ.—C², D ի մէջ եղբարց.—D անաւգուտ—D խօսիլ—26 C², D յետոյ չա-մաչես և յաւելուն՝ C² նա, D նոյնա, զառ քեզ խրատ զխոսն և խելք. քո միտքն է յիմար՝ և զայն է մեղաց. վայ քեզ։

ԽԴ. ՆՐԵՑ ԱՆԱՐԻ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ՀՕՍ

(44 V=42 I=106 ag)

Երէց մի պատմէր բարի և խմաստուն և այր մի Հայ կատեկ-ցան փառս իւրոց նիւ և ասէր երիտասարդն ընդ յերէցն, թէ քա-րափն առաւ ի բերանդ. որ էր. ատամանեքդ ի բերանդ լցուին. և երէցն զարմացաւ և գնաց փութով ի տուն իւր և առէ ի կինն իւր ասացաւ փառս ատտուծոյ փառաւորման և եկ տես զատամանսն իմ թէ որ չափ է. և նոյն թուեաց և ասէ. էր. են ըստասնըերկու. և նոյն գոյ փութացաւ առ երիտասարդն և ասէ. ուստի գիտա-ցեր զթիւ ատամանց իմոց. և կամ ով ասաց քեզ. և նոյն ասաց. ասէր յիմ ատամանցն գրքով գիտացի։

1 I, ag [illegible]—ag խմաստուն և բարի—1—2 ag կատեկին ընդ իրերս—2 ag փառս հաղուաց նիւ—և] ag չիք—I, ag ասէ.—երիտասարդն] I հայն, ag այրն—ընդ յերէցն] I ընդ երէցն, ag չիք—2—3 քարափն (I քարով) առաւ ի բերանդ. որ էր. ատամանեքդ (I ատամն) ի (I չիք) բերան լցուին] ag այն քարն 'ի քո երեսդ և 'ի քո երեսան և երկու ատամանքդ.— 4 I երէցն—և գնաց] ag գնաց—փութով] ag չոգաւ մի—ի տուն իւր և] ag 'ի տունն—ի կինն] ag ընդ կնոջն—5 ասացաւ] ag ասաց—փառաւոր] ag առ—ag զմին—եկ] ag չիք—զատամանսն] ag թէ քանի են ատամանքս իմ—6 թէ որչափ է] ag չիք—նոյ] ag կինն—ag երեսուն և երկու—են ըստասնըերկու] I չիք, ag են ատասներկու—7 և նոյ] I և նոյ իմացաւ երէցն՝ ասաց ասաց հայն—փութացաւ] I, ag չիք—երիտասարդն] I նա փու-թով, ag այն մարդն—և ասէ] I չիք—7—8 I գիտացիր զաւ—8 ատամանց իմոց] I ատա-մանցս—նոյ ասաց] ag նա ասէ—9 I ով ասէր—I ատամանց, ag ատամանցս—ag գիտեմ զոյգ։

Յուցանէ տառս, թէ յիմ ցաւոյն զնէր ցան զիտեմ, որդեակ իմ. զի Հասարակաց է մեղքն և պատերազմի սատանայի և միայ-նակօ կարուսանէ զմեզ և զմարդոյ ասէ զամենայն մեղաւորն։

---

10 [illegible]] ag [illegible] — ag [illegible] (I [illegible]) [illegible]] ag [illegible] — 11 [illegible] — 11—12 [illegible] — 12 [illegible] (I [illegible])

Խմին. 5 C Նշրեց մի ասարի բարի և իմաստուն և մարդ մի Հայ կուսէին ի Հաշխան, որ կայր ի մէջ իւրեանցն. ասէ Հայն. ամենայն զքարն և կատարեմ զ. լր. աստուածութեան, որ կայ ի բերանդ. զայրմնացաւ այն երեցն ընդ նորա ասէրն. զնաց առ իրեցինն. պարիկցօ բարդ վեր և ասէ. օրհնեա, առ մեռեղէն, առ էկ անօ ի բերանս. թէ քանի ափամ կայ ինձ. էառ երեցինն զլուխն ու Հարերց. նայ այն էր. զոր նայեր աստցեր. լր. ափամ. զոր նայեր աստցեալ. զայ շուտ մի առ Հայն և ասէ. փառք աստուածոյ, կամ յիմաստուն մարդ ես զուն կամ սուրբ Հոգին ի քեզ բնակեալ է. զու զինչ զիտացեր, թէ իմ աստուածութեան. լր. էր. և նայ ասէ. յիմ աստուածոյն զիտացի. և շուտ Հաշտեցան։

Յուցանէ տառս, թէ յիմ մարմինն զնեն զիտացի. որդեակք իմ. զի Հասարակաց է մեղքն և պատերազմ սատանայի և միայնակօ կարուսանէ զամենայն մարդ՝ զմարդոյն ասէ։

---

5 C=5 C²=82 D. 1 D [illegible] — 2 D [illegible] — C². D [illegible] — 3 C². D [illegible] — C² [illegible] — C². D [illegible]] C². D [illegible] — 4 C² [illegible] — C² [illegible] D [illegible] — C² [illegible]. D [illegible] — C² [illegible] D [illegible] — 5 C² [illegible]. D [illegible] C². D [illegible] — C² [illegible] D [illegible] — 6 C² [illegible] — C². D [illegible] — C² [illegible] D [illegible] — D [illegible] — 7 C² [illegible] D [illegible]] C² [illegible] — C² [illegible] — C² [illegible] — D [illegible] — 8 C². D [illegible] — C². D [illegible] — 9 C². D [illegible] — D [illegible] — C². D [illegible] — 10 D [illegible] — D [illegible]

11 D [illegible] — C². D [illegible] — D [illegible]] [illegible] — 12 C². D [illegible] — D [illegible] — D [illegible] — 13 C² [illegible]. D [illegible]

[illegible]

(45 V=43 I=49 ag=58 B)

[illegible]

1 [illegible] ag. B [illegible] ag [illegible] 1—2 [illegible] ag. B [illegible] [illegible]

[illegible]

(45a V=43a I=50 ag=59 B)

[illegible]

1 B [illegible] B [illegible] 1—2 [illegible] ag. B [illegible] 2 B [illegible] I. B [illegible] ag [illegible] 2—3 [illegible] 3 [illegible] ag. B [illegible] 4 ag [illegible] I. ag [illegible] B [illegible]

զուր զառածարական բարս մեր. զի կատուին բնութիւն է. որ թէ անսանէ զմուքն, նոյ գողոյ և ոչ կարէ համբերել նոյնպէս և սովորին ոչ կարէ թողուլ զգեթմթալն։

Սուսցանէ առակս, թէ զոր փորձեալ ես, որ չէ բարքն անհարատ. այլ նենգաւոր և չար է, թէպէտ և կեղծաւորի բարի գործել բաց զու մի հաւատար նմայ. զի ոչ կարէ թողուլ զառածարական բարսն. զի խիստ բարի մարդ պիտի և ապայ ամենայնհարել կարէ զկամս և զբարս իւր։

5 բարս] ag. B բանս.—զի կատուին բնութիւն (I բնութիւնն այն) է] ag. B չիք.—որ թէ] I որ. ag զի կատուին բնութիւնն յարժամ. B զի կատուն.—5—6 B անանու.—6 նոյ] I. ag չիք. B բերանն.—6—7 ոչ կարէ համբերել նոյնպէս և սովորին (I սովորն, B ոչ սովորն)] ag չիք.—7 ոչ կարէ] I չիք. B կարէ.—զգեթմթալն.] I զթմթեալն, ag զդեթմթալն. B զմթմզալն։

8 առակս] ag. B չիք.—թէ] I չիք.—փորձեալ ես] I ag փորձես, B փորձել ես.—8—9 որ... անհարատ] I բարքն անհարատ չէ.—9 I. ag. B այլ—B նենգաւոր.—չար է] I չիք. ag. B չար.—թէպէտ... գործել] I թէպէտ չար է և կեղծաւորի բ. գ., ag. B թէպէտ կեղծաւորի և բարի առնէ (B խօսի).—10 բաց (I բայց) զու] ag. B չիք.—11 բարս] I բանս, ag. B բարս իւր և ոչ [illegible] B.—մարդ] I չիք.—11—12 և ապայ... զբարս իւր] I ոչ կարէ ամենայնհարել զկամս և զբարս իւր, ag որ խոնարհեցուցանէ զկամս իւր և զգիրան. զի առն առատաձեռն, թէ ամբարտաւանն բերան լինի և [illegible]։

Խոզն. 6 C [Կ]առաւն եան փիլոն և եզն կարքոր և առաջ ընդ միներն. թէ առտուած զգարձն կամի զմեզաորին. այլ չմնայ թէ այլ արտն հեզեմք. քան զի խմացայ, որ զաաաաաան կայ յիմ շլինքիս. առացին միներն. թէ զրոյոր կարքն Լնաանի անանումք ի վերայ քո, ոչ հաւատամք քեզ. զնայ եզն հիւանդ. յղարկեաց առ միներն, թէ վասն առաւելոյ եկայք. որ խոստովանեիմ զիմ անցանքս յառաջ. որ չմեռանիմ. առացին միներն, թէ չ'հաւատամք քո կեղծաւորութեանդ. և գնաց ի խուչք ճանապարհի մի և եզն մեռաւ. զան միներն և առին. ով նենգաւոր. թէ պարկ լինիս լի ալրով. ոչ հաւատամք քեզ. թէ քո բարքդ յիտաալ է ի հետ մեզ։

Խմացաւ զկատուի աղերսանքն թաղաւոր մի. աղորմեցո նմայ և եառ որար

6 C=6 C¹=33 D. 1 D ի մեղանն յառ. առի յառաջկայ թէ.—C². D փիլոն.—C². D կարքաւոր.—2 D միներ.—C². D զմեզաւորին.—C². D արտն.—3 յիմ շլինքիս] C¹. D և հարցաքննութիւն. կայ (D յառ. է) իմն, թէ բանի արտն կայ ի (D չիք) յիմ շլինքս (D շլինքս)—4 C¹. D կարքն.—C² Լնաանին, D զԼնաանի.—C¹ անանանեմք.—ի վերայ քո] D 'ի վերայ; քեզ.—5 քեզ] D չիք.—D եզաւ.—C² հիւանդն յուղարկեաց. D հ. և աղարկեաց.—6 զիմ անցանքս] D զյանցանս.—7 D չեմ հաւատալ.—D կեղծաւորութեան.—8 D առաւ մեռաւ.—C². D նենգաւոր.—թէ] D չիք.—9 ալրով] C¹ ալիւրով.—C¹ բարքդ, D բարքդ.—D յատուկ.—ի հետ] D հետ.—10 C¹ զկատուին.—C². D աղորմեցաւ.—C¹ նմա.—որար] D չիք.—

զկատուն իւրն լուսնայնոյ և կերակրէր զնայ իւր աղքատացն. աւր մի յանկարծակի մուկն մի ել ի ծակէն. ետես կատուն և զաղաղ և չ'կարաց համբերել. ձգեաց զլուսնայնոյն ի վերայ Թագաւորին. և եբեկ ամենայն երեսն. ասէ Թագաւորն. անհաւատ, քաղցած չեմ պահէլ զքեզ. զայս է՞ր գործեցեր. ասէ կատուն. ով յիմար Թագաւոր, Թէ ոսկով կամ մարգարտով կազմես զիս, զիմ բարքս չկամիմ Թողուլ։

Հնուցանէ առակս. անաղայն մարդն, որ իւր՛բանքն չէ անարատ, այլ նենգաւոր և չար, Թէ պէտ և օրհնելի լինի քեզ, դու մի հաւատալ նմայ. զի կարէ Թագուլ զամփոփական բանս իւր. զի խիստ բարի մարդ կու պիտի, և այս կարէ Թագուլ զամփոփական բանս իւր. զի ասէ առաւածայրանն, Թէ ամփոփական բնուԹիւն լինի և ամբանայ ի մարդն և կորուսանէ զմարդն. վա՜յ Հազար բերան։

11 D արար իւրն—C³ լուսնեկայ, D լուսափայ.—C¹, D զնա յիւր.—12 C³ յանկարծակի—C¹ մուկ.—C¹, D ելաւ ի ծակէն.—13 C¹, D զլուսնափայլն.—C³ ի վերա—եբեկ] C¹ եբեկաւ, D ալբեկաւ.—14 Թագաւորն] C³ չիք.—C¹, D պահել.—15 D զայս.— C³ գործեցեր.—կամ] C¹, D և.—16 չկամիմ] D չկարեմ

17 առն զայն] D Թէ այն.—D յիւր.—C¹, D բարքն.—18 չար և.—նմայ] C³ ի նա, D նմա.—C¹, D ոչ կարէ.—19—20 զամփոփական... զամփոփական] D զամփոփիս.—20 C¹, D [illegible].—ամփոփական] D ամփոփուԹիւն.—21 C¹ ամբանա.—ի մարդն] D չիք.—21—22 վայ... բերան] D չիք

ԻԶ. ՄԱՆՈՒԿ ԵՒ ՁՈՒԿՆ

(46 V=44 I=53ag=62 B=134 D)

Այն մի զնաց ի զրախտն իւր փառն մրգոյ և ասէ զամենուԹն իւրս. ով որդեակ, ակն կալ ի վերայ և պահէ զամենայն ձուկերն մինչև զամ՛ես. և յարեաւ մանուկն զհաւուն ձուկերն ընդ միմեանս չաւանով. և կապեաց զմար չուանին յասն հաւթն և ծնգն ընդ խառզով

1 I զնեաց. ag. B. D զնայր.—ի] I չիք. ag. B ընդ. — զրախտն] I այգին. որ էր [illegible]—ag [illegible]—[illegible]] ag. B. D [illegible].—2 իւր] B չիք. — ով] I չիք. ag Թէ ով.—ag. B. D որդեակ իմ.—I ի վերայ մնար ձուկերուն. ag ի վեր. B ի վերա—[illegible]] I չիք. ag [illegible]. B. D [illegible]—ձուկերն] I [illegible].—3 I. D ևս [illegible]—[illegible]] I մ. և կա- [illegible]. ag. B. D որդին և յարեաւ (ag յարեց)—զհաւուն ձուկերն] I յա՛. և [illegible]. ag. B ի մի չուան (B չուանին) [illegible]. I) [illegible].- 3—4 ընդ միմեանս չաւանով] ag. B չիք. D 'ի չուան մի—4 կապեաց զմար (ag [illegible]. B. D [illegible]) չուանին յասն (D յասն) Հաւթն (ag. D Հաւուն)] I ծնգն չուանին կապեաց ի յասն Հաւուն.—ընդ] ag. B. D չիք.— խառզով] D խառզով.—

եղև. և ահեայ զայս ի վերջաւոր ցին այն, որ է առաջին, և վերադարձ զմին ի համբարձմն. և գնալ ի հեռ մասին և հանգիստն անմահական։

Ուսուցանէ առաքեալ, թէ Քրիստոս յարեաւ յերկնից Համբարձ-ման. նոյ վստահացուս զմեզ[ով]ութիւն ի Թագաւորութեան և յառաջ-նորդեալ. և նոքա զբաղեցան ի հոգս և ի մեղս աշխարհի և աշ-տարակութեան հաւատքն Քրիստոսի, և առաջնորդ զանձնականն [լ]ցուց մեզ առ հաստատուն և ելուց ի զմոխս զԹագաւոր և զերկնան և զառաջնորդ և զմեղմութիւն. զի անձնայինք խառնեսցուք ի մեր-ձին և անպիտանութեամբ. քանզի մեղմութիւն կամելով եղև առ ա-ռաջնորդն և առաջնորդն ի Թագաւորին։

5 եղև] 1 եղեւ, ag, B եղաւ, D գնաց. — ահեայ] ag, I ահա, B, D ահա.—զայս] I, D զա, B եկեալ.—I, B առաջին (I առաջնն) ի վերջաւոր—ցին այն, որ է] I, ag, B, D չիք.—առաջին] I, B չիք.—և] ag, B չիք.—I վերադարձ, ag, B, D վերադարձ —
6 զմին ի համբարձմն] I զմի համբարձ, ag զմինն համբարձման, B զհամբարձն, D զհամն համբարձման.—գնալ ի հեռ մասին և (ag յառ. այլ) հանգիստ անմահական (ag չիք)] I առաջ զմասն և զհամ զերկն զանմահն, B զմասին զհեռ համբարձման, D չիք։

7 առաքեալ] ag, B, D չիք.—յարեաւ] I, ag, B, D չիք.—7—8 I ի յերկնից հ., ag, B, D համբարձման յերկնից.—8 նոյ] I նա, ag, B, D և.—B, D վստահացուս.—ag զմեզութիւն, B զանձնական զմեղ.—ի Թագաւորութեան] I ի Թագաւորն, ag ի Թագաւորն և յերկ-նային, B չիք, D ի Թագաւորն և երկնային.—8—9 և յառաջնորդեալ] I, B չիք, ag և յառ-աջնորդն, D և առաջնորդն.—9 և] B նոյ, D չիք.—նոքա] I չիք, B մեզ.—I զբաղեցան նոքա, B զբաղեցան, D զբաղեցան.—I, B, D ի հոգս, ag ի հոգ.—ի մեղս] ag ի մեղա-ցեալն, B, D ի մեղուցեալն.—ag, B, D աշխարհի.—9—10 ա[շ]տարակն] ag յառաջն, B չի առաջ առաջ, D խնդիր յառաջն.—10 խնամ] ag, B խնամք, D չիք.—հաւատքն Քրիստոսի] B չիք.—B լցոյ առաջնորդ.—զանձնականն] ag, B, D չիք.—[լ]ցուց] I, ag, D լցոյ, B չիք.—11 I, ag, B, D ելուց.—11—12 զԹագաւոր... զմեղմութիւն] I զԹագաւորն, զերկնայինն և զառաջնորդն և մեղմութիւնն, ag մեզ Թագաւորն և երկնայինն և առաջնորդն և մեղմութիւն. B մեզ Թագաւորն, առաջնորդն և երկնայինն և մեղմութիւն, D մեզ Թագաւորն և երկ-նայինն առաջնորդն և մեղմութիւնն.—12 անձնայինք] I, ag, B, D անձնայնոց.—I, ag, B, D խառնեսցուք.—12—13 ի մերձին] ag, D չիք.—13 I, ag, B, D անպիտանութեամբ.—քանզի] I զի.—I, D մեղմութիւնն.—եղև] I չիք, ag և.—13—14 առ (I ի) առաջնորդն և առաջ-նորդն ի Թագաւորն] ag, B, D 'ի Թագաւորն և առաջնորդն (ag յառաջնորդն)։

ԻԵ. ՀԱՐՑՆ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՑ

(47 V=45 I=5 lag=63 B=135 D)

Որ հարս մի եղև խոնարհ և համբերող. և կամեցան փոր-ձել զնոյ ակնարկն և ակնարկայր նորա. ասէ մին, թէ զգուան փախէ. և միւսն ասէ. բաց. մին ասէ. եւ փախէ զգուան. հողմ է. և

1 ի ակնարկն յառաջնոյն ag, B եր, D երբ.—ag, D հարսն.—եղև] I, ag, B, D չիք.—խոնարհ] I հեզ և խ..., ag, D հեզ, B չիք. — B համբերող և հեզ.—2 D ակնարկն. — I ակնարկ, B ակնարկայր, D ակնարկն.—նորա] B չիք.—մին] I, ag, B, D մինն.—թէ զգուան (I զուան) փախէ] ag, B, D չիք.—3 և միւսն... մին ասէ] I, ag, B, D չիք.—եւ] I, B, D չիք, ag [illegible] զգուան.—հողմ է] I զի [illegible] հողմ [illegible], ag, B, D չիք.—3—

կերպն ցնոյց և փափկոյց զզգուանս և միւսն ասէ. եւ բաց զզգուանս, զի ծնունդ է. և միւսն ասէ. փափկ է և բաց. և նոյն սիրոյ փափկել և բանալ կարգաւ և ասէ. քեզ փափկեմ և գորով բանամ. և յերկ[ա]-րեաց և ոչ բարեկացաւ։

Ցուցանէ սաստիկ, թէ առաքեալքն և մարգարէքն մեծ համբերու-թեամբ և հեզութեամբ քարոզեցին աշխարհի և մեծ սպառնալեաւք փափկեցին զգծուծսն. զի մի մնասցեն ի նոյն. և բացին զաղքատութիւն որդո-ւոյթեամբ աստուծոյ և շնորհաւքն. զի մեղաւորք զիմեն և մնասցեն ի նոյն յոլովով աշխարհաշխարհութեամբ. այս է փափկել և բանալն։

4 և կերպ ցնոյց և (I չիք) փափկոյց զ զգուանս] ag. B. D չիք.—4 և միւսն] I չիք. ag ասէ մէկ այլն. թէ, B և միւսն թէ.—ասէ] I. ag. B չիք.—եւ] I. ag. B. D չիք.—բաց] I չիք—զզգուանս] I. B չիք.—5 զի. (I բանզի) ծնունդ է] ag. B. D յանկըսան և նեղէ զնոյ. եւ I յաս․ և նա եւ նոյոյ—սիրոյն սուել] I սիրոյն. ag գաղնեալ ասէ. թէ B. D սիրոյն ասէ.—ag փափկեա.—նոյ] I չիք.—6 կարգաւ] ag. B. D չիք.—և ասէ. քեզ փափկեմ և գորով (I գորո) բանամ] ag. B. D չիք.—6—7 ag յերկարեց.—7 D բարեկացաւ համան այն.

8 սաստիկ] ag. B չիք.—ag. D մարգարէքն և հայրապետքն.—մեծ] ag. B. D չիք.—8—9 B համբերութեամբ և հանդերձութեամբ.—9 քարոզեցին աշխարհի] B արժանի եղեն փառաց. D ք. աշխարհս յաղթել. ասոյ կոչման ասախօ ըստ ag. B. D.—10 I զգծուծսն.—I ի նմա այս մնասցեն.—I զաղքատութեան զուան.—10—11 I որդեծութեանցն.—11 զիմեն և] I չիք.—12 I աշխարհութեանն.—I բանալն և փափկելն.

ԽԶ. ՄԻԱՆՁՆԱԿԱՆՑ ՃԱՌՆ ԽՆ ՄԵՂՄԱՑՈՒՑԵԱՑ ԽՆ ՄԵՐԵԱՆՑ

(48 V=46 I=47 ag=28 C=28 C²)

Նշը միայնակից մի, որ արար չնութիւն յոլով ժամանակս. և ունէր սովորութիւն մի բարի. զի յոր գար ի շնութենէն ի խուցն իւր, նոյ ձգէր զինիւ-զն և համերեձնէր մախիր ի վերայ գլխոյն իւր և ակնաներ սաղմոսել և ծունկը դնելով լար հառաչանաւք և ջերմ արտասուաւք. հարկանէր զկուրծն և զերեսն և ձմոխէր զմո-խրան և թքանէր ի նոյ. ձանձրացաւ սատանայ յաղթութեմբ նորա. զայ սատանայ ի գիշերի մի և ասէ ցնոյ. ով զարշելի ալեզդ, քանի ան-

1 I միայնակաց. ag. C² միակեց. C միակեց—արար] I գործեաց. C. C² կու ամնէր.—յոլովակ] I. C. C² բազում. ag չիք.—1—2 ժամանակս... բարի] ag չիք.—2—3 զի (I չիք) յոր (I յորժ. C. C² եթե) գար (I. C. C² գայր) ի շնութենէն (I ի շնութենէ և յաս. I. C. C² մեղանէր)] ag չիք.—3 իւր] C. C² չիք. — նոյ] I չիք. C. C² և. — ag զինիւ-զն իւր. C զինիւ-րն.—համերեձնէր] I յանէր. C. C² չիք.—մախիր ի վերայ գլխոյն] ag. C. C² չիք.—իւր] I. ag. C. C² չիք.—4 և ակնաներ (ag սկսանէր) սաղմոսել] I. C. C² չիք.—ծունկը դնելով] I չիք. ag ծունկ դնել. C. C² անկանէր ի ծունկս.—I. ag. C. C² լայր.—I և հառաչէր. ag հառաչանաւ. C և հառաչանաւք. C² հառաչէր անդուր.—և] I. C. C² չիք.—5 ջերմ արտասուաւք] I. ag ջ. արտասուս (ag—ով). C. C² չիք.—հարկանէր... զերեսն (I զերեսսն)] C. C² չիք.—ձմո խէր] C. C² ձմուէր.—5—6 C. C² զմոխրն.—6 ի նոյ] C. C² ի նմա.—ձանձրացաւ] I ձանձրաց. ag. C. C² և ձանձրացաւ.—յաղթութեմբ] I աղթէից. C ընդ հաղթեալ. C² ընդ յաղթու-թեանն.—C նորայ.—I զայր.—7 սատանայ] I. ag. C. C² չիք.—ag ի գիշեր.—մի] I մի.—այ] ag չիք.—I. ag. C² ալեզդ. C և ալեզդ.—7—

հանդերձանս զէնս և նիզակացն. զի զոր առնեն զխոսն մեր և չարս և ուրախ առնեն զէնս. և զարձեալ արանցն զինչն. և սա առաւել լաւ և հաստատէ և սպր[ա]մեցնեն զէնս. և ասէ մեղադրեցելոցն. ով զու նզովեալ շան, որ մեղաւք ոչ յագեցիր այս խօսս զարբենոց էր զոր զու և կամաւոր հարկանես զգլուխ իմ. և ես յիմարիմ և զործեմ զէնս. եւ յորժամ զարթնում. և խնդրեմ իմ զայս. ես մեկ կամն քեզ հարկանեմ. զի աստուած օգնական է և ոչ թողու զիս 'ի ձեռս քո. և յանժամ շնորհաւքն աստուծոյ հալածեցաւ զեն տրտմութեան ի նմանէ։

Յուցանէ աստ, թէ կամն զինուն բարկացուցանէ և զաւրութիւն. զի անտես լինելով հնարիւք որոս զորդս մարդկան և սա զործել զէնս և այնու անապաշխարհ մարդիկ առնէ ի գնոյս և անշէջ հուրն։ Իսկ կամն մեկնեցին, թէ զէզն զայլով ապաշխարութեամբ և հաստատութեամբ ջանաջանաւ զգլուխն սատանայի զերծան[ի] ի ձեռաց սատանայի և լինի որդի արքայութեան և ժառանգ աստուծոյ

8 I անհանդերձս անեւ, ag անհանդերձանս, C, C² անհանդերձս (C¹ անհանդերձս) որոհեա·—8 զէնս] ag, C, C² զէս—նիզակացն] I, ag, C, C² նիզեա·—զի] ag չիք, C չիք·—զոր] C զոյա (=զի զայս)—առնեն] C, C¹ խոսարհս—մեր] ag, C, C² իմ·—և] ag չիք·—9 և] I չիք·—զէնս] ag, C, C² զէս·—և] I չիք·—արանցն] I առնէս, ag զզեսնաս—զինչն] I զէնս, ag, C, C² զինչն—10 լաւ] ag զաւանս լաւ—I, ag, C, C¹ սպրամեցուցանես·—զէնս] ag, C, C² զէս·—I մեղադրեցելոցն, ag մեղադրեցն, C մեղադրեցելոցն, C¹ մեղադրեցելոցն·—11 շան] I, C, C² չիք·—ոչ յագեցիր] I ոչ յագեցիր, ag զոր զու զիս, C ոչ հագեցեար, C² ոչ յագեցեար·—այս] ag 'ի յայս·—խօսս] I, C, C² խոսս — զարբենոց է] ag զարբեցեալ—12 և] ag չիք·—կամաւոր] I կամաւոր, ag սատանայ—զգլուխ իմ] C, C² զ իս·—ես] ag չիք·—յիմարիմ և] ag, C, C² յիմարեալ—I 13 զէնս] I չիք, C, C² յաւէ և զամենայն չնութիւն—C, C¹ խնդրեմ—իմ] I, C, C¹ չիք—զայս] I ի զլուխս զոր, ag ի միս զայս, C, C² ի միս զայ և յուշանամ—ես մեկ (I մեկ) կամն] ag և ես ամենայն, C, C² ես կամն ք·—14 ag զզոյ·—C, C² հարկանեմ ի գլուխս·—ag, C, C² աստուած իմ·—զիս] I չիք·—'ի ձեռս] I զձեռս (=զիս ի ձեռս)—15 և] ag չիք·—յանժամ] I, ag յայնժամ, C, C² չիք·—ag հալածեցաւ 'ի նմանէ·—զեն] C զէնն·—15—16 I, ag, C, C² տրտմութեան—16 ի նմանէ] I, ag, C, C² չիք

17—23 Մեկնութիւնս չիք I, որ և առնէ զաս ֆ և ֆայնակ

ԽԹ. ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ ԴԱՌՆ ԵՒ ՀԱՐԿԱՆՈՂ ՎԱՆԱՀԱՅՐ

(49 V - 47 I = 48ag = 12 C = 12 C²)

Էր միայնակեաց մի ալ և արար չնութիւն զ· ամ. և հայր վանացն հոգեւոր էր և ոչ կարէր խնամել. և յաւուր միում յիմա-

1 I, ag, C² միայնակեաց, C միայնակեաց·—ալ] I այլ, ag, C, C² չիք·—և] ag, C, C² արար] ag, C, C² առաքի·—7 հայրն·—2 I վանիցն·—հոգեւոր (ag հոգեւորս) էր] C, C² հայրն առաքի խնամել էր յինքն·—ոչ կարէր խնամել] C, C² խոկի չխնամայր զայն միայնակ (C միայնակի) չնութիւն·—C, C² ամ զ·—2—

ցուա. Հայրն պետր գործս նորա կոչեաց զնոյ և ասէ. ասայ ինձ, թէ յորք կեր յայսմ գիշերի. և ընդ է՞ր բարեկացուցեր զատուցած. և անկաւ առ յոտս նորա և ասէ. Միգոյ ասաղի աստուածոյ և այս գամ է. որ չեղայի. և ասէ Հայրն. զինչ գործ անէիր, որ աստուած յինէն ծածկէր զգործն քո. և նոյ ասէ, թէ իմ ասվարութիւն այն էր, որ յամէն գիշեր երթայի ի շեալ՝ զաւթ կանան սաղմոսն և զապաշխարութեան շարականն լալով ասէի և Հասաշանութ ի գիւղն. և յայսմ գիշերի ծուլացայց զիս չար գէն և անյատացուցի, թէ չէ քո աղաւթքն ընդունելի և ուզտւա. և նորինա զատուած ոչ մեչեցի և ոչ սաղմոս ասացի. և ասէ. ուրհնեալ է և ուրհնեալ է ողորմութիւն աստուծոյ և քաղցրութիւն և ոչ կամի զկորուստ մարդոյ. և այդ որով Հեռաւ աստուած ոչ մեչէր զչնութիւն քո. նոյնպէս և ես թողում յայսմ գիշերիս ողորմութեամբ աստուծոյ. և նոյ զարմաւ յաստուած և եղև այլ կատարեալ ապաշխարութեամբ և բարեգործութեամբ.

3 I. ag. C. C² [illegible].—3 Հայրն] I, C. C² չիք.—պետր գործս] I [illegible], ag [illegible], C [illegible], C² [illegible].—[illegible]] I [illegible] C չիք.—[illegible]] C չիք.—[illegible]] ag. C չիք.—4 [illegible]] I. ag. C [illegible]—I [illegible]—[illegible]] C. C² [illegible].—I [illegible].—I [illegible].—5 [illegible]] ag [illegible], C [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag չիք.—5—6 [illegible] (ag. C. C² [illegible]) [illegible]] I [illegible].—6 [illegible]] I չիք.—[illegible]] ag [illegible], C. C² [illegible].—7 [illegible] (I [illegible])] C [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], C. C² [illegible].—[illegible]] I. C. C² չիք.—I [illegible].—[illegible]] ag. C. C² չիք.—8 [illegible]] I [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], C. C² չիք.—[illegible]] I [illegible], C. C² չիք.—8—9 [illegible] (I [illegible]) [illegible] (I [illegible], ag [illegible]) [illegible] (I [illegible] ag [illegible])] C. C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible] (C² [illegible]) [illegible] (C² [illegible]).—9 [illegible]] I [illegible].—10 I [illegible], ag. C² [illegible]—[illegible]] I. C [illegible], ag [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag. C² [illegible] C [illegible]. և C. C² [illegible] (C [illegible]).—[illegible]] I [illegible], C [illegible]—[illegible]] I. ag չիք.—10—11 [illegible]] I. ag չիք. C [illegible].—11 [illegible]] ag. C. C² չիք.—[illegible]] I [illegible]. C. C² [illegible] | ag չիք.—[illegible]] C. C² չիք.—11—12 [illegible] (ag [illegible])] C. C² չիք.—12 [illegible]] ag չիք.—I. ag. C. C² [illegible]—[illegible]] I [illegible]] I [illegible], ag. C. C² [illegible]—12—13 [illegible]] I [illegible], ag [illegible]. C. C² [illegible].—13 ag. C. C² [illegible].—[illegible]] I. ag. C. C² [illegible].—C. C² [illegible]—[illegible]] ag չիք.—[illegible]] ag. C. C² չիք.—13—14 [illegible]] C. C² [illegible].—14—15 [illegible] (ag [illegible]) [illegible] (ag [illegible]) [illegible] (C. C² [illegible]), [illegible] (C [illegible]) [illegible] (ag [illegible], C. C² [illegible]) [illegible] (C [illegible], C² [illegible]) [illegible] (ag. C [illegible]) [illegible]] I [illegible].—15 [illegible]] I [illegible].—[illegible]] I չիք. ag [illegible], C [illegible].—16 [illegible]] I [illegible].—[illegible]] I չիք. ag. C [illegible].

Ծ. ԵՐԿՈՒ ԸՆԿԵՐՔ ԵՒ ԱՐՋՆ

(50 V=48 I=57 B)

Որք երկու երիթայքն ի ճանապարհ և գտան կարողեա մի. և մին խնամայրարդ էր և հեռացաւ. զի կարողեան իւր միայն լեզիուէ. յընկերն իւր. եկ գառ, որ բաժանենեք զկարողեան. և նայ ասէ. միայ գտաւ և նայ ասէ. աւուր յիս. բ. զեկեան և առ զկարողեան, որ զըտեր ազորդ լինի. և ընկերն զարմացաւ մաքի. և ապայ եկն ի միտս իւր և ազատաւոցաւ. և ասէ. ով եղբայր, ես զինչ պարտէի քեզ, յեր չէառք գանել զկարողեան։

Յուցանէ առակս, թէ որ գնէ զըպարտաւթիւն ի վերայ քո և ջանայ խափել զքեզ և յաւելել երք ասնէ ի քէն, զոր ոչ պարտիս, մի նեղանաս. զոր ասնեն մինոք։

1 որք երկու] B երկու [illegible].—ի ճանապարհ] B չէ.—B [illegible].—և] I. B չէ.—2 մեկն] I մին ընկերն, B [illegible]. — I [illegible], B [illegible] — և հեռացաւ] B [illegible].—I միայն իւր.—3 B և ասէ.—յընկերն իւր] I ընկերն [illegible], B զընկերն.—եկ գառ] I եկ եղբայր, [illegible].—որ] I չէ.—I [illegible].— և նայ] B չէ.—4 [illegible] B [illegible].—և նայ ասէ] B ասէ [illegible], թէ ընկեր.—յիս] I [illegible], B [illegible] և.— B երկու [illegible] 'ի [illegible].—և առ զկարողեան (I զկարողեանս)] B չէ.—որ] B և.—5 [illegible] ազորդ լինի] I [illegible], B [illegible].—B ընկեր.—մաքի] I [illegible]. B չէ.—5—6 և ապայ եկն ի միտս իւր և ազատաւոցաւ (I [illegible])] B չէ.—6 ես] B չէ.—զինչ] I. B ինչ.—7 յեր] B [illegible].—B [illegible].—զկարողեան] I զկարողեան և [illegible] ի [illegible]. B չէ [illegible] B։

8 և] I չէ.—9 I [illegible].—9—10 I [illegible].—10 I [illegible]։

ԾԱ. ԽՆԱՄԽՕՍ ՄԵԾԱՏԱՆՆ ԵՒ ԿՆՈՅ

(51 V=49 I=56ag=65 B=136 D)

Այր մի մեծատուն գնաց ի խնամխօսութեան որդւոյ իւրում ընդ առաջնորդութեան մարդկան. և զոր կուռն, զոր ուզէր, նստաւ մերձ և ասէ. ով հայր, աւրհնեալ է զալուստ քո. ապայ թէ գաս, որ ի տամ երթանք, բարիք ասենս. և մեկի զամենայն յիշխանաւորքն և ապայ եղանենք ի Նոր Վիրապն. և ասէ այրն. ով որդեակ, ես եկի, որ զքեզ ի յիմ տուն տանիմ. և դու կամիս զիս զրկել ի տանէ իմէ։

1 I. ag. B. D [illegible].—ի [illegible]] I. D [illegible], ag [illegible], B ի [illegible] իւր.—որդւոյ] ag [illegible], B չէ. D [illegible].—իւրում] I. ag իւրոյ. B. D չէ.—2 [illegible]] D [illegible].—[illegible]] B չէ.—և] ag. B. D չէ.—զոր] I. ag. B [illegible]. D [illegible]. I. ag. B. D [illegible].—[illegible]] ag. D [illegible]. B [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag. D և [illegible], B չէ.—[illegible]] I [illegible] ag 'ի [illegible], B չէ. D [illegible] 'ի [illegible].—3 ag [illegible], B [illegible], D [illegible].—B [illegible].—թէ գաս] D եկ.—որ] I չէ.—3—4 B ի [illegible], D [illegible] ի [illegible].—4 [illegible]] I. D չէ. ag. B [illegible].—ag. D [illegible].—ag. B. D [illegible].—5 [illegible]] I [illegible].—Նոր] I. ag. B. D չէ.—և] ag. B չէ.—ով որդեակ] ag [illegible]. B չէ. D [illegible].—6 ի յիմ տուն տանիմ] I իմ տունն տանիմ, ag [illegible], B [illegible] ի [illegible], D [illegible].—և] ag. B. D [illegible].—[illegible]] ag. B. D չէ.—[illegible]] ag. B [illegible], D [illegible].—6—7 ի տանէ իմէ] I իմ տանէ, ag. B. D 'ի տանէ իմմէ։

Ցուցանէ տասնս, թէ Քրիստոս եկն ի խնդիր մարդկան, նոյն ամենայն որ ընդ իւր կամացն երթայ և ոչ լսէ կոչմանն Քրիստոսի։ Նաև զտասնս վարդապետան. յորժամ երթայ քարոզէ. և ոչ որ գայ ի քարոզն։

8 տասնս] ag, B. D չիք.—9 ամենայն... կոչմանն Քրիստոսի] I [illegible] ag, B երթայ (B երթա) ամենայն [illegible] (B [illegible] և) ոչ լսէ կոչմանն Քրիստոսի (B [illegible] և ոչ քարոզիս [illegible]). D երթայ ամենայն [illegible] կոչմանն Քրիստոսի.—10—11 նաև (ag [illegible] և) զտասնս (ag [illegible] և, D զտասնսն և) վարդապետան. յորժամ երթայ քարոզէ (ag, D քարոզել) և որ գայ (ag [illegible], D ոչ գայ որ) ի քարոզն] B չիք։

ԾԲ· ԱՂՈՒԵՍ ԵՒ ՈՒՂՏ ՄԵՐՁ Ի ՄԱՀ

(52 V=50 I=57ag=66 B)

Աղուէսն եգիտ ուղտ մի մերձ ի մահ և նստաւ առ նմա և ասէ ուղտն ի յաղուէսէն, թէ յինչ պէտս եկիր այսր. և ասէ աղուէսն, թէ մեռանիս. որ ես ուտեմ զմիս քո. և ասէ ուղտն. ով [illegible] աղուէս, ոչ կարես համբերել, զի պարարանք իմ յերկայն է և հոգին իմ յուշ ելանէ. ասէ աղուէսն. բայց ես կարեմ համբերել [illegible] աղքատ. թէ և ի. խ. աւր [illegible] ի մեռանելդ։

Ցուցանէ տասնս, թէ պարապէ համբերել վարդապետին և հեզութեամբ ուսուցանել ժողովրդեան. և քաղցրութեամբ կոչել զմեղաւորսն և զհեթանոսսն յապաշխարութիւն. քան զի այլ ոչ կայ մեծ բարութիւն, քան զհամբերութիւն. զի առաքեալքն և մարգարէքն և հայրապետքն համբերութեամբ լուսաւորեցին զաշխարհս։

1 I, ag, B [illegible].—ag, B [illegible].—2 ի յաղուէսէն] I [illegible], ag, B չիք.—թէ] ag, B չիք.—յինչ] I, ag, B [illegible].—[illegible]] I չիք.—եկիր այսր] I [illegible], ag [illegible], B [illegible].—և] I, ag, B չիք.—2—3 I, ag, B [illegible].—3 թէ] ag, B զի թէ.—որ] ag, B չիք.—[illegible]] ag, B [illegible].—և] I չիք.—ով] I, ag, B [illegible].—4 [illegible]] I [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag, B [illegible].—[illegible]] ag [illegible], B [illegible].—ag, B [illegible].—իմ] B չիք.—I [illegible].—5 [illegible].—իմ] I, ag, B չիք.—I [illegible].—B [illegible].—I [illegible], ag, B [illegible].—[illegible]] I, B չիք, ag [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag, B [illegible].—6 թէ և] I [illegible], ag թէ.—ի] ag, B չիք.—ի.] I. և., ag [illegible].—I, ag, B [illegible].—[illegible]] I, ag, B չիք.—[illegible] ի [illegible]] ag [illegible], B [illegible].

7 տասնս] ag, B չիք.—B [illegible] համբերել — և] ag չիք.—8 I, ag, B [illegible].—9 B [illegible].—և [illegible]] I և [illegible], ag, B չիք.—[illegible]] I, B [illegible], ag չիք.—9—10 [illegible]] I չիք.—9 [illegible]] ag, B չիք.—ոչ] ag ։ B ։ի.—10 B [illegible].—[illegible]] B [illegible] B.—զի] I, ag չիք.—11 և] I չիք.—I, ag [illegible].—11—12 ag [illegible] և [illegible].

ԽԴ. ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ ԵՒ ԾԱՌԱՅ ԻՇԽԱՆ

(53 V=51 I=67 B)

Միայնակեաց մի եկ ի գիւղ մի քաղցեալ, և ոչ ամենևին նմա Հաց. և ել ի շէնէն և գտաւ զառաձիկ իշխանին նորա, որ էր ի գիւղն. և առնու զնոյն և տանի ի միւս գիւղն. եւ և էառ Հաց մի. Հա-ս․ իշխանն և ասէ. ով միայնակեաց, ընդ էր կարի առաւել առեր զի ձայնագրեցին նորա խոլ ի մեկ Հաց, իբրև զինչ. և նոյն ասէ. ով բարի իշխան, մի ընդ վար շառայրանեն. զի Վարդանայ Հրամանակեաց, թէ որք առէք և որք առէք.

Յուցանէ առակս, թէ պարտ է զայս առնել առաջնորդին և վարդապետին առ ժողովրդին, թէ Համբերեցէք և մեր առածք զառ-բէն առաւածոյ:

1 I, B միայնեց—եկ] I եկեալ.—I ի գեղ.—1- 2 B անկեալ Հաց նմա.—2 B ելեալ.—ի շէնէն] I ի գեղէն, B 'ի գեղջէն.—և] B չիք.—I գտեալ, B եգիտ.—I, B առաձիկ.—I իշխանին նմա, B նմ իշխանին.—էր] I է.—ի գիւղն] I ի գեղն և, B գեղին ուր.—3 և] I չիք.—B առեալ.—զնոյ և] B զնին.—B առնու.—I գեւղն, B գեղ.—և] I չիք.—I եառ, B առ.—մի] B յառ՝ և Հարցանէր.—3—4 Հասաւ իշխանն և ասէ] I ընթացաւ զհետ իշխանին և Հասաւ նմա և ասէ իշխանն, B իբրև Հասաւ իշխանն, ասէ.—4 I միայնեց, B միանձնեց.—կարի առաւել] B առաւելագոյն.—I առեր, B եառեր.—5 զձայնագրացին] I զշառագին, B չիք.—B զին իմ ձայնագին.—ի մեկ Հաց] I առ Հացի, B չիք.—I, B գինմար.—6 մի ընդ վար (I վայր)] B ընդ վայր մի.—I շառայրանեն, B շարրանեն.—7 I, B ասաց։
8 առակս] B չիք.—B զայս պարտ է.—առնել] I առնել.—8—9 I, B առաջնորդի և վարդապետի.—9 I առ ժողովրդն, B ժողովրդեանն և ասելն կրեմանն քոր B.—առաջ] I առանց ձեզ.—9—10 զառբենս

ԽԵ. ԳԻՂ ՔԱՀԱՆԱՅ ԵՒ ԱՅՐ

(54 V=52 I=58 ag-12 A=68 B)

Քահանայ մի զաղացաւ զեղիլ այրի կնոջ մի և եած ի յախոռն. և կին յիմացաւ և ասէ առ քահանայն. տէր, ժամ է մահուան իմոյ. եկ յախոռն, որ խոստովանիմ. և յայն ժամ անցուց զիւղն ի ներքոյ տուն և անցի ի ժամայարուն և անցի յեկեղեցին. և ասէ

1 A քահանայ—I զաղաց, B զող.—I, ag, A, B զեղ.—ag, A, B զեղ—ի] ag, A, B չիք.—I յախոռն իւր, B ախոռն.—2 I, ag, B կին.—I, A, B իմացաւ, ag իմացեալ—և] ag չիք.—ag, B ով տէր.—ժամ է] I Հասեալ է ժամ, ag, B յառ՝ իմն.—ag, A, B Հանգ.—2—3 եկն] ag, B չիք, A եկ—3 եկ յախոռն (I ի յախոռն)] ag, B չիք.—որ] B և—ag խոստովանիմ յախոռ քո, B կամիմ խոստովանել առաջն քո.—յայն ժամ] I եկեալ, ag, B եկեալ—անցուց] I անցն, ag, A, B անցոյց—3—4 ի ներքոյ տուն] I ներքոյ տանն, ag 'ի ներքոյն տանն, A, B 'ի ներս (B ի ներքս) 'ի տանն.—4 և անցի ի ժամայարուն] I, A և անցի ի ժամայարանն, ag, B չիք.—I, ag, A, B անցի.—I եկեղեցին, B եկեղեցին.—ag, B կանչ ասէ.—

կին տկար, առաջի բժշկին պարտ է տալ զմահու խոստովանութիւն. և հանդերձ զխոցն ի բաց և քարշեցին զվարդապետութիւն ի զէմ իւրեանց մտան ընկերեցին և նոստան յանձնառու եղեն ի վեր կալեալ զվարդապետութիւն և առ ընդ նոքա. ոմ զարշելի, զքեզ կով զիտելի. և արդ զքեզ պատ-տարագաւ զիմ տերը. այսպէս իմն:

Նոյնպէս առակս, թէ այսպէս համբերութեամբ և խոնարհութեամբ պարտ է առաջնորդին և վարդապետին զանձնայն ինչ ընդ ընկեր. և առաւելել զանձնայն քահանայս և յիմանալ զմարս նոցա. և որ չէ արժանի պատարագի, ծանուցանել յանդիմանել և ոչ տալ թոյլ կրկին խուճել զորդին ատեանն անարժան պատարագաւն և հաղորդութեամբն. որ չէ բարի անարժանութիւն:

5 կին] l, A կին, ag, B չիք.—ag, B [illegible] (A [illegible]) պարտ է տալ զմահու խոստովանութիւն (A խոստովանութիւնն)] ag զմահու խոստովանութիւնն պարտ է, որ (B չիք) [illegible] (B [illegible]).—6 հանդերձ] l [illegible], ag, B [illegible] (B [illegible]).—A ի բժշկին.—քարշեցին] l քարշեաց, ag, B չիք, A [illegible].—l, ag, B զվարդապետութիւն, A զվարդապետին.—ի զէմ] l [illegible], ag ի զէմ [illegible], A չիք. B 'ի բաց [illegible].—A, B և իւրեանց.—7 l, B [illegible].—ag, A, B [illegible].—l, ag, A, B կին.—l զվարդապետութիւն, ag, B զվարդապետին (B զվարդապետութիւն) 'ի վեր կալեալ, A զվարդապետին.—8 ընդ նոքա] ag, B չիք.—l, A, B և զքեզ.—և] ag, B չիք.—8—9 զքեզ (ag, B չիք) պատարագաւ զիմ տերը (B [illegible])] l [illegible] զքեզ պատարագաւ.—9 այսպէս իմն] l չիք, ag, A, B [illegible].

10 A [illegible].—առակս] ag, A, B չիք.—այսպէս] l չիք.—10—11 B [illegible] և համբերութեամբ.—11 և վարդապետին] ag, B չիք.—զանձնայն ինչ] ag, B չիք.—12 զանձնայն] l չիք, ag, A, B [illegible].—l [illegible].—l, ag, A B, [illegible].—B [illegible] [illegible].—և] ag, B չիք.—որ] l [illegible].—13 l, ag, A, B [illegible].—l, ag, A, B [illegible].—B [illegible].—l [illegible], ag [illegible], A [illegible], B [illegible].—l, ag, A, B [illegible].—14 կրկին] ag, B չիք.—[illegible] A [illegible].—ag, B [illegible].—14—15 հաղորդութեամբն] ag, B հաղորդութեամբ [illegible] ag, B.—15 l անարժանութիւնն, A անարժանութիւն.

ԽԵ. ԱՌԱԿ ՄԱՐԴԿԱՆՑ

(55 V=53 I=59 ag—60 B)

Նա այր մի մարդասպանի փախուցեալ և գնաց անցանել ընդ գետն, որ կոչի Նեղոս. և տեսանել յեզր գետոյն առիւծ մի և փախեաց ել ի ծառ մի մեծ. և կայր անդ բնակեալ ահագնագին վիշապ մի. և նայ յահէն ի ծառէն ի վայր անկաւ. և ահայ եկ ի գետէն կոկորդիլոսն և եկուլ զնայ:

1 Նա] l, ag, B չիք.—այր] l [illegible].—B [illegible].—ag [illegible].—ag, B [illegible].—1—2 I ընդ գետովն.—2 ag [illegible].—2—3 I փախեաւ ել, ag փախուցեալ ելաւ, B փախեաւ և ելեալ.—3 կայր] l կայր, ag, B [illegible].—անդ] ag 'ի ծառն, B 'ի ծառին.—բնակեալ] l [illegible], ag, B չիք.—4 և նայ (ag, B նա) յահէն (B [illegible])] l [illegible] [illegible], [illegible].—ի ծառէն ի վայր անկաւ] l անկաւ ի ծառէն, ag, B 'ի վայր անկաւ 'ի ծառէն.—ահայ] l չիք

Յայտնէ առակս, թէ ոչ կայ հնար, որ կարէ փախչել մեղաւորն ի ձեռացն ատենադպ այն, որ ոչ զղջ[անա]յ և զիմէ ի Կրիստոս, խոստովանի և ապաշխարէ արտասուօք զմեղս իւր և զանգամն քաւէ և սրբի և ճողբի ի չար գործոցն, զոր գործեալ է զամենայն մեղս, և ազատի ի մեղացն, նորա յայս կեանս և յամ յան կեանսն անձնան զհատուցումն գործոց իւրեանց, որպէս ասէ Տէր, թէ որ չարն է, մի յաւաղայի անդադար լինել, և ասասէլ ճարպապարանք և զրկողք, որ զրկեն և առնեն զխնչս ճարպք։

6 [illegible]] ag, B չիք.—ոչ կայ (I [illegible]) [illegible]] ag, B չիք.—որ] I, ag, B չիք.—[illegible]] I չիք, ag, B [illegible].—6—7 [illegible] (ag [illegible]) [illegible]] I [illegible]—7 [illegible]] I, ag, B չիք.—7–10 և [illegible]... [illegible]] ag, B չիք.—7 ի [illegible]] I [illegible]—8 I [illegible] և [illegible] [illegible].—9 I [illegible] և [illegible].—9—10 [illegible] [illegible]] I չիք.—10 [illegible]] ag [illegible], B [illegible].—ի [illegible]] I ի [illegible], B ի [illegible].—[illegible]] I [illegible] և [illegible] [illegible], ag [illegible], B [illegible] և [illegible].—B ի [illegible] [illegible].—և] ag, B չիք.—[illegible]] I չիք — ag [illegible], I ի [illegible].—[illegible]] I [illegible], B չիք.—11 ag. B [illegible].—[illegible]] [illegible] B — 12 ag [illegible] — ag [illegible] — [illegible]] ag և.—12—13 I, ag [illegible] և [illegible] (ag [illegible]) [illegible] ag.—13 I [illegible]։

ԾԶ· ԵՐԻՆՋՔ ԵՒ ԵԶԻՆՔ

(56 V=54 I=60 ag)

Երինջք խայտային և զեզինս նախատէին, թէ ոչ դադարէք ի հալածանաց և յաշխատանելոյ. և ահա եկն թագաւոր զատանին և ժողովեաց զերինջն և սպանան զենուլ զնոսա. զի ճաշ կազմեսցեն թագաւորին և զաւրաց նորա. և ասեն եզինքն. ահա որդեակ մեր, վասն աւուրս այս պատարագաց հանդչէք և զերծանիք։

Յայտնէ առակս, թէ այս պէս սակն ամենայն սուրբք ընդ զոսս ձախողակողմեանն, թէ ահա որդեակք, այս կար ձեզ պահանջ,

1 I [illegible], ag [illegible].—ag [illegible].—I [illegible], ag [illegible].—ag [illegible].—ag [illegible].—1—2 ի [illegible] և] ag չիք.—2 I [illegible].—և [illegible]] I [illegible], ag [illegible].—[illegible]] I [illegible].—3 I [illegible], ag [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible].—[illegible]] I, ag չիք.—I [illegible], ag [illegible].—4 [illegible]] ag [illegible].—և [illegible]] I [illegible], ag չիք.—I, ag [illegible].—[illegible]] I չիք.—5 [illegible]] I [illegible], ag [illegible].—I [illegible].—I, ag [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible]։

6 [illegible]] ag չիք.—թէ [illegible]] ag չիք.—I [illegible].—[illegible]] I չիք.—I [illegible], ag [illegible].—7 [illegible]] I չիք.—I [illegible], ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—I [illegible] և [illegible], ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—կար (ag [illegible]) ձեզ [illegible] (ag [illegible])] I [illegible].—

որ ի Հօրն երեւեցաւ. զի ի յայն կենացն բանէից զճշմարիտն մեր Հանդերձանաց և անճառելի մեծութեան և զարգարութեան, որ աշխատէին, զոր նախատէին և ծաղր և այպն առնէին։

---

8 երեւեցաւ] ag [illegible] — ի յան] I, ag [illegible] — 8—9 բանէից զճշմարիտն մեր Հանդերձանաց (ag Հանդերձանացն)] I Հանդերձանաց [illegible] — 9 զարգարութեան] I [illegible], ag [illegible] — որ] I [illegible], ag [illegible] — աշխատէին] ag [illegible] — 10 նախատէին] ag [illegible] — և այպն] I [illegible] — I առնէին [illegible]

ՆԷ. ՎԱՐԴԱՆ ՆԻ ՈՂԻՆԷ

(57 V=56 I=61ag=70 B)

Վարդապետն որէր զատաձանօն իւր մեծու աշխատ 'Յսուսի և Քանիկա. և զայս աղաւէկեան և ասէ. ընդ է՞ր աշխատիս. . ժամն ոչ եկայ կատարած կեանց և պատերազմի. և ասէ վարս . աղաւէեան, թէ ընկեց զու զարշելի աղաւէանւի. զի զու չես , առ պատերազմի, և արդ ոչ եկեալ յանժամու պատարագել և զէն որեւ զէն յանժամու որել այնուհ, որ պարապ է։

Յուցանէ աստեն, թէ յայս կենդքս պարտ է Քանել և զզջանալ և ապաշխարել զմեզս. զի յաւուր զատաստանին ոչ եկայ Հնար ներելոյ և կամ աղաչելոյ, որպէս ցուցանէ մեծութեան և ի յիմար կուսանքն։

---

1 I, ag, B [illegible] — ag, B [illegible] — 2 [illegible]] ag [illegible] — [illegible]] B [illegible] — I, ag, B [illegible] — և] ag, B [illegible] — ընդ է՞ր աշխատիս] I [illegible], B [illegible] — ժամն] I, ag — [illegible] — 3 ag [illegible], B [illegible] — [illegible]] ag, B [illegible] — I [illegible], ag, B [illegible] — և պատերազմի] I և [illegible], ag, B [illegible] — 3 — I [illegible], թէ] I, ag, B [illegible] — 4 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], B [illegible] — I, B [illegible] — B [illegible] — [illegible]] I [illegible], ag, B [illegible] — [illegible]] ag, B [illegible] — 5 և արդ] I [illegible] — I և, ag, B [illegible] — B [illegible]] I, ag, B [illegible] — պատարագել] ag [illegible], B [illegible] — և զէն] ag [illegible], B [illegible] — 6 որել] I [illegible] և [illegible], ag, B [illegible] — 5—6 զէն ... պարապ է] I [illegible] — [illegible] ag [illegible], B [illegible]

7 աստեն] ag, B [illegible] — ag [illegible], B [illegible] — ag [illegible] — Քանել] ag [illegible] — և] I, ag, B [illegible] — 7—8 զզջանալ և] I [illegible] — 8 I [illegible], B [illegible] — ag, B [illegible] — Հնար] ag, B [illegible] — 9 և կամ] I և, ag, B [illegible] — ցուցանէ] I [illegible], ag [illegible], B [illegible] — 9—10 I մեծութեան և յիմար կուսանքն, ag մեծութեան և յիմար կուսանքն, B մեծութեան և յիմար կուսանքն։

Ցուցանէ առաքեալ, թէ ոչ եթէ հնար, որ կարէ փրկել մեղաւորն ի ձեռաց ատեանին այն, որ ոչ զգ[ուշան]այ և գիտէ ի Կրկնուստ, խոստովանել և ապաշխարել արտասուօք զմեղս իւր և զանցանս քաւել և սրբել և մաքրել ի չար գործոցն, զոր գործեալ է զամենայն մեղս, և ազատել ի մեղացն, նորա յայս կեանս և հանդերձեալ կեանսն առնուլ զհատուցումն գործոց իւրեանց, որպէս ասէ Յոբ, թէ որ չարն է, մի յուսասցի անպարտ լինել, և ո առնել մարդասպանութիւնք և զրկողք, որ զրկեն և աւերեն զինչս մարդոց։

6 [illegible]] ag, B չիք.—[illegible] ([illegible]) [illegible]] ag, B չիք.—[illegible]] I, ag, B չիք.—[illegible]] I չիք, ag, B [illegible].—6—7 [illegible] (ag [illegible]) [illegible]] I [illegible].—7 [illegible]] I, ag, B չիք.—7–10 և [illegible]] ag, B չիք.—7 ի [illegible]] I [illegible].—8 I [illegible].—9 I [illegible] և [illegible].—9—10 [illegible]] I չիք.—10 [illegible]] ag [illegible], B [illegible].—ի [illegible]] I ի [illegible], B ի [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], B [illegible].—B ի [illegible].—և] ag, B չիք.—[illegible]] I չիք.—ag [illegible], I ի [illegible].—[illegible]] I [illegible], B չիք.—11 ag, B [illegible].—[illegible]] [illegible] B.—12 ag [illegible].—ag [illegible].—[illegible]] ag և.—12—13 I, ag [illegible] և [illegible] (ag [illegible]) [illegible] ag.—13 I [illegible]։

ԽԶ. [illegible]

(56 V=54 I=60 ag)

Արդ, եթէ խրատին և զեղխս նախանձին, թէ ոչ զգուշասջիք ի հալածանաց և յաշխատելոյ. և ահա եկն թագաւոր զաւառին և ժողովել զերիվարս և սպառն զինուք զհետ. զի ճոչ կողմեցին թագաւորին և զաւրաց նորա. և ասեն եղբայրն. ահա որդեակ մեր, վասն ասոր այս պատարագ հանդերձեալ և զիրանդակս։

Ցուցանէ առաքեալ, թէ այս ոչ առնէ ամենայն ասորք ընդ զառս ձախողակողմանն, թէ ահա որդեակ, այս եղր ձեզ պահած,

1 I [illegible], ag [illegible].—ag [illegible].—I [illegible], ag [illegible].—ag [illegible].—ag [illegible].—1—2 ի [illegible] և] ag չիք.—2 I [illegible].—և [illegible]] I [illegible], ag [illegible].—[illegible]] I [illegible].—3 I [illegible], ag [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible].—[illegible]] I, ag չիք.—I [illegible], ag [illegible].—4 [illegible]] ag [illegible].—և [illegible]] I [illegible], ag չիք.—I, ag [illegible].—[illegible]] I չիք.—5 [illegible]] I [illegible], ag [illegible].—I [illegible].—I, ag [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible]։

6 [illegible]] ag չիք.—թէ [illegible]] ag չիք.—I [illegible].—[illegible]] I չիք.—I [illegible], ag [illegible].—7 [illegible]] I չիք.—I [illegible], ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—I [illegible] և [illegible], ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—[illegible] (ag [illegible]) [illegible] (ag [illegible])] I [illegible].—

որ ի Հօրն երկնաւորէ. զի ի յանձն կեանքն բանէիք զմարմինս մեր հանդերձանաւք և ամենայն մեղաւք. և զարդարած, որ աշխատեսցեն, զուր նախատեսցեն և ծառայք և այլոց ամենեքեան։

8 [illegible]] ag [illegible] — ի [illegible]] I, ag [illegible] — 8—9 [illegible] (ag [illegible])] I [illegible] — 9 [illegible]] I [illegible], ag [illegible] — որ] I [illegible], ag [illegible]] ag [illegible] — 10 [illegible]] ag [illegible] — և [illegible]] I [illegible] — I [illegible]

ԽԵ. ՎԱՍՆ ԽՍ ԾՆՆԴԵԱՆ

(57 V=55 I=61ag=70 B)

Վարդապետն ասէր զաստուածեան բանս մեծաւ աշխատու[illegible] Նեմսի և Ջամբռ. և զայս ասացեալն և ասէ. ընդ է՞ր աշխատիս [illegible] ժամս ոչ կայ կատարած կենաց և պատերազմի. և ասէ վարս [illegible] ազատեցան, թէ ընկեր զաւ գարշելի աղաւեստւ. զի զաւ չեն [illegible] պատերազմի, և այդ ոյ կարէ յանձնանձն պատրաստել և զէն արկ. զէն յանձնանձն արկ այլոցն, որ պարապ է։

Յուցանէ ասացիս, թէ յայս կեանքս պարտ է ջանալ և զգուշանալ և աղաշխարհել զմեղս. զի յաւուր գատաստանին ոչ կայ Հնար ներելոյ և կամ օգնելոյ, որպէս ցուցանէ մեծայաւան և ի յիմար կուսանքն։

---

1 I, ag, B [illegible]—ag, B [illegible]—2 [illegible]] ag [illegible]—[illegible]] B [illegible]—I, ag, B [illegible]—և] ag, B [illegible]—[illegible]] I [illegible], B [illegible]] I, ag [illegible]—3 ag [illegible], B [illegible]—[illegible]] ag, B [illegible]—I [illegible], ag, B [illegible]—և [illegible]] I և [illegible], ag, B [illegible]—3—4 [illegible]] I, ag, B [illegible]—4 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], B [illegible]—I, B [illegible]—B [illegible]] I [illegible], ag, B [illegible]] ag, B [illegible]—5 և [illegible]] I [illegible]] I [illegible], ag, B [illegible]] B [illegible]] I, ag, B [illegible]] ag [illegible], B [illegible]] ag [illegible], B [illegible]—6 [illegible]] I [illegible] ag, B [illegible]—5—6 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], B [illegible]

7 [illegible]] ag, B [illegible]—ag [illegible], B [illegible]—ag [illegible]] ag [illegible]—և] I, ag, B [illegible]—7—8 [illegible] և] I [illegible]—8 I [illegible], B [illegible]—ag, B [illegible]] ag, B [illegible]—9 և [illegible]] I և, ag, B [illegible]] I [illegible], ag [illegible], B [illegible]—9—10 I [illegible], ag [illegible], B [illegible]

ԾԸ. ԱՅՐ ԵՒ ՄԵՂՐԱԲՈՒԽ ԾԱՌ

(58 V=56 I=121ag)

Ծառ մի բարձր յոյժ և տերևքն նորա մեղր կաթեցուցանէին. և այր մի եկեալ ի ներքոյ լզէր զանկեալն. և մկունք բ՝ հատանէին զծառն. և կայր առաջի ծառոյն գուբ մի սոսկալի և աւձագին վիշապ մի ի ներքոյ. և այրն այն ոչ երկնչէր և ոչ զգուշանայր ի լզելոյ զանկեալն։

Յայտնէ առակս, թէ ծառն ժամանակս է և մեղրն ի ներքոյ մեղքն է կամ հեշտութիւն, զոր գործեմք լեզուաւք. և մկունքն աւուրն է և գիշերն, որ հատանեն զժամանակս մարդոյ. գուբն գերեզմանն է. և վիշապն մահն է. վայ մեզ որ հեշտացեալ եմք ի մեղս և ոչ վախեմք յայսմանէ, որ կայ առաջի մեր։

1 ծառ] I, ag եր ծառ.—I յոյժ բարձր.—I, ag տերևքն—2 I, ag [illegible]—զանկեալն] I [illegible], ag [illegible].—3 և կայր առաջի ծառոյն] I չիք.—4 ի ներքոյ] I ի մէջ [illegible]—ոչ երկնչէր] I ոչ [illegible] [illegible] [illegible] ի [illegible].—4—5 I, ag ի [illegible]։

6 I, ag ժամանակս է.—ag մեղր.—7 կամ] ag և.—լեզուաւք] I [illegible], ag [illegible].—ag [illegible] [illegible].—[illegible]] I, ag [illegible].—7—8 I [illegible] է.—8 ag [illegible].—I, ag և գուբն գերեզմանն.—9 I հեշտացեալք.—ի մեղս և ոչ վախեմք] ag չիք.—10 յայսմանէ] I ի [illegible], ag [illegible].—ag որ.—I կան [illegible]։

ԾԹ. ԱՌԻՒԾ ԵՒ ԳԱՅԼ ԵՒ ԱՂՈՒԵՍ

(59 V=57 I=* 75ag=86 B)

Առիւծն և գայլն և աղուէսն եղեն եղբարք և գնացին և գտան Հաց մի մաքուր. և ասեն. որ ի մէջ մեր աւագն է, նա կերիցէ զՀացս. ասէ գայլն. ես այն գայլուն որդին եմ, որ Նոյ ի տապանն կայր. և ասէ աղուէսն. ով աղբարքս, դու իմ կենդ թոռին ընկերն ես. աւագն առեալ զՀացն կանխեցաւ. և ասէ. ով որդեակք, այդպէս այդ ձգեցա յերեկ է եղած։ Եւ յառաջին աւուրն գրեն աւագայն Ռոստոմ և գայլոյն Մարկոս. աղուէսուն Թոմաս. և կանխեցաւ զայն ձեռոք ի

1 I, B գայլն.—I աղուէսն, B աղվէսն.—I եղբարք.—գնացին] I [illegible] ի [illegible].—և] B չիք.—2 մի մաքուր] B [illegible].—որ] B ով.—B [illegible].—3 B [illegible] [illegible] և.—I, B գայլն—գայլուն] I [illegible], B [illegible].—որդին] I չիք, B [illegible].—I ի [illegible]—4 և] I չիք.—I [illegible] [illegible], B [illegible] [illegible].—B [illegible] [illegible]—դու] I [illegible] դու, B [illegible].—I [illegible], B [illegible] [illegible].—թոռին ընկերն] I [illegible] [illegible], B [illegible].—B [illegible].—5 I, B և [illegible].—B [illegible].—I, B [illegible].—[illegible]] I չիք.—I [illegible].—6 [illegible]] B [illegible]—յերեկ (I [illegible]) է եղած] B [illegible] [illegible].—գրեն աւագայն] I [illegible] [illegible], B յառաջն [illegible].—7 I գայլուն, B [illegible] գայլուն.—I, B [illegible].—I [illegible], B [illegible].—I, B գայլն.—[illegible]] I [illegible].—7—

*) [illegible] [illegible] [illegible]. Հմմ. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]։

վեր. զի առցէ զհացն յուղւոյն, և նոյն զգլուխ էառ ի ծնկացն. և սկսաւ զայն կեղեքենայ. նոյն աղուէսն ի շուրջ զոր. առնէր նոյ- նիւ եղանակաւ առակիս. բարձր է Նաւասարդ կեղենայ Մարկոսն Մա- [illegible] և շուրջ զայ Թորոսն։

Ցուցանէ առակս, թէ չէ պարտ աղքատաց ընդ մեծատան ձիութեան և ոչ ի կռիւ մտանել. զի ոչ կարեն ի գլուխ ելանել. որպէս առն ի բան առակիս, թէ խեղդեաց ի հետ [illegible] նոյն կարեկցաւ. և թէ զրաստ. որ զանձն է բարձեալ ի [illegible] ոչ անկանի. առաջ [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible]։

8 ի վեր] I ի վերայ [illegible], B չիք.—8 յուղւոյն] [illegible] չիք.— և] B չիք.—I [illegible], B [illegible]—ի ծնկացն] I ի [illegible], B [illegible] և [illegible]—9 I սկսաւ [illegible], B [illegible]—I [illegible], B [illegible].—նոյ] I և.—I, B [illegible]—ի շուրջ զոր] I [illegible], B [illegible] և.— I [illegible]—9—10 [illegible] (I [illegible])] B չիք.—10 բարձր է] B [illegible]—B [illegible]—[illegible]] I [illegible], B [illegible]—B [illegible].—10—11 [illegible]] I, B չիք.—11 և] I, B չիք.—I [illegible], B [illegible]—B [illegible]։

12 առակս] ag, B չիք.—B [illegible]—I [illegible], ag [illegible].— 13 [illegible]] I [illegible], B չիք.—[illegible]] ag, B չիք.—ի] I, B չիք.—B [illegible]—I, ag, B [illegible].— ի [illegible]] I [illegible]—13—14 [illegible]] I չիք, ag, B [illegible] (B [illegible]).—14 թէ] I, ag չիք.—ի հետ] I [illegible], ag, B [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag, B [illegible].—նոյն] I [illegible], ag, B և.—15 և] I [illegible] — թէ] I, B չիք—ag [illegible], B [illegible].—ի [illegible]] I [illegible], ag 'ի [illegible] B 'ի [illegible].—16 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], B [illegible]—I [illegible], ag, B [illegible]—և [illegible]] I և [illegible], ag, B չիք։

Նմին. 60 B Աւազն և գայլ և աղուէսն եղբարք եղեն և 'ի հանդարտհին գնան. գ. աւուրս հաց. և առեն յաճախեն. որ առաջ է, նա կերիցէ. սկսան առել զառաջինս իւրեանց. ասէ աղուէսն. ես այն աղուէսն եմ, որ Նոյում ընդ [illegible] եղ ինձ. և գայլն ասէ. ես այն եմ, որ զիս Նոյ եմոյծ 'ի տապանն։ Իշն [illegible] բղդայն. որ նորա առաջ ելանեն [illegible] զնա. և հացն կերէ ձեռացն. [illegible] զհացն ի բերան յարզից և բարձրացուցեալ [illegible]. մի թէ ես երեկեայն աւուր [illegible], որ այսչափ այս եմ [illegible]. և սկսաւ ուտել զհացն. և աղուէսն լայր և աղաղակէր [illegible], մինչև կախեալ [illegible] զաղուէսն։

Ցուցանէ, թէ մեծատունք և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. և [illegible] այնմ, որ աղքատանան։

Նմին. 39 C Աւազն մի. գայլ մի և աղուէս մի գնացին ի մեծ հանդարտս և գտին բլիթ մի հաց, որ անկեալ էր հանդարտհորդացն.

39 C—39 C²=75 ag. 1 [illegible] ag [illegible].—C² և [illegible], ag [illegible]— C², ag [illegible] — 2 և] ag չիք — C² ի [illegible], ag ի [illegible]. —

և ասեն ընդ միմեանս. զի՞նչ արտասուաց զայս. զի չէ բաւական միգամենեցուն. ասէ այրուհին. այս մեկի կերակուր է. և որ ասացն է ի մէնջ և ասացեալն Հզն, նայ կերիցէ զայս. և Հաւանեցան երկրպագին բանին. Հարցին ցգայլն. ասա՛ զԹիւ ամաց քոց. և նայ ասէ. ես այն գայլն եմ, որ յաւուրս ջրհեղեղին 'Նոյ ի տապանն եհան զիս. և ասէ այրուհին. իմ Թոռին ընկեր եռ ես այն այրուհեան եմ, որ ասէգն զիս տանեսուն և տարաւ աւաղի Մ.գամոյ, որ անուանեաց զիս այրուհեա։ Նշե. ասաղաւ ուղան զերեանն և եհաւ զոլիԹն և փերացաւց ի յաւգա, ոփսաւ ծամել և ասէ. եԹէ զուք այգ չափ էք, զայգ կու ասէք. ապայ այս արջնքս, որ ես ունիմ, չէ յիրեկի աղայ եղած. գայլն ու այրուհեան ափսան չուրՀ զնաղկաւ գալ. չ'կարացին ձեռնել նմայ և ի բաց կացին ի նմանէ և փախան։

[Եւ]գոյն [նման է] այսօրգ մարդոյ և այրուհեան ու գայլն անհրաւացն. որ կամեցան խաբել զաւզան որպէս խաբեբայ մարդիքն զայնմեզան. այսպէս և սատանայ Հնարք խաբել զարդարսն և զամբրիծան. բայց որ առաքինութեան և սրբութեան բարձրեն քան զկարծիս սատանայի. ոչ ՀաղԹին ի նմանէ որպէս աւզան ոչ ՀաղԹեցաւ ի նենգաւոր գաղանացն՝ ի գայլոց և յաղուէսէն. որքեն զաւարԹուԹիւնք սատանայի. զի աղուեսն քննութ և խորող և գայլն չար է և պատառող. որգին սատանայ կործանէ զաւարԹուԹեամբ իւրով։

3 C², ag ասեն.—C² զատ, ag զայս.—4 C² այրուհեն, ag այրուհեն.—5 ag երեցեանն.—6 C², ag [illegible].—7 ag այրուհեն և [illegible] C², ag [illegible] է [illegible].—8 C² Թոռին. — C² այրուհեն, ag այրուհեն.—9 [illegible] Մ.գամոյ] ag [illegible].—C² [illegible], ag [illegible].—10 C², ag [illegible]—ի յաւգա] ag յաւգա.—11 այգ չափ (C² չափ) էք] ag [illegible].—C² [illegible]] ag [illegible].—C² [illegible], ag [illegible].—12 յիրեկի] C² յիրեկի [illegible]], ag [illegible].—[illegible]] C² [illegible], ag [illegible].—12—13 գայլն և այրուհեան (C² այրուհեն) ափսան .. նմայ (C² նմա) և (C² [illegible]) ի բաց կացին ի նմանէ և (C² [illegible]) փախան (C² [illegible])] ag [illegible] [illegible]

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ C² ([illegible]) 14 նման է.—այրուհեն.—և գայլն.—15 [illegible].—17 [illegible].—18 [illegible].—18—19 ի [illegible].—19 [illegible].—[illegible].—[illegible].—20 [illegible] է.—21 [illegible].

Ե. ԹԻՒ ՕՐԻՆԱՑ ՆԵՐՍԷՍԻ ԸՆԴՀ...

(60 V=58 I=*70B=*13C=*13C²)

Աշխարհն յորժամ ծերանայ, յանժամ բարձրանայ մեղք ի յերկրի և չիմանայ և գայ ի վերաւորս մեծաւ զաւրութեամբ և

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I 1 յորժամ.—2 և զայ—

*) [illegible]

իջանէ ի ջուրց և ի սառն աղբիւր մրրով և եղեալ թաթաւփի. և թափփն ի նմանէ հնացեալ փետուրքն. և մանկանայ և նորոգի ամենայնիւ:

Նոյնպէս ասակը, թէ ով մարդ՝ որ ծերացար ամաւքն և չար գործովքդ, բարձրացիր հոգով առ Քրիստոս և ջերմացիր հրով սիրոյ նորա և մերկեաց զանձն քո ի ջերմ արդարութե և լուսոյ արդարութեանց և հաւասարութեանց ողջամտութեան մտաց քոց մեծութեամբ և [illegible] խոնարհութեամբ և ողորմութեամբ ասսուծոյ թափփն ի քէն հնացեալ փետուրքն մտաց քոց. և աղաւթս ի զմօրացն և հասանիս բարեացն աստուծոյ. որպէս ասէ մարգարէն, թէ լինի ասսուած ի բարու-թենէ զմանկութիւն քո. նորոգեսցի որպէս արծուոյ զմանկութիւն քո:

3 իջանէ.—ի ջուրց] ի ջուրն— աղբիւրն—եղեալ ի [illegible] թաթաւփի.—4 թափի.—4—5 նորոգի ամենայնիւ] [illegible] [illegible] զ[illegible] ի [illegible] [illegible] նորոգի փետուրքն:
6 ասակը] B չիք.—թէ] C չիք.—ով մարդ] B չիք.—որ] B [illegible] որ.—B ծերացար և հնացար.—ամաւքն և (C, C² չիք) չար] I չար և ամաւքն, B ամաւքն[illegible]թեամբ և չար.— 7 C գործովքդ.—C հոգովդ.—B առ աստուած.— հրով] C, C² հոգով.—8 մերկեաց զանձն քո] B մերկեա.—ի ջերմ արդարութեան] I ջերմ արդարութեամբ, B ջերմն արդարութեան. C, C² լուսոյ.—լուսոյ] I չիք.—8—9 արդարութեանց և] I, B, C, C² չիք—9 հաւասարութեանց] հաւասարութեանց, C ողջմտութեանց, C² ողջմտութեանց.—ողջամտ] C, C² չիք.—C, C² զմիտս քո և.—I մեծաւ յուսով, B, C, C² մեծ յուսով.—9—10 [illegible]թեամբ] B, C, C² չիք.—10. I, B, C, C² ողորմութեամբն.— B և թափին, C, C² թափէ.—I հնացեալքն, C, C² զհնացեալ.—11 փետուրք] I փետուրքն, B չիք.—B մտաց քո.—C, C² և զաւ աղաւթս.—I ի մտաց զմօրաց, B ի զմօրաց և [illegible] [illegible] [illegible] B.—12 որպէս] C որ——մարգարէն] I չիք, C, C² մ. դաւիթ.—I լինել—աս-տուած] C, C² չիք—12—13 ի բարութենէ զմանկութիւն քո. նորոգեսցի] I չիք.—13 I ար-ծուոյ, C, C² արծուի.— I զմանկութիւնս:

Եր. 62ag Արծուին յորժամ ծերանայ. բարձրանայ մինչև 'ի սաստ արեգակնն. և ջերմանայ և գայ 'ի վերուստ մեծ լուսաւորութեամբ: Նոյն իջեալ 'ի սառն աղբիւր մրրով և եղեալ թաւալի. և թափի 'ի նմանէ հնացեալ փետուրքն նորա. և նա մանկանայ և նորոգի ամենևին:

62 ag=70a B=13 C=13 C². 1 արծուին (B արծիւն) յորժ. ծ.] C, C² յորժ. ծ. արծիւ (C² արծիւն) որ է թռչնոց թագաւոր. յայն ժամ—C բարձրանայ.—մինչև] C, C² չիք.—2 ջերմանայ] C, C² յաւ'. թուլանայ (C² թուլանա) ամենայն փետուրքն. որ [illegible] (C² [illegible]) [illegible]—[illegible]թեամբ] B, C² [illegible]թեամբ, C [illegible]թեամբն.—3 ի սառն] B 'ի ջուրս և 'ի սառն, C, C² ի ջուրս—C աղբուր վ, C² աղբիւր վ.—թաւալի] C թաթաւփի, C² թաւ. թափի—C, C² թափին.—'ի նմանէ] C, C² յիւրմէն.—4 նորա] B, C, C² չիք.—ամենևին] B ամենեւին (այսպէս) ըստ նմա, թէ նորոգեսցի որպէս արծուոյ մանկութիւն քո. C փետուրն, C² փետրոյն.

ԿԲ. ԲԱՐՁՐ ԹՌՉՈՒՆ

(61 V=59 I)

Թռչուն մի սուրբ և ցանկալի, որ կոչի քարադդրիոն․ որ թէ հիւանդանայ մարդն մահու, բնաւ ոչ հայի ի նայ․ ապա թէ հիւանդն ոչ է մահու, նայ երթայ մերձ հիւանդին ցնծալով և բերանով շօշափէ զնայ և հարկանէ թևովքն և զցաւն քարշէ և զհիւանդն ողջացուցանէ։

Նմանեցանէ սաստիկ, թէ տէր[ս]մի Քրիստոս, յորժամ տեսանէ զհիւանդութիւնս, որ չունին կամք դառնալոյ ի մեղաց, և յանժամ դարձուցանէ զերեսն իւր ի նոցանէ․ ապայ որ զղջայ և գիտէ առ ի նայ, նայ ցնծայ Քրիստոս ի վերայ նորա և համբուրէ զնայ․ և թէպ սուրբ Հոգոյն հովանի լինի նմայ և պահէ զնայ։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՑ I 1 քարադր—2–3 ոչ է] որ չէ.—3 բերանով] կտուցն.—3–4 շօշափէ.—4 և զցաւն] ցաւ.—քարշէ.—4–5 ողջացուցանէ զհիւանդն։
6 սրտի.—7 ի մեղաց] չիք.—յանժամ.—8 զերեսս—զղջայ—առ նա—նայ] չիք.—
8–9 Քրիստոս ցնծայ.—9 թէպ սուրբ] սուրբ թևովք.—հոգւոյն] չիք.—10 լինի—զնայ] չիք։

ԿԱ·ա· 112ag Է թռչուն մի 'ի թագաւորաց տանն. և յորժամ մարդն հիւանդանայ, նա բերեն զհաւն մօտ 'ի հիւանդն։ Թէ ունիցի հիւանդն զարձ, որ առողջանայ, նա հաւն քաղցրութեամբ հայի 'ի հիւանդն և զիրկ արկանէ և զհով հարու թևօքն։ Իսկ թէ մահու լինի, հաւն խոժոռ հայի և դարձուցանէ զերեսն 'ի հիւանդէն և փախչի. և այն հաւուքն կարեն գիտել մարդիկք զմեռանիլն և զապրիլն։

Նմանէ։ Տէրն աստուածայ օրինակէ՝ և հիւանդն մեղաւորին. արարիչն աստուած հայի 'ի մեղաւորն, որպէս հայի հաւն 'ի հիւանդն. եթէ կամք ունի, որ դառնայ և զղջանայ, նայ աստուած քաղցրութեամբ 'ի մեղաւորն հայի և զիրկ արկանէ և համբուրէ. զի ոչ կամի զմահ մեղաւորին՝ այլ զդառնալն 'ի չար ճանապարհէն։ Իսկ թէ չունենայ կամք մեղաւորն դառնալ 'ի մեղաց, նա աստուած դարձուցանէ զերեսն 'ի մեղաւորէն։ Որպէս ասէ մարգարէն. դարձուցից զերեսս իմ 'ի նոցանէ՝ և ցուցից նոցա։

112 ag=97 B. ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՑ B 1 է] կայ.—'ի տանս թագաւորաց.—2 մարդն] ոչ.—նա] չիք.—զհաւն] զնա.—մօտ 'ի] մերձ.—2–3 ունիցի… առողջանայ] լա լինի հիւանդն.—3 հաւն] չիք.—4 հիւանդն] նա.—և զիրկ… թևօքն] չիք.—5 հաւն] նա. — խոժոռ.—6 կարեն գիտել] գիտեմն.—մարդիկ.—զապրիլն և զմեռանիլն.
7 թուցանէ] չիք.—7–8 արարիչն… 'ի մեղաւորն] չիք.—8 և որպէս—հայի հաւն] հաւն քաղցրութեամբ հայի.—8–9 եթէ… զղջանայ] չիք.—9 նայ աստուած քաղցրութեամբ 'ի մեղաւորն հայի] նոյնպէս և Քրիստոս 'ի զղջացեալսն.—9–10 և զիրկ… համբուրէ] չիք. — 10–11 զի ոչ կամի… ճանապարհէն] բան նմա, թէ ոչ կամիմ զմահ մեղաւորին. — 11–12 չունենայ… 'ի մեղաց] ոչ զղջանայ մեղաւորն.—12 'ի մեղաւորէն] չիք.—12–13 որպէս ասէ մարգարէն] բան նմա թէ.—13 զերեսս—նոցա] զինչ լինելոց իցէ սոցա ժամանակի։

ԿԲ. ԼՈՒՍԻՆ ԵՒ ԱՐԵԳԱԿՆ

(62 V=60 I=90 ag=156 D)

Լուսինն խաւարի և թերացեալ պակասի լոյս նորա. և գայ համբերէ արեգականն և առնու ի նմանէ կրկին զլոյս իւր։

Նմանեցանէ առակս, թէ՝ ով մարդ, մեղար և խաւարեցար լուսոյն աստուածային, որ կայր ի հոգի քո. և պակասեաց ի քէն շնորհքն. Հրի մի երկնաւորի թերահաւատութեամբ. այլ յուսայ ի Քրիստոս հաւատով և գնա առ նա զղջ[մ]ամբ և արտասուօք. և նա ծագէ ի լուսոյ իւրոյ ի հոգի քո և սրբէ զանօրէնութիւնս քո ապաշխարութեամբ։ 5

1 I, ag, D [illegible]—[illegible]] ag, D [illegible]—I, ag, D [illegible]—2 [illegible]] ag, D [illegible]—I, ag, D [illegible]—I [illegible], ag [illegible], D [illegible]։
3 [illegible]] ag, D [illegible] (D [illegible])—[illegible]] D [illegible]—[illegible]] ag, D [illegible]—I, ag, D [illegible]—I [illegible], ag, D [illegible]—4 [illegible]] D [illegible]—I, ag, D [illegible]—ag [illegible]—[illegible]] I [illegible]—I [illegible], D [illegible]—5 ag, D [illegible]—I [illegible], D [illegible]—ag, D [illegible]—6 I [illegible]—7 [illegible]] I [illegible], ag, D [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—8 I, ag [illegible], D [illegible]։

ԿԳ. ՄՐՋԻՒՆԱՌԻՒԾ

(63 V=61 I=93 ag=14 C=14 C²=159 D)

Սանմարգարէական լեառն մի կայ մրջիւն մեծագոյն քան զոչխար մի. գայ առիւծն և խառնակի ընդ նմա. և ծնանի նոցա զաւակ, որ կէս անձին առիւծ է և կէսն մրջիւն. և կոչեն զնա մրջիւնառիւծ. և յորժամ ծնանի գնայ առ մայրն. զի կերիցէ հունդ. և ոչ կարէ ուտել. զի հայրն մսակեր է. և գնայ առ հայրն. զի կերիցէ միս. և ոչ կարէ ուտել. զի մայրն հնդակեր է. և այնպէս երթայ և գայ առ հայրն և առ մայրն. և ի սովոյն սատակի։ 5

1 I. D [illegible], ag, C² [illegible] և C, C³ [illegible]—[illegible]] C, C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible]—ag, D [illegible], C, C² [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag, D [illegible], C² [illegible]—I, ag, D [illegible], C, C¹ [illegible]—2 ag, C, C² [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—I, ag, C, C² D [illegible]—C, C² [illegible] (C² [illegible])—[illegible]] C, C² [illegible]—2—3 [illegible]] I [illegible] ([illegible]), C, C² [illegible]—3 [illegible]] I [illegible], C, C² [illegible]—[illegible]] ag [illegible], C, C² [illegible], D [illegible]—I, C² [illegible], C [illegible], D [illegible]—[illegible]] I, ag, C, C², D [illegible]—I [illegible], ag [illegible], C, C², D [illegible]—[illegible]] ag, D [illegible], C, C² [illegible]—3—4 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], C [illegible], C² [illegible]—4 [illegible]] I [illegible], D [illegible]—I [illegible]—D [illegible], C, C² [illegible]—5 [illegible], C² [illegible]—I, ag, C², D [illegible]—C, C² [illegible]—[illegible]] I [illegible]—6 C [illegible], C² [illegible]—I, D [illegible], C [illegible], C² [illegible]—[illegible]] ag, C, C², D [illegible]—ag, C, C², D [illegible]—7 [illegible]] I [illegible]—I, D [illegible], C [illegible]—C [illegible]

Ուսուցանէ առաքեալ, թէ յայտնագոյնս վա՜յ ինձ չքաւոր անզգամ մեղաւորացն. զի ծնունդ են աստուածոյ արդարութեամբ և սուրբ աւետարանաւն. և գործելով ծնանին ի սատանայէ մեղաւք և անօրէնութեամբ. զինքն առ աստուած և հաւատան, որ կայ աստուած. և զինքն, որ զատ աստուածն կայ. և ոչ կարեն ասել զկերպարանսն աստուածոյ զօրութիւն և զապաշխարութիւն և զամենայն գործս բարեաց. զի մեղաւք կապեալ կան ի սատանայէ. և զինքն ի սատանայ մեղաւք. և ոչ կարեն ուրանալ զաստուած. և միաւորեալ են ի սատանայ անհաւատութեամբ և զիանն, որ աստուած կայ և յարութիւն. և այս այլս են կապեալ յաստուած հաւատով և են կապեալ ի սատանայ չար գործով. և ոչ են կատարեալ բաժին սատանայի և ոչ աստուծոյ. և այսպէս երթան առ աստուած հաւատով և առ սատանայ մեղաւք և հեշտասիրութեամբ. և կան .Ի. ամս և անհաւատ. և զայս մահն յանկարծակի և հանէ զնոսա յաշխարհէ. և լինին բաժին դժոխոց։

8 ի սկզբանն յաւելուն ag. D վայ ողորմելի (D զողորմելի) անձն իմ. որդեակ (D որդեակք) իմ. բանիցս պահեա (D պահեսցես). C. C¹ վայ եղկելի (C¹ զեղկելի) անձն իմ. զի— թէ յայտնապէս] I յայտնապէս թէ. ag. C. C¹. D չիք.—վայ ինձ] I վայ. ag. C¹. D չիք.—չքաւոր] I չիք.—8—9 D մեղաւորացս.—9 ծնունդ են] I. D ծնանի. ag ծննդեամբ.—9—10 աստուծոյ արդարութեամբ (I. D արդարութեամբն. C. C¹ արդարութեամբ) և սուրբ աւետարանաւ] ag սուրբ աւետարանին են աստուծոյ արդարութեամբն.—10 գործելով] ag. C. C¹. B չիք.—ag. D ծնանի.—ag սատանայ.—C մեղաւքն.—11 և հաւատան] ag. C. C¹ զի հաւատան.—C. C¹ աստուած կայ.—զինքն] I չիք.—12 որ] I չիք. ag. D զի.—կայ] I չիք.—12—13 I զօրութիւնն և զապաշխարութիւնն.—13 և] ag. D չիք.—զամենայն գործս] ag. D զգործս. C. C¹ զգործ.—14 կան] ag. C. C¹ են.—C ի սատանայ. C¹ ի սատանա.—15 և միայնորեալ] I և կամակից եղեալ. ag զի միաւորեալ. C միորին. C¹ միաւորին.—են] ag. C. C¹ չիք.—ի սատանայ] I սատանայի. ag չիք. D ընդ սատանայի.—15—16 անհաւատութեամբ և] ag չիք. C. C¹ անհ. զի. D անհաւատութեամբն. զի.—16 ag. D զիան.—աստուած կայ և յարութիւն] I յարութիւն կայ և հատուցումն գործոց բարի և չարի.—և] ag. D չիք.—I պահեա—17 են կապեալ] ag. D են կապեալք. C. C¹ կապեալ են.—D աստուած.—D հաւատովք.—են] I. D չիք.—կապեալ] I չիք.—I. D ի սատանայէ.—18 ag գործայ. D գործովք.—և ոչ են] I և ոչ. ag ոչ կարեն առնել. D ոչ կարեն առնել. C. C¹ ոչ են.—կատարեալ բաժին] I բաժին կատարեալ. ag. C. C¹ բաժին. D զբաժին.—ag. D ի սատանայէ.—D յաստուծոյ.—և] I. ag. D չիք.—18—19 պահեա երթան... առ սատանայ] I չիք.—19—20 մեղաւք և հեշտասիրութեամբ] I չիք և յառ. ոչ պահեա են և ոչ պահեան. C. C¹ չար գործով.—20 Ի. ամս] I. ag. C. C¹. D երկայն.—21 յանկարծակի և] I և յանկարծակի.—C զնոսա.—յաշխարհէ] I. ag յաշխարհէն. C. C¹ չիք.—և լինին] ag. C. C¹. D չիք.—22 դժոխոց] I դժոխոցն. C¹ դժոխոցն ի յաւելուն C Թ. վայ. C¹ վա Թ. վա։

ԿԴ. ՍՐԲ. ՆԻ ԽՐԱՏ.

(64 V=62 I)

Պատուէր և հրամանք ամենայն ի միաժողովեցան վասն խնդրոյ ինչ իրաց և առեն ի սպասաւորսն իւրեանց. գնացէք ի խնդիր կերակ-

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԿԴ. I 1 հրամք] հրամքն.—ի մի վայր—2 թէ գնացէք—

բոց յանձնայն ազգէ. զինչ և սահմանեալ է կերակուր նոցա. և յաւաղ նեխեալ ածխի ասաց. վասն աստուծոյ, որ ոչ մնասնաց, որ երթայ ի մի անձ յայգին վասն խաղաղի. և ասեն զարմացեալքն, թէ զու երթ. զի հնուս եա զարդեցն և նոյ արտադնչեր և ասէր զգեյն անեակ, որ զնա միայն ասացին։

Առակս ցուցանէ աստի, թէ՝ ով մարդիկ, թէ զինչ գործէք և կամ զինչ խորհիք. թէ չար և թէ բարի, թէ փարթամանանք և թէ աղքատանանք. զայգին Աստուծոյ մի մոռանաք՝ զայյն և զաղաչութիւն թիւն և զզջումն արտասուաց, որ է ողջոյն քաղցրաշնչական. որով աստուած կերակրէ և ցնծայ և ուրախանայ հանապազ։ Կ՚արձեալ ցուցանէ աստի այլ միտս, թէ պատահի, որ բան և գործն և խելքն մարդոյն ի դէպ լինի, բայց պատահելի չէ, որ շուտով յանձն առնու, մինչև յոլով աղաչելն զնայ։

3 ասհմա նեալ] ասհման.—4 [illegible]] չիք.—թէ [illegible]] չիք.—[illegible]—ար երթար] երթայր.—
4—5 ի մի [illegible]] մի [illegible] ի—5 և] չիք.—6 զարդեցն.—[illegible].—զգեյն] զգեյն
8 մարդիկ—թէ] չիք.—և] չիք.—9 թէ չար] չար.—փարթամանանք] փարթամանք.—
9—10 աղքատանանք] աղքատաք.—10 մոռանայք.—11 արտասուաց.—12 և ուրախանայ] ուրախանայ.—13 պատահէ.—բանն.—գործն.—14 բայց.—պատահելի] պատահի

ԿԵ. ԶԿՆԱՐՍ ՏԱՑԼ ԵՒ ԱՂԱՒՆԻ
(65 V=63 I=65 ag=73 B=138 D)

Կ՚աքն և աղաւնոյն եղեն եղբարք և գնացին արտաքս նստին. և ասէ աղաւնին ցկաքն. արի զաղէ քո ի գետն և ընդունեսցուք ձկունս և կեր ժամանակին ձկանցն. և երթեալ արի զալն զաղին ի ջուրն, նոյ պատահեցաւ և փախեաւ ազին զալուն. և ասէ աղաւնին. ահայ եղբայր, ամենայն զուրութեամբ քո ցանձ առեր և քարշէ զաղէ քո. զի բազում ձկունք ընդունեցան. երթեալ ցանցեաց, հասաւ ազին և նոյ

1 I. ag. B. D [illegible].—I. ag. D [illegible], B [illegible].—I [illegible] [illegible], B [illegible] [illegible].—ag [illegible], D [illegible] [illegible] ի [illegible].—և] I. ag. B. D չիք.—2 I. B. D [illegible].—I [illegible] [illegible] [illegible], ag. B. D [illegible].—[illegible]] D [illegible].—I [illegible] ag [illegible], B [illegible], [illegible].—և] ag չի.—ag [illegible], B [illegible] [illegible], D [illegible].—3 և կր] I կր.—B. D [illegible].—I [illegible].—և] I. ag. D չիք.—ag [illegible], B [illegible], D [illegible].—I. ag. B. D [illegible].—I [illegible].—4 նոյ] I [illegible], ag չիք, B [illegible], D [illegible].—ag. D [illegible] [illegible].—և [illegible] [illegible] [illegible]] I [illegible] [illegible] ի [illegible], ag. D և [illegible] [illegible], B [illegible] ի [illegible].—և] I. ag. B. D չիք.—[illegible] [illegible] (I. D [illegible])] B չիք և [illegible] [illegible].—[illegible]] I [illegible], B [illegible].—5 եղբայր] I [illegible], ag [illegible], B [illegible], D [illegible] ([illegible])—D [illegible].—I [illegible] [illegible], ag. B. D [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag. D [illegible], B [illegible].—[illegible]] ag. D [illegible] [illegible] (D [illegible]) [illegible] [illegible].—և] ag. B. D չիք.—քարշէ (I. ag [illegible]) [illegible] (I [illegible], ag. D [illegible]) [illegible]] B չիք — [illegible]] I [illegible].—6 բազում ձկունք (I ձկունս) ընդունեցան] ag [illegible] բազում է ընդունեցաւ, B [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], D [illegible] բազում [illegible].—B և [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible] [illegible], B [illegible] [illegible] [illegible], D [illegible] [illegible] [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag. D [illegible] ի [illegible], B [illegible] ի [illegible].—նոյ] I չիք.—

կերակուր մարդկր զամեն իւր և լալով ասէր. վայ է ինձ, թռչնոցս յաղթյս և ձուկն ոչ ըմբռնեցի։

Նշանակէ առակս, թէ այսպէս կարէ զմեզ սատանայ մերժել ի մահ և թափելն յայս կենացս ու յայն կենացն. վայ ու Ա. վայ։

7 ag [illegible] B [illegible] D [illegible] B [illegible] ag. B [illegible] B. D [illegible] I. B [illegible] ag [illegible] D [illegible] I. ag [illegible] B [illegible] I. ag. B. D [illegible] I [illegible] ag. B [illegible] D [illegible] —8 I [illegible] ag [illegible] B [illegible] D [illegible] B [illegible] I [illegible] B [illegible] D [illegible] B [illegible] I [illegible] B [illegible] D [illegible]

9 [illegible] ag. B [illegible] B [illegible] D [illegible] ag. D [illegible] B [illegible] B, D [illegible] —9—10 [illegible] B [illegible] —10 [illegible] I [illegible] ag [illegible] B [illegible] D [illegible] B [illegible] D [illegible] I [illegible] B [illegible] I [illegible] ag. D [illegible] B [illegible] I [illegible] ag [illegible] B [illegible] D [illegible] —10—11 [illegible] (I [illegible]) [illegible] ag, B, D [illegible]

ԿԶ. ՇՂԱՒԻՄ ԵՒ ԹՂԹԱՑՈՐ ՏԱԼՆ

(66 V=61 I=67 ag=74 B=139 D)

Նապաստակն խաբեաց զգայլն և հա նման թուխս ասանկը զի տարցէ ի գեղջն ամենուրեքն. և բերել կերակուր. և երբև գնաց գայլն ի գիւղն, թափեցան ի վերայ նորա շունքն և խածատելով վիրավորեցին զնա. և երբև եկն ազարմելի կենդանին, ասէ աղուեսն. ընդէ՞ր ոչ ցուցեր զԹուխսն. ասէ. այդ ցուցի. բայց Ա. շուն կայր, որ ոչ գիտէր զգիրն։

Նշանակէ առակս, թէ մի վստահիր և մի անկանիր ի մէջ վնաս-

1 I, B, D [illegible] —I [illegible] ag, B [illegible] —I, ag, B, D [illegible] ag, B, D [illegible] —I. ag [illegible] B [illegible] D [illegible] I [illegible] ag, B [illegible] D [illegible] ag, B, D [illegible] —2 [illegible] I [illegible] ag [illegible] B [illegible] D [illegible] I [illegible] ag [illegible] B [illegible] D [illegible] I, ag. B. D [illegible] —I, ag. B, D [illegible] —2—3 I [illegible] B [illegible] D [illegible] —3 I, ag. B. D [illegible] (D [illegible]) — 3—4 [illegible] I [illegible] ag. B [illegible] (B [illegible]), D [illegible] —4 [illegible] I. D [illegible] I [illegible] —ag. B, D [illegible] —I. B. D [illegible] —5 I [illegible] ag [illegible] B [illegible] D [illegible] ag. B [illegible] ag. B, D [illegible] I [illegible] ag. B, D [illegible] (ag [illegible]) —5—6 [illegible] I [illegible] ag [illegible] B [illegible] D [illegible]

7 [illegible] ag. B, D [illegible] I [illegible] ag [illegible] B [illegible] D [illegible] ag [illegible] B [illegible] D [illegible] B [illegible] —7—8 [illegible] ag. D [illegible] B [illegible]

զոյ եւ բազում ազգաց եւ անհերքելեաց. այլ խնամատարութեամբ փառօք ի գիւղս. եւ ի նոցին կամակատարաց եւ յանհնազանդաց։

8 I ի բազում—B ազգաց—I, ag, D անհերքելեաց, B անհերքելեաց մարդկանց—9 ի գիւղս] B ի նոցանէ. զի մի կարկեսցեն հոգով եւ մարմնով, D ի նոցանէ—եւ ի նոցին կամակատարաց] I եւ ի նոցա կամաց եւ կամակցացն, ag ի նոցին կամարարաց, B չկա, D ի կամարարաց նոցին.—եւ յանհնազանդաց] I, ag, B, D չկա

Ա(Ո)ւ. 66ag Ո՛վ յառաջագոյ, թէ աղուեսն գտանել թուղթ մի գըրեալ. եւ առեալ առ գայլն եւ ասաց. Ո՛վ չար ժամանակս աշխատեալ եմ եւ զմարգիլի բարեխօս եմ. ձգեալ եւ 'ի պարտէզ գիր եւ հուքմ եմ հանեալ. որ յաւէն զեզ եւ յաւէն զեհ՝ ուր հանդիպիս. աշխար մի քեզ տան եւ յաւէն տուն հու մի քեզ բաժին հանեն։ Ո՛ւյլ ոչ չուն եւ ոչ մարդ քեզ զահմաթ չառնէ։ Նոյ այնպէս խօսեալ գայլուն գն-ց զհետ աղուեսուն։ Նոյ յարձան գնացին, ինքն աղուեսն եկաց ի վար բլրի միոյ՝ յեզր գեղջն. եւ յուղարկեաց զգայլն ի գեղն, թէ գնա, առ զքո ըլափայն. եւ ես զթուղթս պահեմ. ով որ չառայ, նա ես ցուցանեմ, որ տան։ Նոյ գայլին հաւատացեալ. մինչդեռ երթայր յեզր գեղջն. յայնժամ մարդիկք եւ շներն ի մէջ առեալ կամէին սատակել. խոյ գայլն ձայնեաց առ աղուեսն, թէ բեր զպարանի հուքն. որ տեսանեն այս մարդիկս եւ հաւատան. որ պարանի հրամանաւն եմ եկեալ. խոյ աղուեսն պատասխանի տուեալ ասէ՝ ով գայլ. 'ի գեղէդ կարգացող չկայ՝ լսող չկայ՝ ի՞նչ կայ, որ թուղթ բերեմ. եւ այնպէս խօսեալ սատակեցին զըգայլն։

66 ag—5 D. ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ D 1 յառաջագոյն] ի յառաջագոյն—գտանել] գտաւ—2 այս] թէ այս—ժամանակ—3 զմարգելիս—ձգեալ—ի պարտէզն—հուքն] մեհք—4 հանել—յորդ—որ] որ եւ—5 ուլ] եւ ուլ—չունք—6 մարդիկս—այսպէս—խօսեաց գայլուն] զգայլն—գնաց] եւ ինքն գնաց—հետ—7 ի վար բլրի միոյ] բլրի մի—8 գեղջն—ուղարկեաց—8—9 ալափայն—9 ով որ] որ ով որ—10 գայլն—մինչդեռ երթայր] գնաց եւ մէջ եհան—գեղջն—11 սատակել չկա—12 զպարանին—13 պարանին—14 եւ ասէ—ի գեղջ—կարգացող—չկայ] կայ—լսող—15 չկայ] կայ—զթուղթն—այսպէս։

ԿԷ· ԽՈՒԶԱՐԿ ԵՒ ԱՂՈՒԵՍ ԵՒ ԸԱՌՆ

(67 V=65 I)

Խուզարկն արտաքսեալ ազատէր ի ծառ մի. զոյ աղուէսն եւ ասէ, թէ հրամայէ եւ էջ առ իս. զի փիլիսոփայ չունիմք. զի այսօր մեծ Կայսերականին տուն է Ցովանու. որ իմաստուն տանեմք. եւ նոյ ասէ. առակաւ մի հարցանել. մինչեւ եկեսցէ քեռին իմ, որ հանդիպի տաւ-

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I 1 խուզարկն—արտաքսեալ ազատէր] ազատէր—ի միբայ ծառի միոյ—աղուեսն—2 թէ] չկա—հրամայեա—փիլիսոփա—չունիմք—զի] եւ—3 տան եւ մեծ կայսերականին Ցովանոս—եւ նոյ] եւ խուզարկն—4 առակաւ—

Ն՞մ զառածեալ Երրեւ տատանեալ, զոյ քերթն և ամենն ի փող առցուէ- և բազում այլ ընդ այլոյ ձայնս տարածէր աղաւէսան։ Նաև խօ ասելն վայ թեն, թէ որպիսի զարշելի ձայնիւ կամէիր կատարել զասն մեծ Կարապետին Յովհան։

Յաւելանէ ասելն, թէ որ ներկել ջանայ ընկերին իւր, ինքն անկցի ի յորոգայթն, զոր գործեաց. որպէս Պրիսոսս Հրամանէ և Պաւլիթ և Աղամնն։

---

5 իրրև] և — տատանեալ] ենն տատանեալ — քերթն] քեան — 5–6 զփող առցուեսան — 6 առցուեան — 7 խօասելն — 8 զառածն

10 Հրամանէ] Հրամանեայ։

Կղ. 160ag Նաև յատակաց՝ թէ ագռաւն սմբէր էր 'ի ծառ մի. և ի մէջ գիշերին սկսաւ փառաբանել զաստուած և աղաղակէր անասնային ձայնիւ. լուեալ աղուեսն և գայ առ ագռաւն և ասէ. սուրբ քահանայ, էջ 'ի ծառէդ 'ի վայր. զի այսօր ասն է մեծի սուրբ Կարապետին. և փիլիսոփայ չունինք, որ կատարենք զասն։ Նաև ագռաւն. ասկաւ մի համբերեա, մինչև գայ քահանն իմ, որ հանգիստ ասն ասներմք. և իբրև առաւօտ եղև, գայր շուն մի քերց յանկարծակի և բռնեց զաղուեսն. և նա այլ ընդ այլ ձայնէր և գոռայր։ Նաև խոսքն. վայ ինձ, թէ այդպիսի զարշելի ձայնիւ կամէիր կատարել զասն մեծի սուրբ Կարապետին։

Յաւելանէ ասելն, թէ որ ջանայ ներկել ընկերին իւրոյ, ինքն անկցի յորոգայթն, որպէս Պրիսոսս Հրամայէ և Աղամն. որ փարէ։

---

160 ag=16 C=16 C²=30 D—1 Նաև յատակաց՝ թէ] C, C² չիք—C² ագռաւն, D ագռաւն—C, C² սմբէր—C, C², D բարձր ծառ մի.—2 և] C չիք—ի մէջ] D մէջ—3 լուեալ] C, C², D լսեց—C աղուէսն, C² աղուեսն—C² ագռաւքն, D ագռաւն—4 C² ծառէս—մեծի] C, C², D մեծ—սուրբ] C, C², D չիք—5 C չունինք—C որ մեծ—C, C² կատարենք, D կատարեն—C, D զասն—C, C², D և ասէ—C² ագռաւքն, D ագռաւն—5–6 C, C², D համբերէ—6 D քահն—C, C², D հանգիստ—C² ասնենք, D ասնենք (*)—և] C, C², D չիք—7 C, C², D գայ—քերց] C, D քերձ, C² քերծ—C հանկարծակի—C բռնեց, D բռնեաց—C զաղուէսն, C² զաղուեսն—8 C, D ընդ այլոյ, C² ընդ այլոյ—C, C², D գոռէր—C խօսքն, D խօսքն—8–9 այդպիսի] C² այսպիսի, D որպիսի—9 C² ձայնիւ։

10 ներկել] D չիք—C, C² ընկերի իւր, D ընկերին իւր—11 C յորոգայթ, C² յորոգայթ, D ի յորոգայթն—որպէս] C որ—D թագաւորն. թէ փորէ ընկերին զօ հորն զանձն զօ—Աղամն] C Աղամնն (*), C², D Աղամնն—որ փարէ] C, C² չիք, D ասէ. [որ] փորէ խոր ընկերին, ինքն անկցի և այն։

ԿԸ. ԱՂՈՒԵՍՆ ԵՒ ԳԱՅԼ

(68 V=66 I=68 ag=77 B=15 C=15 C²)

Աղուեփեան հանեալ զգամփիրն յորոգայթն, երթայ առ գայլն և ասէ. Ով եղբայր, եկ առ գամփիրն և կեր. զի ուրախութ է. և ես ի պար կեմ: և եկն գայլն և Ջանաց սպանել զգամփիրն. և անկաւ որոգայթն և թաւալ պանդիրն և էառ աղուեփեան և սկսաւ ուտել: Սաէ գայլն. վայ եղբայր, մի ու ուեր. ուրախութ է ասքա, որ չէ բարեկամաց քեզ ասասուած. և ասէ աղուէսն ցգայլն. թէ ուրախութն այդ էր, որ ի պարտէզդ անկաւ. և այդ է բարեկութեան ասաուածոյ. և սկսաւ գայլն ցանձել յայս կուա և յան կուա. և աղուէսն ասէ. ընդ ներյնդ և ես ցանցեցի երբեմն և ոչ գերծայ. և ասէ գայլն. վայ է ինձ. զի ներքեւ չարալլար. և ասէ աղուէփեան. ով եղբայր, զա չես վայր մինչև գայ ամեր որոգայթիգ:

---

1 C, C² [illegible] (C [illegible]) [illegible] (C² [illegible]).—[illegible] (I, ag, B [illegible]) [illegible] (ag [illegible])] C, C² [illegible] (C² [illegible]).—[illegible] (ag [illegible]) [illegible] (I, B [illegible], ag [illegible])] C, C² [illegible] (C [illegible]) [illegible].—[illegible] I, ag, B [illegible], C, [illegible], C² [illegible].—2 I [illegible], ag, B, C [illegible].—[illegible] (ag [illegible]) [illegible] (C [illegible]) [illegible] I [illegible].—[illegible] I [illegible], B, C, C² [illegible].—[illegible] I [illegible], ag [illegible].—2—3 [illegible] I [illegible], B [illegible], C [illegible], C² [illegible].—3 [illegible] C, C² [illegible].—[illegible] ag, B [illegible], C, C² [illegible].—[illegible] I [illegible], ag, B [illegible], C, C² [illegible].—[illegible] I [illegible], ag, B [illegible], C, C² [illegible].—[illegible] C, C² [illegible].—3—4 [illegible] (ag [illegible]) [illegible] (I, ag [illegible]—ag [illegible]—) [illegible] (ag [illegible]; C, C² [illegible] C [illegible])] B [illegible].—4 [illegible] ag, C, C² [illegible].—[illegible] I [illegible], B [illegible].—I, ag [illegible], B [illegible], C² [illegible] B, C, C² [illegible].—[illegible] ag, B, C, C² [illegible].—[illegible] (C² [illegible])] B [illegible].—I, ag, B, C, C² [illegible].—[illegible] I [illegible] ag [illegible], B [illegible].—5 I, ag, B, C, C² [illegible].—[illegible] (C [illegible]) (I [illegible]) [illegible] (C, C² [illegible])] ag, I [illegible] (B [illegible]) [illegible] (B [illegible]) [illegible] (B [illegible]).—C, C² [illegible].—[illegible] C, C² [illegible], ag, B [illegible].—[illegible] I [illegible], C, C² [illegible].—[illegible] I, ag, B, C, C² [illegible].—6 I, ag [illegible], B [illegible], C² [illegible] C, C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible].—[illegible] I, ag, B, C, C² [illegible].—[illegible] I, ag [illegible], B [illegible].—[illegible] ag [illegible], B [illegible].—[illegible] ag, B, C, C² [illegible].—[illegible] I [illegible], ag [illegible], B [illegible], C, C² [illegible].—6—7 [illegible] B, C² [illegible], C [illegible].—7 [illegible] (I [illegible]) [illegible] (I, ag [illegible]) [illegible] (I [illegible]) [illegible] B [illegible], C, C² [illegible], I [illegible].—I, ag, B, C, C² [illegible].—[illegible] I [illegible], ag [illegible], B [illegible], C, C² [illegible] (C² [illegible]).—7—8 [illegible] I, ag [illegible], B [illegible], C, C² [illegible].—8 [illegible] (I [illegible]) [illegible] (I [illegible])] ag [illegible] B, C, C² [illegible].—[illegible] ag [illegible], B [illegible], C, C² [illegible].—[illegible] B [illegible].—8—9 [illegible] ag [illegible], B [illegible], C, C² [illegible].—9 [illegible] I [illegible], ag, B, C, C² [illegible].—[illegible] I, B [illegible].—[illegible] C, C² [illegible].—[illegible] I, ag, B [illegible], C, C² [illegible].—[illegible] I [illegible].—[illegible] I, ag, B, C, C² [illegible].—C, C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible].—I, ag, B, C² [illegible].—[illegible] I, ag, B, C, C² [illegible].—10 I, ag, B [illegible], C [illegible], C² [illegible].—[illegible] C, C² [illegible].—[illegible] I, ag [illegible], B [illegible], C, C² [illegible].—[illegible] I, ag, B [illegible], C, C² [illegible].—[illegible] B, C, C² [illegible].—[illegible] (I [illegible]) [illegible] (I [illegible], ag [illegible])] B [illegible], C, C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible] (C² [illegible]). [illegible] (C² [illegible]) [illegible]

Ցուցանէ առաքս, թէ աղատ լեր, որ չէ խարխս ի ստամոքսէ և ի ներքոյ մարգիւնէ. զի կարէ ստամոքս զմարդ ի մեղս և ի հեշտութիւն, և յանձնամն սա վա՜յ անձին քո, որ զայդ Քրիստոս ի դատաստանի։

---

11 առաքս] ag, B չիք—աղատ] ag, B ազատ, C, C² ... —լեր] C, C² ... —որ] I, C, C² չիք—չէ խարխս] I ոչ խարխս, ag չխարխս, B չի խարխի, C, C² չիք—12 և ի ներքոյ մարգիւնէ] I, ag չիք, B և ի ներքոյ մարգին, C, C² և ի ներքոյ (C² ներքոյ) մարգոյ (C² մարգոյ)—զի] I չիք—կարէ] I չիք, B զի անկանի ի կարս և յայ- գայթս նայս—ստամոքս զմարդ] I, B չիք, ag, C, C² չունի ստամոքս—12—13 ի մեղս և ի հեշտութիւն] ag ի մեղս և ի հեշտութիւնս, B չիք—13 և] I չիք—յանձնամն] I, B յանձ- նամն, ag յանձնամն սպա, C, C² սպայ (C² սպա) յանձնամն—C, C² վայ սաս—անձին քո] B անձինդ, C, C² անձին քում—որ] I, ag, C, C² յորժամ, B երբ—13—14 ի դատաստանն] I ի գատ, ag ի դատն վերջին, B ի դատաստանն, C, C² և յետ ահեղ դատաստանն։

Մե՛ւս. 75 F Տեսանել աղվեսուն հոր մի և 'ի վերայ ախտանոս և կոտր մի պանիր 'ի վերայ և առնուլ աղվեսուն բաղար և ներս 'ի զանէն սուս, թէ կատանէմ. և էկեալ գայլուն տեսանել և ասաց. ի՞նչ կու ուտես. և ասաց, թէ հաց մի պանիր գտայ և ուտիմ. կոտր մի կուտեմ. և գնաց գայլն, թէ ես այլ կու ուտեմ։ և անկաւ 'ի հորն. և պանիրն 'ի լուսին ըներ. և առնուլ աղուէսուն պանիրն և գնաց 'ի գորն ի վեր. և ասէր գայլն. վայ զանտեր. և ասաց աղուէսն. թէ ես եմ յանուէր, որ 'ի գորս 'ի վեր կու երթամ, թէ չէ քեզ հիմա հազար անէր գայ։

ԿԲ. ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ՍԱԳ

(69 V=67 I)

Աղուէսն եմուտ առ սագերն ուտել զնոսա. և նոցա բնութիւն է, որ ողան ձայնիւ. և ասէ աղուէսն, թէ զուք սուտ էք, նայ ես կարիք սուտ եմ և սուտ։

Ցուցանէ առաքս, թէ մարդոյ որ կարէք լինիլ, նայ ոչ խուսափ յառնեան. և ընդ քեզ ասէ, թէ մի խուսափր փառն իմ, զու մի խուսափր, որպէս աղուէսն և սագն։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I 1 աղուէսն եմուտ—ուտել.—2 աղուէսն.—սուտ] սուտ.—2—3 նայ ես կարիք] նա ես այլ կարեմ—3 սուտ եմ և սուտ] սուտեմ։
4—6 ցուցանէ... սագն] չիք։

Հ. ԱՒՁ ԵՒ ՀՈՂԱԳՈՐԾ

(70 V=68 I=71 ag=142 D)

Մտեալ նորա ընկերին Հողագործի միոյ. և եկեալ ի գետ ինչ առեալ ի ծոց իւր զաւձն անցին ընդ գետն և աւձն ոչ կամեցաւ ելանել ի ծոցոյ նորա. և գնացին ի դատաստան թագաւոր գազա-նաց. և ոչ արարին դատ ի մէջ նոցա. և եկեալ առ աղուէսն ասեն. արայ մեզ դատաստան. խնդրեաց աղուէսն զպատճառն և ասէ. միոյ-կանմի դատաստան ես ոչ կարեմ առնել. եղ աւձ զաւ ի ծոցոյն և ե-րես յերես առաջէք ինձ զբանս ձեր. և իբրև եղ աւձն ի ծոցոյ նորա և գնաց կանգնեցաւ, ասէ արիեաց աղուէսն Հողագործին, թէ Հար զնոյ մտատանջեաց, որ ի ձեռք է, և սպան և նոյ հարեալ սատակեաց զաւձն և սկսաւ գալարել. գայ աղուէսն և խաթանէն ողորգէ զաւձն և ասէ, թէ անիրաւեցեր ես, զու այսպէս ողորդ կացցիր.

Նմանեաց առակս, թէ ոչ այսպէս կացցիր ի նենգաւոր մար-դոյ. և մի չարհե մտաւորութեան առներ ընդ նոսա։ Պարծեալ

---

1 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], D [illegible] —Հողագործի միոյ] ag [illegible] D [illegible] —ի գետ ինչ] D [illegible] [illegible] ընդ գետն և [illegible] —2 ի ծոց իւր զաւձն] ag [illegible] D [illegible] —[illegible]] ag [illegible] D [illegible] —I. ag. D [illegible] —3 գնացին] D [illegible] —ի դատաստան] ag. D [illegible] —3—4 թագաւոր գազանաց] I [illegible] ag [illegible] D [illegible] և [illegible] —4 ոչ] ag [illegible] —արարին] D [illegible] —դատ ի մէջ նոցա] I [illegible] ag [illegible] D [illegible] —եկեալ] ag. D [illegible] —I [illegible] —5 արայ մեզ] D [illegible] —դատաստան] I [illegible], D [illegible] —խնդրեաց աղուէսն] I [illegible], ag [illegible] D [illegible] —I, ag. D [illegible] —և ասէ] ag [illegible] —5—6 միոյկանմի] I [illegible] ag [illegible] D [illegible] —6 դատաստան] ag. D [illegible] —ես] I. ag. D [illegible] —առնել] I [illegible] ag. D [illegible] —աւձ] ag. D [illegible] —զաւ] I. ag. D [illegible] —I ի ծոցոյ [illegible] —6—7 երես յերես] I [illegible] ag [illegible] D [illegible] —7 առաջէք ինձ] I. D [illegible] ag [illegible] —զբանս ձեր] I [illegible] ag [illegible] D [illegible] —և] I. ag. D [illegible] —եղ աւձն] ag [illegible] D [illegible] —ի ծոցոյ նորա] ag [illegible] —8 և] ag [illegible] —գնաց] I. ag. D [illegible] —կանգնեցաւ] I [illegible] ag [illegible] D [illegible] —[illegible]] ag [illegible] —աղուէսն] I. ag [illegible] D [illegible] —9 մտատանջեաց] I [illegible] ag [illegible] D [illegible] (I [illegible]) է] ag. D [illegible] —և սպան] I [illegible] ag. I [illegible] —և նոյ հարեալ] ag [illegible] D [illegible] —I. ag [illegible] D [illegible] —10 զաւձն] D [illegible] —I [illegible] ag [illegible] D [illegible] —գայ] ag [illegible] —I. ag. D [illegible] —[illegible] ողորգէ զաւձն] I [illegible] ag. D [illegible] (D [illegible]) [illegible] —11 թէ] I [illegible] —զու] I [illegible] ag [illegible] D [illegible] —[illegible]] I [illegible] ag [illegible] D [illegible] —ag [illegible] D [illegible] —ag [illegible]

12 [illegible]] ag. D [illegible] I. D [illegible] ag [illegible] —կացցիր] I. D [illegible] ag [illegible] —12—13 D [illegible] —13 չարհե] I. ag. D [illegible] —առներ] I [illegible] ag. D [illegible] —I ընդ [illegible] —I և [illegible] —

և տեսանես այս յուցանէ, թէ զնոյն և զնմանաւոր մարդն ազդէ զատաւորն և թագաւորն և ամենայն որ, որ ի վերայ կացցէ լինել և տանուտէրն և մեծամեծքն։

14 և] I. ag. D չէ.—տեսանես] I. ag. D չէ—այս] I չէ. ag. D [illegible]—յուցանէ, թէ] I չէ. ag [illegible] D [illegible]—ag. D [illegible]—ag [illegible] D [illegible]—15—16 և թագաւոր... մեծամեծքն] ag. D չէ.—15 I [illegible] է.—16 I տանուտէրքն։

Առ. 19 C Մ'այր չնաշխարհն մի էառ զլուծքն ու գնաց հուցելոյ զարտն. եհան զչուխայն ու զՀացն ու եդիր ի վերայ և սորա զխըր բանն, մինչև քաղցեաւ և լուաց զերեսն և եկն առնուլ զՀացն. երաց զՀացն և եւես օձ մի կասուել. եթող և փախեաւ. ձայնեաց օձն և ասէ առ նայ. ո՞յ եղբայր, մի վախենայր. արեկ առ իս, որ լինենք ընկերք, որ երդնում քեզ ու զու ինձ, որ նենգութեան չ'լինի ի մեր մէջն. Հաւատաց այրն. և երդուան մէկ մէկի Հետ. ասէ այն մարդն, թէ Հրամայեցէք, ընկերնոս, որ երթամք ի մեր տունն. ասա զիմ ազգայքն և պատմեմ զքեզ կաթամբ. և գնացին. Հանդիպեցաւ գետ մի. մտաւ մարդն, որ անցանէր. ասէ օձն. ընկերնոս, առ ի գիրկս զիս. զարձ էառ զինքն ի գիրկն. սահեցաւ և մտաւ ի ծոցն, պատատեցաւ զանձամբն և եառ ի յիրար. և այն մարդն մերձ է մեռանել. եկաց բազում ժամանակս և գնաց մարդն առ բազումս. և ոչ արարին զատաստան. և եկեալ առ աղուեսն և ասէ. արայ զատաստան. խնդրեաց աղուեսն զպատմեան և առեաց զմարդն և թօլեաց զօձն և ասէ. փախանի զատաստան ոչ կարեմ առնել. ել ի ծոցոյդ և երես ընդ երես ասացէք ինձ զբանս ձեր. իբրև ելաւ օձն ի ծոցոյն և կանգնեցաւ, աչաւք արար աղուեսն մարդոյն. և նայ եՀար և սպան զօձն մատաւարաւն, որ կայր ի ձեռին. և ակառ օձն զալարել. զայ աղուեսն և թաթաւի մէկնեաց զօձն և ասէ. եթէ ընկերնոս լինես, զու այսպէս ըղորդ կացիր։

Յուցանէ առակս, թէ նենգաւոր և անիրաւ մարդէ ի զառ կայ և պատրաստ կայ. և այլ ցուցանէ, թէ մարդն բանի մանուկէ, ի Հետ մեղաց չըլլի. և յարեամ նեղանայ և յաւեայ պակասի, ոչ պաՀոց է և ոչ աղօթիցս յայնժամ կուզորդի Հետ առաւծայ։

19 C=19 C². [illegible] C² 1 [illegible]] [illegible]—2 ի [illegible]] ի [illegible]—4 [illegible]—5 [illegible]—7 Հետ] [illegible]—7—8 Հրամայեցէք—8 [illegible]—10 [illegible]—11 [illegible]—12 [illegible]—13 [illegible]—14 [illegible]—15 [illegible]—[ոչ կարեմ] [illegible]—16 ի ծոցոյս—17 [illegible]—18 [illegible]—19 [illegible]—20 [illegible]
21 ի նենգաւոր—յանիրաւ մարդը.—22 պատրաստ կայ] պատրաստ.—23 [illegible]—24 աղօթիցս

ՀԹ· ԱՌԱԿ [illegible]

(71 V=69 I=80 ag=149 D)

Աղուէս քաղցեաւ և եմուտ ի հոր մի [illegible] և [illegible], թէ գտանիցէ ինչ [illegible] ի հորն և [illegible] [illegible] և ասէ. վայ ինձ, զի ոչ [illegible] [illegible] [illegible] և ոչ [illegible]։

Նշանակէ առակս, թէ՝ ով մարդ, մի [illegible] ի [illegible] [illegible], զի [illegible] է [illegible] և [illegible] և յետոյ [illegible] [illegible]։

1 I, ag [illegible]—ի] I [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag [illegible] D [illegible]—և] ag. D [illegible]—ag [illegible].—2 ի [illegible]] ag ի [illegible], D ի [illegible].—3 [illegible]] ag, D [illegible] 4 [illegible]] ag, D [illegible]—ի [illegible]] ag ի [illegible], D [illegible].—5 [illegible]] I, D [illegible].— I [illegible], ag, D [illegible].—և] I, ag, D [illegible]—[illegible]] I [illegible]—[illegible]] I ոչ [illegible], ag [illegible], D [illegible]

Հ[illegible]· ԱՌԱԿ [illegible]

(72 V=70 I=81 ag=82 D)

Աղուէսն ի գետն անկաւ և եղև [illegible] և [illegible] [illegible] մարդկան մի [illegible]. զի եկանէ ի գետէն. և [illegible] և [illegible] ի գետէն. և տեսեալ [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible], զոր [illegible] [illegible]. [illegible] ի յերկրի գետին և ասէր, թէ [illegible] ինչ կարէք առնել. [illegible] [illegible], որ [illegible] [illegible]. և [illegible] շարժեցաւ [illegible] գետին. և ետես աղուէսն [illegible] ի [illegible] ի վեր ի գետն. և [illegible] [illegible] [illegible] և ասէ. ով [illegible], եւ ի [illegible] [illegible] մարդկան [illegible]. որ բերեալ զոր [illegible] քեզ։

Նշանակէ առակս, թէ ոչ է [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

1 I, ag, D [illegible]—եղև] ag, D [illegible].—I, ag, D [illegible].—2 [illegible]] I, ag. D [illegible]—I; ag, D [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], D [illegible].—ի [illegible]] D [illegible]—և] I [illegible]—[illegible]] I, D [illegible] ի [illegible], ag [illegible] ի [illegible].—և (I [illegible]) [illegible]] ag, D [illegible]—3 ի [illegible]] I, ag, D [illegible]—և [illegible]] D [illegible]—[illegible]] ag ի [illegible], D [illegible]—և] D [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag, D [illegible]—[illegible]] D [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag [illegible].—4 [illegible]] ag [illegible] և [illegible], D և [illegible].—ի, [illegible]] I, ag, D [illegible].—ag, D [illegible].—[illegible]] I, D [illegible].—4—5 [illegible] (ag [illegible]) [illegible]] I [illegible], D [illegible].—5 [illegible]] I [illegible], ag, D ի [illegible].—[illegible]] D [illegible].—և [illegible]] I [illegible], D և [illegible]] I [illegible], D [illegible].—6 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], D [illegible]—[illegible] ի [illegible] ի [illegible] ի [illegible]] I [illegible] և [illegible] ի [illegible] ի [illegible], ag [illegible] ի [illegible], D [illegible] ի [illegible].—և [illegible]] D [illegible].—7 [illegible]] D [illegible].—[illegible]] ag, D [illegible]—ի [illegible]] I, D [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], D [illegible].—8 [illegible]] ag [illegible], D [illegible] և [illegible].—[illegible] (ag [illegible]) [illegible]] D [illegible]
8 [illegible]] ag [illegible], D [illegible]—թէ] I թէ [illegible]—[illegible]] D [illegible].—

զոր ի նեղութեանն քո ունիցիս. այլ հասցէ և կատարեսցէ և լիցի քեզ զօրութիւն քո և զհանգիստ նեղութեան քո մի մոռասցես.

9—10 զօրութ[illegible] [illegible]. զոր… ունիցիս (I ունիցիս ես)] AG զօրութ[illegible], զոր ունիցիս որ [illegible] ի նե-ղութեան [illegible]; D [illegible].—10—11 այլ հասցէ և կատարեսցէ և լիցի զօրութիւն (զօրութիւնս) քո] AG [illegible], D այլ հասցէ և կատարեսցէ և լիցի զօրութիւն, որ [illegible]. և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] է, որ [illegible] [illegible] ոչ [illegible] և ի [illegible] ի [illegible] [illegible]. և թէ [illegible], [illegible] [illegible].—11 և զհանգիստ (I յաւ․ քեզ. AG զհանգիստեան) նեղութիւն (I յաւ․ նորա, AG նեղութիւնն) մի մոռանար] D և յիշէ զոր [illegible].

Յոհ. 104 B Աղջիկն մի 'ի գետն յանցանէր և ընկաւ 'ի ջուրն. կանչէր և ասէր. է՛ սուրբ Գէորգ, է՛ սուրբ Գէորգ, հասիր ինձ և հան զիս այս յարկէս. ես քեզ մէկ մոմեղէն խունկ բերեմ. հասաւ իսկ սուրբ Գէորգ և եհան զնայն. ազատեցաւ ի գետոյն և ի յահէն և երթայր հետ զարմիչոց մի. նստաւ արանչէր և ասէր. զգեշս և զատափս ասէսք. որ քանի յաշխարհս մարմնով կայիք սուրբքն, նա ի վերայ կառաց և ի վերայ ձիոց կայիք և զաշխարհս լուսուցեալ էիք. Ա՛յ որ ի մարտիրոսացան, տառապեալ սիրելի եղեն. ամ հիմա կաշար կառնուն և մայր հուփրիկն զմարգն ի նեղութենէ. ասաց և աղուեսն զայս ասէր. յանկարծակի շարժեցաւ փուշ գառն և 'ի վրան հուրլէր. կանչեց աղուեսն և ասէր. հասիր սուրբ Գէորգ. ես մոմեղէն ու կէս բերեմ քեզ խունկ. ազարմեցաւ և հասաւ, օգնեց սուրբն Գէորգ և ազատեց զնա. չի կեցաւ աղուեսն ի լուր. երթայր անհոգ անանչէր և ասէր. ահա այլատակ ասէսք. ո՞ւստի է ինձ խունկ, որ քեզ բերեմ, սուրբ Գէորգ. ո՛վ եմ ես, պէզիրկան եմ թէ խանութպան. ո՞ւստի է ինձ խունկս. ոչ ես ունիմ, ոչ քեզ բերեմ. մինչդեռ զայս ասէր և արանչէր, յանկարծակի հանդիպեցան նմա որսորդք և թողին 'ի վերայ զշերմերն. նա աղուեսն վազէր և կանչէր. վա՛յ, վա՛յ որբոց պարտականիս. է՛ սուրբ Գէորգ, հասիր ինձ յօգնութիւն. ես ի խնդիր մաղմանին եմ եղեալ. որ տանէի քեզ զխունկս. և զառն մի այլ բերեմ քեզ. նա չի հասաւ. կալան զնա շներն և 'ի տարէ սար տանէին. նա զայթէր և ասէր, թէ վա՛յ որբոց պարտականիս. և կալեալ զնա կենդանի քերթեցին և թողին. ապա երեւեցաւ նմա սուրբն Գէորգ և ասէ. է՛ շուն խաբեբայ, արեամբ ես ներկեալ, բայց մարտիրոս ոչ լինիս. այլ պարապ մեռանիս։

Այս այն մարդ է, որ տառապեալ խառնակեալ կամ խաչի կամ եկեղեցւոյ կամ որբոց կամ մարդոյ և յետոյ խաբէ և չի տայ. նա ինքն ասանուս, թէ ինչ բերէ վրան Աստուած կամ սուրբք նորա. վասն

այն [illegible] առնել [illegible] ըստ [illegible], թէ [illegible] և [illegible]ցէր. ապա թէ ոչ, յետոյ [illegible] հանդերձ [illegible] [illegible] և [illegible]։

Հմր. 23 C [illegible] ի գետն [illegible] և [illegible] և [illegible]. [illegible] և [illegible] ի [illegible] և [illegible] և [illegible], զոր [illegible] և [illegible], թէ [illegible], ի՞նչ [illegible] իմ [illegible], որ ի [illegible] և [illegible] մի [illegible] ի [illegible]. [illegible] և [illegible] և [illegible] և [illegible]. ո՞վ [illegible]. [illegible]՝ ի [illegible], որ [illegible], զոր [illegible] եմ։

[illegible], թէ չէ [illegible], զոր [illegible] ի [illegible]. այլ [illegible] և [illegible]։

23 C=23 C². [illegible] C² 1—2 [illegible] և [illegible].—3 [illegible]] [illegible].—4 ի՞նչ] զի՞նչ.—ի [illegible]] [illegible].—5 [illegible] մի [illegible].—5—6 և [illegible]] ի [illegible] ի [illegible].—6 [illegible]։
10 [illegible]] [illegible].—ի [illegible]] ի [illegible]։

ՀԴ. [illegible]

(73 V=71 I=36 ag=82 ag=99 B=150 D)

[illegible] մի [illegible] և [illegible] ի [illegible] և [illegible] և [illegible]. [illegible], զի [illegible] է [illegible]. զի [illegible] է ի [illegible] և [illegible] իմ. և ի [illegible] իմ [illegible] մի ոչ [illegible]։

1 I [illegible] մի. 36 և 82 ag, B [illegible] մի. D [illegible].—I, 36 և 82 ag, B, D [illegible]] 36 ag, B և [illegible], 82 ag [illegible], D չիք.—[illegible] և [illegible]] I [illegible], 36 ag, B [illegible], 82 ag [illegible] և [illegible], D չիք.—[illegible]] I, 36 ag, B, D չիք, 82 ag [illegible].—1—2 ի [illegible]] I [illegible], 36 ag, B չիք, 82 ag ի [illegible], D և [illegible] և [illegible] և ոչ [illegible] մի ի [illegible]] 36 ag, B [illegible] (B [illegible]) և [illegible], 82 ag [illegible], D [illegible]] 36 ag, D չիք.—3 [illegible]] I [illegible], 36 ag [illegible], B [illegible], 82 ag [illegible], D [illegible].—[illegible]] 36 և 82 ag, B, D և.—B [illegible].—[illegible]] I, 36 և 82 ag, B, D չիք.—ի [illegible]] I ի [illegible], 36 ag ի [illegible] իմ, B [illegible] իմ [illegible].—և [illegible]] I, D և [illegible], 36 ag, B չիք.—իմ] I, 36 ag, B չիք.—ի [illegible]] 36 ag [illegible], B [illegible].—[illegible] իմ] 36 ag, D չիք.—[illegible]] I, 36 ag, B, D չիք.—[illegible] մի] 36 ag, B չիք, 82 ag, D [illegible].—[illegible]] 36 ag, B ոչ [illegible]։

Ցուցանէ աստ, թէ փառք և մեծութիւն աշխարհիս միայն զազրագործն ունի և բղխագործն և յետոյ ոչ երկիր արէք. զի սուտ է և անցաւոր և խարող և չէ օգուտ։

5 աստէս] 36 և 82 ag, B, D չիք.—թէ] 36 ag չիք, 82 ag եթէ.—աշխարհիս] 36 և 82 ag յաւ. զերդ երազ է և, B զերթ երազ և, D երազ է և.—6 82 ag, D անցան.—I, B, D զբաղանս, 36 ag զզբաղանս, 82 ag զբաղանս.—B յետոյ.—B չ.—I երկէ, D երկրէս.—արէք] 36 ag չիք, 82 ag արէք, B ամէն.—6—7 սուտ է և] 36 ag, B չիք.—7 I, 36 և 82 ag, B, D անցաւոր.—և] B է.—խարող] 36 ag խարող է, B յաւ. և սուտ, D չիք.—և չէ օգուտ (I անօգուտ)] 36 և 82 ag, B, D չիք.

ՀԴ. ԸՂՁԻՒՆ ԵՒ ՋՐԻՀ

(74 V=72 I=63 ag=98 B=63 D)

Մարգարէն երգէ զորէն մի և կարծեաց, թէ Մովսէսի պատմութիւն է, զոր կոչուա. զի զրկող էր, թէ յաւուռարեր. և զգեցաւ զնոյ յանձանօթութիւն ժամանակին. և զլրեհն ջերմացեալ այրէր զնոյ. և զգեցաւ զնոյ ի ձմեռնոյին ժամանակին. և մեկր. և հաննեալ կանխեաց զնոյ և սկսաւ ջուր արկանել ի նմայ. զի կարծեաց, թէ ջրոյ ամանն է. և ոչ լուաւ ջրով. և բարկացեալ եհարկ զնոյ ի ծով խորոս և ասէ, թէ երթ ի կորուստ. զի կարի անօգնական ես. ոչ ես զգեստ ամառան և ոչ ձմեռան և ոչ ամանն ջրոյ. այսպէս կարծեմ, թէ փառք ես յորովայնոյ և արքայութեան մարդոյ, որ անկուշտ լինի։

1 I, ag, B, D արջառն.—I, ag, B, D եղբօ.—I, B, D զրեհ. ag զրեհ—կարծեաց] B կարծեց, D առաջ.—թէ] D չիք.—1—2 Մովսէսի պատմութեան (I պատմութեանն)] ag, D այս է (D յաւ. առաջին) պատմութեանն Մովսէսի, B այն է Մովսէսի պատմութեան.—2 I, ag, B կոչուի.—զի զրկող էր (I, ag, B է), թէ (ag չիք) յաւուռարէր (I յաւուռարէ Մովսէս)] D չիք.—2—3 զգեցաւ] I արկեալ.—3 յանձանօթութիւն] I ամառնային, ag, B չիք.—3—4 ժամանակին և զլրեհն (I զրեհն, D չիք) ջերմացեալ (D ջերմացաւ և) այրէր զնոյ] I յաւ. և եհան զնա և պահեաց մինչև ձմեռնային եղանակին և իբրև եկ ձմեռն, ag, B չիք.—4 ի ձմեռնոյին ժամանակին] I չիք, ag, B ի (ag չիք) ձմեռնային ժամն, D ձմեռային ժամանակին.—և մեկր] I և առաւօտեան ամանէր ի զբաղն, ag, B նա զգեցաւ և ամանէր զնա և (B չիք) մեկր, և B յաւ. և ասէր. ոչ է սա պատմութեան ձմեռան, այլ ամառան. և զգեցաւ զնա ամառնային ժամ. և ջեռուցանէր արեգակնային տապոյն ամեկ, D և առաւօտեան ամանէր զնա.—4—5 և հաննեալ կանխեաց (I կանգնեցուցեալ, ag կանգնեաց) զնոյ] B չիք, D եհան յանձնէն.—5—6 սկսաւ ջուր արկանել ի նմայ. զի (B չիք) կարծեաց, թէ ջրոյ ամանն է (ag. յաւ. սա)] D ջուր լնոյր ի նմա.—6 ոչ լուաւ ջրով] ag ամանն ոչ լուացանէր, B ոչ ամանն լուացանէր, D ոչ էր ծածկեալ. ի վերայ թափեցաւ.—և] ag որ և.—I եարկ, ag, B, D արկ.—6—7 ի ծով խորոս] I ի ծովն, ag, B, D ի խորս ծովուն.—7 թէ] I, ag, B, D չիք.—անօգնական] ag անօգտական ես, D անպէտ ես.—D որ ոչ.—8 ես զգեստ] I զգեստ ես, ag, B, D ես զգեստ.—I ամառան, B ձմեռան, D ամառնային.—I ձմերան, ag ձմերային, B ամանն, D ձմեռային.—ոչ] B չիք.—B ջրոյ ամանն, D ջրի ամանն.—9 ag ես զաւ.—յորովայնոյ] I, B յորովայնամոլ, ag որովայնամոլ, D չարաշեր.—և] B չիք.—արքայութեան… լինի] D աշխարհական երեւոյթ զինուորութեան. որ ոչ յագի. որպէս զայս ոչ յագի ջրով։

Ասացանեն զաւակս, թէ դարձեալ անարգանօք է փառաց աշխարհիս. զի ոչ է առ ոք ոչխարի եւ ոչ անգ. զի առ մերձն խոստովանէ. եւ ոչ անգ՝ նոր աղքատանք լինելոց է, այլ մեծ չար է մեղօղաց։

10 [illegible]] ag, B [illegible]—թէ] D [illegible]—1 [illegible] ag, B, D [illegible]—B [illegible]—11 է [illegible]] I [illegible], B [illegible] է. D [illegible]—I [illegible] ag, B, D [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag, B [illegible]—[illegible]] ag, B, D [illegible]—12 D [illegible]—[illegible] է] I ոչ [illegible] է. D [illegible]—[illegible] [illegible] (I [illegible])] ag, B, D [illegible]։

ԺԵ. ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԵՒՍ ՄԵՐՈՅ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

(75 V=78 I)

Կին մի միանձնուհի եւ առատի զերմնի եւ զեր միաբանութեան ի տան իւր եւ ... ծառայք զնել եւ աղքատութեամբ միանձնուհեաց եւ լալով. եկեալ որդի նորա տեսանէր զնոյ մերձ հիւանդացեալ եւ ասէ. ով մայր իմ, յիմարեցար, խելագարեցար. զի՞նչ է այդ խոստովանութիւնդ քո անմտ[ու]թեամբ. եւ նոյ ասէ. ով որդեակ, բնաւ մի խռովիր ընդ իս. զի յայտնեցին ինձ, որ մերկանէքն եւ քերթեքն մերձ աղքատութեան ... եւ ես ընդ նոսա նախանձեցայ եւ աղքատութեամբ ... . եւ ասէ որդին. այո՛, մայր իմ, ... ի մերկանէ կամ ի քերթեքեն։

Նաեւ զսատակս, յորժամ որ հեղգացեալ եւ կամ դատարանաց կամ ... ի վեր քան զհպարտութիւն իւր։

[illegible] 1 I [illegible]—[illegible]—2 ի [illegible]—[illegible]—2—3 [illegible]—3 [illegible]—[illegible]] եւ [illegible]—[illegible]—4 [illegible]] եւ [illegible]—[illegible]—4—5 [illegible]] [illegible]—5 [illegible]] [illegible]—[illegible]] [illegible]—6 [illegible]—[illegible]—7 [illegible]—7—8 [illegible]—8 [illegible]—եւ [illegible]] [illegible]—9 ի [illegible]] [illegible]—ի [illegible]] [illegible]։
10 [illegible]] [illegible]—[illegible]—[illegible]] եւ [illegible]—11 [illegible]] [illegible]—[illegible]։

Հմմտ. 86 D Կին մի միանձնուհի եւ զեր միաբանութեան զհանդերձս իւր՝ եւ աղօթէր 'ի տան. եւ եկեալ որդին տեսանէ զնա մերկ. ասէ. ով յիմար մայր իմ, յիմարեցար. զի՞նչ է խոստովանութիւնդ քո. եւ ասէ. ով որդեակ, յայտնեաց ինձ Աստուած, որ մերկանէքն եւ քերթեքն մերձ աղքատութեան ... եւ ընդ նոցա նախանձեցայ. ասէ որդին. այո՛. մայր իմ. ... եւ ... մերկանէ եւ քերթեքեն։

Յորժամ հեղգացեալ ոք եւ ... քան ... ի վեր, ... եւ թէ մերկանամ, զհանդերձս ... եւ ոչ զհանդերձս, զխոնարհութիւնն եւ զամենայն չար քան եւ զայլն։

ՀԶ. [illegible]

(76 V=74 I=88 ag=87 D)

Մ[illegible] մեծարեցին և կոչեցին ի հարսանիս որդւոյ թագաւորին և առեալ եկն. եւ ոչ փութացաւ եւ և ոչ խոստացաւ. ասաց վայ ինձ զիառեմ, որ ծանուցէ բնա կայ ինձ պահած. և կամ շուր կոկեալ ի հարսանիսն։

Նոյն զառակս, յորժամ կոչեն զքեզ ի բան կամ ի գործ առնել և անձնման, որ ի վեր է քան զկարողութիւն քո։

1 I [illegible], D [illegible] —D ի հարսանիսն.—ag [illegible] —2 [illegible]] ag, D [illegible] ag, D [illegible]] I [illegible] ag [illegible] —3 I [illegible] (I, D [illegible]) [illegible] (I, D [illegible]) [illegible] (D [illegible])] ag [illegible] ag [illegible] D [illegible] I, D [illegible], ag [illegible] —3-4 [illegible] ի հարսանիսն] I [illegible] ag [illegible] D [illegible]

5 [illegible] I [illegible] ag [illegible] D [illegible] D—5—6 [illegible] ag [illegible] —6 [illegible] ag [illegible] —I զկարողութիւն.—[illegible] ag [illegible]

ՀԷ. [illegible]

(77 V=75 I=87 ag=25 C=25 C[2])

Իշխան առեալ մառուցին, թէ ցնծայ և ուրախ լեր և [illegible] մեզ [illegible]. զի թոռ ծնաւ քեզ. և եղեն [illegible]. վայ ինձ, [illegible] զի թէ հարուր թոռն լինի յերանաց իմոց, զծանրութիւն [illegible] ոչ թեթևացուցանեն ի թիկնաց իմոց։

Նոյնպէս առակս, թէ ամենայն որ ընդ յանձն առնուցու հարկս առ և զբեռն [illegible] իւրոց [illegible] բառնայ։ Նոյնպէս առակս, թէ մի վստահանար յորդիս քո և մի յորդիս որդւոց քոց, թէ քանզի զմեզս քո այլ զու ջանայ, որ քան որ կարես աշխատութեամբ և արտասուօք։

1 C, C[2] [illegible] ag, C, C[2] [illegible] —2 [illegible] I [illegible] I [illegible] ag [illegible] C, C[2] [illegible] —ag, C, C[2] [illegible] ag [illegible] C, C[2] [illegible] ag [illegible] C [illegible] —ag, C, C[2] [illegible] —I, C [illegible] ag [illegible] —3 հարուր] I, C, C[2] [illegible] D [illegible] ag, C, C[2] [illegible] I [illegible] —I, ag, C, C[2] [illegible] —3-4 [illegible] ag [illegible] —4 [illegible] I [illegible] ag [illegible] —ի թիկնաց] I [illegible] ag [illegible] C, C[2] [illegible] I [illegible]

5 առակս] ag [illegible] C, C[2] [illegible] I, ag [illegible] C, C[2] [illegible] —5—6 հարկս (I [illegible]) [illegible] C, C[2] [illegible] —6 C [illegible] C, C[2] [illegible] (C[2] [illegible]) [illegible] (C[2] [illegible]) [illegible] —7 առակս] I, ag [illegible] —թէ] ag [illegible] I [illegible] —I, ag [illegible] —8 թէ] ag [illegible] ag [illegible] —9 [illegible] (I [illegible])] ag [illegible]

Աւետ. 68 D Իշխան աւետիս մատուցին, թէ քեզ որդի եղաւ. և սա է. ո՞վ բարեկամք իմ, թէ. Որ որդի լինի, զիմ բնան ի վերինս ոչ վերացուցանէ։

Հնազանդէ առաջս, թէ ամենայն մարդ զիւր մեղաց ծանրութիւնն ինքն բառնայ. և թէ ոչ, բայց կոչեն զնա 'ի դժոխքն և զծանր շարաշարանքն նմա բառնան։ Պատրաստեալ ցուցանէ. Տէ՛ր փառաւորեալ յորդին քո, թէ քաւէ զմեզ քո. այլ դու լաւ և քաւէ և ապաշխարես արդարաւ. զի դու զքոյն չես քաւեր, զքո հօրն ո՞նց կու քաւես։

ՀԸ. ԱՌԻՒԾՆ ԱՐՔԱՅ, [illegible]

(78 V=76 I=40 ag=85 B=22 C=22 C²)

Առիւծն կալաւ ապաստաւոր զաղաւմեան. և եա նշան ապաւմեանն, թէ յորժամ անասնեա յայս իմ արքին, դու ինձ յիմաց արայ. զի այն է իմ որսոյն նշայն. և ապաւեան պիտոյ աւելի ընչայն։ Նա որսոր առիւծն և արջառնայքն և ուռէքն երկասանն զորսն, և հպարտացաւ ապաւեան և եղ ի յառաւօտն և առաւ ապաստաւոր իւր զօրսն. և ասէ ապաւեան զալուն, թէ յիրք որ լինի յայս իմ արքին և թէ ոչ յորժամ հարցանեմ, դու ասէ. այո, բաղում արքին կայ յայս քո. և յորժամ առաց ապաւեան ցօրսն, թէ հայեաց

---

1 C [illegible].—[illegible]] B [illegible], C, C² [illegible].—[illegible]] ag, C² [illegible]. B չիք. C [illegible].—[illegible]] I, C [illegible], ag [illegible], B չիք. C² [illegible].—[illegible]] D [illegible].—1—2 [illegible]] I [illegible], ag, B չիք, C [illegible], C² [illegible].—2 [illegible]] I, B, C, C² [illegible] (B [illegible]) [illegible] (C [illegible]) [illegible] (C, C² [illegible]) [illegible]. ag [illegible].—[illegible]] ag, B չիք.—[illegible]] ag չիք.—2—3 [illegible]] ag [illegible].—3 [illegible]] ag [illegible].—[illegible]] ag չիք. B [illegible].—[illegible]] B [illegible].—I, ag, B [illegible]. C [illegible], C² [illegible].—[illegible]] I, C, C² [illegible], ag [illegible]. B [illegible].—[illegible]] I. ag չիք. B [illegible]. C, C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible].—4 [illegible] (I [illegible]) [illegible]] ag չիք. B, C, C² [illegible].—[illegible] (I [illegible]) [illegible] (I [illegible])] ag [illegible]. B [illegible]. C, C² [illegible].—5 [illegible]] I [illegible], ag, B [illegible], C [illegible].—I, C [illegible], ag [illegible], B [illegible]. C² [illegible] C, C² [illegible] (C [illegible]).—[illegible]] ag, B, C, C² չիք.—ag, C² [illegible]. C [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], B [illegible]. C [illegible], C² [illegible].—5—6 [illegible] (I չիք) [illegible] (I [illegible])] ag [illegible], B [illegible]. C, C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible].—6 [illegible]] I [illegible], ag, B, C, C² չիք.—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], B [illegible], C, C² [illegible].—[illegible]] ag, B չիք.—[illegible]] ag, B [illegible], C, C² չիք.—6—7 [illegible]] I [illegible], B [illegible], C, C² [illegible] (C² [illegible]).—7 [illegible]] I, B չիք, ag [illegible], C [illegible], C² [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag, C² [illegible], B չիք, C [illegible].—[illegible]] I [illegible], C [illegible], C² [illegible].—[illegible]] I, ag [illegible], C [illegible], B [illegible].—7—8 [illegible] (I [illegible])] ag [illegible] B չիք [illegible]. C, C² [illegible] (C² [illegible]). [illegible].—8—

յաչս իմ, թէ արիւն կայ, զոր ունակ էր ի յառաջինն. և ասէ զայն. այնչափ բաղձամ արիւն է յաչս քո և թանձրագոյն է. և աղաւփէան ուրախացաւ և նստաւ յանկցս եղանցն. և եկեալ եղունքն ի վերայ աղաւնոյն. և նոյ վաղեաց յառաջ նայել, որպէս ունակ էր յառաջինն. և հարին եղու[ն]քն կզձակիցն զգլուխն աղաւնոյն, որ ճախճախեցաւ և անկաւ խեղդամամբ. զայս զայն և ասէ. յաւն կայ, զի այժմ սաստկացեալ թանձրացաւ արիւն ի յաչս քո

Ծանուցանէ առակս, թէ ոչ վայել է մարդոյ յաւելի ձգտել քան զչափն և զկարն իւր հպարտութեամբ՝ ոչ ի հոգևորն և ոչ ի մարմնաւորն. եթէ ձգի, ոչ օգնէ, որպէս եղև աղաւնոյն. հայեաց ի յԱդամ և ի սատանայ. զի աստուածանալ ջանացին և զոր ունէին, զայն ալ կորուսին և անկան ի փառաց:

9 և յորժամ [illegible] թէ հայեաց յաչս իմ, թէ արիւն կայ, զոր ունակ էր ի յառաջինն] I, ag չիք. B չիք և յաւ. [illegible], C, C² [illegible] թէ կայ ի յաչս (C² [illegible]) իմ [illegible] (C² արիւն).—9 և ասէ զայն (B [illegible])] I չիք. ag [illegible]. C, C² և [illegible] (C² [illegible]) ասէ.—10 այնչ] I, ag, B չիք. C, C² [illegible] արիւն է յաչս քո և թանձրագոյն է] I և թանձրագոյն է ([illegible]). ag թանձրագոյն արիւն կայ յաչս քո. B [illegible] C, C² չիք.—10—11 և աղաւփէան (I աղաւնին, ag [illegible]) ուրախացաւ (B ուրախացաւ աղաւնին) և նստաւ յանկցս եղանցն] I, B յաւ. [illegible] (B [illegible]) ի վերայ [illegible] (B ի վերայ [illegible]). ag յաւ. և ասէ [illegible] ([illegible]) [illegible] ի վերայ իմ. C, C² ասէ աղաւնին (C² [illegible]) [illegible] (C [illegible]) [illegible] (C² [illegible]) [illegible] և [illegible].—11 և եկեալ եղունքն ի վերայ աղաւնոյն (I աղաւնոյն)] ag և 'ի [illegible]. B եկեալ եղունքն. C [illegible] (ͦ) ի [illegible] ([illegible]) [illegible]. C² [illegible] (= [illegible]). [illegible].—12 և (ag, B չիք) նոյ վաղեաց (B [illegible]) յառաջ (I [illegible]) նայել, որպէս ունակ էր յառաջինն (I [illegible], B ի յառաջինն)] C և աղաւնին [illegible].—12—13 և հարին եղունքն կզձակիցն (I [illegible])] ag եղունքն հարին. C, C² [illegible] (C [illegible]) [illegible] ([illegible]) [illegible].—13 ag, B, C, C² զգլուխ.—I, ag, C աղաւնոյն, B [illegible]. C² [illegible].—որ (B [illegible]) ճախճախեցաւ] ag և [illegible]. C և [illegible]. C² և [illegible].—և] C, C² չիք.—14 անկաւ խեղդամամբ (I [illegible])] ag, C, C² չիք. B [illegible].—զայս (C² [illegible]) զայն (I, B, C, C² [illegible]) և ասէ (B [illegible])] ag ասէ [illegible]. C, C² յաւ. [illegible].—I, B [illegible]. C² [illegible].—զի] ag չիք.—այժմ] I [illegible]. ag [illegible]. B [illegible]. C, C² [illegible].—14—15 I, ag, B [illegible]. C [illegible]. C² [illegible].—15 թանձրացաւ արիւն ի (ag, B չիք) յաչս քո] I արիւն թանձրացաւ յաչս քո. C [illegible]. C² [illegible] [թ]անձրացել:

16 առակս] ag, B չիք.—ոչ վայել է] I ոչ վայել է. C, C² չէ [illegible].—մարդոյ] I չիք.—յաւելի (I [illegible]) ձգտել (I [illegible])] ag, C, C², B [illegible] (B [illegible]) [illegible].—[illegible]] I չիք.—17 [illegible]] I, ag չիք.—և] ag, B չիք.—զկարն իւր] B չիք.—հպարտութեամբ] ag չիք. B և [illegible] [illegible] իւր.—17—18 ոչ ի հոգևորն և ոչ ի մարմնաւորն (C, C² [illegible])] I ոչ է [illegible] և ոչ [illegible]. [illegible] ag [illegible]. B [illegible] ոչ [illegible] և ոչ [illegible].—18 եթէ ձգի, ոչ օգնէ] I և թէ ձգի, ոչ [illegible] [illegible]. B չիք. C, C² [illegible] և [illegible] և (C² [illegible]) [illegible].—C² [illegible] և.—եղև] I չիք.—I, C աղաւնոյն, B [illegible], C² [illegible].—18—19 ի յԱդամ և] I Ադամ և. B չիք. C յԱդամ և.—19 զի] B զի [illegible] և [illegible] և. C և.—[illegible]] B [illegible].—19—20 B [illegible].—20 զայն] I, B չիք. C [illegible].—ալ] I, B, C չիք.—B [illegible].—և անկան ի փ.] B, C, C² չիք.

[illegible]

(79 V=77 I)

Հարցին աղուէսուն, թէ քանի ցեղ արուեստ գիտես. և ասէ աղուէսն. Ճ. ցեղ արուեստ [illegible] ունիմ [illegible] շանն. [illegible] մեծ արուեստս այն է, որ ոչ ես զշունն տեսանեմ և ոչ շունն զիս։

Ննուցանէ առակս, թէ անմիտք են, որ աշխարհին զմեզս և [illegible] լինին. այլ այն է մարդ կատարեալ, որ ոչ մեղանչէ և պահէ զպատուիրան աստուծոյ։

[illegible] 1 Հարցին] [illegible] — 2 [illegible] — 3 [illegible] — ոչ ես] [illegible]
4 անմիտք] [illegible] — 5 [illegible] — 6 [illegible]

Առակ. 37ag Հարցին ընդ աղուէսն, թէ քանի ցեղ արուեստ գիտես. [illegible] և ասէ. Հազար ցեղ արուեստ գիտեմ. երեսուն [illegible] շանն՝ թող թէ քանի անձամբս. բայց մեծ արուեստս այն է, որ ոչ ես զշունն տեսանեմ և ոչ նա զիս։

Ննուցանէ, թէ անմիտք են, որք աշխարհին զմեզս և [illegible] լինին. այլ նա է կատարեալ մարդ՝ որ ոչ մեղանչէ։

37 ag=100 B. [illegible] B 1 ընդ] [illegible] — 2 [illegible] — 3 [illegible] — 4 [illegible]
5 [illegible] — 5—6 [illegible]

[illegible]

(80 V=78 I=12 ag)

Գազան մի կայ ի յանմարդաբնակ տեղիս. և են եղջիւրք նորա ատամնաւորք. մտանէ յանտառն և սկսանի խաղալ եղջիւրներովն ընդ ծառոց [illegible]. և մարդիկ բռնեն [illegible] և [illegible] եղջիւրս նորա. և ոչ կարէ արձակել և սկսանի գոչել. [illegible] և գան [illegible] զնա։

1 ag [illegible] — 1 ag [illegible] — 2 [illegible] — 3 ag [illegible] — 4 [illegible] ag [illegible]

Ասացանէ ասակս, թէ մարդ որ կապի ի սէր աշխարհիս և ի փառս և հեշտանաց ի մեղս և ի ցանկութիւնս, նոյ գիտութեա- զանէ զնոսա սատանայ և ապականէ մեղօք։

6 ասակս] ag չկ.—մարդ որ կապի] ag կապին.—6–7 ag ի սէր և ի փառս աշխարհի.—7 ag հեշտանաց.—ag ի [illegible] ցանկութիւնս.—նոյ] ag չկ.—8 [illegible]] I [illegible], ag [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag չկ։

ՁԸ. ՀՐՕՆԻՐ ԳԵՏՈՅՆ
(81 V=79 I—43 ag)

Պ՚ողան մի կայ ի ծովն, որ հուր կոչի. զան սրունքն նորա և փառքն կրակ և աչքն կայծակունս լինին ծածկեալ և բերանն թարգմ. և նոյ զայ փափկութեանք և լափէ զկայծակունս. և անկեալ թրթիրի ի գարբութենէ հրոյն. և նյանն սրունքն և սպանանէն և ատամն զնոյ. և այլոց բանք նորա, որ թէ զմարթ նորա ի հուր արկանեն, նոյ չէ այրի։

Ասացանէ ասակս, թէ մարդ որ բնակէ ի ծով մեղաց հեշտութեան և անզգեղ սրտիւ [գործէ] զմեղս ի ջերմացեալ հրով ցանկութենէ զիւացն և թրթրեալ կայ ի մեղս մեծամեծս. սրունքն սատանայ անաշխատ զայ [զատանէ] զհոգի նորա և սրտայ և ատամ ի դժոխսն։

1 ag և [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag չկ.—I ի ծովին.—I հուրն.—I [illegible], ag [illegible].—[illegible]] I [illegible].—2 և [illegible]] ag չկ.—[illegible]] ag [illegible].—3 և [illegible]] I [illegible], ag [illegible].—ag [illegible].—4 I, ag [illegible].—4–5 և [illegible]] I [illegible], ag [illegible].—5 և [illegible]] I, ag չկ.—[illegible]] I և [illegible], ag և—որ թէ] I [illegible], ag [illegible].—6 ի հուր [illegible]] ag ի [illegible].—[illegible]] I և [illegible], ag և [illegible].
7 ասակս] ag չկ.—որ բնակէ] ag [illegible].—7—8 ag և [illegible].—8 [illegible]] I [illegible], ag [illegible].—ի] I, ag չկ.—8–9 I [illegible], ag [illegible].—9 I, ag [illegible].—I [illegible], ag [illegible].—I, ag [illegible].—I և [illegible], ag [illegible].—10 ag [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag և [illegible].—զհոգի նորա] I զհոգին, ag զհոգին [illegible] [illegible] ag.—I [illegible].—11 I ի դժոխս։

ՁԹ. ՁՄԵՌՆ ԵՒ ԳԱՐՈՒՆ
(82 V=80 I=91 ag=157 D)

Ձմեռն չորանայ և տերեւք ծառոցն և բոյսք և տունկք. բայց գարնանայնոյն ժամանակին կրկին զարդարին և պայծառանան ամենայն բոյսք և տունկք։

1 և] I, ag, D չկ.—ag, D [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag, D [illegible].—և [illegible]] ag, D չկ.—I, ag, D [illegible].—2 D [illegible].—I, ag, D [illegible].—2–3 [illegible] (I [illegible]) և [illegible]] ag, D չկ։

Նմանապէս աստուածս բարի և լաւ, թէ՝ ո՛վ մարդ, նման մեզ եղն ի փառս քո և աստուածացաւ զքեզ չար հօգին հաւասարական մտացն, որ գնացիր ընդ կամացն սատանայի և զատեցար և թափեցաւ ի քէն զեղեցկութիւն քո. մի անյուսանիր, ո՛վ_ազատելի այլ երթ առաջի մտաւք առ հօգևոր զաւրուն Կրիստոսի, որ կոչէ զքեզ քաղցրութեամբ. և նոյ լուանայ չնորհաւք իւրով զաղտեղն քո և նորոգէ. զքեզ յառաջին փառս քո։

4 [illegible] բարի և լաւ] I [illegible], ag բարի և [illegible] [illegible], D [illegible] — [illegible]] ag, D չիք.—5 [illegible]] I [illegible], ag, D [illegible].—I, ag, D [illegible].—5—6 D [illegible].—6 որ (I զի) [illegible] (I [illegible]) ընդ [illegible] (I [illegible])] ag, D չիք.—և [illegible]] I և [illegible], ag, D չիք.—և] I չիք.—6—7 [illegible]] ag [illegible] [illegible], D [illegible].—7 D 'ի քէն և.—մի (ag և մի) [illegible] (I [illegible]) [illegible]] D [illegible] (—[illegible]).—8 երթ] I [illegible].—I, ag, D [illegible].—9 [illegible]] D չիք.—I, ag, D [illegible].—10 I [illegible].—զքեզ] D չիք.—I, ag [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], D [illegible].

ՁԳ. ԱՅՐ ԿԻԼԻԿ ԵՒ ԿԻՆ ԿԻԼԻԿԷ
(83 V=81 I)

Այր մի բնակէր, որ կոչէր Կիլիկ. և կին նորա կոչէր Կիլիկէ. և ասէ. ո՛վ այր դու, չար կարի շատ հառաչեր յանուանէդ իմէ։ Նմանապէս աստուած, թէ յաւուրն ահագին ասելոց է ընդ մեզ սատանայն, թէ՝ ո՛վ եղկելիք, կարի շատ հեռացայք յինէն և թողիք զպատուէրս իմ և զկամս և գնացիք ի հեռու աշխարհ։

[illegible] I 1 [illegible]—որ] չիք.—կոչէ [illegible].—[illegible]] [illegible]—[illegible].—2 [illegible].—[illegible]

3 [illegible] է] [illegible].—5 [illegible]] [illegible].—[illegible].—ի [illegible]] [illegible] և [illegible]. և [illegible] [illegible]

ՁԴ. ԱՐԾՈՒԻ ԵՒ ՆԵՏ
(84 V=82 I=63 ag=71, B)

Արծիւն երթայր յերկինս և հարին զնոյ նետաւ. և նոյ զարմացաւ, թէ ո՛վ զայս արար. հայեցաւ և ետես զնետն՝ զփետուրն իւր. և ասէ. վա՜յ ինձ. զի յինէն է ահայ պատուհաս պատահեաց ինձ։

1 Արծիւն] ag Արծուին.—երթայր] I, ag երթայր. B [illegible].—յերկինս] I յերկինս ի վեր. ag ընդ երկինս, B երկինս.—2 ag ո.—I [illegible].—I հայեցաւ. ի [illegible].—B [illegible].—2—3 զնետն՝ զփետուրն իւր] I զի իւր փետուրն է, ag ի նետն զիւր իւր, B ի [illegible] զիւր փետուրն իւր.—3 յինէն է ահայ] I ահա յինէն է, ag ահա յինէն եկն, B ահա յինէն եկն.—B [illegible].

Ցուցանէ առակս, թէ ի մէնջն է նեղութիւն, որ ապաշխարեմք առա[illegible] զհոգի մեր. զի նոյ յորդորէ զմեզ ի չարն և մեք կամիմք և ամբարշտութեամբ երթամք զհետ կամաց նորա։

4 [illegible]] ag, B [illegible]—I, ag. B ի [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], B [illegible]] ag, B [illegible]—B [illegible]—5 [illegible] (I [illegible], ag [illegible]) [illegible]] B [illegible]—[illegible] (I [illegible]) [illegible] (I, ag [illegible]) [illegible] (ag [illegible]) ի [illegible] (ag ի [illegible])] B [illegible]—I [illegible]—6 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], B [illegible] ի [illegible] նորա և.—[illegible]] B [illegible]

ՁԵ. [illegible]

(85 V—83 I=64 ag—72 B=137 D)

[illegible] մի էր բազում աւուրց և [illegible] զնոյ, թէ զնոյ ի զուարթ քաղաքին. և առաջին մարդն, զոր տեսանէր, առաջ առնոյ, թէ քոյդ ինձ և իմս քեզ. և ահա այլ զոր [illegible] մի, որ շաղախեալ երթայր ի յանձնել նորա. և նոյ զազաց յաղէն և առաց. Ով եղբայր, ի՞ս. քոյդ քեզ և իմս ինձ. Ն՞. Հայհոյց յաստուածն։

Ցուցանէ առակս, թէ զայս առաւտեայ և սկսանի անհնարել քեզ ի մեզ և հեռացուցանէ զքեզ յաստուածոյ. որպէս և ինքն եղև. զայանձնեալ ասաց, թէ քո անհնարաւորութիւն քեզ. իսկ ես թէպէտ մեղաւոր եմ, բայց զաստուած ոչ կարեմ ուրանալ. զի անպատպար կոչէ զեռ քաղցրութեամբ. և ես թողում զմեզս իմ և յաւուր երթամ առ նէր աստուած փրկիչն իմ։

1 I, ag, D [illegible]—էր բազում աւուրց] I էր [illegible], ag էր [illegible], B էր [illegible], D [illegible] ի [illegible]—[illegible]] ag, B, D [illegible]—2 I, ag, B [illegible]—[illegible]] ag, B [illegible]. D [illegible]—2—3 [illegible]] [illegible], D [illegible]—3 [illegible]] ag [illegible] և [illegible], B, D [illegible] և [illegible]—[illegible]] D [illegible]—I, ag, B, D [illegible]—[illegible]] ag, B [illegible], D [illegible]—ag, B, D [illegible]—4 [illegible]] I [illegible], ag, B, D [illegible]—ի [illegible]] I [illegible], ag, B [illegible], D [illegible]—[illegible]] ag, B, D [illegible] ի [illegible]—և [illegible]] D [illegible]—[illegible]] ag [illegible], B [illegible], D [illegible]—I, ag, B, D [illegible]—5 Ի.] I, ag, B, D [illegible] (I [illegible]) [illegible] Ն. (I [illegible]) [illegible] (I [illegible])] ag, D [illegible] (D [illegible]) [illegible], B [illegible]

6 [illegible]] ag, B, D [illegible]—[illegible]] ag, B, D [illegible]—և] ag, B, D [illegible]—[illegible]] I [illegible], B [illegible]—7 [illegible]] I [illegible], ag, B, D [illegible]—ag, B, D [illegible]—[illegible]] I, ag, B, D [illegible]—B [illegible]—և] B [illegible]—ag, B, D և [illegible]—8 I, ag, B, D [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag, B, D [illegible]—[illegible]] D [illegible]—I [illegible], ag, B, D [illegible]—D ի [illegible]—[illegible]] I [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag, B [illegible] և, D [illegible] և.—9 I [illegible]—I, ag, B, D [illegible]—B [illegible]—10 B [illegible] և [illegible]] ag [illegible], B [illegible]] ag, B, D [illegible]. 11 [illegible] (I [illegible]) [illegible]] ag [illegible], B [illegible], D [illegible]

ՁԶ. ՍՈՍՈՒԱԶՆ ԵՒ ԱՒՁ

(86 V=84 I)

Կրամանագղն արար հարսանիս որդոյ իւրոյ. և զայլն ամենայն ճնճղանիկքն և բերէին ընծայ և աւխաղ. զայս ասէն և բերէ անուշահոտ տերեւս գեղեցիկ՝ զմարգն տերեւամբ. և նոյն ի բաց վարեաց զաւձն և ասաց. ոչ է արժան առնուլ ինձ ի թռչնալից բերանոյ քաւելս։

Նմանեցաւ առակս, թէ ոչ է պարտ առնել ինչ ի պղծոյ և անզգամէց, որ ոչ կամին զիմել առ աստուած ապաշխարութեամբ և արտասուաւք։

ՏԱՐԸՆԹԵՐՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ը.88 | 1 Կրամանգղ. — 2 ընծայս. — աւխաղ] յաւժխաղ. — և բերէ] բերէ. — 2—3 անուշահոտ. — 3 ի բաց] բաց. — 4 թռչնոցն.
6 է] էր. — առնել] առնուլ. — ի պղծոյ. — 7 անզգամից. — զիմել] զինել։

ՁԷ. ՔԱՂՑԱՒՈՐ ՏՈՒՐՔ

(87 V=85 I)

Ժողովեցան ծառքն գնալ խնդրելոյ թագաւորն. եկեցին և մծղրեցին կարգաւ ամենեքեան զխնձորին և զնռնենին և զթզենիսն և զկչենին և նոքա զայլ գեղեցիկ պտղաբերսն. և նոքա ոչ առին յանձն և այլքն յիմարեցան. և կոչեցին թագաւոր զզմբռնին զայն խնձորին և ասէ. ո՞վ ողորմելիք, հովանի չունիմ. որ զափացուցանէ զոքս, որ մերձին առ նմա. և որ մերձի, խոցէ և վիրաւորէ զնոյն և պատառ ոչ բերէ։

Նմանեցաւ առակս, թէ զարբեցողն, զշնացն և զհամբերութիւն պարտ է կոչուցանել առաջնորդ և թագաւոր, իշխան և դատաւոր. և ոչ զանհեթեթն և զխեռան և զշարաչարսն և զանզգամս։

ՏԱՐԸՆԹԵՐՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ը.88 | 1 գնալ. — 2 զխնձորն. — զնռնենիսն. — 2—3 զթզենիսն. — 3 և զկչենին և նոքա զայլ գեղեցիկ] չկա. — պտղաբերս. — 4 առին. — յիմարեցան] յիմարեցան. — թագաւոր. — 4—5 զմորին. — 5 խնձորն. — 6 մերձին] մերձենան. — որ] ով. որ. — մերձեցաւ. — խոցէ և] խոցէ
8 զարբի փոխ և. — զհամբերողն. — 10 զանհեթեթն. — զշարաչարսն և զանզգամն։

ԶԸ. ԹԱԳԱՒՈՐ ՇԱՀԻ, Ի ՄԱՐԴԿԱՆ ԵՒ ՆԱԽԱՆՁՈՒ

(88 V=86 I=3 ag=141 D)

Թագաւոր մի յարեւմտեան բազմեցաւ յաթոռ. և եկին բազում զօրականք առաջի նորա. և ահեղ չէր ոք ինչ կայր ի մերում նորա. և տղայաւոր նորա ասէ. ո՞վ բարի թագաւոր, ահեղ սեղանեդ զատկի բազում՝ ի վերայ սակի ձիւն է. և նոյ ոչ խմեցաւ զասանին. և զնոյ տանել զշեւքն ի մարաւացն. և նոյ յամենայնմ տարար ըրոյ զէմ նորա. և տղայաւոր նորա յերեսս նորա ասէ. գիտեմք մեք, եթէ հաւատար զու ամենայն աշխարհի թագաւոր ես և զու նման ասլեղ կամես լափել զմեզ. զոր քեզ ոչ վայելէ և յարմարի:

Ցուցանէ առակս, թէ յանդգնեմնել պիտի զթագաւորն և զառաջնորդն և զդատաւորն յերեսն, թէ եղանիցին յիրաւանց և թիւրին յաւուրինաց և ի կամացն տեսանէ

1 I [illegible]—D [illegible]—2 I [illegible]—ag [illegible]—I, ag, D [illegible]—I [illegible], D [illegible]—[illegible]] I [illegible]—3 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], D [illegible]—ag [illegible], B [illegible]—[illegible]] I, ag [illegible]—ag, D [illegible]—I [illegible], ag, D [illegible]—4 ag [illegible]—I] I, ag, D [illegible]—[illegible]] D [illegible]—[illegible]] I [illegible], D [illegible]—5 I [illegible], D [illegible]—[illegible]] ag [illegible], D [illegible]—[illegible]] I [illegible]—[illegible]] ag [illegible], D [illegible]—6 [illegible]] I, ag, D [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], D [illegible]—I, ag, D [illegible]—ag, D [illegible]—I, D [illegible]—6—7 [illegible] (I [illegible]) [illegible] (I [illegible]) [illegible]] ag [illegible], D [illegible]—7 [illegible]] ag [illegible], D [illegible]—I, ag [illegible]—8 [illegible]] ag [illegible], D [illegible] ag, D.

9 [illegible]] ag, D [illegible]—ag, D [illegible] (I [illegible], D [illegible])] ag [illegible]—9—10 [illegible]—10 [illegible]] ag, D [illegible]—ag, D [illegible]—I [illegible], ag, D [illegible]—10—11 I, D [illegible]—11 [illegible]] I [illegible], ag, D [illegible]—[illegible]] I, ag, D [illegible].

ԶԹ. ՍԱՂՄՈՆ ԵՒ ՁԱՄԱՐԴՆ

(89 V=87 I=70 ag=79 B).

Այր մի անկեալ և յիմար ունէր զաւհեկան մի. և տանել զայն գնաց ի քաղաքն զնել էշ մի. շրջեցաւ ի քաղաքն և ի շուկայն և ոչ գտաւ. միայ զաւհեկանի էշ և եկն կրկին ի շուկայն. եւս մեծ ձմերուկ մի և ասէ հիւսցանմի. զի՞նչ է այս. և յիմացան վաճառ-

1 [illegible]] B [illegible]—[illegible]] ag [illegible], B [illegible]—[illegible]] I, ag, B [illegible]—[illegible]] ag, B [illegible]—[illegible]] ag [illegible], B [illegible]—2 [illegible]] I [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—[illegible]] B [illegible]—[illegible]] ag, B [illegible]—3 ag, B [illegible]—[illegible]] ag [illegible], B [illegible]—[illegible]] ag, B [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag, B [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—ag, B [illegible]—I B [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag, B [illegible]—I—

[illegible]

[illegible]

---

5 [illegible]

15 [illegible]

Եւ [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] ի [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible]։

19 [illegible] և [illegible] (I [illegible]) [illegible]] B [illegible] և [illegible] [illegible].—19—20 և [illegible]… [illegible] (I [illegible]) ի [illegible] (I ի [illegible]) [illegible]] ag, B չիք.—20—21 և [illegible]] B [illegible] [illegible] ի և [illegible] [illegible].—21 B [illegible]—[illegible] և [illegible]] ag, B չիք։

Ղ. [illegible]

(90 V=88 I=72 ag=60 B)

Այր մի [illegible] ունէր [illegible] մի. և [illegible] նորա ունէր էշ մի. և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible]. և [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] էշն. և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ոչ [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] ի [illegible]։

Նոյնպէս առակս, թէ մի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։ [illegible] [illegible] [illegible], թէ [illegible] [illegible] [illegible], որ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. որ ոչ [illegible] ի [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

1 [illegible] (I [illegible]) [illegible]] ag, B [illegible] [illegible].—2 [illegible] [illegible] (B [illegible]) [illegible] (ag, B [illegible]) [illegible]] I [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]—[illegible] (I [illegible]) [illegible]] ag, B [illegible] [illegible]—I, ag, B [illegible].—2—3 B [illegible].—3 ag, B [illegible] [illegible].—I, ag, B [illegible] [illegible].—4 [illegible]] I [illegible] [illegible], ag [illegible], B [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—[illegible] [illegible], [illegible]] ag, B [illegible] [illegible].—5 [illegible] [illegible]] I [illegible] [illegible] ag [illegible] [illegible], B [illegible] [illegible].—ի [illegible]] I [illegible], B չիք։

6 [illegible]] ag, B չիք.—[illegible]] ag [illegible], B [illegible].—[illegible]] I [illegible] [illegible], B [illegible].—[illegible]] B չիք.—I [illegible].—6—7 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], B չիք և [illegible]. և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [յ][illegible] [illegible].—7 [illegible] [illegible] (I [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible]] ag և [illegible] [illegible] [illegible], B [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] B.—[illegible]] I [illegible].—[illegible]] I, ag չիք.—8 [illegible] [illegible], [illegible]] ag [illegible] [illegible] [illegible]—[illegible] [illegible]] ag [illegible].—I, ag [illegible]—[illegible]] ag [illegible].—9 [illegible]] ag [illegible].—ag [illegible] [illegible] ի [illegible].—[illegible]] I չիք։

ՂԱ. [illegible]

(91 V=89 I=143 D)

[illegible] [illegible] [illegible] մի. և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible]։

1 I, D [illegible] [illegible].—I [illegible].—2 [illegible]] I [illegible] [illegible] ([illegible]) [illegible]] I չիք, D և [illegible].—[illegible]… [illegible]] I չիք.—

Պարծեալ զայն և ասէ ցնոյն. ով, նորոգեալդ բարեաւ շաւն, ասայ ինձ. Թէ քեզ ինչ կաւ ասնիմ՝ զգանցքն Թէ քերթողն և Թէ գրքերն, որ կայ կոփին զարուստին։

Սուցանէ առակս, թէ ոչ վայել է, որ ահեակ խաւսին, ընդ որ չանի հաչէ. Թէպէտ և յասաղն Թշնամի էր քո այլ ինքն. և կաւ ընկերն ուղին զհաչեան, զոր անձին և զաւ խաղաղացոյ զնոսա, որ խաղաղութեամբ Հրեշտակքին ի միաբան[ն]ցս։

3 I, D [illegible]] I [illegible] ([illegible])—4 [illegible]] I [illegible]] I [illegible]] D [illegible]] I [illegible], D [illegible]] D [illegible] I.—և Թէ [illegible]] D Թէ [illegible]—5 D [illegible]

6 [illegible]] D [illegible]] D [illegible]] I [illegible], D [illegible]] D [illegible]—7 [illegible]] I [illegible] ([illegible]) D [illegible]] I [illegible], D [illegible]] I [illegible]] I [illegible]—8 [illegible]] I [illegible], D [illegible]] D [illegible]] D [illegible]—I [illegible]—D [illegible]] [illegible] I և D, [illegible]

ԴԻ. ԹԱԳԱՒՈՐ ԵՒ ԿԱՑԻՆ
(92 V—90 I=141 D)

Խաղաղութեամբ զիս Հասեալ ի վերջին աղքատութեան և ըստ ժամանակի ծառայեաց խնկաւք և ծիրանաւք զհաւսն Հաւր իւրոյ. և ազատէր զնոյ. զի փարթամանայր. իսկ նոյ եւս քան զեւս աղքատանայր. և նոյ բարեկացեալ յաւսար միում՝ եհար ուսամբ զգլուխ կացին. և հերձաւ գլուխն. և բազում զանձս հեղաւ ի գլխոյ կացին, զոր Հաւրն նորա պահեալ էր։

Սուցանէ առակս յայտնապէս. որքան ծառայես զմանկանց քո հեշտութեամբ և մեղաւք. զաւ եւս քան զեւս աղքատանաս հոգովդ և մարմնով յինքեա. Նոյնպէս թէ ածանցես զմարմնոց քո և չարչարես և աղանդես ամենայն բարեգործութեամբ. ապայ կարես փարթամանալ զաւ հոգովդ և փրկես ի գժոխոց հաւր գեհենոյն։

1 I, D [illegible]—1—2 I [illegible], D [illegible]—2 [illegible]] I [illegible]—[illegible] (I [illegible]) և [illegible] (I [illegible]) [illegible] (I [illegible]) [illegible]] D [illegible] և [illegible]—և] I, D [illegible]—3 [illegible]] I, D [illegible]—I, D [illegible]—3—4 I, D [illegible]—4 [illegible]] I [illegible]—D [illegible]—5 [illegible]] D [illegible]] D [illegible]—I [illegible]—6 I, D [illegible]

7 I [illegible] D [illegible]] D [illegible]] I Թէ [illegible], D Թէ [illegible]—I [illegible]—I [illegible]—8 և [illegible]] D և [illegible]] D [illegible]—I [illegible]—[illegible]] D [illegible]—10 [illegible]] D [illegible]—I, D [illegible]—[illegible]] D [illegible]—11 [illegible]] I, D [illegible]] I [illegible], D [illegible] և [illegible]

Գ. Մա. 4ag [illegible] որքի եհաս 'ի վերելքն ամբարշտութեան. և յորժամ ժամանակս [illegible] և [illegible] Հոր [illegible]. Նա աղաչէր զնա. զի փառաւորեսցուցէ զնա. [illegible] նա եւ քան զեա [illegible]. Նա [illegible] [illegible] ելանէր [illegible] [illegible] և Հերձաւ. և [illegible] Հաւեցաւ 'ի [illegible] [illegible] [illegible] Հայր նորա [illegible]։

Ո՞վ որդեակ՝ վայ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Հեշտութեամբ և Համբերութեամբ և [illegible]ութեամբ և [illegible]. զոր եւ քան զեա [illegible] Հոգւով և [illegible] լինիս. Ո՞րպէս թէ [illegible] զմարմինդ. չարչարես և [illegible] [illegible] բարեգործութեամբ, [illegible] [illegible] փառաւորել Հոգւով և փրկիլ 'ի գձոխոցն։

4 ag=81 B=40 D· 1 B, D [illegible]—B, D [illegible]—[illegible] [illegible]] B [illegible]—1—2 B [illegible]—2 [illegible]] B [illegible]—B, D [illegible]—3 [illegible] [illegible] [illegible]] D [illegible]—[illegible]] B [illegible]—B [illegible]—[illegible]] B [illegible]—4 [illegible]] B, D [illegible]—B [illegible] [illegible] [illegible], D [illegible] [illegible] [illegible]—[illegible]] D [illegible]—5 B [illegible]—B [illegible]—[illegible]] B [illegible], D [illegible]—B [illegible] [illegible]—6 [illegible] [illegible]] B [illegible].

7 [illegible] (B [illegible]) [illegible], [illegible] [illegible] (B [illegible]) [illegible] [illegible] (B [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] (B [illegible] [illegible])] D [illegible]—8 [illegible] [illegible]] D [illegible]—[illegible] [illegible]] B [illegible], D [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]—B [illegible], [illegible]—9 [illegible] [illegible]] B [illegible], D [illegible]—B [illegible]—[illegible]] D [illegible]—10 B, D [illegible]—[illegible] [illegible]] B [illegible] [illegible] [illegible]—[illegible] [illegible]] B [illegible] [illegible] [illegible]—[illegible]... [illegible]] D [illegible]—11 B [illegible], D [illegible] [illegible] [illegible]—B [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]—D [illegible] [illegible]—[illegible] [illegible]] B [illegible]—12 B [illegible], D [illegible] [illegible]—B [illegible], D [illegible]—'ի [illegible]] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], D 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

ՂԴ· ԾՐՍԻՆ ԵՒ ԳՈՅՆՈՅ ԵՒ ԲՋԻՋ

(93 V=91 I=102 B)

Սրծիւն Հալածէր զկարապն և նոյ ի բղէզն [illegible] և բերէր [illegible]. և [illegible] ոչ [illegible] [illegible] բղէզն. և բղէզն [illegible] և [illegible] և [illegible] [illegible]. և [illegible] [illegible] ի [illegible] [illegible] և [illegible] նորա [illegible] և [illegible] և բազում ժամանակս [illegible] [illegible] [illegible]. և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ի [illegible]

1 B [illegible]—[illegible] ի] B [illegible]—2 I, B [illegible] [illegible]—[illegible]] I [illegible]—[illegible]] I [illegible]—[illegible]] B [illegible]—B [illegible]—I [illegible]—3 [illegible] [illegible]] B [illegible]—[illegible] [illegible]] I [illegible]—[illegible] [illegible] [illegible]] I, B [illegible]—[illegible]] I, B [illegible]—B [illegible]—I ի [illegible], B 'ի [illegible]—3—4 B [illegible]—4 I [illegible], B [illegible]—I [illegible] ի [illegible], B [illegible] [illegible] [illegible] ի [illegible]—5 I [illegible], B [illegible]—I [illegible]—B [illegible]—[illegible]] I, B [illegible]—B [illegible] [illegible] [illegible]—

Թագաւորին. և գ[ն]ալոյ բզեզն ի ծոցն երամոց նորա, և նոյ ի վեր փախչելոյ ի կոհակացն. և անկեալ բեկեցաւ ձուն արծուեանն:

Նմանապէս ասացին, թէ բնաւ ամենեքին մի առնէք ձեզ թշնամի զոք ի մարզպանէ. թէպէտ և կարի աղքատ և տկար լինի:

6 գնալոյ բզեզն (I բզեզն)] B խմացեալ բզեզն եմուտ ի մէջ ամպոց նորա և.—ի ծոյլ] I եհան զծոյլս, B եհան զծոյլ—երամոց (B երամոց) նորա] F յերամոցն Թագաւորին—նոյ] I Թագաւորն—6—7 ի վեր փախչելոյ] I չիք—7 ի կոհակացն յասն եղաւ, B չիք—անկեալ] I անկաւ ձուն ի գոգէն Թագաւորին և.—բեկեցաւ] I խորտակեցաւ, B բեկաւ—ձուն] I չիք—արծուեանն] I, B չիք

8 ասացին] B չիք—B թէ հնար իցէ—ամենեքին] B չիք—B առնել—ձեզ] I չիք, B չէզ.—9 զօր] I զոք—և] I, B չիք—կարի] B չիք—և տկար] I չիք—B լինին

Պ. Պատ. 34ag Նուն յաղագս. Արծուին և կաքաւն խիստ չարխամացան. և արծուին անդադար նեղէր զկաքաւն և անհանգիստ պահէր: Պլնոց կաքաւն և երեք խուրն բարեխօս, որ չափ Թաչուռ կայր, առ արծուին. և նա չէառ յանձն՝ և ոչ հաշտեցաւ հեռ կաքաւուն. կաքաւն նախանձեալ կայր. լայր և հանէր արտասուս դառնապէս: Եկն բզեզն՝ և առաց կաքաւն զիւր գանգատն. և էառ ասպար զբզեզն առ արծուին բարեխօս: Եւ արծուին ոչ լուաւ աղաչանաց բզեզին. զայրացաւ բզեզն և ախոյեան հեռ արծուոյն. քանզի արծուին զձուն հանէր, երթեալ բզեզն ելանէր ՚ի բոյն արծուոյն և գլորէր և ձգէր ՚ի վայր զձուն և կոտորէր: Եւ բազում ժամանակս անորդի առնէր զարծուին: Եւ գնացեալ արծուին էած զձուն իւր ՚ի գոգ Թագաւորին. և իմացեալ բզեզն եմուտ ՚ի մէջ ամպոց նորա և էհան զծոյլ երամոց նորա. և նա ՚ի վեր փախչելոյ. և ընկեցեալ բեկաւ ձուն:

34 ag=20 C=20 C²=42 D. 1 Նուն յաղագս] C, C² չիք, D յաղ. թէ—C, C², D արծիւն—C, C² և.—2 C, C², D արծիւն—D կաքաւիկս—C² անհանգիստ—3 և] C, C², D չիք—որ չափ] C, C² զԹիչ որ, D զԹիչ—D որ կայր—3—4 C, C², D արծիւն—4 C, C² ի յանձն—C, C² ի հեռ—C, D կաքաւին—5 C² նախանձեալ—C, C² և լայր—C, C², D եկաւ—C բզեզն, agAm, C² բզեզն, D բզեզն—6 C², D զանգատն—C բզեզն, C² զբզեզն, D զբզեզն—C, C², D արծիւն—7 C, C², D արծիւն—C լուաւ, D լուաւ—C, C² բզեզին, D բզեզին—զայրացաւ բզեզն] C և բզեզն զայրացաւ, C² և բզեզն զայրացաւ, D բարկացաւ բզեզն—8 ախոյեան] C, C² ոխ պահեաց, D ոխ պահեաց—հեռ] D ընդ—C, C², D արծուին—C քանզի որ—C, C², D արծիւն ձու.—C երթայր, C² երթայր—C բզեզն, C² բզեզն, D բզեզն—9 C ի բոյն, D ի բոյնն—արծուոյն] C, C², D չիք—9—10 C, D կոտորէր—10 C, C², D զարծիւն—10—11 գնացեալ արծուին] C, C², D նա (C նոյ) գնաց.—11 զձուն] C չիք—իւր] C, C², D չիք—C, C² ի գոգոյ—և] C, C², D չիք—C իմացաւ, C², D իմացաւ—C բզեզն, C² բզեզն, D բզեզն—եմուտ] C, C², D և գայ (C² գա, D գա) մտանէ—12 ՚ի մէջ ամպոց] C յամպոյն. C² յամպոյն, D յամպոյն—նորա] C, C², D Թագաւորին—էհան] C, C², D զձուն—C, C², D զձուն—C երամոցն—C նոյ—12—13 փախչելոյ] C, C², D յաղ. ի կոհակացն—13 ընկեցեալ բեկաւ] C, C², D անկաւ—ձուն] C ձուն արծուեանն ի գետին, C² ձու արծուոյն, D ձու արծուոյն:

Նմանեցանէ, որ թէ հեռի եղէ, բնաւ մի առնէք քեզ. Թշնամի զեզ 'ի մարդկանէ, թեպէտև աղքատ և տկար լինիս։

15 որ] C, C², D չիք. C, D յաւ. տեսակս.—հեռի եղէ. բնաւ] C, C², D չիք.—15—16 մի առնէք... ի մարդկանէ] C, C², D զմարդ մի հալածել (D հալածել).—16 C, D թեպէտ—լինիս] D յաւ. զի տառապեալ որբոց զձեր զայս։

ՂԴ. ՄՐՋԻՄՆ ԵՒ ԱՂԱՒՆԻ

(94 V=92 I)

Մրջիմն անկեալ ի ջուրն և հեղձեր. զայս տեսանէր և ձգէ ոստ մի ի ջուրն. և ելեալ մրջիմն ի յոստն և կենդանացաւ։ Եւ ահայ ի նոյն ժամն հաւուորսքն կանգ[ն]եաց զվարմն և կամէր առնել զաղաւնին. զայս տեսանէ մրջիմն յերանքն նորա և էխած ի ծայր նորա. և նայ ի կսկծոյն յանկարծակի ի վեր թռաւ և մորմոքեցաւ. և շարժեցաւ եղեգն և վարմն. և աղաւնին թռաւ և ազատեցաւ։

Նմանեցանէ առակս, թէ մահու չափ ձգնէ նմայ, որ յառաջ քեզ բարի արար. նայ և Քրիստոս յուսն մեր՝ և թշնամեաց հրամայէ բարի առնել։ Նարձեալ ցուցանէ առակս, թէ այս ոյէս ամենայն մարդ բարբառեցաւ ի ցանկութիւն զէշ առնել պատրնկութեան և շնութեան և յայլ մեղս և ի չար գործս. և իմացարուք, որ չար զերն կապեցին զմեզ մեղաւք ի յաշխարհիս և հանեն ի յանձանց մերոց զկուսոյ զէնն մեր՝ զհամբերութիւն և զխոնարհութիւն և զսրբութիւն և զայլ բարեգործութիւն. և հարկեալ սատանայն զհոգիս մեր։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I 1 մաչիմն.—հեղձեր] խեղդեր.—տեսանէր մի.—ձգէր.—2 մաչիմն.—3 կանգնեց զվարմն հաւորսն.—4 զա մաչիմն.—յերանքն.—ի ծայր նորա] չիք.—5 յանկարծակի] չիք.—6 եղէգն.—վարմն] վախեցաւ։

7 Նմնէ] ասցնէ.—8 նայ որպէս.—յոյսն.—8—9 և թշնամեաց հրամայէ] հրամայէ թշնամեացն.—9—10 այսպէս ամենայն մարդ] ամենեքեան.—10 բարբառեցան.—պոռնկութեան.—11 յայլ] այլ.—12 ի մեր աշխարհիս.—13 զխոնարհութիւն և զհամբերութիւն.—14 բարեգործութիւն.—հարկեալ] վարամերեալ (սպաղ).—սատանայն։

ՂԵ. ՕՁԻՒՆ ԵՒ ՄԱՐԴ

(95 V=93 I=73 ag=83 B)

Սափուծն ասեն. զի ահագին փախստ[ակ]անք զայլն ամենայն կենդանիք ահիւ մեծաւ. և ասէ, թէ յուսմ զաք փախստականք. և նոքա

1 զի] B չիք.—ահագին] ag ահա զայլն, B չիք.—1 փախստականք, ag, B փախստական.—զայլն] ag, B չիք.—1 ամենայն, B զամենայն.—1—2 I, ag կենդանիքն, B կենդանիքն.—2 և ասէ] I եհարց ցնոսա և ասէ, ag եհարց, B եհարց զնոսա.—յումմ] I յորմէ սպրդիք, ag յումմէ հանց, B ամմ.—զաք] I չիք, ag, B զայք և B յաւ. սպրդիք.—I փախստական էք, ag, B փախստական.—և] B չիք.—

ասեն, թէ ի մարգգայն. զի հալածեն զնա. և նոյյ ասէ, թէ զինչ է մարգն. խաչիք ասա, մինչև ենկեցէ մարգն. և ահայ եկն էհաս մարգն. և ասէ առաքեալն ի սպասաւորութեանց, թէ զու ես մարգն, որ նկարս զա-մենայն կենդանեաց. և նոյյ ասէ. այո. ասէ առաքեալն. և ապաւ թէ մարգն դու ես, արդ եկ որ խաւսիցը. ես քեզ ասպասել մեայն. և ասէ մարգն. չուներս ասա նշան խաւսելոյ. ապա թէ զաւ, որ կապես զլեզու որ ոչ փախչի. և ես զեամ առնուլ զնշան խաւսելոյ և զամ առ քեզ. և հաւանեցաւ առաքեալն. և կապեաց զնայ մարգն. և եկաւս կապն մահանաւն հարկանել զնայ. և առաքեալն ասէ. թէ մարգ ես, նոյ ներա և անխնայ զարկ զու և հար զթիկունս իմ. զի այս խելագա պատուէս վայելէ ինձ.

Ասացանել ասակս, թէ շատ զաւրաւոր մարգիք խարուեն ի ակարաց և սատկյին և բնաշանըք նախասանն զանձեն իւրեանց, որ-պէս առաքեալն եղև.

---

3 թէ] I չիք.—I ի մարգայ, B ի մարգգէն.—ag. B զի [illegible].—I, ag. B հալածէ.—3—4 և նոյ ասէ, թէ (I, B չիք) զինչ է (B էր) մարգն] ag չիք.—4 խաչիս (I խաչեր) ասա մինչև ենկեալ (I յաւ. այն) մարգն] ag, B չիք.—I, B էհաս.—ag, B մարգ մի.—5 առաքեալն] I չիք, B [illegible] առաքեալն.—ի ([illegible])] I, ag, B չիք.—B սպասաւորութեան.—թէ] B չիք.—6 I կենդանեաց, ag [illegible].—այո] ag այո, ես եմ մարգն, D այո, ես եմ մարգ.—ag, B և ասէ.—առաքեալն] ag յաւ. [illegible] մարգն, B չիք.—և] I, ag, B չիք.—ապաւ] ag չիք.—6—7 թէ մարգն դու ես] I թէ դու այն մարգն ես, ag թէ դու ես մարգն.—7 արդ] ag, B չիք.—I խաւսիս ես և զու, B [illegible].—ես] I զի, ag, B զի ես.—ասպասել] ag, B չիք.—և] I, ag չիք.—8 ես] ag, B չիք.—նշան] I զնա, ag զնշան.—I [illegible] [illegible] երթամ բերեմ զքեզ և զամ [illegible] քեզ. ասէ առաքեալն. [illegible]. և ես առա [illegible] քեզ. ասէ մարգն. ոչ, զի ես երթամ, ag [illegible], B [illegible].—ապա թէ] I և.—Ձ—9 զաւ, որ կապեմ զ քեզ. որ] I չիք.—9 ոչ փախչիս] I զաւ կաւ փախչիս, ag, B [illegible] և ag յաւ. զի զառաքեալն [illegible] եմ [illegible].—և] ag չիք.—ես] ag, B չիք.—ag և առնում.—զնշան] I զինս, B զնշանս.—[illegible]] I, B չիք, ag [illegible].—10 առ քեզ] B [illegible] քեզ.—և (I չիք) հաւանեցաւ առաքեալն] ag յաւ. որ [illegible], B և [illegible] առաքեալն հաւանեցաւ [illegible].—և] B որ.—զնայ մարգն] ag մարգն զառաքեալն 'ի ծառ մի, B [illegible] 'ի ծառ մի.—և] I և [illegible] ի մարմնոյն [illegible] [illegible] մի և եկն առ առաքեալն և.—11 I [illegible].—[illegible]] I չիք.—[illegible]] I չիք, ag, B [illegible].—ag, B ասէ առաքեալն.—12 նոյ] ag, B [illegible].—I, ag, B [illegible].—զարկ զու (I չիք) և] ag, B չիք.—B հար զիս և.—13 այս] I չիք.—ինձ] I յաւ. B [illegible], ag, B չիք.

14 [illegible]] ag, B չիք.—[illegible]] ag, B չիք.—I, ag մարգիկ.—I [illegible], ag, B [illegible].—ի] B չիք.—15 [illegible]] I [illegible].—15—16 որպէս առաքեալն եղև] I, ag, B չիք, և [illegible] ag [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] և ասեն, թէ այս վայել է մեզ. զի [illegible] ոչ [illegible] [illegible] և ոչ [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible], իսկ B [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible], [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible], ասեն, թէ այս վայել է մեզ. զի ե՞ր [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible].

Պ. Այր. 41 C Մ՛ասուն մի զօրաւոր նստեալ էր յանց ճանապարհին. և գային ընդ այն ճանապարհն այլ գազանք դողալով և փախստականք մի մի և անցանէին. և նա հարցանէր. թէ ընդէ՞ր փախչիք և յումէ զարհուրեալ էք և փախչիք. նոքա ասեն. թէ. փախիր և դու. զի ահա գայ մարդն. և ասէ առիւծն. ո՞վ է մարդն և զի՞նչ է նա և զի՞նչ է ուժ նորա և կերպարանք նորա, զի փախչիք ի նմանէ. և նոքա ասեն. թէ գայ տեսանել զքեզ, վայ լինի քեզ. և ահա գայ հողագործ մարդ մի յանդէ իւրմէ. և ասէ առիւծն. միթէ դու ես մարդն, որ փախուցանես զգազանս յանդաստանէ. և նա ասէ. այո, ես եմ. և ասէ առիւծն. գա, որ կռուենք. և նա ասէ. այո, բայց եկ, նախ կապեցից զքեզ. զի մի փախիցես, մինչև երթայց առից զլուծն իմ և կռուենք. և ասէ առիւծն. երդնուս, որ գաս, ես լսեմ քեզ. և երդուաւ նմա. և ասէ առիւծն. հան կապեա զիս և գնա շուտ ու դարձիր. և նա հանէ զպարանն և կապեաց զառիւծն պնդագոյնս ընդ ծառոյն և կարեց ի ծառէն կաղնի բիր մի և սկսաւ զարկանել զառիւծն. և առիւծն գոչէր. արձակէ զիս կամ առեր զքո լսելն. և մարդն ասէ. ապայ քո խելքովդ եմ. և նա գոռայր և ասէ. երդնում, որ չփախչեմ. և նա զարկէր զայս կողս, զայն կողն. և ասէ նա. զի ախմար գտայ ես և ծաղր ամենայն գազանաց։

Առակս և հետս ընդ դէմ՝ առակս ցուցանէ. զի առիւծն մարդս է, որ պատկեր աստուծոյ է և կայ ի ճանապարհս աստուծոյ և չարն սատանայ, որ հալածէ զմարդն։

---

41. C=41 C'. ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴ C' 1 առիւծ.—զօրաւոր և հզօր [ն]ստեալ.—յանցս.—2 գային.—և] չիք.—3 նա.—յումէ աՀէ.—4 փախչէք.—նոքա—վայլիեր] փախիր.—գա.—5 առիւծ.—և զի՞նչ է նա] չիք.—6 նորա.—փախչէք.—նորա.—7 գա տեսանել.—աՀա գա հողագործ.—8 առիւծն.—9 զգազանսն յանդաստանէ.—նա.—այո.—առիւծն.—10 կռուեմք.—նա.—այո բայց եկ.—11 երթայց.—զլուծն.—կռուիմք.—առիւծն.—11—12 երդնուս.—12 գաս.—առիւծն.—12—13 կապէ.—13 գնա.—նա.—14 զառիւծն պնդագոյնս.—15 զարկանել զառիւծն.—առիւծն.—կամ] գեմ.—16 առեր.—լսելն.—թէ ապայ.—խելքովդ.—նա.—17 ասէր. երդնում.—չփախչիմ.—զարկէր.—և զայն.—18 նա ասէ.—ախմար գտայ։
19 յետ.—ցուցանէ] չիք.—առիւծ.—20 կա.—20—21 սատանա։

Պ. Այր. 74 F Առիւծն տեսեալ զվայրի էշերն. զի փախչէին. և ասաց. յի՞նչ կու փախչիք. և ասացին, թէ մարդ կու գայ. և ասաց առիւծն, թէ ի՞նչ կենդանի է մարդն. Մէկ տուք, որ գայ, որ տեսանեմ. և երևեալ մարդուն ասաց առիւծն, թէ ի՞նչ կենդանի ես, որ ամէն կենդանիք կու վախեն. արէկ որ զիրար տեսանենք. և ասաց մարդն, թէ քո զէնքս 'ի հետ են և իմն 'ի տունն է. հրաման տուր, որ երթամ բերեմ և գանք՝ զիրար տեսանենք. ապայ արէկ որ 'ի ծառս կապեմ, որ

չփախչիս. և ասաց՝ արկէ կապէ. և փաթեց 'ի ծառն 'ի վեր և մնալ 'ի մարթն կարէց գառաստչաց և սկսաւ 'ի յարկըն մինչ 'ի գլուխն շարգեց. և ասաց ամբուն, թէ մարդ ես և քեզ վայել է մարդութիւնն։

ԿԶ. ԾՈՒԼՆ ԵՒ ԾՂԱՒԵԼ ԵՒ ՕՐՀ

(96 V=94 I)

Ամբիծն հիւանդացաւ և երկայն ամենայն զաւ ի տեղ. և ադաւթիւք յանձինս և ամենայն չարչարանաց զնոյ. և յորժամ էին աշակերտն, բարեկամք նոր[ա]. ասացին զչարչարանութիւն արժանի. և զնոյ աշակերտն առ ամբիծն. ասէ ամբիծն ընդ աշակերտն. ոչ բարի զաւ, զարչէլ. ասաց նմա. ընդ է՞ր յանձնարար. և նոյ ասէ. մի բարեկամք նմա, որ բարի թագաւոր. զի աչաց երկուանս ի գլուխ քո, որ աշխատութեամբ չարչիցաց ես յանձնայն բժշկութեան փառն քո և զեզ ուստ Հիւանդութեան քո. և ասէ ամբիծն. բարի եկիր, խնամողն կենդանի. և զի՞նչ է զեզն. և նոյ ասէ. խիստ պիտանի է և զիւրքն ասացին բժշկութեամբն, թէ հանեա զմարթ արժանի և ասաց ասաց արկէք ի վերայ ամբիծոյն. և նոյ փութով բարձէ զձեռն ի նմանէ. և Հրամայեաց ամբիծն և կալան զարչն և սկսան քարշել զմարթն. և նոյ վայեր և մեծամեծ զայթս արձակէր. և ասէ աշակերտն. այդ ի քոյ երեսց և ի մարմնոյ և ի նորայն, որ յէր ի յարքունիս մնանէ, նոյ զայլ որ չարչարանաւք։

Նազացանէ ասաց, թէ բնաւ ոչ է պարտ չարչարանաւք զոք և ոչ բաժանել. այլ զքոյ Հոգին Հոգայ և զքոյ մեղքն տես առաջի քո. այն է բարի և լաւ։

ԾՆՈՒՆԴՈՒԹԻՒՆՔ ԲՍՍ [illegible] | երայքն] երայքն.—զայքն.—1—2 աշակերտն.—2 ասէր չարչարանաց.—էքն աշակերտն.—3 զչարչարանութիւն.—4 աշակերտն.—ընդ աշակերտն] ընդ.—5 թէ ընդ է՞ր.—5—6 ասէ. մի բարի թագաւոր. մի բարեկամք նմա.—6 երգումն] երթեմն.—7 ես յանձնայն բժշկութեան փառն քո] չիք.—զեզ] չիք.—8 Հիւանդութեանն քո զեզ.—և] չիք.—8—9 կենդանի] և սիրելի իմ.—9 նոյ] չիք.—10 բժշկութեանն.—զմարթն արժանի.—11 ի վերայ—ամբիծոյն] ամբիծ թագաւորքն.—և նոյ] չիք.—12 ամբիծն.—և] չիք.—զարչն.—13 մեծամեծ.—ասէր աշակերտն.—14 երեսն.—ի մարմնոյ.—ի նորա.—յէր] չիք.—ի] չիք.—նոյ] և.—15 չարչարանք.

16 չարչարանաւք.—17 բաժանել.—այլ զքոյ Հոգին Հոգայ] այլ զի Հոգին Հոգաս և զքո մեղքն տեսանել.—զքոյ] քո.—18 և լաւ] չիք։

Պ. Օ. ա. 74ag Ամբիծն Հիւանդացաւ. երէքն զայքն 'ի տեղ. աշակերտն յանձնայ. նա արքն չարչարանաց զնմանէ։ Եւ յորժամ եկն ա-

74ag=84 B. ԾՆՈՒՆԴՈՒԹԻՒՆՔ ԲՍՍ B 1 երէքն զայքն] և զայքն բազմաց.—2 յանձնայ.—արքն չարչարանաց.—զնմանէ] յաւ. թէ ով թագաւոր, տես զնմանէ աշակերտն, որ մեր անձինս կամի աստղէ քո 'ի սպասու խոյ նա ոչ երկի ասաւ.—

զաւէտս, առաջին պղերախտութեան արքային բարեկամք նորա։ Եւ ասէ առ իւրն. ո՛չ բարի գաս, գործելի. ընդէ՞ր յանցար։ Ո՛վ ասէ աղուէսն. մի բարկանար, թագաւոր բարի. զի ահա երդուեալ ի գլուխ քո. զի աշխատութեամբ շրջեցայ յամենայն բժշկապետսն և առաջ հաւանդութեան քում զեղ։ Եւ ասէ առիւծն. բարի եկիր, իմաստուն կենդանի. զի՞նչ է զեղն. և նա ասէ. զիտանի և զիւրին. Հրամայեցին բժշկապետքն՝ թէ հանէք զմորթ արեան սար սար և արկէք 'ի վերայ առիւծուն. և նա փութով քաշէ զցաւն ի նմանէ։ Եւ Հրամայեաց առիւծն. և կալեալ զայլն սկսան քարշել զմորթ նորա. և նա վայէր և փուքս մնաման արձակէր։ Եւ աղուէսն ասէ. այդ յերկաց քո և 'ի նորա, որ առ թագաւորն զմարդ չարախօսէ. և հանին զմորթն՝ և սատակեցաւ այլն։

Ցուցանէ, թէ չէ պարտ՝ որ մարդ 'ի թագաւորաց առեն և 'ի զաւառորաց մատնէ, նա զայլ ոք չարախօսէ կամ մատնէ. այլ մարդ զիւր հոգն հոգայ և զիւր մեղքն տեսանէ առաջև իւր։

---

3 առաջին… նորա] նա բարեկամք նորա առաջին նմա պղարտութեան առաջին. և աղուեսն զնացեալ նմա ի ձոր թէ և եկն առ թագաւորն. և չարչն եղեւ ի նմանէ, իբրև զծուխ.—3—4 և ասէ առիւծն] և տեսեալ առիւծուն ասէ զնա.—4 ո՛վ գործելի այլևս. ո՛ր եւ և.—յանցար] յանցեր և ոչ եկեր առա.—աղվեսն.—5 ինձ, ով բարի Թագաւոր.—5—6 զի աշխատութեանց] որ մեծա աշխատութեանց և մեծ լինիս.—6 շրջեց առ ամենայն բժշկապետս, հարցանելով զեղ—յուսա.—7 ասէ առիւծն] յուսալ առիւծուն ուրախութեամբ ասէ.—և զի՞նչ.—8 ինքին.—հրամայեաց բժշկապետն.—9 զմորթին ալեան.—առիւծուն.—10 քաշէ զցաւ փութով.—և կալեալ] կալեալ.—11 զայլն և.—զմորթն.—12 ասէ աղուեսն.—այդ է քո երեսն.—12—13 զաւառորն.—13 զմորթն ի նմանէ. և նա.—այլն] չիք։

14—15 որ մարդ… մատնէ] մանաւանդ, որ կան յառաջ ի թագաւորաց, իշխանաց և զաւառաւորաց.—15 նա զայլ ոք] չիք.—չարախօսել և մատնել զոք.—մարդ] չիք.—16 հոգն] մեղսն.—զիւր… իւր] հանապազ զմահն առաջի աչաց դնէ։

Գ. Օր. 21 Ը Առիւծն հիւանդացաւ, ամեն էրէքն գնային ի տեսութիւն. երեկ աղջն ու չարախօսէր զաղուեսն. աղուեսն ի զանդայմուտն լսեց և անկաւ առաջի առիւծոյն ու թաւալէր ու զլեզուն թափէր. առաց առիւծն. ոչ բարի եկիր, նենգաւոր և գործելի շուն. զքեզ ասէ ինձ. ընդ է՞ր յանցար. և նայ ասէ. ո՛վ բարի Թագաւոր, մի բարկանար ինձ. երդուեալ ի գլուխ քո, որպէս քանի օր է աշխատել եմ ու շուրջ եկել ու զոր խիստ աղէկ հաքիմ մի և իմաստուն և հարցայ, թէ մեր Թագաւորն ի խիստ նեղած է. ասսուեգյ հաւար մեղ զեղ ասայ. թէ սաղ-

---

21 Ը=21 Ը². ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ Ը³ ամենայն.—զային առ նա.—1—2 ի տես.—2 կու չարախօսէր.—աղուեսն.—2—3 ի զանդմուտն.—3 լսեց.—առիւծուն.—թաւալէր.—4 առիւծն.—նենգաւոր.—ասաց.—6 որպէս] այս.—և ի շուրջ.—եկել.—7—8 Թագաւոր—8 ի խիստ] խիստ.—ասաց.—8—

լաւանայ, մեք քեզ ասէի չիշխոյ մի բերելոյ. և նա ասէ. առաւօտն. բարի եկիր, խնամատան կենդանի. և զի՞նչ ասաց քեզ. նա ասացեալ. Հրամայեաց և ասաց, թէ բանեցէք զաւշն կենդանի և հանէք զմորթն և յայն պահն ամք ամք հոգացէք առաւօտուն. և նոյ քրանի և շուռ փարայի ցուն յիւր-մեն. և հրամայեաց առաւօտն. կոչեալ զաւշն և ոչ. անմննէքեան քարշել զմորթն աղան. և նոյ վայէր և զառայր և փչլինքն փրփրայր ի կուլե-նոյն և ի զուրս վաղէր. նա ասաց. այս ի քո յերեսը և յայն մար-գուն, որ եբբ ի զատաստան մտանէ, զայլ ոք զչարայխանէ.

Հնուցանէ առանս, թէ չէ պարտ չարայխօսել զոք և ոչ բամբաս-ել. այլ զքեզ հոգալ և զքո մեղքդ.

9 առաց լոնա—9 չիշխոյ] եշոր—9 առաւօտն.—10 ասացեալ.—Հրամա-մանաց—11 զարթն—զմարթնի ի յայն.—12 առաւօտուն.—նա.—փարայի—12—13 ի յիւր-մեն—13 առաւօտն.—և կոչեալ զարթն—անմննեալք—14 արեանն.—նա.—փչլինքն—15 այս.—15—16 մարգուն.—16 մտանէ] խանէ.—զչարախօսէ.
17 չարախօսել.

Դ.Օ.գ. 71 F ԱՌԻՒԾՆ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍՆ Առիւծն հիւանդացաւ. և գայլ արքուն տեսանել և չարախօսել զաղուէսն. նոյնպէս և ամենեքեան գային 'ի տես. և ասէր առիւծն ցաղուէսն, թէ ամենեքեան եկին 'ի տես զիս և դու ոչ եկիր. և ասաց աղուէսն. վասն այն չեկի. զի որովհետև լուայ զհիւանդութիւն քո. 'ի հեքիմ շուրջ կու գայի և դեղ հարցանէի. և ասացին, թէ զգայլուն մորթն քերթել մինչ 'ի ծնկներն և մինչ 'ի շլինքն և արկանել 'ի վերայ թագաւորին. և լաւանայ. և արարեալ այնպէս և խայտառակեալ գայլուն՝ եկեալ գնայր. և ասէր աղուէսն. ո՞վ զագռա գառի եղբայր, որ գուլպանիս մինչ ի ծնկունս է. յորժամ ի թագաւորն ի մտս երթաս, զքո զանկառն մեն հասկցաւ.

Այնպէս լինին մարդիք խայտառակ առաջի իշխանաց և յահէ գա-տաստանին Քրիստոսի, որ զեղբայր իւր չարախօսեսցէ.

ԴԷ ԱՌԻՒԾ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ
(97 V=95 I)

Առիւծն մի կորիւն ծնաւ. և ժողովեցան կենդանիքն ի տես և յուրախութիւն. զայս ասացէն ի մէջ բազմամարդութեան և մեծայհան-դիսիւ նախանձաց զառիւծն յաղանան բարձր ձայնիւ և անարգեաց,

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I 1 առիւծն մի.—ժողովեցաւ կենդանիք ամենայն.—2 աւազա-կութեան.—ի մէջ.—2—3 ի մէջ հանդիպին.—

թէ մեծ է քեզ խորհրդութիւնդ. զի մի կորիւն ծնանիս և ոչ բազում. պատասխանի ետ առիւծն համբերութեամբ և ասէ. այո, մի կորիւն ծնանիմ, բայց առիւծ ծնանիմ և ոչ աղուէս քան զքեզ:

Ցուցանէ առակս, թէ առաջի աստուծոյ լաւ է մի այր բարեգործ քանց հազար անզգամ մեղաւոր. և լաւ է մի ազգասէր ժողով, որ չէ գժտեալ. քան .Ռ. Թագաւոր, որ գժտեալ լինի. և լաւ է մի որդի բարի քան .Ռ. որդի անառակ և չար:

4 [illegible]—5 [illegible]—6 [illegible]

7 բարեգործ և [illegible]—8 քանց հազար] [illegible]—9 [illegible]—10 [illegible]

ՂԸ. ՍՂՈՒԹՈՅ ԵՒ ՀՆԴԿԱՀԱՒՈՅ
(98 V=96 I)

Այր մի ազգաւոր ունէր բազում որդիս և պատրաստեաց նոցա ստացուած հաւ մի հնդիկ, որ յամէն աւր ածէր նոցա ձու մի ոսկի, որ յաւուրքն բաւական լինէր նոցա յամենայն պէտս և նոյ ազահացեալ ասէ. զենեցէք զհաւն և առէք զոսկի իշխանութեանն նորա և փարթամացայց. իբրև եղեն զհաւն, գտաւ ի փորն նորա իբրև զայլ հաւու և զրկեցաւ ի փոքր շահէն:

Ցուցանէ առակս, թէ որ ցանկայ անդէպ մեծութեան և ամենայն և ազահութեան ձեռն արկանէ, նոյ և զոր ունի, զան կորուսանէ, որպէս պատահեցաւ Ադամայ [և] Եւայի:

[illegible] 1 [illegible]—2 [illegible]—3 [illegible]—4 [illegible]—5 [illegible] 6 [illegible]—8 [illegible]

ՂԹ. ՍՐԵԱՐԴ ԵՒ ԿՕՇՈՅ
(99 V=97 I=35 ag=87 B′=46 D)

Որսորդ մի էառ կաքաւ մի և կամէր զենուլ զնայ. և ասէր կաքաւն լալով. մի զենուր զիս. և ես բախեցից քեզ բազում կաքաւս և ածից ի կամս քո. և ասէ որսորդն. այժմ մեռցիս ի ձեռաց իմոց. զի դաւաճանես զքո և զազգդ մատնես ի մահ:

1 որսորդ մի] B, D որսորդն.—էառ] ag, B, D [illegible]—B [illegible]—և] B չիք— [illegible] (ag չիք)] I [illegible]—2—3 I [illegible] ag, D [illegible], B [illegible]— 2 [illegible]] ag, B, D չիք—[illegible]] I [illegible] ag, B, D [illegible]—և] ag չիք. B չիք— [illegible]] I, B չիք—[illegible]] I, ag, D [illegible]. B [illegible]—ag [illegible]—B [illegible]—3 [illegible]] 3 [illegible]—ի [illegible]] ag [illegible], B [illegible], D [illegible]—և] I, B, D չիք—I [illegible] ag [illegible], B [illegible]. D [illegible]—B [illegible]—4 B [illegible]—I, B [illegible]] I, B չիք—[illegible]] I [illegible] ag [illegible], B [illegible], D [illegible]] B չիք—[illegible]] B [illegible]

Ցուցանէ տեսակս, թէ խաղմունս պարզեալ ասէ զօ և վերելոյ. և ոչ հանճի տառապանն 'ի գործս քո և քեղ պատարագաւ նոցին։

5 տեսակս] ag, B, D չիք.—խաղմունս] I մի խաղմունս. ag մի խաղմունս. B, D մի խաղմունս—ag պարզեալթ. B յարզեալթ.—ասէ զօ (I չիք) և] ag, B, D չիք—վերելոյ] I, B [illegible] ag [illegible] D [illegible]—6 և ոչ] I, ag, B, D զի ոչ—հանճի տառապանն] B և հանճին տառապանեալ—ի գործս քո] B չիք—և] I զի և, ag, D և [illegible]—քեղ] B չիք—պատարագաւ] I ոչ պատարագաւ, B զառ [illegible]—նոցին] I զնոցին, ag զնոցա, B [մ]նոցին D զոր և կամին

Ժ· ԷՇ ԵՒ ԷՇԱՆՈՒՆ

(100 V=98 I=84 ag)

Եղ մի էսա զառամանսն իւր և զնոցա աղանձեր ի մարդկ մի ցանկալի յանձնարարութեան ատեղի. և ահայ զայ էշ մի որձ և հասատեաց ի յետոյս նորա. և նոյ կիցս էհան զարարութեամբ և եհար զնոյ ի խառնեկսն և ձախձախեաց. և նոյ փախեաւ և զնոցա անդի. և ասէ առանձնակին, որ է քաւանին, լալով. վայ մայր իմ. զի տառապեալք այսա մեալն. զի բաղում աւհ կայ ի զաղանաց. աստ իմն. ըստ Լ°ր հայրեր և վերասարեալք զէշն, որ եկն առ մեզ. և ասէ մայրն. Ով որդեակ իմ, մի երկնչեր. զի չէ յամեւլոց. քանզի յան ակեն որ հասեալց, որ թէ մինչև ի °Աներքին Անդրին երթայ և կամ ի Խօրասանն, նոյ փութով զառնայ առ մեզ։

Ցուցանէ տեսակս, թէ մարդ որ չիցէ կամ զեկէ կամ փոզանաց կամ աղախանաւ և կամ զայլ մեզս որ գործէ, ոչ կարէ զիւրաւ զերծանիլ ի մեղաց. զի ցանկութիւն և հաստ մեղացն կապէ զնոյ և քարշէ զնոյ որպէս տեառնն. զի մեղքն ամէն է, որ ի ծածկ մնանէ և ոչ կարեն ի յետս քարշել։

---

1 I [illegible]—I [illegible]—[illegible]] I չիք. ag [illegible]—I ի [illegible] մի. ag ի [illegible] մի.—2 I [illegible]. ag [illegible]—2—3 ag [illegible]—3 ի [illegible]] ag 'ի [illegible]—ag [illegible]—[illegible]] I [illegible]. ag [illegible]—I և մի [illegible]. ag [illegible]—և] I չիք—ag [illegible]—4 [illegible]] ag չիք—I ի [illegible]. ag [illegible]—և [illegible]] ag [illegible]—ag [illegible]—I, ag [illegible]—5 և ասէ] I չիք—[illegible]] I [illegible]. ag չիք—որ է] I, ag չիք —[illegible]] I չիք—I, ag [illegible]—5—6 ag [illegible]—6 I, ag [illegible]] ag [illegible]] ag [illegible]—7 և ասէ] I, ag [illegible]—8 I [illegible]] I [illegible]. ag [illegible]] ag չիք—8—9 [illegible]] ag [illegible]. և [illegible]—9 [illegible]] I չիք. ag [illegible]—I [illegible]. ag [illegible]—և կամ] I կամ—10 նոյ] I, ag չիք—ag [illegible]

11 տեսակս] ag չիք—[illegible]] ag չիք—կամ] ag և—կամ] I և կամ—12 կամ [illegible]] ag չիք—և] ag չիք—որ] I. ag չիք—12—13 I [illegible]—14 զնոյ] I, ag չիք—I, ag [illegible] (I [illegible]) և] ag [illegible]—որ] ag չիք—I ի [illegible]—ag [illegible]—15 կարեն (ag կարէ) ի յետս (ag ոչ յետս) քարշել] [illegible] I [illegible]. [illegible] ag [illegible]

Ն°ա· 84 D |չ մի եւս զաւանաւքն իւր՝ եւ արանէր յանձնարգ աւելի մի· եւ եկն որձ էշ մի եւ եւս հաւ՝ ’ի յետոյն. քանն կիցս եհան եւ եհար սրտի զեամձեկք կզակ որձ իշուն եւ լարցելոյ եւ փախեաւ զնայ· եւ ասէ մարդուքն. ընդ է՞ր զարկիր զնայ· զի մեղ ընկեր էր· այժմ զայլն զմեզ կուտէ. եւ ասէ. ո՞վ որդեակ, մի վախեր. ’ի հանց անզաց հաս աանասնոյ որ թէ մեկ աւուր ճանապարհ երթայ, զարձեալ զատնոյ եւ զայ։

Ցուցանէ առակս, թէ մարդ որ շնայ կամ գրէ կամ գողանայ· յետ մեղք որ ատելոյն, որպէս չան առատոր քարշեն. անձնայն մեղք զմարդն յետքն կու քարշեն, որպէս ասէ. առաւելք մեղաց պատեցան զինեւ. եւ այն նման է մեղքն, որ ’ի ծածքն ասւր կումաանէ. եւ զուրս չեն կարել քարշել։

ԽԾ· ԹԱԳԱՒՈՐԱՑՆ ՍԱՐ ԵՒ ԼՈՒ

(101 V=99 I=5 ag=88 B=79 D)

Այլ մի թագաւորացն առաւօտն նեղացաւ ի լուէ եւ արուեստանաւ կալաւ զնայ. եւ լուն ասէ. աղաչեմ զքեզ. մի սպանաներ զիս. զի փոքր է վնասդ, զոր արարի քեզ. եւ նայ ասէ. զոր կարացիր, արարիր։

Ցուցանէ առակս, թէ բնաւ մի առներ չար ուժեր ի կեանս քու· Նարձեալ ցուցանէ առակս, թէ պարտ է իշխանաց եւ թագաւորաց եւ դատաւորաց՝ զփոքր չարագործսն հոգալ եւ տանջել, որ երկիցեն մեծամեծ չարագործքն։

1 այր մի թագաւորացն] ag թագաւոր մի, B մարդ մի, D զախրան փնչե ի բեան կալաւ. [illegible] — ag, B ’ի լուէն.—1—2 I արուեստով, ag, B արուեստիւ.—2 D եւ կա- [illegible] — զնայ] D լու մի.—եւ] ag, B չիք.—I, ag, B, D ասէ լուն.—մի սպանաներ զիս] D մի [illegible]—3 վնասդ] I վնաս, ag վնաս իմ, B վնասն իմ, D վնասդ իմ.—զոր արարի քեզ] B [illegible] D չիք.—եւ նայ ասէ] D ասէ թագաւորն.—զոր կարացիր] I [illegible] ag, B [illegible] (B [illegible]) [illegible] (B [illegible]), D զոր կարացիր.—4 արարիր] I, ag [illegible] (ag չիք) [illegible] (ag [illegible]), B [illegible] D [illegible]

5 առակս] ag, B չիք, D [illegible]] I չիք.—մի առներ] I մի [illegible], ag, B չիք.—չար ուժեր] ag, B չիք.—6 քու] ag, B [illegible] (B չիք) մի [illegible] (B [illegible])—զարձեալ] I, ag, B եւ զ., D եւ ցուցանէ] I, D չիք, ag, B ասէ.—առակս] I, ag, B, D չիք.—6—7 իշխանաց եւ թագաւորաց (ag, B չիք)] I թագաւորաց եւ իշխանաց.—7 եւ դատաւորաց] I չիք.—D չարագործքն.—հոգալ եւ] D չիք.—B տանջեն.—որ] I, ag, C զի.—8 երկիցեն մեծամեծ չարագործքն] I [illegible], B [illegible] D երկիցեն եւ մեծամեծք ’ի նմանէ։

ՃԲ. ԿԱՊԿԻ ԵՒ ՁԻԱՒՈՐԻ
(102 V=100 I=76 ag=147 D)

Կապիկին, որ է ապառաժին, այն սովորութիւն ունի. զոր ինչ և տեսցէ ի մարդկան, զոր առնէ, զնոյն և ինքն առնէ. և տեսեալ, զի ձիաւորն ձգէր զաւախանն ի վերայ ձիանցն և գնաց ի հաց. և իջեալ ի ծառէն կապիկին և եառ պաւախան և նման ձիաւորի ձգել ի վերայ ձիանցն կախեցաւ. և ինքն ըմբռնեցաւ ի նմանէ և սատ. յիրաւի ըմբռնեցաւ. զի յայն ձեռն արկի, որ չէր հմուտ։

Ուսուցանէ առակս, թէ մի ձեռն արկեր և մի ցանկար գործոյ, որ չես հմուտ. չէ քեզ ի գէպ թէ մարթանայր, թէ հաղթեր առաքինան, զի կորուստ լիցի և ոչ շահս քեզ հասանի. և ոչ ինչ լինիս։

1 կապիկին] I [illegible] որ է [illegible].—ag, D [illegible].—[illegible]] I, ag, D չիք.—զոր ինչ և] I զոր և ինչ. ag, D որ [illegible]:—ag, D [illegible]...2 D ի մարդոյ.—զոր (I որ) առնէ] ag, D չիք.—զնոյն] ag, D] [illegible].—և ինքն] ag չիք.—և] ag չիք.—I ձիաւորացն.—3 I [illegible], ag, D [illegible].—I [illegible], D [illegible].—I ձիոյն. ag ձիանց.—գնաց] ag չիք. D ինքն գնաց.—ի հաց և] I [illegible], ag չիք.—3—4 իջեալ ի ծառէն կապիկին] ag չիք. D կապիկին իջեալ ի ծառէն.—4 և] I, ag, D չիք.—եառ (I եառ) [illegible] (I [illegible], D [illegible])] ag չիք.—և (I չիք) նման ձիաւորի] ag, D չիք.—ձգել] I [illegible], ag [illegible], D չիք.—ի վերայ ձիանցն (I ձիոյն)] ag, D չիք.—5 կախեցաւ] I, ag, D չիք.—և ինքն] I և [illegible] ինքն. ag չիք. D այլ ինքն.—ի նմանէ] I ի [illegible], D 'ի [illegible].—ag, D [illegible].—I [illegible].—5—6 I, ag, D ըմբռնեցաւ.—6 զի] I, D [illegible], ag չիք.—յայն] I [illegible], ag 'ի [illegible], D [illegible]—ձեռն արկի] ag չիք, D [illegible].—D ոչ էր։

7 առակս] ag, D չիք.—ag, D թէ մի մարդ և D [illegible].—ձեռն արկեր] I արկանել ձեռն, ag, D ձեռն արկանել.—D գործոյ.—8 I, ag, D և չէ.—ի գէպ] I [illegible] (այսոր). ag [illegible], D [illegible].—թէ հ.] I, ag, D և թէ հ.—[illegible]] I չիք.—9 լիցի] I, ag, D լինի [illegible].—[illegible]] I, ag, D [illegible].—քեզ հասանի] I, ag, D չիք.—և ոչ ինչ լինիս] I և ոչ լինի [illegible], ag, D չիք։

ՃԳ. ԱԳՌԱՒՈՒ ԵՒ ՁԱԳԵՐՆ
(103 V=101 I=78 ag=148 D)

Ագռաւն ժողովեաց զձագս և խրատեաց զնոսա և ասէր. որդեակք իմ, մի լինիք. պատուիրանք եղիցին ի մարդկանէ և տեսանել ի յայն ժամ, որ խոնարհի ի քար առնելն. և ասեն ձագերն նորա. մի մայր մեր, զինչ արասցուք, թէ յառաջագոյն մարդն առնուլ լինի զքարն ի ձեռսն իւր. ասէ մայրն. այժմ գիտացի, որ ապրելոց էք ձագք։

1 զձագս] I զձագերն իւր. ag, D զձագս իւր.—I, ag, D խրատէր.—ասէր] I ասէ ag, D ասէր.—2 I, ag, D մի որդեակք.—իմ] ag չիք.—I մի լինիք.—I, D [illegible].—2—3 և (I եւ) տեսանել ի յայն ժամ] ag, D չիք.—3 որ] ag, D [illegible].—ag [illegible]—ի քար առնելն] I [illegible] և [illegible]. ag [illegible]. D [illegible]. որ [illegible] ([illegible]) [illegible].—և] I, ag, D չիք.—ag [illegible].—[illegible]] I, D չիք. ag [illegible].—4 մեր] I իմ, D չիք.—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], D [illegible].—[illegible]] I [illegible]. ag [illegible] [illegible]. D [illegible].—5 զքարն ի ձեռսն (ag, D ի ձեռն) իւր] I [illegible] ի [illegible] և [illegible].—[illegible]] I չիք.—I [illegible] իմ. [illegible]. ag, D [illegible].—ag, D [illegible].—6 [illegible]] ag, D չիք։

Ցուցանէ առակս, թէ պարտ է անդադար պատրաստել ի հին գործոյթից առատանալոյ և ի նոր պատրաստութեան ևնեղութեանց նորայ։

---

1 չիք բնոս բարոյախօսութիւն.—7 առակս] ag, D չիք.—անդադար] ag, D չիք.—ag, D պատրաստել.—ի] D չիք.—8 ag գործոյթիւն.—ag, D առատանալոյ.—և] ag չիք.—ag ի նորա պատրաստութեան։

ՃԴ· ԵՂԵԳՆ ԵՒ ԾԱՌՔ

(104 V=102 I=24 C=24 C²)

Թագաւորն հնդկաց եկ ի ղրառանս շրջել ի լերինս և ի հովիտս. և անդ ծառք մեծամեծք բուսեալ և մանգղեալ էին. և անդ եղեգ մի կայր ի կանգնեալ անդադար. և ասէ թագաւորն. ով եղեգն, ասայ ինձ. զի զարմանամ, թէ որպէս կաս հաստատուն և մեծամեծք ծառքն մանգղեալ էին. և նա ասէ. ով բարի թագաւոր, ի գալ ատուծոյ հողմոյ ծառքն հպարտութեամբ հակառակին ընդ դէմ նորայ, նա բեկէ և ձգէ զնոսա. և իսկ ես խոնարհիմ ի կամս հողմոյն. նա ոչ բեկեն զիս։ 5

Ցուցանէ առակս, թէ պարտ է սիրել զխոնարհութիւն և զհեզութիւն և զհամբերութիւն և համբերել. և շատք սատակեցան հպարտութեամբ։ 10

---

1 I հնդկացի.—C, C² եկաւ.—ի ղրառանս] I ի բուրաստան, C, C² ի յորս.—շրջել] C, C² և շրջէր.—I ի լերինն.—2 անդ] I ծառս ըն.—I, C² մեծամեծք.—բուսեալ և մանգղեալ էն (I մանգղեալ էին)] C, C² որք կային (C² կային) այ[նդ] (C² անդ) բուսեալ, կային (C² կային) և որ աւերեալ խլեալ կայր և կործանեալ.—անդ] I չիք.—3 եղեգ մի (C, C² յաւ. երկայն) կայր (C, C² կայր) ի կանգնեալ (C կանգուն, և յաւ. C, C² մնայր ի գագաթն) անդադար] I կայր անդ կանգնեալ եղէգ մի.—և (I չիք) ասէ թագաւորն (I յաւ. ընդ եղեգն)] C, C² եհն թագաւորն (C² թագաւոր) զարմացաւ և ասէ.—I եղէգն, C եղեգն.—4 զի] I զմեծարութեան զի.—թէ (C, C² յաւ. զաւ) որպէս կաս] I ընդ էր կալ յա.—հաստատուն] C, C² հ. մնացեալ.—4—5 և մեծամեծք ծառքն մանգղեալ են] I և մեծամեծ ծառքս փլշեալ և մանգղեալ.—5 և նա ասէ] I ասէ եղեգն, C, C² պատասխանի (C² պատասխանեաց) նա եղեգն և ասէ.—C, C² թագաւոր բարի.—6 I ծառք, C ամէն ծառք, C² ամէն ծառքս.—6—7 հպարտութեամբ... բեկէ] C, C² բեկին. զի հպարտութեամբ հակառակին ընդդէմ հողմոյն և ոչ կարեն ժամա կալել, բեկանին և ի վայր անկանին.—7 և ձգէ զնոսա] C, C² կոտորէ ձգէ զնոսայ (C զնոսա) ի վայր.—և] I, C, C² չիք.—խոնարհիմ] I, C, C² յաւ. յայս կողմ և յայն կողմ և ապրիմ.—7—8 ի կամս հողմոյն] I ի կամս նորա գնամ, C, C² գամ ի կամս հողմոյ.—8 նա] I և, C, C² նա.—I բեկեմ

9 և] I չիք.—10 I համբերել նորա.—և] I բանգէ, C, C² զի.—շատք] I բազումք, C, C² յաւ. ապրեցան խոնարհութեամբ և շատք.—11 I ի հպարտութենէ։

ՃԵ· [illegible]

(105 V=103 I=151 D)

Ծաղրականքն ասասակելին և ներքևին ոտքերդն ի ձեռն շամբ. և նոյ գնդմաւ. և ասէ. աղաչեմ զձեզ, ասացէք ինձ, թէ յինչ պատճառս ներքէք զմեզ և ասեն ոտքերդն. զի համացուք զմարմին քո. և նոյ կանչեցաւ և ասէ. ակք աստուած, գոհանամք զքեն, որ այս է խնդիր ասցաւ. ասացայ նա զինէն, թէ զատառախ հաւի էջաւղ կամքին զինէլ կամ ձիասնացի հայրապետա:

Նմանեցուցանէ առակս, թէ ոչ կարէ հոգայցագն բարի առնել առհնեցանն նոյնպէս և վանից հայրն ոչ է ի վանքն և ոչ ի գեղն, ոչ ի ներս և ոչ ի դուրս, լուր 'ի ամենայնի կայ .Ի. մարգարէ յերկիր կայ:

---

1 [illegible]] I [illegible], D [illegible]—I [illegible]—ի ձեռն (I ի ձեռաց) [illegible]] D [illegible]—1—2 և նոյ գնդմաւ] I չիք, D [illegible] և [illegible]—2 D [illegible]—ինձ] I չիք—յինչ պատճառս] I [illegible] պատճառի, D [illegible] պատճառի [illegible]—3 ներքէք զմեզ] D [illegible] [illegible]—և] I չիք—D զմարմին—քո] I [illegible], D [illegible] 'ի [illegible]—նոյ] I չիք—3—4 [illegible]] I [illegible], D [illegible]—4 ակք] D չիք—D [illegible]—I, D [illegible]—զքեն] D չիք—այս] D [illegible]—խնդիր [illegible]] D [illegible]—[illegible]] D [illegible]—[illegible]] I [illegible], D [illegible]—5—6 [illegible]] I [illegible], D [illegible]

7 առակս] D չիք—կարէ] I [illegible]—I [illegible], D [illegible]—8 նոյնպէս և վանից] D և [illegible]—է] D չիք—D 'ի [illegible]—9 D ի դուրսն—ի ամենայնի] D ի [illegible]—Ի.] I [illegible], D [illegible]—D [illegible]—յերկիր կայ] I [illegible], D չիք:

ՃԶ· [illegible]

(103 V=104 I=85 ag)

Էշ մի անկաւ ի գետն և սկսաւ խեղդել և թրքելոյ ի ջուրն. և եկն թրիքն ի վերայ ջրին և յառաջեաց քան զէշն. և ասէ էշն. ով [illegible] և շար ի յարմանս երկար. ասաց ինձ, թէ [illegible] ի յո՞ր ատար:

Նմանեցուցանէ առակս, թէ կարի անպատշաճ է, յորժամ աղքատ խոստանայ ծերոց և կամ ազգայինն զիշխանականաց:

---

1 էշ մի] I էշն—[illegible] խեղդել և] I [illegible] և [illegible], ag 'ի [illegible]—ag [illegible]—ի ջուրն] ag չիք—2 և եկն] I եկ, ag և [illegible]—ag [illegible]—[illegible]] I չիք—էշն] I [illegible] [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—3 [illegible] և] I [illegible] և, ag չիք—I, ag ի [illegible]—ag [illegible]—[illegible]] I, ag չիք—I [illegible], ag [illegible]—ի [illegible]] I, ag [illegible]—4 ատար] ag [illegible]

5 I, ag [illegible]—6 կամ] ag չիք—զիշխանականաց] I [illegible]

Ն.Օ.ա. 85 D Իշ մի անկաւ 'ի գետն և թրջեցաւ. և շալկեալ զայր թրիքն 'ի վերայ էրդին. և ասէ եշն. ո՜վ չար՝ յարավայնես զհուրս ի-ջոր. զլուացք ասաց ասայր։

Ցուցանէ առակս, թէ կարի ախտ պատրանք է, յորժամ ոգայք խոստ-ման ներոց՝ և ապերաք գիտակաց և անմիտք իմաստնոց։

ԿԵ. ՓԱՅՏԱՀԱՏՔ ԵՒ ԾԱՌՔ

(107 V=105 I)

Փայտահատքն առին զփայտահատսն, որ է կացինն. և գնա-ցին մտան ի մայրին և սկսան կտարել զծառսն. և ծառքն ա-սեն. զի՞նչ է այս, զոր գործեն. և նոճին ասէ. վա՜յ մեզ, եղբարք, զի կոտն ի մեզանն[է] է, որ կտարեն զմեզ։

Ցուցանէ առակս, թէ՝ մարդ, մի տար զու ի քէն զէն առա-ւելի. որ զայ և նովաւ սպանցէ զքեզ՝ քոյ մեղաւքն և ծուլու-թեամբ և հեշտութեամբք և հեղգութեամբք։ Որ ասի առակա-ւոր բան ի նոյն խորհուրդս, թէ՝

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I 1 փայտահատքն—զփայտատսն.—2 ի մայրին] ի մայրին.— զծառսն. և] ծառս.—2—3 ասեն ծառքն.—3 զոր] որ.—գործեն զմեզ.—նոճին.—վայ է.—եղ-բարք.—4 կոտք] կոթն ի մեզն է.—որ կ. զմեզ] չկա.

6 քո մեղքն.—և] չկա.—7 հեշտութեամբ, հեղգութեամբ.—որ] արդէն

ԿԶ. ՆԵՏ ԵՒ ԳԵՐԱՆ

(107ա V=105ա I)

Ի կուրծն հաւքին զնեան ի գերանն. նայ ճանաչեց, զի յիւրմէն [էր] քերանն. և ասէ. զարարիչսս ձեռացս կերիցէ բերանս. և արժան եմ ես այսմ։

Նոյնպէս և մեք գիւղոյն ազգութիւն և նիատ առաւելն զմեր կամքն և զամարտութիւն և ծուլութիւն և զհեշտութիւն. և նորա առնել զմեզ և զմեզ խոցեն և սպանանեն։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I 1 ի կուրծն.—ի գերան] և զգերանն.—նա ճանաչեաց.—իւրմէն.—2 բերանն.—արժանի.—3 ես այսոր] արար.

4 յաղթութիւն.—նիատ առնել] նիւթանք.—4—5 մեր կամաց զամարտութիւն, զծուլութիւն և հեշտութիւն. նորա.—6 զմեր.—սպանանեն.

ՃԸ· ՎԷՄ ԵՒ ՋՈՒՐ
(108 V=106 I=158 D)

Բարձր վիմէ մի կաթէր ջուր բազում ժամանակս ի վերայ ապառաժ վիմի միոյ և փոս առնէր զվէմն։

Ծանուցանէ առակս, թէ զաւրէնսն աստուծոյ պարտ է լսել [illegible] անդադար և բնաւ ոչ ձանձրանալ. և զի յարաժամ լսէ անդադար, նոյն [illegible] առնէ և կակղեցուցանէ զսիրտն. զի բազումք [illegible] ի լսելոյն և շատք կորեան. զի ոչ լսեցին. զի որ լսէ և ոչ առնէ, մեծ մեղք է. և որ ոչ կամի լսել, անբան կորուսեալ է. զի ոչ կամի լսել զաւրէնս [illegible]։

1 [illegible]] I ի [illegible], D 'ի [illegible].—մի] D չիք.—D կաթէ ջուր.—1—2 D ի վերայ [illegible].—2 միոյ և փոս առնէր զվէմն (I [illegible])] D չիք.
3 [illegible]] D [illegible].—թէ] D չիք.—I [illegible] և [illegible].—3—4 [illegible]] I [illegible], D [illegible].—4 [illegible]] I, D չիք.—I, D [illegible] և D [illegible]. և ոչ [illegible], թէ ոչ [illegible] որ [illegible].—և զի] I, զի. D [illegible]] I, D չիք.—նոյ] I նա, D չիք.—5 [illegible]] I չիք.—[illegible]] I [illegible], D [illegible].—6 I ի [illegible].—6—7 D [illegible].—7 [illegible]] I [illegible], D [illegible].—և] I [illegible], D և [illegible].—I [illegible], D [illegible].—[illegible]] D չիք.—և] I և [illegible] և [illegible] I [illegible], D և [illegible].—D [illegible].—8 [illegible]] D չիք.

ԺԴ[illegible]. 89 D 'Ի բարձր վիմէ կաթէ ջուր բազում ժամանակս 'ի վերայ ապառաժ քարի և փոսացնէ զքարն։

Նշանակէ և զօրէնսն աստուծոյ և զքարոզն և զխրատ քահանայից պարտէ հանապազ լսել և ոչ ձանձրանալ և ոչ յուսահատիլ և ոչ վախել, թէ չեմ կարել առնել, զոր ասեն. այլ ոչ է պարտ, որ լսեմ։ Զայն սատանայ 'ի միտսն կու ձգէ և յուսահատէ և կորուսանէ. զի յորժամ լսէ անդադար, նա [illegible] առնէ և կակղէ զսիրտն. քանզի բազում [illegible] լսելով և կամ շատք կորեան. զի ոչ լսեցին. զի որ լսէ, շատնէ. մինչ միզք է. և որ ոչ կամի լսել, անբան կորուսեալ է. զի ոչ կամի լսել զօրէնքն աստուծոյ։

ՃԹ· [illegible]
(109 V=107 I=89 ag=95 B=153 D)

Ճանապարհորդ մի հանգեաւ յաղբիւր մի և գնաց. և անդ մոռացաւ Ռ. դահեկան. և ի նոյն ժամն գայ այլ ոմն [illegible] անցանել և եառ

1 [illegible]] I, ag, B, D [illegible].—յաղբիւր մի] I [illegible] մի և [illegible] ի [illegible] և [illegible] վերայ և [illegible], ag յաղբիւր մի, B [illegible] մի, D 'ի յաղբիւր միոյ վերայ.—և գնաց] I [illegible] և գնաց, B [illegible], D [illegible] և գնաց.—և] B չիք.—1—2 անդ (I չիք) մոռացաւ] B, D մոռացաւ անդ.—2 .Ռ. դահեկան] I [illegible], ag [illegible], B [illegible] .Ռ. դահեկանն.—և] I չիք.—ag, B, D նոյն ժամայն.—I, D [illegible].—[illegible]] B [illegible] մի— [illegible] (I [illegible]) անցանել] ag անցանել [illegible], B [illegible], D [illegible].—2—

զգանձն և փառօքն զարդու. և առաջի զայս այր ամէն իւր Ճանապարհ-հաւն նոյն կալաւ զնոյ. և եկն ի տեղին և ասէ, թէ առաք զգանձն, զոր առա թողի. զի այլ ոչ եկն առա. և նոյն երդնուր զաստուածս, թէ չեմ տեսեալ. և անօրէն զնոյ առ դատաւորն արքունի և չարչարեալ աղանդին զնոյ։

Նա ի նոյն խորհուրդս միւն այս է և միւն այն է՝

Ցուցանէ առաջի, թէ շատ պատահեն այսպէս բանք, որ այլ կերպիցն զգանձս այլոց և է որ զօղանալով և է որ շաթրութեամբ և մեան ի դատաստանսն [illegible]. և այլ ոք երթան վճարեն անմեղութեամբ։

3 և (ag, B, D չիք) [illegible] զգանձն] I [illegible] զգանձն, [illegible] ag, B, D [illegible] և [illegible] 'ի [illegible] (B [illegible]) [illegible] զգանձն.— 3 I [illegible] զարդու [illegible], B զարդու փառօքն.—3—4 և առաջի զայս այր ամէն իւր Ճանապարհաւն] I [illegible] ag, B, D և (D չիք) [illegible] (B [illegible] D [illegible]) [illegible] զՃանապարհաւն.—4 նոյն] I և, ag, B, D չիք.—զնոյ] I [illegible] ag, B, D [illegible].—և եկն (B եկին) ի տեղին] I չիք.—I [illegible].—թէ] I, ag, B, D չիք.—I, B [illegible] զգանձն.—5 զոր] B որ, D զի.—թողի] I [illegible] և [illegible] և [illegible].—այլ] I, ag այլ որ, B այլ է որ ([illegible]).—ոչ] B չիք, D ոչ [illegible].—եկն] ag է եկեալ, B [illegible].—առա] I, ag, B, D [illegible].—երդնուր] ag, B, D [illegible].—զաստուածս] I [illegible], ag, B, D [illegible].— 6 I ոչ եմ տեսեր, ag, B, D ես չեմ տեսեալ (D [illegible]).—և անօրէն] ag, D և նա [illegible], B նա [illegible].—զնոյ (B, D զնա) առ դատաւորն] I [illegible] դատաւորն, ag [illegible] 'ի դատաւորն.—արքունի] B չիք.—և] ag չիք, B [illegible].—6—7 չարչարեալ աղանդին] B [illegible].—զնոյ] I [illegible], ag, B [illegible].—8 և] I, ag, B, D չիք.—ի նոյն խորհուրդս] I չիք, ag, B 'ի նոյն խորհուրդս.—միւն այս է և միւն այն այսպէս [illegible].] I, ag, B, D չիք

ag, B, D [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] I 9 [illegible]] I [illegible].—այլ] չիք.—10 կերպիցն] [illegible].—զգանձն.—և է որ զօղանալով] I չիք.—շաթրութեամբ] [illegible].—11 [illegible] ի դատաստանսն.—այլ ոք] այլք.—[illegible]։

Առակ. 10 ag Մանկանց մի նստեալ 'ի վերայ վիմի միոյ և կայր յառաջեան աղբիւր մի։ Եկն առ աղբիւրն զօրական մի և նստաւ անդ. եկեր զհաց և ըմպեաց զջուր. և հինգ հարիւր ոսկիւոյ 'ի [illegible] էթող՝ և գնաց։ Եկն մարդ մի այլ խմեաց ջուր՝ և էառ զգրամն և գնաց։ Եւ զօրականն դարձաւ 'ի խնդիր զրամին և չգտաւ զգրամն. և մարդ մի այլ եկեալ էր ի ջուրն։ Եւ խաղաղեին առաց. տուր զիմ զգրամն. և նա ոչ էր ա-

10 ag=5 E=6 F. 1 E [illegible]. F [illegible].—F նստեալ էր.—[illegible]] E չիք, F մի.—2 E [illegible], F ի [illegible].—աղբիւր մի] [illegible] E և [illegible] 'ի [illegible] և, F և [illegible] աղբիւրն.—առ աղբիւրն] E [illegible], F ի [illegible].—և] E չիք.— 3 անդ] E, F և.—E հաց կերաւ[և], F կերաւ հաց.—և ըմպեաց զջուր] E, F չիք.— E, F [illegible].—[illegible]] E [illegible].—4 էթող] E, F [illegible].—գնաց] F չիք.—այլ] F չիք.— E, F [illegible].—5 F ոչ [illegible].—զգրամն] E, F չիք.—մարդ մի] E [illegible] մարդ.—6 եկեալ (F եկեալ) էր] E [illegible].—և խաղաղեին] E զօրականն, F և [illegible].—E թէ [illegible].— F նա.—

ռնալ զզրահն երկրի և առան զայն մարդ։ Այլ միայնակեացն զարմա-ցաւ, թէ այս ինչ զարդ էր, որ գործեցաւ. և 'ի զարմացմանէն 'ի քուն լեալ։ Այնի հրեշտակ առաւօտց և ասաց, թէ այն խաղաղոր հայրն այն մարդոյ հօրն հինգ հարիւր ոսկիանի պարտէր. նա զինչ պարտքն էառ և գնաց։ Այլ այն միւս այլ մարդոյ հայրն այն զօրափանի հայրն սպանեալ էր. նա զիր արիւն եառ և նա զինչ պարտքն. զի Աստուա-ծոյ դատաստանն ճշմարիտ է առ և 'ի հանդերձեալն։

---

7 [illegible]] E, F չիք.—E [illegible] (F [illegible])] E [illegible]—E, F [illegible].—8 [illegible]] F [illegible].—[illegible]] E [illegible]—[illegible]] F չիք.—E 'ի [illegible], F 'ի [illegible].—'ի [illegible]] E [illegible].—9 [illegible]] E [illegible] և, E [illegible].—[illegible]] E [illegible] և F [illegible] [illegible] [illegible].—[illegible]] E [illegible], F [illegible].—10 F ի [illegible] -E, F [illegible]—F [illegible].—E, F [illegible].—[illegible]] E [illegible] ([illegible]). F [illegible].—[illegible]] F [illegible] և [illegible]—E [illegible].—11 և [illegible]] E, F չիք.—F [illegible]—[illegible]] E, F չիք.—E, F [illegible].—[illegible] (E [illegible]) [illegible]] F [illegible].—12 E [illegible], F [illegible].—[illegible]] E [illegible], F [illegible].—E [illegible].—և [illegible]] [illegible] E [illegible], F չիք.—12—13 [illegible]] F [illegible].—13 'ի [illegible]:] F [illegible] [illegible]

ԽԶ. ՎԱՍՆ ... ԵՒ ... ԵՒ ...

(110 V=108 I=89 ag=13 A=96 B=154 D)

Վանականի մի ի քաղաքի մի և հանդէստ. և յարեաւ շրջել ի քաղաքին և եմուտ ի մայրաքաղաքն. և հասաւ ... ի ... տեղի ... և ... ի ... և ... ի ... ի ... և ... ի ... և ... զոր ... և ...

---

1 [illegible] ag [illegible] A [illegible]—ag [illegible] D [illegible].—I ի [illegible].—և] I, ag, B չիք.—[illegible]] I չիք, D [illegible].—և [illegible]] D [illegible] 'ի [illegible] և.—I, ag, B, D [illegible].—2 ի [illegible]] I [illegible], ag, A, B 'ի [illegible].—և] ag, B, D չիք.—I ի [illegible], ag, B 'ի [illegible], D 'ի [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—I, ag, A, B [illegible].—I, ag, B, D [illegible], A [illegible].—2—3 [illegible]] I [illegible], ag, D [illegible] (D [illegible]) [illegible], A [illegible], B [illegible].—3 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], A, B, D [illegible].—ag 'ի [illegible], A 'ի [illegible], B 'ի [illegible], D 'ի [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag, A [illegible], B չիք.—4 ի [illegible]] I, A ի [illegible], ag, B 'ի [illegible], D 'ի [illegible].—[illegible]] ag [illegible], B և [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag, B [illegible], A [illegible], D [illegible].—[illegible] (A [illegible])] I [illegible] [illegible] ag, B [illegible], D [illegible].—4—5 I [illegible].—5 [illegible] (A [illegible]), [illegible]] I չիք, ag, A [illegible] 'ի [illegible], B [illegible] ի [illegible], D [illegible] 'ի [illegible].—և] I, ag, B, D չիք.—[illegible] (A [illegible]) [illegible] (A [illegible])] I չիք, ag, D [illegible] 'ի [illegible], B [illegible] 'ի [illegible].—

և եհար զգլուխ վանահաւրին և եհան զգանձն և գնաց. և շատ էր աղաւթեքն և չէ խնայեաց նմա. և ի նոյն ժամու եկին մարդկայինն ի Երուսաղէմ վճարել զպէտս մարմնոյն. և զայն տեսեալ, փոյթ զաչեաց ընդ անձկութեան իւր. և լուեալ մարդիկն կուտեցան ի վերայ. զի տեսին զնոյ՝ խաւար և թաւալէր յարիւնն. զի դեռ էր աղանած. և տեսին զզանձն մարդկաւքն արինակութեամբ ի ձեռն իւր. և ետ զատաւորն ի յաղթութիւն և հատուցին վճիռ մահու ի վերայ մարդկանծին և աղանին զնոյ ի զուր։

Նոյն թվ. ասանին մի խորհ և մի միտք ունեին. և շատք խորքին և այլ ընդ յայլ մեկենն զատուած. բայց այս է կատարեալ միտքն. զի շատ արդար մարդիկք զասքին և մեռանքին անիրաւ և ընդվայր. և զատաւորն առէ ի միտս իւր և այլ[ը]քն, թէ ուղիղ զատեցաք, զոր աստուած սիրէ. և չէ զարմանալի. զի ոչ հրեշտակք է զատաւորն և ոչ մարգարէ. ոչ զաղնեայն և զծածուկն գիտէ նայ։ Նոյնպէս զա-

6 [illegible]] I, D [illegible], A [illegible], B [illegible].—[illegible]] A [illegible].—[illegible] (I [illegible])] ag, B [illegible].—[illegible]] A [illegible] ([illegible]).—[illegible]] I [illegible], ag, A, B, D [illegible].—7 [illegible]] I [illegible].—[illegible] (ag, D [illegible], A [illegible]) [illegible]] I [illegible], B [illegible], D [illegible]. [illegible]] I [illegible], ag [illegible], A [illegible], D [illegible].—[illegible]] I, A [illegible], ag [illegible], B [illegible], D [illegible].—7—8 I, A. B [illegible], ag, D [illegible].—8 ag, B [illegible].—I [illegible].—D [illegible].—[illegible]] I, ag, A, B, D [illegible].—[illegible] (A [illegible]) [illegible]] B [illegible], D [illegible].—9 ag, B, D [illegible], A [illegible].—I [illegible], D [illegible].—I, ag [illegible], A [illegible], B [illegible], D [illegible].—I, ag, A, D [illegible].—10 [illegible]] I, A, B, D [illegible], ag [illegible].—[illegible]] I, ag, B, D [illegible], A [illegible].—I, ag, A, B [illegible], D [illegible].—I [illegible], A [illegible], B, D [illegible].—[illegible]] I, ag, A, B, D [illegible].—[illegible]] I, A [illegible], ag [illegible], B [illegible] ([illegible]), D [illegible].—11 [illegible]] ag, B, D [illegible].—[illegible]] ag [illegible], B [illegible].—[illegible] (I [illegible]) [illegible] (I [illegible]) [illegible]] ag, B [illegible], A [illegible], D [illegible].—11—12 [illegible] (A [illegible])] I [illegible], ag, B [illegible], D [illegible].—12—13 [illegible] (I [illegible]) [illegible] (I [illegible], A [illegible], D [illegible]) [illegible] (I, A, D [illegible]) [illegible] (I [illegible], A [illegible], D [illegible])] ag, B [illegible].—13 [illegible]] B [illegible].—[illegible] (I [illegible] A [illegible])] ag [illegible], B [illegible], D [illegible].—[illegible]] ag, B, D [illegible] (D [illegible]) [illegible] (D [illegible]), [illegible] (D [illegible]).

14 [illegible]] I [illegible], ag [illegible], B [illegible].—[illegible] (ag, A, B, D [illegible]) [illegible]] I [illegible].—[illegible]] I [illegible], B [illegible].—14—15 [illegible] (I [illegible], ag, D [illegible], B [illegible]) [illegible] (ag, D [illegible]) [illegible] (ag, D [illegible]) [illegible]] B [illegible].—16 [illegible]] A [illegible], B [illegible].—[illegible]] I [illegible], B [illegible].—[illegible]] I, ag, D [illegible], A, B [illegible].—[illegible]] B [illegible].—[illegible] (A [illegible]) [illegible] (D [illegible]) [illegible] (ag, D [illegible])] I [illegible], B [illegible].—16—19 [illegible]... [illegible]] B [illegible].—17 [illegible]] ag, D [illegible].—ag [illegible].—I, D [illegible].—18 [illegible]] I [illegible].—I [illegible].—I [illegible], ag [illegible], A, D [illegible].—I [illegible].—19 I [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], A [illegible], D [illegible].—[illegible]] D [illegible].—[illegible]] I [illegible], ag, A [illegible], D [illegible].—[illegible]] I, ag, A, D [illegible], B [illegible].—19—

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(111 V=109 I)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ճ՛Ժ՛Է՛ը. 1 աց Խոստովանութ մի կողմնոյ սեղան գետղանոյ. և առնել մատաղարանացն զնաչքն եղջն յաղոց 'ի մէջ շուկայքն: Նա 'ի մէջ գեղեկրին ծաղկեցան շունք քաղաքին յուտել զնաչքն: Նա ասէ մի ամն 'ի նոցանէ, որ մեծն էր և խմատուն. ասէ. եկայք նախ զլուխն լափեցուք՝ և ապա կերիցուք զնաչքն. և սկսան լափել՝ և պատառեցան. և ոչ ժամանեցին յուտել զնաչքն:

Այսպէս զայ մահն 'ի վերայ մեր և հեղձուցանէ զմեզ. զի ոչ կարեմք հասանիլ այն կենաց:

Ճ՛Ժ՛Ը՛ը. 8 C Թագաւոր մի արար հարսանիս և շատ զուարճ և ուրախ զեկնեաց. եկեալ յանկարծակի գետղան մի և կոչեաց զԹագաւորն և առնել մայրգարենեացն զմարմինսն և զնաչքն և եղջն յաղոց ի մէջ շուկայքին և գնացին ի տունս իւրեանց. եկին ի մէջ գեղեկրի և ծաղկեցան շունքն, որ կայր ի քաղաքն. զամենա շուն մի իւրեանց մեծն և էր կուր, ասաց ընդ այլ շներն, Թէ յառաջ զաղլուխն խածնէք. զի արժանաւոր է և ապա զնաչքս առնն ուտենք. սկսան ի լափել զլուխն արիւնայհամ և խիստ ղանք զրին. որ պարապէր. և ուսան ամենն և պատառեցան և կոչէքն ի տեղն մնաց:

Հնոյցանէ առակս. ադայհեմք զմարդկանց արիւնն և զայ յանկարծակի մահն և պատառէ զմեզ և ոչ կարեմք վայելել, զոր ադայսուԹեամբ ժողովեցայք. ելանեմք զատարկ յաշխարհէս և մարդկանց մեղք և զրկանքն և զատաստանութիւն մնայ ի վերայ մեր:

---

8 C=8 C^2=35 D. 1 ի [illegible] D [illegible] [illegible] [illegible].—C^2, D [illegible].—2 զեկնեաց] C^2 [illegible].—D և [illegible].—C^2, D [illegible].—և] C^2, D չիք.—C^2 [illegible].—3 C^2, D [illegible].—զնաչքն] C^2 [illegible], D [illegible].—և] C^2 չիք.—D 'ի [illegible].—4 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (7) [illegible] C^2 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] C.—D [illegible].—5 [illegible]] D [illegible] [illegible]—ի [illegible]] D [illegible]. ի վերայ [illegible], որ [illegible]. և [illegible] [illegible].—[illegible] [illegible]] D [illegible].—D [illegible].—6 D [illegible]. և.—D [illegible].—6—7 D [illegible].—7 [illegible]] D [illegible] [illegible].—[illegible] (C^2 [illegible]) [illegible]] D [illegible].—C^2 [ի [illegible]] [illegible].—7—8 C^2, D [illegible].—8 C^2 [[illegible]] [illegible] [և].—C^2 [illegible], D [illegible].—9 C^2 ի [illegible]:

10 [illegible]] C^2 [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible], D [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible].—C^2 [illegible]—C^2 [illegible], D [illegible].—և] D չիք.—C^2 [illegible].—11—12 C^2, D [illegible].—12 C^2 [illegible], D [illegible] և.—D [illegible].—[illegible].—13 D [illegible].—C^2 [illegible]:

ԱՌԱԿ ԱՂՈՒԷՍԻ ԵՒ ՕՁԻ

(112 V—110 I)

Աղուէսն և աւձն եղեն եղբարք. գնացեալ առաջի գետոյ մի. և տայ աւձն ընդ աղուէսն. ով եղբայր, դու անցանիս զջուրն և ես զի՞նչ անցանեմ. տայ աղուէսն. եկ փաթթեաց ի վիզս. և յորժամ ի խորն գետոյն հասին, աւձն զերեսն ի յետ առաւ և կամէր խայթել զաղուէսն. և աղուէսն յիմացաւ զայն և տայ ընդ աւձն. ով եղբայր. զերեսդ ի յետ ի՞նչ տարար յերեսէս. ասէ աւձն. կամիմ խայթել զքեզ, որ մեռանիս. ասէ աղուէսն. բեր համբուրեմ զերեսդ. որ սիրոյ փափագս անցանի հանց, որ խիստ սէր ունիմ ընդ քեզ. և կամեցաւ և եբեր զերեսն. և աղուէսն էառ զգլուխն ի բերանն և այլ ձայր ոչ կար խայթելոյ. և յորժամ անցաւ աղուէսն յանկուն, սատակեցաւ աւձն. և ձգեաց զնա ի գետն և թաթովն ողորկեաց զաւձն և ասէ. դու եղար ուղորդ, եղբայր։

Նշանակէ առակս, թէ զմարդն փորձել պիտի, որ նենգաւոր չէ լինի աւձնուպէս և այսպէս սիրելութիւն զնել ի հետն. զի աստանօրոյ և նենգաւոր մարդն և չարն և անհաւատն և աներկիւղն մին է, որ խաբէն։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I 1 աղուէսն.- եղբարք.—և գնացին առ գետ մի.—2 ասէ.— աղուէսն.—եղբայր—անցանես.—3 զի՞նչ անցանեմ] ինչ անենմ. յանցել ոչ կարեմ անցանել.—տայց աղուէսն] ասէ.—փաթթեաց] փաթթէ.—4 ի խորն գետոյն հասին] հասան ի մէջ գետոյն.—զերեսն ի յետ] զգլուխն յետ.—4—5 խայթել զաղուէսն.—5 աղուէսն իմացաւ և ասէ.—ընդ աւձն] չիք.—6 եղբայր.—ի յետ] յետ.—ինչ] է՞ր.—յերեսէս] չիք.—6—7 զքեզ խայթել.—7 աղուէսն.—բեր] ով իմ եղբայր, յերբ մահանալոյն իմ հասեալ է մեռանելոյս, եկ, որ մեռ.—զերեսդ] զքեզ.—8 անցանէ.—հանց որ] զի.—ընդ քեզ] հետ քեզ.—8—9 կամեցաւ] հաւանեցաւ.—9 զերեսն.—աղուէսն եառ.—9—10 ի բերանն... խայթելոյ] և խեղդեաց զաւձն.—10 աղուէսն յայն կողմ գետոյն.—11 ձգեաց ի գետն] ձգեց ի վերայ ցամաք և ասաց ի եպ գետոյն—ուղորդեաց.—զաւձն] չիք.—12 ասէ. ով զարշելի.—եղեր ուղիղ, եղբայր։
13 մարդն.—պիտի] կարէ.—14 չէ լինի աւձնուպէս և] չլինի. որպէս զաւձն և այսպէս— ի հետն] հետն.—15 մին է, որ] մի են և.—16 խաբեն զաշխարհս և մարդ։

ԱՌԱԿ ՇԱՆ ԵՒ ԽԱՒՍՈՂԻ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍՈՒ

(113 V—111 I)

Շունն և խաւսողն եղբարք եղեն և գնացին. և իբրև երեկոյ եղև, եղ խաւսողն ի բարձր ծառ մի և թառեցաւ անդ և շունն աւթեցաւ յխոռոչում վիմի միոյ, որ անդ կայր մաւտ ի ծառն. և հաւախաւսին խաւսեցաւ խաւսողն. և լուեալ աղուէսն զձայն խաւսողին

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ I 1 շունն.—խաւսողն.- եղբարք.—գնացին և] գնացին ընդ ճանապարհ մի.—երեկոյն.—2 խաւսողն եւ.—թառեցաւ. անդ] աւթեանեցաւ անդ.—2—3 աւթեանեցաւ.—3 տարաւ վէմն.—միոյ] չիք.—անդ... ծառն] մաւտ կայր ի ծառն.—3—4 հաւախաւսին.—4 խաւսելն խաւսողն.—լսեց.—աղուէսն—խաւսողին.—

և եկն ի ծառայն սառն և ոչ կարաց ի ծառոյն ելանել. զի զծառայքն էր. յանձամբ ձայնեաց և ասէ. ի վար արեկ՝ զի չէրս կանաւոր է. որ յառաջին սաղմոս ասենք և ապա զուէք ելնէ չլինայն ձայնիւ. սարհանենք. զի այս զեչերս առանձ է. և ասաց նմայ խոսողն ի ծառէն ի վար, թէ խնձ մեկ ընկեր այլ կայ ի վերին սաանս. գնայ զարթոյ զնայ. և ես այլ իջանեմ և զանց միայրան սարհնեմք զատուծոյ. և յանձամբ վազեաց աղուեսն կարծելով, թէ այլ խաւսող անդ կար և անկաւ ի վերայ շանն. և շունն եառ ի փողոցն և խեղդեաց զնայ. և աղուեսն սկսաւ այլ ընդ այլ դառնալ և պերճ ձայն ածեր. և ձայնեաց խաւսողն ի ծառէն ի վայր և ասաց. ով աղուէս, այդ զարչելի ձանեալ, որ զոր կայ հանես, ոչ ի սաղմոսն կայ և ոչ ի շարականն և ոչ յայլ գիրք. սատով տի սարհնեմք զատուծոյ. և շունն ոչ եթող զաղուեսն, մինչև խեղդեաց զնայ։

Նմանեցանէ առակս, թէ զագահ մարդն և զխաբեբայն և զգողն և զայլ ամենայն չար մարդ հանդիպեսցեն զագան մարդկանց, որ զեպարեանք սատանայէն և խեղդեն. որպէս շունն [ոչ] եթող զաղուեսն, մինչև խեղդեաց։

5 և] չիք.—ի ծառին աստի] ի ծառաստանին.—ելանել ի ծառն.—5—6 զի զծառայքն էր] չիք.—6 և ասէ] յանձամբ ձայնեաց առ խոսողն և ասէ.—թէ՝ ձկ ակր. —ի վար արեկ] եկ ի վայր. զի—որ] չիք.—6—7 յառաջ.—7 սաղմոս ասենք] սաղմոսեմք.—չլինայն.—8 և ասաց նմայ խոսողն] ասէ խոսողն.—ի վար] չիք.—9 թէ] չիք.—այլ] չիք.—[illegible]—10 և զանց] զանց.—միաբան.—սարհնեմ.—11 աղուեսն.—խօսող.—[illegible].—12 շանն.—[illegible]] եհառ.—ի փողոցն] փողոցն.—խեղդեաց.—զնայ] չիք.—աղուեսն.—13 պերճ.—13—14 խօսողն.—14 ի վայր] չիք.—ասէ.—աղուէս.—ձանեալ] ձայնդ.—15 զոր] չիք.—[illegible]] [illegible].—ի շարականն.—ի յայլ.—16 սատով] այդ զարչելի բառով.—տի] պիտի.—շունն.—եթող.—զաղուեսն] չիք.—17 զնայ] չիք.

18 և զխաբեբայն] չիք.—զգողն] զայլ.—19 մարդ] չիք.—հանդիպեսցեն.—մարդկանց.—

19—20 որ... խեղդեաց] որպէս շունն և զաղուեսն սատանայքն։

ՃԺԴ. ԳԱՅԼ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ՋՈՐԻ

(114 V—112 I)

Գայլն և աղուէսն և ջորին եղեն եղբարք և գնացին. և յարձամ քաղցեան և որս ոչ հանդիպեցաւ, ասացին. եկայք կերիցուք զայն, որ ի տարեաց քէչ է. զայս ասացին գայլն և աղուէսն. զի կամէին զջորին ուտել. և ասացին ընդ գայլն, թէ որ տարեաց զալ ես և նոյ ասէ, թէ ես այն զալն եմ, որ Նոյ ի տապան կառ. Նա զայդ

[illegible] [1 գայլն.—աղուեսն.—եղբարք եղեն.—գնացին ընդ [illegible] 2 ասացին] [illegible] և [illegible] ի մէջ [illegible].—2—3 եկայք... քէչ է] [illegible] 3 զայս ասացին] [illegible].—[illegible].—զի] և.—4 ուտել զջորին.—և ասացին ընդ գայլն] ասէ աղուեսն ընդ գայլն.—թէ] ձկ եղբայր.—զալ] չիք.—ես զալ.—5 և նոյ ասէ, թէ] ասէ գայլն.—գայլն.—ի տապանն կառ զիս.—զա.—

աղուէսն յառաջ և ասէ. ո՞ւ գոս. ասէ. աղքատ քան զնա փոքր եմ. և ես այն աղուէսն եմ, որ ասացաւ քանիցս։ Նա զայն լուեալ և երկնար գանձեան. և ասէ. իմ թուականն զրկեալ կայ ի սիրտ իմ. եկայք հարցանիցէք և տեսէք, թէ որ չափ առաւել եմ. և կալեալ զաղուէսն ի վեր. աղուէսն ասէ ընդ գայլն. զիարդ, զի դու ի գազանաց կացեալ ես. եկ կարդայ զգիրս. և գայլն ուսանող և գնաց ի կարդալ և չարին ասաց. յառաջ այր եկ. գիրս մանկանց է. և նա այլ յառաջ գնաց. և նոյն մեծ կարի զօրութեամբ եհար զճակատն գայլուն և ջախջախեաց. և երթայր գայլն կենդանի... Նա ասէ աղուէսն ընդ գայլն, թէ եկ մանկունք ալ կայ՝ առող մի, զան ալ կարդայ. ասէ գայլն, թէ ես զգիրս ի՞նչ գիտէի. մեք յաղթէ յաղթ մարդ՝ մարդկանի որ-գիք են։

Ուսուցանէ առակս, թէ ամենայն մարդ զեւր արուեստն թո-ղու, որ առաւելի է և ուսեալ, նոյն թողու զայն և երթայ զայն առնէ, որ չէ ուսեալ և ոչ գիտէ, նոյն ճակատն այնպէս ջախջախի քան զգայլուն. զի ամէն մարդ այնպէս որ զինչ որ ուսեալ՝ զայն առնէ։

6 [illegible] գոս] [illegible] —7 [illegible] —7—8 և [illegible] —8 [illegible] —9 [illegible] —10 [illegible] —11 [illegible] —11—12 [illegible] —12 [illegible] —13 [illegible] —14 [illegible] —15 [illegible] —16 [illegible] —16—17 [illegible]
18 [illegible] —19 [illegible] —19—20 [illegible] —20 [illegible] —21 [illegible]

[illegible]

(115 V=118 I)

Առիւծն առիւծն ի գազանաց թագաւորն. զի զերծին խաւ-սեցին. և յարձակմամբ եկեալ թագաւորն զխառնօղն, առաց նմա, թէ զինչ պիտոյ է քեզ, ես տամ. դու առաջի կացիր ի գազանաց։ Նա եկեալ թագաւորն, որ երթայր զամենայն զեւր խառնէր ասէսաքն և կատակեաց. և թագաւորն ասէ. ո՞վ անմիտ, ոչ առնցի քեզ՝ առաջի

[illegible] I 1 [illegible] —2 [illegible] —2—3 [illegible] —3 [illegible] —4—5 [illegible] —5—

սուրբ կուսիւ. և դու Հանապազ աղը խօսես և ի զարդարանս, այր Հանդերձելոյ կրկին և աղքատաց տաս. զծնողքին է մարդոյ, որ զաստուածական գործքն թողու։

Ուսուցանէ առակս, թէ մարդ յոր գործ սնեալ է՝ թէ չար և թէ բարի, կարի զծնողքն է մարդոյն, որ զՀայրենական և զմայրութեան և զաստուածական արուեստն թողու, որպէս զխոզն։

6 սուրբ սուրբ] աղքատութեան — յաղթ — ի զարդարանս — այր որ — 7 Հանդերձելոյ — յաղքատաց — ասէ խռաւութ. Աղ բարի Թո- զաւաք, զծնողքին — որ] չիք — 8 Թողուլ։
9 որ — գործ սնեալ է] զծնողական է — 9—10 թէ բարի և չար — 10 կարի] Նա — մարդոյն] չիք — 10—11 զՀայրենական... արուեստն] չիք — 11 որպէս զխոզն] չիք և յաւ՝ չար է աստուածային բնութիւն քան թէ մեղուցական. զի մեղուցական բնութիւն կարէ խոխել որդի մարդոյ. այլ աստուածային բնութիւն զծնողքին է փոխել։

ՃԺԶ. ԱՅՐ ԵՒ ԼԵԶՈՒԱՆԻ ԿԻՆ
(116 V=114 I=122 ag)

Այր մի ունէր բարեպաշտութեամբ և անզգամ կին մի լեզուանի, որ Հանապազ անՀանգիստ պահէր և տանջէր զայրն իւր. և յաւուր միում ի միտ Հաս այրն զայն բանն Պողոսի առաքելոյն, որ ասէ, թէ՝ լաւ է բնակել յանապատի քան ընդ կնոջ անզգամի, լեզուանոյ և բարկացողի. և ասէ. ո՞վ կին, տուր ինձ պաշար. զի երթամ ի լեառն և բերից առանց փառս վաստակոյ. զայս ասաց. զի երթայր ի լեառն և անդ բնակէր. և կինն աղաչանաց և քաղցրեաց զայրն. և այրն գնաց բաժնել ի լեառն։ Եւ իբրև գայր ի լեառն ի շուրջ և եգիտ անդ ի լեառն զաղբարակ ջրհոր մի և ասէ ընդ միտս իւր. երթայց բերից զկինն իմ աստ. ի ջրհորս իջեսցուցից և թողից աստ։ Եւ գնաց առ կինն և ասաց. ո՞վ կին, ես քեզ բան մի ասեմ և դու զան մարդոյ մի ասեր. և կին ասէ. ի՞նչ. և ասէ. գնացի ի լեառն և գտայ անդ ջրհոր մի զարմանալի և իջի անդ և տեսի անդ առանձնակ կա-

1 ag էր այր. — ag մի, որ. — ag կին մի բարկացող, I բարկացող — և] I չիք — կին մի լեզուանի] I և լեզուանի կին մի, ag և լեզուանի. — 2 անՀանգիստ պահէր] ag անՀանգստացուցանէր. — իւր] I չիք. — 3 Հաս] I ածեր. — այրն] I, ag չիք. — զան բանն] I զբանն, ag զբանն. — Պողոսի առաքելոյն] I առաքելոյն Պօղոսի, ag Սողոմոնի. — որ ասէ] I, ag չիք. — 4 բնակել յանապատի (I յանապատի)] ag յանապատի բնակիլ. — I քան թէ. — I, ag կնոջ. — ag լեզուանոյ. — 5 I, ag բարկացողի. — ասէ] I յաւ՝ այրն ընդ կին իւր, ag 'ի կինն — ով կին] I չիք. — I պաշար մի. — I, ag երթայց. — 6 առանց] I չիք. — I, ag փառս. — զայս] I զի — զի] ag և. — I, ag երթայր. — 7 և անդ] ag զի անդ. — I աղաչեաց, ag աղաչանաց. — I քաղցրեաց, ag քաղցրեաց. — զայրն] ag չիք. — 8 I այրն ելեալ. — I, ag բաժնել գնաց. — գայր ի լեառն ի շուրջ] I շուրջ գայր ի լեռինն, ag գնաց 'ի շուրջ. — և] I, ag չիք — 9 ի լեառն] I չիք. — I, ag զաղ- բարակ. — ag ի միտս. — իւր] I չիք. — 9—10 I, ag երթայց. — 10 զկինն] որ ինչ զկինս այլ իմա- [illegible] I և [illegible] ag… իջեսցից. — 11 առ կինն. — զայն. — 12 ասէ կինն. — և նա ասէ. — գտի. — 13 զաղբարակ ջրհոր մի. — անդ առանձնակ] չիք. —

նայցի զարդ ոսկեղէն և արծաթեղէն՝ ապարանս, մառանս, խոր-խաններ, փղնոց և այլ բազում զարդ կանացի։ Եւ ասէ կին ուրախու-թեամբ. երթանք հանենք զայն և բերենք ի տուն մեր. և մարդ ոչ յիմանայ. և ոչ ոք տեսանէ։ Եւ եկին և գնացին այրն և կինն. և իբրև գնացին ի բերան հորոյն, գնաց այրն, թէ իջանեմ ի հորն և դու բռնէ զպարանն. և կինն ասէ. ես իջանեմ. զի դու ոչ գիտես, թէ զինչ առնես. և այրն կալաւ զպարանն և իջոյց զկինն ի հորն. և էհան այրն զպարանն և թողեց կինն ի հորն. և եբեր մեծ սալ քար մի և եդ ի վերայ հորոյ բերանին և գնաց ի տուն իւր. և եկաց աւուրս ինչ և ասաց, թէ երթայց տեսից զկինն իմ, թէ զինչ եղև։ Եւ յորժամ գնաց ի բերան հորոյն, լսեաց, զի դև մի կայր անդ. և ասաց դևն առ այրն այն, թէ՝ ո՜վ մարդ, ասա առ զայլն յինէ, որ ելանեմ. և ես քեզ շատ բարութիւն առնեմ. այրն ասաց. զի՞նչ է քեզ. և դևն ասաց. կին մի եկն աստ և անկաւ ի ջրհորս աստ. և անարգէր և քարշմշէր զայր մի. և ես ասացի, թէ քանի քաղ-մանք աստ, մեկ պահ քեզ զազդար առնր. և նայ եթող զայլն զայն և վիճեցաւ ընդ իս. և փախուց և եհան ի բերան հորուս զիս. առա-ւածոյ համար զիս ազատէ. և ասէ այրն. զի՞նչ խոստանաս ինձ. և նայ ասէ. երթամ և մտանեմ ի դուստր թագաւորին, որ քեզ տանե Յանձնեմ այրն ան երդում եդ զիրեն և ծերակեաց զայլն. և ել դևն և ասաց ընդ յայրն, թէ յորժամ գաս և առնուս զդուստր թագա-ւորին, ես երթամ և մտանեմ այլ թագաւորի դուստր. և դու անդ մի գար, թէ չէ՝ յայնժամ կելանեմ և ի քեզ կոյ մտանեմ։ Եւ ել դևն և գնաց մտաւ ի դուստր թագաւորին և աղաղակէր ի բերանոյ աղջկայն, թէ զիս այս ինչ մարդոյ տուէք, որ ելանեմ. և յոր ժամ տարան զայրն զայն, ել դևն և բժշկեցաւ. և առեալ գնաց անոր և եղև թա-գաւորին փեսայ։ Եւ յորժամ ել դևն անտի, գնաց էմուտ յայլ մեծ

---

14 զարդ.—ապարէնս.—14—15 խոյխուղայ.—15 փղնոց] յաւ. Պղնձեղէն.—բազում] չիք.—զարդս.—կինն.—16 երթանք հանենք զայն և բերենք.—մեր. և] որ.—17 չիմանայ.—եկին և] եկեալ.—17—18 և իբրև գնացին] չիք.—18—20 գնաց այրն... առնես] և ասէ. դու բռնէ զպարանն. զի դու ոչ գիտես, զինչ առնես։ Եւ կինն ասէ, թէ ես իջանեմ.—20 զպարանն.—իջոյց զկինն.—21 և էհան... ի հորն] չիք.—եբեր] բերեալ.—մեծ] մի.—սալ.—22 մի և] չիք.—բերանին.—ի տուն իւր] չիք.—23 եկաց.—ինչ] բազում.—ասաց] ասէ.—թէ երթայ] երթայց և.—24 գնաց] եկն 'ի ջրհորն.—լսեաց 'ի բերան հորոյն.—զդև մի զի կայր.—25 ասէ.—առ այր այն, թէ] չիք.—ասա] ասացեալ համար ասաց.—զայլն 'ի յինէ—26 որ ես.—ես] չիք.—ասաց այրն.—27 է քեզ. և] չիք.—ասէ դևն.—և] չիք.—աստ] չիք.—28 քարշմշէր] հալածէր.—28—29 քաղցմանք] քաղցեալ.—29 մէկ.—քեզ] չիք.—նա.—զայն] իւր.—30 փախուց] փախուցեալ.—30—31 և եհան... համար] չիք.—33 Յանձն առ.—այն.—երդումն.—զայլն.—34 ընդ յայրն, թէ] զան.—35 և] չիք.—յայլ.—36 կելանեմ և] եկեալ.—կոյ] չիք.—37 գնաց մտաւ մտանէ աղաղակէր և ասէր.—աղջկանն.—38 տուէք] տուր.—39 և ել.—39—40 և բժշկեցաւ... անդի] չիք.—40 և գնաց էմուտ.—մեծ] չիք.—

թագաւորի աղջիկ մի և լլկէր դևն չարաչար և անդադար տանջէր. և թագաւորն այն լուեալ, թէ թագաւորին փեսայն բժշկութեան կայ առնէ և դևս հանէ։ Յուղարկեաց թագաւորին բազում խիլայս և արծաթ, թէ ուղարկէ զքո փեսայն, որ զայդ զիմ զաւակն բժշկէ. և յիմնէ զինչ որ գրել, առամ ես իւրն. և յայն ժամ աղաչեաց թագաւորն զփեսայն իւր, թէ գնայ. և նայ ել և գնաց. և յորժամ որ գնաց առ զաւակ թագաւորին, ասաց դևն, թէ ոչ ասացի ինչ, թէ ասա մի զար և դու ընդէ՞ր եկիր։ Յայն ժամ փեսայ թագաւորին. ես եկիր, զի քեզ յիմաց արարից. զի ան կին եկեալ է ի հօրըդ և զքեզ կարի խիստ ուզէ. և ասէ դևն, թէ ո՞ւր է. ասէ. աստ ահայ ի դուրս զարդարանս եկեալ է. և ասաց դևն. աստուածոյ հաւատար և աստուածոյ սիրոյն հանիր զնայ ի դուռն արգելէ մեկ պահ մի, որ ես ի յերթեալն ի վեր փախչիմ և քեզի այլ շատ բարութիւն առնեմ. և այսպիսի բանիւ բժշկեաց զզաւակն թագաւորին. և ետ նմա թագաւորն բազում գանձս. և նայ առեալ գնաց։

Յուցանէ առակս, թէ մարդ ի լեզուանի կնոջ հետ և անզգամի և բարկացողի ոչ եղանէ ի հուն. զի Պօղոս առաքեալն կայ հրամայէ, թէ լաւ է բնակել յանապատի քան ընդ կնոջ անզգամի և բարկացողի և լեզուանոյ։ Վայ մեզ։

---

41 աղջիկ մի] դուստր.— լլկէր դևն չարաչար.—41—42 և անդադար տանջէր] չիք.—42 այն] չիք—լուաւ.—փեսայ թագաւորին բժշկութեան.—43 կայ] չիք.—դևս.—հանէ] հալածէ.—խիլայս] խլայէթ.—44 արծամուզան.—զքո.—իմ.—45 և յիմնէ... իւրն] չիք.—46 գնա.—նա ելեալ գնաց.—որ] չիք.—47 թագաւորին զաւակն.—թէ] ես քեզ.—ասաց] չիք.—48 Յայն.—48—49 թագաւորին ասէ.—49 եկի.—յիմաց.—այն կինն.—50 կուզէ.—դևն] չիք.—և նա ասէ, թէ.—51 ահայ] չիք.—եկեալ է 'ի դուրս զարդարանս.—ասէ.—51—52 աստուածոյ հաւատր և] չիք.—52 սիրուն.—զնա.—արգելէ մէկ.—53 մի] չիք.—ի յերթեալն] երթամ.—փախչիմ.—քեզ.—այլ] չիք.—54 այսպիսի.—զզաւակն.—55 թագաւորն ետ նմա.—նայ] չիք։

56 թէ] չիք.—ի լեզուանի կնոջ հետ և] հետ լեզուանի կնոջ.—57 Պօղոս առաքեալն] Սողոմոն.—կայ] չիք.—58 անապատի բնակել.—կնոջ.—և] չիք.—59 լեզուանոյ և բարկացողի.—Վայ մեզ] չիք։

Ա՛Ռ. Օ. Ա. 89 F Այր մի ունէր կին մի, որ խիստ անզգամ էր և լեզուանի. և աղքատացաւ և ասաց կնոջն, թէ գնայ առ լուծք և առ քիչ մի կորեկ ցանէ, որ մեզ ապրանք լինի. և գնաց զարան կու վարէր. և հօր մի բացաւ և շատ ունի կայր 'ի ներանի. ասաց. արեկ զիս կախէ 'ի ներքս, որ մեկեմ հանեմ։ ասաց կինն, թէ ես կու մանեմ. որ դու չմանես՝ զկէան 'ի գառակս ընուս և զկէան 'ի ծագս պահես. և էր 'ի հօրն դև մի երկաթան և կու ճչէր, թէ ով որ զիս 'ի հօրուս հանէ, ես զինքն հարըստացնեմ. և նայ զգեն կու լսէր, մինչև գնաց այն մարդն ադատեց

զգեն. և ասաց զէն, թէ քո աղէկութեան աղէկ. ես կերթամ մտնեմ ի յայս անուն թագաւորի զաւառն և 'ի բերանդ աղէկան զիտի ասեմ. թէ զայս անուն մարդ բերէք. որ եշնեմ. և երբ բերեն, զու առ .Գ. մազ 'ի զլխան աղէկան և ձգէ 'ի վերայ կրակին և ծխէ յառէկ քթին և ես զիտի փախչիմ. ապայ յայ[լ] մի գալ ի հետ, թէ չէ զիտի եշնեմ և 'ի քեզ մտնեմ. և արար այնպէս. և ողջացաւ. և եղև թագաւորին փեսայ. և գնաց ի յայլ թագաւորի զաւառ մտաւ. և էկին ասեն. զի հանցէ. և գնաց յաշ կանգայ և ախոխալ զերբին ասաց, թէ չաս[ա]ցի, թէ մի գալ. և ա՞ցի մի գալ, և աս[ա]ցի. չեմ էկել. որ հանեմ. այլ էկել եմ, թէ ինչ առնենք. այն կինն եկեր է 'ի հարսն և զքեզ կու փնտրէ. էկել եմ՝ խապար կու տանեմ. ասաց զէն, թէ փախչ ասուածոյ բանէ, մինչև ես փախչիմ. և այնպէս զաւառ թագաւորին աղատեցաւ։

ԺԵԵ. ԱՌՆ ԲԱՐԻ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ ԵՒ ԴԵՒԻ ՈՐ Ի ՋՐՀՈՐ

(117 V=123 ag)

Այր մի բարի զատեալ յամենայն չարէ. և երթային ճանապարհորդք և վաճառականք յաշխարհէ յաշխարհ. և այս բարի այրս ի մէջ նոցա. և գնացին ի տեղ մի, որ ասէին, թէ .Գ. աւուր ճանապարհ ջուր ոչ կայ. Ն. ջրհոր կայ և անդի ընդ այն այլ .Գ. աւր ջուր ոչ գայ. և յառ ջրհորն բնակեալ կայր .Ա. դև. և զինչ որ մարդ անդ մտանէր, այլ ոչ ելանէր. և գնաց քարւանն անդ. և ջուրն զոր ունէին, հատեալ էր. յանհնարին կարաւանն այն տառապին, թէ ով որ առնու զիւր արկանն զինն և մտանէ ի ջրհորն և ջուր առցէ. զի ով մտանէր ի ջրհորն և ջուր առար ամենայնի, յետինն որ զինքն ի վեր քարշէին, զէն հատանէր զպարանն և զմարդն ի ջրհորն կորուսանէր. և առէ ան մարդն, որ բարի էր, թէ ինձ տուէք զիմ արկանն զինն. որ ես մտանեմ և առամ ջուր ի վեր. և առեալ զարկանն զինն և մտաւ ի ջրհորն և եառ ջուր հաւասար ամենեցուն. և յորժամ զինքն կապէին, թէ ի վեր քարշեսցեն, զէն էհատ զպարանն. և առեալ տարաւ զմարդն ի մաղարայն, որ անդ կար ի ջրհորն. և զի զէն այն էր այլայլեալ և գժնիկ սևայգէմ. և ասէ

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ ag 1 ամենայն չարեաց.—2 վաճառականք բազումք.—3 'ի մէջ[illegible]—3—4 ճանապարհս ոչ.—4 չէր.—Ն.] մէկ.—անդի.—աւր] աւուր ճանապարհ.—5 ոչ գայ] ոչ կայ.—յայն.—կայր նորա [illegible].—մարդ որ.—6 քարվանն] կարաւանն.—ջուր.—7 յանհնարն.—կարաւան այն տառապին] ասաց կարաւանն.—թէ] չիք.—8 որ] չիք.—արկանն.—ջրհորս.—առցէ ամենեցուն.—9 ի ջրհորն] չիք.—առցէ ամենեցուն.—ի յետինն.—10 հատանէր] կտրէր.—11 ան] չիք.—բարի մարդն.—որ բարի էր] չիք.—առաջ.—զիմ] չիք.—12 զարկանն.—ես] չիք.—մտանեմ 'ի հորն.—ջուր առամ.—ի վեր] ամենեցուն.—13 եմուտ.—եառ] առցէ.—ամենեցուն հաւասար.—14 կապեցին.—թէ ի վեր քարշեսցեն] չիք.—15 առեալ տարաւ] տարեալ.—անդ կար] կայր.—16 այլայլեալ.—սևացեալ.—

ընդ մարգն այն, թէ հրամանս ինձ թէ ոչ. և ասէ մարգն այն, թէ փառք աստուծոյ, որ զգեղ ընտանեծեր է և յաւիտենից՝ զատ քեզ կերպարանեցոյ, զայգ լուսո երեսդ, զայգ ծովածութ. և ապա զօմել զանձնայն անեղէլ իւր մի ըստ միոյն. և էր անդ ժամայնշրա զորա մի. և աստուց զեան այն ընդ յայլն յայն, թէ իմ զորան ի՞նչ արդ է. զի էր զորան այն յայժ աղաւեղի. և այլն. ապա և զնաց զօմել մի ըստ միոջէ զանձնայն անեղիս զորա այն. և յան ժամ եկեալ զեն և զորան մարին այլ ներքի մազաղայն և փոխեցան յայլ կերպարան լուսապայծառ և եկին առ յայլն յան և ասեն, թէ հիմի ի՞նչ անս ենք. զի մեկին կարքերծի կերպ եր լեալ և միասին աղչեկան. և աստուց այրն այն, թէ գիտէի, որ դուք հանց գեղեցիկ էիք. նայ ես անար համար յառաջին զօմեցի։ Եւ յանժամ առեալ զեն զան և էմուտ ի ներքի մազայյզան. և էցուց նմայ զմարգիկքն, զոր աղանեալ էր. և ասէ ընդ յայլն յայն, թէ ոչքա աճենայնք ինձ չէ հաւանեցանւ վասն այնորիկ աղանիւ Եւ դու ինձ հաւանեցար և դու առ քեզ, որ չափ որ կարես՝ մարգարիտ և ակունք, ոսկի և արծաթ և գնայ. զի զեն ունէր շատ մազաղայն. և ասէ այրն այն, թէ ոչ կարեմ առնել, զի ջրհորս խոր է և ընկերք իմ գնացին։ Յայն ժամ առեալ զիւրն մազէ ասղլան մի և ելից գնայ ոսկով և արծաթով և մարգարտով և ապա պատուականաւք և առեալ զինքն և զատոյրանն զանձագին եդ ի հորոյն բերայն և ասաց. գնայ։ Եւ նայ գնացեալ եհաս կարաւանին. և նոքա տեսին և զարմացան, թէ որպէս աղատեցաւ ի գեւլն այրն այն։

Յուցանէ առակս, թէ բարի և խոնարհ մարգոյն աստուած աւգնական է. և զէք ոչ կարեն չար առնել նմայ. զի ասէ Սողոմոն, թէ արդարն որոգայց փրծանի. և փոխանակ նորա մատնի ամբարիշտն և ինքեանք անկցին։

17 ընդ] ի.—թէ ոչ] չիք.—թէ] չիք.—18 [illegible] [illegible].—18—19 կերպարանեց.—19 [illegible].—20 իւր] [illegible].—[illegible].—[illegible].—21 [illegible].—այն] չիք.—ընդ յայլն յայն] ընդ այրն.—իմ] չիք.—22 զի] և.—և գնաց զօմել] [illegible].—23 [illegible].—[illegible] այն] [illegible].—[illegible].—24 [illegible].—25 [illegible].—յան] չիք.—թէ] չիք.—[illegible] չիք.—[illegible].—26 [illegible].—[illegible] [illegible].—[illegible].—27 թէ] չիք.—որ] չիք.—[illegible].—28 [illegible].—[illegible].—զեն զան] [illegible].—և] չիք.—[illegible].—29 [illegible].—[illegible].—[illegible].—30 ընդ յայլն այն] ի յայլն.—թէ] չիք.—[illegible].—[illegible].—31 և դու առ] առ.—32 որ] և.—[illegible].—[illegible].—33 շատ] չիք.—այն] չիք.—ոչ կարեմ] չէմ [illegible].—34 հորս.—[illegible].—35 [illegible].—[illegible].—և մարգարտով] չիք.—36 [illegible].—[illegible].—37 ի հորան բերանն.—գնաց.—նայ] չիք.—37—38 կարաւանին.—39 այրն այն] չիք։

40 թէ] չիք.—41 զէն.—կարէ.—[illegible].—Սողոմոն.—42 [illegible].

ՃԺԶ. [illegible]

(116 V—115 I—124 ag)

Ի քաղաքի միում աւուր երեկց մի ծեր կամեցաւ զորդին իւր քահանայ աւրհնել տալ. և ժողովեցան բազում քահանայք և եպիսկոպոսք և կանչեցան զերիցն ի հանդէսն. և յորժամ ի յաւրհնել կանչեցան զնորընծայն, յայն ժամ ի տեսիլ տեսան զնորընծայն. Ո՛վ էր բարձր սանդուխտ մի և ի սանդուխտին գլուխն էր զարմանալի զարդարեալ մի. և էր անդ բազմեալ թագաւոր մի և հաւաքեալ ամենեքեան ի քահան[այ]իցն. և բերին զծեր քահանայն ի սանդխտին առաջն. և բերին զինչ կերակուր էր ի ժողովրդէն, եդին ի մի տեղ և կապեցին և բարձին ծեր քահանայքն, թէ առ և ել ի վեր և համբուր առաջ թագաւորին. և նայ ոչ կարէր. զի բեռն ծանր էր և սանդուխտն բարձր. և հրեշտակքն հրեղէն մաղթով մղէր զնայ ի յետևանց և նայ ոչ կարէր ելանել։ Յանկարծ մի ի լուսաւոր արանցն ասէ. Թողէ՞ք զծերդ. զի զինչ որ առեալ է ի ժողովրդեն, որդոյն է կերցուցեալ. և ամենայն զբեռ առեն, թէ ով առնէ, ան վճարէ։ Նա յանժամ բերին զնորընծայն և բարձին զբեռն նորընծային. և նայ ոչ կարէր հանել ի վերն և զհամբուրն տալ. և հրեշտակքն որ մղէր զնայ յետևանցն, կարի խիստ ցաւեցուց և նորընծայն ի ցաւոյն զարթեաւ և փախեաւ և ոչ եղև քահանայ։ Նոյն ժամ առաց եպիսկոպոսն, թէ ի՞նչ պատահեցաւ քեզ, որդեակ, որ չէ լինիս քահանայ. ասէ նորընծայն, թէ այն

---

1 ի քաղաքի մի (I քաղաքի միոյ կայր) աւուր երեկց մի ծեր] ag [illegible] — 2 [illegible] ag [illegible] — 3 [illegible] — 3—4 [illegible] — 4 [illegible] — 4—5 ag [illegible] — 6 ag [illegible] — 7 I [illegible] — 8 I, ag [illegible] — 8—9 I [illegible] — 9 [illegible] — 10 I, ag [illegible] — 11 [illegible] — 12 I, ag [illegible] — 13 [illegible] — 13—14 [illegible] — 14 I, ag [illegible] — 15 [illegible] — 16 I [illegible] — 17 I, ag [illegible] — 18 [illegible] — 19 [illegible] — 19 [illegible] I, ag [illegible] (ag չ)] I [illegible] —I, ag [illegible] —

որ ինձ պատահեցաւ, թէ քեզ ալ էր պատահեալ յառաջին, զու ալ պիտոյ փախչէիր յեղինակութենէ։

Սացանէ տանսկը, թէ ով ունէ, ան վճարէ և որ փախստեան, ան տայ ի տէրն. և զինչ մարդ որ ունէ և ոչ վճարէ, ինքն տալոց է զհամարն առաջի Թագաւորին Քրիստոսի, յորժամ գայցէ ի դատաստան։

20 թէ] I չկա—ալ] I, ag չկա—էր պատահեալ] I պատահէր.—յառաջին] I չկ, յառաջ—զու ալ] I նա զու պիտ. ag զոյն—21 I, ag փախչէիր—I եղինակութենէս։

22 I, ag այն—22—23 և որ փախստեան, ան (I նա փախչի) տայ (I տալ) ի տէրն] ag չկա—23 ag ինքնին—24 I, ag համարն—24—25 ի դատաստան] չկա

ՃԺԹ. ԽՐԱՏ ԲԱՆԻՑ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԻ

(119 V=116 I=125 ag)

Էր իմաստասէր մի և ուսուցեալ էր զամենայն իմաստութիւն, զոր գիտէր, աշակերտին իւրոյ և Գ. ոչ ուսոյց. վասն այն զի կարի իմաստուն էր աշակերտն իւր և յորժամ ուսանէր, այլ ոչ կենայր ի մտաւոն. զի յոյժ սիրէր զնա իմաստասէրն այն զաշակերտն վասն խոնարհութեան և ասէր. որդեակ, կաց առ իս մինչև ի վերջին աւուրն իմ և զայն Գ. բան խրատն ուսուցանեմ և զնա խոստովանութեամբ. այլ քեզ ինչ ոչ պակասեսցի. և նա եկաց առ նմա մինչև ի մահուան աւուրն. և յորժամ հիւանդացաւ ի մահուան և գիտացաւ զմահն իւր, յայն ժամ ասաց աշակերտին, թէ եկ, որ ասեմ քեզ զայն Գ. բան խրատն. և ասաց ցնա. Ա. զքու ազնիւ աւուրն վատնել մի տար. Բ. յանձնուցն ի վեր ի ձանապարհի մի երթար. Գ. զինչ որ աչաւք տեսանես, զան մարդոյ մի ասեր. և մեռաւ. և թաղեաց զնա և ել գնաց ի քաղաք մի և եհաս անդ բարեր մեծ

1 I իմաստասէր, ag իմաստուն ծերունի.—I, ag ուսուցանէր և I յառ. իւրոյ աշակերտին.—1—2 ag զիմաստութիւն.—2 զոր գիտէր] I իւր.—աշակերտին] I չկա—իւրոյ] I, ag չկա—Գ.] I Գ. բանն, ag երեք բանն—ag ուսուցանէր.—3 զի] I չկա—իւր] I չկա—I ուսուցանէր.—4 զնա] I զնա, ag չկա—իմաստասէրն] I չկա, ag իմաստասէրն—այն] I, ag չկա—4—5 զաշակերտն] I չկա—5 խոնարհութեան] I զի խոնարհ էր, ag խոնարհութեանն.—I ասէ, ag ասէր նմա—I որդեակ, կացիր առա—6 ի վերջին աւուրն] ag վերջին աւուրն.—I, ag զայն.—ag երեք.—I բանն.—խրատն] I չկա—I, ag առ. քեզ—զնա] I երեք, ag զնա—7 I և ոչ այլ. ag և այլ—քեզ ինչ ոչ] ag ոչ ինչ պակաս քեզ—I, ag առ նմա.—8 I յառ մահուն, ag յառ մահուան—զգաց մահուն] I, ag չկա—9 I, ag զիտաց—զմահն (ag զմահմանն) իւր] I որ կատարելոց իմաստասէրն—ag զաշակերտն իւր—իւն] I որդի. ag չկա—10 քեզ] ag չկա—զայն] I այն. ag չկա—ag երեք.—բանն] ag չկա—I, ag ասէ.—I Ա. որ. ag Ա. զքու ազնիւ աւուրն] I ազնիւ աւուրն զու, ag զքո ազնիւ օրը.—11 I, ag վատնէ.—ag երկու.—I յանձնան. ag յանձնուցն—ի վեր] I վեր—ի ձանապարհի] I, ag ձանապարհ.—երթար] I գնար. ag գնար.—Գ.] ag երեք.—12 որ] ag չկա—ag տեսանես—զան (ag զայն) մարդոյ] I ալ մարդոյ—և մեռաւ] I և ասաց զխրատն և մեռաւ, ag մեռաւ.—13 թաղեաց] I եկ աշակերտն և թաղեաց.—բարեր մեծ] I, ag գնացեալ—

զօրս մի և տասնաւորին աւելեաց զզօրսն և Հնար ցանկաց և զնոցա և Ի. աւր զայն արար. և Գ. աւր. և ի յաջ կողմն և կոլան զնոյ և տարան առ զօրն ակրն. զի էր պարան. և ասէ պարան. Ծանուցի ես. և նոյ զիրաւն տանց. և նոքա պարան զաղայն. զի կարէ զնզեցիկէր և խմաստուն. և ասէ ցնոյ. որդի, մեր Թագաւորն որդի չունի և զու կամիս. զի տարայց զքեզ. զի որդեգիր նղեցես և ժառանգ աթոռոյն. և ասէ. զու գիտես, ասէր իմ. և տանել տարաւ զնոյ առ Թագաւորն և Թագուհին. և արարին խրախանս որդեգիր և եղև որդի Թագաւորին Նէ. յաւուր միում եւ Թագաւորն զնոյ յորս երևեաց. և ունէր Թագաւորն մատանի մի, որ աջողութեան ակն կայր ի վերայ ակին զրեալ. և զան մոռացեալ էր Թագաւորն ի վերայ բարձին. և տեսց ի յորդեգիրն իւր, թէ զնոյ' ի ներքև բարձին իմոյ մոռացայ զմատանին իմ. գնայ բեր զմատանին աջողութեան. և նոյ եւ յիրեկայրն և գնաց. զա գիշեր էր. ի մատանին առնել նոքա, զի ննջեալ կայր Նայիրոց մի ի յանկողին Թագուհւոյն. և նոյ էառ զմատանին և գնաց և ոչ յուշաց յայտնեաց զրանն: Նէ յանժամ խորհուրդ արարին նայիրոյն և Թագուհին. զի յորժամ զայ Թագաւորն, պատմեսցէ առն զորդի Թագաւորին. և ի զալ Թագաւորին գնաց Թագուհին յառաջ և ի զուր մատնեաց զանմեղ մանուկն, թէ յորժամ եկ գիշերն- ի յառնել մատանուն, նոյ զատայպարանաց զիս, որպէս կինն Պետափրեայ զՅովսէփ. և Թագաւորն յամառեալ ոչ տայր զմանուկն յերամեաց բամբասելոյ, այլ ուզար-

14 I զօրսն մի. ag զօրսն մի. բարձր.—I եւ տասնաւորին. ag յասնաւորն.—15 և Ի.] ag երկու.—ag օրն.—Գ.] ag երեք.—I, ag օրն.—և] I, ag չիք.—ի յաջ կողմն] I իւրոյ կողմն. ag աջ կողմն.—15—16 կոլան զնոյ և] ag ըմբռնեցաւ.—16 I, ag տարան զնա.—I առ զօրսն և զանաւորն. և.—զի էր պարան] ag չիք.—16—17 I, ag պարոնն.—17 I ես զա.—I, ag պարոնն.—զի] I չիք.—18 կարէ] I իմաս.—էր] I չիք.—որդի] ag որդեակ.—ag Թագաւորին.—19 I ոչ ունի որդի.—զի] ag և.—I առնիմ, ag առնում.—I բեզ.—I որդեգիր լինիս. ag եղիցես որդեգիր.—20 I պատանին աւէ.—20—21 ag զնա առ Թագաւորն տարաւ.—21 I Թագուհին, ag առ Թագուհին.—21—22 որդեգիր] ag յորդի.—22 I եղև նմա.—23 զնոյ] I և գնաց, ag չիք.—երևեաց] I չիք.—ag զմատանի.—23—24 I, ag յաջողութեան.—24 կայր] I կայր. ag չիք.—ag ակունն գրեալ էր.—I, ag զայն.—էր] ag չիք.—25 ի վերայ] I, ag ի ներքև.—I առ որդեգիրն, ag յորդեգիրն.—իւր] I չիք.—գնաց] I գնա, ag չիք.—26 I իմ մոռացա.—իմ] I, ag չիք.—գնայ բեր] I առ ու արի. ag գնա և բեր.—26—27 I զաջողութեան մատանին, ag զմատանին յաջողութեան.—27 յիրեկայրն] I չուառ. ag ժիրիկայր.—գնաց] ag յառ. զմատանին առնուլ.—զա գիշեր էր] I և զի էր գիշեր. ag չիք.—27—28 ի մատանին առնել] I և գնաց, թէ մատանին առնէ, ag չիք և յառ. և.—28 զի ննջեալ կայր] ag չիք.—I Ն. նայիրոց մի (ոչոք). ag զմի նայիրոն.—ի] ag չիք.—28—29 I Թագուհւոյն, ag Թագաւորին.—29 I եառ.—I, ag առնէր.—30 յանժամ.—I, ag զայս.—31 ի] I չիք.—32 I և գնաց Թագուհւոյն.—I ընդ յառաջ. ag ընդ առաջ.—33 ag եկն ի գիշերի.—ի յառնել] ag առնել.—I մատանւոյն, ag զմատանին.—նոյ] I նա, ag և.—33—34 I, ag զատապարանաց.—34 I Պետափրեայ, ag Պետափրէի.—I զՅովսէփ. ag զՅովսէփ.—35 I յամառեալ. ag յամառէլեալ.—յերամեաց (I վասն ամաչոյ) բամբասելոյ] ag չիք.—

կեաց ընդ յայլում թագաւոր. զի ընդ իշխանութեամբ իւրով էր. և գրեաց առ նոյն գիր այսպէս, թէ յոր ժամ գայ բերող թղթիս առ քեզ, դու զթղթին բերողն զգլուխն կտրեսցես և առ իս ուղարկեսցես. և մատնայճարեսցին զթուլխոյն ապըստամբական մատանեաւն և կնքեաւ յորդորեցի թագաւորին. և նոյն առեալ զթուլխոն և գնաց. և գրեալ էր ի մէջ թխտին այսպէս. թէ ասէ, թէ որդի իմ թագաւորին կամ նայիւ իմ կամ հաւատար իմն, մի լուէք՝ հատէք զգլուխ թղթոյն բերողին Նոր առեալ զթուլխոն և գնաց. և յորժամ յետինք եղև, մտաւ եղև ի գիւղ մի և յիշեաց զղանձն իմաստնոյութեն, թէ յետնաց ի վեր ի ձանապարհ մի գնար. յան ժամ զառապլայապաղն եհար. և ել ան նայիւքն, որ եւնէ յանկոզին թագուհոյն, եկն յառաջ և աստու ասարաւ գնայ ի տան իւր և ասաց. հանեկիր, կեր, արբ և ուրախ լեր և առեր զթուլխոն ի յիս, որ տանիմ առ ան թագաւորն և քեզ խառպար բերեմ. և նոյն եա զթուլխոն ի նայիւքն. և նոյն առեալ գնաց. և հասեալ գնորա զգլուխն, յորժամ կարդացին զթուլխոն. և եսան յայլում մարգ և եհեր ի գիւղն յայն առ որդի թագաւորին. և որդի թագաւորին առեալ տարաւ եա ի հայրն. և տեսեալ զան զարմացաւ թագաւորն և գիտաց զղանձն, որ յաստուծոյ էր աջողումն. և արդեամբ, ասէ թագաւորն, զի՞նչ զարձեալ է

36 I ի յայլում, ag այլում— I թագաւորին, ag թագաւորի.—զի] ag որ.—իւրով էր] I իւրոյ վերայ էր (այսպ.), ag էր եղեալ իւրն.—37 առ նոյ (ag նա)] I չիք.—I բերող թխթիս, ag թղթիս բերողն.—38 առ քեզ (ag ձեզ)] I չիք.—դու] I դուք, ag չիք.—զթղթին բերողին] I, ag չիք.—զգլուխն (ag զգլուխն) կտրեսցես] I կտրէք զնորա զգլուխն.—առ իս] ag չիք.—38—39 I ուղարկէք.—39 I մատնաչարեցին, ag մատնեհարեցին.—I զթուխոն, ag զթուղթն.—40 I ի յորդեգրին իւրեանց— թագաւորին] I չիք.—նոյ] I նա, ag չիք.—զթուխոն (I զթուխոն)և] ag չիք.—41 էր] ag էայր.— I թխթին, ag թղթին.—այսպէս] I, ag չիք.—թէ] ag եթէ.—թէ] I թէ ես, ag չիք.—I որդին.—41—42 թագաւորին] I չիք.—42 ag նայիւքն—իմ] ag չիք.—ag հաւատարն.—իմն] I իմն, ag իմ.—լուէք] յառաջոյն՝ I նորա, յաւատ, ag նորա.—I, ag զգլուխն.—42—43 թխթոյն բերողին] I թղթաբերին, ag չիք.—43 զթուխոն և] I չիք և յառ՝ որդի թագաւորին և, ag զթուղթն.—ag յետինքն.—44 եղև] ag չիք.—մտաւ եղև] I մտանգաւ.—I գեղի, ag ի գիւղ.—I, ag իմաստութիւն.—45 I յետնաց.—ի վեր] ag չիք.—ի] I չիք.—I, ag յայն.—I զառապլայապաղն, ag զառապլայապաղն.—46 եհար] ag եհարկ.—I եկաւ.—ան] I չիք, ag այն.—որ] ag զոր.—I ի յանկոզին.—I, ag թագաւորին.—I եկ.—46—47 յառաջ] I յառ՝ նայիւքն, ag առաջ.—47 աստու] I յառ՝ զմանուկն, ag ասեալ.—գնայ] I, ag չիք.—I ի տանն իւր.—I, ag հանեցիր.—48 զթուխոն] I զայս թուխոց, ag թուղթս.—ի յիս] I, ag յիս.—I տանիմ— ան] I այն, ag չիք.—49 խառպար] I յառ՝ և նա յիշեաց զզանձ իմ [illegible], թէ [illegible] ի վերայ մի տար, ag խաբար.—նոյ] I չիք.—ag զթուղթն.—ի նայիւքն] ag չիք.—50 նոյ] I նա, ag չիք.—50—51 և հասեալ գնորա զգլուխն, յորժամ կարդացին զթուխոն (ag զթուղթն)] I յորժամ տարաւ, նա զթուխոն կարդացին և հասին զգլուխ նորայն.—51 յայլում մարգ] I այլում զթուխոն, որ տանի առ թագաւորն, ag յայլ մի մարդ, որ ունէր.—եհեր] I եհր, ag եբերէ.—I ի գեղն.—51—52 յայն առ որդի թագաւորին] I այն, որ կայր որդի թագաւորին, ag չիք.—52 և որդի թագաւորին] I չիք, ag և զայն եառ որդի թագաւորին.—առեալ] ag չիք.—տարաւ] ag տարեալ.—53 I զայն տեսեալ, ag տեսեալ զայն.—I թագաւորն [illegible]

քայ» զի քէզ էր պատրաստեալ արքայութիւն այս. և ասաց, թէ Պա-ւիթ ասէ. Թագաւորին ինձ արքայութ և անկան ինքեանք ի նոյն:

Յաւգանէ ասացին, թէ մարդ որ մարդոյ չար առնէ կամ յարա-գայթ հզէ և արտաքս, նոյ ինքն պիտի անկանի յարտաքսիթն. և չար մարդոյն յինքն պիտի գայ չարն, որպէ՞ս ասէ Դաւիթ մարգարէն, թէ փորեցին առաջի իմ խորխորատ և անկան ինքեանք ի նոյն: Նա ասեն, թէ բարի արայ և չարի մի մտար. ասէ Սողոմոն. ար-գարն յարտաքոյ փրծանի և փախանիլ նորա մնանի ամբարիշտն. և թէ որ զմարդոյ յայդն ծածկէ, որպէս զորդի թագաւորին, նոյ բա-զում բարութեան առէր առնէ զնոյ աստուած. և Հրամայէ աւետա-րան, թէ մի դատէք և ոչ դատիցիք և ոչ պատժիցիք:

55 զօրծեալ է քայ (ag քա)] I ևս զօրծեալ—55 զի] I [illegible]—պատրաստեալ արքայութիւն այս (I այս արքայութիւն)] ag արքայութիւն պատրաստեալ—I [illegible]—55–56 I [illegible]—56 [illegible]] I [illegible]—ag [illegible]—ag [illegible]:

57 որ] ag չիք—[illegible]] I [illegible], ag [illegible]—[illegible]] ag և [illegible]—57–58 I, ag [illegible]—58 I [illegible]] I չիք, ag [illegible]—59 [illegible]] ag [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag չիք—[illegible]] I [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—[illegible]] I, ag չիք—60 թէ] I, ag չիք—61 [illegible], թէ] ag [illegible]—[illegible]] I չիք, ag [illegible]—և [illegible]] I [illegible] ([illegible]) ag և [illegible]—մի] ag [illegible]—ag [illegible]—61–62 I թէ [illegible], ag թէ [illegible]—62 I [illegible]—I [illegible]—62–63 և թէ] I [illegible]—63 ag [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag [illegible]—ag [illegible]] I [illegible], ag չիք—64 [illegible]] I [illegible], ag [illegible]—64–65 և [illegible] (ag [illegible])] I [illegible]—65 թէ] ag չիք—ag մի [illegible]—և ոչ [illegible]] I և մի [illegible] և ոչ [illegible], [illegible] ag մի [illegible] և ոչ [illegible] և [illegible]:

[illegible] ԹԱԳԱՒՈՐ ԵՒ ՔԵՌՈՐԴԻՆ ԵՒ ՆՈՐԱ

(120 V=31 ag)

Նա էր թագաւոր մի և ոչ ունէր ժառանգ աթոռոյն իւրոյ՝ ոչ կորիճ և ոչ աղջիկ. բայց քուրոջ որդի միայն ունէր և զնոյ համբեր ժառանգ առնել իւրոյ թագաւորութեան. զի թագաւորին զնոյ յոյժ սիրէր. զի էր իմաստուն մանուկն այն և կարի յոյժ աղա-քատասէր. և չարացաւ ընդ թագաւոր լինելոյն և ընդ բարութեան նորա մեծ նախանձ մի և հնարս խնդրեալ, թէ որպէս չարախօսեսցէ զքուրոջ որդին առ թագաւորն զի ինքն կալցէ զթագաւորութիւն յետոյ թագաւորին: Նա ասր մի ասէ ընդ քուրոջ որդին թագա-

[illegible] ag 1 և էր] չիք—մի] [illegible]—[illegible]—2 ոչ [illegible] և ոչ [illegible]—[illegible]—[illegible]] չիք—3 [illegible] և ժառանգ—իւրոյ [illegible]] [illegible] իւրոյ—զի] և—4 յոյժ] չիք—5–6 ընդ թագաւոր [illegible]... նորա] ընդ [illegible]—6 և] չիք—7 [illegible]—8 յետոյ] նորա [illegible]—ասր մի] [illegible]—ընդ [illegible]—

ւորքն, թէ բերան քո հատեալ է, և դու ոչ գիտես, երթաս նստիս առ թագաւորն. և զէշ հատն երթայ առ թագաւորն. և նոյ բարկանայ ընդ. և քուրմ որդին ասէ. ապայ ի՞նչ անեմ. ասէ նայիքն, թէ յորժամ երթաս նստիս, զերեսդ ի յալ դի դարձոյ. և առաջնոյն. երթայ նայիքն առ թագաւորն և չարախաւսեցէ և ասէ առ թագաւորն, թէ քուրմ որդին չար խորհի ընդ. և ասէ. ի՞նչ գիտես. և նոյ ասէ. յորժամ մտա ընդ նստի, զերեսն ի քէն դիմաց դարձուցանէ. զի կամի զքոյ թագաւորութիւնդ առնել մինչև դեռ կենդանի ես։ Եւ թագաւորն ըստ իւրում սովորութեան կոչեաց զքուրմ որդին առ ինքն. և նոյ ոչ գնաց վասն բերնեին հատոյն, զոր ասացեալ էր նայիքն. և իբրև խաբեցաւ, գնաց նստաւ առ թագաւորն և զերեսն յալ դի՞ արար. և երկմտեալ եղև թագաւորն և կամէր սպանանել զքուրմ որդին և յայտնի ոչ կամէր. զի քու[ւ]րմ որդի էր. այլ գիր ուղարկեաց առ այն փերայկոցուն, որ երկաթիքանն էր. և գիրն այս էր գրեալ, թէ առաջին մարդն, որ առ ձեզ գայ, ի կրակն ձգեցէք. որ այրի. և ասէ թէ՝ ես թագաւորին քուրմ որդին եմ կամ նայիքն եմ, մի լսէք՝ ի կրակն ձգեցէք. որ այրի. և ուղարկեցին զթագաւորին քուրմ որդին ի յերկաթիքանն. զի արկցեն, որ այրի ի քուրայն։ Եւ յորժամ երթար, եհաս երեկոյին ժամն ի մէջ լերինն յանմարդաբնակ տեղի. լսեց ժամայհարի ձայն և ասաց ի միտս, թէ աստուած թագաւոր թագաւորաց է. աստուծոյ հրամայն պարտ է կատարել յառաջին, ապա թէ զիմ քեռոյն. և գնացեալ եկաց յաղօթս և եկաց զգիշերն անդ և աղօթեաց առ աստուած. և եկեալ չարախօսն նայիքն ձիովն ի վաղ և գնաց յերկաթի քան. թէ ոչ է ձգաց, զթագաւորին քուրմ որդին ի կրակն՝ ի քուրայն նոյ ինքն առայ ձգէլ։ Նոյն ժամ առին զինքն և արկին ի մէջ կրակին. և այրեցաւ. և յորժամ լուաւ, եկն քուրմ որդին թագաւորին և տեսեալ զեղեալ գործն, յիմացաւ զքանչելիսն աստուծոյ, որ աղօթքն իւր եղեն պահապան։

9 և նստիս.—10 հատ.—11 քուրմն.—զի՞նչ առնեմ.—12 երթաս] չիք.—ի յալ դի դարձոյ] յայլ դիհ արար.—ձա ասէ.—13 չարախաւսեցէ] չարախօսէ.—13—14 առ թագաւորն] չիք.—14 քուրմ որդին քեզ չար կու խորհի.—ձա ասէ.—ի՞նչ] զի՞նչ.—15 նոյ] նայիքն.—թէ յորժամ—մտա] հետ.—15—16 դիմաց դարձուցանէ] յայլ դիհ դարձնէ.—16 առնել] առնուլ—17 սովորութեանն.—18 զքուրմ զորդին.—բերնեին] բերանոյն.—19 ասացեալ էր] ասաց.—խափանեաց —գնաց] գնացեալ.—20 յայլ.—թագաւորն երկմ. եղև.—21 զքուրմ.—կարէր.—21—22 քուրմ.—22 առ այն] նմա առ.—22—23 փերայկոցուն... էր] փերակացս երկաթիքանին.—24 թէ ասէ, թէ.—25 քուրմ.—նայիքն եմ] նայիքն.—ձգեցէք] արկէք.—26 ուղարկեցին զքուրմ որդի թագաւորին յերկաթիքանն.—27 ի քուրայն, որ այրի.—երթար] չիք.—եհաս.—անմարդաբնակ.—28—29 լսեաց ժամահարի.—29 թագաւորաց թագաւոր.—30 աստուծոյ հրամանն.—յառաջ.—թէ] չիք.—քեռոյն.—32 ձիովն ի վաղ և] 'ի ձի.—33 յերկաթի քանին գնաց.—33 ձգաց] ձգած.—33—34 զթագաւորին քուրմ որդին ի կրակն ի քուրայն նոյ] չիք.—35 ի մէջ կրակին] 'ի կրակն.—և այրեցաւ] չիք.—քուրմ որդի—36 գործն.—յիմացաւ] չիք.—զքանչելիսն] զսքանչելիս 'ի սքանչելիսն.—37 որ] զի.—աղօթքն.—իւր եղեն] եղ իւր։

Ծանուցանէ առաքեալ, թէ աղօթիւք ազատի ամենայն որ ի չարէ, որպէս երեք մանկունքն ի հնոցին եւ Դանիէլ ի գուբ առիւծին. եւ զՅովնան ի մէջ ալեացն եւ զսուրբն Գրիգոր ի մէջ թիւնաւոր օձիցն ի վիրապին. եւ զինչ աղօթարար կայ, իւր աղօթքն զինքն աստուծոյ արժանի առնէ եւ յամենայն փորձանաց ապրէ զինքն Քրիստոս աստուած մեր. ամէն։

38—39 ամենայն որ ի չարէ] մարդ յամենայն չարէ.—39 'ի մէջ հնոցին.—39—40 ի գուբ առիւծին] յառիւծուցն.—40 Յովնան.—առ ջրոյն.—40—41 'ի խոր վիրապին 'ի մէջ թիւնաւոր յօձիցն.—41 զինչ] ինչ.—42 արժանի առնէ.—43 զինքն] չիք։

ԺԻԸ. ՕՂՈՐՄՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌ ԵՒ ՆՇԽԱՐԴ

(121 V=117 l=126 ag).

Էր պատանի մի աղօթասէր, որ զամենայն աղօթս իւր յայտնի կատարէր եւ այլ բազում աղօթս առանձին մատուցանէր յաստուածոյ. եւ սատանայ կամեցաւ զմտանել զայն ի փորձ ձգել եւ յարոյց կախարդ մի, որ ասաց ցպատանին, թէ արի եկ ի տուն իմ եւ զոր ինչ խնդրես գտցես, ասաց քեզ. եւ նա գնաց անձամբ թեամբ զհետ կախարդին. եւ կախարդն տարեալ զնա ի տուն իւր եւ փակեաց զդուռն. եւ էմուտ զնա այլ ներքսագոյն տուն եւ ասէ ցպատանին. կաց դու, մինչեւ ես եկից. եւ նա եկաց անդ եւ կախարդն ելեալ գնաց եւ յուշացաւ մինչեւ յերեկոյն. եւ պատանին ի յաղօթելոյն ոչ դադարէր. եւ յորժամ եկն կախարդն, գիշեր էր. եւ տուն խաւարեալ էր. եբեր .Բ. ձի եւ ասաց. զմեկն դու հեծիր եւ զմեկն ես. եւ հեծան եւ գնացին. եւ պատանին ոչ գիտէր, թէ ուր տանէր զինքն. եւ գնացին յանհուն մեծ դաշտ մի, որ լի էր եթովպացովք. եւ կար ի դաշտին մէջն սեւ բլուր մի եւ ի վերայ սեւ բլրին սեւ դարպաս մի եւ ի վերայ սեւ դարպասին սեւ չարտախ մի, որ սեւով էր զար-

1 l աղօթաւոր, ag աղօթարար.—l յաղօթս.—2 յայտնի] ag առանձին.—l յաղօթս.—մատուցանէր] ag կատարէր եւ մատուցանէր.—3 l, ag աստուծոյ.—l ձանձրոյթ.—ի փորձ] l, ag ի փորձանս.—4 l, ag յարոյց.—l նմա կախարդ, ag զկախարդ.—ag ի պատանի նին.—թէ] l որդեակ.—արի] ag չիք.—ag ի տան.—5 l տամ.—6 I ի տունն իւր.—7 l, ag զդուռն իւր.—l, ag եմուտ.—l ներքսագոյն, ag ներսագոյն.—l տուն մի.—ag ասաց.—8 կաց դու] ag դու կացիր ես I, ag յա՛. աստ.—9 ելեալ գնաց եւ] l չիք.—յերեկոյն] ag ցերեկոյ.—9—10 եւ (ag իսկ) պատանին ի յաղօթելոյն (ag աղօթելոյ) ոչ դադարէր] I եւ աղօթելոյն ոչ դադարեցաւ պատանին.—10 գիշեր էր. եւ] ag եւ գիշերն.—11 տուն խաւարեալ (ag խաւարացեալ) էր] I չիք.—l, ag եւ եբեր.—Բ.] ag երկու.—զմեկն] I թէ. Ա., ag 'ի միոյն.—l, ag հեծիր.—զմեկն] I .Ա., ag 'ի միւսն.—12 ես. եւ] l, ag ես.—13 I, ag անհուն.—մեծ] l, ag չիք.—որ] ag եւ դաշտն.—l եթովպացովք, ag եթեոպացոց.—14 I, ag կար ի մէջ դաշտին.—ag սեւ.—ag բլրին.—14—15 սեւ դարպաս եւ ի վերայ սեւ դարպասին սեւ] ag չիք.—15—

զարհուրեալ այն չարաչարին. և ի մէջ ու. չարաչարութեանն կայր ու. բաղձանացն մի և ի վերայ ու. բաղձանացնին կայր բազմեալ ու. Թագաւոր մի. և գնաց կախարդն առ Թագաւորն. և յայնժամ առաց ան Թագաւորն ընդ կախարդն, Թէ իմ չարչարա մէջն, այսուր ինչ ես արարեր և զինչ ես վաստակեր. և առաց կախարդն. զայս պատասխանի բերի, որ քեզ երկիր պագանէ. և ու. Թագաւորն առէ պատասխանոյն. ով պատասխանի, Թէ երկիր պագանես ինձ զու., նայ քեզ Հազարապետս կարգեմ զաւրաց իմոց։ Եւ յանժամ աղաւթքն ի մէջսն անկաւ. զի մեռա էր առաւաւտն. յանժամ առէ պատասխանին, Թէ ես տավարեալ եմ յայսմ ժամու երկիր պագանել Ռփսիմեայ, որ խաչեցաւ վասն մեր և ազատեաց զմեզ ի ձեռաց սատանայ[այ]ի և ի գեհենոյ. և անկեալ երկիր եպաց ընդ յարեւելս և աւրհնեաց զատուած։ Յայն ժամ եղև ձայնթմունք և որոտմունք և ցայլմունք և Թընդմունք ահագին. և պատասխանին յուշայթափեալ անկաւ անդ և յորժամ յուշայբերեալ էր, ի վեր ոչ գար եւևս, բայց զինքն միայն ի մէջ անհունն զաշտին. և Հրեշտակ եկեալ եցոյց ճանապարհ պատասխանոյն, որ գնաց ի չէն և առաց զեղեալ զգործն։ Յայն ժամ լուեալ Թագաւորն և առարեալ զպատասխանին առ ինքն, առաց Թագաւորն. ով բարի պատանի, ես յիշրուասզեմ սիրտի զնամ։ եկ ասնիմ զքեզ ընդ իս, որ երկիր պագանես Ռփսիմեայ սուրբ զերեզմանին և ամենայն անտուրինահատակացն Ռփսիմեայ առաւելոյ մերոյ. և գնացեալ Թագաւորն և էառ զպատասխանին ի Հետ. և յորժամ երկիր պագին սուրբ անաւրինականացն. և յոր ժամ գնացին երկիր պագանել Թագաւորն և ինքն

16 [illegible] (l [illegible]) [illegible]. [illegible]] ag [illegible].—16 ի մէջ ու.] ag 'ի [illegible].—l, ag [illegible].—ag [illegible].—l [illegible], ag [illegible].—17 ag [illegible].—[illegible] (l [illegible]) [illegible] (l [illegible]) [illegible]] ag [illegible].—18 ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—l, ag [illegible].—ag [illegible].—18–19 ag [illegible].—19 l, ag [illegible].—[illegible] (ag [illegible])] l [illegible].—[illegible]] l [illegible], ag [illegible].—20 ag [illegible].—ag [illegible].—l, ag [illegible].—19—20 l [illegible], ag [illegible].—21 [illegible]] ag [illegible].—ag [illegible].—[illegible]] l [illegible].—22 l [illegible], ag [illegible].—[illegible] (ag [illegible])] l [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—ag [illegible].—l, ag [illegible].—23 l, ag [illegible].—l, ag ի [illegible].—24 l [illegible], ag [illegible].—l, ag [illegible].—ag [illegible].—ag [illegible].—l [illegible], ag [illegible].—25 l [illegible].—l [illegible].—26 [illegible]] ag [illegible].—ag 'ի [illegible] և 'ի [illegible].—27 l [illegible].—l, ag [illegible].—l, ag [illegible].—28 l, ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—[illegible] (l [illegible])] ag [illegible].—28—29 ag [illegible].—29 l, ag [illegible].—[illegible] (ag [illegible]) [illegible]] l [illegible].—29—30 l, ag [illegible].—30 ag [illegible].—l, ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—l [illegible].—31 ag [illegible].—l [illegible], ag [illegible].—l, ag [illegible].—[illegible]] l [illegible], ag [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—32 l, ag ի [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—l [illegible], ag [illegible].—l, ag [illegible].—l [illegible].—32—33 [illegible] (ag [illegible])] l [illegible].—33 [illegible]] l [illegible].—[illegible]] l, ag [illegible].—34 [illegible]] l [illegible].—l [illegible].—[illegible]] l [illegible].—35 ag [illegible].—35—36 ag [illegible].—36 l [illegible].—[illegible]] ag [illegible].—37 l [illegible].—l ի [illegible].—[illegible]] l [illegible], ag [illegible].—38 [illegible]... [illegible]] l [illegible].—[illegible] (l [illegible])] ag [illegible].—

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(122 V—118 I—32 ag)

[illegible]

[illegible]

և մնացաք ի տան իւր. և առէ զնոյ. ուստի գաս և ուր երթաս. և նոյ զերրամն տանց. և նոյ առեալ նմա մեծ զարգասս մի. զի կացցէ անդ, մինչև Հայրն խնդիր արասցէ. և ոչ ինչ ունէր որդի Թագաւորին. որ զգէսս տան իւրոյ գնէր. զի կարի զարմանալ էր. և եկեալ գնաց ի անգէ մշակացն զի կոչեսն զնոյ ի փարձու. և ոչ կալան զնոյ ի փարձաւ. Եւ նոյ գնաց ի Համադաւցեալ եկեղեցի մի և անդ աղաւթեաց մինչև յերեկոյ և գնաց զարմանալ ի տան իւր. և ասաց կին իւր, թէ ուստի գաս. գիտեմ, թէ կերակուր ունէր. և նոյ ասաց, թէ այն որ զիս փարձու կոչեաց, նոյ ասաց. փառքն ալ որ են բանեց. որ զ.Ն. ուսուր փարձն մեկ առաքեալ տասն և նոյ ասաց. բարի է. և գնաց փողկամն ուրն. և ոչ կալան զնոյ ի փարձու. և նոյ գնաց յեկեղեցին յայն և աղաւթեաց մինչև երեկոյ և յերեկոյն եկն ի տան իւր զարմանալ. և կին Համարէր, թէ կերակուր ունէր. զի .Ն. աւր անաւթի էր. և ասաց այրն զարմացեալ, թէ այն որ զիս ի փարձու կոչեաց, նոյ ասաց, թէ փառքն ալ արեկ բանեց և տա զ.Պ. ուսուր փարձն և զնոյ. և կին ասաց. բարի է. և փողկայն ուրն ալ ոչ կալան ի փարձու. և նոյ գնաց յեկեղեցին յայն և աղաւթեաց մինչև յերեկոյ. Եւ յորժամ ձմեռ եղև, եկեալ լուսաւոր այր մի, որ է եկեղեցին այն, և եբեր .Պ. զեղեցիկ ակն պատուական առ կին զ.Պ. ուսուր փարձն և եա ի կինն և ասաց լուսաւոր այրն այն, թէ զմեկին ծախէ և զսան պեսն տես՝ ասաց որդի Թագաւորին և զերկուսն պահէ. զի ամէն ակն .Ռ. դեկան կարժէ[ր] ամէր. և արար նոյն-

12 I [illegible] ի տան իւր.—[illegible]] I [illegible], ag [illegible]—[illegible]] I, ag [illegible]—
13 I [illegible], ag [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag [illegible]—I [illegible]—I [illegible], ag [illegible]—[illegible]—
14 I խնդիր արասցէ [illegible] իւր.—և ոչ] ag և զի ոչ.—14—15 I Թագաւորին որդին.—15 [illegible] իւրոյ] I [illegible] իւր. ag [illegible]—[illegible]] I [illegible]—I, ag [illegible]—16 ի [illegible] [illegible]] ag ի [illegible]—ի փարձու] I փարձու.—17 ի փարձու] ag [illegible]—[illegible]] I [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—18 [illegible]—I, ag [illegible]—ի տան իւր] I ի տանն.—18—24 և ասաց... զարմանալ] I [illegible]—19 ag [illegible]—իւր] ag [illegible]—ag [illegible]—19—20 նոյ ասաց] ag ասաց որդի Թագաւորին.—20 ag [illegible]—փարձու կոչեաց] ag ի փարձու [illegible]—[illegible] ալ որ] ag թէ [illegible]—21 ag [illegible]—նոյ ասաց] ag ասաց [illegible]—22 փողկամն ուրն] ag [illegible]—23 յերեկոյն] ag [illegible]—24 եկն] ag [illegible]—ի տան իւր զարմանալ] ag [illegible] ի տանն.—կին (I կինն) Համարէր] ag [illegible]—25 աւր] ag [illegible].—26 ալ] I, ag [illegible]—[illegible]] I, ag [illegible]—I [illegible]—27 զնոյ] I [illegible]—կին (ag կինն) ասաց] I [illegible]—փողկայն (I [illegible]) [illegible] ալ (I [illegible])] ag [illegible]—28 I, ag [illegible]—I [illegible]—[illegible]] I, ag [illegible]—28 մինչև յերեկոյ] I, ag [illegible]—[illegible]] I [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—29—30 որ է (ag էր) եկեղեցին այն և] I [illegible]—30 եբեր] I [illegible]. ag [illegible]—ag [illegible]—[illegible] և [illegible]—[illegible]] I, ag [illegible]—31 զ.Պ. ուսուր փարձն] I [illegible], ag [illegible]—ի կինն] I կինն և [illegible]—I, ag [illegible]—I [illegible]—[illegible]] I [illegible]—32 զմեկին] I [illegible], ag [illegible]—և զսան պեսն] I [illegible]—[illegible]] I [illegible]—32—33 I [illegible], ag [illegible]—33 զի] I [illegible]—[illegible]] ag [illegible]—ag [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag [illegible], որ է [illegible]—I [illegible]—

ալէօ, զոր պատուիրեաց լուսաւոր այրն Նա յորժամ եկն ա ,ի թա- գաւորին, ետես զկին. զի .Ի. ամն երեւ ի յմիտն և զարմացաւ կա- յու զնոյ և ասաց. այս ի՞նչ է. և նայ ասաց. զաւ ուղարկեալ էիր լու- սաւոր այր մի և ասէր .Կ. ամն զզու .Կ. աւուր փարծն. և զոր պա- տուիրեցիր ինձ զաւ, զայն արարի. և նայն ժամայն գիտացաւ որդի թագաւորին զզարմանալիսն որ եղեն. և ետ փառս աստուծոյ ամե- նայնկալին:

Տեսցանէք աստ, թէ՝ ով որ յաստուածայինս կամօք լինի և Համբերէ, նայ աստուած զնայ ի բաց ոչ թողու, որպէս զԱբ- րահամ և զԻսահակ և զՅակոբ և զամենայն սուրբս, որք Համբերե- ցին փառս անուանս առեան և պատկեացան ի յաստուածոյ. նոյնպէս և ամենայն մարդ:

34 ag [illegible]—[illegible]] I [illegible] [illegible].—35 [illegible]] I չիք—[illegible]] I [illegible]. ag [illegible].—Ի.] I չիք—[illegible]] I, ag [illegible]—ի յմիտն] I, ag [illegible]—35—36 և զարմացաւ կա- յու զնոյ] ag չիք—36 ag [illegible] որդի թագաւորին—ag [illegible]—37 Կ. ամն զզու (I [illegible]) Կ. աւուր (I [illegible]) փարծն] ag [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] փարծն.—37—38 ag պա- տուիրեցիր էիր զաւ ինձ.—38 արարի] ag [illegible] [illegible] [illegible].—և նայն ժամայն] ag յայն- ժամ—ag գիտաց.—39 որ եղեն] I զոր եղև, ag չիք.—և] I չիք.—39—40 ամենայնկալին] I ամենակալին, ag չիք

41 I, ag աստուածայինս.—42 զնայ (I չիք) ի բաց ոչ (I չիք) թողու (I թողցէ)] ag ոչ թողու զնա.—42—43 I Աբրահամ.—43 և զԻսահակ] I զԻսահակ.—I զՅակոբ, ag զՅա- կոբ.—44 I անուանսն.—ի] I, ag չիք.—45 մարդ] I յաւ. որ Համբերէ, նա առնէ:

ՃԻԳ. ԱՂՈՒԷՍՆ ԵՒ ԱՐԾԻՒ

(123 V=119 I=127 ag)

Աղուէսն և արծիւն եղբարք եղեն և միաբանութիւն և եր- դուամ արարին և պաշտէին զերդն ընդ միմեանս, թէ ի մէկ տեղ բնա- կեն զորսն և ապայս ուտեն. և յորժամ աղուէսն որսար, զայր ար- ծիւն և ի մէկ տեղ ուտէին. և յորժամ արծիւն որսար, տանէր զորսն և երթայր նստէր ի բարձր ծառս և ի բարձր վէմս, որ աղո- ւէսն ոչ կարէր ելանել անդ. և գիտաց աղուէսն զնենգութիւն ար- ծուոյն և ասէ. ո՜վ եղբայր, նենգաւոր և ագահ երեւիս և ուրացող:

1 I, ag աղուէսն.—ag արծուին.—I եղբարք.—1—2 միաբան... արարին] I միաբանու- թիւն արարին երդմամբ, ag միաբանութիւն արարին և զերդումն.—2 ag պաշտէին եղեն.—ընդ միմեանս] ag չիք.—թէ] ag որ.—2—3 ի (I չիք) մէկ (I մի) տեղ բնեսցեն (I բնեսցին)] ag զորսն ի մի տեղ բնեսցեն.—3 [illegible]] I [illegible], ag չիք.—I որսայր աղուէսն, ag աղուէսն որսայր.—I զայր, ag [illegible].—3—4 ag արծուին.—4 և ի մէկ (ag մի) տեղ] I ի մի տեղ.—I արծիւն որսայր, ag որսայր արծուին.—4—5 տանէր զորսն] I չիք, ag տանէր զորսն.—5 և] I չիք.—I, ag եր- թայր.—ի բարձր ծառս և] ag չիք.—բարձր] I չիք.—որ] ag և.—5—6 I, ag աղուէսն.—6 I, ag ելանել.—I, ag աղուէսն.—ag զնենգաւորութիւն.—6—7 I արծուին, ag արծուոյն.— 7 I, ag եղբայր.—I ագահ և ուրացող երեւիս:

Նուազանէ սաստիւ, թէ մարդ հետ ընկերաց պարզութեամբ պիտոյ կենաց և ոչ նենգութեամբ և կեղծաւորութեամբ. զի մարդ որ հետ ընկերաց ծուռ լինի, նոյ նման է գողոց և աւազակաց և Յուդայի և Կայենի և մարդասպանին։

8 մարդ] I զամենայն, զոր արար աստուած, մարդ, ag չկ.—8—9 հետ ընկերաց (I ընկերին) պարզութեամբ (I ուղիղ) պիտոյ կենաց (I կենալ) և ոչ նենգութեամբ և կեղծ.] ag չկ.—9 զի] ag չկ.—10 որ] ag չկ.—հետ ստերոյ (ag ընկերոջ)] I ընկերին.—նոյ] I, ag չկ.—10—11 I, ag Յուդայի.—11 Կայենի և (I չկ.)] ag չկ.—I, ag մարդասպանի.

ՃԻԴ. ԾԱՌ ՄԻ ԵՒ ԸՆԿՈՅԶ ԵՒ ՃՄԵՐՈՒԿ

(124 V=120 I=128 ag)

Այր մի ցանեալ էր յընկուզի ծառի տակն պարտէզ ձմերուկ. և ի ժամ պտղոյն եկն խաղս զձմերուկն մեծացեալ. և հայեցաւ ի ծառն՝ ետես, զի ընկոյզն մանրիկ էր, և ասաց. ակէր աստուած. զամենայն, զոր ստեղծեր, ի կարգի է և նմանութեամբ. բայց այս մի պտուղս անգէտ է և անհամաձայն. Եւ այրն պառկեալ կայր ի ծառին տակն և ի վեր հայէր ի ծառն. և հրամանաւն աստուծոյ ընկոյզ մի ստանալ ի ծառէն և կայր խիստ զիւրաւ ի ճակատն. և պատառեցաւ և եղ արիւն. և այրն ելեալ աղաղակէր առ աստուած և ասէր. ակէր աստուած, զամենայն, զոր ինչ ստեղծեր և արարեր, ի կարգի է և նմանութեամբ. և ով քու բանեցուածոյն ոչ հաւանի, նոյ ճակատն քան զինքն պիտի լինի. և թէ ձմերուկն էր յընկոյզին, զիս պիտի որ սպանանէր. զի այրն ասաց, թէ ձմերուկն ի ծառն պիտէր յընկուզոյն տեղն և ընկոյզն ի ձմերկին թուփն պիտէր։

1 I ընկուզի. ag յընկուզի.—2 և ի ժամ պտղոյն (ag պտղոյն) եկն խաղս զձմերուկն (ag ձմերուկն)] I չկ.—3 խաղս զի (ag չկ)] I զի խաղս.—I ընկոյզ. ag զընկոյզն.—մանրիկ (I մանր) էր] ag մանրագոյն.—3—4 զամենայն] I չկ.—4 ag զոր ինչ.—I, ag ստեղծեր.—ag նմանութեամբ.—I, ag բայց.—այս] I չկ.—5 I պտուղ.—6 ի ծառն] ag չկ.—6—7 ընկոյզ (I ընկոյզ) մի ստանալ] ag ստանալ ընկոյզ մի.—7 կայր] I չկ.—8 I արիւնն.—9 ակէր աստուած] I չկ.—I ստեղծեր ես, ag ստեղծեր.—10 ag նմանութեամբ.—I, ag ով քու—քու] I չկ. ag քոյ.—I, ag բանեցուածոյն.—10—11 ոչ հաւանի] ag բան առնէ.—11 I նմ. ag նա.—I, ag զինքն.—պիտի լինի] I կու պատառի.—11—12 էր յընկոյզին] I ի յընկուզին տեղն լինէր. նմ. ag էր ընկուզին.—12 որ] I, ag չկ.—12—13 ի ծառն] ag չկ.—13 յընկուզոյն (ag ընկուզի) տեղն] I չկ.—I ընկոյզն.—ag ի ձմերուկին.—14 պիտէր] I, ag չկ.

Նոյնպէս ասաց, թէ զամենայն, զոր արար ասացեալ և բառեալ, բարձի է ամենեքին ի կարգին. և նմանութեամբ. և մարզ ոչ պիտոյ ասացելոյ բաշխմանցն բան ասէ կամ ոչ հաւանի և ասէ, թէ խառան է կամ զեղչ։

15 թէ] ag [illegible] (I [illegible])] ag [illegible]—16 I [illegible] ag [illegible]] I [illegible], ag [illegible]—ag [illegible]—I, ag [illegible]—17 I, ag [illegible]] ag [illegible] (ag [illegible]) [illegible]] I [illegible]—թէ] I, ag [illegible]—18 է] I [illegible]] ag [illegible]] ag [illegible]

ՃԻԵ. ԹԷ ՈՐՊԷՍ ՄԵՐԺԵԼ ՄԻՈՒԹԵԱՄԲ ԵԿԵՂ. Ի ԴԴԱԼԵԱՆ

(125 V—121 I—129 ag)

Ոչ թէ միայն գիրք ժամանակին ի մէջ մեղաց էր կացեալ էր. այլ և ազգի ազգի չարեաւք և բնաւ ոչ էր հիւանդացեալ. և զնոյն ննջեաց առ հաւատոյ հանդուցեալ եկեղեցւոյ միոյ. և եկն ի զգլխաւ և եւ սկսաւ զեկեղեցեացն շինել. և յորժամ կատարեաց, հիւանդացաւ զդաւ մահու և մեռանէր. և առաց այլն այն. ասէր աստուած, այսպէս ժամանակ ի մէջ մեղաց և ի մէջ չարեաց էի և ոչ հիւանդացայ. և յորժամ եկեղեցի շինեցի, հիւանդացայ և մեռանիմ. մի թէ իմ եկեղեցւոյ շինելն անընդունելի է։ Եւ նոյն ժամայն պատահաբար հրեշտակըն առաց նմա. լսեա աստուածոյ. զի աստուած ողորմեցաւ. զամենայն մեղս, զոր գործեալ էիր, զգլխայոր, քեզ թողութիւն եղև. և քոյ եկեղեցւոյ շինելն քան զամենայն բարի գործք առաւել է. աստուած քեզ ողորմեցաւ։

Նոյնպէս ասաց, թէ այլ որ զգլխանոյ և ի մեղաց զատեալ, աստուած զնորա մեղքն ոչ յիշէ. և աստուած կամի, որ մարդն բարի գործէ և ապա մեռանի. զոր իւրեն արժանի լինի. զի աստուած ողորմած է։

1 ի մէջ մեղաց] ag ի [illegible] I [illegible], ag [illegible]—էր] I [illegible], ag [illegible]—2 ag [illegible]] ag [illegible]—ag [illegible]] ag [illegible]—3 [illegible]] ag [illegible]—I, ag [illegible]] I [illegible]—ag [illegible]—4 I [illegible], ag [illegible]—ag [illegible]—I [illegible]—5 և [illegible]] ag [illegible]] ag [illegible]—I, ag [illegible]—6 ag [illegible]—I, ag ի մէջ մեղաց [illegible]] I, ag [illegible]—7 ag [illegible]] I [illegible]] ag [illegible]—8 I, ag [illegible]—I, ag [illegible]—I [illegible]] ag [illegible]—8—9 I, ag [illegible]—9 [illegible]] I [illegible], ag [illegible]] I, ag [illegible]] ag [illegible]—I, ag [illegible]—9—10 [illegible] (I [illegible]) [illegible]] ag [illegible]—11 I [illegible], ag [illegible]] ag [illegible]—I [illegible], ag [illegible]] ag [illegible]—11—12 [illegible] (I [illegible]) [illegible]] ag [illegible]

13 թէ] ag [illegible]] ag [illegible]—14 ag [illegible]—15 [illegible]] I [illegible], ag [illegible]] I [illegible], ag [illegible]—ag [illegible]—15—16 [illegible]] I [illegible]—16 է] I [illegible]

ՃԻԶ· ԵԿԵՂԵՑԻ ԵՒ ՋՐԱՂԱՑ

(126 V=130 ag)

Եկեղեցին պարծեցաւ ի սրբութիւն իւր և ասաց, թէ ես եմ տաճար աստուծոյ և յիս գան քահանայք և ժողովուրդք յաղաւթս մատուցանել աստուծոյ և պատարագս. և հաշտի աստուած ընդ աշխարհիս. և մեղաց թողութիւն լինի։ Նոյն ժամ գայ ջրաղացն և ասէ ընդ եկեղեցին, թէ զինչ դու ասես, արդար է և ճշմարիտ է. բայց դու զիմ երախայքն մի մոռանար. որ գիշեր ու ցերեկ կու աշխատիմ և կու զատիմ, որ կոյ ուտեն քահանայքն և ժողովուրդքն. և ապայ գան առ քեզ աղաւթել և երկիր պագանել աստուծոյ։

Նմանեցանէ առակս, թէ կան աշխարհի մարդիկ, որ հանապազ աշխատին և զատին, որպէս մեզու. և թագաւորք և իշխանք և ամենայն մարդիկ զվաստակս նոցա ուտեն և ապայ երթայ յեկեղեցին և զաստուած աւրհնեն և յիշեն։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ Բ.ՑՏ ag 1 ի սուրբ իւր.—ես] չիք.—2 տաճար և աստ.—քահանայք.—2—3 յաղաւթս.... և պատարագս] և աղօթեն և մատուցանեն պատարագս.—4 աշխարհի.—4—5 ջրաղացն.—5 ընդ] ը.—դու] չիք.—5—6 ճշմ. և արդար է.—6 բայց.—գիշեր և ցերեկ.—կու] չիք.—7 կու] չիք.—կոյ] չիք.—քահանայք և ժողովուրդք.—8 աղօթեն.—պագանեն։

9 մարդիկ.—10 զատին և աշխատին.—և թագաւորք] թագաւորք.—11 ամենայն մարդիկ] քահանայք և ժողովուրդք և այլ մարդիկ ուտեն.—նոցա ուտեն] չիք.—երթան.—12 յիշեն զաստուած և օրհնեն։

ՃԻԷ· ԵԶՆ ԵՒ ՁԻ

(127 V=131 ag)

Եզն և ձին խաւսեցան ընդ միմեանս. ասաց ձին ընդ եզին, թէ՝ դու ո՞վ ես կամ զի՞նչ պիտանի ես. ասէ. ես ձի եմ, որ թագաւորք և իշխանք և պարոնայք հեծնուն զիս ասպով և արծաթով և բազմին ի վերայ իմ։ Ասէ եզն. ամէն աշխարհիս շէն եմ ես, որ վաստակիմ և չարչարիմ և խոնջիմ. և ապայ դու և քու թագաւորն ուտէք. և ամենայն մարդ զվաստակս իմ ուտեն. և թէ ոչ վաստակիմ, դու և քու թագաւորն մեկ հետ մեռանիք. և դու երախտայմոռաց մի լինիր։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ Բ.ՑՏ ag 1 և ասաց.—2 և կամ.—պիտոյ—ասէ] չիք.—3 ասպով և արծաթով] ամէն զարդով.—4 և ասաց, թէ.—շէն եմ ես] պարծանք ես եմ.—5 խոնջիմ.—5—6 դու թագաւորն] թագաւորք և ամենայն ժողովուրդն.—6 և ամենայն մարդ] չիք.—զվաստակն.—ուտեն] չիք.—և թէ] եթէ.—6—7 ոչ վաստակիմ] վաստակն ոչ լինի.—7 քու.—մեկ.—8 երախտամոռաց.—մի լինիր] մ՚ը լինիր։

Նոյնպէս առակս, թէ մարդ կայ, որ աշխատի քան զնոյն. և մարդ կայ, որ համապատաղ զէի հեծնի — և ուտէ անձէ աշխարհի. և թէ աշխատաւորն ոչ աշխատի, որպէս զնոյն. նոյ մեռանի ձին և հեծնող նորա։

10 կայ մարդ.—մի հեծնու.—ու և] չիք.—11 նոյն.—զին] ինքն.—12 հեծնող նորա] հեծնողն.

ՃԻԸ. ԲԵՌՆԱԿԻՐ ՄՐՋԻՒՆ

(128 V=122 I=132 ag)

Մրջիւն մի բ[ե]ռնակիր բարձեալ ունէր յինքն. Եւ հասին մահ-հայցքն. Եւ Եւն ուտէր ապականման. և գնացեալ էր առ նեղ անցից մի ի ճանապարհն և ոչ կարէր անցանել. և յարձակ նեղեաց զինքն, ի մէկ դիհէն ուտելին խոցեաց և ի մէկ դիհէն մահացքն հեղաւ և ապան գնաց։

Նոյնպէս առակս, թէ բեռնակիրն մարդս է, որ այսօր զբարին բառնայ համապատ ի յոգին իւր, մինչ յաշխարհիս է. նոյ մարդն յիմարեալ է ի ձեռն ատամնայք և փոխանակ բարոյն զմեղքն է բարձեալ ի յոգին իւր, որպէս ուտելի և մահացեալ ապականման։ Պարձեալ ցուցանէ առակս, թէ մարդն յիմարեալ է ի ձեռն ատամն[այ]ի և թողէլ զբարիքն, որ է զեղ կենաց, և բարձեալ ունի յոգին իւր զմեղքն և զչարին, որ է մահացեալ և ուտելի ապականման իւրոյ։

1 I մի կա.—I, ag բեռնակիր.—Եւ] ag մէկ.—I հասի.—2 Եւն] I մին, ag մէկն.—էր առ նեղ] I էր անձկն ag զեմ էառ 'ի նեղ.—3 ի] I չիք.—I ճանապարհ, ag ճանապարհին.—4 I ի մի դիհն.—I ի մի դիհն

6 ag բեռնակիր.— է] ag չիք.—7 ի յոգի] I ի յուսն.—մինչ (I յառ. որ) յաշխարհիս (I աշխարհս) է] ag չիք.—նոյ] I նա, ag և.—8—10 և փոխանակ... ատամնայի] I չիք.—8 ag բարոյն.—ag մեղք.—է] ag չիք.—9 ուտելի] ag ուտ.—ապականման] նմա և առ վերևան զօր ag.—11 յոգին] I յուսն.—12 ուտելի] I ուտ.—I իւր

ՃԻԹ. ԵՐԿՏԻՕԿԱՆ ՄԱՇԿԻԿ

(129 V=123 I)

Մարդն ի վերայ աշխարհիս ունի .Բ. մաշկիկ ի յուսն .Ա. առջին, զայլոց մեղքն առաջի աչին է ի վերայ կրծոցն և սրտին, որ համապատ տեսանէ և բամբասէ. և յիւր մեղքն յետոյ աչին է ի վերայ յուսին, որ ոչ տեսանէ և ոչ յիշէ և համապատ զայլ ազ բամբասաէ։

ՏԵՍՐՆՆՐՈՒԹԻՒՆՔ Ըստ I, 1 մաշկիկ.—Բ.] Բ. Բ.—1—2 առջին.—2 է] չիք.—կրծոցն.—3 բամբասէ.—իւր.—ի յետոյն.—4 աչին.—համապատ] չիք.—4—5 բամբասէ համապատ։

Ցուցանէ առակս, թէ ով ի յեկեղեցին մեղք ունի և զպղծոյ բամբ բասէ և զերբ մեղքն անանձն առնէ, նոյ իւր մեղաց ակրն ինքն է և բամբասելով ասէ զայլոց մեղքն և սով աղաչելոյն, թէ բամբասողք զարքայութիւնն աստուծոյ ոչ ժառանգեն։

6 ի յեկեղեցին] եկեղ.—6—7 բամբասէ.—7 իւր—նա իւր.—8 և բամբասելով մեղքն] նա բամբասելով մեղքն առնէ.—9 բամբասողք։

ՃԼ. ԽԼՈՒՐԴՆ

(130 V=124 I=133 ag)

Խլուրդն բնութիւն ունի, որ համապատասխան գնաններն հողն ի վեր տայ և ի մէկ տեղ ոչ դադարի. ասեն, թէ ինքն գէշ համ ունի և ինքն ի յուր հողոյն անգղաց ի տեղ փոխի զինէ, թէ հաւն ի տեղացն է. տեղ. և տեղ զհողն ի վեր տայ. և գէշ հոտն առ ինքն է։

Ցուցանէ առակս, թէ կան մարդիկ յաշխարհի, որ միշտ և համապատասխան տեղաց ի տեղ փոփոխին և անհանգիստ են. և գէշ հոտ մեղացն անհանգիստութիւն է։

1 համապատասխան] ag յառ՝. զորքն ոչ գտանէ և.—ag զ գնանիս.—2 ի մէկ (ag մէկ) տեղ] I փ տեղ.—3 և ինքն] I ինքն.—ի յուր] I, ag իւր.—I անգղացն. ag անգղաց.—ag ի տեղ ի—ag զի զինէ.—3—4 I ի տեղացն, ag 'ի տեղեացն.—4 տեղ և] ag առ և.—ag հողն—4—5 I առ ինքն. ag յինքն.

6 I մարդիկս յաշխարհս.—7 I տեղացն, ag տեղեաց.—ag ի տեղ ի—I փոփոխելով. ag փոխին.—և անհանգիստ] I, ag զի անհանգիստ.—7—8 գէշ հոտ] ag գէշահոտ.—8 մեղացն] I մեղաց նոցա, ag չի.—անհանգիստութիւն է] I անհանգստութեան, ag յանհանգստութենէն և յառ՝. Դարձեալ ցուցանէ. որ բնութիւն բարի է, զործքն չար մարդոյ նման անցնել թողու և ասէ զնա մահու չափ. և անհանգիստ պահէ. [որ] իւր զչար ոչ խայտառակի։

ՃԼԱ. ԱՂԱՒՆԻ

(131 V)

Աղաւնին բնութեամբ բարի է և միամիտ. որ համապատասխան զորուն և զզաւակսն ի մէկ տեղ գնէ. և թէ՛ զինչ որ մնայ որ զայ իւրն, նոյ ինքն զանգն ոչ փոխէ վասն միամտութեան, բայց թէ մահու չափ անհանգիստ պահէն, յայլ տեղ ոչ երթայ։

Ցուցանէ առակս, թէ մարդն, որ բարի է բնութեամբ, նոյ զործքն չար մարդոյն ներայ անցնել թողու և ասէ զնոյն մահու չափ և անհանգիստ պահէ, որ իւր չարն ոչ խայտառակի։

ՃԼԲ. [illegible] ԿԵՆԴԱՆԻ

(132 V=125 I=134 ag)

Կենդանի մի կայ խիստ անտախտակալ և անմիտ և խաւ աչօք. և մեծ եղջիւր կայ ի ճակատն և ծայրն ի վեր է՛ և ծայրն խաչաձև է. և յորժամ ծարաւի, երթայ ի ջուրն և եղջիւրովն խառնէ զծովն և ջուրն քաղցրանայ. և ըմպէ ինքն և զինչ որ կենդանիք կան. զի ամեն կենդանիքն նմայ հայեն, որ ի ծովն երթայ և զջուր խառնէ եղջիւրովն։

Յայտնէ առակս, թէ ամենայն բարի մարդ չարութիւն ոչ ունի, որպէս այն կենդանին, և բարի մարդիկն, վարդապետքն, հայրապետքն, քահանայքն, ճգնաւորքն և ընտրեալ մարդիկն, որ ոչ ունին չարութիւն, նոքա կարող են զդառն քաղցրացուցանել և զչարն ի բարին դարձուցանել։

1 կայ] I կա՛. ag յաւ՛. 'ի ծովն.—I, ag անտախտակալ.—և խաւ] I խաւ.—2 I, ag աչօք.—I մին, ag մեծ.—I եղջեր.—I, ag ի վերայ.—2—3 և ծայրն խաչաձև (I խաչաձև) է] ag չիք.—3 յորժամ ծարաւի] ag չիք և յաւ՛. խաչաձևն եղջերովն.—ի ջուրն և եղջիւրովն (I եղջերովն)] ag չիք.—4 ag զծովն խառնէ.—I ըմպէ, ag ըմպէ.—I, ag որ կեն.—5 կան] ag չիք.—զի ամեն կենդանիքն] I, ag չիք.—I նմա, ag նմա.—ag երթայ ի ծովն.—6 և] I չիք.—I զջուրն խառնէ, ag խառնէ զջուրն.—եղջիւրովն] I յեղջերովն. ag չիք և յաւ՛. զի ժողովեն ընկերեցն.

7 բարի] ag չիք.—8 ունի] ag յաւ՛. յատուածոյ.—մարդիկն, վարդապետքն] I մարդիկ որ վարդապետքն, ag մարդիկ վարդապետքն են.—9 հայրապետքն, (I յաւ՛. և) քահանայքն] ag չիք.—I և ճգնաւորքն, ag և ճգնաւորք.—I ընտրեալ մարդիկ. ag ընտրեալք մարդիկ են.—որ] ag որք.—10 ag չունին զչարութիւն և.—ag կարող.—11 և] ag չիք.—ag ի բարի.

ՃԼԳ. ԸՆՁԱՌ ԵՒ ՕՁ

(133 V=126 I)

Երթայր ընձառն ի վաստակս իւր. և ունի մի ատեալ ի վերայ ճանապարհին. եկաց և արկ ի ծոց իւր և ասէր, թէ յորժամ ջերմանայ, արձակեսցից զնայ՝ վարձս համարելով. և յորժամ ջեռաւ, ատամնեցաւ զմեղմ ընձառին և ասէ ընդ ընձառին, թէ խայթեմ զքեզ, որ մեռանիս. ասէ ընձառն. զինչ չար արարի քեզ. ասէ, թէ ազնիւն ազնիւ ոչ կայ. ասէ ընձառն. անատատեալ բան մի անեմ. հեռ մի արիր հեռ Ասորեաց՝ անէծս ընկալար յատուածոյ, այլ մի անեմ. և թէ անես, Ի. վկայ բերից քեզ. Միջնաստ կայ համարեալ, թէ Ի. և երից վկայից հաստատի ամենայն բան. և ունին ատաց. բեր

ԸՆՁԱՌ ԵՒ ՕՁ [illegible] I 1 Երթայր.—1—2 ի ճանապարհին վերայ.—2 եկաց.—3 ջեռաւ.—ճարտ.—4 զմեղմ ընձառին] չիք.—ասէ ընդ ընձառն.—թէ] չիք.—5 արդ.—ասէ ասեն.—6 թէ] չիք.—ազնիւն ազնիւ ոչ գայ.—7 հեռ մի] չիք.—արարիր ընդ Ասորեաց և.—յատուածոյ.—8 Ի.] կայ. որ երկու.—ընդէմ.—8—9 բեր. Միջնաստ... վկայեն] չիք.—9 հաստատեալ.—

վիմայ. և նոյ եհարց ի յեղն, թէ այ եղն, այս քանի ամաց է, որ դու յիմ առան ես և ի մին ամք աղուհաց նոր կերեր. մեզ զադատաստան արա. և ասաց զպատմութիւնն. և ասաց եղն. թէ աղեկցն աղէկ կայր, նոյ աղէկ եղայն զամենայն չէ կայր. այլքանի ամաց կայ, որ կայ վարեմ և կայ փառաւորեմ, զհաստն դու կայակս և զպարգն ինձի կայ կերցընես. և յորժամ այլ ոչ կարեմ վաստակել, ղեկսի որ մորթես և զմիս ուտես. թող խայթէ. և ասէ լծկանն, թէ մեկ վկայ ալ ղեկսի. և ասէն ասաց. բեր. և անդ էր աղուէս մի կանկած. եհարց զպատմութիւնն. և ասէ աղուէսն զաղէս ի մարդն, թէ ինձ .Ա. շերտ պանիր բեր. որ քեզ լաւ դատաստան առնեմ. և ասաց լծկանն. այո, քեզ ակով պանիր բերեմ: Նայն ժամ ասաց աղուէսկեան ընդ առձն, թէ ես միայնակն դատաստան ոչ առնեմ. եկ ի ծագուն և կանեկց անդ՝ դեմ յանդիմանն և ասացէք զպատմութիւնն. և ես արարից ձեզ դատաստան. և եկ առձն ի ծագուն. և ասաց աղուէսն ընդ լծկանն, թէ հար մատուռակն և սպան զառձն. և լծկանն եհար մատուռակն զառձն և սպան զնա. և գնաց լծկանն ի պանիրն ի բերել և ուներ .Ա. շուն և եդեր և եթող ի վերայ ազուէսուն. և աղուէսկեան փախեաւ և գնացեալ եմուտ ի ջաղաց մի, որ մարդ ոչ կայր. բայց ջաղացպանն անդ էր պառկեր. և էր գիշեր և աղուէսն զմարդն ոչ եանես. զի անուշմի էր աղուէսն՝ գնայ յալուբառուն զպատն ի լղել: և ջաղացպանն եառ ի յաղին և եհար առաւ և անդ, մինչև հասաւ աղին. և գնաց նստաւ ի վերայ վեմի միոյ և լայր և ասէր, թէ ես ձև և խառաքին ձև:

Յուցանել՝ առակս, թէ մարդ որ զաստուածայ լինի և աղաւքն կամ գիւղ արարուրդն խաղաս և այլ առնել, նոյ քան զաղուէսն յանցող ղեկսի ձևոյ. զի ամէն մարդ գիւղ արուեստն անէ, որ ունի է:

10 նա եհարց եզն և ասաց.—թէ] չիք.—եզ.—11 դու] չիք.—իմ առնն.—ի մեկ] մի.—նոր կերել.—12 և ասաց եզն] ասաց եզ.—12—13 եթէ աղեկցն աղէկ կայր, նա աղէկ եղան.-13 չէ կայր.—կայ] է.—14 կայ] չիք.—կայ [illegible]] [illegible].—[illegible] և] [illegible].—15 ինձի կայ կերցընես] ինձ [illegible].—այլ] չիք.—16 և զմիս] [illegible].—[illegible].—թէ] չիք.—մեկ] Ա.—17 ալ] [illegible].—էր անդ աղուէս.—17—18 կանկած] չիք.—18 եհարց.—աղուէսն.—19 ինձ] չիք.—20—21 աղուէսն ասաց.—21 ընդ առձն] չիք.—[illegible]] [illegible].—[illegible]] [illegible].—22 ծագուն.—կանեկց անդ] [illegible].—զպատմութիւն.—23 դատ.—ի ծագուն.—24 աղուէսն.—հար մատուռակն և] չիք.—25 եհար] չիք.—զառձն և սպան զնա] սպան զառձն.—լծկանն ի] չիք.—26 ի] չիք.—և եդեր] չիք.—եթող.—26—27 աղուէսուն.—27 աղուէսն.—փախեաւ և գնաց [illegible].—[illegible].—28 կայր. բայց [illegible].—[illegible].—29 աղուէսն.—[illegible].—աղուէսն.—գնաց.—29—30 [illegible].—30 ի լղել] [illegible].—[illegible].—ի յաղին] [illegible].—և եհար] եհար.—32 լայր.—թէ] չիք.—[illegible]

34 արուեստն.—այլ [illegible].—[illegible].—[illegible].—34—35 [illegible].—35 ղեկսի] չիք.—զի] չիք.—[illegible].—[illegible],—[illegible]

ԳԼՈՒԽ ԿԸ

(134 V=127 I=135 ag)

Իշխան բնութիւն և ասաշխանք է․ որ ի գինեար անեղ անխաւնի և կամ ի շաղախ եղբի, այլ ան անզգամ չի գնար․ կենդանիքն և անասունքն քան զէշն յիմար ոչ կայ և յառաջադն իշան յիմար կոչէ․ և մարդ մարդոյ կոչէ, թէ քան զէշն՝ անզգամ ես

Ցուցանէ առակս, թէ մարդն փորձեա մեկ հետ, նոյն այն է, զոր ասեն․ և մարդն ի վերայ իւր բանին հարկեալ պիտի կենայ․ և զան բանն, որ մեկ հետ փորձեր է, յայլ անձն ոչ առնու․ և թէ առանձնութիւն և թէ այլ մեծութիւն է, յայլն ոչ առնու և թէ առնու, քան զէշն յիմար է և այլ անզգամ

1 I բնութիւն այն է.—I [illegible], ag [illegible].—է] I չիք.—I [illegible], ag [illegible].— I [illegible].—ag [illegible].—2 և] ag չիք.—ի շաղախ եղբ] I ի [illegible] և կամ [illegible], ag [illegible].—I, ag [illegible].—չի գնար] I [illegible].—2—3 կենդանիքն և անասունքն] I կենդանեաց մէջ, ag ի մէջ կենդանեաց և անասնոցն.—3 կայ] I [illegible].—I, ag [illegible].—կոչէ] I, ag չիք.—4 I մարդն.—I, ag [illegible].—թէ] ag չիք

5 թէ] ag չիք.—I, ag զմարդն.—ag որ փորձեալ [illegible].—մեկ հետ] I [illegible] փորձէ, ag մեկ հետ.—նոյ] I չիք, ag [illegible].—6 [illegible]] I [illegible], ag [illegible].—I [illegible].—7 I, ag [illegible].—ag որ փորձեալ է մեկ հետ.—յայլ] I, ag այլ.—7—8 և թէ... ոչ առնու] I, ag չիք.—9 I առնէ.—և այլ] I [illegible].—ag անզգամ է։

ԳԼՈՒԽ ՎԱԹՍՈՒՆ ԻՆՆ

(135 V=128 I=136 ag)

Էր այր մի և ունէր կին մի անզգամ և աւր մի լսեց յի-մաստնոցն, թէ աղքատութիւն արայ և ի ծախս արկ և վաճառէ մի հաւր․ և այր իւր ասաշխանք և ողորմութիւն արաւ, որ յաւէտն աւր ․Ո․ հաց առնէր, ի ծախս ձգէր և Ո․ ծովայեն զոր և առնէր զհացն և առնէր իւրեանց թագաւորին․ զայս արար այրն ժա-մանակ մի և յաւուր միում առաց ծովայինաց թագաւորն, թէ

1 ag [illegible].—1—2 I իմաստնոցն, ag յիմաստնոց.—2 I, ag աղքատութիւն.—I [illegible], ag [illegible].—և] ag չիք.—[illegible]] I, ag [illegible].—3 I [illegible].—[illegible]] I չիք, ag [illegible].—իւր] ag չիք.—I, ag ողորմութիւն և ասաշխանք.—I [illegible], ag [illegible].—I, ag [illegible].—4 ag [illegible].— I [illegible].—ի ծախս (I ի ծով.) ձգէր] ag և ձգէր ի ծախս.—ag [illegible].—I, ag ծովայինն զայս և [illegible].—5 և] I չիք.—իւրեանց] ag չիք.—5—6 արար այրն (I չիք) ժամանակ մի. և] ag չիք—6 ag [illegible].—I ծովայինն, ag ծովայինաց.—

զայն մարդն ի յիս բերէք, որ զհացն ի ծոցն արկանէր. որ եւ ասէկին զաղէկին անհեմ. եւ եկ այրն ծառայսենն, որ զհացն առնէր Թագաւորին. եկն ի յայն աւուրն, որ մարդն զհացն բերէր. եւ յարժամ ի ծոցն եարկ, հոյնեսայ նմայ եւ ասաց. մի գնար. մեր Թագաւորն ասաց, թէ ի յիս բեր զայն մարդն. որ եւ իւր ասեկցյն զաղէկին անեմ. եւ եա եմ, որ զքոյ հացն յառէն առ Թագաւորին առնէի, որ ուտէր. եւ ասաց եւ խրատեաց զմարդն, թէ զինչ առայ քեզ, մի առնիր. ասէ, թէ մեկ հետ բեր. որ լեզու իմ ի բերանս քո հրամայեսցեմ. եւ անցուց զքոյն ի վերայ երեսաց մարդոյն եւ էառ. եւ գնաց առ Թագաւորն. եւ ասաց Թագաւորն. ով մարդ, ասէ, զինչ ասես. որ առամ քեզ. եւ նայ ասաց. բեր զլեզու իմ ի բերան քո հրամայեցանեմ. եւ իսկ եւ հաւուց զլեզուն ի բերայն եւ յանհամ ուտաւ զամենայն կենդանեաց լեզուն եւ զզաղանաց եւ զթռչնոց. եւ յարժամ ել ի ծովէն եւ գնաց եւ պառկեցաւ ի վիմի մի առափ. եւ եկեալ Թռչունն մի նստաւ ի վերայ վիմին եւ ասէր, թէ այս մարդս ոչ գիտէ, թէ յայս վիմիս տակն ինչ կայ Թագան. եւ ասաց նմայ ծառայլն Թագաւորին, թէ զքոյ բանդ մարդոյ մի ասեր, թէ չէ՛ ողորմի Աստուծոյ: Նա զոր լսաւ ի Թռչունեէն եւ եղ էհան ի վիմին տակէն շատ մալ եւ տարաւ ի տուն իւր. եւ եաես կին իւր եւ խոշատանեկեաց զայրն իւր, թէ այս ու՞ստի է. եւ նայ երկնչէր ի Աստուծոյ եւ ոչ ասէր. եւ յարժամ կարի խիստ խռովութեաց ամբղամ կինն այն զայրն իւր, թէ ասայ. յայն ժամ մատաղ

7 I այն, ag զայն.—ի յիս] I ինձ ag չիք.—ի] I չիք.—I, ag արկանէ.—7—8 ասէկին] I իւր ասէկին, ag իւր.—8 I, ag [illegible]— ag անհեմ.—եւ] ag չիք.—այրն] I այրն այն, ag այն.—I ծառայսենն, ag ծառայսենն.—որ] ag չիք.—9 ի յայն] I ի յայն, ag յայն.—ag [illegible].—մարդն զհ. բերէր] ag զհացն 'ի ծոցն [illegible].—9—10 ի ծոցն եարկ] I զհացն ի ծոցն [illegible], ag [illegible] 'ի ծոցն.—10 նմայ] I [illegible] [illegible], ag չիք.—եւ ասաց] I, ag չի եւ ag [illegible]. [illegible].—I [illegible]. [illegible].—11 ի յիս բեր] I, ag յիս բերէք.—I, ag զայն.—եա] ag չիք.—ասեկցյն զաղէկին] I իւր [illegible], ag [illegible] [illegible].—11—12 ag անհեմ.—12 ag այն եմ.—զքոյ] I զքո, ag չիք.—ag զհացն.—I, ag [illegible].—12—13 ag [illegible] որ ուտէ.—13 եւ ասաց] I, ag չիք.—I զինչ [illegible], ag ինչ որ.—I [illegible].—14 ag [illegible].—ասէ] I [illegible] [illegible], ag եւ [illegible].—թէ] I [illegible]. [illegible] ի [illegible]. [illegible] ag չի —I, ag մեկ հետ.—բեր] I չիք.—I զլեզու —I [illegible], ag [illegible].—15 I, ag [illegible].—I զ [illegible], ag զ[illegible].—ի վերայ երեսաց] ag [illegible].—եւ էառ եւ] I [illegible] եւ. ag եւ [illegible].—16 ասաց (I [illegible]) Թագաւորն] ag Թագաւորն [illegible].—I, ag [illegible]— I զինչ որ.—I [illegible], ag [illegible].—որ] ag չիք.—17 նայ] I չիք.—ag թէ բեր.—զլեզու իմ] I, ag զլեզուս.—I ի բերանդ.—քո] I չիք.—եւ] I չիք.—17—18 I, ag [illegible].—18 I [illegible].—I, ag ի բերանն.—եւ յանհամ] I, ag [illegible].—ag [illegible].—ag [illegible].—19 եւ] I, ag չիք.—I, ag [illegible] եւ [illegible].—եւ] I չիք.—եւ գնաց] I գնաց [illegible] [illegible].—եւ] I, ag չիք.—20 I [illegible] [illegible], ag [illegible] [illegible].—20—21 [illegible], թէ] I [illegible].—21—22 թէ [illegible] (I [illegible]) [illegible]... Թագան] ag զինչ կայ Թագան 'ի [illegible] [illegible].—22 I եւ [illegible] [illegible] [illegible].—ծառայլն (ag ծառայլն) Թ.] I Թ. ծառայլն.—զքո] I քո, ag չիք.—23 թէ չէ՛ ողորմի (I չիք) Աստուծոյ] ag թէ [illegible], [illegible] [illegible].—ag ի Թռչունէն.—եւ] I, ag չիք.—24 I եղ էհան, ag եղ եւ էհան.—I, ag ի վիմին.—շատ մալ] ag չիք.—ի տուն իւր] I ի [illegible].—24—25 եւ [illegible] կին իւր (I կինն)] ag չիք.—25 I [illegible], ag կինն [illegible].—իւր] I չիք.—եւ] I չիք.—26 [illegible]] I չիք.—[illegible]] ag չիք.—26—27 I, ag [illegible].—27 [illegible]] I [illegible]

տարաւ զայն այր և հաղորդեցաւ, որ ասէր և մեռանէր. յայն զի-շերն խօսեցաւ .Գ՛ն անգամ ծափ եա և խօսեցաւ. և շուն հաչեաց և ասաց, թէ՝ ուրախութեամբ ծափ տաս, խօսեցար. վասն մեր ամէն պիտի մեռանի և մեր անասուն ալ մեռնի. նա խօսեցաւ ասաց, թէ եա ի՞նչ անեմ, թէ մեռանի. եա .Ժ. հի ունիմ և յիմ հաւերն կայ պահեմ զամէնն. և շուն ասաց, թէ խիստ անզգամ է. ի՞նչ անէ այրն. ասաց խօսեցաւ. ասաց բան խիստ հեշտ է. յեր բանանայ, թող երթայ կարէ .Ժ. կաղնի ջուղա և ասէ ընդ կին, թէ եկ որ ասեմ քեզ զպատճառն. կին յանձն առնու և գայ. յորժամ .Ժ. ջուղան ի վերայն մանգրէ, ասացայ պիտի զխրատեա զպատճառն. և արար այրն այնպէս. և յորժամ կարի զաւրութեամբ եհար զկինն .Ն. անկամ և կին ասաց. խնձ ոչ պիտի պատճառն այն. և այրն ասաց. խաղէ. որ ասեմ և ուսուցանեմ քեզ. և կինն երդումն էառ ի յանձն, որ ոչ հարցանէ զպատճառն, թէ ո՞ւստի է։

Նուսցանէ ասաց, թէ շատ մարդ կայ, որ զխորհուրդն կնոջն ասէ. նա կին զայրն ի գլխոյն հանել տայ. և պարտէ մարդոյն և բարգում բարութիւն անել կնոջն. զի մի մարմինն են. բայց զորսին խորհուրդն ոչ յայտնէ կնոջն իւր։

28 I տարաւ—այրն այն] I չիք, ag մարդն.—որ ասէր և] ag զի երբ ասէր.—յայն] I այն—29 խօսեցն] I խօսեցաւ, ag խօսեցն.—եա և] ag էգարի.—I շունն հաչեաց. ag շունն հաչեաց.—30 I խօսեցաւ և, ag և խօսիս.—30—31 ag պիտի մեր ամէն.—31 I մեռանի պիտի.—ալ մեռնի] I պիտի մեռնի, ag մեռնի.—32 ag անեմ.—I, ag իմ.—I հաւերն, ag հաւերն.—33 I կա պահեմ, ag պահէ.—ag զամենայն.—I, ag շունն.—անզգամ] ag յան. չար.—33—34 ի՞նչ անէ այրն] ag չիք.—34 I խօսեցաւ, ag խօսեցն. թէ—ասար] I ասաց, ag ասէ.—I բանն, ag բանդ.—խիստ] I, ag չիք.—ag երբ.—35 ag երթայ 'ի շուկան և—ջուղա] I ջրկան—I ընդ կինն, ag ընդ կին իւր.—եկ որ] ag չիք.—36 քեզ] ag չիք—I կինն, ag և կինն.—I առնու.—ag եաւ.—գայ] I, ag չիք.—I զ. Ժ. կաղնին, ag զ.չորաստան կաղնի.—36—37 ջուղա] I ջրկան.—37 I մանգրէ ի վերաս, ag մանգրեմ 'ի վերայ քո.—պիտի] ag չիք.—37—38 և արար այրն այնպէս] I, ag չիք.—38 և] I չիք.—ag եհար.—39 ag .Ծ.—և] ag չիք.—կին (I չիք) ասաց] ag ասաց կինն, թէ.—խնձ] I չիք.—I զպատճառն.—40 I, ag խաղաղեաց.—ասեմ և] I, ag չիք.—I երդումն եառ.—41 ի] ag չիք.—որ] ag թէ ոչ.—I և ոչ։

42 ag ասացին.—I, ag կնոջն.—43 կին] I չիք, ag կինն.—I զմարդն, ag զայր.—I ի գլխուն, ag ի գլխոյ.—I մարդոյն պարտէ.—և] I, ag որ.—44 բարգում] I, ag զամենայն.—I, ag կնոջն.—I բայց.—զորսին] I զեր, ag չիք.—45 ag զխորհուրդն.—կնոջն (I կնոջն) իւր] ag պահպանեսցէ։

ԽԱ. Առ. 125 B Աոր. Թէ մարդ մի աղքատ էր. որքան ապրեցաւ, զամենայն աւուրս իւր հաց մի առնէր և 'ի ծախ ձգէր. որ բաշխիցէ աղքատին. և յորժամ հանգերձեալ էր մեռանէր, պատուի[ի]ր[ե]ց որդւոյ

125 B=10 D=21 G. 1 աղք] D աղք 'ի յաստուծոյ. G աղք աստուծոյ.—մարդ] D, G այր.—էր] G յոյժ. աղքատ էր.—2 զամենայն աւուրս իւր] D յամենայն աւուր, G չիք.—և] D, G չիք.—3 D, G պահերին.—աղքատին] D, G աղքատաց.—G մեռանիլ.—D, G պատուիրեաց.—

խորում և ասէ, թէ ես յիմ կենդանութիւնս ամէն որ հաց մի առնէի ձգէի պահեցի 'ի ծով. 'ի միւս աւ. որ և զու քանի աւուրս, այնպէս առնես. որ մի քեզ զէմ կա. զա. և մնաս այդր, խոյ որդին նմանապէս անձն եառ և առնէր պատուէրս հօրն բազում ժամանակս. և յաւուր միում կացեալ եզր լրոյն, մինչև եկն բանհրի մի առնուլ զհացն. և ասէ, թէ այս չափ ժամանակս իմ հայրս պայրիսի լաւութիւնս ձեզ արար. և ես կա. առնեմ. զաւ.ք ի՞նչ փոխարէն պիտի առնէք կամ ե՞րբ. և յայնժամ ասէ պահերի այն. եկ աւ խօ և տարայց զքեզ առ հայրն իմ. զի քեզ փոխարէն հատուցէ. և 'ի գնալն պատուէր եա առն այն և ասէ. թէ հայրն իմ բազում տկի, արծաթ և ոսկիս պատուակսն առլոց է քեզ, զա. մի առնուր. այլ ասա, թէ 'ի քեզանէ զայն կա. խնդրեմ. որ զճիգլթա 'ի բերանս իմ գնես. Այլ գնացեալ առ հայրն բանհրոյն՝ խնդրեաց զնոյն. խոյ նա խոժոռեալ ասէ. զժուարինս խնդրես, որդեակ. այդա առմ վասն քո հօրն երախտեաց և քոյ. այդա մարդոյ թէ առնեա, մնասնիս. ասէ այդն. ոչ առնեմ; այլ ամէն զօրութիւնս պահեմ 'ի սրտիս. Այլ նա արկեալ զճիգլթն ի բերան մարդոյն արձակեաց զնա 'ի տուն իւր. և եկեալ այրն 'ի ծովէն 'ի զաւրս փոխմաննացաւ, թէ զի՞նչ զործեցի. որ այն ամէն ոսկոյն և արծաթոյն և պատուական ականց չառի թողի, և զարտաւ եկի, և այնպէս արտմեալ գնաց նստաւ 'ի քարեւտակ մի և 'ի արամութենէն քուն տարաւ պահ մի և զարթեալ նստաւ տարակուսեալ և արտմեալ և ոչ կամէր գնալ 'ի տուն իւր. և եկեալ յանկարծակի .Ժ. ճնճղուկ նստան 'ի վերայ քարին և

---

4 D յիմ կենդանութեանն, G կենդանութեան իմս.—D յամէն.—G առ.—G առնէի հաց մի.—5 D պահեցայն, G պահեցէ.—D, G 'ի ծովն.—որ] D, G չիք.—G զան.—քանի աւուրս] D, G չիք.—6 D արա, G արա.—որ մի] D, G չիք և յաւ. զի.—D 'ի զէմ.—կա. զա.] D, G զայ.—6—7 նմանապէս] G նմա առար.—7 D, G յամէն.—D առաւ, G առ.—D զպատուէր, G զպատուէրս.—7—8 G աւուր.—8 D յեզր լրին.—D, G մինչ.—բանհրի] D թռչուն, G պահօ.—առնուլ] G առնուլ.—9 թէ] D չիք.—D յայսչափ ժամանակս.—D հայրն.—D, G պայրիսի.—9—10 արար ձեզ.—10 կա.] D կա.—թէ] D, G թէ.—պիտի առնէք կամ ե՞րբ] D ե՞ր չէք առնել, G չէք առնէր.—11 և] D, G չիք.—և տարայց] D զի տարայց.—11—13 առ հայրն... ասէ, թէ] G չիք.—12 D պատուէր.—առն այն] D որդի եղահօրն նմա.—13 D, G հայր.—D, G և արծաթ.—G ոսկի.—D պատուական, G պատուական.—14 G առլոց.—G մի առնուր.—G առայ.—'ի] G չիք.—G այն.—15 D զճիգլթ, G զճիգլթ.—իմ գնես] D, G քաշես.—D, G հայր.—16 D, G պահերին՝ զնոյն խնդրեաց.—G խոժոռել.—16—17 D, G խնդրեցեր.—17 այդա առմ... քոյ] D, G չիք.—D, G այդա զխարեր.—17—18 D զի թ[է] մարդոյ, G թէ մարդոյ.—18 D, G նա զա. պահէ մնասնիս.—18—19 ոչ առնեմ... 'ի սրտիս] D, G թէ յամենայն (G ամենայն) զօրութեան իմի (G չիք) պահեմ և չասեմ մարդոյ.—19 և նա] D, G խոյ նորա.—D զճիգլթն.—G ի բերանն.—մարդոյն] D նորա և, G և.—19—20 G արձակեաց.—20 'ի զաւրս] D, G չիք.—21—22 D յայն.—D յափշտակն և յարծաթոյն և ի պատուական.—D, G ականցն.—22 և զարտաւ] D զ. ... զայրացաւ, G զարտաւ.—եկի] D եկի, G եկեալ եկի.—արտմեալ] G արտասուելով.—23 'ի քարեւտակ] D քարեւտակ, G 'ի քարատակ.—'ի] G չիք.—քուն տարաւ] D քնեցաւ, G քնացաւ.—24 և ոչ] G ոչ.—25 և յանկարծակի եկեալ] D, G յանկարծ եկին.

տանն ցփնարանս. Թէ ի՞նչ խնդիր է մարդս այս. քանզի ․[illegible] կարաս առնել կա այս քարիս տեղի Թաղման. նա չի գիտէ, որ հանէ և տանի 'ի տուն իւր. Յայտ նորա լուեալ հասակացու վկայաս նոցա և ուրախացաւ և գնացեալ 'ի տուն իւր եառ բրիչ և եկեալ ի գերեզմանի գաղտ եհան զոսկին և տարաւ 'ի տուն իւր և սկսաւ փարթամանալ և տունս մեծանանս լինել. Ձիս և ջորիս և լուծս եզանց և գեղս ուղտուց և այլ ամենայն ինչ, որ վայել է աշխարհականաց: Այլ ասաց միում առէ եղն մի առ միոս եղն, Թէ ի՞նչ առնեմ. զի անխնայ կուլենն զիս ամէն որ և չեն ողորմիլ. ասէ էշն, որ մերձ էր. վաղն սուտ հիւանդ լինիր և հաղա. զի եղին հիւանդութեան նշանն հողալն է. երբ տեսանեն զայն, խղճան և այլ չի տանին զքեզ 'ի լծել. և զայս լուեալ այրն ծիծաղեցաւ և ասէ ցմշակն, Թէ այսօր չէ վաղն այս նիշ էշն հիւանդ եղին ակղն լծէ: Յայտ մշակն վաղիւն առեալ զէշն լծեց մինչև յերեկոյն. և յորժամ եկն 'ի տուն, ասէ էշն ցհիւանդ եղն, Թէ ողորմելի եղնակ, զու ոչ գիտես, որ տերն խորհեցան, Թէ այն եղն, որ հիւանդ է, վաղն մորթեմք. որ չի վաստէ. լաւ ինձ. կաց յառն քո և տաղչ կացիր և զնա լուծ քաշէ, որ չի զենեն զքեզ. լաւ է բանիլ քեզ քան Թէ 'ի կենաց ելնել. զայս ասաց էշն. որ այլ զինքն չի տանին 'ի լուծ. զի յայտ աշխատել էր այն օրն: Այլ զայս լուեալ այրն զարձեալ ծիծաղեցաւ. յայն ժամ ասէ ցնա կինն, Թէ ո՞վ այր զու, մեք աղքատ մարդիք էաք և յանկարծակի հարստացաք և այս չափ ապրանաց և բարեաց տէր եղաք և ժամժամ կու կենաս զու ընդ քեզ՝ կու ծիծաղիս, ինձ է՞ր չես ասել. Թէ ո՞ւսարկէ այս անկնս և է՞ր կու ծիծաղիս: Ասէ այրն.

26 G այս մարդս.—քանզի] D; G որ.—27 D, G կայ.—D ի յայս.—D, G քարի տակս.—Թաղման. նա] G Թաղմանն.—D չգիտէ.—27—28 տանի 'ի տուն իւր] D տանի իւր ապարանքս տանէ, G տանի իւր ապարանքն տանէ.—29 և գնա- ցեալ] D, G գնաց.—եառ] D, G առեալ.—G ոսկին.—30—31 տունս մեծանանս լինել] D [illegible]—31 G և ջորիս.—D [illegible], G և [illegible].—գեղս] D [illegible].—32 ամենայն] D, G [illegible]—D, G որ ինչ.—D, G [illegible]—D եզ.—33 մի] [illegible] D [illegible], G [illegible]—G զի՞նչ.—D անխնայ—տանին որ] D, G [illegible].—34 D ասէ եղն (այլոց.)—մերձ էր] D, G [illegible] Թէ.—հիւանդ լինիր] G հիւանդանայիր.—35 D եղի.—G հողալն է նշան.—երբ] D յորժամ, G յորժամ—զայն] D, G [illegible].—36 խղճան] D խնդ[illegible].—այլ] D, G [illegible]—D չտանեն, G չտանին.—D լծեն զքեզ, G լծել զքեզ.—37 չէ վաղն] D, G [illegible]—այս նիշ]. D զայս ասաց, G զայս ասաց.—37—38 հիւանդ եղին ակղն] D, G 'ի տեղի հիւանդ եղին [illegible]—38 մշակն... յերեկոյն] D, G նորա [illegible] [illegible] մինչև յերեկոյն (G [illegible]) լծեաց (G [illegible]) զէշն.—39 G եկին.—եղնակ] D եզ.—40 զու] D [illegible].—ոչ գիտես, որ] D, G [illegible].—տերն խորհեցան] D, G [illegible] (G [illegible]) խորհեցան 'ի յարան.—հիւանդ է] D, G հիւանդացաւ.—41 G մորթենք.—չի վաստէ] D չհարաւ. G [illegible] (այլոց.)—ինձ] G [illegible]—կաց յառն քո] D, G [illegible]—տաղչ կացիր] D, G [illegible].—42 G զնաց.—D քաշիր, G քշէ.—D, G չզենեն.—զքեզ] G [illegible].—42—44 լաւ... այն օրն] D, G [illegible].—45 Թէ] D [illegible].—45—46 D մարդիկք, G մարդիք.—46 հարստացաք] D հիւանդացաք (այլոց.)—46—47 այս չափ... եղաք] D, G զայս անչափ (G ամենայն) փարթամութիւնս տարա- ցաք (G [illegible]).—47 և] G [illegible].—48 ասել] D, G [illegible].—է՞ր (G ընդ է՞ր) կու ծիծաղիս] D զինչ և ծիծաղիս.—

ո՞վ կին դու, եթէ ասեմ, մեկուսացայ կու մեռանիմ. այնպէս համար չեմ առնել. խոկ կնոջն յանդգնեալ ասէ, եթէ որ ասես, չկա՞յ Տէր. և նա ոչ կամէր առնել. բայց կինն չար ներքէր զնա և ասէր. գիտեմ որ ասես ինձ, եթէ մեռանիս ալ նա. ապա թէ ոչ՝ ես զինքս կու սպանանեմ. և այրն ան-ճարելով ասէ. ո՞վ կին, հաստատ ինձ, որ ասեմ ամենայն ասորախու-սանաց կու մեռանիմ, թէ օր ասեմ. և երբ չասեմ ինձ Թոյլ, կաց մինչև .Գ. օր լուր. որ գիշեր պաշտօն պատարագ և ժամուց առնեմ՝ զքա-հանայս և զաղքատս կերակրեմ. ապա քեզ ասեմ և մեռանիմ. և չար կինն հաւանեաց անձն եառ համբերել մինչև .Գ. օր։ Իշխ. այրն սկսաւ առ-նել զէնչիւք բազում ոչխարաց և եզանց և կովեաց զամենայն քահա-նայս և զկարգաւորս, այլ և զաղքատս քաղաքին. և յետ աղօթից և պաշտաման նաւոն 'ի Տէր և մինչև զեռ ուտէին և ըմպէին և մարդն այն կայր 'ի սպասու և ունէր չան լակոտ մի, որ 'ի մէջ տանն նստեալ կայր՝ լի արտմութեամբ և սգով, մինչ զի արտասուք թափէին աչացն նորա։ Իշխ. խոկոյն յանկարծակի եկն աքաղաղն հպարտ և խրախտալով եմուտ 'ի ներս և կայր հետ իւրն .խ.լ. հաւ ածէ և ահեկէ. սկսաւ առնել չան լակոտն ցաքաղաղն, թէ ով լիրբ և անպատկառ, զի՞նչ ես խրախ-տասցես և աղդի աղդի ձայն անես. ոչ գիտե՞ս, որ մեր տէրն վաղն զիւր խորհուրդն կնոջ իւրոյ պիտի ասէ և մեռանի. և դու փախանակ լալոյ ուրախ ես։ Ի՞սկ աքլորն, թէ իմ ձմերս 'ի վայր, թէ օր մեռանի. ես որ նորա ծառայ եմ .խ.լ. կին ունիմ և զամենն եմ արել զնոսա. և նա միայն

49 D, G թէ.—G կու ասեմ.—մերկայց] D, G չիք.—D նա կու մեռանիմ.—D, F ասէր.—50 եթէ որ ասես, չկա՞յ Տէր] D Տէր չկայ (G չի կայ)· գիտեմ որ ասես.—51 առնել] D, G չիք.—51—52 բայց կինն... և այլն] D և բազում բանդագուշեալ զնա կինն, G և յետ բազում բանդագուշելոյ կնոջն.—53 կին] D, G յաւ. զոս.—D հաստատ.—D, G անձն.—54 D կու մեռանիմ.—օր ասեմ] D ասէ, G կու ասեմ.—և երբ չասեմ ինձ թոյլ] D, G չիք և յաւ. ապա.—54—55 կաց մինչև .Գ. օր լուր] D, G 'ի լուր կաց.—55 որ] D մինչ զի, G մինչ.—D գիշերս պաշտօն, G գիշերապաշտօն.—պատարագ] D, G չիք.—55—56 զքահանայս և զաղքատս կերակրեմ] D, G և հացկերոյթ ա.—56 քեզ] D, G չիք.—56—57 և չար կինն... Գ. օր] D, G չիք.—57 այրն] D, G չիք.—58 D, G զէնչիւք.—59 այլ և զաղքատս] D, G չիք.—քաղաքին] D, G յաւ. զի գիշերն պաշտօն (G գիշերապաշտօն) արարցեն.—59—61 յետ աղօթից... 'ի սպասու] D, G մինչ զեռ յայտնեմ (G յայտնեմ) զգանձն կին.—61 և ունէր] D, G չիք.—D, G լակոտիկ.—որ] D, G չիք.—61—62 'ի մէջ տանն... արտմութեամբ] D, G լի արտմութեամբ նստեալ էր (G նստէր) 'ի գանձատանն (.Ն 'ի գն տան մէջն).—62—63 և սգով... աչացն նորա] D, G չիք.—63 յանկարծակի] D, G չիք.—եկն] D, G գայր.—G աքաղաղն.—հպարտ և խրախտալով] D, G թռչտալով.—եմուտ] D, G չիք.—64 D, G 'ի գաւաթն 'ի ներս.—կայր] D, G չիք.—հետ... ահեկէ] D Ի. Լ. մայրի յաւելն և հետեւն, G Ի. Լ. մայր հաւ (արգ.) առաջին և ետև.—սկսաւ առնել] D յանդիմանել ասէ.—65 չան] D չիք.—D, G լակոտիկն.—D ցաղաղաղն, G ցաքաղաղն.—թէ] D չիք.—լիրբ և] D, G չիք.—անպատկառ] յաւ. D աղաղաղ, G աքաղաղ.—65—66 զի՞նչ ես... գիտե՞ս] D, G զի է քեզ այդ (G այդ) ամեն ձայն անելդ և ուրախանալդ.—66 որ] D, G զի.—D տէրն մեր, G տէր մեր.—G վաղիւն կու մեռանի.—67 D, G իւր կնոջն կու ասէ.—G կու մեռանի.—67—68 և դու փախանակ լալոյ ուրախ ես] D, G չիք.—68 աքլորն] D աղաղաղն, G աքաղաղն.—D ձմեռս.—որ] D, G չիք.—D մեռանի.—որ] D, G չիք.—69 G Ի. կամ .Լ.—ունիմ... զնոսա և] D, G յիմ հարսնանոն (G հարսնանոց) կու պահեմ.—միայն] D մէկ կին, G մէկ կինն.—

չկարել իւր Հրամանացն պահել։ ասէ չար լափոան․ և զի՞նչ ասնէ չար Թիւղն։ Ո՞վ աղլոցն․ երբ եղենն մառղէն ամենքն, Թող ասնա ․Գ․Գ․ գալար փայտ, զգոած փակէ և ասէ ցինն․ եկ որ ասեմ քեզ զիմ խորհուրդս․ և կոչեալ զնա մերձացուցանէ և կայէ ի սիրն մի․ և այնչափ ծեծէ ի կոզն և այլ անզեցն, որ ողէ անզ չի մայ․ ամենն կապուանի․ և ասէ, Թէ ահնարին և չար կին, լաւ է․ որ զու մնամնս քան Թէ ես․ և Հանեալ զանէն 'ի գուրս փարէ զինքն ասելով․ զնա կարիր․ ես այլ կին կառնում․ զքեզ չուզեմ։ Նչ զայս բարի խրատ լսեալ աղաղակէն՝ այրն այն զարձեալ ծիծաղեցաւ․ և անսեալ կինն սպէր, եթէ աա նա 'ի մէջ ամբոխին՝ ոչ ամաչելով 'ի մարդկանէ և ոչ 'ի քահանայիցն և ասէ ցայրն․ ասա ինձ, Թէ վասն է՞ր այժմ ծիծաղեցար և Թէ ո՞ւստի Հարստացեալ ես․ և այրն ասաչէր․ ասկա մի Հարցաներ․ Թող երԹամ Հիւրքս և ես քեզ ասեմ․ այժմ ամօԹ է ասալի նոցա ասել բան։ Նչ յորժամ զնացին ամենքն, եՀան արտաքս զամէն ընտանիքն և փակեալ առուր զզուռն, եառ ի ափ զկնա կինն բար խրատուն աղլորին, ՋարԹեց զամենայն ոսկերս և փարեաց ի բաց․ իսկ կինն զզջացեալ յանկանէր ասա նորա լալով և ասաչէր ասելով, Թէ աստուծոյ սիրուն Հա-

70 D, G չիք (G իւր) Հրամանացն չէ կարել (G կարեր) պահել. Թող զնա մնալ.—D լափոանին.—և զի՞նչ] D, G ինչ.—70–71 չար Թիւղն] D իւրու անզգամ է, G չիք.—71 D ազգաղաղն, G աղաղաղն.—D, G Թէ երբ.—եղենն մառղէն ամենքն] D, G զմառաղն (G մառաղն) ուտեն և (G ու) եկեն.—72 զգոած (G և զգոած) փակէ] D չիք.—72–73 և ասէ... խորհուրդս] D, G չիք.—73 և] D չիք.—կոչեալ] D, G չիք.—զնա] D չիք, G զկինն.—մերձացուցանէ և] D չիք.—կայէ ի սիրն մի] D չիք, G սիրանի ի կոզերն և ի սիրն ի վեր կայէ.—և] D, G չիք.—73–74 G անչափ.—74 ի կոզն և այլ անզեցն] D, G չիք.—ողէ անզ] D ասեր 'ի վերեն, G ասկերքն ի վրան.—չի մայ] D ասկասէ չմայ, G սեամանս.—ամենն] G չիք.—74–75 կապուանի] D կապուստանս, G չիք.—75 ասէ] D յաւ. ասէ.—D, G ով ահնարին.—և չար կին] D, G չիք.—75–76 լաւ է... Թէ ես] D, G քան Թէ ես մնամնս (G կա մնամնս) զէմ այն լաւ է, որ զան երԹաս.—76–77 Հանեալ... կարիր] D, G Հանէ 'ի զուռն 'ի գուրս և ասէ, Թէ զնա 'ի քո բանն.—77 ես այլ կին կառնում] D ես երԹամ կին մի այլ առնում, G երԹամ ես այլ կին մի առնում.—զքեզ չուզեմ] D, G չիք.—D զայն.—բարի խրատ] D, G չիք.—78 աղաղակէն այրն այն զարձեալ] D ասն յաղաղակէն և 'ի լափոանն, G ասն աղաղակէ 'ի յաղաղակէն և 'ի լափոանն.—78–80 և անսեալ... ոչ 'ի քահանայիցն] D, G չիք.—80 և ասէ ցայրն] D, G զարձեալ (G յաւ. յարձեալ) ասէ կինն, Թէ ինչ այր զու (G չիք), ընդ է՞ր ծիծաղիս (G կա ծիծաղիս).—Թէ վասն է՞ր այժմ ծիծաղեցար և] D, G չիք.—81 Թէ ուստի Հարստացեալ ես] D զաղտնեաց Հարստանալոյն քո, G զաղտնեաց Հարստանալոյ քո.—և այրն... Հարցաներ] D, G նա պատասխանի ետ և (G չիք) ասէ (G չիք).—81–82 Թող... ասեմ] D յորժամ մառաղակերքն եղանին, ասեմ քեզ, G Թէ յորժամ մառաղակերքն եղենն, ես կու ասեմ քեզ.—82–83 այժմ... բան] D, G չիք.—83 զնացին ամենքն] D, G եգն պառշաւն (G պառշաւն) և կերան զմառաղն.—D, G ընտանիս (G ընդանիս) աճեալ.—84 D, G փակեաց.—առուր] D, G չիք.—84–85 եառ... ի բաց] D, G և մերկացոյց զկինն և կոտրեաց ընդ. սիրն (G սիրն) և առեալ զալար փայտ սկսաւ խարզել զմէջքն Թիւղն և այլ արձակեաց և փարեալ (G փարեաց), Թէ (G չիք) զնա (G չիք), քան Թէ ես մնամնս նա (G այն) լաւ է. զու (G որ զան) երԹաս. և (G չիք) ես մի (G յաւ. ես) կին երԹամ առնում.—85 D, G Թիւղն.—զզջացեալ] D, G չիք.—85–86 D, G անկեալ.—86 D լալով.—լալով և աղաչէր ասելով] D, G յետ այն (G չիք) ամենայն ասնելանայ և (G չիք) Համբուրէր զանն առն և ասէր.—86–

մար մի ունէր ինձ բան և ամէն որ զիս այցելեն ծնեն. միայն մի վարեր զիս 'ի գուբս և 'ի քէն 'ի բաց մի հաներ. որ չլինիմ խաղք աշխարհիս. և այսպէս աղաւաղաւ մարդն ի մահուանէ խրատով ազգաքն։

Հնացաւ. թէ մի ըղս խորհուրդն մարդոյ այսմիկ. և թէ զիտեն, որ զէն բերէ քեզ, կեցցէ ալ մի ասել. թէպէտ կես մարմնոյդ է՝ թող թէ առաւոյ. այս միտս առէ Սողոմոն. թէ զխորհուրդն յայտնել առն յիմարի է զարդ և ծածկելն՝ իմաստնոյ։

---

87 [illegible]] D, G [illegible] (G [illegible]) —87 [illegible]] D [illegible]] D, G [illegible] —G [illegible] — [illegible]] D [illegible]] G [illegible] —87—88 [illegible]] D [illegible], G [illegible] —88—89 [illegible]] D, G [illegible] —89 [illegible]] D, G [illegible] (G [illegible]) [illegible]

90 [illegible]] D, G [illegible] —90—91 [illegible]] D [illegible], G [illegible] (…), [illegible] —91 G [illegible]] D, G [illegible]] D, G [illegible] —[illegible]] D, G [illegible] —D [illegible] —92 G [illegible]] D [illegible]] G [illegible] —92—93 [illegible]] D [illegible], G [illegible]

ՃԼԶ. ԱՌԱԿ

(136 V—129 I—137 ag)

Էր այր մի և ունէր կարի խիստ սիրելի մի. և գնաց այրն ի գինետունն ի մղձիս. և սիրելին անդ ոչ էր. և իբրև եգէ խարքն զերէր, յիշեաց սիրելին զսիրելին իւր և գնաց առ սիրելին ի գինետունն ի մղձիսն. և մեծարեաց սիրելին առ ինքն և նստաւ. և անդ նոր եկեալ սիրելոյն՝ .հ. մարդ կար՝ ամէն զաւակ առաքին. և սիրելին ոչ ետ. զի կարի խիստ ջարդեցաւ, խնայեաց ի նոյն. և յարժամ անկեալ ի գինոյն արբեալ, առեալ սիրելին ի շալակն իւր և երթայր տանէր զնայ ի տունն իւր և ասաց, թէ զու ո՞վ ես, որ տանիս զիս. և նա ասաց. զիս ոչ ճանաչե՞ս, եղբայր. և յայնժամ զիտաց, որ սիրելին էր. յայնժամ ասաց, թէ ամէն ինձ զաւակ

---

1 [illegible]] I [illegible] —[illegible]] ag [illegible] —I, ag [illegible] —2 I, ag [illegible] —I [illegible] —I, ag [illegible]] I [illegible] —[illegible]] I [illegible]] I, ag [illegible] —3 ag [illegible] —I, ag [illegible]] ag [illegible] —I [illegible] —4 [illegible]] I [illegible], ag [illegible] —[illegible]] I [illegible], ag [illegible] —ag [illegible] —5 [illegible]] I, ag [illegible] —I, ag [illegible] —I, ag [illegible] —I [illegible], ag [illegible] —6 [illegible]] I, ag [illegible]] I [illegible]] I [illegible], ag [illegible] —ag [illegible] —7 ag [illegible]] I [illegible], ag [illegible]] ag [illegible]] ag [illegible] —8 [illegible]] ag [illegible]] I, ag [illegible] —ag [illegible]] I, ag [illegible] —I [illegible]] ag [illegible] —9 I [illegible]] I, ag [illegible] —ag [illegible] —I, ag [illegible] —10 I [illegible]] I [illegible], ag [illegible]] ag [illegible]

տուքին և զօր ոչ ռհասա. տալ ի վերայ գլխին և ծընծղաց մինչև ի տուն. և օրհնելին ոչ էԹող մինչև ի տուն և պատիկցուց զնոյ և անկողնանն ծածկեաց. և յերբ լուացաւ, խնկեցաւ զերեսն և ասմնաէր և տաաց հնոցն. զեննեք զուարթին և բերենք զմեր օրհնելի եղբայրն և պատանենք։

Նուագանէ աստակա, Թէ մարդ .Ն. Հեռավ կամ Ի. կամ Գ. և քանի օրհնելին զօրհնելան զմարմն վերյցնէ, նայ յետրինն խեր այնաբ լինի. և յարմամ զնոյ առ. օրհնելին մեծարել ի տուն և անհաւյատն և տաաց. Ով իմ եղբար, մի մեզադրեր ինձ. և տաաց մեւս օրհնելին, Թէ՝ Ով եղբայր, համբերել լինի, որ չարն ի բարին զատնայ և լինի զուարթին պայծառակ։

---

11 I [illegible], ag [illegible] [illegible]] I [illegible] (I և [illegible]) [illegible]] ag [illegible]—I, ag [illegible]—I [illegible], ag [illegible]—12 I [illegible], ag [illegible]—I, ag [illegible]—I [illegible] ի [illegible] և] I, ag [illegible]—I [illegible], ag [illegible]] I [illegible]—13 I [illegible], ag [illegible]—ag [illegible]—ag [illegible]—14 I, ag [illegible]—I [illegible], ag [illegible]—I [illegible], ag [illegible]—I [illegible]—I, ag [illegible]—14—15 [illegible]] I, ag [illegible]—15 և] I [illegible]

16 Թէ] ag [illegible]—ag [illegible]—I [illegible], ag [illegible]—I [illegible], ag [illegible]—և] I, ag [illegible]—17 [illegible]] ag [illegible]—I [illegible], ag [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag [illegible]—I, ag [illegible]—I [illegible], ag [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag [illegible]—[illegible]] I [illegible]—18 [illegible]] ag [illegible]—[illegible] ի [illegible] (I ի [illegible])] ag Թէ 'ի [illegible]—և] ag [illegible]—19 I ի [illegible], ag [illegible]—և [illegible] (ag [illegible])] I [illegible]—[illegible]] I [illegible], ag [illegible]—[illegible]] I [illegible]—19—20 ag [illegible]—20 Թէ] I, ag [illegible]—I, ag [illegible]—I [illegible]—I [illegible]—ag ի [illegible]—21 I [illegible]

ԺԱՄ ԹԷ ՈՂ Ի ԻՇԽԱՆՆ ԴՌՆԱԿ

(137 V=130 I)

Որ ժամ փակեք մի. և հայր փակոցն բարեկենդանին .Գ. ազգ ժողովս առար և յետ ի յետ՝ տուն ծերացն ի յետ և երիտասարդացն ի յետ և տղայոց ի յետ. և առար պատարագատուութիւն և գնաց ի մէջ դէշերին եկն ասանել, Թէ զի՞նչ պատկառեալ է. որ բերէ. և եկեալ յերդիսն ծերացն և եսես. և գնաց ի բերել զպխտաւս նոցա. և եկեալ յերդին երիտասարդացն և գնաց ի բերել զպխտաւս նոցա. և գնաց յերդիս տղայոցն եսես, զի դրեալ էին .Ն. փարգաղես ի տղայոցն և .Ն. կաԹողիկոս և .Ն. եպիսկոպոս և .Ն. երէց և .Ն. սարկաւագ և այլն ժողովուրդք. և հայրն մեռ դնէր. և ըմբռնեցին զմեկ աշխարհականայն ի մեջս և բերին առ

[illegible] 1 I էր] [illegible]—[illegible]—2 և [illegible]] [illegible]—2—3 [illegible]] [illegible]—3 [illegible]—5 [illegible]—ի] [illegible]—5—6 [illegible]—6 [illegible]—ի] [illegible]—7 [illegible]—[illegible]—7—9 [illegible] ի [illegible] և] [illegible]—8 [illegible]—9 [illegible]—[illegible]—[illegible]—[illegible]—10 [illegible]—

տարփառածին. և տարփառածին տաղս, թէ երէցն տառ է և քան զնա մեծ է և ամենայն իշխանութիւն. առ նոյ տարէք. և տարբին. և երէցն տաղս, թէ եպիսկոպոսն տառ է. առ նոյ տարէք. և տարբին. և եպիսկոպոսն տաղս, թէ կաթողիկոսն տառ է. առ նոյ տարէք. և տարան. և կաթողիկոսն տաղս. վարդապետն տառ է. առ նոյ տարէք. և տարան. և վարդապետն եզ կանոնս և արժանաւորաց պաշտօնարութեանցն. և յարժամ զիշխանաւորքն ընտրեսցին ի մեզ, ժողովուրդքն տաղս, թէ ժողովրդեան չէ պարտ, որ զիշխանաւորն զատէ. զի ամեն գիրք աստուածայինք, թէ մարդ ամենայն, որ ընդ իշխանութեամբ ի հնազանդութիւն կացցէ, մեզ ոչ է պարտ զատել ինքն զիւրէ և Քրիստոս:

Յուցանէ առաքս, թէ ժողովրդեան չէ պարտ զիշխանաւորն զատել. զի ամենայն իշխանաւոր աստուածոյ ադէնիւ ծառայ է. և Քրիստոս հրամայէ, թէ զու ո՞վ ես, որ զատես զայլում ծառայ. և ամենայն գիրք աստուածաշունչք զայս ասեն:

11 [illegible] —11—12 [illegible] —12 [illegible] —13 [illegible] —13—14 [illegible] —14 [illegible] —14—15 [illegible] —15 [illegible] —15—16 [illegible] —16 [illegible] —16—17 [illegible] —17—18 [illegible] —18 [illegible] —19 [illegible] —19—20 [illegible] 22 [illegible] —23 [illegible] —24 [illegible] —25 [illegible]

ԺԼԶ. ՆՐԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՆԻ ՆՈՐ ՍԻՐՈՂԱՑ

(138 V—131 I)

Ասդրաբք .Բ. փեմեցան ի մի վանք. և բերին առաջ բարեկենդանին և հաշտեցուցին. և նստան ուրախութեամբ. և էր անդ ծեր աբեղայ մի, որ էր .Ճ. ամաց և ասաց, թէ այս ի՞նչ է. ասացին նմայ, թէ .Բ. եղբարք խռովեալ էին. բերաք հաշտեցուցաք և ուրախանամք. վաղն մեծ պասն է և այսաւր մեծ բարեկենդան է. և ասաց ծեր աբեղայն, թէ Տէր գիտէ, հաւատացէք ինձ, որ .Ճ. ամ է որ ոչ գիտեմ զհաշտանալն և զպասն:

[illegible] 1 [illegible] —1—2 [illegible] —2 [illegible] —3 [illegible] —4 [illegible] —5 [illegible] —6 [illegible] —7 [illegible]

Նուազանէ տեսակս, թէ արեգակն այն չէր կուսեալ հետ ամպք և հանապազ ի դուռն էր. փառն այնորիկ ոչ զաղաղել մեռան գի-տէր և ոչ զհաշտութիւն. և ամենայն մարդ յառաջին այլոց հետևի մինչև յաւուրն մահու, որպէս ծեր արեգակն։

8 թէ] գիծ.—կուսեալ] կաոյեալ.—հետ] ընդ.—9 ի դուռն—զդրահագ.—10 ոչ] գիծ.—և] գիծ.—մեռաց յառաջ.—11 մինչև] գիծ.—արեգակն։

ՃԼԶ. ՏԵՍԻԼ ԵՒ ԳՈՐԾՔ

(130 V—133 I)

Էր աշխարհակալ մելիք մի և ունէր մեծ աղջիկ խիստ գեղեցիկ և առաջ սուլտան մելիքն այն, թէ գեղեցիկ հարսն բերեմ իմ որդոյն՝ կին, որ գեղեցիկ թոռներ լինի իմ աթոռոյն ժառանգ. և գնաց և եառ գեղեցիկ աղջիկ մի՝ դուստր մեծ պարոնի ամիրայի. և գեռ որդի չէր եղեալ, մեռաւ. որդին և մնաց հարսն և ինքն կամեցաւ առնուլ զհարսն իւր. և հարցանէր ի կարգաւորացն և ի խասաբին և ի մուստաֆիցն, թէ, զայ Չամթմայ. որ առցէ զհարսն իւր. և ասէին, թէ ոչ. և նայ ոչ կամեցաւ լսել նոցա. յետոյ եկ մեկ կարգաւոր մի՝ խիր օրինօք և առաջ սուլտան մելիքին, թէ. ․․․ մելաթ կայ յաշխարհս և նոցա ամենեցուն ոչ հասանի. որ զհարսն առնուն, բաց քեզ հասանի. և նայ առաջ, թէ առայ ինձ զպատաձառն թէ ամէն մելաթի ոչ հասանի և ինձ ընդէր հասանի. փախեմ ասել քեզ՝ սպանանելոյ գլխո. և նայ երդուաւ ոչ սպանել չար նմայ. բաց զպա[տ]ձառն խօսք ասէ։ Նայն ժամ առաջ կարգաւորն այն առաջի հրապարակին, թէ զու յամէն մելաթէ ի զուր ես և քաւոր և Մահմիր. և ի վերայ քո իշխանութիւն ոչ կայ. զինչ կամիս, զայն առնես. և եկեալ սուլտանն ի գդջումն։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԸՍՏ Ա [1 աշխարհակալ—Ա. ոսկու.—2 գեղեցիկ հարս մի.—3 կին] գիծ.—4 և եառ] եառ.—աղջիկ.—պարոնի մեծ ամիրայի.—5 հարսն մնաց.—6 իւր] գիծ.—կարգաւորներն.—7 զատին.—մաթոստին.—զայ] կայ.—8 ասէին, թէ] գիծ.—ոչ] ոչ է հրամանն.—նաւ.—եկն. Ո.—9 մելիքն.—10 կայ] է.—աշխարհըս.—հասանէ.—11 բաց.—հասանի] ասա հասանի.—նայ.—առաց.—12 հասանի.—փախեմ էր հասանի և նա ասէ.—13 սպանանելոյ] չի սպանանելու.—նա երդուաւ.—սպանել.—14 նմայ] գիծ.—բաց թէ պատճառն.—խօսք ասէ] ասաց.—15 այն] գիծ.—ամէն.—ի զուր] զուր.—16 քաւոր ես.—և Մահմիր] գիծ.—ի վերայ] ի քեզ վերայ.—կայ.—17 զայն.—սուլթանն։

Նմանեցանէ առակս, թէ մարդն, որ աշխարհի սէր լինի և հեշտութեան. և անձնիշխան և անհնազանդ լինի, նոյն ըմբռնի բանիւ, զոր չարն գործէ. բայց պարտէ իշխանաւորաց զանձանցն յերկս յերկս յան-ցիմանել և նախանել։

19 հեշտութեան — անձնիշխան — լինի] չիք — 19—20 նոյն ... գործէ] [illegible] — 20 բայց — իշխանաւորաց և [illegible] — զանձանցն] չիք — ի [illegible]

ՃԽ. ԴԻՒԹՈՒԹԵԱՆ ՅՈՂՆԻ

(140 V=133 I)

Այր ասացին մի, որ հանապազ զգայ բազմաց աղքատաց, թէ զատուածոյ անունն առնէ. որ փորձք լինի ինձ յորժամ զատուածոյ անունն յիշէի, նոյն աստուած պահէ զինքն յիշէ. և առ-բան գնայ ի անտի և ասացին նմա, թէ զբարպարդ մարդն թող ի չարէն զանձնայ և ապա զատուածոյ անուն յիշէ յան ժամ. և ապա աստուած գնայ պահէ յիշէ։

Նմանեցանէ առակս, թէ մեղաւորն ի մեղաց զանձնայ. և ապա աստուած աղօթից նորա լսէ և այլ ոչ յիշէ զմեղս նորա

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՑ I 1 աղքատաց] [illegible] — 2 [illegible] — 3 [illegible] — [illegible] — [illegible] — 4 [illegible] — 5 թող] չիք — [illegible] — 5—6 յան ժամ. և] չիք — 6 [illegible] — [illegible]

7 զանձնայ — [illegible] — 8 աղօթից — ոչ և ... — նորա] I նորայ (…)

ՃԽԱ. ՔԱՀԱՆԱՅ ԵՒ ԴԱՏԻ

(141 V=134 I)

Այրեկց մի և խաւար մի և խաւարան եւ ձուակ մի եղթայն ի ձմանապարհ և երեկն անձնեյին ոչ խաւսէր. և առաջ խաւարին բա-շխէր առաջ ինձ բան ի գրոց. առաջ երեկն ասէր, նոյ զաւ. Պ. հա-գուցեր հացեր պաղպաղաւր և ես մերկ եմ. Ա. զի խաւար ես և չա-րաթ. Բ. զի մարմնաւոր ես. Պ. քաւ իրաւն իրաւ է և ձուան այլ իրաւ է. և նոյ առաջ. մի ահ կրեր. հանց բան ասէ, որ հաւանիմ.

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՑ I 1 [illegible] — [illegible]] չիք — [illegible] — [illegible] — 2 [illegible]

[illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] — 3 [illegible] — [illegible]] [illegible] — [illegible]] չիք — 3—4

[illegible] — 4 [illegible] — [illegible]] [illegible] — [illegible] — 4—5 [illegible] — 5 [illegible] — [illegible]] չիք —

[illegible] — [illegible] — 6 [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] — որ հաւանիմ] չիք —

և երեքն առաջ․ ասէր, նոյ ատառանան ․Գ․ անդ պատնիաթ ձգեց նոյ ․Գ․ ալ զաղալ և սուտ և մուխադըֆ զատու․ առաջ խառաբն․ յի՞նչ անգ և յի՞նչ․ առաջ երեքն․ Ա․ Հրեշտակք քառեզծեց, ատաանայն սուտ և զաղալ զատու․ Ի․ զԱդամ ի գլախան եգ և նոյ զգատուխյան ոչ պաշխաց, սուտ և զաղալ զատու․ և Գ․ յայս աշխարհս ձգեց պատնիաթ, նոյ ․Գ․ անգամ ի կռապաշտու[թիւն] անկաւ․ թէպէտ ոչ կար և մարգարէք ոչ էին եկեալ և կարդացող ոչ կար, զայս աշխարհս զամէն սատանայ հէգ. մի ալ ի կռապաշտութիւն էր ձգեալ քայց գիր ազգն խառաբն և մուստախայն պահէին ի ճանապարհ ատառուծոյ․ և զմերն՝ փարգամպերայն և եպիսկոպոսքն և ուսեալսն․ և թէ ոչ կար գիրք կամ կարդացող կամ փարգամպեր և յերեմ կամ խառաբ կամ մուստաֆա, հիմայ աշխարհս ամէն ի կռապաշտութիւն էր անկեալ այլքի․ և ինքն խառաբն խիստ հաւանեցաւ։ Նա և ասացի, թէ ոչ ամէն մուսուլման իրաւ և ճշմարիտ մուսուլման է յայս ժամանակս․ և ոչ ամէնայն քրիստոնեայ՝ քրիստոն[եայ] է․ և նոյ առաջ, թէ՝ քաջէր, զինչ ասացիր, իրաւ է։

---

7 առէ երեքն—ասէր, նոյ] չկ․—քաւնեաթ․—նոյ] չկ․—8 Գ․ ալ] գնեց (փոխարէն Գ․Ն էլ)—զաղալ—և մուխադըֆ] մուխադիֆ—զադալ․—զատոյն․—յի՞նչ․—9 և յի՞նչ] չկ․—առէ․—Ա․ որ հրեշտակքն․—ստեղծեաց․—ատաանայ․—սուտ և] չկ․—10 զաղալ զատու․—ի գլախանն․—նա զգատուխյանն․—11 զաղալ զադալ․—և] չկ․—յայս աշխարհս] ի աշխարհս այս․—ձգեաց․—11—12 քաւնեաթ․—12 նոյ․ Գ] նա․ Գ (անգամ)․—կռապաշտութիւն․—թէպէտ] թէ չիթեալ․—կայր․—13 մարգարէքն․—կար] չկ․—յաշխարհս․—14 ամենայն․—հէգ] հեռ․—այլ․—ի] չկ․—ձգել․—քայց․—15 գիր․—խառաբն․—մութաաֆայն․—ճանապարհն․—16 զմեր․—եպիսկոպոսն․—ուսեալսն․—16—17 և թէ] եթէ․—17 կայր․—կարդացող․—փարգամպեր․—յերեմ] այլմ․—18 խառաբ․—մուստաֆանէրն, հիմի․—ամենայն․—ի կռապաշտութիւն․—19 այլքի] այլ․—խառաբն․—հաւանեցաւ․—20 թէ] չկ․—մուսուլման] ամէնին․—և ճշմարիտ մուսուլման] չկ․—21 այս․—ամէն․—քրիստոնեան․—քրիստոնեայ] չկ․—22 թէ] չկ․—զինչ] չկ․—խիստ իրաւ ասացիր․—իրաւ է] չկ․

ՃԻԹ. ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԵՒ ՄՍԼՈՒՄԱՆ, ԹԷ ԵՒ ԵՐԿՈՒՔԵԱՆ ՊԻՏԻ ՄԵՌՆԻՆ ՀԱՒԱՏՈՎ

(142 V=136 I)

Երկու մարդ վիճէին ճանապարհով, որ երթային՝ Ա․ քրիստոնեայ և Ա․ պուլաղցի․ և յորժամ յաղթեաց հայ քրիստոնեայն պուլաղցուն․ պուլաղցին ասաց․ մի պատճառագանիր․ համբերէ․ որ ես քեզ ուրինակ բան մի ասեմ, որ հաւանիս ինձ․ և ասաց պուլաղցին այն, թէ՝

ՏԵՂԵԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԲՆԱԳ [1 վիճէին] կա. կռուին.—ճանապարհաւն.—1—2 քրիստոնեա էր—2 պուլաղ.—հայ] չկ․ —քրիստոնեան.—3 պուլաղցուն] չկ․—նա պուլաղցին.—4 քեզի.—4—5 պուլաղցին—այն] չկ․—

[illegible]

Իսկ Ս. մարդն մի յառաջէնս այլ էր շողէկալ և երթայր. և յարժամ խանձեալ աշխատեցաւ և ասաց. ակն տեսանեմ, զաւ հրի առեալ են, որ առնէր հրի զարդարութիւն Սրբոյն. Ամենայն գրեթ արտասուելով պաղատանաւք և խնդրեմ ի քէն. զոր Սրբոյն առնէր, ինձ տուր, ասացեալ գրեթ. խորհ. զայս ասաց, եկն հրեշտակն և ասաց, թէ ով մարդ, աստուած լսեց քեզ. Թող զայդ և եկ յարքայութիւն. և եղև այնպէս. Իսկ գնաց յարքայութիւն ի գերեզման Սրբոյն. և ասաց հրեշտակն, թէ մի խաւարիր ի մէջ գերեզմանին. թէ չէ՞ հոյ հանեն գրեթ ի գերեզմանէն. և նոյն ի մէջ գերեզմանին մեկ մարդ մի, որ ունէր .Ն. ամն կացին և Թաղաւր զամն և զգառացեալ ծառերն և կա[ր]էր զնորայաւանի մանուկ ծառերն. և նոյ ոչ համբերեաց և ասաց. ով մարդ, յի՞նչ թողուս զգառացեալ ծառերն և կտարես զփոքր և զմանուկ. և յայն ժամ եղաւ ի գերեզմանէն։ Իսկ այլն եկեղն ասացեալ զատուած առաջ նմայ զգերեզման. և նա նմայ զգերեզման. և գնացեալ էմաւս և տեսանէր. զի մի մարդ կայր, որ ժողովէր փայտ և դնէր շալակ և ոչ կարէր առնել և այլ շատացնէր. և այսպէս քան զառաջին և քան զլեռ մի և ոչ կարէր առնել. և մարդն այն ոչ կարաց համբերել. ասաց նմայ, թէ՛ մարդ, զքիչն ոչ կարացեր առնել, զշատն զի՞արդ կարես առնել. և նոյն ժամայն եղաւ ի գերեզմանէն՝ և ասէն ի շալակն. և այլն այն եկեղն ասացեալ զատուած. և գնաց ի գերեզման և նոյն լեառն մի լուսեղէն գերեզմանաց և մէջն և ամէն աշխարհաց իւր. և լծեալ կայր .Ճ՟Ի. լուծք. .Ճ՟Ի. գիհայ քարշէին. և այլն ոչ համբերեաց և ասէ. ընդէ՞ր ի մեկ գիհայ ոչ քարշէք. որ կարէք զլեառն շարժել. և ասացին նմայ, թէ եղ ի գերեզմանէն։ Իսկ այլն այն ասաց, թէ ա-

---

6—7 ասէ [illegible] և] չիք.—7 մի յառաջէնս] չիք.—շարժեալ և երթայր.— 8 խանձեալ.—զաւ] չիք.—9 առեալ.—առնէր.—զարդարութիւնն.—10 [illegible].—[illegible].—[illegible].—11 զայս խորհ.—հրեշտակն.—12 թէ] չիք.—12—13 եկն արքայութիւն.— 13 արքայութիւն.—14 հրեշտակն.—թէ] [illegible] ի մէջ գերեզմանին [illegible]—ի մէջ գերեզմանին] չիք.—15 [illegible].—և նոյն] և ասաց. [illegible].—16 որ մեկ— մի, որ] չիք—[illegible].—և Թաղաւր] որ Թաղէր.—և] չիք.—16—17 [illegible].—17 [illegible] ծառերն] [illegible]—18 և] չիք—ասաց, թէ—ով մարդ. յի՞նչ] չիք.—18—19 [illegible].—19 յայնժամ եղաւ] [illegible].—20 այլն այն.—21 [illegible].—[illegible] մարդ] Ս. մարդ մի.—22 [illegible].—23 շատացնէր] [illegible].—23—24 կարէր առնել] չիք.—24 ով մարդ.—25 [illegible]] [illegible].—[illegible].—26 եղաւ] [illegible].—27 [illegible] մի] [illegible].—28 [illegible].—և մէջն և ամէն] չիք.—իւր] [illegible].—[illegible]] չիք.—[illegible].—29 լուծք] չիք.—գիհայ] [illegible].—[illegible]] [illegible].—30 ի մի [illegible].—[illegible].—[illegible].—31 ասացին նմայ] [illegible].—այն] չիք.—թէ] չիք.—

տեսջիք և պատմեցիք ինձ, ի՞նչ էր այն մարդն, որ զծերպաշտօնեայ ծառայքն կոտորէր, և զայն որ զշաւղին շաղէր, և լուսեղէն լեառն և ձի՞ս. լուծքն։

Ասացանել. տեսակս, թէ սա մարդն, որ զկապեն ունէր, Պարթևինէլն է, որ զմեծն թագու և զարգարն տանի. և այլն, որ շաղախ զնէր, մեղաւորն է, որ զմեղքն ոչ կարէ տանել, նա այլ շատցնէ. և լուսեղէն լեառն աստուածն է և ձի՞ս. լուծքն ձի՞ս. միլաթն է, որ ամէն միլաթ զէմ իւր քարշէ, թէ նս եմ յառաջ և աստուածն ամենեցուն է և անշարժ։

32 թէ զի՞նչ էր—զծերպաշտօնեայ.—33 կոտորէր] [illegible].—որ զշաւղին] ի շաղախն.—և զի՞նչ էր լուսեղէն.

35 այն.—զկապեն.—35—36 նա այն Պարթևինէլն—36 էր.—թագու.—զարգարն տա-նէր—այլն] այն—շաղախն—37 նա այն մեղաւորն—նա շատցնէ.—39 իւր զէմ քարշէ—եմ] [illegible].—և և] [illegible]

Զ՞Ի՞Ս. 8ag Ե՞ս Փ նստէի 'ի զմուտ զոր մ' 'ի վեր 'ի սոյն ժամանակի. յայն աշխատեցայ և սկսայ բարբառել զՏ՞էր և զԱստուած, թէ Ե՞ր ամենայն 'ի գրախտէն անհամբերութեամբ ձեռօք. և երևեցաւ հրեշտակին տեառն. թէ տանիմ զքեզ 'ի գրախտն, զոր համբերեր՞ս. և տեառն. թէ Ե՞րբ լինի այդ. և յանկարծակի քարշ ի վերայն առնու. և տարաւ զինքն 'ի գրախտին ուրախացայ. և տեսի. զի մարդիք զաղաղ ծառերն 'ի վայր տայրն. և չհամբերեաց և տեառն. թէ այդ ի՞նչ անհրժեշտ մարդիք էք, որ զշարժ և զպտուղսն թողեալ էք՝ և զաղաղ և զմատաղաշ ծառերն 'ի վայր կոտ տայք. որ զաղաղաց մահն նշանակէ։ Նա բացեալ զաչսն տեսի զինքն 'ի գարն 'ի վեր՝ և զաղն 'ի շաղախն նստալով և սկսաւ լալ։ Կոչեցեալ տեսի զհրեշտակին և տեառն. այլ չի խօ-

8 ag=4 E=16 F. 1 F կու նստէի.—E զմուտ, F զմուտ.—մ' 'ի վեր] F Փ 'ի վեր [illegible] E [illegible] Փ և [illegible] ի շաղախն. F և [illegible] Փ [illegible] 'ի շաղախն.—2 E, F [illegible]—3 ամենայն] E [illegible]. F [illegible].—ձեռօք] E [illegible]. F [illegible].—4 E [illegible] հրեշտակին և. F հրեշտակին և.—թէ] E չի.—E [illegible].—'ի գրախտն, զոր համբերեր՞ս] E 'ի գրախտն զոր, համբերեր՞ս.—5 տեառն, թէ Ե՞րբ (F [illegible]) լինի այդ] E [illegible] մարդն.—E [illegible]. F [illegible].—E, F 'ի վ.բ.—E [illegible].—6 F տարաւ.—F 'ի գրախտն և.—տեսի] E. F տեսի.—E մարդիկք.—7 E [illegible].—E վայր կու [illegible], F 'ի վայր կու [illegible].—և] E չի.—E ոչ համբերեաց մարդն. F չհամբերեց.—7—8 այդ ինչ անհրժեշտ (E [illegible]) մարդիկ էք (E էի)՝ որ] F չի և [illegible] անհրժեշտ.—8 զպտուղսն] E զ[illegible].—E. F թողել.—8—9 զաղաղ և զմատաղաշ ծառերն (E մատաղաշ զծառերն)] F [illegible].—9 E կու [illegible].—E [illegible] մահ կու նշանակէ. F [illegible] մահն կու նշանա-կէր.—10 F զաչքն [illegible].—E [illegible].—10—11 'ի շաղախն (F չի) [illegible]] E [illegible] 'ի շաղախն.—11 E [illegible], F [illegible].—11—

սիմ. և առնուլ զնիզն 'ի զրահսն և առասնեք զմարդիկք. զի զփուշ և զճիւղս ծառոց շալակ դնէին և չէին կարել շալկել՝ նա կու շաղանէին, որ զմիւս նշանակէ. որ շատ շառանայ, նա այլ դարնէ. և չհամբերերոց և սաոց. ո՜վ անմիտք. թեթևացուցէք. որ կարէք շալկել։ Նու առնուլ զնիզն այլ եւ 'ի զրահսն և առնուլ վէմ մի մեծ և երկոտասան լուծք լծել 'ի նմա և ամէն մէկ յիւր զինուցն քարշէր. և զվէմն չէր շարժել։ Նու չհամբերերոց և սաոց. ո՜վ անմիտք, ամէնքդ 'ի մէկ զինուց լծեցէք. զի խախտել կարիցէք։ Նու զվէմն էր ինքն Քրիստոս և լուծքն լծեալքն հաւատք ուղղափառաց երկոտասան ազգաց քրիստոնէից՝ իւրաքանչիւր յինքն ձգելով. և բացեալ զաչսն՝ եսես զնիզն 'ի զարն 'ի վեր՝ և զաղն 'ի շալակն.

12 E թէ այլ չխօսիմ. F թէ առաջս մի այլ ի զրահս երթամ. այլ չխօսիմ.—12 առնուլ] E եսես.—E նիզն 'ի զրահսն. E 'ի զրահսն.— առասնեք] E առաւ. F չիք.—զմարդիկս. չի] E զի մարդիկ. F զմարդիկն. չի—զփուշ] E զփուշ.—13 E զճիւղ.—ծառոց] F չիք.—E 'ի շալակ.—E կու դնէն. F կու դնէին.—E չի կարեն. F չէին 'ի կարել.—նա] E և. F նայ այլ.—13—14 կու շաղանէին] E կու դնէն շատ.—14 որ] E այս.—E. F զմիւսն.—E կու նշանակէ. F կու նշանակէր.—որ շատ] E յարմամ. F որքան.—E շառանայ. F կու շառանայ.—նա] E չիք. F նայ.—E. F կու դարձնէն.—14-15 E չհամբերերոց այրն. F չհամբերոց.—15 E անմիտքդ.—F թեթևացուցէք.— 15—16 Եւ առնուլ] E և բացեալ զաչսն՝ եսես, որ 'ի զարն էր և զաղն 'ի շալակն և սիրտ ազատեցիլ և զարմացեալ մնաց. F և առնուլ զնիզն 'ի զարն 'ի վ.ր և զաղն 'ի շալակն և սիրտ լոյս և սիրտ (այլք.) և մնաց.—16 այլ եւ 'ի զրահսն] E 'ի զրահսն. F 'ի զարն 'ի վ.ր զրահսն (այլք.)—առնուլ] E եդր. F առաւ.—F վէմ մի.—16—17 երկոտասան] E .ԺԲ. F .ԺԲ.ան.—17 E լծեալք.—17 E իւր զինուց կու քարշէր. F ի մէկ զինուց կու քարշէր.—18 F չէր 'ի շարժել.—E չհամբերեր այրն. F չհամբերոց.—ամէնքդ] F չիք.—E 'ի մի.—19 զինուց] E մէկ. F զինէ.—չի խախտել կարիցէք] E որ քաշի. F չիք.—և] F չիք.—էր ինքն] E չիք.—E Քրիստոս է.—20 և լուծք լծեալք] E, F չիք.— են հաւատք ուղղափառաց] E չիք. F որ է հաւատ ուղղափառութեան.—E և ԺԲ ազգ. F երկոտասան ազգք.—21 E և յիւրաքանչիւր.—E ինքն. F ի յինքն.—F զաչսն.—F տեսեալ.— 23 F շալակն.

ՃԻՒՆ. 164 ag Այր մի գնալով 'ի Յանդարաշհի Հանդիպեցաւ առանց, որք զճոպանս կապեալ 'ի բուն վէմ մի. զի շարժեսցեն զվէմն և առ ինքեանս քարշեսցեն. բայց յամենեցունց կողմանց քարշէին, կամելով իւրաքանչիւր ոք առ ինքն քարշել և իւրացուցանել։ Իսկ քարն ամենեքին անշարժելի մնայր և անխախտ։ Ասէ այրն. ո՜վ մարդիկք, եթէ կամիք շարժել զդա 'ի տեղւոյէ իւրմէ, 'ի միոյէ կողմանէ քարշեցէք. զի շարժեսցի. քանզի յամենէ կողմանէ քարշելով՝ զդա շարժել անհնարին է. բայց նոքա ոչ կամեցան լսել նմա. այլ յամառեալ քարշէին ըստ սովորութեան իւրեանց. վասն որոյ քարն մնայր անշարժ։

Յայտնանէ։ Այրն է ինքն Քրիստոս ըստ Կանոնէղի և Պօղոսի. իսկ քարշողքն առ ինքեանս քրիստոնեայք. զի իւրաքանչիւր ոք ազգ քրիստոնէից կամի հակառակութեամբ զՔրիստոս առ ինքն քարշել։ այսինքն

խորագուցանել. բայց Քրիստոս անշարժ մնայ և ոչ առ մի ոք գնայ. քանզի Քրիստոս ոչ կամի զհափշտակութիւն և զընդդիմութիւն հաստատացելոց խորոց. այլ զսէր և զխոնարհութիւն նոցին. որովք շարժի Քրիստոս առ նոսա։

ԺԻԴ. ՀԱՑԱԳՂՑՕՆ ԱՆԵՒ ՆԻ ՆԻՂՕ

(143 V)

Հռոմայեցւոյ շուկային մէջն յանդիմ էր. և արուեստաւորքն շատք զըրան թողեալ էին. զի յետոյ ժամն էր. և մանկտայնակք երիտասարդն բանս զատարկ առնէին և ծիծաղէին. և էր անդ փերթկար մի ոտքիր. և առէին ցնա և առնպէին. զի ծիծաղեցի և կանկալ արտացէ հետ խուրանց. և երէց մի անդ կանեկեալ կար. և ա. սոց երեկոն ընդ ասէին, թէ եր կանգնալ չես անէր, որպէս նոքա. զի նա աւանդնէին ինք[ն] ոչ հայէր ի նոսա. յայն ժամ առաց ոտքին երիտասարդն, թէ ի մեր գիրքն գրեալ կայ. որ զմեծապեծ ծառայսյն աստին ծիծին ունէ, նոյ սն ծառան չի փլեհի. յետքն ի ասակուց այտերի չոքի. Պատմեալ զատ ինքն առաց, թէ ամենայն զարդարեալ ծառայք և կանգնալ մարդոյն խելքին ծիծին է, որ զխելքն ունի, զինչ ծիծին զծառան. և հրամայէ ամենայն, թէ ամէն զատարկ բանի համարս տալոց էք յաւուրն դատաստանին. և ասէ. վայ ձեզ որ ծիծաղիք. զի ստացէք և լացէք. և մարդ ծիծաղածու զէ է Պետրեայի և ամենայն գիրք զծաղրն մեղք ասեն։

ԺԻԴ. ԿՈՒՆԿԱՐԿՈՐ ԵՒ ՕՆՕԳԿԵՕՆԿՕՆ

(144 V=136 I)

Աղջկար մի ասածին ի Պերր քաղաք նստէր ի շուկայն և կարէր. և գնացաք և կանգնեցաք առ ինքն ի զաւան ասուքանեին. ասաց զայս բանս, թէ .Ի. երրորդ կայրին՝ Նա ի լեառն զեհեա էր և Նա ի քաղաքն կոչէր. և եկեալ ի լեառնէն զեհեան և էմուտ ի կոչկար ազգաքն և նստէս, որ անյանց էին մի, որ եկատ մտեալ ի կոչկարն և ասաց, թէ զիմ կոշիկին մինչև ասա կարէ. և էրաց զարտադրն.

[illegible] 1 կոշկար—[illegible]—ի] չիք.—2 [illegible]—ի [illegible]] չիք.—[illegible].—3 թէ] չիք.—[illegible]—[illegible]] [illegible]—4 կոշկար [illegible].—[illegible] և] [illegible].—4—5 [illegible] կոշկար [illegible].—5 [illegible]] [illegible].—որ] չիք.—5—6 ի [illegible] կոշկարին.—6 զիմ կոշիկն] կոշիկս.—կարէ. և էրաց զարտադրն] [illegible] ([illegible])—

և առաջ զնշխա սպրալն, թէ եղբայր Ղևոն, կէս այլ մասա ի քեզ մի թղթոյ. որ չէ գայթակղեա և նոյն տեսոց. մի եղբայր, զու ի ընտան եմ զնշխա և տղայութեամբ, բայց յառելլի այնէ. որ ի մէջ քաղաքի ընտանի և բարով կեն[այ]։

Յաղագս անձին, որ ասեն, թէ կայ ի քաղաքի, որ չէ կայ յանապատի. և կայ յանապատի, որ ոչ գոյ ի քաղաքի. և ի մէջ քաղաքի այլ կայ բարի մարդ, որ չէ կայ յանապատի։

7 [illegible] ... 8 [illegible] ... 8—9 [illegible] ... 9 [illegible] ... 9—10 [illegible] ... 10 [illegible]
11—12 [illegible] ... 12 [illegible] ... 13 [illegible]

ԺԻԵ. ՅՈՎԻ ՄՂՈՒԹԻ

(145 V=137 I)

Նախադասք. թէ սատանին յառաջին նախագն ոչ անէ, [illegible] յառաջ է և ի Մովսէսն սրբոյ է։ Ա. Ա. նախագ չէ անէ, չարագործ է և զաստուած ոչ յիշէ։ Բ-է զ. Գ. նախագն չէ անէ, յառաջնորդէն անիծած է։ Բ-է զ. Գ. նախագն չէ անէ, աստուած առէ, թէ ոչ գիտեմ զձեզ։ Բ-է զ. Ն. չէ անէ, նոյ ոչ կատարէ, զաստուած թողեր է և հետ սատանայի է զաւեր։

[illegible]

ԺԻԶ. ՄՆԱՑՈՐԴ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻ ԵՒ ՀԱՄԱՐՈՂԻՑ ՍԵՐՆ

(146 V=138 I)

Այն մի սատանի և անզգամ և նր զեղեցիկ և ոչ հաւատներ մարդոյ, որ ասէնք. բայց կար գեղեցիկ մանուկ մի, նման հաւատներ. և նոյ ոչ ասնոր վասն անզգամութեան. և կէն այն աղաչէր զայրն. և այրն ասաց. երդուիր ինձ, որ այլ անզգամութիւն ոչ առնես. որ ասնում զքեզ. և կէն երդուաւ. և յանձն էառ. և յարժամ առին մեկ զմեկ, առէ կէն ընդ այրն, թէ յանձն շարաթ ինձ Նա աւր խաթանութիւն կոյ զայ. և զու առ աւրն այխոյ համբե-

[illegible]

բեռն Ամենակալ ասաց պտղոյն. եւ ի շաբաթն մէկ ապր խմելով առատուծոյ հաճար. հանց ասէ, որ ի յամ ապրն չէ հանգիստ. եւ յա. ապ մնաւմ հանեա պտղն զկին նստեալ ի վերայ խաղերցայնն. եւ ասաց ընդ յայրն, թէ խաթանութիւնս եկաւ. յիմ հրամանքս կայ. եւ պտղն ելաւ ի գուբս եւ եղև ասեր խեղ. եւ զիւրայնհար եւ անէր մէկ բեր ի յաւան եւ եկ ի ասան եւ ելար ի յամ աշտան եւ ի յամ եւ գնաց. զէոյ ի կին. եւ կինն Փիլիպաթ կանչեաց, թէ ինձ խաթանութիւն ոչ պիտի եւ քեզ խմելով առատուծոյ հաճար. եւ հնազանդեցաւ կինն պտղոյ խօսքի։

Նոյնպէս ասացաք, թէ շատ մարդ զանդգամ կին չարութեամբ ի հաւան բերէ եւ մխիթարելով որհնապատ զաւին ի վերայ պահէ։

8 Ամենակալ—թէ եւ—մէկ ապ] [illegible]—9 [illegible]—ի յամ] [illegible]—չէ] ոչ—10 զկին—նստեալ] [illegible]—11 պտղն—հրամանս կայր.—պտղն] մարդն.—12 զիւրայնհար—մէկ բեր] Ա. բեր Գ.—13 եկն—եկար—յամն] [illegible]—ի յամ] [illegible]—14 ի կինն—եւ կինն] [illegible]—խաթանութիւնն—15 ոչ քեզ խմելով.—16 պտղոյն.—խօսք] [illegible]
17 անդգամ.—18 ի հաւան] հաւան—մխիթարելով։

ՃԽԵ. [illegible]

(147 V=139 I)

Տանձիկ Փախի[ր] մի զէշն փախուցեր էր եւ այլ ոչ կարէր բանել եւ երդումն առաք ի վերայ նորա իւր, թէ .Գ. տարեկան ճռիկին պոչ լինի ի յիւրումն, թէ զէշն բանէ, հեծնու եւ այլ չէ իջանէ յիշուն. եւ յարժամ բանեց զէշն եւ հեծաւ եւ եկաց ի վերայ իշուն շատ մի եւ յետ ձիգեցաւ եւ քշէր զէշն եւ ինքն ի վերայ. եւ երթայ առ կարգացողին, թէ Փաթվայ տուր. որ յիր իջանեմ յիշուն եւ կինն ոչ թողուր. եւ ամենեքեան ասացին, թէ այդ բանիդ ոչ կայ Փաթվայ. եւ յետոյ եկեալ մին կարդացող եւ ասաց, թէ մի տարակուսիր. լինիր. պատառ բան հնչաւ է. գնայ քշէ զէշն ի ծառին տակն եւ ել յիշուն ի ծառն եւ իջիր ի ծառէն ի վայր։

Նոյնպէս ասացաք, թէ այլազգիքն ասասպելքն եւ բնութեամբ զաւրինացն գործեն. քանզի աւրէնս ոչ ունին. զի անաւրէնք են եւ յամենայն աւրէնս իւրեանց զասասպելս խառնեալ ունին։

[illegible] I 1 [illegible]] [illegible]—եւ] չիք.—2 [illegible]—[illegible]] [illegible]—3 [illegible] պոչ լինի—զէշն] չիք.—եւ հեծնու.—յիջանէ.—3—4 իշուն.—4 էշն.—5 մի] չիք.—յետձիգեցաւ] [illegible].—երթայր.—6 կարգացողն.—թէ] որ.—Փաթվա տուր.—եթէ իջանեմ իշուն—եւ կինն] կիննին—7 Փաթվայ (այսպ.) ոչ կա.—8 մին կ.] կ. մի.—թէ] չիք.—[illegible]—լինիր] չիք.—9 բանն.—զէշն] չիք.—իշուն.—ի վայր։
11 ասասպելքն.—13 ասեն[illegible]։

ԱՌԱԿ [illegible]

(148 V=140 I)

Ճուռհան աղայն գտաւ զեխան մի կարմիր և ձայնեաց մեծաձայն, թէ ես փող մի գտայ. մի մարդ մի անդ կայր և ասաց, թէ այդ փողդ զգուշ է կայ. Դ. փող և աւելի. ասաց՝ չէ. ասաց՝ ատ. Ծ. փող ասաց՝ չէ. ասաց՝ ատ. Ի. փող ասաց՝ չէ. և նայեա և նայ չէր. ասաց. Նա յարժամ թռեաւ. Փլորու մի փող, ասաց Ճուռհան աղայն, թէ խառնընէ քան զէշ. որ տամ. և նա զայց. և նա ասաց, թէ հաչէ քան զշան. որ տամ և նա հաչեց. և յայնժամ ասաց Ճուռհայն աղայն, թէ դու շուն և էշ խելուք զիանմ՞ս, որ այս կարմիր զեխան է, և ես ոչ գիտեմ:

Սուցանէ առակս, թէ ի մանկանց և ի աղայոց մէջն կայ, որ զմեծամեծ մարդիկն խաբեն և ոչ ամաչեն ի և խաբուբին. և կան յաշխարհի մարդիկ և մանուկ աղայք և ծերունիք, որ զատատանց ծառայք առնեն և ոչ խաբուբին և ոչ կորընչին:

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲՍ [ ] 1 [illegible] —1—2 [illegible] —2 [illegible] —3 [illegible] —4 [illegible] —5 [illegible] —6 [illegible] —7 [illegible] —8 [illegible]
10 [illegible] —11 [illegible] —12 [illegible] —13 [illegible]

ԱՌԱԿ [illegible]

(149 V=141 I)

Ճուռհայն հայրն ձուկ էր գնեք և տարեր էր ի տուն. և Ճուռհայն մայրն ի յայրն ասաց, թէ Ճուռին համապաղ ի զուբու է և պրոնայ, զինչ բերն այսօր, և ուտէ. և ձկայն մեծամեծն պահեցին ի փեթակն. զի հայրն և մայրն միայն ուտեն զայն. և զմանրքն ի հետ Ճուռհայն կամեցան ուտել. և Ճուռհին զայն իմացաւ և ոչ կամեցաւ զծնողքն իւր խայտառակել. գնաց էառ զքին ի մանդր

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲՍ [ ] 1 [illegible] —1—2 [illegible] —2 [illegible] —3 [illegible] —4 [illegible] —5 [illegible] —6 [illegible]

ձիանցն, խաւսեցաւ զայս ընդ ձիոյն յականջն, որպէս թէ գաղտուկ. և մայրն ասաց, թէ ինչ զուրուցես ի հետ ձիոյն. և նայ ասաց՝ ձիերէն գի-տեմ. ասաց. ի ձուկն ինչ ասացիր. ասաց Ճուճին. ի ձուկն հարցայ, թէ զԸզինկեղին տարին գիտե՞ս թէ ոչ. ասաց մայրն, թէ ձուկն ի՞նչ ասաց. ասէ, թէ ասաց ձուկն, թէ մեք զան ժամանակն ի՞նչ գի-տեմք. բայց այլ ամենայն ձիանք կան ի գետակն և նոքա գիտեն. յանժամ մայրն զարմացաւ և ասաց. մի թէ դու ծածկեալ ես. և ել զարահաց ձիերն եբեր։

Նուագանէ առակս, թէ մարդ քանի խիստ յանկերես լինի և սուտ և խաբող, իւր ծնողացն պարտական պիտի լինի և հնազանդ և հլու։

7 և խաւսէր.—ընդ յականջս ձիանն.—գաղտուկ] [illegible].—8 մայրն] [illegible].—թէ ինչ... ասաց] չիք.—8—9 գիտե՞ս.—9 ասաց] [illegible].—ձուկն] ձիանն.—թէ ի ձիանն հարցայ.—10 Ըրհն-զեղին.—11 ասէ, թէ] չիք.—ձուկն] չիք.—զան] [illegible].—ի՞նչ] ոչ.—12 ամենայն] [illegible].—գե-տակն] [illegible].—և նոքա] [illegible].—13 յայնժամ.—զարմացաւ.—ծածկեալ ես.—14 զարահաց

15 մարդն.—խիստ] չիք.—[illegible].—15—16 և սուտ] չիք.—16 ծնողացն.—պարտա-կան.—լինի պիտի.—16—17 հլու և հնազանդ։

Առակ. 40 C Առակ վասն ջուհաւն, թէ խարամվազ է ու բիծ ու չար պատմ[ի՞ն] վասն նորայ. և յայժ վիրաւորէր զծնաւղսն իւր. և որ մի հայր նորա զնեալ էր ձուկն փոքր և մեծ և անուրաւ ի տունն. և ա-սէ ջիլին, թէ զմեծամեծքդ պահէ ի յանկիւնն. որ չիմանայ ջուհին. զի մեք մեն ուտեմք զնոսայ. և զմանկրն ճաշ արայ մեզ. զի մեք և ինքն կե-րիցուք. և պահն իմացաւ ջուհին. և եկեալ ի տունն, մինչ լուանայր ջու-հա մայրն զձուկն և առեալ ձուկն մի անցուց ի յականջս նորա և տարաւ զերեսանն ի խէչն. և մաւրն թուէր, թէ խաւսի և ընդ ձգանն, զոր տե-սեալ մայրն ասէ, թէ ի՞նչ կուեարես, որդեակ. և նայ ասէ, թէ՝ խաւ-սիմ ընդ ձուգն. և մայրն ասէ ընդ որդին. ձգներէն գիտե՞ս. և ասէ՝ այո. ասէ մայրն. ի՞նչ խաւսեցար ի յականջս նորա. ասէ ջուհին. հարցայ ընդ ինքեան վասն Երհնզեղին, թէ քանի տարայ լինի, մինչև ՚ի... ի տապանն եմուտ. ասաց մայրն. ի՞նչ արար պատասխանի. ասէ ջուբին. ասացին, թէ մեք աղայքենք. յայնժամ չէաք ծնեալ. բայց կայն յանկիւնն մեծամեծ ձգունքն, որ յէչեն զ(ջ)ուհանաւ փախչելն ի (ի)աւրսիս և զընկզմելն նորա

40 C=40 C². [illegible] C² 1 ջուհայն.—զայս] զա.—2 պատմի.—նո-րա—զծնաւղս.—[illegible].—3 զնեէր էր.—ու մեծ.—չիմանա.—5 ուտենք փոսսա.—զմանկր.—արա.—6 ի պահն.—6—7 ջուհա.—7 ձուկն մի] զձուկն մի.—անցուց.—8 ի խէչն.—խաւսի և] խաւսէր.—ձգանն.—9 կուեարես.—նա.—թէ] չիք.—10 ձուկն.—ձկներէն.—այո] այս.—11 խաւ-սեցար.—հարցայ.—11—12 ընդ ինքն.—12 տարայ.—ի Նոյ տապանն.—13 ջուհին.—14 յայն ժամ.—կան յանկիւն.—15 ձկունք.—զջուհանաւ.—փախչելն.—զընկզմել.—

ի նաւն. Թէ՛ի, Թէ նորայ գիտէն զ՚Նոյի ծառայութիւն և Թէ զանի առաքի կայ նորա. զարհուրեցաւ մայրն ընդ այն բանին. որ ասէ. անհնար է, որդեակ. Թէ աստանօր ասանց գրեալ բան գործէ. որ զու չխմանաս, կարէ գրել աստուած, այ որդի։

Ծնուցանէ ասակս զաստանայի խորայմանկութիւն. զի որպէս ջուհին խորայգէտ է, նոյնպէս և աստանայ. և զարան զգուշանալ ի նմանէ և խորայմանկութենէ նորա, որ անապազ ջանք նորա այն է՝ խաբել և խորայմանկել զորդիս մարդկան. զի այն կերակուր և ճաշակ նորա. և մեզ պատրաստ պիտի կենալ. որ չխաբիմք ապաշանաք անձնայն սրբոց։

16 Թուի.—նորա.—17 կա.—ընդ [ա]յն բանն. ասէ.—18 աստանա.—գրէ.—19 այ] ած
20 աստանայի խորամանկութիւն.—21 խորագէտ.—աստանա.—21—22 ի խորամանկութենէ.—22 հանապազ—22—23 խորամանկել.—23 այն է.—24 ապաշխարեմք։

ԺԵ. ԶՂՋԱՑԵԼՈՅ ՄԵՂԱՒՈՐ ԵՒ ԶՂՋԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆՆ
(150 V=142 I)

Այր մի էր բողանոցի մշակ, որ հանապազ ուտէր և ըմպէր և պոռնկէր խիստ անառակ և յանդգնաբար. և զայս արար բազում ժամանակ և ոչ զար ի զղջումն. և աստուած ետ նմայ ծանօթ հիւանդութիւն և եկն ի զղջումն և ուխտեաց աստուծոյ. Թէ ողջանայ. Դ. ամ ապաշխարէ. և խեցյն ողջացաւ և ասաց. երթայ զ.Ի. ամն կերայց և արբից ի բողանոցն և զերկուսն ապաշխարեցից. և յորժամ զերկու ամն եկեր և էարբ ի բողանոցն և խորհեաց զաստուած և ասաց, Թէ երկու ամն ալ շատ է. և էկեր մինչև ի սատն ամըն. և յորժամ մնաց .Ժ. աւր և փախեաւ մարդն այն և գնաց յայլ աշխարհ և սկսաւ զինչն, որպէս եԹողացի. և հիւանդացաւ և եկն հրեշտակն ի յառնել զհոգին. և նայ աղաչէր զհրեշտակն և պաղատէր, Թէ ողորմեայ և զհոգիս մի առնուր. զի ողջացայց և ապաշխարեցից. յանժամ ասաց հրեշտակն. Թէ մեկ աւր ապաշխարեալ էիր, աստուած զքոյ մեղքն ոչ պիտի յիշէր և ի ապխտակերքս պիտի որ առնէի զքեզ. և յորժամ խայխտակերքս ոչ եկիր, եկ որ առնիմ զքեզ սեւերես։

ԶՂՋԱՑԵԼՈՅ ԵՒ ԶՂՋԱՑՈՂՈՒԹԵԱՆՆ ԲԱՑ I 1 ըմպէր.—2—3 և յանդգնաբար... ժամանակ] չիք.—3 զաւ-ծանր.—4 ողջանամ.—5 ապաշխարեմ.—խեցյն ող ջացաւ] չնորհաւքն աստուծոյ ողորմեցաւ.—5—6 Թէ երԹամ՝ Ի. ամ ուտեմ և արբենամ.—6 զ.Ի. ապաշխարեմ.—7 զ.Ի.—կերաւ,—արբ ի բողանոցն.—8 ասէ.—Ի.—այլ.—8—9 եկեր մինչև ի սատն աւրն] ուտեմ զ.Ի. ամն այլ.—9 և յորժամ] որ.—10 այլ.—սկսաւ[illegible].—եԹաղացի.—11 նմա հրեշտակն յառնել.—11—12 զհրեշտակն.—12 ողորմեա ինձ.—13 յայնժամ.—նմա հրեշտակն.—Ա.—14 ոչ պիտի յիշէր] չէր յի-շէր.—14—15 խայխտակ... յորժամ] չիք.— 15 ապխտակ երեսաւք.— 16 սեւերես զքեզ

Ցուցանէ առակս, թէ արքայութիւն աստուծոյ ամենեցուն գիտակ է. զայն մեծաւոր մարդն, որ սկիզբ ապաշխարէ և զաւակ ի մեղաց, նոյ աստուած նմայ առաջնութիւն սկսեալ առոյ, որ ապաշխարհէ. և ինքն արքայութիւն աստուած առէ, թէ ես ոչ կամիմ զմահ մեղաւո- րին, այլ զդառնալ նորա ի չար ճանապարհէն և զկեալն, առէ տէր։

18 գիտակ — 19 նոյ] և — սկսեալ առոյ] առ — 21 առէ տէր] չիք

Ղուկ. 39 D Այր մի էր. որ հանապազ ուտէր և ըմպէր և կա- տարէր զկամս մարմնոյ իւրոյ. և զայս արար բազում ժամանակս և գայր 'ի զղջումն. և աստուած ետ նմա ծանր հիւանդութիւն. և եկն 'ի զղջումն և ուխտեաց. թէ առողջանամ, Տ[է]ր, ամ ապաշխարեմ. և ետ նմա աստուած առողջութիւն. և ասէ այրն, թէ երթամ զ.Ի. ամ ու- րախանամ և զ.Ի. ամ ապաշխարեմ. և երթ եկեր և արբ և զբօսու ամ և խաբել կամէր զամենատես աստուած. մինչ որ մնաց .Ժ. օր. և եղ զնոյն յայլ երկիր և անացայց երեսն և եղև որպէս զէթովպացի։ Եկն հրեշտակն խնդրել զհոգին. և նա ծանօթութիւն ոչ առայր և ասէր. ո՞վ ես դու. ոչ ճանաչեմ. ասէ հրեշտակն. եթէ ապաշխարելոյ էիր երիս աւուրս, զքեզ տանէի ապխտակերս. չեկիր ապխտակերս, եկ որ տանեմ անկերես և էառ զհոգին իւր։

Ցուցանէ առակս, թէ աստուած կու խնդրէ մարդն (— մեղաւորն) և կու տայ ժամանակ ապաշխարելոյ. զի ասէ. ոչ կամիմ զմահ մեղաւորին. և թէ մարդն խոտորեալ չանայ ընդդէմ և ոչ փոխիմանի, նա ինքն իւր ան- ձին կու ճարէ։

Ղուկ. $\frac{192}{183}$ D Հրեշտակ ասաց առ ղօղացայն մի, թէ ապաշ- խարէ .Ղ.Թ. ամ. որ արդարանան և սրբին 'ի մեղաց. զի հոգիք պա- հանջեմ 'ի քէն. և ասէ ղօղացայնն. այդպէս առնեմ. և գնաց 'ի տունն և ասէ .Ղ. ամ ուտեմ և զ.Ծ. ամ ապաշխարեմ. ապա ասէ. զ.Ղ.Ը. ամին ուտեմ և զ.Ը. ամին ապաշխարեմ. զարձեալ ասէ .ԽԾ. ամն ուտեմ և զ.Ծ.ն ապաշխարեմ. աստուած ողորմած է. այդպէս զ.Ղ.Ծ. ամքն անցուց ուտելով խմելով և ոչ ապաշխարեաց. ապա ասէ ղօղա- ցայանն ընդ միտս իւր, թէ ահա գայ հրեշտակն պահանջել զհոգիս. զի ոչ արարի. զոր հրամայեաց ինձ. և ոչ ապաշխարեցի և մնացի մեղօք և լինիմ անմիթոյ. լաւ է, որ փախչիմ երթամ յաշխարհս մարդակերաց և լինիմ բղատայան. երբ որ գայ հրեշտակն, զիս ոչ ճանաչէ. և արար այնպէս. գնաց 'ի յաշխարհն այն և եղև բղատայան. կապեաց զմազն

ցեցն 'ի վէր և եդին կարծիր զաւակ 'ի գլուխն և երեսն մրով սևացուցին և երթային ընդ ճանապարհն աշխարհին այնորիկ. և ահա հրեշտակն մարգարէից երևեցաւ նմա և ասէ. բարի գաս, եղբայր. և նա ասէ. ո՞չ Թղթուլը. յարապկերէն ասէր, թէ ի՞նչ կասես. և հրեշտակն թոյլ ետ նմա, որ գնայ առաջի նորա. ապա հրեշտէն և հրեշտակապետն երևեցաւ և հրէշէն սուրն 'ի ձեռն. և չարագործացն զարհուրեցաւ և զազաց. ամբերքն անձնայն կարկեցաւ. և այլ ոչ կարէր գնալ. և ասէ հրեշտակն ընդ չարագործաւն, թէ ես քեզ ասացի, թէ ապաշխարէ .Ժ.Ը. ամբի. որ արդարանաս և որբիս 'ի մեղաց և ողբաաս երեսաց զաւ յարաքայութիւնն. ապա եթէ որ չեկիր զարդ երեսաց 'ի յարքայութիւնն աստուծոյ, այժմ եկ ամ երեսաց 'ի դժոխքն.

Հիւրացան է. որէնքն և մարգարէքն, առաքեալքն և մարտիրոսքն, հայրապետքն և հրեշտակքն ասեն, թէ ապաշխարեցէք և արդարացէք և եկէք 'ի յարքայութիւն և մի լինիք անհերեսք, որպէս չարագործացն այն, որ անհերես գնաց 'ի դժոխքն. ահա ժամանակ ընդունելի. ահա օր փրկութեան՝ ասէ. զի յորժամ մարդ մեղօք մեռանի և լա, ոչ ինչ օգտի. զի աստուած ոչ լսէ աղաչանացն. այլ այժմ լսէ, որ գեռ 'ի մարմնի եմք և կենդանի.

ՃԾԱ. ՀՕՐՆ ԴԱՆԻԷԼ ԵՒ ՔԱՌԱՍՆԻՑ ՆՈՒԼԱՆԻՑ

(151 V=143 I)

Դանիէլ սուրբ հայրն աղօթէր ի լեառն մի. և քարայրն մի Նելուժի անուն կարէր և շինէր յանձն ասր .Ի. քար. Ն. քարին զին ի տուն խարձիր և զ.Ն. աղքատաց բաշխէր. և քարգործն աղաչէաց զսուրբ հայրն Դանիէլ խնդրել ի յաստուծոյ տալ նմա ընդ գանձ. և հայրն սուրբ ասէր. որդեակ, փոխանակ սրբութեան քո կամիս մեծանալ և առաց քարգործն Նելուժի, թէ ոչ մեծանիմ, հայր սուրբ, այլ եկեղեցի շինեցից և խանս և ի վերայ զեանս կարգեմ կապեցից. և սուրբ հայրն խնդրեաց յաստուծոյ. և յորժամ եկն ի կրաբել քարին և շրջեաց մի քար և գտաւ կարասով մի կարմիր. և յանժամ հնարս յիմացաւ, թէ մարդ ոչ տեսանել. գնեաց .Ի. ձի և էառ զինս և զորդիսն և զզանեալ կարմիրն և գնաց ի Սամփրաւլ

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ Բ.ՕՑ [1 ի լեառն մի] լեառն.—քարայրն.—2 Նելուժի] Լուծի.—յար կարէր.—անձն.—2—3 զմի յարէ զինն ասեն.—3 զ.Ն.] Ն.—4 զի խնդրել (այսօր) յաստուծոյ.—5 ազակ.—ասէ.—որդեակ] չիք.—6 Լուծի.—7 եկեղեցիք շինեմ.—խաներ.—այլ զեանս կարմուեց.—8 հայր.—խնդրեա.—ե] չիք.—9 զքարն.—մի քար] զքարն.—կարաս.—10 յայնժամ.—իմացաւ.—11 առ զինն.—զզանեալ] չիք.—եառ զկարմիրն.—ի] չիք.—Սամփրաւլ.—

և եկաւ մի ընկուզեայ կարկուտ և սատակեաց թագաւորքն. և թագաւորն զարմացաւ զկարկուտն և ասաց. զի՞նչ կերպիս, ասէ. որ ասեմ քեզ. և նոյն ևհարց ի սիրելի բարեկամն իւր և ասաց. քան զթագաւորութիւն ի վայր այլ ի՞նչ կայ. և նորա ասէ. փոքրիկն է. և նոյ գնաց խնդրեց և եկաւ. և եղև փոքր. և այլ ոչ մեծեաց զպատուէր ասէր հաւրն. քանզի փոքրն քան զթագաւորն ի վայր էր և զամենայն հուն և հրամանք փոքրն առնէր. և զամենայն մարդ փոքրին պիտոյ գասէր. և յորժամ բերէին առ ինքն ի պատարագան, զմեկին կախէր և զմեկին սպանանէր և զայլն այլ այլ տանջէր և չարչարէր. և հայրն ասէր նմա, զի այլ ոչ երևէր քարդարձն և ոչ գիտէր, թէ յորժամ է. և ապաշխարեաց զատուածն. զի յայտնեցէ նմայ, թէ յոր է. և յայտնեցաւ նմայ, թէ փոքրն է ի յԱստուածայու ընծ. եւ գնաց անդրադարձ անդ և ետես զնայ, որպէս էրն փոքրն. և շատ ջանաց, թէ սպանանէ զերես նորա. և յորժամ հայէր յերեսս նորա, զարհուրեցանէր զգլուխ ձիոյն յայլ զին. և ոչ կարէր սպանանէր նծ. եկեալ յանդայ պատն իւր և ապաւինեաց առ աստուած առնել զիշխանութիւնն. և փախծանեցաւ թագաւորն. և շարքին եւ գնայ ի րանց և պահանջէր զինչս հաւրն. զի փոքր էր. և ամենայն ինչս թագաւորին ի ձեռս նորա էր. և քանդեաց և կործանեաց զինչս նորա. և եհան ի քաղաքէն արտաքսեաց. և յետ աւուրց ինչ եկն յառաջին տեղն ի քար կարել և եկն հայրն Դանիէլ առ նոյ. և եկն առ յասս նորա անկաւ. և խոստովանեցաւ զանցանս իւր, զոր գործեաց էր. և ասաց զառաջին գործն գործելին, որ էրն

Ասացանէ ասսկա, թէ շատ մարդ բազում հանէր ի գլխոյն. և ընդ ամէն այրն հանապազ ի հօր և ի բազմանալ և ի սարսափուս է. և բազմին զաւերն ասյ ի փորձանս ձգել

12 եկաւ.—ընկուզեաց Վ. · 13 զկարմիրն և] որ եսես զայն կարմիրն.—ասէ, զինչ որ ասեմ.—14 ևհարց զսիրելի բարեկամն.—ասաց] չիք.—15 այլ] չիք.—ասացին, թէ.—16 գնաց] չիք—խնդրեաց զփոքրութիւնն.—և եկաւ] չիք.—մեծեաց] չինեաց.—18 է.—հուրմ.—զհրամանսն.—առնէր] կատարէ.—19 պիտի] չիք—բերին.—20 զ.Ա—զ.Բ. սպանանէր.—զայլսն.—21 ասէր հայրն.—22 ար.—23 որ.—ի Աստուածայոց.—24 գնաց ասէր հայրն.—անդրադարձ] չիք.—էրն] չիք.—զփոքրն.—25 սպանանէ զերեսս.—նորա] յաղ. ոչ կարաց.—ասէր հայրն հայէր ի յերեսս—26 նա զարհուրեցանէր զգլուխն ձիոյն ի յայլ զին.—26—27 և ոչ կարէր սպանանել նա] չիք.—27 ասէր հայրն ի յանդարձ.—28 փախչանեցաւ.—շարքին] որդի թագաւորին.—եւ գնայ] եւ զփոքրն.—29 զի] վասն զի.—փոքր էր] չիք.—և ամենայն] չիք.—30 ինչս] զանձ.—31 եհան զնա.—և արտաքսեաց.—32 եկեալ առաջին.—ի քար քար կարելոյ.—եկեալ.—33 եկն... անկաւ] եկեալ անկաւ յոտս նորա.—խոստովանեաց.—34 գործել։

35 ասացին հանէ.—36 ընդ ամէն.—այրն հանապազ] չիք.—ի հօր] ի հօրէ [illegible]—ի բազմանալ է.—36—37 ի սարսափումն.—37 է] չիք.—բազմին] զամենայն.—այրն.

(152 V=14 A)

Այս մի եղեալ շրջէր յերկրէ յերկիր. և զոր ինչ կին Փեւլեր այնէր, զայն գրէր ի Թուղթ[Թ]. և շինեաց մեծ բեռնէր .Գ. և այլ գեռ եւ գնար և ժողովէր Թրգմով Փել կնկայն, որ զմարգն խաբէր. և գնաց ի քաղաք ․ Նմուա, որ կայր ի գաւառ քաղաքին կարի Փեր-վայ կին մի և ասաց ցայրն այն. բարի եկիր. և մեծարեաց ի տուն իւր և առեալ գնաց Համարելով, Թէ խաւմաշ և ոսկի և արծաԹ շատ ունի. և իբրև եկեալ եղև, ասաց կին ի յայրն այն, Թէ բեռ-նեկրդ քո ինչ է. զի գնեցից զպխտուսիմ. և նայ ասաց. ոչ ինչ ունիմ ծախու. և կին ասաց. ապայ այտ, զոր ունիս, ինչ է: Նա ասաց, Թէ կնկայն Փեւլ է. զոր ինչ կնիկ Փել է արեր, նայ շարժ եմ եկեր և գրեր և բարձեր. և եկի աստ, որ այլ գրեմ. և կին ասաց. բարի եկիր: Նա յանձամ կամեցաւ կին գրեանեարն այրել և Հնարս յիմացաւ. կայր ի տուն մեծ փուռ մի, որ ասենէր .Գ. բեռն Թուխտ և կին բարկ զան վառեաց. և եկեալ առաջակեաց ձուկն և եղ առաջի Հարբին. և ինքն եւ զգաներ տան ամբրթացնել. զի Եր. Գ. գաւառ տան կնաշն. և զայն փակեաց. և կարի խիստ բարձր ձայ-նիւ ձնչեաց ծառայն կանչելով. և յանձամ գլուցներ տանն եկին ոսկերալք և բրալք և բախեցին զգաւառն. և տալ կինն. Թէ կա-միս, որ պարանանել չէ տամ գրեց, տուր զԹխտերն, որ այրեմ ի փուռն. և Թէ ոչ, առնեմ այս այրս բանդագաւեաց. և պարանանել տամ գքեզ. և նայ եբեր զրեանեարն ի կին և կին զ.Գ. բեռն ալ այ-րեաց ի փուռն և եղեալ եբաց զտան գանեարն և ասաց, Թէ քանի ամ գնացեալ կայր ինձ մեկ Հաւրեզրարարգի մի և եկն. և ես ձուկ գրի ունել նմայ. և փուշն ի փողն փախաւ և ի մեռանելոյ ծարով ազատեցաւ. և եկեալ առաւն. զի ձուկն կայր առաջի նորա և գնացին:

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ A 1 և] չիք. — կինն. — [illegible] — 2 [illegible] — 3 [illegible] — 3—4 [illegible] — 5 [illegible] — 6 [illegible] — 7 [illegible] — 7—8 [illegible] — 8 [illegible] — 9 [illegible] — 10 [illegible] — 11 [illegible] — 11—12 [illegible] — 12 [illegible] — 13 [illegible] — 14 [illegible] — 15 [illegible] — 16 [illegible] — 17 [illegible] — 18 [illegible] — 18—20 [illegible] — 20 [illegible] — 21 [illegible] — 22 [illegible] — 23 [illegible] — 24 [illegible] — 25 [illegible]

Նմանեցանէ առակս, թէ մարդ հետ փիլփոր ընդ հաւն ոչ կարէ եղանել. որպէս առանց զեղջուցի բառակ, թէ ինչպէս փիղն բանեկրով է և յաղթէ մարդկան. և մարդ ոչ կարէ զիմանալ ինչպէս փիղն. զի փիղն շաթրութիւն ունի, որ զմարդ խաբէ. և զինչ որ իւր պիտոյ, նայ զայն առնէ։

27 նմանեցանէ"·—առակս] չիք.—փեղ ըստ ... ընդ.—'ի հաւն.—28 եղանել.—ինչպէս փիղ ըն.—29 ինչպէս փիղլին.—30 փիղն.—ունի] առնի.—զմարդն.—30—31 և զինչ... առնէ] չիք։

ՃԾԴ. ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԵՒ ՈՐԴՒՈՅՆ
(153 V=144 I)

Էր թագաւոր մի մեծ և ունէր որդի մի. և զայն որդին ոչ թողոյր թագաւորն. որ երթայր ի զինուորութեան և ի մէջս. որ շատ զուաշ չէ ուսանէր և լինէր շատախօսութեամբ. քանզի այն թագաւորն շատախօսութեամբ մարդն ատէր. և յորժամ մեծացաւ որդի թագաւորին, առաց ի հաւատարս[իմ] սիրելիս իւր. զիս խնդրեսջիր հարքն և իմ երաշխաւոր լեր, որ շատ կամ քիչ ոչ խաւսիմ ի զինուորութեան. և նայ խնդրեաց և երաշխաւոր եղաւ նորա, թէ ոչ թողում ի շատախօսութեան. և առաւել առաքեաց ի մէջս և ի զինուորութեան. և ժողովեաց բազում ընկերս բառ նմանեաց որդոյ թագաւորին. և նստան ի յիմարութեան զինւոյ. և ըմբեցին զգինին և հարբեցան և սկսան յանառակ խօս և ընդ վայր խաղամրջմունս. և բազում պատուէր բանս խաւսեցան. և առաքեցան լսելիք որդոյ թագաւորին. և նայ զարմացաւ առ հայրն իւր և երկիր էառ թագաւորին և պատմեաց զանառակ խօսս նոցայ և հրամայեաց ի յայտնի մէջ մէջենեւս և յիմարելեացն։

Նմանեցանէ առակս, թէ ոչ է պարտ ամենայն մարդոյ զխօսել և արբենալ և ընդ վայր խաւսել զի առաքելեան հայրն երկնաւոր ընդ վայր խաղամրջմունս և ընդ շատախօսութեան. որպէս Քրիստոս հրամայեաց ի յանդիմանք մէջ և հրամանեաց. զուցէ ծանուցմանս նորա[ք] ձեր։

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱԿԻՍ ՐԾԵ [1—2 զայն... թողոյր] ոչ թողեր զորդին.—2 թագաւորն. որ] չիք.—երթայր ի զինուորութեան.—և] կամ.—ի մէջս] ի մանկութեան.—3 շատախօսութեան.—և լին. շատ.] չիք.—քանզի] զի.—այն] չիք.—4 շատախօսութ.—5 հաւատարիմ սիրելին իւր, թէ.—իմ հայրն.—6 երաշխաւոր.—կամ.—6—7 ի զինուորութեան.—7 երաշխաւորեցաւ նմա.—7—8 թողում ի շատախօսութիւն] բազում շատախօսութիւն առնէ.—8 ի մանկութեան.—9 զինւորութեան.—10 նստան ի յիմարել զինւոյն.—ըմպեցին.—զգինին] չիք.—10—11 արբան.—11 ի յանառակ խօսս.—ընդ վայր զաւզանչմունս.—13 եկաց.—14 խօսս նոցա.—հրամայեցաւ.—15 մանկութեն.—և յիմարելեացն] չիք։

17 ընդ վայր զաւզանչել.—առաքելեան.—18 և ընդ.—զաւզանչմունս.—շատախօսութ.—19 հրամայեցաւ.—ի յանդիմանս] և պատժեսցէ.—մէջքն] չիք.—19—20 ծանուցանելն մերոյ մեր շատախօսութեանց և արբեցութեանց։

[illegible]

(154 V=145 I)

Էր այր մի, որ եղև սատանայի սիրելի. և կամեցաւ Հարստանալ առնել այլոց որդոց իւրոց. և գնաց առ սատանայն, թէ տուացուր Հաճոյ յիմ որդոցն Հարստութեան մի գար մնացուք. որ ազատեցի չէ լինի. և սատանայն երդուաւ չարաչար, որ ոչ մտանէ ի Հարստութեան և եղև Հարստանեան կարի խիստ սիրով և մնաց ի յիւր գեղջերն. և սատանայն արտաքցաւ. և կարի խիստ ի խոր խոցեցաւ և հնարս խնդրեաց չարութեան. եւս ձեւ մի և գնաց կանխեցաւ ի Հարստանեացն հետ ու. և յարժամ երթայր մեկ մանկալէն պատանի մի ի Հարստութեան. և սատանայն ի վերայ ծառայաց[illegible] կանխեալ էր. եւ ձեւ ի պատանին և ասաց. տուր փոխս ձեռս. և եդ ի մէջ մէջքին ի գետնորդութ. և ասէ, թէ մեկ բան ասեմ ձեզ ես, զան գիտասցէք. և գայս ասաց. թէ հաւն ի ձրաւնել ծնէր թէ ձուն ի հաւէն. մեկն ասաց, թէ ձուն ի հաւէն և մեկն ասաց, թէ հաւն ի ձուէն. և եղև մեծ խռովութիւն և ազմուկ և բազում չարիս գործեցաւ անդ։ Եւ այսն այն գնաց առ սատանայն սիրելին և ասաց. ընդ է՞ր չարիս և ազմուկս արարեր ի Հարստութեան իմ։ և նայ երդուաւ կրկին չարաչար և ասաց, թէ ես ի Հարստութեան ոչ եմ մտեալ. և այլն ասաց, թէ դու ոչ մտեր ի Հարստութեան իմ, բայց քո չարութիւն և չմտութիւն եմուտ և շատ չարիս և ազմուկ և վնաս արար։

Ցուցանէ առակս, թէ մարդ շատ կայ, որ ի հետ մարդացչար և ազմուկ անէ. նայ ինքն ոչ կարէ յայտնի առնել, զայլ որ խրատէ և ինքն յետ կենայ. և յորժամ յիմանայն գչարին գործեալ է և երթան մեզայլքն, նայ ասէ և երդնու, թէ ես չեմ չարին պա[տ]ճառն. և ինքն է։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲՆԱԳ. 1 Լծ] որ.—2 որդոյն իւր.—3 իմ որդոց Հարստանիս.—գար] չի.—ազատեցի.—4 չէ.—երդուաւ չարաչար.—մտանէ.—5 կարի] չի.—ի] չի.—սատանայն.—6 կարի] չի.—7 եւս.—կանխեցաւ.—8 երթայր.—մեկ] չի.—պատանի մի մանկալէն.—9 կանխեալ.—ձեւն.—10 ձեւս] յառ. ի մէջ մէջքին և ասաց, թէ Հաւն ի ձուէն է թէ ձուն ի Հաւէն է. և ասաց պատանին ձեւն.—10—11 եդ... և ասէ] գնաց ի մէջքին.—11 մեկ] մեզ. Ա.—բան մի.—ձեզ] չի.—11—12 ես... ասաց. թէ] չի.—12 ի ձուէն.—ծնէր] չի.—ի Հաւէն է.—12—13 մեկն... ի ձուէն] չի.—14 ազմուկք.—15 սիրելի սատանայն.—չար և ազմուկք.—16 և նայ] նա.—կրկին անզամ.—չարաչար և ասաց] չի.—17 ի Հարստութեան բա—թէ գու] չի.—ոչ ես.—18 ի Հ. իմ] չի.—բայց] և.—և չմտութիւն] չի.—եմուտ.—19 չարիս.—և ազմուկ և վնաս] չի.—արար] արա։

20 կայ շատ.—ի հետ] կամ հետ.—21 ազմուկս.—22 յիմանան.—որ գործեալ.—23 պատճառն.—24 է չարն։

ՃԾԵ· ՏԷՐ. ԵՒ ՍԱՏԱՆԱՅ
(155 V=146 I=15 A)

Այր մի գողութիւն առնէր աստ և անդ. բայց կարի խիստ երկնչէր ի բռնելոյ և սպանանելոյ. և պատրաստութեամբ և փախչելով առնէր զգողութիւն. և յաւուր միում արար սակաւ մի գողութիւն և գնաց պատահեցաւ ի խաւարս որմն միոյ տան. և էր գիշեր. և եկն առ նա սատանայ և ունէր ի ձեռին իւր փոքրիկ շատար մի պարզեալ և ասաց նմա. եկ յառաջ. զի խաւարս է որմդ՝ կարծ փլչի. և նա եկաւ. և մի սատանայ այլ զորմն փլոյց յաւեանց. և ասաց այրն այն սատանայի, թէ դու ով ես. և նա ասաց, թէ սատանայ. և ասաց այրն այն, թէ ասեն մարդիկ, թէ սատանայ մարդկային չար առնէ. և դու բարի արարեր ինձ, որ հաներ յորմոյն տակէն. և ապայ փլաւ որմն. և ասաց սատան[այ], թէ դու ի մեր կողմանէն ես. և այրն ասաց վասն շատարին, թէ այս ինչ է, որ ի ձեռդ ի շուրջ կանթես. և ասաց. այս շատարն և մեղացն պարտակիչ է՝ գողութեան, շնութեան և այլ ամենայն չարութեան և մեղաց. և դու ընդէր վախենաս առնել գողութիւն, որ այս շատարաւս պատրաստեմ. յայնժամ գողն այն վստահացաւ ի գողութիւն և արար շատ գողութիւն. և յաւուր միում զայս սատանայ յորդորէ զմարդն գնալ ի պատառել զխզինոյ թագաւորին. և եկ գողն այն և գնաց ի խզինոյն. յորժամ պատառեաց և եմուտ ի ներս, ասաց սատանայ ի յետ պչարին և առեալ գնաց ի խզինատունն և թքեալ յերեսն և ասէ. այսպէս պահես զխզինոյ թագաւորին, որ գողն եկեալ պատառէ. և եկեալ ամենայնք և բռնեցին զգողն և չարչարեցին մինչև

---

1 առնէր] I, A առնէր.—աստ և անդ] I չիք.—I, A բայց.—կարի] I չիք.—2 երկնչէր] I չէր (ուղղ.)—I բանփելոյ. A բռնելոյ.—սպանանելոյ] I պատահանելոյ (ուղղ.). A սպանանելոյ—3 I զգողութիւնն.—4 A պատահեցաւ.—որմ միոյ] I չիք. A պատի.—4—6 տակ... խաւարս է] I չիք.—5 A նա սատանայ.—5-6 A շատար.—6 նմա] չիք.—յառաջ] A պատի.—7 փլչի] A փլի.—A եկ.—մի սատանայ այլ] I մին ալ սատանայն. A միւս սատանան.—7—8 I յորմն փլոյց յանկարծ.—8 I սատանայքն. A սատանայի.—9 թէ] I չիք.—I ես սատանայ եմ. A սատանայ եմ.—այրն] մարդն.—այն, թէ] I չիք.—I մարդիկքն. A մարդիկ.—10 I, A մարդոյ.—I արիր.—I յորմոյ. A յորմանէ.—11 I, A ապա.—որմն] A չիք.—I սատանայ. A սատանայ.—12 ես] A յայս. այն որ բարի արարեր.—I այդ.—ի] I չիք.—13 ձեռդ] ձեռն.—ի] I, A չիք.—A առնես.—սատանայ, թէ] I չիք.—այն] I այն շատարն. A այս շատար.—շատարն է] I չիք.—A պարտակիչն.—14 գողութեան] A շնութեան և.—շնութեան] I չիք.—այլ] A չիք.—I յաւելաց. A շատաց.—և մեղաց] I, A չիք.—15—16 գողութիւն, որ այս շատարաւս (I շատարովս) պատրաստեմ] A զգողութիւն նորա ոչ տր վ֊ս իմ պարտիմ. զգողութիւնն, որ այս (փոխանակ այս) շտրվս (շատարաւս) իմ պատրաստեմ.—16 A գողութիւնն.—16—17 և առ բազ շատ գողութիւն] I չիք.—17 I գմ. A գն.—A սատանան.—A և որդորէ.—18 գնալ] I չիք և յառ. գող. A երթալ և.—ի] I, A չիք.—I պատառէ.—I զթագաւորին խուզնոյն. A զխիզնա թ.—և գնաց] I գնաց.—19 I խուզինոյն. A խիզնան.—և] I չիք.—I, A եմուտ.—սատանայ] A չիք.—20 ի յետ] I չիք. A յետ.—պչարին] I պշատին. A պշտրն.—առեալ] I եկեալ. A չիք.—I սատանայն առ խուզնատուն. A առ խիզնատունն.—I ի ներսն. A ի յերեսն նորա.—21 A ասաց. վասյ ընդ.—I, A պահես.—I զխուզինայն. A զխիզնա.—22. ամենայնք և] I, A ամենեքեան.—

ի լուսն. և յորժամ լուսասցէ, առաւօտն ի կոխել և ցոլացեալն մի բարձր ձող և կախեսցին զդողն կարի խիստ բարձր. և եկեալ ստուերանայ ամպ և այլքն նոյն զստուերանայ և ասաց, թէ հասեր յուսադրութիւն. և ասաց ստուերանայ, թէ այն մարդն, որ ի մէջ կողմն է, այդ բարձր անձն է նորա անձն. և իբրև զայս ասաց ստուերանայ և անյայտ եղև։

Սուլյանէ առաւօտ. թէ մարդ հետ ստուերայ կամայն երթայ և զնորա կամքն այնել, նոյ ստուերանայ զնոյ մեծ խառնայի պիտի պահէ որպէս գեղջուկ բառով ասեն, թէ ստուերանայ մեկ եղեալ անզամ յամենայնի խաղեսցի. և այլ ստուերացն ասացին, թէ ընդէ՞ր ասենս զայդ. մի թէ մարդոյն կողմանէն ես զոլ. և ասաց, թէ մեծ խառնայի եմ պահէր զմարդն զայն և զոլք մի արատաւորք և մի հազարք, ասէ ստուերանայ։

23 I ի լոյսն.—I կախեսցին.—A [illegible] —23—24 I բարձր ձողի մի, A բարձր ձող մի.—24 կարի խիստ] I չիք.—և] I չիք.—A [illegible].—25 այր] A [illegible]— A [illegible]—և ասաց... յուսադրութիւն (I [illegible]թիւն)] A չիք.—26 A [illegible].—թէ] A չիք.—որ] I, A չիք.—ի մէջ] I մէջ, A չիք.—A [illegible].—I [illegible], A [illegible].—A [illegible]— 27 I նորա է.—անձն] I չիք.—և] I չիք.—A [illegible].—և] I չիք.—A [illegible]։
28 [illegible] [illegible]. թէ] A [illegible].—I [illegible] մարդ, A [illegible] մարդ [illegible].—[illegible]... [illegible]] I [illegible] կամքն [illegible], A [illegible] կամայն հետ երթա.—29 [illegible]] I [illegible], A [illegible].—I [illegible].—[illegible]] I [illegible], A [illegible].—A [illegible] (I [illegible]) [illegible] [illegible] (I [illegible]) մեծ [illegible] և.—[illegible]] I [illegible], A [illegible] և [illegible].—[illegible]] I չիք.— 30 A [illegible] գեղջուկ բառով.—մեկ եղեալ] I, A Ա. Բ.—31 յամենայնի] I [illegible], A չիք.—I [illegible].—և այլ] I [illegible].—I, A [illegible].—32 A [illegible].—[illegible] (A 'ի [illegible]) է [illegible]] I [illegible] ի մարդոյ է [illegible].—I, A այլ մեծ.—33 I [illegible], A [illegible] և [illegible].—I [illegible] [illegible].—[illegible]] A չիք.—A [illegible].—I [illegible], A [illegible].—33—34 I [illegible].—34 ասէ ստուերանայ] I չիք։

ԾԱՌ. ԳՈՂ. ԽՆ ԽՕՍԱԾ

(156 V=147 I)

Այր մի գող բաղում գողութիւնս արար և եկեալ ի դղեակն. և ոչ էր թարկեր զգողութիւն և գնաց խոստովանեցաւ քահանային վարդապետի միոյ և ասաց. խոստովանիմ քեզ, հայր սուրբ, զամենայն մեղս իմ առանձին ստուանցս. և յորժամ զգողութիւնն ասաց, վարդապետն ասաց, թէ թարկեսցես զգողութիւնդ. և այրն ասաց. ոչ կարեմ. և վարդապետն կարի խրատեաց զայրն. զի այլ ոչ առնէ

[illegible] [illegible] I 2 ոչ կարէր թարկել զգողութիւնն և նա գնաց.—3 վարդապետի] [illegible].—մի.—հայր.—4 զգողութիւնն.—5 վարդապետն] նա [illegible].—թէ] չիք.—զգողութիւն թարկ արա.—6 վարդապետն] [illegible].—կարի] չիք.—[illegible] զայրն.—այլ] չիք.—

զգուշութիւն. և այլն ոչ էառ ի յանձն թաղելոյ զգուշութեան։ Նայն ժամ առաջ վարդապետեան, թէ չէր կարել թաղելոյ, զաւ. զայս բանս ասաց, յեր ի գուշութիւն երթա. մեկ առարպայ ի գանձին տա-նեղին, որ ասենա և ի գնալն մինչգա ի տուն եա, մեկ անկամ զա-տուած ի միտս Հզէ և ապայ առ զգանձն և գնայ. և ասաց. ո՞յլ, հայր ասաքր։ Նա գնաց յերդին մեկ խոճայի և ուտն գնէր. և ասաց խոճային ընդ կին իւր, թէ զան. Ռ. գեհեայն, որ ի պատուհան գրի, փերաւցեր պահեցեր թէ ոչ. և ասաց կին, թէ ոչ. այս մեկ գիշերս ինչ առ լինայ, վաղն պահեմ. և յարժամ քնացան, էջ զազն ի տուն և եառ զ. Ռ. գեհեայն և յերթալն մինչ գնա ի տուն էր, յեչեաց զպա-տուէր վարդապետին և զատուած մտաւքն Հզէց և ասաց ինքն ընդ ինքն, թէ այս բանս չէ պատեհ, որ այս գանձս ի յայս տա-նէս տանիմ. և դարձոյց զ. ՆԴ. ի տեղն ի տեղին. և խոճայն լսեց, բայց ի վա-խէն ոչ խաւսեցաւ և եառ զազն զ. ՆԴ. և գնաց և կրկին յեչեաց զպատուէր վարդապետին և Հզեաց զատուած ի միտս իւր. և դարձոյց զ. ՌԴԱ. ի տեղն. բայց յայսմ աւուրբէանց զամենայն զանձն ի տեղն եդ. և եկեալ կամէր երթալ ոչ ինչ առնելով ընդ իւր. և մինչ գնա ի տուն էր, Հզեաց խոճայն և ասաց. ո՞վ եղբայր, մի գնար առաւօտու հա-մար. ինձ առէ զքոյ բանդ. և զազն ասաց զճշմարտութիւն և զպա-տուէր վարդապետին. և խոճայն եա նմայ զան .Ռ. գեհեայն, պատուի-րեաց և ասաց. առ քեզ հալալ այլ զգուշութեան մի անել։

Ցուցանել ասակս, թէ մարդն յարժամ զմեղս իւր խոստովանի, ինքն պիտի զպատուէր խոստովանահաւրն պահել անպակաս. և յարժամ պահէ, ի մեղաց ազատի և բազում բարեաց հանդիպի, որ աչքն ոչ ետես և ականջն փառացն արժանի լինի։

---

7 զգուշութեան.—այլն այն.—էառ յանձն.—զգուշութիւնն.—Նայն.—8 վարդապետեան] բանհանելոյն. որդի.—կարել] չիք.—թաղելոյ.—9 ասաց] ասա.—յեր] յարժամ.—9—10 մեկ առարպայ... որ] եւ զգանձն.—10 մինչգեա.—եա .Ռ. անկամ.—12 ի յերդին .Ռ. խոճայի.—ուտն.—13 խոճայն.—կին.—զայն.—Ռ.] Ռ.—գեհեանն.—ի պատուհանն.—14 պահեցիր] չիք.—կին.—թէ] չիք.—14—15 այս... լինայ] ոչ ինչ պիտի լինի այս .Ռ. գիշերս.—15 եւս պահեմ.—քնեցան.—տունն.—16 էառ.—զ.Ռ.] չիք.—գեհեանն.—երթալ.—տունն.—17 վարդապետին] առ իւր հօրն.—ի մեռն Հզեաց.—18 ընդ ինքն] ընդ միտսն.—որ այս] որպէս.—18—19 ի յայս տանէս] չիք.—19 տանիմ.—դարձոյց զ.ՆԴ. գեհեանն.—ի տեղն ի տեղն] ի տեղն.—խօսեցաւ.—բայց.—19—20 ի վախէ] վախեցաւ.—20 էառ.—զ.ՆԴ] ՆԴ.—գնաց.—21 վարդապետին] խոստովանահօրն.—զատուած զմիտս.—դարձոյց—զ.ՌԴԱ] ՌԴԱն (այսպ.)—23 տունն.—24 խոճայն.—եղբայր.—25 առաւ. յա.—26 վարդապետին] խոստովանահօրն.—խոճան.—զան .Ռ. գեհեան] և այլ ոչ ապա զգուշութիւն. զի յարժամ խոճայն .Ռ. գեհեանն եա նմա.—27 այլ.—անել։

28 մարդն] չիք.—29 խոստովանահօրն.—անպակաս ի միտս.—30 պահէ] չիք.—ի] չիք

ՃԾԷ. ՍԱՆ ԳՈՐԾԵԼ ՀՐԵՇՏԱԿԱՑՆ

(157 V=148 I)

Այլ մի կայր կարի խիստ աղքատ, անօթ և անհանգիստ և անզգեցեալ. և էր այլոյն այն բնութեանց բարի և զգածմունք բարի. և յորժամ արդի եղև նմա, առաւել աղքատութենէն մարդ չէր թող ի սոսն նորա և կամ կերպարան լինէր. որ այն աղքատն զաղայն կերէր և ի սոսն սորա. Յանժամ աղքատն այն ասաց ի միտս իւր, թէ փարգաւորաց և ամենայն գիրք սուտ, թէ աստուած զաղքատն և զանանեքն և զգանդգուխեղչն սիրէ. և ելեալ գնաց ի սանէն և ասէր ի միտս իւր. թէ ճշմարիտ է, որ աստուած զաղքատն սիրէ, նայ ինքն հազայ գիտ: Նու յանժամ երևեցաւ նմա պայծառայեղ այր մի ի ճանապարհն և ասաց ընդ աղքատն և ասաց, թէ ուր երթաս. և խաւսեցաւ զաղքատն ասել զպատճառն. և աղքատն ասաց դժնմարիտն. և ասաց լուսաւոր այրն, թէ զարմքի. ես տանամ ի սան և լինիմ կերպարան քոյ ազդպէ. և աղքատն ասաց, թէ ինձ ի արդարոյգուստ կերպարան պիտի, որ մարդ երբեք չէ տեսել կամ աղքատ կամ հարուստ ոչ առել, այլ զամէն հաւասար տեսանէ, զաղքատ, զհարուստ, զթագաւոր, զպարոն, զմեծ և զփոքր՝ զամէն հաւասար տեսանէ. բայց ինձ ասայ, թէ դու ով ես. և իբրև կարի խաւսեցաւ զլուսայեղեն այրն. և ասաց լուսայեղեն այրն. ես եմ Գաբրիէլ հրեշտակապետն. ասաց աղքատն, թէ բան դժնեա կերպարան պիտի իմ որդոյն. որ ոչ թագաւոր կասէ և ոչ պարոն և ոչ իշխան և ոչ հարուստ և ոչ աղքատ և ոչ մեծ և ոչ փոքր. զամենեցուն հոգին հաւասար միայիւս կոյ առնէ. և գնաց և եղև կերպարան: Նու յորժամ եղև կերպարան, ասաց. յայսմ հետէ պիտի փարթամ և հարուստ լինիս. զի շատ համբերեցիր աղքատութեան և զոհացիր աստուծոյ: Նու ել յաւուր միում գնաց ի լեառն բե-

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲՆԱԳ [illegible] 1 [illegible] —1—2 [illegible] —3 [illegible] —4 [illegible] —5 [illegible] —7 [illegible] —8 [illegible] —9 [illegible] — 10 [illegible] —11 [illegible] —13 [illegible] —14 [illegible] —15 [illegible] —15—17 [illegible] —18 [illegible] —19 [illegible] —19—20 [illegible] —20 [illegible] —21 [illegible] —21—22 [illegible] —22 [illegible] —23 [illegible] —24 [illegible] —25 [illegible] —

ըել փայտ վասն առն խաչոյ ի պէտս փառաւորելոյ և նոքա զի զայն դէհ մի ընթեռնուլ էր և կերեալ մին ալխար և գնացեալ. և տէր ոչ կար. և առնուլ էրէր ծախեալ և փարթամացաւ. և մին ասք այլ գնաց ի գեաւն լուանալ զերեսն իւր և գտեալ քրձով գանձ և այլ փարթամացաւ. և մին զերկերն ննջեալ կար, նոքա զի շուն ունէր մի պարկ զանձով, ի մէջ մեծայգին ատուեր և մարգարիտ, և նայ նայեաց և չէր տաեղ շան. և շուն հերեց զպարիկն և փախաւ. և գնաց այրն և եառ զպարիկն, եւ առաւել փարթամացաւ. աղքատն այնս

Յուցանէ առակս, թէ ով աղքատութեան համբերէ և գոհութեան տայ աստուծոյ, նայ պիտի գնայ ատուած փարթամացուցանէ կամ յայս զէնս կամ յանդերձեալս. որպէս զՅոբ և զԱբրահամ և զայլն ամենայն, որ համբերեցին և գոհութիւն ետուն աստուծոյ. և առն գեղջուկ բարով, թէ յերբ մարդոյն ատելութեան ատելութեան զայլ և բերել, նայ զայն զբէհն բեր[է] և գեաւն զգանձն, շունն զայլ և զպարկն բերել. այս էն առակն է, որ առնէ

26 առնն խաչ.—գայլն.—27 մի դէհ ընթեռնուլ.—կերեալ] չիք.—ալխար մի.—28 կայր.—էրէր] ծախեալ.—մին ասք այլ] յասուր մի այլ.—29 իւր] չիք.—գտաւ.—30 մին] Ա.—կայր.—շունն.—31 պարկ մի.—ի մէջն մեծայգին.—31—32 նայ… շան] նա շանն չէր տաայց.—32 շունն—հերեաց—փախեաւ.—33 այրն և] չիք.—առնուլ.—և նա եւ առաւել.—33—34 աղքատն այն] չիք.

36 նա… աստուած] նա աստուած փարթամացուցանէ.—37 աստէն.—անդէն.—38 զայլսն.—ամենայն, որ] և.—39 երբ—մարդոյ.—ատելութիւն ատելութիւն] ատելութեան.—40 և բերել. նայ] չիք.—զայլ զայն զբէհն.—և գեաւն զգանձն] չիք.—40—41 զայլ… բերէ] զայն զպարկն ի շատ բերել.—41 այն.—առակն.

ԱՌԱԿ. ԱՂՈՒԵՍ ԵՒ ԿԵՐԻՃ

(158 V)

Աղուէսն և ծովային կերիճայ մի եղբարք եղեն. և կայր թզենի մի ի ծովեզերն. և ելանէր աղուէսն ի թզենին և ուտէր և թափէր կերիճային, որ ի վայրն ուտէր. զայս արարին բազում անգամ. և եղև հիւանդանալ աղւոյսոյ կերիճային. և բժիշկքն ասացին, թէ առանց աղուեսու երիկամանցն ոչ ապրի. որ ուտեն և ողջանայն. և եկին կերիճան և աղուէսն ի թզենին. և յորժամ զթուզն կերան, ասաց կերիճայն. եկ առնիմ զքեզ առ թագաւորն մեր. զի քեզ բարի և ազնուութիւն առնէ, զինչ զու խնդ առնես. զայս ասաց. զի խաբեսցէ զաղուէսն. և աղուէսն՝ զու ջրային ես և ես ցամաքային. ես զի՞արդ կարեմ գալ ի ծովն ի վայր. և կերիճայն ասաց. զայն զու մի հոգար. եկ ել ի վերայ իմ և ես տարայց զքեզ անահ և անվրդով

առ Թագաւորն մեր. և աղուէսն առաւօտու. և յորժամ գնացին, սկսաւ կերիկայն ի ջուրն ի վերայ գնալ. և աղուէսն յիմացաւ զբանն. և ասէ. ո՞վ անմեղական և անՀաւատ, զճշմարտութիւն ասաց ինձ. այլ ճար ոչ կայ ինձ. զի ոչ կարեմ ի գուբս և ոչ ի ծովն ի նաւս. ասաց կերիկայն. առնեմ զճշմարտութիւն. զի քոյ երկրպագութիւնն իմ աղաւնեացն զեղ առնուցեն. զի կարի խորագ Հրեշտակ են. և աղուէսն ասաց. Հայրիկ եղբայր անմեղիկք. այսպէս յառաջն էր ոչ առնուցիր. որ զեմ երկրպագութիւնն ի Հեռ առանց էր. ասաց կերիկայն. այսպէս ի յոյր է. ասաց աղուէսն. եւ յորժամ ի Թզենին եկանէր, զերկրպագութիւնս ի ծառն կախելի. զարմէր անմեղութեանս, որ երԹանք առնուեք և զանք Հաւանանիք աղաւնոյն. որ մինչ զեռ կենդանի էնք. և առաւօտու կերիկայն և զարմացաւ. և յորժամ ի գուբս եկին, ասաց կերիկայն. արասբայց, եղբայր. ասաց աղուէսն. ով քեզ Հաւատայ, քու զարմացք է. և գնաց աղուէսն։

Նոյնպէս առակս, Թէ մարդն, որ զմարդն մէկ Հեռ խաբէ, այն բաւական է, Թէ գիտէ. և այն բանն, որ անդէպ լինի՝ ոչ ուսանողէ. կերիկայն զաղուէսն ի յառաջ ծառոյն ճոլէս ի Թուղանէր կամ աղուէսն զերկրպագութիւնն ի ծառն ո՞նց կախէր. մի Հաւատար։

ՊՕՂ. 41 ag Սոփ յառակաց, Թէ աղուէսն արար Թագաւորութիւն վասն առիւծի. յորժամ ծերացաւ, Հանին զնա և բերին զայլ մանկագոյն և եդին իւրեանց Թագաւոր։ Այլ նա երԹայր լալով 'ի ծովեզերն. և աՀա պատաՀեցաւ նմա ծառ մի Թզենի լի պտղով. և ելեալ 'ի ծառն բնակեցաւ. և ուտէր 'ի պտղոյն և զոՀանայր զաստուածոյ։ Այլ եկեալ առ նա մեծ կրիայ մի՝ սովորեցաւ և գայր առ ծառն. և աղուէսն ձգէր 'ի ծառոյն զԹուզ. և նա ուտէր և զոՀանայր զնմանէ։ Այլ յետ բազում ժամանակաց ասէ կրիայն ընդ աղուէսն. արի. որ տանիմ զքեզ 'ի կղզին առ ազգն իմ, որ պատուեն զքեզ. և քո աղէկին աղէկ առնեմ. զի գոՀացեալ եմ զքէն առ ազգն իմ։ Այլ աղուէսն Հաւատաց նմա վասն երախտեացն, զոր արարեալ էր ընդ նմա. ել 'ի

---

41 ag=10 C=10 C²=37 D. 1 սոփ յառակաց, Թէ] C, C² չիք.—C, C², D աղուէսն.—2 վասասուն] C, D 'ի.—C ծերացաւ.—C, C², D այլ.—3 C մանկագոյն.—C, C², D զբերն.—C իւրեանցն.—նա] C² նայ, D չիք.—3–4 C զծովեզերն, C² զՀետ ծովեզերն, D զՀետ ծովեզերն.—4 C աՀայ պատաՀեցաւ.—նմա] C չիք, D նմայ.—5 C բնակեցաւ անդ, C² բնակեցաւ անդ.—5–6 C զոՀանայր աստուծոյ.—6 C, C², D և եկն.—C առ նայ.—C, D կուրիայ, C² կրիա.—D [զ]այլ.—C, C², D առ առս.—C, C² ծառոյն.—7 C, C², D աղուէսն.—C, C², D 'ի ծառէն Թուզ.—C նայ.—8 C կուրիան, D կուրիայն.—C, C², D աղուէսն.—9 C տանիմ քեզ.—10 C, C², D առնեն.—C առ ազգն իմ.—C, C², D աղուեսին.—11 C Հաւատայ.—նմա] C, C², D չիք.—արարեալ էր] C, C² արար.—C, D ընդ նմայ.—

ծառէն և նստաւ ի վերայ թիկանց երիվարին և սկսաւ գնալ 'ի ծովէ 'ի ծով։ Եւ իբրև Հեռացան 'ի ցամաքէն, ասէ երիվարն. գիտացիր, սիրելի եղբայր իմ կապիկ, զի կին իմ Հիւանդ է. և առաջին բժիշկքն, թէ գիտացիք սիրտն և զերիկամանեան եփեցէք ու զճաշն տուք. որ խմէ. որ ողջանայ. զքեզ այժմ Համար կու տանիմ։ Կապիկն իբրև լուաւ, կանչեց իւր ամէն զօրութեամբն և ասէ. Հազար վայ զիս և շատ աւաղ է, որ չկայ 'ի Հետս. դարձիր, եղբայր, դարձիր. որ մոռացեր չլինիմ. որ առնում զսիրտն իմ և զերիկամանեան իմ. զի մեր սովորութիւն է, որ 'ի ծառն կախեմք, յորժամ 'ի ճանապարհ երթամք. և շատոց աւաղութիւն է եկեալ առաւօտոյ։ Եւ երիվարն Հաւատաց ապուշնայից, դարձաւ և գնաց 'ի ծառն ասէ. և ապուշնայն վազեց և 'ի ծառն ելաւ։ Եւ ասէ երիվարն. փութա և եկ ճամբայ. որ ժամանեմք Հիւանդին։ Ասէ կապիկն. թէ ես այլ Հաւատամ քեզ և իջանեմ 'ի ծառէս, քան զէշն անմիտ լինիմ, որ զերծաւ 'ի բերանոյ առիւծոյն և անկաւ դարձեալ 'ի ձեռն կամաւ՝ և սատակեցաւ։ Եւ ասէ երիվարն. զառակս յայտնեայ. զի առաս ասացեր. և կապիկն ասէ. զու զառակս յայտնեցոյ, որ ինձ զաստութիւն

---

12 C նստաւ.—C^2 թիկանցն.—C կապկային, C^2 երիվարին.—C, C^2, D սկսան.—գնալ] D գնայր.—12–13 'ի ծովէ 'ի ծով] C, C^2, D չիք.—13 իբրև... ցամաքէն] C, C^2, D յորժամ Հասին ի մէջ (C^2 մէջ ի) ծովուն.—C կապիկն, D կապիկայն.—14 կապիկ] C ապուշնայ, C^2 ապուշնայ, D չիք.—զի] C, C^2, D չիք.—C, C^2, D կինս.—և առաջին բժիշկքն] C, C^2, D են (D չիք) բժիշկք ու Հրամայեն. թէ առաջ իմն.—թէ] D չիք և C, C^2, D յաւ՛. զեա (C զեայ) [illegible].—15 C զապուշնայիցն, C^2 զապուշնային, D զապուշ (սրտով)—C, C^2, D զսիրտն (D սիրտն) և զերիկամն, C յաւ՛. և.—ու զճաշն տուք. որ] C, C^2 զճաշն թող, D թող զճաշ—որ] C, C^2, D և.—16 C^2, D ողջանայ.—զքեզ այժմ Համար կու տանիմ] C, C^2, D չիք.—Կապիկն] C և ապուշն, C^2, D և ապուշնայն.—իբրև լուաւ] C, C^2, D չիք.—C, C^2 գոչեաց, D կոչեաց.—17 իւր ամէն զօրութեամբն և ասէ] C, C^2, D չիք.—C, C^2 թէ վա., D թէ Հազար.—C^2 վա.—զ իս] C, C^2, D զանձն իմ.—17–18 է. որ չկայ 'ի Հետս] C, C^2, D չիք մոռացեալ (C մոռացեալ եմ, C^2 մոռացեալ էի) Հիւանդքն և յիշեցի որ թողեալ (C թողեալ էր).—18 եղբայր] C, C^2, D չիք.—որ մոռացեր չլինիմ] C, C^2, D չիք և յաւ՛. վասն առաւօտու յիշեա որ (D որ յիշեա) երթամք (C^2 երթայք) ի ծառն.—18–19 որ առնում զսիրտն իմ և զերիկամանեան իմ] C, C^2, D չիք.—19 որ] C, C^2, D յաւ՛. զսիրտն և զերիկամունսն (D զերիկամն) մեր.—19–20 C ի ծառէն.—20 C, C^2, D կու կախեմք.—20–21 և շատոց... առաւօտոյ] C, C^2, D չիք.—21 երիվարն] C, C^2, D չիք.—C Հաւատաց.—ապուշնայիցն] C, C^2, D չիք.—21–22 դարձաւ... ելաւ] C, C^2, D և եկին զինքն ի ծառն և (C^2 չիք և յաւ՛. ի) վեր (D չիք) վազեաց և ել ի ծառը ծառին.—23 C կապիկն.—C փութայ.—եկ] C, C^2, D եկ.—ճամբայ] C, C^2, D չիք.—C^2 ժամանեսցուք.—C, C^2, D և ասէ ապուշնայն.—24 ես] C, C^2, D չիք.—C, C^2, D իջանեմ.—քան] C, C^2, D ես (C եսայ) ես քան.—զէշն] C, C^2 զէշն էշն, D զայն էշն.—25 զերծաւ] C փրթաւ, C^2, D փրթաւ.—C ի բերնոյ, C^2 ի բերանոյ, D 'ի բերանոյ.—C առիւծոյն, C^2 առիւծուն.—C, C^2, D դարձեալ անկաւ.—C, C^2, D 'ի ձեռս նորա (C նորայ).—26 կամաւ] C, C^2, D չիք.—C սատակեցաւ.—և] D չիք.—C կապիկն, D կապիկայն.—C առակս, D 'ի յառակս.—26–27 զի... յառակս] D չիք.—26 զի] C, C^2 որ.—26–27 առաս ասացեր] C, C^2 ասացեր ինձ.—27 և] C, C^2 չիք.—C, C^2 ասէ ապուշնայն (C^2 ապուշնայն).—C, C^2 և զու.—C^2 զառակս.—C առակս.—27—

ուտուցէր։ Եղև սակ. վարկք է, որ սաով ապրեցայ ես, որպէս կացան և չիան, այդ խարեցին և ապրեցան։

Ցուցանէ, թէ բարեմասացն սատանայասանս է. և թէ բարի սա- նեա մարդոյ և նա ջանայ քեզ չար առնել, զու հեռացիր 'ի նմանէ։

---

28 C, C², D [illegible] — 28 [illegible] C, C² [illegible], D [illegible] — C [illegible] D [illegible] — C, C² [illegible], D [illegible] C, C², D [illegible] — 28—29 C [illegible] C² [illegible] — 29 [illegible] C [illegible] C², D [illegible] C [illegible] C [illegible] C², D [illegible]

30 C, C², D [illegible] C, C² [illegible] (C² [illegible]) [illegible], D [illegible] C, C², D [illegible] — 31 C² [illegible] — C² [illegible], D [illegible] — C [illegible] C, C² [illegible], D [illegible] C [illegible] C² [illegible]

ՃԾԹ. ՄԵՆԱՑՈՒՆ

(159 V)

Էր մենաստան մի խիստ փարթամ, որ ունէր .Գ. սրբի կարգած և ունէր շատ ոսկի և արծաթ և շատ գեղջկուհիք և արտաքոյ և շատ մլքեր ջաղացնի և այլ շատ մլքեր։ Եւ յաւուր միում անցանէր ընդ շուկայն մշոյն և էառ գլուխ սատակելի, որ է խորոփա. կարի խիստ մսոյն սատոյ, որ ի հատոյն էառ. և խիստ ծերացեալ էր. և ոչ կարէր համբերել. և քանի որ ապրեր էր, ի շուկայէն կերակրոյն չէր կերեալ. գնաց ի տուն և եառ բերել զէր գլուխ մի և սատոյ յորդկերն և ի կինն և ի հարանեացն զպա[տ]ճառն, որ մսոյն սատոյ ի շուկայն. և եղին զխորոփան փառն ծեր հաւրն իւրեանց. և յորժամ եփեցաւ խորոփան և եկն ուտել հաւր մի ի տուն. և բերին զխորոփան. և կերան և մնացեալ զծեր հաւրն իւրեանց։ Եւ յորժամ եկն ծեր մենաստանն և տեսաւ, թէ թէզ բերեք զխորոփան. ասին կոյ թալկոտ և կոյ սատակ. և փոքր հարսն զմսան ի զկմացն Լեառն. և յանժամ զիտացաւ, որ մնացեալ էին զծերն. և սատոյ ի մեջ իւր, թէ մինչ կենդանի եմ և. բազում սատակի սրբոց խմոց և կնոջ, հարանեացս, թէ ինձ համար է այս խորոփա և զիս մնացեալ ապայ յետ մահուան իմոյ ընդ զիս մասունք այլ ոչ պիտի յիշեն. և սատոյ ինքն իւրեն, թէ զինչ ունիս, փախստեայ և տուր աղքատաց, որպէս ուխտարան հրամայէ. և ունիցիս գանձ բազում ի յերկինս, ուր ցեց ոչ մերձենայ և ոչ ցեց և ուտիչ ապականեն։

Ցուցանէ առակս, թէ մարդ քանի յիւր ձեռացն զայ, նայ իւր հոգոյն պէտ թող ինքն առնէ. թէ չէ՝ յետ իւրեն որդիքն և կին և

հարանցն և ամենայն ժառանգորդք զմեանցն շուտ պիտոյ մնա-նալն, որպէս ասէ Պօղոսի Մարգարէն, թէ ժամանակք որպէս ստուեր քան անցանելոց իւրոց, ժառանգութիւն սան որդիք են, այն է պատուել յորակայնի իւրոյ. և Սիրաքսոս հրամայէ, թէ վաճառեցէք զինչս ձեր և տուք աղքատաց. և որ ողորմի աղքատին, փոխ տայ աստու-ծոյ և յաստուծոյ առնու։

ՃԿ· ԵՐԵՔ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԵՐԵՔ ԴՍՏԵՐՔ

(160 V=52 ag)

Երեք ուստր և Գ· դստերս եղեն եղբարք և քորք. Գ. հայր մեռաւ. և ուստերն առին զհայրն և բարձրացուցին զգլուխս իւ-րեանց և աղաղակելով ասէին զհայրս. և դստերքն լային առ յասու նորա. և կոչեաց ըղտայն աստուածեցուցին զնոսա։

Նմանեցուցանէ առակս, թէ մեծայարուք ծերեն զգլուխս ժողովր-դեան և շատ պատուհասի, որ աղքատն ի ներքեւ վիճակին մնայցեն

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՃԿ ag 1 երեք.—երեք [illegible].—'ի [illegible] երեք.—2 [illegible]] [illegible].—[illegible].—3 և | չիք.—[illegible].—[illegible].—[illegible]] [illegible] [illegible].—4 [illegible]... [illegible]] [illegible]։

5 առակս] չիք.—[illegible] և [illegible].—[illegible]] [illegible].—6 [illegible]... [illegible]] [illegible], [illegible] և [illegible] և [illegible]. [illegible] 'ի [illegible] և [illegible]։

ՃԿԱ· ՀՈՂԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՐԱԳԻԼ

(161 V=9 V=94 ag=3 A=110 B)

Այր մի հողագործ շինեաց ախտատուր բազում և արկ ի վան-տան իւր փառն թռչնոցն. և գային կռունկքն և սագքն քաղէին զցորե-նոյն և զախտան նորա. և տառատառաւն եղ և գնաց ի տնանել զակաղակն և անկեալ էին բազումք ի սագոց և ի կռունկացն ի յորոգայթն. և նոյ քաղեաց և սկսաւ կոտորել զնոսա. և արագիլ

1 ag, A, B հողագործ.—ag, A [illegible], B [illegible].—բազում] ag [illegible], A, B չիք.—ag [illegible].—1–2 ag, B ի [illegible] իւր.—2 ag, A, B թռչնոց.—2–3 և (ag չի) գային կռունկքն և սագքն (ag [illegible] և [illegible]) քաղէին... նորա] A, B չիք—3 և] ag չիք.—եղ և] ag, A, B չիք.—ի] ag չիք.—[illegible]] [illegible].—4 [illegible]] ag [illegible], A, B չիք.—և] ag [illegible].—ag [illegible].—B բազում.—ag 'ի [illegible] և [illegible]. A 'ի [illegible] և 'ի [illegible], B [illegible] և [illegible].—4–5 ի յորոգայթն] ag յորոգայթն, A որոգայթն.—5 քաղեաց և] ag, A, B չիք.—սկսաւ կոտորել] ag [illegible], A [illegible], B [illegible].—և] ag չիք.—5—

մի այլ կար ի յախտաւորքն և ասէ ընդ Հողայգործն. վասն որոյ աղաչեմ զքեզ. մի տրտմեսցիս վասն զի ես ոչ կամիմ եմ և ոչ ատե-ւոչ սիրտամն կայ ատեմ և ոչ թակեցայ. այլ բարեկամ եմ քեզ և քաղեմ զամենայն ժժմունքս յանդաստանայ քոյ. և ասէ Հողայգործն. սրտմտեցեալ գալոյ զքեզ ընդ թշնամիս իմ, ընդ նոսա միացիս. և սպանն զնոյս.

Նուցանեմ սաստիւ, թէ որ բարեկամ լինի և աւգնական և միաբանի ընդ չարայգործսն, ընդ նոսին և անպիտելոց է ընդ սատում ի Հուրն անշէջ, որպէս և գրեալ է, թէ զգործն և զգործիչն տանջելոց է միասին.

6 արագիլ (ag, A արագիլ) մի այլ (ag, A չիք) կար (ag գտաւ, A կալ)] B կալ արագիլ մի.—6 ի յախտաւորքն] ag յախտաւոր, A չիք, B 'ի մէջ նոցա.—և (ag չիք) ասէ [illegible]] ag յա՝. արագիլն, A, B և (B [illegible]) սկսաւ լալ և աղաչել.—ag, A, B առ Հողագործն և յաւելու՝ A ասելով, B ասելով, թէ.—6—7 վասն որոյ] ag, A վասն [illegible], B չիք.—7 աղաչեմ զքեզ] ag, A, B չիք.—ես ոչ… առա] ag ոչ եմ ես [illegible] և ոչ [illegible], A ես ոչ [illegible] եմ և ոչ [illegible], B ես ոչ եմ [illegible] քեզ.—8 ոչ սիրտամն կայ [illegible] և ոչ թակեցայ] ag ոչ [illegible] և ոչ [illegible], A, B չիք.—բարեկամ եմ] ag բարեկամ եմ, A բարի կամիմ, B բարեկամ.—քեզ և] B [illegible] չի.—9 ag, B ժժմունս.—B քոյ յանդաստանայ.—և] ag չիք.—B նա ասէ.—Հողայգործն] ag, A Հողագործն, B չիք.—10 գալոյ] V (տես թV, եղ 11) չիք, A գաս, B գալոց.—զքեզ] V, A, B չիք.—A ընդ թշնամեաց, B ընդ թշնամեաց.—իմ] V, A չիք և V յա՝. գալոց.—ag գաս.—11 զնոյս] ag զնա, A զնոսա, D և զնա ևս.

12 սաստիւ] ag չիք, A սաստի.—ag, A, B բարեկամ.—A, B լինի [illegible].—աւգնական] V, A, B չիք.—12—13 միաբանի (ag միաբանել) ընդ չարայգործսն (ag չարագործսն, V թշնամեաց)] A ընդ չար [illegible] նոցա [illegible], B ընդ թշնամեաց [illegible]—13 ag ընդ նոսա.—և] A, B չիք.—[illegible]] V, ag, A, B չիք.—14 Հուրն] V, B [illegible]. A [illegible].—B [illegible].—ag, A [illegible], B [illegible] և [illegible] V, ag, A, B [illegible] և [illegible].—14—15 տանջելոց և միասին] V միասին տանջելոց է [illegible] ի [illegible], ag և [illegible] միասին տանջէ [illegible] 'ի [illegible], A միասին տանջէ [illegible], B 'ի միասին տանջէ [illegible] 'ի [illegible].

ԾԿԱ. 32 C Հողայգործ ոմն իշխան յանկայ առ գետոյն բակլայ և սիսեռն. ինչ ասքերն և կաւուխնին ելեալ ի խարձէն, որ յեզր գետոյն, քաղեալ ուտէին զամենայն. և իշխանին տարեալ սխտոր յեզր ամբին և արկ որոգայթ սայլգոյն. և նոցա ելեալ ըմբռնեցան յորոգայթն. և միւս աւրն ի ծագել արևուն զնոյին ի տեսանել զախտանսն. և եկեալ զատնէ զնոսայ ըմբռնեալ և կաղնի բրաւք սկսաւ սատակել զնոսայ առ հասարակ. և ահայ արագիլ մի հանդիպեցաւ զհետ տագնապն յորոգայթն. և Հողայգործն եկեալ առ նայ՝ աղաչէաց ինձ վասն ատաուծոյ. զի դու գիտես, որ ես ոչ բակլայ եմ կերեալ և ոչ սիսեռն.

32 C—32 C². [illegible] C² 1 Հողագործ.—յանկայ.—2 և սիսեռն] չիք—[illegible]ին.—3 զամենայնն.—4 յորոգայթ սայլգոյն.—յորոգայթին.—5 և 'ի միւս—զնոյն 'ի.—6 զնոսա.—6—7 զնոսա.—7 ահա.—հանդիպեցաւ.—տագնապն.—8 յորոգայթին.—Հողագործն.—առ նա. և նա ասէ.—աղաչեմ.—

այլ զաւակն և զմահին և զայլ մխիթարանքն յաղեալ եմ ի վաստակոց քոց և արգելմ զնոյ. ասէ հօղայգործն. ես ոչ գիտեմ. ընդ թշնամիս իմ գնաց. վասն որոյ և ընդ նմայ մեռցիս. և ատամանեաց զնոսայ։

Արա նման աշխարհակի սանէ առաւած ի յոյն կեանքն և յայս. քանզի ով զխաբարդն սիրէ և զհարցուկն, ընդ նոսա ատանջի. նոյնպէս և որ սիրէ զչարայգործս և կամակից լինի, ոչ է բարի և որ խնդրէ և ի շարք գայ վասն կատառութեան, ընդ շնացողն ատանջի։

10 մխիթարանքն.—'ի վաստակոց.—11 ընդ ն.—հօղագործն.—12 նմա.—մեռցիս։
13 կե[ա]նքն.—ի յայս.—15 զչարագործս.—16 ընդ չնացողն։

ՃԿԲ. ԹԻՒՐ ԴԻՒՂ

(162 V=Տ. Laz. Խ. բ.)

Այր մի երթայր ի գեւղ մի, զոր Թովեր կոչեն. և մոլեալ եղև ի ճանապարհէն. դէպ եղև այր մի և ասէ ցնայ. ո՞վ եղբայր, ի ճանապարհէդ ել և ընդ որ երթաս, նայ Թիւրն երթաս։

Նմանէ աւակս, թէ մարդ, որ թողու զարքնիքն աստուծոյ, նայ Թիւրեցաւ [յ]ուղէդ ճանապարհէն, որ առ աստուած տանէր. և ընդ որ գնայ, նայ աղօթելի կենաց մոլորի ի ձեռն սատանայի։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ Տ. Laz. Խ. բ. 2 ցնայ] յաւ'. ով եղբայր, ընդ որ երթամ ի Թիւրն. և նայ ասաց.—եղբայր.—2—3 ի ճանապարհէս.—3 Թիւր։

ՃԿԳ. ՆԱՊԱՍՏԱԿՔՆ ԵՒ ԳՈՐՏԵՐՆ

(163 V=140 D)

Նապաստակունքն ժողովեցան և ասեն. եկայք երթիցուք ի ծովն անկեալ մեռցուք ամենեքեան. զի կարի ակարք եմք և անզէն. և ամենայն կենդանիք հալածեն զմեզ. և ի գնալն նոցա ամբին զնոսա երամակ մի գորտունք և ձիեն՝ բարձեալ փախեան և թաղեան ի նոցանէ. և նոքա միխիթարեցան և գոհացան զաստուծոյ, որ այլ ակարագոյնք քան զմեզ կան և զարմացան յոյժ։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ D Նապաստակքն ժողովեցան 'ի միասին.—2 ամենեքեան] չիք.—ակարք.—3 զնոսա] չիք.—4 և ձիեն՝] ձիչ.—թաղեան.—5 այլ] չիք.—6 ակարագոյնք անան.—և զարմացան յոյժ] չիք։

Յայտնեաց առաքեալ, թէ ոչ մարդ, մի հայիր ի նոյն, որ բարձր է քան զքեզ, այլ յանկուսն հոգեաց, որ աղքատ է քան զքեզ. և միաբանութեանց. և թէ մեղաւոր ես, մի հայիր ի կարգ արդարոցն այլ հոգեաց ի մեծամեծաց մարդկան և միաբանութեանց. և գու գիտէ կամաւ առ Քրիստոս յաւան մեր խոստովանութեամբ և ապաշխարութեամբ:

7 առաքեալ] [illegible] —8 [illegible] —9 միաբանութեանց [illegible] —10 'ի [illegible] —11 [illegible] խոստովանութեամբ և ապաշխարութեամբ] [illegible]

ՃԿԼա. 161 ag Նոյ յառակաց. թէ ժողովեցան երեւուն նապաստակք. խորհուրդ արարին և ասացին, թէ եկայք երթամք ամենքս միաբան անկանիմք 'ի ծովն. որ աղօթեմք 'ի յայս զասն կենացս. զի կարի աղաղ է առաջներ զմեզ աստուած. թէ գազանք են, թէ հաւք են, զմեզ ուտեն. լաւ է որ մեռանիմք,՝ քան այս կենաւքս ապրիմք: Եւ 'ի գնալն իւրեանց առաջին շատ ճարաւնն. և մինչ բարձեալ զատանցն փախեան և անկան 'ի ջուրն և թաքեան. և նապաստակքն զահացան զատաւնոյ. զի աղարք առաջին քան զինքեանն:

Հյուցանէ առաքս, թէ մի հայիր 'ի մարդն, որ բարձր է քան զքեզ՝ և միաթարեաց. և թէ մեղաւոր ես, մի հայիր 'ի կարգ արդարոն և անյայս լինիր. այլ հայեաց 'ի մեծ մարդիկ և միաթարիր. և յաւաղ գիտես առ աստուած և փրկիս:

161 ag—18 C—18 C². 1 Նոյ յառակաց. թէ] C, C² [illegible] —C, C² [illegible] —1—2 C [illegible] C² [illegible] —2 խորհուրդ արարին] C [illegible] C² [illegible] —C [illegible] C² [illegible] —2—3 C, C² [illegible] —3 C [illegible] —C, C² [illegible] —C [illegible] C² [illegible] —'ի յայս] C [illegible] —զասն] C, C² [illegible] —4 C, C² [illegible] —C [illegible] —5 են] C, C² [illegible] —C [illegible] C² [illegible] —C [illegible] —որ] C, C² [illegible] —C [illegible] —C² [illegible] —C [illegible] —6 C [illegible] C² [illegible] —C, C² [illegible] —C [illegible] C² [illegible] —6—7 C [illegible] C² [illegible] —7 C [illegible] —C [illegible] —C [illegible] C² [illegible] —7—8 C [illegible] —8 զի] C, C² [illegible] —C [illegible] C² [illegible] —C [illegible] C² [illegible]

9 'ի] C [illegible] —10 և] C [illegible] C² [illegible] —C, C² [illegible] (C² [illegible]) —C, C² [illegible] —C [illegible] —C, C² [illegible] —11 C [illegible] —մեծ] C [illegible] C² [illegible] —C [illegible] —C [illegible] C² [illegible] —12 C [illegible] C² [illegible] —[illegible]] C, C² [illegible] —C, C² [illegible] —C [illegible]

ՃԿԼբ. 72 F ՆԱՊԱՍՏԱԿԱՑ ԵՒ ԳՈՐՏՈՑ Ժողովեցան նապաստակքն և գորտունքն և ասացին. այս ինչ բազում է, որ մեք ունիմք. ամենայն կենդանիք մեզ հալածեն և թշնամի են. եկայք ժողովիմք և երթամք 'ի

ծովն լցվինք. և ծաղավեցան. և ներքոյն մի յասաղ եդին և ասաց, թէ վաղիւն առաւօտուն երթանք. զի ա՞յն մզ՞վին. և վաղիւն 'ի ցայթել արեգական եղեալ եմն 'ի ծովեն և գորտունք և կրիայքն 'ի յերգն արկին. և յորժամ իջանեմն 'ի գարեն 'ի վայր, ամե՞լ գորտն՞ց ի ծովն լցվեցան. և եկեալ ներքոյն մի յասաղ՝ ասաց. եղբայրք, մի լցվիք 'ի ծովն. զեռ այլ կենդանի կայ, որ 'ի մեզանէ կու վախէ. և գնացեալ լաղատակեքն խաղաղութեամբ։

Այսպէս են մարդիկ, մինչ ինքեանք չայլոց իշխանութեամբ են, նայեաց՞ զիա՞ն։

ՃԿԴ. ՊՈՊԻԿ ԵՒ ՀԱՍԿԼԻ

(164 V)

Մայմունացն կայքէր որ ի Հայկինին Հայքէր ու ի ծուռ կայ գարնայ զնաց ի յարատաքնոցն, ի վար նայեցաւ, տեսաւ զինքն ու ծիծաղեցաւ և ասաց, թէ այսպիսի երեսիս այսպիսի Հայ[ե]լի պիտի. և այս վայելէ ինձ։

Առակս ասէ, թէ անձնայն տկար և անզգամ և զէշ մարդ զիւր չարին պիտի զհաճոյ (= զիմանայ), որպէս մայմունացն զիւր զէշութիւն յիմացաւ։

ՃԿԵ. ՕՂԱՒԻՔ ՕՂՔԱՑ

(165 V)

Նայր մի ազգատ երթայր ի քաղաք մի. ի Ճանապարհին Հիւանդացաւ և ազաչէր զաստուած պատարագել նմայ զդառ առանել ի չէնն. և աՀայ զայ ամն չարայրարայ՝ Հարկանէր զնայ. այն յառն, ասէ. և շակէ զքուսակ. զի ոչ կարէ զալ զՀեռ մաւրն խորայ։ Նա յարեաւ և լար զառնայլէս. զի ոչ կարէր կանգնիլ. և այրն չարայրարայ ոչ զադարէր ի Հարկանելոյ զնայ. և նայ ասէ. վա՜յ ինձ, աստուած իմ, փոխանակ թեթևացուցանելոյ ծանրացուցեր զվիշտս։

Առակս ասէ, թէ ազգատքն առաւայլն վասն չքաւորութեան և խնդրեն ինչ ք և ա[ռա]ուանք ի յառատուծոյ. և թազաւորքն և բռնաւորքն, զինչ ունին, զան այլ կորուսանեն և թալանեն։

ԽԿՍ. 55 ag Մի աղքատ երթայր 'ի գիւղ մի. Հիւանդացաւ 'ի ճանապարհին. և աղաչէր զաստուած պատրաստել նմա զբառս, որ 'ի չէն տանին զնա։ Եւ ահա գայ մի չարաբարոյ՝ հարկանէ զնա բրով և ասէ. արի յոտն և շալկէ զբեռնակս. զի ոչ կարէ գալ 'ի հետ մեր խելոյ։ Նա յարեաւ և լայր. զի ոչ կարէր կանգնիլ։ Եւ այլն չարաբարոյ ոչ դադարէր 'ի հարկանելոյ զնա։ Եւ նա ասէ. վայ ինձ, աստուած իմ. զի փոխանակ թեթևացուցանելոյ՝ ծանրացուցեր ի վերայ իմ վիշտս։

Յուցանէ. թէ շատք աղաչեն զաստուած և այն բարւոյ ունին յաստուծոյ և 'ի մարդկանէ. և գայ տանջանք և վիշտք ի վերայ նոցա։

---

55 ag=64 B. ԾՍՐՄՆԻՍՊՈՒՆԱԿՈՎ ԸՍՑ B 1 'ի գեղ.—2 որ] զի.—2—3 'ի չէն տանին զնա] տարցէ զնա 'ի տուն.—3 չարաբարոս՝ հարկանէր.—4 ասէր.—արի տուն կալ.—զբեռնակն.—5 չարաբարու.—6 ասէր.—իմ] վին։
8 բարւոյ.—9 աս աստուած և աս անմեղին մարդ.—գան տառապել։

ՃԿԶ. ՈՒՂՏ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

(166 V)

Ուղտն և աղուէսն եղեն եղբարք և եկին ի գետն և սկսան անցանել. և ուղտն էմուտ յառաջագոյն. և ասէ աղուէսն. ով եղբայր, խորագոյն է գետս թէ ոչ. ասէ ուղտն. ի ծունկս հասանէ. և ասէ աղուէսն. վայ ինձ, բաց ծունկն և ծունկ՝ առաջի ուղտու և աղուէսու։

Յուցանէ առակս, թէ մեծք կան, որ մեծք են. և մեծք կան, որ մանաւ չափ են. զի որք ոչ աշխատեցին յառաջագոյն և [ի] հրեղէն ծովն ընկղմին, որ ոչ գոյ հանգիստ[ս]. և Քրիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն։

Առակաց բանիւս է հրաշալի.
Երգողն է սուրբ և պանծալի
Մ[ա]կրուննեաց ք[ա]կրուն բարի,
Որոյ Վարդան վերայ կոչի.
Հրեշտակաց պար յորինի,
Առաքելոց աթոռ նստի,
Եւ անհերեկ աւրն որ լինի,
Մ՛եզ բարեխաւս առ Տէր լինի։

Ա. ՄՆԱՑՈՐԴՔ ԱՌԱԿԱՑ Ի ՁԵՌԱԳՐԷՆ I

[illegible]

(30 I=29: S. Laz. Ն. Թ.)

Ծաղկեցան ծառք թզենիքն եւ աղաչեցին զարմաւենին. զի գիտէին զգոյնս ծաղկանց ի ներքոյ բնին արմաւոյն. եւ եկեալ ուղտն բնա-կեցան ի խոտոն, զոր կուտեալ էր արմաւենին ի բունն իւր. եւ ասեն քարոզել զխորամբին հագան ծառք թզենեացն. եւ արմաւենին ունի սովո-րութիւն, որ առնի զգլուխն յետ ի մի թիկանցն եւ զկառոցն կերակրէր իւրն զմանկունս. եւ կարծեին մանկաւագքն, թէ աղաչէ զմեզ. եւ ասէին առ նա, թէ շատ շնորհակալեմք քեզ. զի թէպէտ եւ ազնիւ ոչ կարես, սակայն [illegible]։

Նշանակէ առակս, թէ Թագաւոր ոմն կամեցեալ ոչ կարէ ուղղել ժողովրդեանն եւ պահել ի թշնամեաց. այլ զհարկն յաւելորդ պահանջէին [illegible] եւ [illegible] փոփոխմանն. նոյնպէս եւ հոգեւոր առաջնորդքն. զի խնամ ոչ առնեն հօտին եւ ոչ հոգան [illegible] մերոյ, այլ զգեստ զենեն եւ [illegible] պարարեն։

[illegible] S. Laz. Ն. Թ. 1 [illegible] — 1—2 [illegible] — 2 [illegible] — 3 [illegible] — 4 [illegible] — 4—5 [illegible] — 5 [illegible] — 6 [illegible] — 7 [illegible] — 8 [illegible]

9 [illegible] — 10 [illegible] — 10—11 [illegible] — 11 [illegible] — 12 [illegible]

ՃՂԲ. ԱՌԱԿ [illegible]

(149 I=15 ag=9 E=22 F)

Թագաւոր մի մնաց և [illegible] .Գ. որդի և պատուական ակն մի ունէր, որ իւր թագաւորութեան գին էր, և վասն [illegible], թէ ակն վիճակաւ որու անկանի, նա այն որդին թագաւոր լինի և [illegible]. և կրսեր որդին գողացաւ զակն. և յորժամ թաղեցին զթագաւորն և զակն այլ ոչ գտին և յայտ [illegible] էր վասն ակինն. և առաքեցին իշխանքն, թէ այս անուն աշխարհս թագաւոր մի, որ իմաստուն է, նա գիտէ գտանել զակն. և Գ. եղբարքն գնացին ճանապարհն այն և հանդիպեցան ճանապարհին այն թագաւորին յդրաստանին. և ասաց յդրաստանն, թէ [illegible] ուղտ չի անցաւ. երթ ընդ ճանապարհն և գտանես. և նա [illegible] զարմանան նոցա. և նորա ասացին, թէ ուղտն [illegible], որ կորուսել ես, կաղ է. և Ա. եղբայրն ասաց, թէ միականի է. և Ա. ասաց, թէ Ա. ատամն խոռ է. և զարմացաւ յդրաստանն, թէ զուր ուղտն չէր տեսեալ, զիարդ արտան գիտէր. և նորա ասացին, թէ ի ճանապարհին կաղ սան հետ չէր արեր. և Ա. կողմն է արածել. և այն զերն որ ատամունքն խոռ էր, նա զխոտն հաւասար չէր կարեր. և

[illegible]

Հիւանդաց յայտարարեն ընդ խնամութիւն նոցա և գտանել զօգուտ և գնացեալ ի քաղաքն և պատմեաց թագաւորին զխնամութիւն նոցա. և եկին որդիքն թագաւորին ի քաղաքն. և թագաւորն ուղարկեաց նոցա խորտիկս ուտել մի և զինի և խաղաղի հաց. և նոքա սկսեալ ոչ կերան և ոչ արբին. Նա եղբայրն ասաց, թէ խորտկեալս շան համ կու գամ. և Մա ասաց. ձեր թագաւորն խորտիկ որդի է. և Նա ասաց, թէ զինէս մարդու որդւոյն համ կու գամ. և գնացեալ պատմեցին թագաւորին. և նա զարմացաւ. և յետոյ հարցեալ թէ զի՞րդ գիտացեալ և գտայք. և նոքա ասացին, թէ շան միսն կու կերէք և մարդու որդւոյն փորձութիւն ամբառնալ կու լինի և հացն անձն մարդու. Նա հաց էր ուղարկեալ այնու գիտացաք. և ասաց չաւսպանն. ուրեմն մայրն մեռեալ էր և ուլն սնուցեալ էր՝ քան զշան մի ծծէր. և հարցեալ զհովիւսն և ասաց, թէ ի կոխել հաւատոյն կորաւ գառնակ մի ի մէջ նորա և կերեաց զշան կոխոզին և բազում ամբոխ էր եղեալ. և հարցեալ զմայրն. և ասաց մայրն. քո հայր ժամանակին ամենայն որ խաղաղ ապա մի հաց բերէ[ր] և ես անկայ ընդ նմա պառնկութեամբ և զու ի նմանէ ծնար. և Պ. եղբայրն թագաւորն կոչեաց. և նոքա ասացին զիւրեանց զանկատանն. և ասաց թագաւորն, թէ աղջիկ մի խաւսեցաւ երի-

16 ag [illegible]

[illegible]

[illegible]

ԳԼՈՒԽ 115։ B [illegible]

[illegible]

115։ B—26 D. [illegible]

[illegible]

[illegible]

թէ այս գիրքս արհամարհեալ է. ոչ կամեցան ուսանել և ոչ ընթեռնուլ և սորա սուտարարացն երթալ պատճառն զայն զաւտուարին զբանս երից եղբարցն։

Իսկ նա զայրացեալ կոչեաց զմայր իւր և ասէ. տուր ինձ զճշմարիտն, թէ եւ ում որդի եմ, ապա թէ ոչ՝ սպանանեմ զքեզ. և նորա պատմախանեալ ասէ, թէ սուրբ մի քո Հայրն 'ի հեթանոսութիւն էր գնացել և հացծախ աղջիկ մի հանդիպեալ կու գայր և հաց կու բերէր 'ի զարպասն. նա տեսանեն զեն խորեց հետն և դու 'ի նմանէ ընծայեցար։ Այլ ցեղորդքն բերողն հարցաւ. և նա ասէ. ուլէն այնմիկ մայրն մեռաւ. նա սէ քան շուն մի կայր՝ այն ուլն զայն ծծէր գիշերով, թէ իւր մայրն էր. և ցղինեբերն հարցեալ. և նա ասէ. 'ի ժամ կոխեալ զհնձանն զանակ մի կորաւ 'ի մէջ խաղողին և ոչ գտին մինչև յաման կոխողին մտաւ. և բաղդեալ արիւն եղեալ յատեցն և այս խմոցեալ արգելլին զարբեաննն և զոտին զզանանին։ Այլ հարցին զնոսա, թէ որպէ՞ս գիտացիք. որ խաղողն որդի է. և նա ասէ. այնու գիտացի, որ ամէն մէկրս մէկ մէկ հաց էր զրկել. և ցճիւան հարցեալ, թէ դու որպէ՞ս գիտացիր զուլն. և նա ասէ. այնու որ 'ի խարակելն պինէր քրքրէր. նա երբ շան կաթն էր կերել. զերդ շան միս ժանեքատել էր և պնդել. և ցճիւան հարցին, թէ դու որպէ՞ս գիտացիր. որ գինին արիւն կայր. և նա ասէ. վասն զի գինին յորժամ ամման լնուն, փրփուրն, որ վերայ երեսին գայ, ձերմակ պիտոյ գայ. իսկ այս գինիս յորժամ ի լնուլն յամանն գինին փրփուրն կարմիր կանգնեցաւ ի վերայ երեսին. և լսեալ զայն զաւտուարին փառս ետ իմաստութեանց ավագին մարգկան։ Այլ գիշերն մինչև 'ի լոյս հնարէր. թէ որպէս վաղիւն զսա սպանէ նոցա. և չինեաց սուտ պատմութիւն մի. և յորժամ լուսացաւ, եկին .Գ.. եղբարքն և սկսան ասել զզանգատս իւրեանց վասն ակին, որ կորել էր 'ի մէջ նոցա։ Այլ ասէ ցնոսա զա-

36 թէ] չիք.—և ոչ ընթեռնուլ] չիք.—37 երթեալ—զայն] չիք.—զբանս] վասն.—38 ասէ] եհարց.—38—39 ճշմարիտս պատմէ.—39 եւ] չիք.—ապա] չիք.—ոչ] չէ.—կու սպանանեմ.—39—40 պատասխանեալ ասէ] պատմեաց.—40 'ի հեթանոսութիւն.—զնացեալ էր.—41 հացծախ] խաղաղ.—'ի զարպասն.—42 տեսանեն.—խորեց հետն և] 'ի հետ նորա խաղաց.—դու] յաւ՝ յայնմէց ես.—43 ցեղորդքն... և նա] զխորովածն պատմեաց տասաց.—44—45 մայր իւր է.—45 ցղինեբերն] զգինին.—և նա] չիք.—'ի հնձանն.—46 կորաւ.—մինչև] մինչ 'ի կոխել զհնձանն.—46—47 մտաւ և] եղաւ.—եղեալ] հեղեալ.—38 յորժամ հարցին.—զնոսա] չիք.—գիտացիք.—որ] յաւ՝ զաւտուարն.—49 մէկին.—մէկ] չիք.—է.—50 զրկել.—գիտացիր.—զուլն] թէ 'ի խարակելն շան հաս կու գայր.—և նա] չիք.—51 այնու որ] չիք և յաւ՝ [թէ] ուլն իւր մօր կաթն էր կերել.—'ի] չիք.—պինէր էր խրխրէր.—52 զերթ.—ժանեքատել] ժնեքել.—պնդել.—52—53 որպէս գու.—53 գիտացիր.—'ի գինին արիւնախառն.—կայր] էր.—և նա] չիք.—54 յամանն.—վերա.—գայ] եկ.—54—55 սպիտակ գայ] սպիտակ լինի.—55 յորժամ] չիք.—յամանն խառնեցն.—գինին] չիք.—56 կանգնեցաւ] կանգնեցաւ.—զաւտուարին զզարմացի.—57 աւագին իմաստից.—'ի գիշերին.—մինչև 'ի լոյս] չիք.—հնարեցաւ 'ի միտս իւր.—58 թէ... նոցա] չիք.—59 լու[ս]ացաւ.—եկեալ.—և] չիք.—զզանգատ.—60 կորուսեալ է[ր].—նոցա] յաւ՝ և ոչ գիտեին, թէ որն ուներ զակն.—ցնոսա] չիք.—

ատաւարն. ախտն բանն հեշտ է. Թող այդ 'ի բաց կինն. ապա բան մի եղեալ է 'ի քաղաքս մեր. զայն զրուցենք. Թէ ո՞րն է զարդ: Ո՞չ էր 'ի քաղաքիս մեր ազնիւ մի, որ խօսեցեալ էր ատն մեռմ. և յետոյ փոխ-մանեալ այլ ունին մարդոյ տուին. և յորժամ գնաց ազնիւն 'ի տուն տան և զառանց տան խրատմ, Թէ յառաջն զխս այլ մարդոյ ավել էին և ծնօղքս իմ փոխիմանեցան և քեզ տուին, յայնժամ այրն այն զարմա-ցեալ զկինն և ուղարկեաց միջնորդս յառաջին խօսեցեալ այրն. Թէ յորժամ յառաջն քեզ էր խօսեցեալ, քո է կինդ և քեզ եղիցի. իսկ նա տեսեալ զայնպիսի յիրաւ զատաստանն, որ այրն կնոջ արար ընդ նմա. Նոյն ժամայն ինքն կրկին զարդարեց և ասաց. Թէ յորժամ այրն քո այն-պիսի նանց և իրաւունս արար. որ առանց ուզելոյ զիւր հալալն եղիր և յիմ տունս զրկեաց. յայժմ հետէ այն աւրն, որ կնութեան և այրու-թեան պիտէր լինէր և ի մեր միջս. նա զու քեզ քոյր լեր և ես քո եղբայր. և Թող մեր միջն քոյր և եղբօր սէր լինի և այնպէս ուղար-կեաց զնա այրն իւր: Ո՞րդ հարցանեմ զ.Պ. եղբարք, ասացէք մի ըստ միջէ, Թէ ո՞րն արար իրաւացի. բան յերկուց յարանցն այնցանէ: Ո՞ւէ մին եղբայրն. Թէ որ այրն էր կնոջն, շատ նանց և յիրաւունս արար. որ զիւր հալալ կինն մին խօսից հանմար. Թէ յառաջն այլ մարդոյ էր խօսե-ցած, եղիր և այն մարդոյն ուղարկեց. և միւսն ասաց. Թէ մին ալ մարդն այլ շատ մարդկաԹ ունէց, որ զալաԹով զարդարեց և քոյր անուանեալ իւր և յետ իւր մարդոյն ուղարկել. և երրորդն ասաց. Թէ այն ալ շատ ախորժելի է, որ երբ հանցեղ զեղեցիկ զարդարած նոր հարսն զիշերով 'ի Թաղուց 'ի Թաղ երԹա և 'ի յետ գայ, նա հասարակ և կամ ծառա-կար մարդ 'ի դէմ չէ եկել. բայց էլ այն քաղաքն հասարակ կամ գող չէ կեցել. յայնժամ ասէ զատաւորն. զակն զու ունիս. գնայ և տուր ի յետ 'ի քո եղբարցդ. և գնացէք՝ խաղաղութիւն արարէք:

Հնուցանէ առակս, Թէ անՃն մարդ՝ զինչ իւր բարքն սիրէ. զայն պիտի իմանայ և զայն պիտի խօսի:

---

61 բանդ.—այգ Թող.—կինդ.—62 եղեւ.—մեր քաղաքս.—և զարդ] հաւատոյ.—63 մեր] չիք.—քեաց.—64 'ի տունն.—65 ունին մարդոյ —ավել էին] էր խօսեցեալ.—66 ծնօղքն.—66—67 զարմացեալ.—67 ուղարկեաց] առաքեաց.—68 քեզ.—և] չիք.—69 իրաւ.—զատաստանն.—կնոջն.—ընդ նմա.—70 զարդարեաց.—71 որ] չիք.—ուզելոյ] խնդրելոյ.—72 տունն.—զրկեաց] առաքեաց.—'ի կնութեան.—72—73 և այրութեան] չիք.—73 պիտէր] պարտ էր.—և] չիք.—մէջ.—քոյր լինիր.—74 Թող] չիք.—բայց և եղբօր սէր լինի 'ի մեր միջս.—74—75 առաքեաց.—75 զնա] չիք.—առ այրն.—զիրեար եղբարքս.—ինձ մի.—76 Թէ] չիք.—իրաւացի բան] իրաւ զատաստան.—արարեր.—77 եղբարքն.—կնոջ.—իրաւունս.—արար] ունէր.—78 մին] մէկ.—79 մարդոյն] մարդն.—ուղարկեց] առաքեաց.—այն մէկ այլն.—մարդն] չիք.—80 մարդկաԹ ունէց] ազգամէն ունեցել.—զալաԹով զարդարեց] խալաԹեր է և զարդարեալ.—քոյր.—81 իւր] չիք.—իւր մարդոյն] առ այրն.—ուղարկել] է առաքեալ.—երրորդն] միւսն.—Թէ] չիք.—այլ.—82 ախորժելի.—հանց.—գեղեցիկ] չիք.—83 'ի Թաղուց] Թաղուց.—երԹալ.—'ի հետ գալ.—և] չիք.—84 եկեալ.—բայց.—85 կեցել] եղեալ.—ասաց.—զնա՝ զակն.—գնաց և] չիք.—86 'ի յետ] չիք:

88 իմանալ.—խօսել:

ՃԾ· [illegible] ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ

(150 I=16 ag=53 F)

Աղեքսանդր Թագաւորն երթայր ընդ յամենայն [illegible] եկն Թեւան և որ մի գնաց ի Պօղ[ի]ոս Թագաւորքն. և նա ասաց Թագաւորն այսպէս ասէր. նա զգիրքն խելաց և զայսմին ի ծոցն եգիր. և նորա տեսեալ, թէ է՞ր այդպէս արարեր. և նա ասաց, թէ Թագաւորքն ամենայն հանգ էր. և Պաւղինոս հնազանդեցաւ նմա. և քայլն Պաւղինոսի խնամատար էր. Ծանուցեալ զԱղեքսանդր և ասաց, թէ արի փախիր, թէ այս պահս կու քանեն զքեզ. և նա հեծեալ ի Յեղայլուեան ձին և փախեաւ

1 ի [illegible] F ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ.—ag, F Աղեքսանդր.—Թագաւորն] ag չիք.— 1—2 երթայր... [illegible] և] ag յամենայն [illegible] երթայր [illegible]. F յամենայն [illegible] երթայր.—2 ag, F 'ի Պօղիոս Թագաւորն 'ի [illegible].—F [illegible]—ag [illegible]. F 'ի [illegible].—3 [illegible]] ag [illegible]. F [illegible]—նա] F Աղեքսանդր.—[illegible]]. F չիք.—ag [illegible]—[illegible]] F [illegible].—ag [illegible]. F [illegible].—3—4 և նորա (ag չիք) [illegible] (ag [illegible]). թէ էր [illegible] (ag չիք) [illegible]] F չիք.—4 և] ag չիք.—նա] ag, F չիք.—ag իմ Թագաւորքն. F իմ Թագաւորքն.—5 Պաւղինոս] ag Պօղիոս. F Թագաւորքն.—նմա] ag, F չիք.—քայլն Պաւղինոսի] ag [illegible] Պօղիոսի. F Թագաւորքն [illegible].—5—6 F [illegible].—6 ag [illegible].—F [illegible].—ag թէ չէ [illegible]. F թէ չէ ի [illegible].—7 F [illegible].—ag, F [illegible].—F փախեաւ.

ՃԾԱ· [illegible] ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ

(151 I=17 ag=54 F)

Յորժամ մեռանէր Աղեքսանդր, նա ասաց [illegible], թէ զիս իմ տունն տարէք և իմ զարդարանս [illegible] և Ռ. մարդ մերկացուցէք և չուլ հագուցէք և Ռ. մարդ ոսկի [illegible] և մարգարտով և Ռ. ձիոյ ագին և քաշն խուզեցէք և զէշ և [illegible], ագեց և ամենայն ի վերայ կապեցէք և Ճ՛Ռ. սրաւոր յառաջ ուղարկեցէք. և նորա նշանակեն արարին՝ [illegible]. և տեսեալ [illegible] և մարն ոչ արարին [illegible]. և իշխանացն հարցեալ, թէ ընդ է՞ր ոչ արարիք [illegible]. ասաց

1 F [illegible]—նա] ag, F չիք.—[illegible]] ag, F [illegible].—2 ag [illegible]. F 'ի [illegible]—իմ [illegible] և] ag [illegible]. F [illegible].—2—4 և Ռ. [illegible]] ag [illegible] և [illegible] և [illegible]. F Ռ. [illegible] (ag [illegible]).—4 և] F չիք.—ag [illegible].—ag, F [illegible]] ag, F [illegible]] ag և [illegible]. F և [illegible].—4—5 [illegible] և [illegible]] ag և [illegible] և [illegible]. F և [illegible].—5 ի [illegible]] ag չիք.—F ի [illegible].—ag [illegible]. F [illegible].—և նորա] ag, F չիք.—6 ag, F [illegible].—F [illegible].—6—7 ag [illegible]. F [illegible].—7 և] ag, F չիք.—[illegible] F [illegible].—

մայրն, թէ իմ որդին պատուիրեալ էր. թէ ձայր կայր ի մահուան փրկելոյ, նա՛ եւ ամենքս ի գէմ յուղարկեցի եւ ոչ մնաց մահն եւ սուգն պիտոյ մեզ։

...ան[ց] գիտնականք, որ սուգն մեռելին վասնք է եւ պահոցին այլ չէ աւգուտ քան զմեղքն անցելոյ։

8 F պատուիրել.—ag է.—ag կայր.—ի մահուան փրկելոյ (ag փրկել)] F չիք.—9 նա] ag, F չիք.—ամենքս] ag, F զայս ամենս.—ag յուղարկեցի. F ղրկեցի.—ոչ մնաց մահն] F չկայ մահ.—9—10 սուգն (ag սուգն) պիտոյ մեզ] F ոչ սուգն կու տայ եւ ոչ կերակուր զոր ag եւ F.

ՃՀԸ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ ԵՒ ՄԵՐԿ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱՑ

(152 I=18 ag=55 F)

Աղեքսանդր հանդիպեցաւ առ մի յանձրդի բնակ աշխարհիս իմաստասէրս. Ն. ի աշխարհէն փախուցեալք մերկ մարմնով եւ կերակուրնոցս էր կաթ եւ բրինձ տաղց. աւթեցէք եւ գարձեալ եկէք մաւս յիս եւ տամ ձեզ բաղում ինչս. եւ ասացին իմաստասէրքն, թէ մեկ խնդիրք ունիմք, զայն կատարեա, մեք հետ քեզ կու գամք. ասէ թագաւորն՝ զի՞նչ. նոքա ասեն, թէ անմահութիւն կարեն տալ. ասէ թագաւորն զայրացեալ, թէ ոչ էք իմաստասէրք. ես մարդ եմ մահկանացու եւ ոչ կարեմ տալ անմահութիւն. եւ մարդս զոր ինչ ունի, զայն կարէ տալ մարդոյ եւ զոր չունի, զինչ՞րդ կարէ տալ մարդոյ. եւ ասացին իմաստասէրքն. թէ յիրաւի գիտես, որ մահկանացու ես եւ ընդ Է՞ր զաշխարհս կու աւերես. եւ ասէ թագաւորն. ես չեմ աւերել. աստուած տեսաւ, որ ամենայն մարդ ի ձեռնապարտէ եղաւ եւ քան զիս այլ չկայր չար եւ վատ. նա զիս ի ձեռն եառ եւ աշխարհս եհաւ կու խրատէ,

1 առ մի] ag, F չիք.—յանձրդի բնակ] ag յեղր. F յանմարդաբնակ.—աշխարհիս] F անդի մի եւ յանկեան՝ ag եղիս. F և անդ եղեն.—2 ag իմաստասէրս. F իմաստասէրք.—Ն.] ag, F չիք.—ag յաշխարհէն. F որ ի յաշխարհէս փախուցեալք.—ag փախուցեալք. F փախեալ էին.—F մերկ էին.—մարմնով] ag, F չիք.—3 էր կ-թ (ag կաթն) եւ բրինձ] F եւ (տաղց) ՚ի ծառոց ծաղկէց.—ag եւ ասաց թագաւորն Աղեքսանդր. F ասաց թագաւորն, թէ.—աւթեցէք եւ գարձեալ] ag, F չիք.—F եկայք.—3—4 ag, F ընդ իս.—4 F իմաստասէրքն.—4—6 թէ մեկ... նոքա ասեն] F չիք.—5 ag խնդիրք.—զայն կատարեա] ag թէ զայն կարես տալ.—6 կարեն տալ] F կու տաս, մեք ՚ի հետ քեզ կու գամք.—ag, F ասաց.—7 զայրացեալ, թէ] ag զայրացեալ, F չիք.—ոչ էք իմաստասէրք] F ապա՞ էք.—7—9 ես մարդ եմ... զինչ՞րդ կարէ տալ մարդոյ] ag ես մ. եմ. մ. զինչ՞րդ տամ զանմահութիւն. մարդ զոր ունի, զայն կարէ տալ. զոր չունի, զինչ՞րդ կարէ տալ. F զայն ինչ որ չունի մարդն, ապա ինչ տայ. ես մահկանացու մարդ եմ, անմահութիւն ինչ տամ.—9 եւ] F չիք.—10 ag, F իմաստասէրքն.—F մահկանացու մարդ.—10—11 ընդ Է՞ր] ag, F զինչ՞րդ.—11 կու աւերես.—F թէ ես.—ag, F աւերել.—12 ag եւ...—եւ քան զիս այլ] ag չիք.—13 ag չար եւ վատ չկայր. F չար եւ վատ մարդ չկար.—F նա.—ag, F եւ...—ag, F զաշխարհս.—եհաւ] ag թէ, F չիք.—

որ ի Ճանապարհ գան. և հաւանեալ խնամատարութեանն ի Թագաւո-րէն բան և ուրհնեցին զաստուածս։

14 որ ի Ճանապարհ գան] F չիք և յաւ. նոքա իմ որն զայս մեկ չարն լինի հանէ.—F խնամատարութեանն և առ կարծեաց ըստ F.—14—15 ի Թագաւորէն... զաստուածս] ag չեղին։

ԺՀԲ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԵՒ ՆՐԱՆ ԲԱՐԵԻՐԵԱՆ

(153 1=16 ag=56 F)

Աղեքսանդրի հանդիպեցաւ անցք մի հեծելոցն. և բերեալ նուա մի .Ա. կարկեցին. և ելից զԹագաւորն. և կարեց զխառզազին վաղն և կամն լըկց զինով. և խնացեալ Աղեքսանդր՝ հարցանէր, թէ ոմն է այս անցս և ուտէն, թէ Աղեքսանդրի է. և խորհեցաւ չարիք առնել և բարութիւնն այն խափանեցաւ և Պ. Ն. նուան զԹագաւորն այլ չէր լինել և վաղն՝ զկուժն. և ասացին, թէ մեր Թագաւորին սիրան ծանր է հետ մեզ և ճշմարիտ էր։

1 ag հանդիպեցաւ Աղեքսանդրի. F հանդիպեցաւ Աղեքսանդրոսի.—ag մեզը անցք. F 'ի անցք.—ag, F հեծելոցն.—F բերին.—2 F [Ն]ուա.—Ա.] ag, F չիք.—ag, F կարկեցին.— և] F չիք.—F զԹագաւորն ելից.—կարեց] ag կարէին, F կարէի[ն].—զխռ. զազին վաղն] ag զխառ արթուն, F զառ արթուն.—3 ag լուս զինով, F զինով. լուսէր.—խնացեալ Աղեքսանդր] F տեսեալ Թագաւորն.—3—4 F անցս յայս է.—4 թէ] ag չիք.—F Աղեքսանդրոսի.— է] ag, F չիք.—ag չարիս առնել.—5 ag բարին, F բարութիւն.—4—5 և Պ. Ն. (ag չարս հինգ)... լինել] F չիք և յաւ. այն որ զաստուածոցն 'ի ձեռս առաքեցաւ.—6 և վաղն՝ զկուժն] ag և այլ 'ի նմանէն կուժն չէր առնել. F չիք.—6—7 ծանր է հետ մեզ] F մեզ ծանր է.—7 և ճշմարիտ էր] ag, F չիք և F յաւ. և Թագաւորն խորհուրդ արար չարիս չառնել։

Բ. ՄՆԱՑՈՐԴՔ ԱՌԱԿԱՑ ՑՂՈՒԽՍԱԳՐՈՑ

ԱՌԱԿ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԵՒ ՇԱՆՆ ԵՒ ՇՈՒՔՆ

(2 ag=61 B=7 C=7 C²=34 D)

Թագաւոր մի բարի և բարեձևիւ՝ ձոյշ արտաքսեալ յերկը գեղոյն. և շուն մի ողորմ եկն առ թագաւորն. և նա ետ հաց մի տուրք։ Եւ առեալ շունն զհացն ընդ երր գեղոյն. եւտես 'ի ջուրն զիւր շուքն իբրև զայլ շուն և զհացն 'ի բերան նորա։ Եւ շունն ագահեալ մոռացաւ զհացն, որ 'ի բերաննէր. վազեաց 'ի գետն զի առցէ զհացն 'ի միւս շանէն. և ոչ եգիտ. զի շուքն էր։ Եւ զայն հացն, զոր ունէր, գետն տարաւ. և շունն եկեալ երթայր ողորմանաց։

Նմանեցանէ, թէ թագաւորն Քրիստոս է և ողբեալ շունն ազգ մարդկանէ է և տուրք հացն իւր շնորհն և պատուիրանն և իւր

---

1 [illegible] (B [illegible])] [illegible] C, C², D [illegible] (C² [illegible]) [illegible]—[illegible] (B [illegible])] C, C², D [illegible]—B [illegible]—[illegible]] [illegible] C, C², D [illegible] (C² [illegible])—2 և] C, C², D և [illegible] (C [illegible])—[illegible]] [illegible] C, C², B ([illegible]), D [illegible]—C, C², D [illegible]—[illegible]] C, C², D [illegible]—[illegible]] C, C², D [illegible] (C² [illegible]) [illegible]—[illegible]] C, C², D [illegible]—3 [illegible]] D [illegible]—B [illegible]—B, C [illegible], C² [illegible], D [illegible]—C [illegible], C² [illegible]—B, C, C², D [illegible]—'ի [illegible]] D [illegible]—4 [illegible]] B [illegible], C, C², D [illegible]—[illegible] (B [illegible]) 'ի [illegible]] C, C², D [illegible]—4–5 [illegible] (B [illegible]) [illegible]] C, C², D [illegible]—[illegible]] [illegible] C [illegible], C² [illegible], C [illegible]—'ի [illegible]] C, C², D [illegible] (C [illegible]) [illegible]—[illegible]] C, C², D [illegible]—[illegible]] B [illegible], C, C², D [illegible]—6 [illegible]] B, C, C², D [illegible]—[illegible]] C, C², D [illegible] (C [illegible]) [illegible] (D [illegible]) [illegible]—[illegible]] C, C², D [illegible]—7 [illegible]] C, C², D [illegible]—B [illegible], C, C², D [illegible] (C [illegible]) [illegible]] C, C², D [illegible]—[illegible]] B [illegible], C, C², D [illegible]] D [illegible]

8 [illegible]] C, C², D [illegible]—B, C, C², D [illegible]—B [illegible]—[illegible]] B [illegible], D [illegible]—8–9 B [illegible], D [illegible]—9 և] B, C², D [illegible]] C, C², D [illegible]—C, C², D [illegible]—[illegible] (B [illegible]) [illegible] (D [illegible])] C, C² [illegible], D [illegible]—

տուրք մարմնոյ։ Նա. ստանալոյ կերպարանէ ստացեալ մեր սաստիկ զոհս աշխարհի և զամենայն մեզ, զաղաչութիւն, զարդարութեանց-թիւնս և մեր ջանամբ մեծ աշխատութեամբ զհետ փառաց և մեծ-ծութեան. և զհետ սոսց և անցաւորաց ջանամբ. թէ և տանուք, մինչ հանէ 'ի մէնջ. և մեք լինիմք աղքատք. զի կորուսանեմք զայս կեանս և զայն։

10 տուրք] B, C, C² չիք.—D մարմնոյ է.—C² տատանա, տարի փնչէ ի [մ]ս ջանամբ (12) չիք.—C, D զայս կերպարանէ—B տաստանայ տալոյն մեզ, C, D տալոյն մեզ տանայոյ և յանձնել մեզ.—11 C, D աշխարհիս.—B աղահութիւն, C և զաղաղութիւնս և, D և զաղահութիւն և.—12 ջանամբ] երթամք.—C աշխատութեամբք.—12–13 զհետ փառաց և մեծութեան] B չիք. և մեծաց, C, C² զկնա (C զհետ) մեծաց, D զհետ մեծաց երթեալ.—13–14 և զհետ սոսց ... 'ի մէնջ] B չիք, C, C², D և զատուածոյ ընորհն (D ընորհք) կորուսանեմք, զոր ստացեալ է տուեալ (C² տուեալ, D տուեալ) և մեք չեա (C² հեա, D զհետ) սոսա և անցաւոր բանի (D բանից) խաղամք.—14 մեք] B, C, C², D չիք.—լինիմք աղքատք] B, D չիք.—զի] B զայն ևս, D չիք.—կորուսանեմք] D չիք.—15 զայս կեանս (C, C² կեանսս) և զայ անդրն։

Ա՛ռակ. 204/196 D Սուտ շահաբեր։

'Ի յաւուրց լինի պատահեալ. Ծով 'ի բերանըն ունեցեալ
Կերպ չնաշխ մի խիստ քաղցեալ. Նա քան ըզկուրն մեծ երեւեալ.
Նշկեալ շրջէր սովամահեալ. Նզաշութեամբ նա մոլորեալ.
Նուրայական ընթրեաց [զկեղե՞լ]. Զատուելոն սրտէս զատոյց կարծեալ.
Նոյն թագաւորն զշունըն անեալ. Խաղեալ զիւր հացն, 'ի գետն վազեալ.
Զի սովամահ լինի եղեալ. Խնդրեա զայն մեծ լիցի կալեալ.
Նման այնորիկ 'ի գութ շարժեալ. Նա նա 'ի գետն ոչ ինչ գտեալ.
Ողբալով հաց մի ներմայ տուեալ. Զի էր բաուեր մերկ երեւեալ.
Նայլ գերի շունն ըզհացն առեալ. Նա և զիւր հացըն կորուսեալ.
Յուրախութեամբ ընդ գետն երթեալ. Զայն զոր շնորհօքն էր բառացեալ.
Յանկարծակի ջուրըն նայեցեալ. Զոր և յետոյ յայժ զըղջացեալ.
Նա 'ի գնացից զհնքըն արգելեալ. Բամահանաք զանձն իւր կոչեալ.
Բանդի 'ի գետն շունն այլ տեսեալ. 'Ի զղջալըյն ոչ ինչ օգտեալ.
Նա էր 'ի սառուերն իւր կերպացեալ. Նայլ 'ի սովոյն եղև մեռեալ.

205 D Մեկնութիւն առակիս։

Շունըն որինակ մարդոյ եղեալ. Նման այնորիկ ոչ ինչ շահեալ.
Նա թագաւորն զաստուած ցուցեալ. Որ աշխարհիս փութով անցեալ.
Որ միշտ գըթով զմարդիկ խնամեալ. Նա և զդարիս տեսան կորուսեալ.
Եղհաց շնորհաց նոցա տուեալ. Յամենայնէ զատարկացեալ.
Նայլ զնս մարդիկք անմտացեալ. Ով ընթերցողք խրատնացեալք.
Զաէր աշխարհիս վեր երևեալ. Զատակս 'ի միս ուէք պահեալ.
Նատուգայս իր կարծեալ. Զաէր աշխարհիս թողէք երթեալ.
Խաղեալ զատույգն բարոյն հեռացեալ. Եղհօգեորն լերուք ատեցեալ.

ԺՀԴ. ՓՈԽՈՒՄՆ ՍԲ ԻՍԱՅ

(6 ag = 158 D)

Յայսմաւուր մի ոմն և բարեկամս [illegible] մի սիրում 'ի սուրբ [illegible] և խորհեցաւ մեծարել զնա և փառաւորել. [illegible] գիշեր մի [illegible] և [illegible]. [illegible] 'ի վերայ նորա. և գտին [illegible] 'ի քիթն նորա. և նա [illegible] ընդ քաղաքն և [illegible] 'ի [illegible] և գտին [illegible], որ կայր 'ի քիթ նորա։

Յաւուր յայնմիկ Աստուծոյ [illegible] և յամենայն ժամ [illegible] 'ի [illegible] և [illegible] պատմութեան սրբոյ [illegible]. և ամենայն ընդ այր և շնորհ Աստուծոյ [illegible] գտին ոսկր, որ 'ի վերա և Հոգիս նոցա պատկերն ոսկր։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ D 1 [illegible]. — 2 [illegible]. — 3 [illegible] — 4 [illegible] — 5 [illegible] — 6 [illegible] — 8 [illegible] — 9 [illegible] — 10 [illegible] — 11 [illegible]

ԺՀԵ. ՓՈԽՈՒՄՆ ԿՈՍՏԱՆԴԻԱՆՈՍ ՍԲ ԹԱԳԱՒՈՐ

(7 ag = 5 F)

Թագաւորն Կոստանդիանոս 'ի բաղձալ ժամանակաց ցանկացաւ տեսանել զճգնաւոր մի, որ է անապատաւորական՝ և յայժ [illegible] և օրհնել 'ի նմանէ և խրատ առնուլ. և ոչ կարէր երթալ 'ի քաղաքամ զբրագաւորացն։ Եւ որ մի [illegible] որոյ [illegible] [illegible] և [illegible] թագաւորին յաւուր ընթացեալ [illegible] ճգնաւորին զգալուստ թագաւորին. և նա ելեալ [illegible] և [illegible] կուտեաց 'ի մէջ [illegible]։ Եւ [illegible] և կոչեր մի վաղոյ 'ի վերայ Թիկանցն կարգեաց և նստաւ 'ի վերայ [illegible] մէկ աղքն 'ի ներս և մէկ աղքն 'ի

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ F 1—3 Թագաւորն... [illegible] [(Եր)] [illegible] — 4 [illegible] — 5 [illegible] — 6 [illegible] — 6—7 [illegible] — 7 [illegible] — 8 [illegible] — 9 [illegible] — 9 —

գուրս. և եդ զմին ձեռն 'ի վերայ բերանոյն և զմիւսն 'ի վերայ ծածուկ մարմնոյն: Իսկ եկեալ Թադաւորն ետես և զարմացաւ. և փութանակի յետս դարձաւ. իշխանացն հարցեալ զպատճառն շտապ դառնալոյն ասաց. Թէ տեսի այրք 'ի ձեռն էին կացեալ, այնչափ խրատ չէր կարել ուսանիլ, որչափ այս մին պահու: Իսկ ասացին, զի՞նչ էր խրատն ուսեալ. զի ոչ դու խօսեցար և ոչ նա: Իսկ ասաց, Թէ այն որ զաւելորդն կուտել էր, զայս ուսուցանէ, Թէ աշխարհիս ինչքն իւրն զայս ազգս է: Իսկ այն որ մերկ էր, զխալսն 'ի վերայ Թիկանցն էր կապեր, զայն ուսուցանէ, Թէ յաշխարհէս զայս չափ իւրս սպիտ տանիմք, քանի շատ ագահեմք ու ժողովեմք: Իսկ այն որ 'ի վերայ շեմոյն էր նստեալ, զայն ուսոյց, Թէ մարդոյս մին ոտքն 'ի յայս կենաքս է և մին ոտն յայն: Իսկ այն որ մին ձեռն 'ի վերայ բերանոյն էր եդեալ և զմին 'ի վերայ ծածուկ մարմնոյն, զայս կու նշանակէր, Թէ մարդ որ ուզէ ատա առ մարդիկք պարգեւս լինիլ և անեղ առ աստուած, Թող զայս երկու զսանս պահէ:

---

10 'ի դուրսն.—10 եդիր.—բերնին.—զմիւսն] զմինն.—11 եկեալ.—եանս] տեսեալ.—զարմացաւ] չիք.—12 յետս դարձաւ] դարձեալ և.—հարցեալ] տեսեալ զարմացան և հարցեալ.—13 և նոյ ասաց.—ասան] ս.—կեցեալ.—14 չէր կարել] չդիտէի.—ուսանել.—որչափ.. պահս] չիք.—15 ուսեալ] չիք.—նայ.—16 զաւելորդն.—ասան է կուտել.—զայն ասաց (դրոց.)—17 և զխալսն.—կապեալ.—զայս ասաց.—19 տանիմք.—ագահեմք ու ժողովեմք] առ[?]ագ[illegible].—20 շեմոյն] [illegible].—ասաց.—Թէ մարդոս իր.—21 մին ոտն] մինն.—ի յայն.—զՄն ձեռն.—21—22 'ի ծածուկ մարմնոյն վերայ եր դրել և զՄ. ի վերայ բերանոյն.—23—24 ուզէ... առ աստուած] 'ի յայս կեանս ի մարդկանէ կու[է] պարգեւս լինի և անեղ յաստուծոյ.—24 .Բ զսանս:

Դ՛ւիէ. 169 D Թագաւոր մի բարեմիտ և իմաստուն գնաց առ սուրբ Հայր մի 'ի մենութիւն. որ խրատ առցէ իւր: Իսկ սուրբ Հայրն յառաջ իմացաւ զգալն Թագաւորին և շողաւ մերկացաւ 'ի զգեստուց և մերկին եղև. և զինչ ազդ որ 'ի տանն կայր, զամէնն 'ի շեմն 'ի մէջ ատքաւ, կուտեաց. և մին ոտն շեմին ներքեւն եդիր և զմին 'ի դուրս. զմին ձեռն 'ի վերայ ծածուկ մարմնոյն և զմիւսն ձեռն 'ի վերայ բերանին. և կաս մի 'ի վերայ Թիկին եգեալ և կանգնեցաւ. իբրև եկն Թագաւորն, ետես սուրբ Հայրն այնպէս, զարմացաւ և յետս դարձաւ և գնաց: Իսկ ասեն իշխանքն և ծառայքն առ Թագաւորն. ընդ Էր ոչ խօսեցար ընդ այրն այն և առեալ էիր քեզ խրատ. ասէ Թագաւորն. ով իշխանք, Թէ ամ մի կացեալ էի առն, այնչափ խրատ չէի առեալ, զինչ որ 'ի յայս պահս խրատեցայ. և ասէ Թագաւորն. այն որ մերկացեալ էր, ցուցանէր, Թէ մարդ որ յայս կենաքս գայ, Թէ շատ ազդէ եԹէ

քեզ՝ մարմին պէտք երթայ. և զայն կասեն, որ 'ի յուսոյն վերայ կայր. զայն միայն տանի պատասխանք հետ իւր. և զայլսն որ 'ի չեմին մերձ էր զինել, նշանակէր զաշխարհի մնութիւնն. զանձն և զամաչն զերդ զայն ազգն է, որ հետ ունելուծ կերթայ և հետեւեցին. և զձեռն որ 'ի վերայ բերանին էր դրել, նշանակէ, թէ զգօ բերանդ և զլեզուդ պահէ 'ի սուտ խօսելոյ և 'ի բամբասելոյ և 'ի մատնելոյ. Փրկիչն ասաց ընդ Պիղատոսի, թէ [որ] զիս քեզ մատնեաց, նմա շատ մեղք են. և ամենայն չար և աղտեղի խօսից պահեա զլեզուդ. և այն որ մէկ ոտն 'ի գուբանէր չեմին, այսպէս ցուցանէ, թէ անդէնն եմ 1 դրել. և միւս ոտն 'ի ներքոյ չեմին ցուցանէ, թէ աստէնս եմ. և կայ ընդ աստէնս՝ և ընդ անդէնս 'ի մէջ. և յորժամ փերացնեմ զայս ասս, որ 'ի ներքոյ չեմին է, նա և ես շատ եղանեմ 'ի տանէս։ Այսպէս համարել պարտ է՝ թէ շատ աղքատք. հրամայեմք և եղանեմք 'ի յայսմ յաշխարհէս պահ մի գիշերայ տուէ մարգարէն՝ զհազար ամ աչաց տեառն, որպէս օր երեկի. մերկ եկայք 'ի մօրէ և դարձեալ մերկ երթամք 'ի հողն։

ՃՀԶ. ՍԻՒՏՆԻԿԻ ԿԻՆ ՆԻ ԵՐԵՍ

(9 ag=4 F)

Սրին մի երթայր յԵրուսաղէմ քաղաքէ զօրաց և քաղաքամ ըն-չնաց. և 'ի ճանապարհին հանդիպեցաւ յեղեր միոյ եկեղեցւոյ. և այն եկեղեցւոյ դուռն երկու ծառ կայր բուսած՝ մէկ 'ի յաջ դրհն և մէկ 'ի ձախն. և յանկարծակի յերեւար եկեալ համբուրեցին զե-րեար։ Եւ զարմացեալ, զի երեց մի կայր անդ 'ի պատարագն. և 'ի «Մ՞ի որ յերախայիցն» համբուրեցին զերեար։ Եւ ասաց կինն յերէցն, թէ մէկ Ջորեկեան մալ քեզ՝ հանց պատարագ մի ինձ չինէ. և մէկ այլ որն չինեաց և չհամբուրեցին զերեար ծառքն։ Եւ իմացեալ զպատճառն՝ ասաց երէցն, թէ յայն ժամու խորհուրդ անկաւ 'ի սիրտս իմ, թէ զՋորին այլ պիտի առայ թէ ոչ։ Խոստամնամբ երգած առայր, թէ Ջորին այլ քեզ լաւ հանց ժամ չինէ։ Եւ՞ մէկ այլ որն չինեաց և ծառքն համբուրեցին զերեար. և ճշմարիտ եղեալ է և ոչ է սուտ։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ F 1 երթայր.—քաղաքամ զօրաց և] չիք.—2 յեղեր] յեղ.—մի եկե-ղեցւոյ.—3 յայն եկեղ. ցոյն.—ծ.—բուսած] չիք.—մէկն.—դէհն.—4 մէկն.—յերեար եկեալ.—4—5 զերեար.—5 և զարմացեալ] չիք.—երեց.—ի պատարագ.—6 յերախայիցն.—զերեար ծառքն. և իմացեալ զպատճառն.—յերէցն] չիք.—7 մէկ] C.—Ջորեկեան մալը.—8 զերեար ծառեր.—9 երէցն.—ի յայնժամ.—10 սիրտս իմ] միտս.—10—11 Խոստամնամբ երգած առայր] և երգաւ.—11 ժամ մի.—12 զերեար.—եղեալ] չիք.—13 և ոչ է սուտ] չիք։

ՃՀԲ. ԽՕՍ

(11 ag=8 F)

Իշխանի միոյ որդին մեռաւ. և բերին զխաչն ՚ի վերայ տապանաւորք խաչին. և յարեաւ որդի իշխանին. զի էին ընտիրք տապանաւորքն այնորիկ: Նոյն եղև զի այլ ումեմն իշխանի որդի մեռաւ. և բերին զնոյն խաչն ՚ի վերայ. և ոչ յարեաւ: Նա աղաղակէր հայր մանկանն և ասէր, թէ խաչս այն խաչն է և տապանաւն այն տապանաւն է. զինչ՞ ոչ յարեաւ մեռեալս: Նա հրեշտակին երևեալ ասաց, թէ խաչս այն է և տապանաւն այն է. բայց զայն ՚աշխ, որ բանէ զայս խաչս:

[illegible] F 1 իշխան մի.—ի վերա.—2 ընտիրք.—2—3 [illegible].—3 այնորիկ] [illegible].—ումեմն] [illegible].—4 ի վերա [illegible].—5 [illegible].—5—6 [illegible].—6 [illegible].—6—7 [illegible].—7 [illegible].—9 զայս խաչս, որ [illegible].

ՃՀԳ. ՕՒՐ ԳԱՆՁՔ, ԱՆԴ ՍԻՐՏՔ

(12 ag=7 E=9 F)

՚Ի բան աւետարանին, որ ասէ. ուր գանձք ձեր են, անդ և սիրտք ձեր եղիցին: Մնաց ումն իշխան, որ ունէր բազում գանձս ոսկւոյ և արծաթոյ և յակնտց. և ոչ տայր խոստովանահօրն. և ՚ի լուանալն զանձն բաղանիսն մի յանկարծակի և տարան առ վարդապետն. և բացեալ զանդամսն՝ տեսին, զի սիրտ արծնաթաթափ կայր ՚ի վերայ ընչիցն. զի ճշմարտեաւ է:

1 որ] E չիք.—E ձեր.—E, F անդ.—2 E սիրտ.—ձեր] E չիք.—եղիցին] F չիք.—ումն իշխան, որ] E իշխան մի, որ.—3 F [illegible].—E [illegible]. F [illegible].—[illegible].—4 [E], F [illegible].—F [illegible].—5 E [illegible]] E [illegible].—զի] E չիք.—E [illegible]. F [illegible].—6 E ՚ի վերա [illegible].—E զի ճշմարիտ է բան տեառն աւետարանին, E զի ճշմարիտ է աւետարանն:

ՃՀԴ. ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ ԸՆԿԵՐԱՑ

(13 ag=8 E=10 F)

Եղբայր ումն գնաց առ հայրն և զամենայն յանցանս իւր խոստովանեցաւ. և տեսեալ յանուրջս հայրն զգառատասաւ եղեալ. և այրն այն մերկ և մարմինն ամենայն հրահից ալուցեալ ՚ի լի. և յարժամ

1 E առ հայր, F առ [illegible].—1—2 E [illegible].—2 E [illegible], F [illegible].—F [illegible].—3 [illegible]] F [illegible] (մի) [illegible].—E [illegible], F [illegible].—

խոստովանելը, Հրեշտակին աղաչանօք մէկ մէկ քարշէր զոլորքան. զամէնն քարշեալ՝ մի եւ այլ մնաց. եւ զարթեաւ Հայրն եւ պատմեաց. եւ ասաց, թէ այլ մեղք է մնացեալ, որ չես ասացեալ. եւ ասէր. այո, որ մի գեղջ մի կատակ արարի. զի ցեխն ՚ի ներս ընդարձակեցի եւ զպամանն թաղել։

4 E, F նա (F նայ) Հրեշտակին.—E Ը. Ը. աղաչանօք, F աղաչելով մէկ մէկ.—E քաշէր.—E զոլորքն.—E եւ զամէնն.—5 E քաշեալ եւ, F քարշեաց.—մի եւ այլ] E Ը. մնաց, F մէկ մի այլ.—եւ պատմ. մնաց] E, F չիք.—6 E, F մնացեալ—E ասել.—ասէր] E ասաց.—այո] E, F չիք.—7 E գեղջն. F գեղջ մի.—զի ցեխն] E զի ՚ի ցեխն, F զի ՚ի ցեխին.—E ընդարձակեցի. F ըն..րձակեցի—7—8 եւ զպամանն թաղել] F չիք եւ յաւ. յարժամ ասաց, այն մէկ օլորքն այլ անկաւ եւ փառս ետուն աստուծոյ։

---

42. [illegible]

(14 ag=11 F)

՚Ի պատմութենէ ժամանակի առի, թէ ՚ի Պաղեստին այր մի աղքատացեալ եւ՝ զարտ մի ունէր՝ վաճառեաց. եւ այր մին գնեաց զարտն զայն. եգիտ երեք կարաս ոսկի եւ յղարկեաց առ տէր արտին եւ ասէր. եկ՝ առ զոսկին. զի վարեցից զարտս. եւ ասաց. ոչ է իմ, այլ քո է. եւ նա ասէր. ես զարտն եմ գնեալ. եւ վիճէին ընդ միմեանս գրաւոր մարդն. եւ ձայն եղեւ ՚ի պաղատ թագաւորին. եւ թագաւորն եւ պատրիարգն եւ իշխանք քաղաքին եկին եւ տեսին ամենեքեան եւ զարմացան արարեալ՝ հասուն զմէկ կարասն յարքունիս եւ զմէկն յեկեղեցին եւ յաղքատս եւ զմէկն ՚ի պէտս երկոցունցն. եւ հասուն զնորա դուստր ուստեր նորա եւ զարտն պսակեցին. եւ օրհնով միաբանեցան. եւ ցանեալ զարտն ցորեան եւ ՚ի ժամանակի հնձոցն երթեալ տեսին, զի մարգարիտ էր պատարեալ. եւ քաղեցին արդեան մի եւ տարեալ ՚ի Կոստանդնուպօլիս եդին ՚ի յարկ թագա-

---

ԲԱՐԻՔԵՐԱՐԱԾԻՆ ԲԱՑ F 1 ՚ի պատմութենէ] չիք.—ժամանակի] ի ժամանակ մի.—Պաղեստին.—2 արտ.—ծախեց.—այր] այլ—գնեց.—3 զայն] չիք.—եգիտ] երթեալ վարել զարտն. զատաւ—Գ.—յղարկեց.—4 եւ ասէր] չիք.—եկ] թէ [առ զիդ] եկ.—զ.քո ոսկին ու.—զի] որ.—զարտս վարեմ.—նայ ասաց.—5 է իմ, այլ] արտ ունիմ, ոչ ոսկի. ամէնն.—եւ նա... գնեալ] չիք—բազում ժամանակ վիճէին.—6 գրաւոր մարդն] չիք.—6—7 ձայն... եկին] լուեցին իշխանքն եւ թագաւորն եւ եկին ՚ի քաղաք մարդն.—7—8 եւ տեսին ամենեքեան] չիք—8 զարմացան արարեալ] դատեցին.—ոսկին.—կարաս ոսկին.—9 յեկեղեցիքն.—յաղքատն.—9-10 ՚ի պէտս երկոցունցն. եւ] չիք.—10 հասուն] տվին զա.''զ.բ եւ.—զուստրն.—ուստեր նորա] նորա որդուն.—10—11 եւ զարտն... միաբանեցան] չիք—11 զարտն ցանեցին.—ցորեան] չիք.—11—12 ՚ի ժամանակի հնձոցն] յարժամ հնձեց ժամանակ եղե.—12 երթեալ] չիք.—զի] նայ արտն.—պատարեալ.—13 արդեան] փունջ.—՚ի Կոստանդնուպօլիս] չիք.—եդին—՚ի յարկ] ՚ի յարկն.—

ւորին վասն յիշելոյ. և զանեալ զայն յայլուած ժամանակի և խնդիր արարեալ զանձն զծեր մի պատանեալ զամենայն մի քան մեռել. և փառս ետուն աստուծոյ:

14 վասն յիշելոյ] չիք.—14—15 զանեալ... քան մեռել] յետ բազում ժամանակի, որ անիրաւութիւնն բազմացաւ, զանձն զխանեմ մարգարիտ և խնդրեալ:

ՃԶԸ· ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԵՒ ԿԻՏԸ

(19a ag=57 F)

Աղեքսանդր թագաւոր զօրօք իջեալ 'ի կղզի մի ծովուն՝ ամենեքեան կրակ վառեցին. Եւ սկսաւ կղզին 'ի շարժիլ և խմացեալ 'ի ծովն, զի կէտ էր: Զի ասեն իմաստասէրքն, թէ յաշխարհս երկու կենդանի կայ. որ քանի շատ ապրի, մեծանայ՝ մէկ կրիայն, մէկ՝ օձն, մէկ՝ ձուկն, որ վէշապ լինի:

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ F 1 թագաւոր—ամենեքեան—3 ձմեռ փախեան.—առեն իմաստասէրքն] ասացեալ են իմաստն.—յաշխարհս] չիք.—Դ.—4 մէկ] չիք—կրիան—4—5 մէկ օձն, մէկ ձուկն] և ձուկն և օձն—5 կոչ լինի:

ՃԶԹ· ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԵՒ ԱՄՊ

(20 ag=58 F)

Աղեքսանդր թագաւոր զօրօք պատահեցաւ ի ամպի մի և եղև ձիւն մեծ. և սկսան զօրքն 'ի սովոյ կոտորիլ. և առաց թագաւորն, թէ զայժմուս զվաղկան պարտէ հողալ. յորժամ յամպոյ ազատեսցէք, զայլ վաղիւն հողամք. կոտորեցէք զձիանդ և կերէք: Ասենք ասեն, թէ Մ՝ահուամանէ ասացեալ վասն այնորիկ զձիու միսն կուտել մարմնոյն ազգին

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ F 1 թագաւոր.—1—2 ձիւն մեծ] ձիւնաձեւ.—2 սկսեալ զօրքն 'ի սովորն.—3 զվաղկան] ալքն—հողալ. որ չմնացին.—3—4 յորժամ... հողամք] չիք.—4 կոտորեցէք... կերէք] և զձիանն կոտորեցին և կերան.—առացել են.—5 Մաւտանեան.—առաջել. վասն այն մեծամեծ զձիան մեան կուսել:

ՃԶԴ. ԴԷՂ ՀՈՒՐ Ի ՑԱՒԱԼՈՅ ԱՐՏԵԱՑՆ

(21 ag=40 F)

Այր մի ըմբռնեցին վասն գողութեան. երկու շաբաթ խիստ չարչարեցին՝ ոչ 'ի խօսս եկն. և յորժամ զերս զաւակին կախեցին և մին փոքր զարկին և գոչեաց հայրն և 'ի խօսս եկն զգողութիւնն։ Իսկ ասացին, թէ երկու շաբաթ դէմ չարչարեցիք և դու ոչ ասացեր. և վասն մին փոքր զաւակին քո վաղվաղակի ասացեր։ Իսկ նա ասաց, թէ իմ մարմինս յիմ ծնողացն էր, ոչ ցաւէր, որպէս յորժամ զիմ որդի ծեծեցին. մարմին նորա յիմ յաղեացս էր՝ խարշեցաւ աղէքս և ասացի։ Իսկ զութ ծնողացն և առատածոյ համաձայնք են. զի յորժամ ծնողն զզաւակին ծեծեն, թէ զութն չէր, յորժամ մեկ ծնող ծնանէր, այլ ոչ ծնանէր և ոչ հօգայր հեշտութեանն. այս աւագ էր։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ F 1 էր այր մի ըմբռնեցաւ—վասն] 'ի.—2 եբեր 'ի խօսս—կախեցին] ասանեցին.—3 գոչեաց] աղաղակեաց ազատ և.—և] չիք.—երէկ.—զգողութիւնն.—4 ·թ—չարչարեցին.—և] չիք.—ասացեր զգողութիւնն.—5 վասն… ասացեր] յորժամ մէկ փոքր զարկին որդին, դու 'ի խօսս եկիր.—ասէր.—6 ի յիմ ծնողացն է.—որպէս] և.—6—7 յորժամ… ասացի] իմ որդւոյն մարմին ի յիմ մարմնոյս էր. յորժամ մէկ փոքր զարկին, նոյ առ խօսս եկեալ և ասացի

8 իսկ] չիք.— ծնողացն—առատածոյն համաձայնք են միմեանց.—8—9 զի… ծնանի] չիք.—մէկ ծնող] եթէն մէկ զաւակ.—9 ծնէր, նոյ այլ.—9—10 ոչ ծնանէր… աւագ էր] ի յաշխարհ ծնայէր. զի ծնընդեան որն մահու որ է թողին։

Ռ՚ՀԱ. 99 D Վասն գթոյ։ Այր 'ի պատմութեանց. այր մի ունէր որդի մի և ըմբռնեցաւ 'ի գողութեան. և կալեալ զհայրն չարչարէին. թէ ցոյց զքո որդին. և ոչ եկն 'ի խօսք. և ապա որոնեալ գտին զորդին և զհայրն թողին և որդին չարչարէին. ըայր որդին. և յորժամ լուաւ հայրն զլալ որդւոյն, ոչ կարաց համբերել, այլ եկն առկաւ յաւագն իշխանին և ասաց. ես եմ արարեալ զգողութիւնս. զիս չարչարեցէք վասն դորայ. և հարցին զհայրն, թէ վասն է՞ր, երբ զքեզ չարչարեցաք, ոչ համբերեցեր չարչարանաց դորայ. ասէ հայրն. իմ մարմինս իմ հօրն է և ոչ է իմ. իսկ մարմին որդւոյս իմ է. զի յինէն ծնաւ։

99 D=28 G. ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ G 1 Վասն… ի պատմութեանց] գրեալ է, եթէ.—հայր որ.—2 մի] չիք.—ըմբռնեցաւ—'ի գողութեան և կալեալ] չիք—հայրն յայս.—3 թէ… որդին] չիք.—նա բնաւ ոչ.—'ի խօսս և զիւրն զգողութիւն որդւոյն.—3—4 ապա որոնեալ գտին] յորժամ կալեալ չարչարեցին.—4 և] իսկ.—որդին չարչարեցին] չիք.—ըայր որդին] որդին ոչ կարէր չարչարանացն համբերել.—5 յորժամ լուաւ] լուեալ.—հայրն զլալ որդւոյն] զձայն որդւոյն հայրն.—այլ] չիք—5—6 առկաւ յաւագն իշխանին] չիք.—6 զգողութիւնն.—6—7 զիս… վասն դորայ] թողէք զդա.—7 և յորժամ.—զհայրն] չիք.—երբ] յորժամ.—7—8 զքեզ… դորայ] տանջէր որդին քո, յայժ ազատ.—8 զի իմ.—9 իմ ոչ է, այլ հօր իմ.—որդւոյս իմն.—յինէն] ինձանէ.—ծնեալ։

Ցուցանէ առաքեալ, թէ վերնական է Հայր մարգարէութեան բնութեան. զի այնչափ սիրեաց զմարդիկ. զի Որդւոյ անձնաւ զպատուիրանն աւանդեաց և զօր զտալ օրինացն. և զեղն և իշխանքն աստուածային կալեալ չարչարեցին զՈրդամ և զենեալ նորա. յուսաւ զնոյնն լալոյ մարգարէութեն ազգիս և ոչ համբերեաց 'ի բազում զԹոյն, որպէս վկայէ մարգարէքն՝ ասելով. որպէս զԹոյ Հայր. և Պօ. ասէ ոեր կայ յաշխարհս. մին հօրն և մայրն 'ի վերայ որդոյ. Ն. զի այրն զկինն սիրէ և զկինն զայրն. և Պօ. զի զաշխարհս սիրեմք. և չ զի աշխարհիս ունին սուտ է։

---

10 Ցուցանէ... թէ] Նշանակէ.—որ է.—մարգարէութեան բնութեան] մի.—11 զի այնչափ] պատուէ.—զմարդիկ] զմե.—11—12 Որդամ... օրինացն][ի] զօրութիւնն ընծայեցաւ Որդամ ի զրախտն.—12—17 զեղն և իշխանքն... սուտ է] [վասն] մեղացն Որդամայ չարչարեցաւ Քրիստոս. Թէպէտ բազում նախատեցին, մի Թէ նա պատասխանի, յորժամ եր ի խաչին. այլ յորժամ համբերէր զօրքն նորա Պօղոս այն, որ ոչ էր վասն իւր ի խաչին, յորժամ ասէին հօրգին աստուծոյ, էլ ի խաչէզ», ոչ հանգուրժեաց որդոյ իւրոյ չարչարանացն, այլ էլ յերկինից և ասէ. Սօղոս, Սօղոս, զի՞ հալածես ոչ զքրիստոն(ե)այս, այլ զիս։

ՃԶԴ. ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՓՈՐԻՑ ԵՒ ՄԵՌԵԼՈՑ ՆՈՐԱ

(22 ag=15 F)

Մարդ մի գերեզմանափորէր. որ մի զխաթուն մի Թաղեցին շատ ընչիւք. և 'ի գիշերին եկաց զգերեզմանն և մերկացոյց զնա 'ի ներքին հանդերձն. Նա կինն ափցի յերկան էգարկ և ասաց, թէ եղբայր ... մայր եմ և զարեան յերդիքն 'ի վեր եմ առեալ. և զու չես վախիլ յաստուծոյ, որ զիս հրապարակ կամենաս Նա ասաց, թէ աղքատ եմ և այրանք չունիմ Նա ասաց, թէ հետ իմն գերեզման մի կայ՝ երեք զանձ կայ. առ և առաքեալ ծախէ և քեզ այրանք արա. ասաց 'ի ծախեր Նա առեալ սատանայն չինեաց ասէ չէ՝ և էած 'ի միկին ականջն, նա 'ի մի այլ ականջն 'ի զուրս եկաւ. Նա մի այլն էած, զնաց մինչև 'ի կէսն. Նա 'ի մի այլն էած, ամենեքին ոչ մտաւ. և զայն այլ 'ի բաց ընկէց. Նա ասաց.

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ F 1 գերեզմանափորէր.—խաթուն կին.—2 զնաց զգերեզման՝ եկաց.—3 կինն] յաւ. ի յաստուծոյ հրամանէն.—ի յերկան.—4 ի յերդի վեր եմ առեալ—5 չես 'ի վախել ի յաստուծոյ.—կաս առնես.—ասաց այն մարդն.—6 ասաց այն կինն.—'ի չէ—7 որ .Դ.—ասար.—8 արդ և յաւ. և զիս հրապարակ մի արներ. առնէր.—'ի] վխ.—չինեց—9 չէ մի.—եաց.—այլ.—10 եկաւ և 'ի բաց ձգեց.—'ի մէկ.—եաց զնաց մինչ.—ի կէսն] յաւ. և զայն պաշեց.—10—11 'ի մէկ այլն] մէկ այլն.—11 էած] վխ.—ընկեց.—ասաց] յաւ. Թէ ասա նոր, որ մինչ ի կէսն զնաց.—

ի՞նչ զին կոչեն. և ամիսն [illegible] Հարբից զբամ երկու և [illegible] զխառնակութիւն, թէ այն որ չէին 'ի մէջ այլ զիհն ելեալ, ամենեքին քանզի յախտանսն չէ պարհել՝ 'ի մէջ զինքն 'ի ներքս է մնալ 'ի մէջ այլն 'ի զուրս ելեալ: Նոյն մէջ այլ ամենեքին քանզի [illegible] չէ առնել: Նոյն այս մէջ այլոց զին չկայ. զինչ բարի բան լինի է, զամենն պահէր է. և այս գանձս ամէն ցաւոց դեղ է:

12 [illegible] — [illegible]] [illegible] — [illegible] — 13 [illegible] — 14 [illegible] — 14—15 'ի [illegible]] [illegible] — 15 [illegible] — 16 [illegible] — [illegible] — 17 [illegible][ն]:

ԾՂ. 109 ag Այր մի գնաց 'ի Հնդկաստանն և եբեր գանձ եւս մարգրտոյ. եդ 'ի [illegible] և գնայր ընդ փողոցն 'ի ներքս և ձայնէր և ասէր. ո՞վ գնէ գանձս: Եկն [illegible] առնէին զնա և ասէին, թէ խե՛լ է. և սկսեալ զնա վաճառական մի և ասէ. բեր զգանձդ [illegible]: Եւ առեալ վաճառականն և հանեալ զմախութիւն և հասոյց 'ի յախտանսն՝ և ո՛չ [illegible] և ընկեց զնա. և առեալ ընդ ախտն երկրորդին և մեւս ախտն թափանցիկ [illegible]. և յերրորդին առեալ և ամենեքին ոչ եղանէր յախտանսն մախութիւն: Եւ զերրորդ գանձն [illegible] վաճառականն և զերկուսն արհամարհեաց. և եա բազում [illegible] և գնեաց զմէկ գանձն զայն, որ մախութիւն եղաւ և ոչ եղանէր. և բազում բժշկութիւն առնէր գանձն 'ի Հիւանդս և յախտաժետս: Եւ [illegible] վաճառականն և ասէ, եթէ այս որ մախութս չմնաց, նոյ այս նորա են, որք ամենեքին [illegible] յիւրեանց ախտն և լսելիս չէ մնալ և ո՛չ բարիս զարմեալ. այն որ [illegible] ասաց. որ անկաւ [illegible] և 'ի չզայէ հեթոյ չորացաւ: Եւ այն որ ընդ մի ախտն մնաց մախութիւն և ընդ

109 ag = 168 D. [illegible] D 1 'ի [illegible] — [illegible] — [illegible]] [illegible] — 2 [illegible] — [illegible]] 'ի — [illegible]] [illegible] — 3 թէ [illegible] — [illegible] — [illegible]] [illegible] — 4 [illegible] — 5 [illegible]] [illegible] — [illegible]] [illegible] — 5—7 և ոչ [illegible]] [illegible] 'ի [illegible] և [ոչ] [illegible] — 7—8 յերրորդին...[illegible]] [illegible] — 8 զերրորդ գանձն] [illegible] — [illegible]] [illegible] — [illegible]] [illegible] — 9 [illegible]] [illegible] — [illegible] — [illegible] — 10 [illegible]... [illegible]] [illegible] 'ի [illegible] — [illegible] — 11 [illegible] — [illegible]] [illegible] — 12 թէ այն [illegible] — [illegible] — նոյ այս նորա են] [illegible] — [illegible] — 13 [illegible] — [illegible] — [illegible]] [illegible] — [illegible] 'ի [illegible] 'ի [illegible] — 13—14 [illegible] — 14 այն որ [illegible]] [illegible] — [illegible]] [illegible] — 15 [illegible] — [illegible] [illegible][ն][illegible] — 15 —

մէկ այլ գեհէն 'ի գալըս ելաւ, նոյ այս այն մարդիկքն են, որ աստուածայինն բանն ընդ մէկ ականջն մտանել է և ընդ մէկ այլն ելանել. որ անկաւ և հեղձաւ և եղև անպտուղ։ Իսկ այն որ մնաց և ոչ ել, այն մարդիկքն են, որք աստուածայինն բանքն յիւրեանց լսելիքն են մտանել և այլ ոչ ելանել. այն որ անկաւ յերկիր բարի և եռ զպտուղ և զարծեաց զարգարութիւն երեսուն, վաթսուն և հարիւր։ Ո՛վ թէպէտ և մտանելք են նոքա, ապա կենդանիք են և փախեալ[ք] 'ի մահուանէ 'ի կեանս և 'ի խաւարէ 'ի լոյս։

---

16 ընդ մի ականջն... մարդիկք են] մտեալ 'ի մի յականջն և ելեալ 'ի միւս յականջն, նման է պտղոյն.—16—17 աստուածայինն... ելանել] անձին զբանն աստուծոյ 'ի մի ականջն և վաղվաղակի ելանէ 'ի միւս ականջն և անպտուղ մնայ. այն է.—18 անկաւ... անպտուղ] անկաւ առ Ճանապարհաւ. եկին թռչունք և կերան զսերմն.—այն զա[ն]ին.—մնաց] յաւ. մինչև ցկեա զլինայն.—ել] յաւ. 'ի գալըս.—18—19 այն մարդիկք են] նման է պտղոյն.—19 որ.—զաստուածայինն բանն.—յիւրեանց... մտանել] լսեն և 'ի միտ առնուն.—20 այլ ոչ ելանել] չիք ի յաւ. զասեան աստուծոյ խրատութիւն և լինիցին արդիւք արդարութեան և բերցեն պտուղ երեսնաւոր, վաթսնաւոր և հարիւրաւոր.—այն որ] որպէս սերմանցանն—բարի և զարգաց.—եռ] եբեր.—պտուղ.—20—21 և զարծեաց զարգարութիւն (զարգատատարութի՞ւն)] չիք.—21 Լ. առար, Կ. առար և Ճ. առար.—Ձի] և յանդ ի.—մտանել.—22 նոքա մարմնով.—ապա] բայց.—կենդանի են հոգով.—փախեալ։

ՃԶԵ. ՀԻՆԳ ԱՆԳԻՏԵԼԻ ԲԱՆ

(23 այ=28 F)

Յաշխարհքիս հինգ բան 'ի մարդկանէ անգիտանալի է։ Մէկ՝ որ մարդ զմարդոյ խորհուրդն չէ գիտել. և ոչ հրեշտակք և ոչ դևք։ Երկու՝ որ յաւուրս 'ի վաղն չգիտեմք, թէ ինչ պիտի լինի։ Երեք՝ որ զինչ որ սկսանումք, չգիտեմք, թէ յինչ իրք պիտի աւարտի 'ի բարի թէ 'ի չար։ Չորս՝ որ մահու օրն անգիտանալի է։ Հինգ՝ զդատաստանին օրն չգիտեմք։ Երեք իրք որ զմարդն 'ի չարէն 'ի զատ կու պահէ՝ խիղճ մտացն և երեսին ջուրն և բնական խելքն՝ իրրև զաստուածոյ ի զգուշացուց է։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ F 1 ի յաշխարհս .Ե. իրք կայ. որ—անգիտանալի է 'ի մարդկանէ.—E.—2 զմարդու խորհուրդ.—չգիտէ.—ևս հրեշտակն.—դևն.—3 երկու] E.—յաւուր.—չգիտենք.—երեք] E.—4 սկսանեմ.—չգիտենք.—թէ յինչ իրք... 'ի չար] թէ ի յաւարտ պիտի հասանի թէ ոչ, 'ի բարի թէ 'ի չար.—5 չորս] E.—մահու] մին.—հինգ] E. որ.—զդատաստանին.—չգիտենք. առ վախճանն չար F։

ՃԶԸ. ԹԱԳԱՒՈՐ ԵՒ ԽԱՂՆԱՐԱՐ

(24 ag=46 F)

Թագաւոր մի յիւր խաղինան Հազար ամի ունէր պատուական եւ մեծին տաւուել պատուականէր: Նա ունէր մեծամեծ խաղնարար մի. եւ որ մի խաղնարարն զայն ամին փախեց եւ Թագաւորն եկեալ տեսանել զամենքն եւ նոսա, որ մեկ ամին փախած էր. եւ զխաղնարարն բարկացաւ ժամանակ չարչարեաց եւ 'ի խուռ ոչ եկաւ. եւ չէր զիտէր անել, որ ազատէր. եւ ոչ զամենն Թարգն առալ կարէր. եւ խոստացաւ մի ասաց. ես ամենայն զամեն. եւ առաքեաց յանդէպ մարդոյ 'ի մեռ զեղան ձկեց. եւ հարցաւ անդէտն զպատասխանն. եւ ասաց. եւ նա ասաց, թէ քարին համար ինչու զեղան ես մտել. եւ ձանձրացաւ եւ եա զամին 'ի [Թագաւորն]։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ F 1 մի իւր խաղինան .Թ.—պատուական] չիք—2 պատուականէր.—էր] չառ՝ եւ այլ ևս մեծ Թագաւոր զայն ամին.—իր մամա խաղնարար.—3 խաղնարարն—եկեալ.—4 եւ նոսա] զի ամբողջութիւն էր իւր. եւ տեսաւ, որ այն ամէն ամին փախա... [եկին] եւ Թագաւոր եկեալ տեսանել զամենքն եւ տեսաւ.—մեկ ամին] մինն.—4—5 զխաղնարարն—5 չարչարեց.—չեկաւ.—5—6 Թագաւորն չէր ի չ իմէշ արձակ.—9 ազատէր.—զամենն.—կարէր] չիք.—7 ին ես.—7—8 ի յանդէպ մարդ մի 'ի մօտ 'ի զեղան.—8 անդեան] այն մարդն.—զպատասխանն] թէ ի՞նչ պատճառ է, որ 'ի զեղան ես.—ասաց] չառ՝ թէ մի առալ եմ եւ այն քարին համար է.—9 նա ասաց] նախատեց այն անդէտ մարդն.—ինչու] չիք.—'ի զեղան.—9—10 ինչ կամ ասաց, մինչեւ ձանձրացաւ.—'ի [Թագաւորն] չիք։

ՃԶԹ. ԽՈՒՋԱՅ ԵՒ ԴԱՏԻ

(24ь ag=47 F)

Խոջայ մի աղքատացաւ, ոչ սրահասա զխաւէր եւ ոչ կարէր մուրալ. գնաց 'ի խոջայի մի մօտ եւ ասաց, թէ Հազար ստակ 'ի փոխ տուր. նա չէրեաւ. նայեց, որ չէրեաւ, նա գնաց 'ի դատին. եւ ասաց, թէ այս անուն խոջայ՝ տասն Հազար ստակ պարտի ինձ. ոչ թուխթ ունիմ եւ ոչ վկայ. բեր որ զրատեմ. զրկեց եւ եբեր։ Նա ասաց, թէ երեսի ջրի զինն զի՞նչ է։ Ասաց դատին. տասն Հազար ստակ. ասաց, թէ երկք տարդայ զիմ երեսին ջուրն ձգել եմ. եւ ասաց դատին, թէ տուր տասն Հազար ըստակ։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ F 1 խոճա.—եւ ոչ—կա. կարէր.—2 'ի խոճա.—Թ. ...—3 նայ.—նայեց. որ] չիք եւ չառ՝ Ը. ... նայ.—նա] չիք.—'ի ղատին.—4 խոճա.—ինձ. ...—ինձ] չիք.—5 Թուղթ.—ի յերեսն զրդատեմ.—կերեր.—6 երեսին.—ջրին.—ինչ.—խատին.—...—7 ...—Ղ.—զիմ երեսին] զերեսս—ղատին.—...

ՃԻԵ. ԹՈՂԱԳՈՑ ԵՒ ՏՈՒՄԲՔ

(25 ag=50 F)

Մարդոյ մի բաղդկանի զրկանելոյն տարան և աղքատացաւ և գնաց ի գուռն կու մուրայր և սովորեցաւ 'ի յայն: Օր մի 'ի տեղ մի օթեցաւ և գտեր մի քնով գերեզման ժողոված հացերն կերաւ. և եղաւ զգօնէր զնաւակ: Նա եկեալ փոգփեւ մաւտն և բանեցին զմարդիկերն, թէ ով արել է. և եկեալ աղքատն ասաց, թէ ես եմ արել և ասաց զերբն աղքատութեան պատճառն և ասաց, թէ յորժամ մուրացած հացն 'ի փորն մնաց, այլ 'ի տուն չէ պիտեր կենար և շոյլ փառաւոր տանէր, որպէս որ եմ յիմ տանն չընացի:

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ F 1 [illegible]

ՃԻԶ. ԵՐԿՈՒ ԽՈԶ

(26 ag=30 F)

Մարդ մի յԱնդրաւտագէմ կերթայր և հարիւր Ֆլորի մարդոյ մի ամանաթ եդ և գնաց: Երբ եկեկ, ասաց. տուր զիմ ամանաթն. նա ուրացաւ, թէ առեալ եմ: և տարաւ յերդումն. և զՖլորին 'ի գաւազանին մէջն եր դրել և երեսս զգաւազանն 'ի Ֆլորուն տէրն և եդ զձեռն 'ի վերայ մեծ խաչին և երդուաւ. և ոչ ինչ նշան եղեւ: Նա արտմեցաւ այրն և 'ի քուն եղև. և տեսաւ յերազի. զի ասաց փոքր խաչն 'ի մեծն, թէ յե՞ր ոչ պատուհասեցեր. և ասաց մեծ խաչն, թէ աստուծոյ դատաստանին եմ թողեր: Նա ասաց փոքր խաչն, թէ ի՞նչ աստուծոյ դատաստան է, այն մարդն կու թերահաւատի. և զարթեաւ և ուրախացաւ: Նա ասաց, թէ արեկ 'ի փոքր խաչն երդուիր: Նա եկեալ եդ զձեռն 'ի վերայ փոքր խաչին. և փախեցաւ ի ձեռն և իյրև զհուր վառեցաւ. և կանչեց, թէ հանդ՝ Ֆլորին 'ի գաւազանիս մէջն է: Նա և ուրախացաւ:

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ F 1 [illegible]

ԺԳ. ՅՈՒՄՆ ՕՁԻ ԵՒ ԿԻՆ

(27 ag=171 D)

Թագաւոր մի 'ի վերայ իւրոյ աշխարհին 'ի ժամու գայր և անցանէր և եկն 'ի քաղաքի մի եկեր. Նա ահա տեսն այր և կին ունէին զհաց և զկաթն և զգինի. և թողեալ զամենայն կաթն և զգինին և զհացն և զայրն ուտէին և զջուրն խմէին. և թագաւորն ետես իւրեանց անմտութիւնն և բարկացաւ հրամայեաց, թէ սպանէք զդոսա և սպանին։

Նմանեալ է Թագաւորն աստուած է. և այնք որք զկաթն և զգինին և զհացն թողեալ են՝ զայրն ուտէին և զջուրն խմէին, նոքա են որք թողուն զսուրբ պատարագն և զսուրբ ամուսնութիւնն և երթան պոռնկին և շնան. Նա ամենայն որ թողու զկեր սուրբ ամուսնութիւնն և զպատուական անկողինն և երթայ յայլ կին, որ ոչ է իւրն, նոքա գերեզ զայն տեսան այրն և կինն են, որք զայրն ուտէին և զջուրն խմէին։ Նա թագաւորն աստուած է, որ յաւուր դատաստանին զպոռնիկն և զշնացողն ընդ մարդասպանին և ընդ արիւնահեղան տանջէ, թէ ոչ զղջասցին և ապաշխարեսցեն. որպէս ասէ Պօղոս. զշունս և զպոռնիկս դատէ աստուած։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲՆԱԳ D 1—2 'ի վերայ իւրոյ... անցանէր] [illegible] 'ի [illegible].—2 ահա] [illegible].—տեսն այր և կին] [illegible] 'ի քաղաքին [illegible] այր և [illegible] կին [illegible].—3 [illegible].—[illegible].—թողեալ [illegible].—3—4 զհացն և [illegible].—4 զջուրն] [illegible].—և] [illegible].—4—5 [illegible].—5 իւրեանց անմտութիւնն] [illegible].—5 և բարկացաւ] [illegible].—5—6 թէ... սպանին] [illegible]։

7 Նմանեալ. [illegible].—[illegible].—8 և [illegible].—9 [illegible] նոքա [illegible].—[illegible]] [illegible].—10 [illegible].—10—11 [illegible].—11 [illegible].—յայլ կին] 'ի [illegible].—11—12 որ ոչ է իւրն] [illegible].—12 նոքա գերեզ զայն] [illegible].—[illegible].—13 [illegible]] [illegible].—14 զպոռնիկն և զշնացողն.—14—15 արիւնահեղն.—15 տանջէ] [illegible].—16 Պօղոս.—զշունս և զպոռնիկս։

ԾԴ. ՍԻՒՆ

(28 ag=174 D)

Թագաւոր ոք մի զբարձր և զողորկ սիւն մի կանգնեաց և մարգարիտ մի գեղեցիկ և մեծագին 'ի վերայ սեանն եդ և ասէ, թէ մարդ որ ընդ այս սիւնս 'ի վեր ելանէ և առնու զմարգարիտն, նա առցէ նմա զմարգարիտն։ Եւ ժողովեցան բազում մարդիկ և ոչ կարէին ելանել ընդ սիւնն 'ի վեր։ Եւ եկն այր մի և եհատ զարմունկն և զանդամս և զձեռս և զբազուկն և պատառեաց. և արիւնն հեղաւ. և խառնեաց աւազին եղև զերդ ցեխ. և ձգեալ զձեռն զրկեաց զսիւնն և ել և եառ զմարգարիտն։ Թագաւորն գովեաց զայրն և ետ նմա զմարգարիտն։

Մեկնութիւն։ Թագաւորն աստուած է և այս սիւնն, զոր կանգնեաց մարդկան, է պատուիրանն աստուծոյ. զի մարդիկ առնուն պարգևն զօրէնսն. որպէս մարդիկն այժմ էին, որք ոչ կարէին ելանել ընդ սիւնն։ Եւ մարգարիտն այն է, զի աստուած պարգև խոստացաւ մարդկան. որ և բազումք ցանկան գտանել զմարգարիտն զայն և ոչ կարեն։ Բայց նորա առնուն զմարգարիտն, որք զիւրեանց մարմինն սպանեն վասն արդարութեանն աստուծոյ՝ մարտիրոսքն և արդարքն, որք հեղին զարիւնս իւրեանց վասն տեառն. որպէս այրն այն որ բազում նեղութեամբ ել ընդ սիւնն և եառ զմարգարիտն և զանանց բարիսն։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՌ I) 1 կանգնեաց բարձր սիւն. — 1—2 յայտ մեծագին և ազգին մարգարիտ մի եդ 'ի վերայ սեանն.—2 ասաց.—3 մարդ որ] ով որ—ընդ] ընդ.—3—4 նա առցէ նմա զմարգարիտն] ինքն ժառանգ լինի.—4 մարդիկք.—5 ընդ սիւնն ի վեր] 'ի սիւնն.—զարմունկն] զխոր յոտին.—6 զձեռն.—պատառեաց.—արիւն.—7 խառնեաց.—7—8 ձգեաց և զսիւնն զրկեաց ձեռօքն. բազում ջանիւ ելաւ.—8 զանգին մարգարիտ և.—9 և] չիք։

10 Մեկնութիւն. չիք.—10—11 զոր կանգնեաց մարդկան] չիք.—11 պատուիրանն է.—11—12 զի մարդիկ... զանանց բարիսն] և մարդիկք. որ կարող լինել ելանել 'ի սիւնն՝ այն են, որ ոչ պահեն զպատուիրանն և պատուականն զօրէնս աստուծոյ. և ազգին մարգարիտն [illegible]

ԾՂԲ. ՕՐԻՆ ԵՒ [illegible]

(29 ag=14 B)

Թագաւոր մի ունէր գեղեցիկ այգի, և յեզերն խոր խանդակ. և փայտիւ և ատախտակով կամուրջ 'ի վերայ ձգած. բայց 'ի գիշերն քարշէին զկամուրջն. և որ 'ի գիշերն գայր, 'ի վիհն անկանէր. և ով 'ի ցորեկն գայր, յայգին մտանէր։ Նոյին է արքայութիւնն և վիհն դժոխք. և կամուրջն բարի գործն. և ցորեկն այս կեանքս. խոկ գիշերն մահն. ով որ ունի զբարի գործս, նա անցանի յարքայութիւնն. և որ ոչ ունի, իջանէ 'ի դժոխս։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ H || 1 այգի Փ.—2 փայտով.—բայց] և.—'ի] չիք.—3 զկամուրջն] յաւ. և ցերեկն ձգէին.—'ի] չիք.—4 'ի] չիք.—ցերեկն 5 դժոխքն.—գործքն.—6 ցերեկն.—խոկ] և.—7 գործքն.—ունի] յաւ. բարի գործս, նա

ԾՂԳ. ԽՐԱՏ ՑՆՈՂԻ(?) ԲԱՐԵԿԱՄԻ

(30 ag)

Թագաւոր մին հանդէս առնէր. զի իւրն զանձրև իջանէր աղուէս(?): Եւ քարոզ հրամայեաց կարդալ, եթէ որ զինչ մեկնեսցէ առակս, հազար դահեկան տաց նմա. և լուեալ այր մին աղքատ և երթեալ ասաց. եթէ երկու ուռկան(?) ասացես ինձ նեղութիւն, յայտնեսցես: Եւ երթեալ շրջէր յանապատի խոկալով. և վիշապ մի առեալ գայր առ-բանկութեամբ(?) ասաց. զի՞նչ ինձ տացես, եթէ զառակդ թագաւորին քեզ յայտնեսցեմ: Եւ նա ասէ. զոր ինչ խոստացաւ թագաւորն, քեզ կէսն եղիցի: Եւ ասէ. երթ և ասա, թէ ժամանակ է այսուհետև, զի մարդիկք ներգաւորք(?) եղիցին և խարերայք իւրև զայլուէս(?). և երթեալ ասաց. և հանդոյն ասացեալն թուեցաւ. զի նման այնմ իսկ էին մարդիկքն. իսկ նա հազար խոստացեալ դահեկանն. և այրն առեալ վիշապին և ոչ զարձաւ անդրէն: Եւ զկնի զարձեալ զայլ հանդէս առնէր. զի իւրև զանձրև իջանէր աղխոր(?). և հրամայեաց կոչել զայրն. զի նման առաջնոյն մեկնեսցէ: Եւ նորա գնացն խնդրեալ զներուժն(?). և առնուէր իւրև զապկերախ(?). և երթեալ առ վիշապն զանձն պարտաւորելով ասաց. մեղայ քեզ. յայտնեա զերկիրոցդ(?). և մեկնեաց նմա ոչ յիշելով զյանցումն: Եւ ասաց. երթ և ասա, թէ ժամանակ գայ և եկեալ է. զի մարդիկք իւրև զաշխար(?) պատերազմօք իցեն. և եկեալ պատմեաց: Եւ այնմ եւս հաւանեալ՝ նա նմա հա-

զոր ես գտանէի. և առեալ առն տարաւ փեղուակին՝ ընդ առաջնոյն և ընդ փերջնոյն հազար գտանէի։ Մինչ այնորիկ գործեալ այլ ես հանես տեսի. և այժմ իբրև զանձրև իջանէր տաւսր։ Նա և հրամայեաց գործեալ զայրն կոչեր զի զայն ես մեծնեցէ. և առն զնոյն խնդրեալ ժամանակ և երթեալ առ փեղուակն. և նա առ ժամեայն մեկնեալ իբրև բարեկամի. երթ և տես, թէ ժամանակ է. զի մարգրիտս յարբեցին բանաւորք և ստաեքոռորք։ Նա զայս ասեալ առն տարաց. ընդ է՛ր այժմ թողէց փեղուակս (փեց) հազար գտանէիս և կամ հինգ հարիւր այլ ես բերից. հարից զփեղուակս և տատասկեցից. և ջանաց հարկանել զփեղուակն. և ոչ յաջողեցաւ նմա. զի խոյս ետ 'ի նմանէ փեղուակն։ Նա առն զզջացեալ խորհեր, թէ չարիս գործեցի. զի թէ այլ ես հարկ հատանեցի, ծրցէս եկից առ առ։ Նա տեսեալ փեղուակն զայրն տարջացեալ՝ ասաց նմա. այր դու, մի տրտմիր. զի յանձնէ ինչ ոչ արարեր, այլ 'ի բերմանէ ժամանակիս։ Զի առեն քո 'ի կեղծաւորաց ժամանակին է, և զզջանալն և առն զհազար գտանէիս 'ի միաժամայ ժամանակին և կամելն ստանանել 'ի բանաւորաց ժամանակին։

Ո՛վ այլ ինչ առաւել ցուցանել, բայց զժամանակին զիտել զմարդիկս. և զզուշանալ յանձանց. զի զզանազանութիւն ժամանակս զմարդ՝ և երբեմն նենգաւորս և երբեմն արդարամիտս և երբեմն բանական և նման այլորիկ այլս բազումս։

ԺԳ.Դ. ԱՌԱԿ

(41 ag)

Ա՛յ զազզան մի, որ ձու նորա գեղ է 'ի այեաս բժշկութեան. և յարժամ տեսանէ զորսորդն, զի նեղէ զնա, նա իւր ատամամբն հատանէ զձուն իւր և ձգէ յորսորդին և ինքն փախչի։

Նմանեալ, թէ զոր ինչ ստացանայ մարդ և որով զայն զհետ քո, դու զայն կորէ և հան 'ի քէն. որ յիւր սերմանցն չառնէք 'ի քեզ և դու փախիր 'ի նմանէ բարեգործութեամբ։

ՃՂԵ. ԱԳՌԱՒ ԵՒ ԿԱՐԱՊ

(51 ag)

Ագռաւ մի կայր յարեւմուտս եւ ետես զկարապն յարեւելս եւ յարեւու գնաց առնուլ զնա եւ սիրուն յամիլ 'ի ճանապարհին յայլ գարձ. եւ աշխարհաք նորա փութացուցանէին. զի մի փախիցէ սրանէ։ Եւ նա ասէ. մի փախէք. զի անձիս է եւ ամրապարան՝ անզօր. ոչ կարէ փախչել. եւ յարժամ երթալը, մեռ է նա։

Առակս ցուցանէ, թէ սորարդն սատանայ է եւ կրկոյն մեղաւորքն են. եւ ասէ սատանայ ընդ զեան իւր. մի՝ փութայք եւ ջանայք, թէ երթայք 'ի տուն կախարդաց եւ զրկողաց, արբեցողաց, շնացողաց եւ ապաշխողաց եւ յայլ մեղաւորաց. զի նորա զհետ մեր են կամաւ եւ անձին զգինան մեր. վասն նոցա մի նախատիք [Ենոմ նախատակիք]։ Պահեցէք 'ի սուրբ մարգարէքն եւ ընդ նոսա կասուեցարուք. զի որ առնու զբերդն եւ զբարդաքն, այն երկիր նորա է։

ՃՂԶ. ԹԱԳԱՒՈՐ ԵՒ ՕՁ ԵՒ ՈՐԴԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ

(69 ag)

Ասեն յառակաց, թէ թագաւոր մի կայր, որ ունէր իւրն սիրելի զաւակ մի, որ յանձն օր կարծիր զեկեան մի բերել թագաւորին. եւ եղեւ որդի մի թագաւորին նոր ծնեալ. իսկ թագաւորն զմանուկն առաջացուցանէր 'ի վերայ բարձանցն եւ առնել զօձն արկանէր զպարանոցաւ մանկանն։ Եւ այնպէս արարեալ օձն եւ մանուկն խաղային 'ի միասին եւ այսպէս ժամանակս ինչ սիրով խաղային առ իրեարս։ Իսկ յարժամ մեծացաւ մանուկն, կալեալ առ ի ընդ ձեռս իւր յառաւօտ միում 'ի խաղալն իւրեանց հանեալ մանկանն զաւուրն էհար զատամն օձին եւ ընկէց յերկիր։ Յայնժամ զայրացեալ օձին եհար զնա եւ եղեւ փախուստ. մեռաւ որդի թագաւորին։ Իսկ յետ այսպէս եւ միաբանութեան առաքեաց թագաւորն, որ զատանէին զօձն. եւ ասացին զնա գալ 'ի սեղան բնակութեան իւրոյ։ Եւ ասէ օձն. ով բարի թագաւորդ, անպէտ է ինձ գալ առ քեզ. զի քանի որ հայիս դու 'ի գերեզմանն որդւոյ քոյ եւ քանի որ հայիմ ես 'ի ատամնս իմ, ոչ սիրի մախանքն 'ի սրտից մերոց. ապա այս բարի է, որ հեռացայ 'ի քէն։

Առակս ցուցանէ։ Որ նախանձ եւ մախանք շարժի 'ի վերայ քո, զգուշացիր անտի. եւ ապա սիրի մախանքն այնու. Ոչ է չար ինչ առանց մարդոյ, փախիր եւ հեռացիր յաչաց նորա. եւ ապա սիրի սիրանորա. զի զատն աղտ է մախանքն. եւ որ կարի երկիւղած է սատանայից, նա կարէ սիրել զարարիչ զգին եւ զմախանան։

ՃՊ.Օա. 78 B Օձ մի բնակէր 'ի տան Թագաւորի. և որդի Թագաւորին սովորեալ հանապազ խաղայր ընդ նմա. և որ մի ընդ խաղն եհար ագոյն զտուտն օձին. և օձն եհար զնա և փախեաւ. և Թագաւորին որդին առ ժամայն մեռաւ։ Իսկ յետ սգոյն և մխիթարութեան աշխատեաց Թագաւորն գտանել և սպանանել զնա. զի եկեալ դադարեալ էր 'ի բնակութեան իւր. և ասէ օձն. ով բարի Թագաւորդ, անդէպ է ինձ գալ առ քեզ. զի քանի որ հայիս դու 'ի գերեզման որդւոյ քո և քանի ես հայիմ 'ի տուտն իմ, ոչ սրբի մախիմանք 'ի սրտից մերոց. ապա այս բարի է, որ 'ի միմեանց հեռու կենամք։

Ցուցանէ, թէ որ նախանձ և ոխ շարժի 'ի վերայ քո, փախիր 'ի նմանէ և այլ մի հաւատար նմա. զի ոչ սրբի ոխ 'ի չար սրտէ. այլ եթէ երկիւղած մարդ լինի, մի վախեր. զի փոյթ ելանէ ոխն 'ի սրտէն։

78 B = 17 C = 17 C². 1 Օձ մի] C, C² օձն. — 'ի տան] C 'ի դարպասու C² 'ի դարպասուն. — C, C² Թագաւորին. — և] C չիք և յաւ. C, C² եւյր. — C, C² որդի մի. — 2 սովորեալ] C, C² չիք. — հանապազ] C, C² անդադար. — նմա] C, C² օձին. — և] C, C² չիք. — C, C² ար. — ընդ խաղն] C, C² չիք. — 3 եհար] C, C² եղարկ. — ագոյն] C, C² չիք և յաւ. և կարճաց (C² կարճեց). — C, C² զաւձին. — և] C, C² գնաց. — C, C² օձն և. — զնա] C, C² զորդի Թագաւորին. — C, C² ինքն փախեաւ. — 3—4 Թագաւորին... մեռաւ] C, C² 'ի նուն (C² նոյն) ժամն մեռաւ որդի Թագաւորին. — 4 Իսկ յետ... մխիթարութեան] C, C² և աւուրն զմանուկն Թաղեցին. — 5 C, C² և Թագաւորն ... ջանաց և կոչեաց. — գտանել և սպանանել զնա] C, C² զօձն և սպանանէր. — 5—6 զի... 'ի բնակութեան] C, C² գալ բնակիլ ի տեղի. — 6 իւր] C, C² յաւ. զծակին ծառոյն (C² ծառոյն) և գնաց զօձն և ասէ, թէ կոչէ զքեզ Թագաւորն. — C զօձն, C² օձն. — ով բարի Թագաւորդ] C, C² չիք. — C, C² կարի անդէպ. — 7 զի] C, C² թէ չէ. — հայիս] C, C² տեսանես. — C գերեզմանն, C² գերեզման. — C, C² քանի որ. — 8 C, C² հայիմ ես (C² ես). — C, C² մահանք. — C ապա. — 9 C է բարի, C² էր բարի. — 'ի միմեանց... կենամք] C, C² հեռացեալ ի քէն.

10 C, C² Ցուցանէ առակս. — որ] C, C² ար. — C նախանձն. — ոխ] C, C² մախանք և ատելութիւն. — C, C² շարժին. — C դու փախիր. — 11 'ի նմանէ] C, C² անդր և ապա (C² ապա) աղաւաղ ի մախանաց թշնամեաց (C² չիք) քո (C² չիք) և սոյն հեծեան.

—

ՃՊ.Օր. 13 D Ասի 'ի յառակաց, թէ Թագաւոր մի կայր. ունէր սիրելի օձ մի. որ յամէն օր կարմիր դեկան մի բերէր Թագաւորին. և եղև որդի մի Թագաւորին նորածնեալ. իսկ Թագաւորն զմանուկն սնուցանէր 'ի վերայ բարձացն և առեալ զօձն արկանէր զպարանոցաւ մանկանն և այնպէս սովորեալ օձն և մանուկն խաղային միասին. և այնպէս ժամանակաւ ինչ սիրով խաղային առ յիրար։ Իսկ յորժամ մեծացաւ մանուկն կապեալ ընդ մ[ի]ան իւր. և յաւուր միում 'ի խաղալն իւրեանց

13 D = 127 B ՃԱՌՆԴԻՄՈՒԹԻՒՆ ԵԱՆ B 1 առակաց. — որ ունէր. — 2 օձն. — 3 եղև նմանալ — նորածնեալն] չիք. — 3—4 սնուցանէր զմանուկն և զօձն 'ի միասին. — 4—5 'ի վերայ... մանկանն] չիք. — 5 մանուկն և օձն բազում ժամանակս. — ի միասին. — 5—6 և այնպէս... առ յիրար] չիք. — 7 կապէր սար ընդ միին. — առ ար. —

հանեալ մանուկն զսուրն եհար զատուան ամին. և ընկեց յերկիր. յայն ժամ զայրացեալ ամին եհար Թիւնոյն զմանուկն. և սա ժամայն մեռաւ մանուկն. և եղեալ գնաց ամն յաւար երկիր։ Իսկ իբրև եկն Թագաւորն, ետես զմանուկն սպանեալ 'ի Թիւնից ամին և մեռեալ. և զատուան ամին հատեալ և յերկիր ձգեալ. սաստ 'ի միտս իւր. Թէ որդին իմ հատեալ է Թրով զատուան ամին. և ամն զայրացեալ խայծեալ է զորդին իմ, որ մեռաւ. և սպանեալ զորդին և տարեալ Թաղեաց 'ի գերեզմանի. և ժամանակ ինչ եկաց. և ողորմեաց սա ամն այն խնդրանս և ասէ. գիտեմ, որ յառաջ իմ որդին է սպանեալ զծառութիւն. նա զքո ատեան է կորեալ. և արդ դու զմանես խայծել. ամենայն ինչ եղաւ՝ եղաւ. և զի՞նչ գնացիր. հիմայ եկ, ես և դու այն առաջին սիրելիքն եմք. գնանք 'ի միասին կենանք։ Իսկ ամին պատասխանի տուեալ և ասէ. ոչ այդպէս է, այլ գիտեմ որ ես 'ի յիմ աղատես վերայ նայիմ և դու 'ի վերայ քո որդոյ գերեզմանին, նա Թշնամութիւն 'ի մեր միջէն չէ վերանալ. այլ լաւ այն է, որ ես և դու 'ի միմեանց հեռանամք. որ այլ մեծագոյն չար չմնանք 'ի մեր մէջն։

Ցուցանէ առակս, Թէ հին Թշնամին նոր սիրելի չէ լինիր և ճար չկայ. որ այլ լինի. ով միտս ունի, իմասցի։

8 եհատ.—մանուկն] չիք.—եհար] և [illegible] 8–9 [illegible] 9 ամն զայրացեալ.—խայթեաց.—զմանուկն Թիւնոյ.—10 մանուկն] չիք.—եղեալ գնաց] [illegible] —Իսկ իբրև եկն] [illegible] 11–12 զմանուկն... ձգեալ] զատուան ամին հատեալ և զորդին սպանեալ և մեռեալ.—12–14 սաստ... մեռաւ] [illegible] 14 սպանեալ... տարեալ] [illegible] զորդին [illegible] 'ի գերեզմանի] չիք.—14–15 ժամանակս.—15 [illegible] և ողորմեաց] [illegible] —խնդրանս [illegible] —[illegible] չիք.—16 առաջին.—որդիս և [illegible] ծառութիւն.—նա զքո ատեան] որ [illegible] 16–17 կորել է.—17 և դու.—ես խայծել] խայթել.—ամենայն] չիք.—ինչ եղաւ՝ եղաւ] և զինչ որ [illegible] 17–18 և զի՞նչ գնացիր] չիք.—18 հիմայ] [illegible] դու.—ես... գնանք] չիք.—18–19 որ 'ի միասին կենանք և յառաջի սէրն [illegible] 19 տուեալ] [illegible] —և] չիք.— և] չիք [illegible] 20–21 այլ [illegible] 21 այլ] [illegible] 22 լաւն.—ես... հեռանամք] [illegible] —որ] [illegible] չարիք.—23 [illegible] 'ի մէջ մեր։

24 առակս] չիք.—լինիր] [illegible] 25 չկա.—որ... իմասցի] որ [illegible]

ՃԴ.Է· ԸՌԱԿԻԼ ԵՒ ՅԱՅՐԵԱՅ
(77 ag—^0 1)

Արագիլն մեծ բանութեամբ զայս յամուսնութիւն հրամանաւն աստուածոյ. որ ասէ. քանզի սիրէ. որ ասէր ձեզ. և ատարակն ոչ նստի յառաջ կանչելն, եթէ մեռանի ընկեր նորա։

[illegible] 1 մեծ] չիք.—'ի յամուսնութիւն.—1–2 հրամանաւն... ձեզ] [illegible] —այլ [illegible] հրամանի աստուծոյ, որ ասէն, զայս 'ի յամուսնութիւն.—2–3 ոչ... կանչել] չիք.—3 եԹէ.—նորա] [illegible] ոչ որ [illegible] ոչ նստի։

Ցուցանէ բնախօսս, թէ ով մարդիկ, սիրեցէք զողորմութիւն և զողջախոհութիւն. բայց վասն որդեծնութեան մտէք յամուսնութիւն և մի՛ վասն աղտեղութեան։

4 բնախօսս] բան.—մարդիկք.—5 բայց] և.—որդեծնութեան.—5—6 'ի յամուսնութիւն.—6 աղտեղութեան] անկութեան մեղաց։

ԺՂԸ. ԱՐԱԳԻԼ, ԵՒ ԺՈՅԵԱՆ ԵՒ ԱԳՌԱՒ

(79 ag=81 D)

Արագիլն և ձայնկէն և ագռաւն զծերացեալ հարսն իւրեանց գարմանեն, սնուցանեն և ծառայեն. մինչև մանկանան կամ մեռանին։

Ցուցանէ բնախօսս այս, թէ պարտ է մեծարել և գարմանել զծնօղս և հնազանդիլ. որպէս և աստուած հրամայեաց՝ պատուեա զհայր քո և զմայր. որ զծնօղս անարգէ, զաստուած անարգէ. և զինչ որ 'ի հետ ծնողաց առնեն, հետ աստուծոյ են արարեալ։

ՏԵՂԵՕՐԱԻՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ D 1 յաղագն.—հայրս.—իւրեանց] չիք.—2 սնուցանեն] չիք.—2—3 մինչև... մեռանին] չի փետուրն թափի. կերակրեն՝ նորոգի։

4 ցուցանէ... թէ] նշանակէ.—որ որդիք մեծարեն և գարմանեն.—5 զծնօղսն.—հնազանդ լինին նոցա.—6 չի որ զծնօղքն անարգէ.—զաստուած] չիք անարգէ. և որ սիրէ, զիս սիրէ.—7 և զինչ... արարեալ] չիք։

ԽԹ. Ըստ. 97 D Վասն ծնողասիրաց։ Ասեն բնախօսքն, թէ արագիլն յորժամ ծերանայ կամ ակարանայ՝ և թափին թևքն. ձագերն զնեն զհայրն և զմայրն 'ի բոյնն և կերակրեն զնոսա և սնուցանեն, որպէս ծնող զնոսա, և զփոխն հատուցանեն ծնողաց. և այս բանան 'ի թևոց իւրեանց, զի սովորեսցի թռչիլ։

Նշանակէ առակս, թէ անբան թռչունք զծնողաց փոխարէնն հատուցանեն և բանական մարդիկքն ծնողաց բարեաց չար հատուցանեն. յիշանցեն և ոչ հանգուցանեն, նոքա պատուհասն յաստուծոյ առնուն, վայ է նոցա. և թէ զմարմնաւոր ծնօղսն պարտ է սիրել, որչափ ևս առաւել զհոգևորն, հայրն մեր զաստուած սիրել պարտ է և զպատուիրան նորա պահել. որ ասէ զհայր կամ զմայր, մահու վախճանեսցի. հոգևոր հայրն աստուած է և մարմնաւոր՝ ծնօղքն. զերկուքն սիրել պարտէ. և մահու վախճանելն զմուրքն է։

ՃԱՌ. ԽՕԶ ԵՒ ԲԶԷԶ ԵՒ ԾՈՂԵՐՆ

(92 ag)

Խօզն և բզէզն և կան այլ կենդանիք, որք աղբաւորք են, և հաւ-դարշութեան կենդանիք թուին նոցա։

Վասն այնր զի ցուցանէ օրինակս, թէ ամենայն մեղաւոր ան-ձինք զայր և դշխոյ մեղացն ունէ և պարարանայ. և այն քաղցր է 'ի քիմս նոցա։

Ա. ԱՐԾՈՒԹԱԳՈՒՆ ԾՈՎ

(113 ag=170 D)

Այլ ոմն մեծատուն ունէր բազում կարասիս ոսկի և ար-ծաթ և տարեալ թաղեաց զնոյն 'ի գետնի։ Եւ ծառայքն տեսին զանգէն, ուր թաղեաց. և 'ի գիշերի գային հանին, առին և փախեան. և խնայեալ այնու, որ չկայր ոսկին և արծաթն. և սկսաւ լալ՝ փե-տել զմորուսն և փոյթ առնէր անձինն. և նեղացաւ և կամէր ջուան առնուլ և կախիլ։ Եւ տեսեալ՝ այր մի իմաստուն ասէ. ընդ է՞ր խեղդիս։ Եւ ասէ. ծառայքն իմ զոսկին և զարծաթն իմ գողա-ցան և փախեան։ Եւ ասէ իմաստունն. ո՞ր չափ էր ոսկին. և ասէ քար կայր. և ցուցանէր, թէ այս չափ է՞ր. և այն չափ էր։ Եւ առեալ իմաստունն զքարն և զայն թաղեաց 'ի տեղւոջն, ուր ոսկին էր. և ասէ իմաստունն. ահա ոսկին քո աստ. քանզի անօգուտ էր քեզ, երբեւ զքարս զայս։ Եւ բանիւս այսուիկ իմաստունն մխիթարեաց զայրն և թափեաց, որ ոչ խեղդեցաւ։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲՆԱԳ. D 1 մեծատունն.—կարասիս.—2 տարաւ.—զնոյն] չիք.—'ի գետնին.—տեսան.—3 զանգն.—'ի] չիք.—առին և] և առին.—4 խնայեաց.—չկայր... արծաթն] ծառայքն զոսկին և զարծաթն առին և փախեան.—և] նա.—լալ և.—5 զմորուսն.—նեղ-ացաւ] խիստ նեղացաւ.—6 կախել] խեղդել զինքն.—6—7 և տեսեալ... խեղդիս] և առ ժամայն եհաս.ցի այր մի նա իմաստուն մարդ և եհարց զինքն անխիթար սգոյն, մեր նեղանաս յայսպէս 'ի ձեռն, որ կամիս զինքն խեղդել. և եղելոց ցնա և ասէ. զի՞նչ է, որ այդ չափ անխիթար տխրիս. և պատմ. ո յուսանին զի՞նչ էր, որ 'ի ձեռաց քո. նա պատասխանի ետ.—7 ծառայքն] ով իմաստուն տիրել 'ի բարեկամ, ծառայք.—զայն զոսկին և զարծաթն 'ի թաղուցեալ տեղիս.—իմ] չիք և յաւ. այնպ.—8 եւ] չիք.—իմաստունն] յաւ. ով այր.—էր] է.—ոսկին] յաւ. և արծաթն և կամ որ տեղ էր, որ ասաց.—8-9 և ասէ քար կայր] չիք.—9 նա ցուցանէր քարեր.—և այնչափ է՞ր] չիք և յաւ. և այս տեղւոյ ասաց.—10 իմաստունն.—զայն] չիք.—'ի տեղին.—11 իմաստունն] չիք.—աստ է.—անօգուտ.—քեզ] չիք.—12 այսուիկ.—13 որ ոչ խեղդեցաւ] յետոյ գնալ իւրաքանչիւր յանձնառարութեան։

Նուագանէ. ամենայն մարդ որ զամէին եւ զարծաթն ունէր, նոյն զերդ զայն այսին է, որ ոչ հոգւոյն եղև. եւ ոչ մարթայն եւ փոխանակ շահիցն կամեր խնդրել եւ անձնամահ լինել զարծաթսիրութեան սակ՝ արժան է ամենայն չարեաց։

14 նա.—15 հոգւոյ.—մարթայ.—16 [կամեր] խնդրելով.—անձնամահ լինել] մահ քնարեալ.—16—17 արծաթսիրութեան նմա.—17 սակ՝ արժան է] այս է, որ մեռ է։

ԽԵ· ՑՈՒՑ ԳԼԱԽՈՐԴԱՑՆ

(115 ag=173 D)

Եւ ահա ժողովեցան 'ի մի տեղ ամեն փառաւորեալք եւ գնացին ընդ տաճարակս մի եւ մտին յերկիր մի օտար. եւ յերկիրն այն էր ամպ եւ խեժ եւ օձ եւ նեղութիւն. եւ փառաւորեալքն տարակուսեցան։ Եւ անկաւ յետոյ նոցա հրեշտակն պարքեալ. եւ ոչ կարէին յետս դառնալ. եւ տանել նեղ տաճարակս մի եղբայրն՝ թերեւս զառնեցին զքաղաքն. զի փառաւորեցին. եւ գնացին առ մի մեծամ աշխատանօք եւ ոչ գտին զելն. եւ լալով եւ ողբալով կոծէին զանձինս իւրեանց։ Եւ ահա բուռն նոցա թէ մի արծուոյ. եւ նորա ջանացին եւ գթէ մի այլ չինեցին։ Եւ հինգն 'ի նոցանէ կորեան եւ հինգն թեւեան եւ վերացան. եւ տեսին զաւառ մի լուսեղէն. եւ թագաւոր քաղաքին աղաղակեաց առ նոսա զորականս եւ ասէ. բարի եկիք. ահա քաղաքս առաջի ձեր. յոր տեղ կամիք զուք, 'ի հան հանգիք։ Եւ հարցանէաց թագաւորն զփառաւորեալսն եւ զողեաց եւ ասէ. փոյթ է ձեզ, որ ընդ նեղ տաճարակն եկիք. Եւ մտեալ 'ի քաղաքն գտին զփառաւորեալսն, զորս 'ի բազում ժամանակս ցանկացին. զի անսամփիցեն եւ գտին զզանձս եւ զզեղեցիկս եւ զխաւարչն, զոր կամէին գնել եւ տարախացան մեծաւ ուրախութեամբ։

ՊԱՏԳԱՄՔՆ ՇՐՋԱՆԻ ԲԱՑ D 1 Եւ ահա] չիք.—տեղ] փայր.—ժ.—2 ընդ] ի.—մի] չիք.—մի] չիք.—յաւար.—3 ամպ առաջին.—խեժ.—օձի.—այլ նեղութիւնք.—4 յետոյ] զհետ.—պարքեալք.—կարացին յետս.—5 առին.—եւ եղբայրն. զի.—5—6 քարացին զառնել.—6 այլ քաղաք.—ամն.—7 գլխ եւ] չիք.—լալին.—ողբային եւ.—8 գթէ] թէ.—9 եւ.—եւ.—թեւան.—10 վերացան 'ի յօդս.—տեսին] յառ՝ վերեալ 'ի վայր. զի եկը.—թագաւորն.—քաղաքին] զառաջին.—11 զօրականս] չիք.—ասէ] զօրեաց գնալ ասելով.—12 որ տեղ որ.—զուք] չիք.—'ի հան] չիք.—հանգերուք.—եւ] յառ՝. երբեմն եկին 'ի քաղաքն, ահա թագաւորն յառաջեաց ընդ զեմ նոցա եւ.—13 թագ. զփ. եւ զողեաց] չիք եւ յառ՝. գնա (այսօր).—14 նեղ] չիք.—եւ մտեալ] մտան.—եւ գտին.—14—15 զփառաւորեալսն.—15 որ.—ժամանակաց.—զի ա.] անսամփել գնաց.—16 գտան գանձս.—զզեղեցիկս] զանձքն ոսկի.—զզարմանալի.

Ցուցանէ. զի սոքա են փառաւորեալքն Սիովնէ և իւր ծնունդքն. և այն որ ասաց երկիր և յիմանց և ի սոսի, որ և արտաքսեցաք յանմահական դրախտէն և անկաք յայս աշխարհս, ուր կայ իմ և ան, որ է սատանայ. և 'ի նեղութեան կանք հոգւով և մարմնով: Իսկ այն որ թէ արծուի բուսաւ, այն հաւատն է. որ աստուածեալ յերկնից յերկիր իջաւ և հաստատ եռ մարդկանս: Իսկ այն որ ջանացին և թէ մի եւս ինքեանք չինեցին, այն նոքա են, որք ջանացին և բարի գործեցին. Մի թէ՝ հաւատքն. Մի՛ բարեգործութիւնն. և այն հինգն որք կորեան, այն նոքա են, որ միայն գործեցին և կորեան 'ի ձեռն սատանայի, որք են զարդ ձախակողմանցն, որք կոչին յիմարք կուսանքն: Իսկ այնք որք թռեան, նոքա են, որք լուցին և պասցին, զանձինս իւրեանց չարչարեցին վասն արքայութեանն, որք են զարդ աջակողմանցն, որք կոչին իմաստունք կուսանքն: Իսկ այն լուսեղէն զաւառն երկնից արքայութիւնն է, քաղաքն անպարանկաց՝ փեսին Տրուապղէմի Թագաւորին աստուածն է, և զգեստանք հրեշտակքն. որ և աստուած բազում հրեշտակս ասարէ, յորժամ մեռանի արդարն. և զօքեն զարդարան, որք գերկրաւոր կեանս արհամարհեցին: Իսկ համբուրել, աստուած զարդարան և ասէ. փառք է ձեզ, որ ընդ նեզ ձանապարհն եկիք, որպէս ինքն ասաց. նեղ է ձանապարհն և անձուկ է դուռն, որ տանի 'ի կեանսն յաւիտենից. և սակաւք են, որք գտանեն զնա: Նեղ ձանապարհ զչարչարանսն ասէ և որ նեղութեանց համբերել. և այն որ զանձէ բեհեզս ծիրանիս և զգիտակս և զակուտս, որ է բարեգործութիւնն, պահքն, աղօթքն, համբերութիւնն և այլ բարքն: Իսկ այն զի զարին զփառաւորականսն, զորս 'ի բազում մամանակս ցանկային տեսանել. որ և արդարքն որ չափ էին յայս կեանս, նոյ ցանկային. զի տեսանէին զմարգարէսն և

18 զի] որ.—[illegible] —19 [illegible] —20—21 [illegible] —21 [illegible] —22 [illegible] —23 [illegible] —24 [illegible] —25 [illegible] —26 [illegible] 27—28 [illegible] —28 [illegible] —28—29 [illegible] —29 [illegible] —30 [illegible] —31 [illegible] —32 [illegible] —33 [illegible] —33—34 [illegible] 34 [illegible] —35 [illegible] —37 [illegible] —38 [illegible] —39 [illegible] —39—40 [illegible] —40 [illegible] —41 [illegible] —43 [illegible] —43—44 [illegible]

զատուցեալսն և զհայրապետսն և զմարտիրոս[ո]սն, որ և զանն զօրավորսն, զորս ցանկալին ունօսմնէ: Տանն փառաւորակը զասան կուսանս առնէ: Եւ այն որ հինգին կորեան, այն զյիմար կուսանսն առնէ. և այն որ հինգն ապրեցան և թռեան, զիմաստուն կուսանսն առնէ, որք թռեան արքայութեանն:

44 և զհ.] զհ.– զատն.—45–45 արդարդն.—45 զօր.—փ.— փառաւորակը.—զփ.—45–46 կուսանսն.—46 առնէ.—Եւ այն] այն—Եւ որ—յիմար.—47 Եւն որ—թռեան.—48 որ թռեան.—յարքայութեանն:

ՄԲ. ՔԱՐԱՆՑ

(116 ag)

Այլ քարանց մի. և կայր բարձումն ճանապարհ, որ երթայր 'ի քաղաքն յայն: Բազումն մարդիկ գնային. և մին մարդն արդելեցաւ և զաւկերաց փակեալն կայեր և այլ ոչ հասաւ. և զուռն քաղաքին փակեցաւ՝ և ոչ կարաց մտանել:

Նուցանել, թէ փոքր առաքինութիւն է և թէ մեծ՝ առանց զմարդն յարքայութիւնն. որպէս զճանապարհն այն, որ զմեծ և զփոքրն տանէր 'ի քաղաքն: Եւ որ ընդ աշխարհիս զբաղանան զրացի, 'ի մէջ մեղաց շաղախի, նա ոչ կարէ հասանել արքայութն և մտանել 'ի քաղաքն անդրանկաց, որպէս այլն այն, որ ընդ աւելորդս եղև և ոչ եհաս ընկերացն և ոչ մտաւ 'ի քաղաքն. քանզի փակեցաւ դուռն: Նոյնպէս փակի դուռն արքայութեան անառակացն և անպարտ մեղաւորացն յաւուրն դատաստանի, որպէս փակեցաւ յիմար կուսանացն:

ՄԴ. ՄԱՒԻՆԴ ՄՐՋԻՒՆԱՑ

(117 ag=175 D)

Մ՛կնեան առաջին բնոյ խրատու, թէ այգ Ն՛րէ, որ մեք ոչ ունիմք և ոչ եղջիւր. և կառուն զմեզ զիւրաւ կալնու: Եւ միռնդըն որեցին փայտ և կապեցին 'ի պլնոնին, որ թէ կառուն զայս նա մեք կուռեցուք. որ ոչ առնու զմեզ. և ահա եկն կառուն և միռնդըն փախեան և ընդ ծառին 'ի ներս մտին. և այնք որք զփայտն եղջեւր եկն կապել, ոչ կարացին մտանել ընդ ծառն. այլ կառուն կալաւ և եկեր:

ՁԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՆՈՒՍԽԱՆ ԲԱՑ]) 1 Մկնեան] ծուղակեցան միռնդըն 'ի փ առ. և սկսան ցնա փեկեանց խօսել.—առաջին] և առնն.—բնոյ... այգ] չիք.—բնոյ Ն՛րէ.—ունէն] ունին.–2 եղջիւր.— և] որ.—կալնու] առնէ և յու՛. եկայք. զի խորհեցարուք ամեն հնար փ.—3 միռնդըն] չիք.— փայտն.—'ի պլնոնին եղջեւրն.—որ թէ] և առնէ. եթէ որ.—զա.—4 նա.—կառուքնք հնա.— զմեզ չառնէ.—կառու փ.—5 մինչն.—5–6 ընդ ծառն... կապել] չիք.—6 ընդ ծառն 'ի ներս մտ.—6–7 այլ... եկեր] և կառու սկսաւ ճարակել զամենեսեան:

Նոյնպէս։ Մ՚ուկն որ եղջիւր կարկառ, այն մարգարէքն են, որք պատճէնն և ծառայութեան և աղխատակութեանն զերկոս. և ապա-կանքն զեղեցիկ և այն, զոր աստուածն է տեսանել, ոչ հաւանին. այլ խրատանքն այլ զեղեցկանան և որդոյթին 'ի ձեռն աստուծոյ. որպէս որդոյթեան մաքին 'ի ձեռն կատուին։

8 այն մարգարէքն—եղջիւր] փայտ.—կարկառն 'ի գլխոյն.—մարգարէքն] կանայքն.—9 ծառա-յքն—զերծան զերկոս.—9—10 ապականքն] ապաւէնքն.—10 զեղեցիկ հանդերձս և մեղսերգութեանն զբաղմամբ 'ի բարեգործութենէն.—և այն... հաւանին] ոչ հաւանին աստուծոյ պատուիրանքն.—11 խրատանքն] չէ.—այլ] կամին ասել.—որդոյթին] ահկանին.—12 ահկան.—ձեռանցն.

ՄԳ. ԸՒՉ ԽՒ ՃԸԿ

(118 ag)

Օձն յորժամ ելանէ 'ի ծակէն և երթայ, ընդ որ և կամի, նոյ հինգ ծուռ ատամն՝ հինգ ունի ծայր ինքն և ապա կարէ գնալ։ Նոյ յորժամ գայ 'ի ծակն զուռն, ընդորոյք և ապա կարէ մտանել 'ի ծակն՝ յիւր հանգստարանն։

Նոյնպէս, որ մարդն հինգ զգայարանս ունի՝ աչքն, ականջքն, քիթանն, ձեռքն, ոտքն. նոյ մարդ յորժամ գնայ 'ի մեղս, զ-հինգ զգայարանն ծակէ՝ աչքն չար հայի, ականջքն չար լսէ, քիթանն չար խօսի, ձեռքն անօրէնութիւն գործէ, ոտքն 'ի չար ճանապարհ գնայ։ Նոյ յորժամ մարդն գայ եկեղեցւոյ զուռն յաղօթել, նա պարտ է զ-հինգ զգայարանն ընդորոյել և 'ի չարէն կարել և ապա յեկեղե-ցին մտանել և աղօթել, որ է մայր մեր և հանգստարան, և ապա աստուծոյ ընդունելի լինի աղօթքն։ Որպէս օձն այն թէ չընդորոյէ զ-հինգ ծուռն, նա ոչ կարէ մտանել 'ի ծակն և 'ի հանգստարանն, նոյնպէս մարդն թէ ոչ կարէ զ-հինգ զգայարանն 'ի չար սովորու-թենէն, նա ոչ մտանէ յարքայութիւնն աստուծոյ։ Զէ պարտ մար-դոյն այնմիկ՝ որ յեկեղեցի աստուծոյ մտանէ։

ՃԺԹ· ՕՁՆ ՆԻ ՀԱՑՈՒԻՑ ՇՈՂԻՆ
(119 ag=176 D)

Օձն երթայ 'ի դուրս դաշտ և 'ի կանաչ և 'ի ծառոցանց մէջ և կանգնի 'ի վերայ աղբատն և խմանայ, թէ հոգին յոր գիհոց գայ. և գէմ հովոյն կանգնի. և հոգին զծառոցանց հոտն ընդ ինքն զարկանէ. և պարարտանայ 'ի հոտոյն։ Նա ծառէկ մի կայ՝ յորժամ այն ծառոկին հոտն ընդ ինքն գիտի, նոյ լուսաւոր մարգարիտ մի 'ի գլուխն յորինի. և գիշերն ընդ որ երթայ օձն, այն լոյս է իւրն և լուսաւորէ մարգարիտն զօձն. և ցերեկն մութն։

Նոյնպէս, թէ դաշտ կանաչ՝ եկեղեցի աստուծոյ է. և ծառքն պատուիրանն աստուծոյ է, առաքելական և մարգարէականն։ Նա այն մեծ ծառէկն, որ գեղեցիկ է և զլուսաւոր մարգարիտ ծնանի, այն աւետարանն Քրիստոսի է և հոգին Հոգին սուրբ։ Եթէ որ խոնարհութեամբ երթայ յեկեղեցի աստուծոյ և հաւատով մտէկ գնէ աստուծոյ բանիցն, նոյ Հոգին սուրբ անուշահոտութեամբ արբուցանէ զնոսա։ Նա եթէ զաւետարանական բանն, հաւատով և սրտի մտօք ասէ 'ի մեր, նա լուսաւոր մարգարիտ լինի անդէն և զհոգւոյն խաւարն, որ է մեղքն, հալածէ և զաշխարհի կեանքն որ է սուտ լոյս, մութն երևեցուցանէ։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՑ [) 1 յորժամ երթայ.—գուր] [illegible] —և 'ի կանաչ] 'ի կանաչքն— [illegible] —2 և կանգնի] կանգնի.— [illegible] —3 'ի գէմ հովոյն.—զարկանէ] [illegible] —4—5 ծառոկին.—5 ընդ ինքն գիտի] [illegible] —լուսաւոր մարգարիտ մի] լուսաւորի [illegible] —գլուխ.—6 յորինի] [illegible] —'ի գիշերին.—լոյս է իւրն] [illegible] լոյս [illegible] —7 մարգարիտն] չիք.—մութն] [illegible]

8 Նոյնպէս [illegible] —կանաչ դաշտն.—է աստուծոյ.—ծառոցանն.—9 է] [illegible] —մարգարէականն բանն.—10 մեծ] [illegible] —և զլուսաւոր... ծնանի] որ լուսաւորէ [illegible] —11 Քրիստոսի աւետարանն.—սուրբ Հոգին է՝ անուշահոտութեամբ [illegible] —12 երթայ] և [illegible] —եկեղեցին.—մտէկ] [illegible] —13 բանին.—13—14 [illegible] —14 զլոյսն.—թէ.—աւետարանին.—15 լուսաւոր.—16 զհոգւոյ խաւարեալ.—որ է] չիք.—17 է] չիք.—մութն] չիք.—երևեցուցանէ] [illegible]

ՃԻ· ԳՈՂ ՆԻ ՁՄԵՐՈՒԿ
(120 ag=177 D)

Գող մի ձմերուկ մի գողացաւ 'ի պարտիզէն և կամէր կոտրել։ Խօսեցաւ ձմերուկն և ասէ. մի կոտրեր զիս. զի 'ի մէջս իմ Խաչատուր էջ կայ՝ կաց. մինչ որ անձեռն և ապա կոտրէ։ Նա հաւատաց այրն՝ և տարեալ 'ի տունն եդ 'ի պատուհանն և եկաց անդ, մինչև պառակեցաւ և պխտեցաւ և եղաւ նեխութիւնն արտաքս. և ապականեցաւ 'ի գերութենէ։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՑ [) ձմերուկ մի] ձմերուկ.—'ի պարտիզէն.—2 [illegible] —3 կայ] չիք.—մինչ որ] [illegible] —և] չիք.—Նա] չիք.—4 [illegible] —'ի տուն իւր և.—5 մինչև [illegible] —պառակեցաւ և պխտեցաւ] և [illegible] ձմերուկն 'ի [illegible] —[illegible]] մինչև հոտն [illegible] —6 ապականեցաւ ձմերուկն] չիք.—'ի գերութենէ] չիք

Յաւելանէ։ Յորժամ մարդն ընկնի, պարտ է առնել զկնքն՝ Թագաւորի որդի եմ կամ մեծատան, որ չարչարանեն, այլ պահեն. միթէ զան զանձն առն և գնեն Նա. ծառայն կամ մահով խալսի կամ փախչի և ազատի։

---

7 Յաւելանէ ատափո, թէ—ընկնի] գերի անկանի, նո..զկնքն, թէ.—8 զի ոչ չարչարանեն.—9 առն] ընդրեն.—Նա] զ.ի.—ծառայս զանձով զերծի.—մահու.—խոլեր] մեռանի.—և կամ

ԼԷ. ՆՈՒՆԵՆԻ ԵՒ ՁԻԹԵՆԻ

(138 ag=91 B).

Նունենին առեր ընդ ձիթենին, թէ ես կարմիր նուան ունիմ և ազնիւ եմ քան զքեզ. և ձիթենին ասէր ընդ նունենին, թէ ես պտղատու եմ և ձէթ շնորհեմ լուսատու մարդկան։

Յաւելանէ նունենին զԹագաւորն և ձիթենին զքահանայն. քանզի թէպէտ և գեղեցիկ է Թագաւորն, այլ ոչ աւել է 'ի քահանայն. քահանայն աւել է 'ի Թագաւորն. զի քահանայն հալածիչ է խաւարի, որ հալածէ զխաւարն 'ի հոգւոց մարդկան։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲՆՏ B 1 առէ.—նուռն.—2 առէ։

4 նունենի.—Թագաւորս.—զքահանայս.—5 և գեղեցիկ է Թագաւորն] փառօք և զօրութեամբ և անձնային փափկութեամբ զարդարեալ է.—աւել է.—5—6 զքահանայն.—6 քահ. աւէ 'ի Թ.] չէ.—հալածող.—7 որ զխաւարն] աղտոյ մեղաց և անհաւատութեան.—ի յոգւոց։

ԼԸ. ՁՈՒԿՆ

(139 ag)

Ձուկն յորժամ 'ի ջրոյն 'ի ցամաք ելանէ, նա մեռանի։

Յաւելանէ, թէ մարդն որ 'ի պատուիրանացն աստուծոյ 'ի ցամաք ելանէ, նա մեռանի հոգին. և յետ մահուն հոգին և մարմինն տանջի։

ԼԹ. ՁՈՒԿՆ ԵՒ ԿԱՐԹ

(140 ag)

Ձուկն յորժամ 'ի կեռն գայ և առնու, նա մեռանի 'ի ձեռն կարթին։

Յաւելանէ։ Յորժամ մարդն 'ի մեղքն երթայ և գործէ, նա մեռանի 'ի ձեռն սատանայի, որպէս մեռանի ձուկն 'ի ձեռն կարթին։

ՃԽԱ. ԱՌԱԿ ՎԱՍՆ ՏԻԿՆՋԻ

(141 ag=2 A=108 B=2 D=4 G)

Իմաստասէր ոմն աղքատ ունէր ծոյլ որդիս. և 'ի ժամ մահուան իւրոյ կոչեաց զորդիսն և ասէ. ով որդեակք, բազում գանձ կայ պահեալ 'ի հօրցն իմոց յայգին մեր. բայց զտեղին ոչ ցուցանեմ ձեզ. այլ որ աշխատի և խորագոյն փորէ, նա գտանէ զգանձն։ Եւ յետ մահուան հօրն, սկսան որդիքն ջանալ մեծաւ աշխատութեամբ և խորագոյն փորեցին. և ամէն մէկ իւրն ջանայր. զի ինքն գտցէ զգանձն։ Եւ սկսաւ այգին աճել և զօրանալ և եւս բազում պտուղ և ելից գինւոյ գանձիւ։

Ցուցանէ առակս, թէ մեծ բարի է աշխատանքն և շատ օգուտ է՝ յայս կեանքս և յայն։ Նա յայլքն ոչ ուտ բարի աղբին և ոչ անդ վայելեն, որպէս ասէ գիրն. յուլէց և ծուլից փախեալ է զուան արքայութեան։

1 G Իմաստասէր.—G ծոյլ.—1—2 և 'ի... զորդիսն] G չիք.—2 B որդեակ.—B գանձս.—կայ] A չիք. B կա.—3 A պահեալ է.—B, G 'ի հօրց.—B այգին. D 'ի այգին.—մեր] A չիք. B իմ.—ցուցանեմ] B ասեմ.—4 ձեզ] B յառ. [illegible] G ձեզ.—B խորագոյն փորէ և աշխատի.—A, D, G գտանէ.—5 եւ.—մեծաւ] A, D մեծ. B չիք.—6 փորեցին] յառ. A այգին. B, D, G զայգին.—7 A, B, D, G աճել.—A, D զօրանալ.—եւս բազում պտուղ] B ածէր բազմապատիկ.—8 և] չիք.
9 A առակն.—A, B, D, G բարի.—է] B չիք. G էն.—B աշխատանք.—10 և] B չիք.—B, G այս.—A, D 'ի յայն. B ի այն.—յայլքն] A, B, G յայլսն և ծոյլն. D յայն և ծոյլն.—բարի աղբին] B չիք.—11 անդ] A ան[դ]. G այդ.—D վայելէ.—11—12 որպէս ասէ գիրն (B Պօղոս ասէ) յուլէց... արքայութեան] A, D, G չիք.

ՃԽԲ. ԱՌԱԿ ԳԱՅԼԻ ԵՒ ԻՇՈՅ

(142 ag=4 D)

Նախ յառակաց, թէ այր մի զգայլն բռնեալ էր. և զատամունսն կապեալ և 'ի վերայ իշուն բարձեալ տանէր 'ի տուն. և մարդիկք 'ի դէմ գիպեալ ասեն, թէ այդ ի՞նչ է, որ իշոյդ ես բարձեալ։ Նա է այրն, թէ կու տանիմ 'ի տուն՝ որ կթեն և իմ տղայոցն բերանն թանայ։ Յայնժամ ասեն այրքն. ով սիրելիս, դու զամէն աշխարհիս կթան է հատուցեալ. զայդ կթան կու տանիս։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ D 1 'ի յառակաց.—բռնէր.—զատամունսն.—2 կապէր.—իշուն.—3 հանդիպեալ.—'ի վերայ իշոյդ.—4 տանեմ.—5 թող լինի.—ասացին.—աշխարհս.—6 է կթանէ.—զու զդա.—տանես դու տունն։

ՃԽԳ. ԳԱՅԼ ԵՒ ՈՉԽԱՐՔ

(143 ag=6 D)

Առակ յառակաց, թէ գայլ մի եկանէր 'ի վերայ լերին. եւ ես 'ի ստորոտ լերինն գեհ մի ոչխարաց. եւ ասաց. խաղաղութիւն ընդ ձեզ։ Իսկ ծերագոյն խոյ մի յոչխարացն ասէ ցընկերսն. եղբարք, թէ-պէտ խաղաղութիւն աւետարանէ, այլ դուք ամէն մէկ ձեզ ձոր առարէք։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ D 1 'ի յառակաց.—եկեալ.—լերին փ.—2 ստոր.—ընդ] [illegible] եւ յաս. [illegible].—3 ցընկերսն.—եղբարք.—4 յաւետարանէ.—ձոր] [illegible]։

ՃԽԴ. ԷՇԱՏԷՐ ԵՒ ԳԱՅԼ

(144 ag—8 D)

Առակ յառակաց, թէ այր մի զէշ իւր կորուսեալ էր եւ խիստ աղէտալի 'ի շուրջ գայր եւ խնդրէր։ Եւ տեսեալ գայլն ասէ. այր դու, զի՞նչ խնդրես։ Նա ասէ այրն. ով գայլ, զէշ իմ կորուսեալ եմ եւ չեմ գտանել։ Նա ասէ գայլն. ով այր, զի՞նչ նշան ունէր։ Նա ասէ այրն. բեր զնշան՝ որ ասեմ զի՞նչ գտանելն։ Նա ասէ գայլն. ով այր դու, զի՞նչ նշան՝ 'ի յամենայն էր ամենայն եւ՝ ես երէկ որ 'ի հետն եմ գտա-նել. եւ այսպէս կարգացի 'ի դուրս քաղաքի. եւ 'ի վերջին անգամ զնշանն կերի. գիտեմ, որ ապրուստ մնայր լինի եւ ինձ վարձ չկարենիր տալ։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ D 1 'ի յառակաց.—զէշն.—2 եւ ասէ.—3 իշուկն.—4 ով այր դու.—զայս.—6 քո.—ամենայն.—Դ.—7 ասէ. 7—8 նշան էր կերեալ.—8 չէիր կարել տալ ապրուստ կերայ զնշան։

ՃԽԵ. ԱՅՐԻ ԵՒ ՈՐԴԻՆ

(145 ag—124 B=9 D)

Առակ յառակաց, թէ այրի կին մի ունէր տասն այծս եւ ունէր որ-գեակ մի. եւ որդին այն յամէն օր տանէր արածէր զայծերն. եւ մայրն յամէն օր չերեկի մի ջուր լնոյր 'ի կաթն եւ 'ի խաւն տայր. եւ

1 յառակաց] B չիք.—այրի] B այր. D կին.—տասն] D փ.—ծ.—B, D այծ.—1—2 B որդի—2 B ամենայն աւուր, D յամենայն յաւուր —արածէր] D արած.—B զայծս զայծսն. D զայծսանն զայծսն եւ յաս. B, D եւ բերէր.—2—3 եւ մայրն] B, D իսկ մայրն կթէր զնոսա (D զայծերն).—3 B ամենայն օր.—B չերեկ.—լնոյր] խառնէր.—B ի խաւ. D 'ի խաւ.—

առէ որդին ցմայրն իւր. Թէ Ո՞ր ամենայն զարդ զգեստուց, որ զգեցուցին 'ի կամին լռսոյ և 'ի խոսք աստ: Նաւէ մայրն. որդի, մեր կամին քեզ է՞ այնպէս Հաւատար ամենայն, թէ քեզ մի անկցի լինել մեր կամին, որ մեզ նմանեալ թագաւոր լինի: Նոյ յաւուր մեռաւ, մինչ զեռ արածեր մանուկն զայծերն, փոքր մի ամպ ծնաւ յերկինքն և եկն անձրև. և եղ Հեղեղ և տարեալ զայծերն եկեց 'ի գետն: Նոյ մանուկն եկն յարեաւ առ մայրն զատաւորութեամբ և մնայն փայտն 'ի ձեռին: Նաւէ մայրն. որդի, ու՞ր են այծերն և զէ՞ տուր յարեաւ. եկիր այսօր: Նաւէ որդին մայրին իմ, այն ջուրն Քուրն, զոր 'ի կամին խառնեցիր և 'ի խոստ ասացեր, նա մոլորեցաւ և Հեղեղ զարձաւ և եկեալ զմեր այծերն տարաւ 'ի գետն եկեց:

Նոյնպէս ասաց, թէ առաւօտեան վաճառականն արդար է, որ թէպէտ զվաճառականութեան Հաւատացեալն զերկրորդն 'ի Հանդերձեալն կեանս առնել, նա զչարչարին 'ի յայս կեանս եւս Հատուցանել: Որպէս ասացաւ մարգարէն Հաւատացն, թէ զայ Հատուցումն 'ի Հանդերձեալ զատաստանին և աստէ իւր բարձանցն որ բառ զործոց իւրոյ:

4 իւր] B, D չկա.—Ո՞ր] B մայրին. Ո՞ր. B մայր. փառն Ո՞ր.—B կա. ամենա, D կամենա.—զարդ զեստոց] B կա. զարդ.—4—5 որ զգեցուցին (D զոսրն) 'ի կամին լռսոյ (D կա. լռսոյ) և 'ի (D չկա) խոսք (D խոսք) աստ (D կա. աստ)] B չկա.—5 առէ մայրն] B և նա առէր.—որդի] B չկա.—B, D կամին.—6 B է, որդի.—D այնու.—ամենայն] D կա. խառնեալ—թէ... կամին] B որ կամին լինել և քեզ մի յոյժ եկեալ.—7 մեզ նմանեալ (D մեզ նմանեն)] B նմանն մեզ.—B առաւ.—8 B զայծ[ն]երն. D զայծերն.—D փոքրիկ ամպ մի.—B 'ի յերկինքն.—9 եկն] B եղեւ.—և եղ Հեղեղ] B չկա, D և Հեղեղն եղ և.—D տարաւ.—B, D զայծերն.—10 եկն յարեաւ] B յետ արաւ. եկն, D եկն յարեաւ առ մայրն] B յ ... զատաւորութեամբ] B զատաւոր, D զատաւորն.—10—11 և մնայն... 'ի ձեռին (D ձեռն)] B չկա.—11 որդի] B, D որդեակ.—են] B, D և.—B այծերն, D այծեանն.—12 B արեաւ.—B եկիր առ իս.—առէ] D ասէ.—մայրին] B ով մայր.—իմ] B յաս. զինե.—12—13 այն... զոր] B, D զայն ջրբեր Քուրն, որ.—13 B, D կա. խառնեցիր.—B 'ի խառն.—B, D կա. այնքր.—B նա այն.—14 D եկն.

15 D յառաջագոյն.—B Հայց արդար, D այնպէս արդար.—16 B գրեթ. D զգեցուցեալ.—17 նա] B ասաց.—զչարչարին] D զենքն նորին.—'ի յայս] B 'ի այս, D չկա.—B կա. առաւ.—զոր] B, D որպէս.—18 B մարգարէն. D մարգարէի.—18—19 Հատուցումն... իւրոյ] B զատաստանին և 'ի Հանդերձեալն արդար զատաւորն Հատուցանէ իւրաքանչիւր ըստ գործս, եթէ չար և եթէ բարի. D և 'ի Հանդերձեալն զատաստան, զոր ամենեցուն են յատուցեալ արդար զատաւորն Հատուցանէ իւր ըստ գործոց, եթէ բարի և եթէ չար:

ՄԱՀ ԲԱՂԴԱՍԱՐԻ ՀԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴՒՈՅ

(146 ag=126 B-=11 D)

Ասեն յառաջնոց, թէ 'ի Նագգաստ քաղաքին Հիւսն մի ճարտար արուեստաւոր երեք ամ աշխատեալ և 'ի յամիրաւթ կանչն ոսկոյն մի յերկար ձգեալ զանազան յօրինուածովք, որ ոչ էր տեսեալ ամեն մարդ-

B առաջնոց. D 'ի յառաջնոց.—B քաղաքն.—2 B արքեանի, D ոսկեանի.—B, D զ.—և 'ի] B չկա.—B, D յամիրաւթ.—3 B, D յերկար.—B ձգեալ.—B օրինուածովք.—B չէր.—

գոյ այնպիսի ինչ։ Նա առաւել Թագաւորի քաղաքին այնորիկ՝ կարծէր, թէ քաղաք կամ գիւղ կամ այլ ինչ պարգեւս տացէ նմա։ Իսկ նորա անսալ զարմացաւ. եւ ուրախացեալ եւս նմա հազար ասպիտակս. եւ նորա առեալ զասպիտակն եւ ելեալ արտաքոյ զրանն նստաւ արտաքոյ եւ կամէր 'ի յետս առ Թագաւորն յուղարկել. եւ մինչ դեռ արտաքոյ նստեալ էր 'ի զրանն, եկն այր մի եւ ունէր 'ի ձեռին իւրում աղաւնի մի փարդ եւ տեսեալ զհրեան արտաքոյ՝ եհարց, թէ այրն զուարճացե՞ր ես արտաքոյ եւ զի՞նչ պատճառն քո։ Սալոմոն ասաց, թէ երեք աւուր է, որ 'ի յամբրութ կուէն չորչորանոց զանգան մի չինեցի, որ 'ի հազար հիւսէն մինն չկարէ չինել այնպէս. եւ բերի Թագաւորին, թէ ինձ գիւղ կամ քաղաք մի տայ. նա զայս հազար դրամս եւս կուզեմ. որ յետ ուղարկեմ։ Նա այրն, որ զաղաւնին փարդ ունէր, ասէ զհրեան. զու բերող ես այս Թագաւորս զփէշքաքարի հարկիսն չգիտես։ Նա այլ փէշքաքար եմ. եւ այս չափ աւուր է, յայս զաւանս կու զամ նա ինձ իրք մի չէ առեալ։ Նա ասէ հրեան ցփարգարիքն. զու ի՞նչ արուեստ գիտես. եւ նա ասէ, թէ զայս նաս-լայս եւ կու զուզեմ։ Իսկ հրեայն հանեալ զաւաքն 'ի զաւուղն՝ եդ 'ի վերայ միոյ գիհոց մաւրաւայն ազգաւզին, արբեաց մինչև 'ի վայր արկեր մարբրեալ. եւ նորա մանեալ առ Թագաւորն այնպէս

4 ինչ] B [illegible].—B [illegible] Թագաւորին.—այնորիկ] B [illegible], D չիք.—4—5 կարծէր] B [illegible], D չիք.—5 թէ (D չիք) քաղաք (D չիք) կամ գիւղ (D գեղ)] B թէ գեղ կամ քաղաք.—ինչ] D չիք.—B [illegible], D [illegible].—6 նորա] B Թագաւորն.—B [illegible] եւ եւս.—D նմա.—B, D [illegible].—6—7 B, D [illegible].—7 նորա] B նա.—[illegible]] B [illegible].—եւ] B չիք.—B, D [illegible].—[illegible] զրանն] B 'ի [illegible] եւ.—8 B եւ [illegible] 'ի [illegible].—եւ] B չիք.—առ Թագաւորն] B չիք.—B [illegible], D [illegible].—9 [illegible] 'ի զրանն] B 'ի [illegible].—9—10 'ի ձեռին իւրում] B չիք.—10 մի] D չիք.—[illegible]] B [illegible] եւ [illegible].—B [illegible], D [illegible].—եհարց] B [illegible].—11 այրն զու] B չիք, D [illegible].—[illegible]] B չիք.—B [illegible], D [illegible].—Սալոմոն] B եւ նա.—12 B [illegible].—թէ] B չիք.—B, D [illegible].—'ի] B, D չիք.—B [illegible].—12—13 [illegible]] B [illegible], D [illegible].—13 'ի] B չիք.—B, D [illegible].—B [illegible].—[illegible]] B [illegible], D [illegible].—B [illegible], D [illegible].—այնպէս] B, D չիք.—եւ] B չիք.—14 բերի] B [illegible].—B եւ [illegible].—թէ.—գիւղ (D գեղ մի) կամ քաղաք մի] B քաղաք կամ գեղ.—B [illegible], D [illegible].—15 հազար] B [illegible], D չիք.—դրամս] B [illegible], D [illegible].—B [illegible].—[illegible]] B, D [illegible].—D 'ի յետ.—B [illegible], D [illegible].—15—16 այրն, որ զաղաւնին փարդ (D [illegible]) ունէր] B նա.—16—17 զհրեան. զու բերող (D [illegible]) ես... զփէշքաքարի հարկիսն (D [illegible]) չգիտես] B չիք.—17 եմ այլ] B եւ եմ.—D [illegible].—եմ] B [illegible].—17—18 այս (D [illegible]) չափ աւուր է (D [illegible]) զաւանս (D [illegible]) կու զամ] B չիք.—18 նա ինձ իրք մի (D [illegible]) չէ առեալ] B չիք [illegible]. եւ Թագաւորն [illegible] [illegible] [illegible].—[illegible]] B [illegible].—19 ցփարգարիքն] B չիք.—զու] B թէ.—[illegible]] B [illegible], D [illegible].—B [illegible].—թէ] D չիք.—19—20 զայս [illegible] (D չիք) կու (D [illegible]) զուզեմ] B [illegible] եւ [illegible].—20 Իսկ հրեայն] B եւ նա.—B [illegible], D [illegible].—B, D 'ի [illegible].—21—22 եդ... գիհոց մաւրաւայն ազգաւզին (D [illegible])... մարբրեալ] B եւ [illegible] [illegible].—22—23 եւ նորա... էհան] չիք.—22—

խաչիւ զինու՝ առաքեալ զԱբգարն։ Ասէ Թադէոսն. ով այր դու ընդ էՙր այդպէս խաղաղաւոր երեսօք եկեալ ես առ իս. և նա ասէ. ով Թադէոս, այր մի 'ի զօրացն արքունի առաքեալ նստեալ և հարցի, թէ վասն էՙր ես առաքեալ նա աստ, թէ երկք աստուծոյ, որ աշխատանեաց 'ի յանմիջական կամօք սկզբան մի շինեցի և բերի Թադէոսին, թէ ինձ զիւղ կամ քաղաք ազդ. նա զայս հարցաք աշխատակս նա. այնպէս համարեցեալ մեր վերաւոր և կուզեմ որ յետ ուղարկեմ նա տանցի, թէ ես այլ փեշտաքեաք եմ Թադէոսին. և Թադէոսն ոչ ինչ փեշտաքարի հարկիք շզիւղ. և եհարց, թէ զի՞նչ փեշտդ զիանատանցի, թէ ասյա և քթոյ կու զօլ զէմ, նա զօրաբախն քաղելոց 'ի զաւարին, զմէկ զինչի մարդոյ այնպէս 'ի վայր էհասա։ Նա սաժամայն կոչեաց զչորսն և ասէ. արդարև զՏէր ուրախով զայս մարդոյ մարդոցն. և նա ասէ. այո. և ասէ Թադէոսն, թէ երդուիր 'ի զլխու իմ, որ զմեր զինչի մարդոյն այլ ամենայն նոյնպէս ուրազան. որ ես անանեմ և եզեալ հիւանդն զօրաբան 'ի վերայ մեռա զինչի երեսացն կամ, որպէս նոյնպէս։ Ասէ Թադէոսն, թէ նաեալ զբերկէք զգլուխն, յորում ինքն կայ, ինքնեանն մաքրեք յառաջոց յազգաայնպէս արարեալ եաս զգիրն և զարձու. ի աւուրն իւր

Նուազանել սասանս, թէ որպէս աստուած զարեգակամն զեղեցկութեան փառաւոր յուզմունս, այսպէս և փառացն արուեստ զաղարականութեան մեծամեծ արուեստացն յայտնի ամենեն զարուեստս իւրեանց։

23 այնպէս... զմարդն] D — [illegible] զմարդն [illegible] —24 D [illegible].—26 D և նա.—D [illegible]—28 D [illegible].—D [illegible].—D [illegible].—29 D վերաւորեալ.—D կու կամիմ—D 'ի հետ [illegible]—30 D փեշտաշ.—31 D փեշտաշի.—D եհարց.—D ինչ.—փեշտդ զիանա] D [illegible].—32 D ես տանցի.—D [illegible].—D [illegible].—33 D [illegible] և.—D զինչի մարդոյ—եհասա] D եհասն—33—34 [illegible]] B չիք [illegible]. [illegible] Թադէոսն.—34 B կոչեաց, D կոչեաց Թադէոսն—զչորսն] B [illegible].—ասէ] B եհարց, եթէ, D ասէ, թէ.—34—35 [illegible]... մարդոյ (D մարդոյն)] B չիք.—35 Թադէոսն] B չիք.—երդուիր] B երդնում.—36 B ի Թադէոսութիւնս, E 'ի զլխոյս.—որ] B յոր. թէ.—B [illegible].—B զինչ, D զինչի—մարդոյն] B չիք.—B [illegible]—[illegible]] B չիք.—34—35 նոյնպէս ուրազան] B [illegible], D 'ի վայր նոյն [illegible].—37 ես] D չիք.—B, D [illegible] և B [illegible]—37—38 եզեալ... զինչի (D զինչի)] B չիք.—38 երեսացն] B չիք, D մարդոյն.—կամ] B նա արար, D չիք.—որպէս նոյնպէս] B, D չիք.—38—40 Ասէ (D և ասէ) Թադէոսն, թէ (D չիք) նաեալ զբերկէք զգլուխն (D զգլուխ). յորում ինքն կայ, ինքնեանն (D ինքնեան)... յազգա (D յառ. և) այնպէս... իւր] B և ես Թադէոսն զայն զինչի յորում ինքն կայր, աղցաց ազգս։

41 սասանս] B չիք.—զարեգակամն] B [illegible], D [illegible].—42 B [illegible].—D այնպէս.—B [illegible].—42—43 զաղարականութեան] B [illegible] [illegible], D զաղարականութեան.—43 D արուեստից.—զարուեստս իւրեանց] D չիք։

ՄԾԶ· ԱՅԾ ԵՒ ԳԱՅԼ

(147 ag=12 D)

Նաև յառակաց, թէ այծ մի 'ի վերայ բարձր պատին կայր նստեալ. և զայլ մի եկն նստաւ յատակս պատին. Հայեցեալ ընդ նա՝ այծն ասէ. ոխրս կուղէ. որ իջեալ 'ի վայր և եզջերաւքս զայն զայլսն փորն պատառեսն. Նայեցեալ ասէ զայլն. երանի էր իմ աչացս, որ տեսանէի. թէ այծն զայլ եզջերովն զիմ փորն պատառէր։

Նմանեցանէ առակս. թէ անխելս մարդն տեսանէ զհերսն, կամի ծէ յաղթող զայ... յաղթեալ 'ի ձեռս նորա անկանի, յայնժամ երևի տկարութիւն նորա։

SCFPUFUPHPH D 2 [illegible] —3 [illegible] —3—4 [illegible] —4 [illegible] —5 [illegible]
6 [illegible] —7 [illegible] —8 [illegible]

ՄԾԷ· ԵՐԵՔ ԵՐԵՍԻ ՋՐՈՅ

(148 ag=128 B=14 D)

Նաև յառակաց, թէ կենդանարդայն երեք երեսի ջուր կայ. մին՝ կուսութեան քոյն, որ յառաջ քան զամուսնանալն 'ի մօրէն ունի և 'ի ժամանակ ամուսնութեանն քակի. զի յետ այնորիկ ոչ ասի աղջիկ՝ որ է կուսան, որ է հասարակ։ Երկրորդ երեսի ջուր հեռղն, որ մինչ զեռ զաւակ չէ ծնեալ. և յորժամ ծնանի զառաջին զաւակն, բաժանի կարգ ծննդականութեան. և արձակեալ յառաջ բերէ զծնունդն. որով յայտնի հրապարակաւ 'ի բուր ամենեցուն, թէ այս անուն նորահարսն զաւակ ծնաւ։ Եւ նա այնուհետև առանց ամօթոյ առեալ զծնունդն 'ի գիրկ և ելեալ նստի 'ի հրապարակս և բացեալ զսիրտն և զստինն ջամբէ մանկանն և ոչ ամաչէ։ Երրորդ երեսի ջուր է հեռղն, քանի է առաջին մարդոյն 'ի ձեռն պատկին կա-

1 B առակաց, D 'ի յառակաց.—B, D [illegible]—B [illegible]—B, D [illegible]—2 B [illegible]—3 [illegible]] B [illegible]] B [illegible]—B, D [illegible]—3—4 [illegible] (D [illegible]) [illegible]] B [illegible]—4 [illegible]] B [illegible], D [illegible]—4—5 [illegible]] B [illegible]—5 [illegible]] B [illegible]—6 [illegible]] B [illegible] B [illegible]—B [illegible], D [illegible]—6—8 [illegible]] B [illegible]—8 [illegible]] B [illegible]—9 [illegible] (D [illegible]) [illegible]] B [illegible]—10 [illegible] (D [illegible]) [illegible]] B [illegible]—[illegible] (D [illegible])] B [illegible]—[illegible]] B, D [illegible]—11—

պէտալ. և յորժամ Հանդիպեսցի, զի եղև յառաջին յաւուրն և լինի առն պղնձոյ, յայնժամ երեք կերպ երևի ջուրն, որ է ամենայն, բարձրա-յայնպիսի խորշէն։ Եւ յայնժամ հեռանայ, զի այլ ոչ ունի երևալ ջուր, ոչ ամենայն յաւելուլ. այլ զոր ինչ կամի և կարէ, անարգելապէս գործէ. վասն որոյ 'ի շունչն կայ արդեւք կամ ամօթ և յայնպիսի կեանս ոչ։ Ցուցանէ առաւօտու, թէ բանականութեան արդեւք 'ի մեզ՝ ամենայն և երկիրս է բառ այնմ, թէ երկիրս դիւ ամենայն խորշի ամենայն ալք

12 երևալ... է (D [illegible]) [illegible] [illegible]] B [illegible] —12—13 և յորժամ... պղնձոյ] B և թէ [illegible], պղնձոյ [illegible]—13—14 յայնժամ երեք (D [illegible])... յայնպիսի (D [illegible]) [illegible]] B [illegible]—14—16 [illegible]... [illegible] (D [illegible])... [illegible] (D [illegible])... [illegible] (D [illegible]) [illegible] (D [illegible])... [illegible]] B [illegible]

17 B [illegible], D [illegible].—B [illegible]—B [illegible]— 18 [illegible]] B [illegible].—B, D [illegible] B [illegible]

ՄԺԷ. ՍԵՐ ԽՆ ՀԵՐԻՍՒ ՄԱՐ ՀՈՅ

(149 ag=16 A=118 B=19 D)

Ասի յառակաց, թէ այր մի յաւուրն տարի Հարիւր մաթ Հայ վաստակէր և այնու զաւուն իւր կառավարէր։ Եւ 'ի միում աւուր 'ի Հարիւրէն քաան պակաս Հայ եգ. Նա անդադար Հոգայր և կոծէր զինքն, թէ այսչափ Հացն 'ի նորն զենթըդ կարէեց եղանել։ Իսկ աստուած յանդիմանել կամեցաւ զնա. ատամբ... զՀրեշտակ իւր և առաց նմա, թէ արի, երթ. մաթ Հայ բարձեր և տար կնոջ մի այրւոյ, որ ունի զաւակ մի միամնայ։ Եւ նա բարձեալ զբաասուն՝ տարաւ առ այրի կինն, թէ զՀացն զայս աստուած աստուծոյ քեզ։ Եւ ասէ պատաս. կինն յղուսար իւր. արի, սրդեակ,

1 B [illegible], D 'ի [illegible].—A, B [illegible].—A, B, D [illegible].—A [illegible].—2 [illegible]] A [illegible].—2—3 A [illegible], B, D [illegible].—3 'ի Հարիւրէն քաան] A, D [illegible] B [illegible].—A [illegible].—A, B [illegible].—4 [illegible]] B [illegible]] A [illegible]] A, B [illegible], D [illegible].—4—5 [illegible]] A [illegible], B [illegible] D [illegible].—5—6 A [illegible], B [illegible].—6 B [illegible].—B [illegible], D [illegible].—A, D [illegible], B [illegible]—D [illegible].—7 [illegible]] A, B [illegible], D [illegible] [illegible]] A [illegible].—8 B [illegible]] A [illegible]] B [illegible] (A [illegible]) [illegible]] B [illegible].—9 [illegible]] A [illegible]. B [illegible]] B [illegible], D [illegible].—A, B, D [illegible]] B [illegible]] B [illegible]—

տա գնդացն, զոր ունէր տեղապահ ամիր Նաֆ ազդեցին առնէ ցմայրն. Ճաշոյ Հայոց կերեալ եմք եւ երկու բլեթ այլ կայ 'ի սուրբանն, որ երինջանն առանձք. եւ վարդունեան ակերն եւ պատարագատեղն աստուած է. եւ տառայքն մայրն եւ զատուրն ցայրն, որ զնդացն էր բերեալ, թէ տըզեր, առար զնդացդ քո այլ ումեմն աղքատի, որ զատուերս կերտակարըն չունի. այդ աւելորդ է մեզ. եւ այլն զարմացաւ ընդ մեծահատ տառաթիւն կանանցն այնոցիկ. ինքն յամօթ եղև, որ զաւթառն մահ հայոցն ունէր, հոգայր եւ ցաւէր, թէ 'ի նորն զխաչդ կարեւմք երանել։

Նոսցանէ տեսեալ, թէ որք բազում ունէին եւ միշտ հոգան, թէ զխաչդ ողորմ ապրեսցի, յանկրմաներն յայնցանէ, որք զատուեր կերակուրն մուրանաղով զատանեն եւ միշտ զօհանան զատուածոյ եւ ող յաւանանեն։

10 B զհացս.—ցմայրն] A ցմայր իւր. B չիք.—11 A, B Ճաշոյ.— B Հացն.—A կերեալ եմք, B կերաք.—A, B, D բ.—այլ] B չիք.—A, B կա.—B 'ի սուրբանն.—որ] B չիք.—12 A երինջանն, B յերինջանն.—A առանձք, B կաւանձք.—A վարդեան, B վարդեն.—A ակր.—A պատարագատեղ.—13 B տանն.—ցայրն] A, D առ այրն, B չիք.—որ զհացն էր բերեալ (A բերել)] B չիք.—14 տըզեր] B չիք.—զհացդ (A զհացս) քո] B զայդ Հացն.—այլ ումեմն աղքատի] B առ այլ աղքատ.—B ասաց, D զատուրս.—14—15 B կերակուր.—15 B մեզ յաւելորդ է.—15—16 B ընդ մեծ հաւատն եւ յոյսն.—16 այնոցիկ] B այն.—ինքն] A յինքն, B և, D և ինքն.—B ամօթ.—A, B, D եղեալ.—B որ թէպէտ.—A, D զ.Ջ., B .Ջ.—17 D մահն.—A, D և Հոգայր, B և Հոգար.—և] B չիք.— A ցաւէ.—զխաչդ] B պըզէ°ս.—կարեւմք (A, B կարեմ) երանել] զխաչ երանել կարեմ

18 Նոսցանէ տեսեալ (B չիք)] Նոցանէ".—A, B որ.—A զբազում, B բազում և շատ, D զբազումս.—D ունի.—միշտ] B ունին.—D Հոգա.—19 զխաչդ] B պըզէ°ս.—ողորմ ապրեսցի (A ապրեսցէ)] B կարենեմք.—A, B, D որ.—A զատուրս.—20 կերակուրն] A կերակուր, B Հացն.—մուրանաղով (A մուրացով) զատանեն] B մուրանան.

ՄԽԻԹ. 32 F Տանուտէր մի յամին տարի ՌՃԿԹ. մահ Հայոց թուականեր եւ մէկ տարին ՌՃ. եղաւ եւ խիստ տարակուսեցաւ, թէ 'ի նորն ամեն զինչ հատանենք. եւ եկեալ Հրեշտակն ասաց, թէ կու Հրամայէ աստուած, թէ բարձիր չինիլ մի Հայց եւ առ' 'ի յայս տեղւոյ քաղաք պատառ մի կայ խիստ աղքատիկ. եւ երկին վիրաւորեցաւ եւ առեալ սարաւ եւ գնաց զզատուին եւ ասաց, թէ աստուած քեզ Հայց է զրկել, որի թափէ զրեաո. որ երթամ. եւ ասաց պատառն 'ի զատուրն, թէ ասա, թէ Հայց կայ 'ի տաշտն թէ ոչ. եւ ասեալ ասաց, թէ ատուրս կայ եւ վաղուն ակերն աստուած է 'ի յամօթ այնոցիկ. որ յաստուած չյուսայ։

ՄԵԾ. ԱՂՔԱՏԻՆ ԵՒ ՄԵԾԱՏԱՆՆ

(150 ag=17 A=119 B=20 D)

Ասէ յառակաց, թէ՛ աղքատ էրէց մի գնաց մեծ մեծատանն, թէ ինձ տուր մի [illegible] տուր՝ որ իմ ազգայոյն տանիմ. որ եփեն և ուտեն։ Իսկ մեծատունն ընդ կատակս համարեցաւ, եւ նման բերաւ մի մեր և տայր, թէ իմ հօրն պատուիրաց [illegible] երէցուն ընդ ար- դարս համարեցեալ եհարց զնա, թէ քոյ հօր անունն ի՞նչ է. և մեծատունն ասաց, թէ իմ հօր անունն Ադամ է, զոր ամենեքեան ասացուք հօր անուն. և երթեալ երէցուն ի տուն իւր և ասաց զմեծն ազգայոյն. և գնացեալ չինեաց զպատարագն և յիշեաց զԱդամ յանուանէ ի պատարագն և ի յաղօթսն աստուծոյ մեծատանն հօրն արժանացաւ և ամենայն [illegible] խնդութեան պատուեալ բարձրացաւ։ Իսկ խնդութեամբ զարհուրեալ գնաց առ նա յառաւօտն բարձանց[?], թէ զի՞նչ յիշեցեր ի պատարագն. և նա ասէ. զԱդամ անունն, զոր դու ասացեր, թէ իմ հօր անունն Ադամ է։ Իսկ նորա զայս լսեալ աղաչեաց երկրին պատարագել և խնդրեաց զհօրն իւր յիշել։

Նշանակէ առակս, թէ մի խորհիք. զի զօրութիւնն աստուծոյ ոչ արհամարհի և ոչ [illegible], այլ յամենայնի զօրաւոր և [illegible] է աստուած։

1 B [illegible].—B [illegible].—[illegible]] A, D [illegible], B [illegible].—2 թէ] B և [illegible], թէ.—B [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].—[illegible]] B [illegible].—[illegible] [illegible]] B չիք, D [illegible].—B [illegible] 'ի [illegible] [illegible].—B [illegible] [illegible].—3 [illegible]] B [illegible].—D [illegible].—4 B [illegible].—B [illegible] [illegible].—B, D [illegible].—4—5 A [illegible] [illegible], B [illegible].—5 [illegible].—D A, B, D [illegible].—A, B [illegible].—5—6 և [illegible]] B [illegible] [illegible].—6 B [illegible].—թէ իմ հօր (A հօրն) [illegible]] B չիք.—D [illegible].—6—7 A [illegible] 'ի [illegible].—7 B [illegible].—A [illegible].—և] A, B, D չիք.—8 [illegible]] B չիք.—[illegible]... [illegible] (A [illegible], D [illegible])] B [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].—D [illegible].—9 B [illegible].—'ի [illegible]] B չիք.—B 'ի [illegible], D [illegible].—9—10 A [illegible] 'ի [illegible], B [illegible] [illegible], D [illegible] [illegible].—10 [illegible]] A, B, D [illegible].—11 [illegible]] B [illegible].—A, B, D [illegible].—B և [illegible].—A [illegible] [illegible].—12 թէ] B թէ [illegible], D և [illegible]. թէ.—A [illegible], D [illegible].—'ի [illegible]] A [illegible].—A [illegible].—B [illegible], D [illegible].—13 [illegible]] A [illegible], B [illegible] [illegible] [illegible]— [illegible]... [illegible] (A [illegible])... [illegible] (D [illegible]) է] B չիք.—B [illegible].—14 [illegible] [illegible]] A, B, D [illegible] (B [illegible]) [illegible].—A [illegible][.], B [illegible], D [illegible].—A [illegible].—15 իւր] A չիք.—A [illegible] ի [illegible], B [illegible]։

16 [illegible]] B չիք.—թէ] B [illegible]. [illegible] [illegible], D [illegible]. 'ի ([illegible]).—17 [illegible]] A [illegible] է, B [illegible] է, D [illegible] [illegible].—17—18 D [illegible] [illegible].—18 է [illegible]] A, B, D չիք։

[illegible]

(151 ag=7 A—120 B)

Զոր յառաջագոյն, թէ արք երկու ընկերացեալք միմեանց և առ-քատակերպ 'ի շուրջ զայրն 'ի վերայ երկրի և զայն ասացեալ զորս խաբեանց. և յաւուր միում եկին 'ի քաղաքն մի. և կամէին մտանել 'ի նա. Եւ եկեալ 'ի միւն դուռն տեսին, զի զլուխ մարդոյ կախեալ կայր ընդ դուռն 'ի վայր. և ոչ կամեցան մտանել. Նա-ցին, թէ գնասցո՛ւք ընդ միւս դուռն մտանիցեմք, որ զլուխ չէ կախած. և այնպէս զամենայն դրունս քաղաքին 'ի շուրջ եկեալ ոչ գտին զդուռն, որ ոչ կայր մարդոյ զլուխ կախած. և նաշարեալ մտին ընդ միւն դուռն 'ի ներս քաղաքին։ Եւ հարցեալ ընդ պահապանն, թէ ընչ պատճառ է, որ ձեր քաղաքիս յամէն դրունս մարդոյ զլուխ է կախած. և նորա ասեն, թէ այդ գլխներդ ամէնն՝ աւար և զարիպ մարդկանց է. և մինչ դեռ նորա զպատճառան հարցանէին, էհաս հրա-մանակ 'ի Թագաւորէն, որք զշարիպ մարդիկան կոչէին. զայն եր-կու մարդն այլ տարան, թէ Թագաւորն կու կոչէ։ Եւ յորժամ գնա-ցին, Թագաւորն մեծարեաց զնոսա և եդ առաջի նոցա սեղան ա-մենայնից և պատուեաց զնոսա անուշաչափ գինով։ Եւ եղև կա-րիս միոյն 'ի նոցանէ և եղ արտաքս վասն կարեաց. յայնժամ ասէ Թագաւորն ցայն, որ 'ի տանն էր մօտ յինքն, թէ ափսոս չէ՞, որ քո պիտի հարկէր մարդն հետ այնպիսի անբաւխա մարդոյն շրջի և զքո լաւ անուներ վասն զորա վասս անուն տանել։ Յայնժամ ասէ այրն. ոչ այդպէս է, ով բարի Թագաւոր, այլ այն ընկերն իմ այնպիսի Թագաւորի որդի է, որ ձեզ վայելէ նորա հօր փառքն և Թագա-ւորութիւնն. և վասն աստուծոյ սիրոյն այն ամէնքն Թագին

---

1 B [illegible].—B .Բ.—A ընկերակից [illegible].—[illegible]] B չիք.—1—2 և [illegible] 'ի (A չիք) շուրջ զայրն] B [illegible] 'ի [illegible].—2 A, B [illegible].—3 B [illegible].—B [illegible].—4 A 'ի նա.—6 A [illegible]. B [illegible].—ընդ] B 'ի.—[illegible] (A [illegible])... [illegible]] B չիք և յաւ՛. և [illegible], զի և [illegible] կախեալ կայր զլուխ.—7 քաղաքին] B չիք.—'ի շուրջ եկեալ] B [illegible].—7—8 ոչ գտին... նաշարեալ] B չիք.—ընդ] B 'ի.—9 միւն (A չիք) դուռն] B դուռն մի.—ներս] A ներ, B չիք.—B քաղաքն.—A ընդ պահա-պանն, B [illegible].—10 B քաղաքին.—A [illegible]. B [illegible].—A մարդոյ.—11 A [illegible].—A [illegible], B [illegible].—[illegible]] A, B չիք.—12 A [illegible] է.—A, B [illegible].—12—13 [illegible].—13 'ի] A չիք.—A, B որ.—[illegible]... կոչէին] A [illegible] մարդիկն 'ի շուրջ զայրն և [illegible], B չիք.—13—14 զայն երկու (A .Բ.)... տարան] B [illegible].—14 թէ... կու կոչէ] A թ'. Թագաւորն կոչէ, B [illegible] Թագաւորն.—15 A, B [illegible].—16 B [illegible].—[illegible]] A յաւ՛. և [illegible].—[illegible] (A [illegible])] B չիք.—18 [illegible]... [illegible] (A [illegible])... յինքն] B [illegible].—19 քո] A չիք.—հարկէր] A [illegible], B չիք.—A [illegible].—[illegible]] A [illegible], B [illegible].—A [illegible].—A [illegible]. D [illegible].—A [illegible]. B [illegible].—20 [illegible] (A չիք) [illegible]] B [illegible].—21 ով... Թագաւոր] A չիք.—այլ այն] A [illegible].—[illegible]] B չիք.—22—23 որ... հօր (A [illegible])... Թագաւորութիւնն] B չիք և յաւ՛. [illegible] և բարի [illegible].—23 վասն... սիրոյն] B չիք.—այն ամէնքն] A զայն ամէնքն, B [illegible] և [illegible].—B Թագին.—

առեալ է և ողջաւորի կերպ 'ի շուրջ կու գայ. և ատամունքն նորա 'ի առաջն այրն, որ 'ի գաւառ Եկր Նու ժամ մի կոչեն. եւ և միւսն 'ի գաւառ 'ի պատմական կարևոյ։ Նու գործեալ առէ Թագաւորն ցայն, որ 'ի մեռն էր, թէ կու թուի ինձ, որ Հայկեան մարգոյ որդին ես և Թագաւորի զարմ ես. ի՞նչ պատճառ է, որ այդ ձմբի մարդդ Հեռ քեզ 'ի շուրջ գայ և զքո Հայկեան անունդ աւերէ։ Իսկ նա առէ ցԹագաւորն. գիտես, զի թէ Թագաւորի որդի եմ և թէ իշխանի և կամ զինչ և իցէ մարդոյ, իմ Հօր առաջն գործ Հօր Թափուէին է չէին կոչեր. և յաստուծոյ 'ի վայր մեզ երախտաւոր գոյա ազգն է։ Իսկ Թագաւորն ատամունքն ես նոցա երկոցունցն մէկ մի տարգն Հեծնելոյ և մէկ քաղաք և մէկ ծառայ և շատ արծաթ և ոսկի և ոչ այսքան գնաց, այլ խաղաղութեամբ ուղևորեաց. որք գնացին զձմեռապարտն իւրեանց։ Նու իրրև Հարցին ցԹագաւորն, թէ ընդ է՞ր զայլ զարբիւյն ապաւանեէիր, առէ. վասն զի այլ գործիւ մարդ չգտայ, որ միմեանց լաւ էին առացեալ վասն այն ապաւանելի գնաց. և այժմ որ միմեանց լաւ առացին, խնդացի և Հայկեան ուղւոյ գրի։

Նուագանէ ասասիս, թէ որք զընկերս իւրեանց առաջի ատարաց չարաբանեն, ինքեանք ընդ նմին պարսաւին և 'ի պատուոյ և 'ի

---

24 A զարգել է, B է ավել.—A կերպիւ.—A, B գա.—25 'ի առաջն (A առաջն)... էր] B [illegible] 'ի առաջ.—B կոչեալ.—և] A չիք.—26 ի գաւառ... Նու] B չիք.—26—27 B և [illegible] Թագաւորն.—27 ցայն... էր, թէ] B չիք և յաւ. [illegible] —A [illegible] - A Հայկաւոր.—27—28 մարգոյ որդի ես] B [illegible]—28 Թագաւորի զարմ ես] A Թագաւորի զմ, B [illegible] ես.—B է [illegible].—29 մարդդ] A մարդդ, B մարդդ [illegible].—քեզ] B չիք և յաւ. և [illegible].—'ի շուրջ գա (A կու գայ)] B կա [illegible].—A Հայկաւոր, B լաւ.—B [illegible].—A կու աւերէ, B [illegible].—30 ցԹագաւորն] A, B ով Թագաւոր.—31 և կամ զինչ և իցէ մարդոյ] B չիք.—իմ Հօր առաջն] B ես.—32 Հօր] A Հօր, B չիք.—Թափուէին] A [illegible], B [illegible] և Թ[illegible].—է չէին կոչեր (A կոչել և [illegible] (այսպ.))] B [illegible].—32—33 և յաստուծոյ... ազգն (A յազգն) է] B և [illegible]—33 ատամունքն] B [illegible] Հայկաւորութիւն և Հարազատութիւնն՝ [illegible] է.—B [illegible].—33—34 երկոցունցն] B չիք.—34 մէկ] A .Ա., B չիք.—B [illegible].—Հեծնելոյ] B չիք.—և մէկ (A .Ա.) քաղաք] B չիք.—մէկ] A .Ա., B շատ.—B ծառայս.—35 և շատ] B չիք.—արծաթ և ոսկի] A [illegible], B ոսկի և արծաթ և [illegible].—35—36 այլ... ուղևորեաց (A [illegible])] B չիք.—36 որք] A որ, B և [illegible].—B 'ի [illegible].—37 B Թագաւորին.—զայլ զարբիւյն (A զարբիւն)] [illegible].—B և [illegible].—38 այլ... առացեալ] A [illegible] (այսպ.). B [illegible] 'ի [illegible].—39 վասն այն] B և ես.—A կու ապաւանելի.—գնաց] B չիք.—և] B [illegible].—որ միմեանց (A մէկ մէկ) լաւ առացին] B [illegible].—40 A խնդացի, B [illegible].—և Հայկ... գրի] A և Հայկաւոր ուղւոյ գրի, B չիք.

41 ասասիս] A, B չիք.—որք] A որ.—A, B [illegible].—41—42 B [illegible].—42 B պատուոյ.—

զկնոյն եւ նշանէն բառ այնմ, թէ որ արհամարհէ զեւրեարս, արհամարհի եւ ինքն 'ի նմանէ. եւ որ զընկերն առաջի օտարաց բարկացուցանէ, ինքն զանձն զշահն եւ զօգտութիւն եւ զայլս ընկերին։

43 B զկնոյ.—եւ] B չիք.—A նշանն.—A բան նմա, B բառ նմա—զեւրեարս] A մերոյ, B զընկերն.—43—44 A, B արհամարհեալք.—44 'ի նմանէ] B չիք.—A, B ընկերն.—առ. առ] B չիք.—44—45 A բարկացուցանէ.—45 զշահն] B շահն.—A զօգտութիւնն, B օգտութ—եւ այլս ընկերն] B չիք

Առակ. 49 F Ի՞նչ մարդ զաշխարհս 'ի շուրջ եկին եւ հանդիպեցան 'ի քաղաք մի, որ յամէն դուռն մարդ[ոյ] գլուխ էր կախած. եւ հարցին զպատճառն եւ ասցին, թէ զին[չ] ունար մարդ ի յայս քաղաքս կու մտ[ն]է, զամէնն թագաւոր կու առնանէ. եւ տարակուսեալ մտին 'ի քաղաքն. եւ իմացեալ թագաւորն առաքեաց 'ի մօտն եւ հարցեցուց. եւ մէկ ընկերն եկաւ 'ի դուրս. եւ չարայրանեց թագաւոր, թէ քեզ վաս կու առնէ քո ընկերն. եւ նայ գոհացաւ. եւ երբ մէկ այլն եկաւ, նայնպէս եւ զնայ չարայրանեց. եւ նայ եւս գոհացաւ։ Իսկ թագաւոր զերկուսն զոլածեց եւ էթող։

Նայնպէս պատուելու է այն մարդն, որ զընկերն գովէ։

ՃԾԲ. ԿԱՐՃԱՒՈՒՆ ԾԱՌ

(152 ag=121 B=21 D)

Նաւ յառակաց, թէ այր մի խիստ պարտական էր եւ ոչ ինչ ճար չունէր ազատելոյ եւ խիստ հոգայր եւ նեղէր 'ի պարտատիրացն եւ յաւուր միում առէ մի ոմն 'ի պարտատիրացն ցնա. եւ քեզ խրատ մի տամ որ յամէնեցուն պարտուցն ազատիս. ապա զիմ պարտքն վճարէ. առէ ցնա պարտականն, թէ թող ասասցես վասն լինի, որ զքոյն վճարեմ. լաւ ճար մի արա. որ զայլոց պարտսն վճարեմ առէ խրատատուն, թէ ով որ գայ 'ի քեզ պարտքն ուզէ, դու ասա, թէ խամ, եւ այլ ոչ ինչ մի ասէր։ Նայնժամ պարտականն զերեզ, զպատասխանի մօտն առանձին. դու առաջի զատաւորին այլ ոչ ինչ մի

1 B առակաց.—ոչ ինչ] B չիք.—2 B չունէր ճար.—B, D նեղէր.—3 ցնա] B չիք.—4 B յամէնեցն.—5 B պարտքս.—6 առէ] B լուի. D լուի.—B ճարտն.—մի] A չիք.—արա] B ...—6—7 զայլոց... վճարեմ] B ազատիմ ի պարտատիրացս, D զայլոց պարտքերն վճարեմ.—7 B առէ ցնա.—որ] D որ.—'ի քեզ] B քեզնէ.—ուզէ] D խնդրէ.—8 ասա... ասէր] B այլ ոչ ինչ մի ասեր, բայց միայն թէ խամ.—B պատ'որ.—9 զերեզ] B, D չիք.—զպատասխանի մօտն] B եւ առջի զատաւորն, D 'ի զատաւորի մօտն.—D առանձին զերեզ.—առաջի զատաւորին] B չիք.—այլ ոչ ինչ] B այլ բան.—

ասէր՝ բայց միայն առա, թէ խամ Իսկ զատաւորն պիտի ասէ, թէ այդ մարդդ խեւ է և յիմար. յանմիտ կուզէք զգարգանն. Թողէք՝ որ գնայ յիւր բանն. և այնպէս պարտականն ազատեցաւ 'ի պարտուցն: Նու նեկեալ խրատատու պարտատէրն առէ ցպարտականն. այժմ որ ազատեցար իմ խրատովն, բեր զիմ պարգեւն առ.ր. Նա նմանապէս և նմա ասաց՝ խամ Իսկ նորա ասել զնա գնաց առ զատաւոր քաղաքին. և լուաւ զատաւորն հարցանել զնա, թէ այդ մարդ ասէ, թէ յիսուն կտոր լուացած համար պարտի ինձ տալ. զի՞նչ ասես, պարտիս թէ ոչ. և նա լուաւ բան առաջնոյ պատասխանւոյն և ասաց, թէ խամ Անյնմամ ասէ պարտատէրն զնա. թէ լուացած չիցէ, թող խամ լինի ընդ քո բանից. և այնպիսի ձնարաւորութեամբ եղաւ 'ի նմանէ զպարտատն:

Այսպիսի, թէ անիրաւութիւն առնելն ոչ միայն 'ի հանդերձեալ դատաստանին պիտի խայտառակի. և ուրացութիւնն 'ի վերայ հոգւոյն պարտք մեղյ և ամօթն, զոր մարդկան առաջի կրէ:

---

10 B ասէր.—բայց] B չիք.—առա] B չիք.—11 B մարդն.—B խեւ. D խեւ.—է] D չիք.—D յիմար մարդ է.—B յանմ. D յանմիտ.—D կու խնդրէք.—B զգարգան Նար. D զգարգանն.—որ] D չիք.—B, D գնա.—12 B այնպէս պարտեալ, D այնպէս պարտականն.—D պարտականն պարտն.—և.] B և. ապա, D Իսկ յետոյ.—12—13 B խրատատուն և առէ.—13 ցպարտականն] B գնա.—այժմ որ] B առ հա. D յիմայ որ.—13—14 B իմ խրատովն ազատեցար.—14 B պարգեւ, D պարգեւն.—նմանապէս] B որպէս առաջին էր բան յառաջ նեյն, D յառ. այլպէս.—և նմա] D չիք.—B ասէր, D ասէ.—15 զնա] D զպարտն—զնաց] B առաջա.—16—17 լուաւ... մարդ ասէ (D մարդդ կու ասէ). թէ (D չիք) յիսուն (D .Ծ.)... տալ (D չիք). ինչ ասես (D կու ասես)] B ասէ, թէ տալու է ինձ այս այս. Ծ. կտոր լուացած համար. ասես, թէ ինչ կասէ, և զատաւորն հարցանէ, թէ.—18 լուաւ բան առաջնոյ պատասխանւոյն] B բան առաջին կերպին լուաւ, D ոչ. բան առաջին պատասխանեացն.—և ասաց] B ասէր.—19 թէ] B չիք.—պարտատէրն] B չիք.—զնա] B զդատաւորն, D չիք.—թէ] B թէ չլուացած տալ.—չիցէ] B չիք, D չէ տալ.—20 ընդ] B, D բան.—քո բանից] B նորա բանից.—B ձնարաւորութեամբ և հնարքով.—21 B զպարտքն, D զպարտքն խոր.

22 D Այսպէս առակս.—D անիր[աւ]ութիւն.—22—23 միայն 'ի... պիտի (D պարտի) խայտառակի] B թէ առա միայն խայտառակի, այլ և 'ի հանդերձեալն, D յառ. այլ և յայս կեանքս բազում անգամ պարտի խայտառակի.—23 B ուրացութիւն յանցէ.—23—24 B պարտքն լինի հոգւոյն վերա.—24 B մեծ ամօթ.—զոր մարդկան (D մարդ) առաջի կրէ] B առաջի առառնել։

ՃԻԲ. ՓՈԽ ՏԱԼ ԱԹՈՌՆ ՎԱՍՆ

(153 ag=122 B=22 D)

Ասի յառակաց, թէ երկու արք միմեանց յոյժ բարեկամք գնացեալ 'ի ձանապարհորդութիւն, և միւն գնեալ 'ի վաճառն և

---

1 B առակաց.—B արք .Բ., D .Բ. արք.—B բարեկամք յոյժ, D յառ. եին և.—1—2 D գնացին.—2 D 'ի ճանապարհ[որդ]ութիւն.—և] B չիք.—B 'ի վաճառն—

սեան շահեալ փարթամ, զարձան և զայն 'ի տանէս իւրեանց և եկեալ մնացեալ 'ի քաղաքն. ասէ աղքատն ընկերն ցհարուստն, թէ եղբայր, շատ բարութիւնս և սէր գտանեմ 'ի քէն, նա ամենեցուն գլուխն այս է, զոր խնդրեմ 'ի քէն, և 'ի վեր է քան զամենն. պիտոյր, որ ինձ եղբայրութեան տանես՝ հազար ոսկւոյ փոխ տաս ինձ. ի՞ր այս տարի զիմ տունն և զիմ աղայոց պէտքն լնում և յայլ տարի յայս օրս զքո զրամն վճարեմ. այնուհետև հաշուեսցուք, թէ զիմ աղայսն 'ի գերութենէ զնես քո հազարոյդ համարս: Իսկ նորա լուեալ զայս՝ պարզմտութեամբ նա հազար զրամն խղճալով աղքատութեան նորա. և եկեալ 'ի անզուոյժէն զնայքն 'ի տանէս իւրեանց: Եւ իբրև լսու տարեգլուխն, եկեալ առաւօտ զրամին առ պարտականն և ասէ. տարի մի բոլոր եղև, հիմայ զիմ զրամն տուր՝ որ իմ տանն և իմ աղայոցն 'ի պէտս անցուցանեմ: Իսկ նորա պատասխանի տուեալ ասէ. ես քեզ զրամ չպարտիմ և յարմամ բանապատեաց, ասէ ցնա. եկ՝ որ երթամք 'ի դատաստան առ դատաւորն: Եւ յարմամ եկին, ասէ դատաւորն ցերկուսն. զզրամն առեալ ես թէ ո՞չ. և ցամն, թէ վկայ և գիր ունի՞ս: Եւ իբրև գիտաց, թէ ոչ գիր կայ և ոչ վկայ 'ի մէջն, ասէ ցայրն, որ զզրամն էր առեալ, թէ յայն տեղն, ուր ետուր զզրամն 'ի գայ, մարդ կա՞յր 'ի մօտն, զրաստ կա՞յր, ձի կա՞յր. ասէ տուող զրամին, թէ ոչ ինչ չկայր 'ի մօտ մեր. 'ի վեր աստուած էր և 'ի վայր մեք երկուքս: Նա ողորմելով խնդրեաց, և ես խղճացի

---

3 B և փարթամացեալ, D փարթամացեալ.—և զայն] B չիք.—4 B մնացեալ.—D 'ի քաղաքն իւրեանց.—5 բարութիւնս (D բարութիւն)... գտանեմ] B բարեկամութիւն և լաւութիւն ունիմ.—D 'ի քէն.—B ամենին.—6 այս] B այն.—զոր] B չիք. D որ.—B, D կա խնդրեմ.—և (D այն) 'ի վերա զամենն] B չիք.—7 B որ պիտոյ. D պարտէ որ.—B ինձի.—7—8 հազար (D Ո.)... փոխ (D 'ի փոխ)... ինձ] B և տաս Ո. ոսկւոյ ի փոխ.—8 այս տարի] D ամենի.—B տանս. D տան.—D իմ.—և] D չիք.—9 յայլ] B եկեալ. D գալ.—B այս օր.—այնուհետև] B հանց.—B հաշվեսցուք. D վճարեսցուք.—10 B աղաքներս, D աղայսն.—B կաղատես, D կա զնես և աղատես.—B ջոգուտ, D հոգոց.—11 B զայս ազորմ բանս.—B համեալ ևս նմա.—B, D զ.Ո.—12 D անզուոյժէն.—B, D եկին.—13 իբրև լսու] B լցեալ.—B առաւօտ.—14 տարի մի] B տարին.—բոլոր եղև (D եղաւ)] B անցաւ.—B այժմ, D հիմա.—15 B տանս.—B աղայս.—'ի] B, D չիք.—պէտք] D կարիքն.—B անցնեմ.—16 B պատասխանեալ.—տուեալ] B չիք.—քեզ] B չիք.—B չէ պարտիմ.—17 բանապատեաց] B սկսան յերար կռուել.—ասէ] B բարկացեալ. D յայնժամ ասէ.—ցնա] B զնա.—17—18 եկ... դատաւորն] B 'ի դատաստան. D եկ երթամք 'ի դատաւորն որ դատաստան առնէ.—18 յարմամ եկին] B չիք.—B դատաւորն ասէ. D հարցեալ դատաւորն.—ցերկուսն] B չիք. D ցերկոքեանն.—զզրամն] B զզրամն, թէ, D զրամն.—18—19 B առեր. D առեր.—19 թէ ոչ] B չիք.—ցամն] B միւսին.—B վկայ ունի՞ս թէ ոչ. D վկայ ունի՞ս.—և գիր ունիս] B չիք.—19—20 ես... 'ի մէջն] B չիք.—20 B զրամ.—B առեր.—թէ] B չիք.—21 B ի այն.—ուր] B, D որ.—B զրամ առիր. D զզրամն առիր.—'ի գայ] B 'ի գա, D չիք.—'ի մօտն] D չիք.—B կամ զրաստ.—կայր] B չիք.—B կամ ձի.—22 կայր] B չիք.—տուող զրամին] B զրամատէրն.—ինչ] B որ.—'ի մօտ մեզ] B չի կա յառ. փորձ, D մօտ 'ի մեզ.—22—23 'ի վեր (D վերն)... էր] B աստուածն 'ի վերն.—23 և] D չիք.—B 'ի վայրն.—B, D երկոքեանս.—D ողորմեցաւ.—B խղճացայ.—

և ծառս. այժմ ուրախայ։ Ասէ զատաւորքն. ՚ի յայն տեղն ծառս կա՞յր, թուզ կա՞յր, քար կա՞յր. ի՞նչ առեղ էր այն տեղին։ Ասէ դրամին տէրն. ոչ ծառ կայր և ոչ թուզ. լոկ քարատակ մի է. նորա ասեն, հա-մարեցի և ծառս յիշեցի. և եկեալ եկայք ի միասին ՚ի քաղաքս՝ զա-յնոր ասեմն և ես յիմ ասեմն։ Ասէ զատաւորքն ցդրամին տէրն. հա-րե՛ս զքարն զայն բերել և կամ կտրել ՚ի յայն քարէն և նշան բերել։ Իսկ նորա ՚ի գուշա փախչել ՚ի դրամին կողմոյն, թէ գնամ զայն քարն լծեմ բերեմ կամ կտրեմ և նշան բերեմ։ Նա յորժամ գնաց նա, ասէ զատաւորքն ցհիւանն, որ ՚ի մէտն մնաց, թէ կարէ՞ գնա շարժել ՚ի տեղւոյն կամ կարէ կտրել և նշան բերել։ Ասէ, որ ուրացայր զդրամն. թէ գնացող լուծք լծէ, չկարէ զայն քարն շարժել ՚ի տեղւոյն և թէ հազար քարգործ բերէ, չկարէ կտոր մի կտրել. զի առապառատ քար է։ Յայնժամ զարմացեալ զայրն ՚ի յետս, որ գնայր, և ասէ ցուրացող զդրամին, թէ գնա և առ զքո զդրամն յիշեցն. զի դու եղեր վկայ, որ պարտիս. և այնպէս յամօթ եղեալ վճարեաց զպարտսն։

Ցուցանէ առակս, թէ զատաւորքն այնպէս պարտ լինել որ ՚ի զատաստան առնելն բանին եւս զգամել. որ զիրաւունս առ-ատածոյ չթողու բառ այնմ, որ ասէ Սողոմոն. որ հանճարեղն իցէ, զատաւորութիւն։

24 և ծառս] B, D չիք.—B զինչ.—B կուրանալ, D կու ուրախայ.—B զարմնալ ասէ.—՚ի յայն] B այն.—կայր] B, D կամ.—25 կայր] B չիք.—B և ինչ.—էր] B, D է.—տեղն] B տեղացն.—26 ոչ ծառ… թուզ] B ոչ ինչ չկայր.—լոկ] B միայն.—B, D էր.—B նաստեալ ասէ, D նստանիմ ասէ.—26—27 B համարեցի զդրամն, D համարեցի զդրամն.—27 և ծառս] B չիք, D և տաւի.—յիշեցն] B, D չիք.—B եկեալ ասեմ, D եկեալ և.—B ՚ի փողոցն եկայք, D եկեալ ՚ի մ.—B, D քաղաքս.—27—28 զա յնոր (D ՚ի յնոր) ասեմն (D յառ. գնաց) և… ասեմն] B չիք.—28 B զատաւորք.—ցդրամին տէրն] B չիք.—29 B զայն քարն.—և] B, D չիք.—D կտրել.—՚ի յայն] B այն.—B նշան բերել.—30 նորա] B նա.—՚ի գուշա… կողմոյն (D կողմանէն)] B ՚ի դրամին կողմոյն փախչեաց ՚ի գուշա.—30—31 գնամ… լծեմ (D լծեմ)… կտրեմ (D կտրեմ)… բերեմ] B երթամ լծեմ կամ բազ թանձր բերել գնա.—31 B նա (D չիք) գնաց.—32 որ ՚ի մէտն մնաց] B չիք.—գնա] B, D զայն քարն.—32—33 շարժել ՚ի տեղւոյն (D տեղւոյն)] B չիք.—33 կտրէ… բերել] B բեր բեր կամ կտրել, D կամ կտրէ կտրել.—որ (D այրն, որ) ուրացայր զդրամն] B ուրացողն դրամին.—34 B .Ռ., D հազար.—B լուծք եզանց.—զայն քարն] B չիք.—34—35 B, D ՚ի տեղւոյն.—35 B .Ռ.—D քարագործ.—36—37 զարմացեալ… գնայր] B զատաւորն իմաստուն զարմանք զայրն, յոր երթայր, ի յետ, D զ. զայրն, որ գնայր ՚ի հեռու քարին.—37 B, D ցուրացող.—և] B զաւ, D չիք.—38 B, D ՚ի յիշեցն.—D եղար.—B վկայ բեզ.—B ամօթով.—39 B, D զպարտսն.

40 B զատաւորացն, D զատաւորքն.—այնպէս] D չիք.—B, D լինել.—41 B ՚ի զատաստանին, D ՚ի զատաստանին.—առնելն] B անհնարէ, D առնել.—B բանիցն.—եւս զգամել] B հնարս իմանան.—B զիրաւունսն, D զիրաւունսն.—42 չթողու] B չ ի թէ ըրէ, D չթէ ըրէ.—բառ այնմ, որ] B որպէս, D բառ որում.—ասէ Սողոմոն (D Սողոմոն)] B Սղ՟մ ասէ.—B, D թէ որ.—D հարցն է և հանճարեղ.—իցէ] D չիք.—43 B, D զատաւորութիւն առաւել

[illegible]

(154 ag—123 B—28 D)

Նաև յառաջագոյն, թէ մանկեց մի ատենականի ... եր. որ ասացի մի 'ի պատճառ կենաց, թէ զնա 'ի մեծութիւն հասուցանէ. սակայն յանձն էառ կատարել զխնդրուածս նորա. յորժամ վճարեաց զպատճառն, շարժեաց զեպիսկոպոս քաղաքին, որ եր զնա եկեղեցականն. և 'ի միւս աւուրն շարժեաց, որ որջեաց զնա արեւելս. և 'ի միւս աւուրն եղև մեծամեծ եպիսկոպոսին. շարժեաց զթագաւորն և զքաղաքացիսն առնել իւրեանց եպիսկոպոս: Նա յորժամ կամէր զգեստաւորել. զի ժամ արտաքել, եկն սակայն եւ 'ի նա փորձել շարժեցաւ մի և առ. իմ ասէն լուսին փոխարէն, որ զբեղ յայս մեծ-ծաղոյն ատրիճանք հաստցի, զայս ... առ զայս փորձել չարկս-ակեց 'ի ծոցս զիս. և զգեստ 'ի վերայ հագիր և յորժամ 'ի բանս եղանեա, նա մէկ մտաւորիք 'ի վերայ մէկ լուսին զարկ. և այն-պէս ... պատրել եպիսկոպոսին յանկարծակի հագարը հա-զարաց և բուլղ բուրոց սաստակի և թմրել և սուսերայ և չանկի և չարկագուցայ նոյն հրեշտակն 'ի մէջ եկեղեցւոյն Պատրհասրեցան թագաւորն և ժողովուրդն և ոչ զոք ... հարկանել նուա-զարանացն. Արամեայեաց թագաւորն բանել զզուած եկեղեցոյն և զիւրաքանչիւր որ մերկացուցանել և փնտռել և այնպէս արարեալ ոչ զոք զտին պատճառ, և մեաց թագաւորն և եպիսկոպոսն միայն. թագաւորն եւ մերկացաւ. և ոչ գտաւ առ նա ինչ. և յորժամ մերկացուցին զեպիսկոպոսն, գտին 'ի ծոցն զչարկրաքն այն. և 'ի

1 B [illegible] — D [illegible] — D [illegible] — B [illegible] D [illegible] — 2 'ի [illegible]] B [illegible] D [illegible] 'ի [illegible] — B [illegible] — B [illegible] — B [illegible] — 3 D 'ի [illegible] — B [illegible] — B, D և [illegible] — B [illegible] D [illegible] — 4 B, D [illegible] — 5 B [illegible] D [illegible] — B [illegible] — B, D [illegible] — B [illegible] 'ի [illegible]] B [illegible] — 6 B [illegible] D [illegible] — D [illegible] — D և [illegible] — 7 D [illegible] — [illegible]] B, D [illegible]] B [illegible] — 8 [illegible] (D [illegible]) — [illegible]] B [illegible] — B [illegible] — B [illegible] — 9 B [illegible] D [illegible] — B [illegible] D [illegible] — B [illegible] D 'ի [illegible] — 9—10 [illegible]] B [illegible] — 10 D [illegible] — B [illegible] D [illegible] — 10—11 [illegible] (D [illegible]) [illegible]] B [illegible] 'ի [illegible] — 11 B [illegible] D [illegible] — 12 B [illegible] — [illegible]] B [illegible] — 13 [illegible]] B [illegible] D [illegible] ([illegible]) — D [illegible] — 13—14 B [illegible] — 14 B [illegible] — B [illegible] — և] B [illegible] — B, D [illegible] — 15 և [illegible] (D [illegible])] B [illegible] — [illegible]] B [illegible] — B [illegible] — B [illegible] և, D [illegible] և — B [illegible] — 16 D [illegible] — B [illegible] և [illegible] D [illegible] — B, D [illegible] — [illegible]] B [illegible] — B, D [illegible] — 17 B, D և [illegible] — [illegible]] D [illegible] — B, D [illegible] — և] D [illegible] — 18 D [illegible] — [illegible]] B [illegible] D [illegible] — D [illegible] — 19 D [illegible] — [illegible]] D [illegible] — 20 [illegible]] D [illegible] — 21 B [illegible] 'ի [illegible] D 'ի [illegible] — B [illegible] — 'ի] B [illegible] —

[illegible]

[illegible]

22 B [illegible] —B [illegible] —D [illegible] —23 D [illegible] —B [illegible] — B, D [illegible] —'ի [illegible]] B [illegible] —24 [illegible]] B [illegible] D [illegible] —B [illegible] —24 B, D [illegible] —D [illegible] —25 [illegible]] B [illegible] ([illegible])
27 B, D [illegible] —28 B և [illegible] D և [illegible] —B [illegible]

[illegible]

(157 ag=4 A=116 B=27 D)

[illegible]

1 B [illegible] —[illegible]] B [illegible] —[illegible]] B [illegible] —2 D [illegible] —[illegible]] D [illegible] —A [illegible] D [illegible] —A, B, D [illegible] —2—3 [illegible] (D [illegible])] B [illegible] —3 [illegible] (A [illegible])] B [illegible] —B [illegible] —3—4 'ի [illegible]] B [illegible] —4 B 'ի [illegible] —A, B, D [illegible] —5 A [illegible] B [illegible] —A, B, D [illegible] —6 [illegible] (A, D [illegible]) [illegible]] B [illegible] —A, B, D [illegible] —D [illegible] —A [illegible] —7 D [illegible] —A, B, D [illegible] —B [illegible] —A, B, D [illegible] — A, B [illegible] D [illegible] —A, D [illegible] —A [illegible] ([illegible]) D [illegible] —7—8 A [illegible] D [illegible] —8 A [illegible] —9 B [illegible] —[illegible]] B [illegible] —[illegible]] A, B [illegible] — A, B, D [illegible] —[illegible]] A [illegible] D [illegible] —10 A, B, D [illegible] —A, B, D [illegible] — [illegible]] B [illegible] —A [illegible] —11 A [illegible] B [illegible] —A [illegible] —A, B, D և [illegible] —12 և] D [illegible] —A, D [illegible] —A [illegible] D [illegible] —A 'ի [illegible] ([illegible]) —B [illegible]] D [illegible] —13 B և [illegible] —A [illegible] B [illegible] —A, B, D [illegible] —B [illegible] — [illegible]] B և. —A, D [illegible] B [illegible] —

ժամ իմացաւ դատաւորն և ասաց, թէ այն մարդն զիս խաբեաց. եւ Հետ նորա Հանեաց։ Եւ յաւուր միում այն մարդն դատաւորին զանձն անցանէր. և տեսեալ դատաւորին զայրն զայն՝ ասէ. ով այր դու, դքո դատաստանին գիրն, զոր այն օրն եառ՝ պահեալ կայ 'ի ներս՝ բեր լնում. խեղճն՝ եւ ոչ յիշեաց այլ քո զաւրինեկերն չգոյ՝ զքեզ 'ի դատաստան քարշէ և զքեզ առել։ Նաէ այրն. ով դատաւոր. թէ պահեալ կայ, 'ի բզուզն է. թէ չէ յիմ գիրն պահեալ չկայ. և այնպէս յամօթ եղև կաշառաւոր դատաստանն նորա։

Յուցանէ առակս, թէ ով որ կաշառաւոր դատաստան առնէ, կամ յայս կեանքս ամօթի խայտառակի կամ 'ի Հանդերձեալն։

14 A, B, D առէ.—թէ] A, B չիք.—A զնեզ խաբեաց, B խաբեաց զնեզ.—15 Հետ նորա] A, D զայս 'ի (D չիք) Հետ նորա, B զայս քննէ 'ի ձեռնէ.—B ասաց.—միում] յաւուրսն A եփ, B դատաւորն նստեալ էր առ զրան տան իւրոյ և եփեալ D եփեալ.—15—16 այն... դատաւորին (A թագաւորին)... անցանէր] B անցանէր ընդ այն մարդն այն.—16 A եռես.—A դատաւորն, B ընդ դատաւորն ձայնեաց և.—զայրն] A, B չիք.—զայն] A զայն և, B չիք.—17—18 դքո... զոր (A, D որ) այն օրն (D առաւօտն) եառ (A չիք, D առէր, եառ)... կայ (A կա) 'ի ներս] B 'ի միտս իմ առնէր, որ այն օրն քո դատաստանին վճռին գիրն որ առէր, պահեա քան կա յհերն.—18 լնում] A լըմցնեմ, B լմընցնեմ.—B, D յեառ.—այլ (A չիք) քո] D քո այլ.—A ազգեկերն, B աւէլընկերն.—A, B չգոյ.—19 B ձեռնարկէ զքեզ և 'ի դատաստան քարշէ.—և զքեզ (A քեզ) առէ] B չիք.—20 A, B կա.—A 'ի բզուզն, B նա 'ի բզուզն.—է] A չիք, B կա, D կայ.—B իմ.—A, B չկա.—21 B ամօթով.—կաշ... նորա] B կաշառառու դատաւորն։

22 առակս] A, B չիք.—B դատաստան կամնէ.—23 կամ] B չիք.—A 'ի յայս, B այս.—ամօթի] A չիք, D ամօթով.—կամ] B և, D և կամ.—'ի] B, D չիք.—Հանդերձեալն] B այն ամէն Հեռն [ա]նէ լինի։

ՄԻՆ ԱՂԷՏԱՏԵՍ ՄԱՐԴ

(158 ag.—5 A=117 B=28 D)

Նաև յառակաց, թէ թագաւոր մի կամեցաւ աշտարակ շինել. և քանի ցերեկն շինէին, գիշերն 'ի փուլ գայր։ Եւ ժողովեալ զգիտունս իւր՝ եհարց զպատճառն. և նորա ասեն. թէ կամիս, որ այլ չփլչի, զու բնարէ աղէտ մարդ մի, որ քան զինքն աղէտ չլինի, և 'ի մէջ որմին դիր կենդանի և 'ի վեր առ. որ չէն մեռցի։ Նաէ թագաւորն. զայդ բանի բնարութիւնդ այլ դուք արարէք, թէ յինչ Հարաքաթ կայ 'ի աղէտ մարդն, և բերէք. որ առեալ դնել ի մէջ որմին։

1 B առակաց.—2 B չինէր.—B փլչէր.—2—3 B զգիտունսն.—3 B Հարցանէր 'ի նոսանէ.—զպատճառն] B խրատն.—որ] B չիք.—3—4 այլ չփլչի (A չփլչի)] D չփլչի այլ.—4 աղէտ] A մարդ.—չլինի] A, B չինէր.—4—5 'ի մէջ որմին (D յորմին)... կենդանի] B դիր զնա կե 'ի մէջ որմին.—5 'ի վեր (D 'ի վերայ)... մեռցի (A մեռ, D մեռ)] B 'ի վերայ չինեն առ. որ մեռցի.—6 A, B բանիդ, D բանն.—A ընտրութեան, B ալ ընտրութիւն, D 'ի ընտրութիւն.—այլ] B չիք.—6—7 յինչ... կայ] A ինչ աղքատ քա, B ինչ աւել զանազ չքամբր և, D յինչ ազդ կայ.—7 'ի] A, B, D չիք.—A, B, D մարդ.—և] B չիք.—D 'ի մէջ յորմին.—

Իսկ նոցին նստեալ ի վերայ բնութեան, թէ մինչ ուր զատանեն աղէտ. և ամե ասաց՝ զձկնորսն զալ աղէտ. որ հետ մարգոյ չէ նորա ասնուլն և ասոյն, այլ ՚ի ջուրն և ՚ի հեռ ձկանց: Իսկ ամենք ասացին՝ զխնչապահաւին, որ հետ իշխան կենդայ և զեւր կեանքն ՚ի մայրին և ՚ի լերինն հետ զբրասսոտն շրջի: Ամենք զծովափայրն ասացին. իսկ ամենք զհովիւն, որ ՚ի լերինս զամասն և զձկան հետ ոչխարացն շրջի, ՚ի գիւղ կամ ՚ի քաղաքս ոչ մտանել. և համաձեալ կամեցան ընկել զհովիւն: Յայնժամ ասէ մի ոմն ՚ի նոցանէ, թէ թագաւորիս մերոյ է՛ հովիւ մի, որ ՚ի լեառն է ծնեալ հետ ոչխարացն և անդ է սնեալ և զեւր ժամանակին ոչ ՚ի գիւղ մտեալ և ոչ ՚ի քաղաքս. և յուզարկեցին առան ձիաւոր. զի բերցեն զայրն. և նորա գնացեալ զայն զհովիւն, զի կիթէր զոչխարսն. և ողջունեալ ասեն. կոչէ զքեզ թագաւորն: Ասէ հովիւն. ես զիմ ժամանակս ոչ ՚ի քաղաքս եմ գնացեալ և ոչ ՚ի գիւղ. զիս զի՞նչ կոչէ. և նորա ասեն պատճառանօք. ոչ գիտեմք. իսկ նորա պատուեալ զզօրականսն և զզառն զննեալ և պանիր մածուցեալ՝ ուրախացոյց զնոսա և երգմամբ հարցեալ զպատճառն կոչելոյն: Իսկ նոցա ասացեալ, թէ այսպիսի պատճառաւ. կոչէ զքեզ. զի իմաստունք նորա ասացին, թէ մի ազգս ՚ի մարդկանէ զնեն յարմն. որ չէն ձեռոյ: Յայնժամ ծիծաղեցաւ հովիւն և ասէ. յիմարք և աղէտք այնք իմաս-

---

8 B նոցա.—բնութեն] B չիք.—մինչ ուր] A ինչ մարդ, B ուր, D զինչ մարդ.—B զայն կամ ո՛ր արժեան է այնպիսի մարդ.—աղէտ] B չիք.—9 և] B չիք.—D ամենց.—ասաց] D չիք.—զալ] B չիք.—9—10 հետ մարդոյ (A մարդ) չէ (A ոչ է)... ասնուլն (A ասնուլ) և ասոյն (D ասոյ ասնուլն)] B նորա ասն ու ասոյն չէ հետ ձկնց.—10 ՚ի հետ] A, B հետ.—A, B, D ձկանցն.—11 զխնչապահաւին] A, B զխչապահաւին, D զխչապանն.—A, B հետ իշխանն, B իշխան.—կենդայ] A կե կենա, B կ՚արծէ, D կաւ կենդայ.—12 A ՚ի լերինս, B, D ՚ի լերինսն.—D ՚ի հետ.—A զբրասսոտան.—B, D հաւ շրջի.—զծովափայրն] A զլաշծաայրն, B, D զլծովայրն.—ասացին] A, D չիք.—13 իսկ] D չիք.—B, D զհովիւն.—՚ի լերինս... զձկան (A ձկան)] B յամասն և ՚ի ձ[մ]կան ՚ի զաչաս և ՚ի լերինս.—13—14 B շրջի հետ ոչխարացն.—14 A կամ ՚ի գեղ, B, D և ՚ի գեղ.—՚ի] D չիք.—մտանել] B մտանել.—B համաձեալ ամենեցան.—15 B ընկեն.—D զհովիւն.—16 A հեկիս.—՚ի] A չիք.—A, B լեառն.—A, B ծնել.—B ոչխարաց.—17 A սնել, B սնել և մեծացել.—և] B չիք.—զեւր] B զամենայն.—A, B ՚ի գեղ, D գեղ.—A, B է մտել, D է մտեալ.—՚ի] B չիք.—18 D ուզարկեցին.—A, B, D .փ.—19 ողջունեալ] A յառ. ամենեցեան.—20 A, B և ասէ.—B զիմ զամենայն, D յիմ.—21 ի քաղաքս եմ գնացեալ (A գնացել, D գնացեր) և ոչ ՚ի գիւղ (A գեղ, D գեօղ)] B ՚ի գեղ եմ մտել և ոչ ՚ի քաղաք.—զի՞նչ] A, D ինչ, B է՞ր.—A կաւ կոչէ.—A ասեն.—22 ասեն պատճառանօք] A, B, D պատճառանօք.—B նա.—A պատուեալ, B պատուեալ.—22—23 D զօրականսն.—23 և] B չիք.—A, B, D զառն.—24 A երգմամբ.—B հարցաւ.—A զպատճառանն.—24—25 B և նորա ասեն.—25 B կամ այս.—A պատճառաւ, B պատճառաւս.—A զ՚իմաստունքն, B քանզի իմաստունք, D զի իմաստունքն.—26 մի ազգս ՚ի (A ՚ի ազգս) մարդկանէ զնեն (A, D որ զնեն) յարմն (A, D ՚ի յարմն). որ չէն ձեռոյ (A ձեռ)] B հովիւն է միայն ազգս ՚ի մարդկանէ. զնա պիտի զնել ՚ի շինելն.—27 B հովիւն բարձ ծիծաղեցաւ.—A, B, D յիմար և աղէտ.—A, B այն, D այսն.—27—28 A իմաստունքն, D իմաստնոց.—

առաջնքն են, որք զայդ ընտրութիւնս են արարեալ։ Նա բերեալ զոչխար մի ասէ. ես ցուցից ձեզ զազգխառնութիւնս իմ։ Եւ ասէ. ոչխարս այս երկուս զաւակս ունի 'ի փորն՝ մինն էգ է և միւսն որձ. միոյն գլուխն սեաւ և միոյն սպիտակ. և զենեալ ոչխարն և հանեալ զզաւակսն 'ի փորոյն. և էր այնպէս, որպէս ասացն։ Նա բերեալ ոչխար մի՝ ասէ. ոչխարս այս մէկ զաւակ ունի 'ի փորն. անձն սեաւ և գլուխն սպիտակ և ծնունդն որձ. և զենեալ՝ տեսին այնպէս։ Նա ասէ Հռոմայեցւոց. զայս երկու բան գիտեմ որ կայ ձեր առաջի, զամենայն գիտեմ, թէ որն է՝ որ ծնանելոց է և որն է՝ որ սատկելոց է և որն է՝ որ որձ ծնանի և որն է՝ որ էգ և որն սեաւ. կամ սպիտակ կամ որն խայտաճամուկ. ձեր գիտունքն կարեն գիտել զայս։ Նոքա զօրականքն. ոչ ամենեքին. ասէ Հռոմայեցւոց. ապա գիտասջիք, որ ես չեմ այն ազգեան և յիմարն, զոր դուք խնդրէք. այլ թէ կամիք, ես ցուցանեմ։ Թող Թագաւորն զիւր անուս նայիբայն բանէ, Թալանէ և գինչ ունի, զամէն առնու. և ի մէջ քաղաքին 'ի Հրապարակին կախէ և չարաչար սպանցէ. որ ամէն քաղաքացիքն տեսանեն. և ասացին՝ Թագաւորն և ասեն, թէ սպանեցին. և երեք օր 'ի քաղաքին կանչեցնեն, թէ գինչ մարդ որ գայ, զայն նայիբի զործն 'ի յանձն առնու, նայ ապրանքն զամէն այն մարդոյն առնէ, որ 'ի նորա անգն նստի։ Նայն մարդն, որ զայն ամէն խայտքութիւնն տեսանէ և լսէ, զոր յայն նայիբայքն գլուխն անցուցին, և յառաջ գայ, թէ ես լինիմ Թա-

---

28 են] A չիք, D էին.—A, B, D որ.—A, B ընտրողութիւնք, D ընտրութիւնն.—B են արել, D արարին.—28—29 A, B, D ոչխար.—29 A, B, D և ասէ.—ես... ձեզ (A չիք) զազգխառնութիւնս (B զազգխառնութիւն) իմ և ասէ] D չիք.—30 A, B, D բ. զաւակ.—'ի փորն] B չիք, D ['ի] փորն.—A էր.—է] A, B, D չիք.—միւսն] B միւն.—30—31 միոյն... սեաւ (սև է)] B միոյն ունի սև 'ի գլուխն.—31 միոյն] B միւսն.—A, D զոչխարն, B ոչխարն.—և հանեալ] A, B, D հանեալ.—32 B զզաւակսն, D զզաւակ.—B, D 'ի փորէն.—որպէս ասացն] B որպէս նա ասաց, D չիք.—33 B, D մի այլ.—B ասէ ցնոսա, D և ասէ.—B այս ոչխարս.—մէկ] A, B, D մին.—A, B սև.—34 և] A չիք և յառ. 'ի.—B գլուխ.—B որձ է.—B զենեալ.—A էր այնպէս, B և էր այնպէս.—35 A, B, D բ.—A, B գիտեմ.—A կայ.—A ձեզ առաջ, B առաջի ձեր, D ձեռ յառաջին.—35—36 B գիտեմ զամենն, D զամէն գիտեմ.—36 թէ] B չիք.—է՝ որ] B չիք.—A ծնելոյ, B ծնելու, D ծնելոց.—է] B չիք.—որ սատկելոց է] A սատկել է, B որ է սատկել, D զսատկելն.—36—37 է՝ որ] B չիք.—37 և որն է՝ որ էգ] A, D և որն էգ, B կամ էգ.—և] B չիք.—A, B, D սև.—կամ սպիտակ] A որն սպիտակ, B և որն սպիտակ.—37—38 կամ որն խայտաճամուկ] B որն խայտ... [illegible]—38 ձեր] A մեր.—A, D խնդրեցին.—գիտել] D չիք.—39 զայս] D չիք.—A զ..., D գիտացէք.—40 A, D որ.—A, D դուք խնդրէք.—այլ] A այլա.—A կամ[ի]ք.—40—41 ցուցանեմ] ... A, D ձեզ զայնպիսի ազգեան և յիմարն, որ դուք դուք խնդրէք.—41 գիւր] A զիւր, D չիք.—անուս] A նոր, D 'ի նոր.—A, D և թալանէ.—42 A զամէնն, D զամէնն.—43 A առնէ, D առնիցէ.—D սպանեն.—43—44 A թագաւորանն.—44 A սպանեցին.—A, D .գ.—45 A գայ, D կայ.—A նայիբի[ի]ն.—'ի] D չիք.—46 A, D նա.—A, D զնորա ապրանքն զամէնն (A զայն նայիբին զամէնն).—A մարդոյն.—D առնի.—47 D ամէն.—A խայտքութիւն, D խայտքութիւնն.—A, D տեսնու.—զոր] A որ.—48 A այն.—A գայ.—A, D կու լինիմ.—

զաւարին նոյնոյ. այն մարդն է յիմար և ապէտ. զայն բանեցէք՝ ի մէջ արտին զորէք հնձողսն. որ այլ չէ փչել և 'ի չէն մնայ: Նոյն նաքա եկեալ պատմեցին թագաւորին. և թագաւորն արարեալ այնպէս՝ եգիտ զայր մի, որ մինչ գեռ կանչեցնէին 'ի քաղաքին, թէ մի գայ զայն նոյնոյն զեշխանութիւնն և զգործն յանձն առնու, նա զնորա առաքանքն և պհպրենիքն նմա տուեք, յայնժամ Ջրմի և թանի այր մի յառաջ վազեաց և ասաց, թէ ես յանձն առնում զայն նոյնպաւթիւնն. և հարցին զնա, թէ ասեր, ընդ այն նոյնոյն հետ ինչ արարեր. նա ասէ. այո, ասեր. բայց ես այլ ապէհ առնեմ, որ զնրք զայն չլինիցի: Եւ նոցա առեալ փաղփաղակի տարեալ եդին կենդանի յորմն շինուածոյն. և հաստատուն եկաց շինուածն:

Յուցանէ առակս, թէ որ զոնեկայն անտանէ 'ի գործ թագաւորի կամ մեծամեծաց ձեռն անկեալ՝ և այնու պատճառաւն 'ի յաղքատութիւն և 'ի աւաղանս անկեալ. և ինքն յանդգնեալ 'ի նոյն գործն ձեռն արկանէ, նման նմա լինիցի և 'ի կենացն եւ զրկեսցի:

---

49 է] D չիք.—A յիմար և անգէտ, D ագէտ և յիմար.—զայն] A զնա.—50 ի մէջ արտին] A այն արտին մէջն, D յարտին մէջ.—A չփչել և չէն, D չփչել և չէն.—A մնա.—51 Նոքա] D Նոքա.—պատմեցին (A յառ. զայն).. արարեալ] D չիք.—51–52 A այսպէս.—52 եգիտ] D եսես.—A, D այր:—որ] D չիք.—A կանչէլեցինէին, D կանչէին.—53 A զա—զայն նոյնոյն] A զայն նշխարն.—A, D իշխանութիւնն.—A 'ի յանձն.—D առ[ն]ու.—54 D Նմա.—A առաք.—յայնժամ] A յայժմ.—A Ջմիի.—55 թանի] A Նոմի, D Նիմի.—այր] A մարդ.—A, D առնում և առն.—56 A նոյնպաւթիւն.—A ասաց, որ, D ասաց, թէ.—ընդ] A չիք.—հետ] D չիք.—57 նա] A, D չիք.—A ասաց, D ասաց.—A ապէհ.—58 A, D զնա.—A չի լինիմ.—D նոքա.—59 A կենդանայն.—D 'ի յորմ.—A շինուածն, D շինուածուն.—A շինուածն.

60 A առակս.—A զինքն, D ընկերն.—61 A արկեալ.—61–62 A 'ի աղքատութիւն.—62 A յանդգնեալ.—63 D ձեռնարկէ.—D նման.—A, D 'ի կենաց.—D զրկի.

ՃԻԶ. ԿՈՒԼՈՒՆԳՈՒՐԻՆ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

(162 ag)

Սակի յառակաց, թէ 'ի ասնի զատկին եկին թաչուներն ամենայն և խոստովանեցին ըստ օրինացն. եկին ընդ նոսա ատկաւ մի և հազամագ. խոստովանեցին քահանային, թէ չեմք մեղուցեալ. բայց զի արասցար զմուծն և զզոյս և կերիճեր: Եւ նա մերժեաց զնոսա՝ ասելով կոչեցաք. և նոցա երթեալ ասացան զանձն բարդուսն և մատուցին քահանային. և առեալ այնու արդարացոյց զնոսա ասելով. ոչ զիտացիք խոստովանիլ. զի այն ձեզ թաչունք են. և հաղորդեաց զնոսա:

Օտարաց հայհոյողացն և քահանայից առակս նշանակէ. զի զգործունեայս և զայլս մերժեն յեկեղեցւոյ և զարկանել ընդունելին կաշառօք։

ԱՌԱԿ ԲՈՒԻ ԵՒ ԱՐԾՈՒՈՅ

(163 ag)

Ասէ յառակսն, Թէ բուն հրեշտակ առաքեաց առ արծուին և խնդրեաց զդուստր նորա հարսն և ասէ. դու առաւօտեան քաջամարտիկ ես և ես գիշերոյ. պատշաճ է մեզ խնամութիւն. և յանձն էառ ասէ. և 'ի լինիլ հարսանեացն' 'ի տուէ լոյսն ոչ կարէր տեսանել փեսայն և 'ի գիշերի հարսն. և ծաղր առնէին զնա բազէքն. և լուծաւ հարսանիքն։

Նմանեցանէ առակս, որ հաւատացեալ մարդ զդուստր իւր տայ այլազգւոյ խաւարեցելոյ 'ի լուսոյ։

Գ. ՄՆԱՑՈՐԴՔ ԱՌԱԿԱՑ Ի ՁԵՌԱԳՐԷՆ A

ԱՌԱԿ· ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԻ Ի ՍԵՂԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ

(1 A=106 B=2 G)

Իմաստասէր մի կոչեցին 'ի սեղան Թագաւորի ճաշակել. և նոյ բազմեցաւ ընդ իշխանսն. և մատուցանէին ասէ բաժակաւ մատուցց նմա զգինի. և նա եկաց 'ի յոտն և ասէ. ով բարի Թագաւոր, զգինիս 'ի փառս քո ըմպեմ. և եհէ (=եհեղ) զգինին 'ի յերկիր Նաւ իշխանքն ծիծաղելով ասացին. յիմարեցա՞ր, ով իմաստասէր. և նա ասէ. դուք էք ծիծաղելի արժանի. զի դա հեղաւ երկիր. Թէ արբեալ էի, նա ինքն զիս հեղեր երկիր։

---

1 B [Ի]մաստասէր.—G կոչեցին.—B, G Թագաւորին.—2 B, G նա.—B ընդ իշխանսն.—B մատուցանէին, G մատուցանէին.—ասէ] B մի. G ասէ.—2—3 B մատուցց նմա բաժակս.—3 'ի յոտն] B յոտն, G ոտն.—3—4 G զգինին.—4 B, G եհեղ.—'ի յերկիր] B յերկիր. G երկիր.—5 G ասեն, Թէ յիմարեցա՞ր, ով իմաստասէր.—6 էք ծիծաղելի (G ծիծաղելոյ) արժանի] B յիմար էք. զի ըմպէք զգինին.—6—7 զի դա (G դայ)... նա (G նայ)... հեղեր (G հեղեր) երկիր] B զի Թէ ես ըմպեալ էի զնա, ընկենոյր զիս երկիր. ես լաւ արարի, որ զնա հեղի երկիր։

[illegible]

(6 A=29 D=20 G)

Նախ յառաջագոյն, թէ զիհ մի արածէր ոչխար ի դաշտի մի. և եկեալ յանկարծակի արծիւ մի և էառ զառն մի ի զիհէ անտի և վերացաւ յերկինս 'ի վեր և գնաց. և մերձ զիհին նստեալ բու հաւ մի եւս տեսեալ զարծուին զգործն. նախանձեցաւ ընդ մեծա-բանն և ասէ. ես յաղթանդամ եմ քան զարծիւն. ընդէ՞ր որ նա զառն եհար և առ 'ի զիհէն և ես ոչ առնում. թէ նա զառն էառ, ես մաքի առնում. և սրտապնդեալ զինքն յամենայն զօրութենէ իւրմէ ընդդէմ զախրան և խոյացեալ եհար զմագիլն ի վերայ բրդով ոչխարին. զի առեալ վերացցի. և ոչ կարաց. այլ պատառեցաւ բուրդն 'ի մագիլսն. կախեցաւ ինքն զթևիկանց ոչխարին. և եկեալ հովիւն բրածիւ ջարդեալ զթևերս նորա սատակեցոյց զնա և կա-պեաց զառան, ձգեաց 'ի վերայ հովուական բրին, եդ 'ի յաւուրն և զայր 'ի տուն հետ ոչխարացն. և տեսեալ զայն փոքրացեալ հար-ցին, թէ զի՞նչ է այս, որ բարձեալ բերես ուսովս. ասէ. սա այն կեն-դանի է, որ յիւր միտսն արծիւ էր և ի մեր միտս բու է։

Նշանակէ առակս, թէ ամենայն մարդ պարտի. որ զինչ առա-ւուած առեալ է, զայն բաւական համարի, և ոչ 'ի գեր 'ի վերայն ձեռնարկէ. ապա թէ ոչ՝ իբրև զայն բու հաւն, ծաղր լինի և զկեանս իւր կորուսանէ։

---

1 G առակագ.—D զեհ.—D, G ոչխար արածեր.—G 'ի դաշտ.—մի] D չիք.—2 և G, D չիք.—G, D զառն.—ի] G չիք.—D զեհէն, G զիհէն.—3 G երկինս.—D 'ի մերձ զեհ-հին.—D, G էր նստեալ.—4 D, G զառնուլ.—D 'ի միտս իւր.—5 բան] D զարծիւն, G արծիւն.—զարծիւն] D մեծ եմ քան. D, G և իմ մագիլքս (G մագիլքս) հզօր (G հզօրա-գոյն) է քան զարծուոյն.—D, G է, որ.—6 D էառ 'ի զեհէն.—7 D նա ես.—մաքի] D ոչ-խարս, G ոչխարն.—G յամենայն.—D զօրութենէն.—8 իւրմէ] D, G չիք.—D եհար զմագիլսն, G զմագիլս եհար.—G բրթով.—9 D ոչխարի մի, G ոչխար մի.—G պատառեցաւ.—10 D 'ի մագիլսն.—D և կախեցաւ, G կախեցաւ.—11 G բրով.—D, G ջարդեաց զթևերն.—12 G զառն և.—D ձգեաց.—D հովուական.—D եդիր յուսն, G եդիր ուսն.—13 G փոքր.—14 այս] D, G այդ.—D, G ուսովդ.—15 D, G իւր.—G ի յարծուի (այսօր)—G և իմ միտս.—է] D չիք.

16 G անձն.—մարդ] D, G որ.—D պարտէ.—17 D է առեալ, G առեալ է.—D վե-րայն, G ի վերաս.—18 G ձեռն.—D, G արկանէ.—իբրև... լինի] D զայն բու հաւն, որ-պէս ծաղրի եղև և պիտոյս ծաղր լինի.—19 իւր] D յաւ'. նա եա, G յաւ'. եա

ՄԼ. ԳԵՂԵՑԻԿ ԿԻՆ ԵՒ ՍԵՒ ՈՐԴԻՆ

(18 A)

Եւ ասեն իմաստունքն, թէ կին ոմն մեծատուն և գեղեցիկ յղացաւ յառնէ իւրմէ և ծնաւ որդի սեաւ իբրև զՀնդիկ. և կամէր այրն սպանանել զնա. կարծէր, թէ 'ի ծառայից իցէ. և ասեն իմաստունքն մի սպանաներ, թէ ասա՝ լե՞ցի 'ի տան քում պատկեր սեաւ. և գտին պատկեր մի նկարեալ սեաւ Հնդիկ. և ասացին իմաստունքն, թէ 'ի ժամ սաղմնաւորութեան նկարեալ է 'ի պատկերն այն և յղացեալ։

ՄԼԸ. ԵՐԿՈՒ ՆԱԽԱՆՁԱԿԻՑՆԵՐԸ ԵՒ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

(19 A)

Թագաւոր ոմն գիտէր զզինուորսն իւր. զի ծածուկ նախանձ ունէին ընդ միմեանս. և ասէ թագաւորն ընդ միոյն, թէ զինչ կամիս, խնդրեա յինէն մեծութիւն. որ տամ քեզ. բայց քո ընկերին կրկին տամ քան զքոյդ. ասէ 'ի միւսն իւր. թէ խնդրեմ ինձ մին բարի, նմա կրկին տաս քան զիմն. և ասէ ցթագաւորն, թէ զիմ մին աչքս հան. որ զմիւսոյն զ.Բ.ն հանիցէ։

ՄԴ.Մ.ա. 102 B ԳԼՈՒԽ ՆԱԽԱՆՁԱՑՈՂԱՑ Լսի 'ի պատմութեանց, թէ .Բ. զինուորք յոյժ նախանձոտ էին ընդ միմեանս և էին ծառայք ումեմն թագաւորի. և գիտէր զնախանձ նոցա թագաւորն. և յետ բազում խրատելոյն՝ ոչ հաշտեցան ընդ միմեանս. և ասաց թագաւորն. երկուքդ .Ռ. թանկա պարտիք ինձ. և հաշտիք. ձեզ թողում զպարտսն: Նոքա ասեն. կամ զու սպան[ան]է զմեզ և կամ հրաման տուր. որ մեք զմիմեանս սպանանեմք. և յորժամ ետես թագաւորն զչար միտս նոցա. հրամայեաց և շարաշար տանջեցին զնոսա .Ռ. տարի և տային 'ի նոցանէ .Ռ. թանկա. և ասէ թագաւորն. ոչ սպանանեմ ձեզ. այլ պարգևս տամ և պատուեմ. խնդրեցէք յինէն, զինչ և կամիք. բայց առաւելեայն մէկ պարգևս տամ և յետոյ խնդրողի .Բ. և երդուաւ նոցա. և նոքա զմիմեանս մեծարեցին. և 'ի վերայ չար նախանձուն [մէկն] ասաց թագաւորին. հան զիմ մէկ աչքն. և ետես թագաւորն զնախանձ նոցա և եհան զմէկ ակն և կարեաց զմի ոտն և զմի ձեռն. և զմիւսոյն եհան զ.Բ. աչսն և զերկու ձեռն և զոտն. կտրեաց զամէն. զի այն առաւել նախանձ ունէր. զի ասէր՝ զմեզ սպանանէ։ Նոյն ողորմելիքն 'ի չար նախանձոյն ոչ խնդրեցին քաղաք կամ գեղ կամ պարգևս բարի և շարաշար տառապեցան։

Զխօսեցանէ ասելով, թէ Թագաւորն ատեան հայի 'ի նախանձու մտաւ՝ 'ի մարմինս և 'ի հոգիս մեր. զի մարմինն յանկարծ հափշտակի հոգւոյ՝ զմեղքն գործէ՝ և հոգին ե[ւ] հափշտակի նոյն մարմնոյն զբարին գործել. և միւս դատաւոր է և ոչ առնէ ուղիղ դատաստան. և չար նախանձին ընդ միմեանս և ոչ գտան ընդ կամաց միմեանց. յորժամ հաշտ լինին, գտան. և Թագաւորն ատեան հրամայէ հաշտ կենալ հոգոյ և մարմնոյ և գործել բարին և այս ատեան զարքայութիւնն պարգևէ զինուորելոցն՝ յերկինս մարտիրոսաց, ճգնաւորաց և ամենայն սրբոց: Ապաթէ ոչ հաշտին և խաղաղութիւն ոչ առնեն ընդ միմեանս, ըստ քանքարոյ պարտական ենք ատենոյս, ասնէ զմեղ ատեան չարաչար և տաէ հրեշտակացն. առէք 'ի գնանէ զքանքարդ և տուք [յ]այն, որ ունի զ.ժ. և թէ հաշտ կենամք և բարի գործեմք, զպարգևն Թագաւ. մեզ. որպէս Տերն ասաց. առաջեք՝ հայր մեր, որ յերկինս և այլն". և Թող մեզ զպարտս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց և այլն". զոր ասաց. եթէ ոչ թողուցուք միմեանց զյանցանս և ոչ հայրն ձեր երկնաւոր թողցէ ձեզ զյանցանս ձեր. յայնժամ յաղթեն կացէք, խնդրեցէք զարքայութիւնն. և այն ամենայն յաւելցի ձեզ. 'ի վերայ պարտուցն առայ մեզ զքաղաքն զվերինն Երուսաղէմ. և թէ ոչ հաշտի հոգի և մարմին ամենայն մարդոյ և ոչ գործեն բարի, այլ չար, յայնժամ առէ ատեան. յորժամ ոչ խնդրեցին յինէն բարի, կապեցէք՝ առէ՝ զգոցա ոտն և զձեռն և արկէք 'ի հուրն անշէջ. անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց. և այն է կարել առեցն և ձեռացն և աչացն. զանձն առնջէն, թէ անձամբ գործեցիր չար. զհոգին, թէ միաբանեցար ընդ մարմնոյն. աչքն; թէ տեսա հայեցար և ցանկացար. զձեռքն, թէ շօշափեցից զամենայն չար զգայարանք մարդոյ, ամենեցուն չարչարանք կայ. և թէ ոչ նախանձին ընդ մարդոյ և ոչ մարմին ընդ հոգոյն [միաբանի], յայս ամենայն չար տանջանացս պատաւին, յորժամ բարի գործեն:

ՄԼԲ. ԱԼԴ

(20 A)

Սարդն 'ի բնութենէն հինէ զմաղձն. զի ոստայն առնէ. և երբեմն այն չափ հինէ, որ ակարանայ և մեռանի. և փառաւորին իւր միայն ձեռամբ է, որ բանէ:

"Նոյնպէս ագահքն կարասեաւն զհոգիս իւրեանց մաշեցելով զինչս աշխարհիս, որ ձեռին մերոյ նման է մեռեալ [յ]երկնից արքայութենէս

Դ. ՄՆԱՑՈՐԴՔ ԱՌԱԿԱՑ Ի ՁԵՌԱԳՐԷՆ B

ՄՂԴ. ՄԽՁ

(71 B)

Օձն յորժամ ծերանայ, երթա մտանէ 'ի նեղ տեղ, տապի և հարու և նեղէ զինքն զինքն, մինչև [թափի] խորխ նորա և ինքն մանկանայ։

Նմանեաց խորհուրդ բանիս, թէ մի անյուսար՝ ով մեղաւոր, այլ հայեաց ներքինս. և մտա ի նեղութիւն, ի վիշտ և 'ի չարչարանս ապաշխարութեամբ և նեղէ զու զքեզ ապաշխարութեամբ և արտասուօք և թափի 'ի քէն խորխն հին չար գործոց քոց շնորհօք սուրբ հոգւոյն, որպէս Դաւիթ, անառակ որդին, մաքսաւորն և այլք բազումք։

ՄԴ. Պա. 92 D ՆԱԽՆ ԴԱՀԱՑ Պարծեալ ասէ 'ի բանախօս արանց, թէ օձն՝ յորժամ տկարանայ աչքն և վատատեսի՝ խու. որ պահք կենայ. զքառասունք ոչ ուտէ. և ասեն, թէ և ոչ հաց. և ապա զհին մորթն թողու և նոր հագնի և աչքն 'ի լոյս գայ։

Նմանեցաւ բանս, թէ պարտ է 'ի պահօքն մերկանալ զհին մորթն մեր. որ մեղքն խոստովանիլ և ապաշխարութեամբ, լալով և աղօթիւք և ծնրադրմք բարի գործովք. զկուրացեալ աչքն հոգւոյ մերոյ լուսաւորեմք բարութեամբ։

ՄԴ. Պ.Բ. 155 D Մըմէկըն յորժամ ծերանայ և վատթարին աչք նորա, երթայ մտանէ 'ի նեղ ծակ և 'ի ծակել արեգականն մինչև (պայծառ.) լուսաւորին աչք նորա։

Նմանեցաւ բանիս զօրութիւնն, թէ ով մարդ մեղաւոր, մի անյուսար,

թէ կուրացաւ և խաւարեցաւ ոգիդ քո միտքդ և անմտութեամբ և ադամեղի զօրեալ. այլ զղջեա և մտօք յապաշխարութեան և 'ի հնազանդութիւն մարմնոյ և հոգւոյ յերկիւղն՝ առ Փրկչատու յորում մեր անձինք՝ պարտ մտօք. հոգով և մարմնով և արտասուօք հայցեմ զխաղաղութիւն և զթողութիւն մեղաց քոց. յայնժամ ընկեսցին մեղքն քո Փրկչաւն շնորհօքն և լուսաւորի հոգի քո երկին լուսով սուրբ աւագանին։

ՄՂԴ. ՍՈՓԻՍ ԵՒ ԲՈՏՈՒՆՈՒ ԱՂԱԻԿ

(82 B=145 D)

Առիւծն խնդրէր զդուստր թագաւորին. զի յոյժ գեղեցիկ էր. ցանկացաւ նմա մաշեալ ախտիւ և աղաչեաց առ թագաւորն. զի տացէ զդուստրն իւր նմա 'ի կնութեան. ասէ թագաւորն. արժանի ես այդմ. զի թագաւոր ես կենդանեաց. այլ դուստր իմ ոչ կարէ մտանել քեզ. զի ժանիք և մագիլք սաստիկ ահագինք են. և ահէ անտի նորա մեռանի զաւակն իմ. ասէ առիւծն. զամ 'ի կամս քո և դու հան յինէն ժանիքս և մագիլքս. միայն ողորմեա ինձ և տուր ինձ զդուստր քո. զի ահա եփի սիրտ իմ և մեռանիմ ի սիրոյ նորա. և կոչեաց զնա առ ինքն և քակեաց զժանիս և զմագիլս նորա. նա մնաց անզէն. կալեալ զնա և սատակել գաւազանաւ բաղխելով սկսաւ հարկանել զնա, մինչև մեռաւ և ոչ հասաւ ցանկութեան իւրոյ։

Ցուցանէ առակս. վայ ինձ, թէ այսպէս մարդիկ աշխարհիս, որ բաղձին զեղխ ախտիւ 'ի ցանկութիւն պոռնկութեան և չարութեան և 'ի մեղս և 'ի չար գործս. և զէն կապեաց զմեզ մեղքս աշխարհիս. և հանեն անձանց մերոց զկամս զէնն մեր, որ է համբերութիւն, խոնարհութիւն և սրբութիւն, և կապեալ տանին ձգեն ի հուր գեհենին անշիջանելին։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ Բ.88 D 1 թագաւորի փոխ.—կարի յոյժ.—1—2 և ցանկացաւ—2 նմա մաշեալ.—3 դուստրս.—'ի կնութիւն.—4 այդմ] կենդանեաց.—զդուստր իմ] չիք.—5 քեզ] չիք.—ժանիք քո.—ահագինք են.—6 առատ] չիք.—նորա.—դուստր.—զամ.—7 զժանիս և զմագիլս.—փոխն] չիք.—ողորմեա.—8 ինձ] չիք.—զդուստրն.—զսիրտ.—9—12 և կալեալ... իրոյ] չիք.

13 վայ ինձ] չիք.—աշխարհի մարդ.—13—14 բազմացեալք 'ի ցանկութիւն զեղխ ախտիւ. պոռնկութեանց և չարութեանց.—14—15 և 'ի մեղս] չիք և յաւ. այլ.—15 գործոց քինաբերոց.—15—16 յաշխարհէս.—16 հան[են].—16—18 որ է... անշիջանելի] զհամբերութիւն և զխոնարհութիւն, զսրբութիւն և այլ բարի գործս և հարկեալ աշխատեալ ընկեցին մեր

ՄԱՐ. ԵՂԲԱՅՐ ԵՒ ԵՐԷՑ ԵՒ ԱՒԵՏԱՐԱՆ

(69 B)

Եղբայրն ի գեղ մի եմուտ և 'ի ժամանակ ժամու. և էր ժամատունն լցեալ. և ետես անձրև. և ջրով լցեալ. և եղբայրն թրջեցաւ. և զի պատառատուն հանդերձ զգեցեալ էր, դողայր և էր ձանձրացեալ զի յոյժ քաղցեալ էր. և ետես եկեղցին և սկսաւ առնել ժամ և էառ զաւետարանն և էգիտ զայն բանն, թէ օտար էի, ժողովեցէք զիս, մերկ էի և զգեցուցէք զիս, քաղցեալ էի և կերակրեցէք զիս. և լսեց եղբայրն և ուրախացաւ և ասէ. օտար եմ և ժողովեն զիս. քաղցեալ եմ և կերակրեն զիս. մերկ եմ և զգեցուցանեն զիս. և արձակեաց եկեղցին ժամն և գնաց և եթող զեղբայրն անդ և ոչ տարաւ 'ի տուն. գիտակ եկեղցին և ոչ արար. և ասէ եղբայրն ընդ միտս իւր. թէ զայն գիրն որ կարդաց, ոչ հաւատաց, այլ ուսա հանճարեցաւ. և առեալ զաւետարանն, տարաւ 'ի ջրամբարով տեղ մի և եդիր 'ի ջուրն և քար մի 'ի վերայ. և ետես երէցն և ոչ եգիտ զաւետարանն. ասէ եղբայրն. աւետարանն ի՞նչ անէս. ուսա բանէր կա մէջն. նա տարի 'ի ջուրն դրի. և բարկացաւ երէցն և սկսաւ հարկանել զնա. և ասէ ցերէցն. մի հարկաներ զիս. թէ հանց կու հաւատաս, որ աւետարան է խօսք Քրիստոսի, ընդէ՞ր ոչ կատարեցեր, զոր կարդացեր. ես օտար էի և ոչ ժողովեցեր, մերկ էի և ոչ զգեցուցեր, քաղցեալ էի և ոչ կերակրեցեր. և երէցն ամօթալից եղև։

Ցուցանէ, թէ ոչ է պարտ զաւետարանն Քրիստոսի ուսա համարել, այլ պարտ է հաւատալ և կատարել, զոր հրամայել է։

ՄՍԼ.ՅԱ. 180 D Եղբայր մի երթեալ 'ի գեղ մի և մտեալ 'ի ժամատունն պատառատուն և անձրևակէզ. ջրով լցեալ էր. և եղբայրն այն անձրևաթաց և քաղցած էր. և պատառատուն հանդերձ էր զգեցեալ և յոյժ դողայր և ձանձրացեալ էր 'ի ճանապարհէն։ Եւ երէցն սկսաւ ժամ ասել. էառ զաւետարանն և կարդաց զայն փոխն, որ ասէ, թէ օտար էի և ժողովեցէք զիս, մերկ էի և զգեցուցէք զիս, քաղցեալ էի և կերակրեցէք զիս, ծարաւ էի և արբուցէք զիս. լսեաց զայն եղբայրն և ուրախացաւ. այս է՞ տանիս այս 'ի վերայ իմ եղև. ահա փութով կու կատարի կամք իմ։ Եւ արձակեաց երէցն զժամն և գնաց 'ի տուն իւր և եթող զեղբայրն 'ի ժամատունն և ոչ տարաւ զնա հետ իւր և ոչ դէտ արար նմայ. ասէ եղբայրն 'ի միտս իւր, թէ զայն աւետարանն ոչ հաւատաց, ոչ ի՞չ (—որ որ) կարդաց. թէ ուսա հրամայեաց (... համարեցաւ).

և տանել զաւետարանն և տարաւ 'ի Հրամանով անդ մի և եղեւ 'ի Հաւքն. եդ քար մի 'ի վերայ։ Նա եկն երկոքն եկեղեցին և ոչ եղեւ զաւետարանն. սա է ցաղքան. ծուր է աւետարանն. սա ազգաց ցե-րեցն. ի՞նչ կառնես զատա աւետարանն. ահա ես տարայ 'ի Հաւր զրե. և երկոքն բարեկացաւ և սխատ Հարկանել զաղքան. և սա ազգաց. ընդէ՞ր Հարկանես զիս, ասիրաւ. երբ որ կաւ Հաւատաս, թէ աւետա-րանն Տչմարիտ բան է աստուծոյ, ընդէ՞ր ոչ արարեր զկամս նորա և զՀրամանս աստուծոյ ոչ կատարեցեր. զի ասաց եմ և ոչ ժողովեցիք զիս, մերկ եմ և ոչ զգեցուցէք զիս, քաղցեալ եմ և ոչ կերակրեցիք զիս և այլն։ Մինչ աստուած ինչ պակասութիւն ունէր, որ խեր Հա-մար արաց զայն. վասն կարօտելոց և աղքատաց Համար ասաց, թէ որ 'ի փոքրականցս յայսցանէ միոյն արարէք, նա ինձ արարէք. զարձեալ՝ որ օտարին աղքատին, փոխ տայ աստուծոյ. և Յոհան Ոսկիբերանն ասէ, թէ զողորմած ունիք աստուած ասէր. բայց ասեմ և ոչ ամաչեմ. այլ զու անանս արարեր զփրկական աւետարանին Հրաման և ստեցեր զբանն աստուծոյ. զայս գիտեմ, թէ որ կարդան զաւետարանն և Հաւատան, փութով պիտի յաժար սրտիւ կատարեն զՀրամայեալսն։ Յայնժամ երկոքն ամօթալի եղև և ոչ կարաց պատասխանի տալ աղքատին։

Ո՛րդ ոչ է պարտ զաստուծոյ աւետարանն սուտ Համարել, այլ պարտ է Հաւատալ և կատարել զՀրամայեալսն։

ՄՂԶ· ԽՐԱՏ ԽԻ ԺՈՂՈՎՈՂԻ

(90 B=ՃԻ D)

Այր երկց մի 'ի գիւղ մի և խիստ ատզմնաւոր. և գեղա-ցիքն ոչ զայլին 'ի ժամ. երկոցն երթայր 'ի տանէն նորա և ասէր, թէ 'ի ժամ եկէք. և նոքա ասէին, թէ գամք և ոչ գային. և երկոցն որ մի սուտ խև եղաւ և զգաւ[ա]զ[ա]նն ի փիլոնին ծայրն ծալեց և 'ի վեր կալաւ և շուրջ գայր և գոռայր. և սանն գեղացիքն, թէ երկոցն խեցաւ. երթամք և ծիծաղեմք. ժողովեցան այր և կին և աղայ մեծ և փոքր և եկին առ երկոցն. և սա էր երկոցն ցժողովուրդն, թէ նաւէք. և նստան. և սա, երկոցն ցժողովուրդն. ով՝ սիրելեաց, քանի որ ատզմնաէի և պաշտօնէի և ժամ ասէի, նա աստուծոյ կա-

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ D 1 'ի գեղջ փուշ—2 'ի] չիք—և երկոքն—նոքա] խո-րհուրդ.—3 'ի] չիք—թէ] չիք—4 եղև.—զաւետարանն... ծալեց] զփիլոնն 'ի զաւազանին ծայրն կապեաց.—5 երթամք 'ի ժամն.—6—7 և ժողովեցան այր և կանայք, ծերք և տղայքն.—7 ց] առ.—8 ցժողովուրդն] չիք—9 ատզմնաէի... ասէի] զաղմնան ասէի և ժամ.—նա] չիք—9—

ոքէլ էր զոփրան ձեր և քարոզուցելը որ զմայր Թուէր ձեզ ժամ զայն. և այժմ աստուածայի ձայնն եկի[ք] շուտով լսել և ծիծաղել. և բարկացեալ երեկցն ձգեց զփիլոնն և գնաց 'ի գիւղէն։

10 [illegible] որ] չիք.—10—11 [illegible] 'ի ձեզ [illegible] 'ի [illegible] ոչ [illegible].—11 և] չիք.—[illegible] ձայնն] չիք.—եկիք.—[illegible] ծիծաղել] որ [illegible]—12 բարկացաւ.—և [illegible] 'ի [illegible] 'ի գիւղէն և գնաց։

ՃԼԵ. ՆՇԱՒՐ ԵՒ ՓՈԽ-Ք
(105 B=1 G)

Իմաստասէրք ասեն աստեղանաց. և ասեն յանեքին աստղէ Թագաւորին ոսկեն խառն մի, զոր նանիր կոչեն. զի ասաւստուն յանեքին և ի ժամ նաշուան բուսանեկը և ծաղկէկր և ի մէջ ասեղին կապէր սպասոց և հասանէկր և թ. ժամէ Թափէր զպառոցն և ի մուտ արեգական չորանար խառն նանիր։

Նոյն մեղք այն է, զի զայն ասեսալ Թագաւորքն, իշխանք և մեծատուանք իմանան, Թէ այս մի յունայն և սնոտի է փառք և մեծուԹիւն յանցաւորիս. և նանիրն Թէզ կամ հէշ Թարգմանի։

[illegible] G 2 [illegible]] չիք — [illegible]—3 [illegible]—4 [illegible]

6 [illegible]] [illegible]—7 [illegible]] չիք.—7 [illegible].—է] չիք.—8 [illegible]—կամ հէշ] չիք.—Թարգմանի։

ՃԼԶ. ԻՇԽԱՆՆԵՐ
(107 B=116 D=3 G)

Իմաստասէրք ասեն կոչեաց 'ի ճաշ իշխան ոմն մեծ և փառաւոր. զոր նա եկեալ բազմեցաւ. և եկն նմա հաց և լսեալ զերկրանն լի Թէրալ ՆԹուք յիւրեա իշխանսին, որ կոչեալն էր զնա. քանզի էր զիշատեն և քաղաք. իսկ այլ իշխանքն բարկացան և սկսան հարկանել զնա. և նա հեղուԹեամբ ասէր. մի մեղադրէք ինձ. զի ոչ գտի այլ զարբչ տեղ քան զգլուխ նորա. քանզի բոլոր տունն փիրուզ և ննջքուսա և Կ՚ կղզմանց ծածկեալ ոսկով և արծաթով. և քանդեալ մարգարտով։

1 [illegible]] D, G [illegible].—[illegible]] D [illegible], G [illegible].—2 [illegible]] D, G [illegible].—G [illegible].—D [illegible].—[illegible] (G [illegible]) [illegible] (G [illegible]) [illegible]] D [illegible] 'ի [illegible].—2—3 [illegible]] D [illegible], G [illegible].—3 'ի [illegible], G [illegible].—[illegible]] D [illegible].—[illegible] (G [illegible]) [illegible]] D չիք.—3—4 [illegible]] D, G չիք.—4 [illegible]] D, G [illegible].—G [illegible].—[illegible]] D չիք.—D [illegible].—5 [illegible]] D [illegible], G չիք.—D, G [illegible].—[illegible]] D, G [illegible].—[illegible]] G չիք.—5—8 [illegible] ոչ... [illegible]] D [illegible] 'ի [illegible]. [illegible] G [illegible] ոչ [illegible] ի [illegible] և [illegible] և [illegible] և [illegible] արծաթով և [illegible] մարգարտով։

Ցուցանէ առակս, թէ մարդիք պարտին զհոգիս զարդարել ամենայն առաքինութեամբ, որ Աստուածային է. իսկ մարմնոյն, տուն և այլ ամենայն ինչ սուտ է։

9—11 մարդիկ... սուտ է] D ամենայն մարդ պարտի. որ զհոգին իւր զարդարէ բարի գործովք և արդարութեամբ և զամենայն ինչս իւր բաշխէ աղքատաց և փոխ առցէ աստուածոյ. զի սոյն ասէ. նայող ողորմեալ աղքատի. զի բազցեն և նստեալ ինչ ուտել. և որ փ[ո] 'ի փառս խաղս արարեր, ինչ արարեր զհոգւոյն սիրով հոգւոյ և ոչ զմարմնոյ։ Արդ՝ փառք են է ինչ հարկաւոր կամ զոչել զմարդ և այն կամ զփառս աշխարհի սիրել. զի փոխեն մեռանելոց եմ և հող լինելոց. G պարտի. որ հոգին իւր զարդարէ ամենայն մարդ, որ Աստուածային է. զի այս կենցաղս սուտ և սնոտի պատրանաց իմն սուտ է։

ՄՂԹ ԱՐԴԻ ՄԵԾԱՑՈՒՆ

(109 B=6 G)

Իմաստասէր մի ետես զմեծատան որդին. զի անառակութեամբ մաշեալ էր զգանձս հօրն և յետոյ աղքատացեալ և զատարկ մնացեալ յամենայնէ՝ նստեալ յանկիւնի մի՝ ուտէր աղ և հաց ի փերթոյ զետնի. և ասէ ցնա. ով որդեակ, եթէ այդպէս պարկեշտ կեցեալ էիր դու յառաջագոյն, այժմ 'ի փերթոյ բարձի մեծագոյն նստէիր և բազում ախորժ կերակուրս և խորտիկս ուտէիր և անուշ համ գինի ըմպէիր։

Ցուցանէ առակս, թէ բազում յիմար մարդիկ, յորժամ ունէր լինին առատաձեռն և բազում ինչս, սկսանին ուտել և ըմպել և արբենալ 'ի տուէ և 'ի գիշերի անառակ վարիւք, պոռնիւք և չնարիւք. և յորժամ հատանին այն, զգենուն պատառատուն և մուրանան

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ G 2 յետոյ] ինքն.—աղքատացեալ էր.—2—3 զատարկ... յամենայնէ] չիք.—3 յանկիւնի մի] չիք.—մնացանէր.—հաց և աղ և խոտ.—3—4 ի փերթոյ զետնի] չիք և յաս՝. և նստեալ էր յարձն.—4 ասէր առ նա.—պարկես պարկեշտութեամբ.—4—5 կեցեալ էիր] էիր մնացեալ.—5 յառաջագոյն] չիք.—5—6 'ի փերթոյ... նստէիր և] չիք.—6 ախորժ... ուտէիր] և անուշահամ խորտիկս մնացեալ էիր.—6—7 և... ըմպէիր] չիք։

8 առակս.—բազում... մարդիկ] բազումք.—8—11 յորժամ... և մուրանան] զհանգեան հանին ի չնարաց և անպէտ ուտեն և ըմպեն և աղքատանան. և այն ոչ է բան առատաձեռն կանգն. և յետոյ ոչ ինչ գտանին ի վարձուցն։

ՄԻ ԲԱՆՔ ԻՄԱՍՏՆՈՑ

(115 B)

1 Կատարեալ իմաստութիւն մարդոյն այն է՝ սիրել զաստուած [յ]ամենայն սրտէ և հանճարն այն է՝ բարի առնել ամենեցուն։

2 Արդութիւն այն է՝ անաչառ պահել զանձն 'ի մեղաց երկիւղիւն աստուծոյ։

3 Արդարութիւն այն է՝ ուղղութեամբ կալ առ ամենայն իրս։

4 Խոնարհութիւն այն է՝ հեռանալ 'ի փառասիրութենէ։

5 Համբերութիւն այն է, որ հնազանդ լինի կանանց արբոց երկիւղիւն աստուծոյ և պատուել զամենայն մարդ մինչև ցօր մահուան իւրոյ։

6 Փիլիսոփայութիւն մարդոյն այն է՝ լաւութեամբ կալ ի տեղւոջ, ուր արժան իցէ։

7 Ջքնութիւն այն է՝ աղօթք սրբութեամբ ստանալ 'ի տիւ և 'ի գիշերի անպատճառ ձևով, անխարդախ, աննենգ մտօք, անբասիր բարուք, անպարտ բանիւք, անարատ վարուք 'ի խնդրել առնել զանձն։

Ե. ՄՆԱՑՈՐԴՔ ԱՌԱԿԱՑ Ի ՁԵՌԱԳՐԷՆ Ը

ՄԽԹ. ՄԽԻԹԱՐԱՅ ԳԻՆ Ի ՀԱՐՑԱՆԵԼ

(33 Ը=33 Ը²)

Այր ի Հռոմէի քաղաք մեծազգի կին մի ծեր, իբրև զմայր ամենայն քաղաքացւոց. գնացին կանայք առ նոյ ի քաղաքէն և ասեն. ասաէ՞ր զի լալոյ, եթէ բազում կանայք ի քաղաքէս առաջնոյք ապարքին. և նա ուրախացաւ և ասէ ցնոսա, թէ՝ աւրհնեալ է աստուած, զամէնքն իմ. ով որ ունիցի ունի և լաւսիցի, ն[ա] առ է ժամանակին. որ առաւելնոյք առնեն. զի ժամանակս աշխարհիս է և երկիր լինել է բարեաւք. և զաւք մի հասեր, թէ միայք ունէք, զամէնքն իմ։

Նայեցէս եղև բարի ժամանակին, յորժամ աստուած մարդ եղև և հրաշիւք գմարդին յերկինս. և բազումք ի մարդկանէ յարանց և ի կանանց մեռան առաւաղանաւք և գնացին զհետ Յիսուսի՝ անգամար զաչէ առնլով, եթէ եկայք առ իս ամենայն աշխատեալք ի մեղաց և [մ]ի [յա]մեղք. զի մահն զաց է, եկեալ յանկարծակի և Աստուած ասէ. յիշեաց զարարիչն քո յաւուր մանկութեան. զի վասն ամենայն մեղաց քոց անցէ քեզ աստուած ի պատասխանի. և Պաւղոս ասէ. այն է բարի ժամանակին, որ փրկէ զքեզ ի զաւն անդնդոց. զի աստուած ի գատաստանի յաթոռ ազգայնութեանն է նստել և բաշխէ ամենայն[ի] զվարձս, որ խնդրի ի նմանէ. և զիմն սրտի

ՁԵՌԱԳՐԱՑ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ Ը.33 (Ը² 1 Այր] Եր—Հռոմէ.—2 առ նա կանայք.—3 ասեր.—առաջնայք.—5 նա այս է.—6 առաւելնոյք.—6 աշխարհիս.—7 լաւեր.

11 առաւաղանաւք.—11—12 և անգամար.—13 մի յամեղք.—14 յիշեա.—15 զքեզ—Պաւղոս.—16—17 անդնդոց.—17 'ի գատաստանի] չիք—է նստել.—18 ամենայնի.—ի] չիք.—

[illegible]

19 [illegible] —20 [illegible] —21 [illegible] —22 [illegible]

[illegible]

(35 C=35 C²)

[illegible]

[illegible]

[illegible] C² 1—2 [illegible] —2 [illegible] —3 [illegible] — 4 [illegible] —5 [illegible] —6 [illegible] —6—7 [illegible] —8 [illegible] —9—10 [illegible] —10 [illegible] —11 [illegible]

12 [illegible] —13 [illegible] —15 [illegible] —16 [illegible] —18 [illegible] —19 [illegible] —24 [illegible] —25—26 [illegible] —26 [illegible]

Մխիթար. 160 D Խոշեան մի գեղեցիկ ետու թաղում ձկնարս[ո] և զուարթս և անուշահամ կերակուր և ըմպելիս և կանայս գեղեցիկս և այլս փափաքանս. գնաց նստաւ յեզր ծովուն. սկսաւ ուրախանալ. ու-տել և ըմպել և երգել: Եշեն աղաշանաց զձկնարսն և ասեն. եկէք 'ի խորոց և եկէք 'ի խաղս մեր. և ուրախութիւն արարէք ընդ մեզ. Նորա ոչ լուան և ոչ եկին։ Խակ 'ի մնալ արեւուն հրամայեաց իշ-խանն. զի արկցեն զուարկանն 'ի ծովն և ըմբռնեսցեն ձկունս. արկին և հանեալ թաղում ձկունս 'ի ցամաք։ Խակ նորա սկսան վազել և խաղ-ալ և խաղալ. զի քաղէին հոգիք նոցա։ Ասէ իշխանն. Յանդէպ է խաղալ ձեր. ով ձկունք. զի ոչ եկիք 'ի կոչն մեր և ոչ ուրախացիք ընդ մեզ։

Ցուցանէ, թէ որք աղաղին սխալանին լալ և կոծել և հառաչել. զոր անգէտք մարդկանց. և ասէ Քրիստոս. յորժամ կոչէցի զձեզ առաքելովք և մարգարէիւք՝ և հայրապետօք և իւրաքանչիւր սուրբ կանամբք. դուք ոչ եկիք և ոչ լուեցիք և ոչ լացիք ողորմելով. երբ ժամ էր լալոյ և ողբալոյ. այլ [այժմ ժամ է] յիրաւանց և արդար դատաստանի. գնա-ցէք յինէն անիծեալք 'ի հուրն յաւիտենից։

Զ. ՄՆԱՑՈՐԴՔ ԱՌԱԿԱՑ Ի ՁԵՌԱԳՐԷՆ D

ՄԽԻԹ. ԷՐՄԱՅԻ ԵՒ ՓՈՒԹԻ

(1 D)

[Նմանութ]այնի Աստուծոյ առակ. արդարութե արծուոյն անցանէ նման հողմոյ և երթայ առ այն, որ եւս գնաս։

Իսկ արդարութե արծուի և հողմ զգաստ և զմտածութիւնս կոչէ, որ գայ 'ի վերայ մարդոյ յայս կեանքս. քանզի որպէս արծուի գայ և գնայ, նոյնպէս և հողմն փութով անցանէ և ոչ երևի հետք հող-մոյն և ոչ արծուոյն. քանզի անյայտ լինին։ Նոյնպէս ամենայն մտ-ծութիւն և փառք աշխարհիս, որ գայ 'ի վերայ մարդոյ 'ի սակաւ ժամանակս, անյայտ լինի և ոչ երևի. զի մահն խափանէ զամենայն զթագաւորութիւն և զիշխանութիւն, զհարստութիւն և զամենայն փառս երկրաւորս. զի նոյն առ մարդիկ այս ամենայն և նման հող-մոյ արագ երթայ առ այն, որ եւս գնաս. զի նա է անցաւոր և ան-վախճան թագաւոր, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ՄԽԻԹ. ԳՈՇԻ ԵՒ ՀԵՂՈՒԻ

(7 D)

Նախ 'ի յառաջոց, թէ զայլն յայնժամ անկանի 'ի գեհեն, յոր-ժամ հոգին զզայլուն առն մառանայ։

ԺԵ· ԲԱԺԱՆՈՒՄՆ ԳԻՆՈՅ ԵՐԿՈՒ ԸՆԿԵՐԱՑ

(15 D=31 Մտ․ Ի Վ.Ա. կլ 35)

Որպէս .Բ. ընկերացեալ 'ի վա[ճա]առաշահութեան և 'ի շահից առեալ գնեցին .Ը. լիտր ձէթ ամանով մի, որ .Ը. լիտր տանէր և 'ի ճանապարհին կամեցան բաժանել, և խորհրդածէին զի իւր կէսն առնուլ և ոչ ունէին այլ չափ կշռոց, բայց միայն գտանէին մի .Գ. լիտրանոց և մին .Ե. լիտրանոց։ Հարցանեմ, թէ որպէ՞ս էր հնար բաժանել․ որ կէսն մեկին լինէր և կէսն միւսին։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ Լից զ.Գ. լիտրանոցն 'ի յ.Ը. լիտրանոցէն․ որ մնայ 'ի նմա .Ե. լիտր․ և դարձեալ լից զ.Գ. լիտրանոցի ձէթն 'ի .Ե. լիտրանոց գատարկ ամանն․ դարձեալ լից յ.Ը. լիտրանոցէն հետ մի այլ զ.Գ. լիտրանոցն և լից և դարձեալ 'ի .Ե. լիտրանոցն որ լցուի .Ը. լիտրն․ այլ և մնայ մէկ լիտր՝ յ.Ը. լիտրանոցն․ դարձեալ լից զ.Ե. լիտրանոցն զամէնն 'ի յ.Ը. լիտրանոցն․ և դարձեալ լից զմէկ լիտրն, որ յ.Գ. լիտրանոց էր մնացեալ .Ե. լիտրանոցն․ և դարձեալ լից 'ի յ.Ը. լիտրանոցէն յ.Գ. լիտրանոցն․ և այն .Գ. լիտրանոցովն լից 'ի .Ե. լիտրանոցն․ որ կայր յառաջին մէկ լիտր ի յ.Ը.Գ. լիտր 'ի .Ե. լիտրանոցն և .Դ. լիտր ի յ.Ը. լիտրանոցն և առեր մէկ կէսն այն ընկերին և մէկն այն։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ ՁԵՌԱԳՐԻՆ Մտ. 1 ընկերացեալք — վաճառաշահութեանն.—2 լիտր տանէր] լիտրանոց էր.—3 զէւր կէսն] զկէսն.—4 ունէին.—կշռոյ կշռոց.—միայն] յաւ․ Բ. ամանն.—մէկ] Ա.—5 լիտրանոց.—մէկն] Ա.—հարցանեմք.—հնար էր։

7—17 Պատասխանի... և մէկն այն] չիք։

ԺԶ· ԲԱԺԱՆՈՒՄՆ ԳԻՆՈՅ ԵՐԵՔ ՏՐՈՒԹՈՅՈՒՆԱՑ

(16+17 D=31 Մտ․ Ի Վ.Ա. կլ 35—37)

Դարձեալ բաժանման առակ, թէ .Ը. այր առին միասին գրաւական լէին. և 'ի ժամանակի աշնանն, յորժամ զպտուղ ծառոցն ժողովէին, .Ը. գործակալսն արանցն .Ը. անկաւ .Ն. բաժին 'ի նմանէ ծառերուն .Կ. նուռն. և խորհեցան 'ի միասին ծախել զ.Կ. նուռն և զգինն բաժանել։ Իսկ յառաջ միասին մի ընկերն ոչ էր 'ի տանն.

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ ՁԵՌԱԳՐԻՆ Մտ. 1 դարձեալ բաժանման Առակ, թէ] չիք.—Բ. այր] այլ .Բ.—1—2 գրաւական գործէին.—2 ի ժամանակս աշնան.—յորժամ] չիք.—զպտուղս—3 Բ. անկաւ] բաժին անկաւ.—Ա. բաժին] չիք.—ի նմանէ.—4 նուռ.—5 զի] Ա.—ի տանն.—

և զնոյն ևեթ նաւանցն. յայնժամ ընկեր, որ 'ի սմա էր, վաճառական զ.Պ. նաւան զ.ՄՃ. 'ի յ.Ռ. դրամ, որ ծախեսցի .Պ. նաւն .ՒՌ. դրամ: և մնաց զնոյց զնոյն, ևեթ միւս ընկեր նաւանն, որ ոչ էր 'ի մեռ. և սակ. ոչ է իմ կամ. որ զ.ՄՃ. նաւն յ.Ռ. դրամ ասեն. Թող զիմ նաւերն յետ բերէ. յայնժամ ընկերն որ վաճառական էր, եհաս և յետ դարձոյց զզնոյն նաւանցն և Ռ. բաժին արարին՝ զ.Լ. նաւան ինքն էառ և զ.Լ. ընկերաւքն ետ. և սա զիւր բաժինն ծախեաց. զ.Կ.ն 'ի մի դրամ վաճառեաց. գինն մին .ժ. դրամ: և երկրորդին որ զեր- կուսն 'ի մի դրամ վաճառեաց, լինի գինն ժ.Մ. դրամ: և այս որիշ որիշ վաճառելովս բովանդակին եղև .ՒՄ. դրամ:

17D. Արդ՝ հարցանելի է, թէ սա աշխին վաճառելովն. Մ.յ.Ռ. դրամ ծախեցաւ. և Ն. նաւան .ՒՊ. դրամ միաւորեցաւ. և երկրորդ վաճառելովս այլ .Մ.ն յ.Ռ. դրամ վաճառեցաւ. զի մինն զերեքն 'ի մէկ դրամ վաճառեցաւ և մինն զերկուսն 'ի մէկ դրամ, որ լինի .Մ.Ռ. դրամ: Արդ՝ զի՞նչ է պատճառն, որ յառաջին այլ .Մ.ն .Ռ. դրամ վաճառեցաւ. և ՒՊ. բովանդակեցաւ. դարձեալ և երկրորդ վաճառելովս այլ .Մ. 'ի .Ռ. դրամ վաճառեցաւ. և սա .ՒՄ. դրամ բովանդակեցաւ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ Այս նորա .Լ.ն՝ երեքն 'ի մէկ դրամ՝ ժ. դրամ եղև. սորա .Ի. իսկ .Ժ. դրամ եղև 'ի նորա զէմ. իսկ ժ. նաւան այլ Ռ.Ռ. լինի .Մ. դրամ: բովանդակի երկոցունցն .ՒՄ. դրամ:

6 [illegible] —7 'ի յ.Բ.] յ.Բ.—8 [illegible] —9 [illegible] .Բ.—10 [illegible] —11 [illegible] —12 [illegible] —12—13 ի .Ռ.—13 [illegible]

16 [illegible] —17 [illegible] —17—18 [illegible] —18 [illegible] —18—19 'ի մէկ] 'ի .Ռ.—19 [illegible] —20 Բ.] յ.Բ.—յ.Բ.—21 ՒՊ. դրամ.—22 'ի .Բ.] յ.Բ.

24 [illegible] —'ի մէկ] ի .Ռ.—25 [illegible] —'ի նորա զէմ] նորա [illegible] —26 որ բովանդակի [illegible]

ԽՆԴ. ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՎԱՍՆ ՀԱՒՈՑ

(18 D=31 [illegible] Ի Վ.Ռ. ԿԼ 37)

Մարդ յիմաստանոց. առ քեզ .Ռ. սարդիկ և գնեա քեզ .Ռ. հաւ .Գ. այգ՝ մէկին ձնձղուկ, Ռ. ուլն սան հաւ, Գ. սագ. զձնձղ-

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ ՁԵՌԱԳՐԻՆ ՄՏ. 1 յիմաստնոց. [illegible] —2 [illegible] —2—

զուգին զ.Ի. 'ի մէջ աստղոյն, զաման հաւան զմիջին յ.Գ. աստղոյն զաման զմիջին 'ի .Ն. աստղոյն և հանց հեռաւորեցցի որ .Ճ. աստղակին .Ճ. հաւ զայն, ոչ առնէլ և ոչ պակաս:

ԳԱՏԱԳՈՅՆ Նա .Ա. աստղակին .Ի. 'ի մէջ աստղոյն .Զ. ճնճղուկին, և Գ. աստղակին մի հաւ, որ եղաւ .ԶՆ. հաւ .Ն. աստղակին: Նու ու .Ժ.Ի. [illegible] հեկանին, որ լինի .Գ.Ն. աստղակին և զայս այնպէս .Ճ. աստղակին .Ճ. հաւ: Մ՛իա գիր, ով իմաստուն. զի ճարտարանոս և հմուտ լինիս աշխարհագրութեան:

---

3 և [illegible] — 3 [illegible] — 'ի մէջ աստղոյն] [illegible] — 4 [illegible] — 5 [illegible]

6 [illegible] — 7 [illegible] — 8 [illegible] — 9 [illegible]

ՄԻԲ· ՔԱՌԱՍՈՒՆ ԹԻՒՆ

(89 D)

Քառասուն թիւն բարի է և ունի մեծ խորհուրդ. քանզի մանուկն 'ի .Խ. օրն առնու հոգի բանական յարմարեալ մարմն և լինի պատկեր աստուծոյ: Խ. որ պահեաց Մովսէս և Եղիա և տէրն աստուած. և Խ. ամ թագաւորեցին Դաւիթ և Սողոմոն. և Խ. որ պահք առաջնեայն տուրք հայրքն. զի պահեսցուք սրբութեամբ և առցուք կրկին զպատկերն աստուծոյ, զոր կորուսաք մեղօք. զի թագաւորեսցուք ընդ սուրբն աստուծոյ:

ՄԻԳ· ԱՆՍՈՎՈՐ ԲԱՆ ՊԱՏՃԱՌ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

(90 D)

Նանցի (Նամցի) 'ի բժշկական վարդապետաց, թէ շինական մի նստաւ յաթոռ թագաւորի և կերաւ 'ի պատրաստ կերակրոց և հիւանդացաւ. զի ոչ էր սովոր. և բժիշկքն ոչ կարէին առողջացուցանել զնա, մինչ մի իմաստուն բժիշկ, հրաման ետ նմա և ասէ. զառաջին պարզկեցութիւնն առաջիկեր, զոր 'ի շինականութեան ուտէիր. և նա արար այնպէս և ողջացաւ շուտով:

ՄԾ· ԳԱՐՇԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ ՕՁԻՆ

(90a D)

Պատմեալ ասեն, թէ ամբիծն յորժամ միանգամ կուշտ ուտէ, Գ. որ 'ի պահք կենաց անասնոց. զի խմաստուն է բնութեամբ և պարկեշտ քան զամենայն մարդիկս, որ յօրն .Գ. անգամ կամ .Գ. անգամ ուտեն, յագին և խմեն զորովայնս, մինչև թուլամ՝յ լինին և զարշահոտութիւն ընդ բերանն գայ՝ և լինին գձոխք։

ՄԾԱ· ՄԵՂՈՒԻ

(90b D)

Պատմեալ, թէ մեղուք շատ ուտեն 'ի մեղրէն, զոր գործեն. և որք շատ ուտեն, ապակ[ան]ին՝ 'ի զուրս ձգեն։

ՄԾԲ· ԳԼԱՍ

(90c D)

Պատմեալ ասեն, թէ է կենդանի մի, որ կոչի գլաս, և համառօտ 'ի պահք է և 'ի .Ի. օրն ուտէ սակաւ մի խոտ և չոր զազան է և ոչ անասուն. բայց հրամանաւն աստուծոյ միս ոչ ուտէ, այլ համառօտ քնի և յայժ զիրանայ։

ՄԾԳ· ԽԻԽԵՂ ԶՐԱԴԱՇՏԻ

(91 D)

Պատմեալ ասեն խմաստունքն, թէ սաղմնդն է բնութեամբ. զի մանուկն լալով ծնանի. և մինչ 'ի .Խ. օրն զլալն զիտէ և զծնելն և ոչ զիտէ ծիծաղել. և մի ամի ծիծաղեցաւ, որ էր անուանն Զրադաշտ. և կատարած նորա չար եղև. զի զգեցն այրեցին զնա հրով։

Նոյնպէս ասեն, թէ պահքն արգասաւորութիւն [է] յամենայն աշխարհի. որ ոչ ուրախանան. ապա թէ ուրախանամք ուտելով 'ի միսոյ և 'ի գինոյ և չարիք գործելով և յիշելով ատելով պարապեն կենալոց, զպահքն մեր ոչ ընդունի աստուած՝ չարչարիմք մարմնով և չարչարանամք հոգով. և որպէս սատանայ այրի 'ի հուրն յաւիտենականն։

ՎՍՆ· ԱՌԱՔԻՆ ՇԱՆ

(93 D)

ՎԱՍՆ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆՑ Նախ 'ի պատմութեանց, թէ երբ պարոն մի խիստ նեղեաց և պնդեաց, որ ոչ տանէր ողորմութիւն աղքատաց. և ունէր որսական շուն մի և խիստ սիրէր զնա. և 'ի նեղն քաղաքի երբ աղքատ մի և ունէր շուն մի. և սով էր և ոչ կարաց պահել և ոչ ապահանէր. և տարաւ կապեաց 'ի ծառ մի. որ գայլն ուտէ զնա. և այն պարոնի շունն գնաց զատու զնա. և յամէն որ զհաց Հացի կէսն ուտէր և զկէսն տայր այն շանն։ Նաև մի յորս եգտ պարոնն և տեսաւ զհաց շունն խիստ լազպր և մեղադրեաց զծառայանոցն և տարաց. զինչ որ ես ասիլ եմ, զաւ ես փերել շանն չես ասիլ. ասել ծառայանն. ես կու տամ. ասպա գաց զկէսն կուտալ և զկէսն այլ շան կու տանի։ Նայն օրն փորձեաց պարոնն և գտան Հացն եատաւ. զկէսն կերաւ և զկէսն տարաւ այն շան, 'ի վերա զնացին տեսան։ Եւ պարոն տեսաւ և զանազարմ վարդն փոխեաց և ուսաւ ողորմութիւն 'ի շանէն և տանէր ազգաւորաց։

Տես. զի անազորմ մեծատունքն 'ի շանէն կու զթան և 'ի շանէն Հոգան և [յ]աղքատացն ոչ զթան. և շունքն աստուծոյ ողորմածութիւնն զիտեն և մարդիկք ոչ. շունքն զաստուծոյ օրէնքն զիտեն և մարդիկք ոչ։

ՎՍՆ· ՍԷՐ ԴՍՏԵՐ

(94 D)

Նախ 'ի պատմութեանց, թէ թագաւոր մի բարկացաւ ամէն իշխանի և արկ 'ի բանտ և ասաց ոչ տալ նմա կերակուր. զի 'ի սովոյ մեռցի. բայց իշխանն ունէր դուստր մի. և խիստ սիրէր զհայրն. և յաւէտ թագաւորին ոչ տանէր հաց. բայց կաթամբ զիւ-ցուցանէր զհայրն. զի տղայի մայր էր և սնուցանէր զհայրն. և իմացաւ թագաւորն զսէր դստերն, որ ունէր առ հայրն, և ազատեաց զնա։

Նշանակէ բանս, թէ որ ոք զաւակ ունի և յիշատակ աշխարհի, պարտ է համապատ ողորմութիւն տանել աղքատաց և քահանայից ժամու և պատարագի. զի որ ողորմի աղքատին, փոխ տայ աստուծոյ։ Որպէս ասէ. եկայք աւրհնեալք Հօր իմոյ և այլն. զի յորժամ ողորմին աղքատաց, աստուած Հայի 'ի զաւակս յիշատակաց և

ազատէ 'ի բանտէ դժոխոց։ Դարձեալ զի թէ երկրաւոր Թագաւորքն խղճան և ողորմին մահապարտաց, ապաքէն ևս առաւել երկնաւոր Թագաւոր լսէ թախանձանաց, որ վասն ննջեցելոց յիշատակացն տանին։

ՄԾԶ· ԽՐԱՏԱՄԻՆ ԴԱՏԱՒՈՐ

(95 D)

[Զ]ԶԳՈՒՇԱՑՍ, ՈՐՔ ՄՏԱՆԵՆ ԵՆ 'Ի ՀԱՒԱՏՍ Սուրբ 'ի պատմութեանց, թէ էր ամենաւոր մի և ունէր կին վատ. և կամեցաւ կինն և ասէ. կարծեա, թէ Գ. որդեքդ 'ի քեզանէ են. մինն է քոյն և երկուքն բոյն են. և նա եհարց, թէ ո՞րն է իմն. և կինն ոչ ասաց. և յորժամ մեռանէր հայրն, ասաց. ամենայն ինչքն իմ հարազատ որդւոյ իմոյ լիցի. և կռուեցին եղբարքն, թէ ես եմ հարազատ որդին. և միւսն, թէ ես եմ. և գնացին առ իմաստուն դատաւոր մի. հրամայեաց դատաւորն զհայրն իւրեանց հանել 'ի գերեզմանէն և նետաձիգ առ[ն]ել 'ի նմա. զոր հարկանէ զհայր և թափանէ զնետն, նոյ է հարազատ որդին։ Եւ Բ. որդիքն հարին զհայրն և ճշմարիտ որդին ոչ ձգեաց նետ, այլ բարկացաւ զանակ. զի ապականեցէ զեղբարքն. և եղաց վասն արտասուաց և թաղեաց զհայրն. և գիտացին, որ նոյ էր հարազատ որդին. և եառն զհայրենիս ինչսն 'ի նմայ։

Նոյնպէս Քրիստոսի աստուծոյ մերոյ են որդիք բազում հոգևորք. բայց ոմանք խորթք են, որպէս անհաւատք, որ ոչ առեն աստուած և մահու չափ մեղաց գործելով զմեղս խոցոտեն զՔրիստոս, որպէս ասէ Պօղոս, թէ այնպիսիքն զՔրիստոս միւսանգամ չարչարեն և խաչեն. այսպիսիքս ոչ լինին ժառանգ հօրն երկնաւորի։ Այլ նոքա որ սիրեն զհայր իւրեանց զՔրիստոս և նախանձաւոր լինին հաւատոց նորա. զի յորժամ լսեն նախատինս վասն Քրիստոսի, ոչ համբերեն նախատանաց, այլ տան զանձինս իւրեանց 'ի մահ վասն Քրիստոսի. այսպիսիքս են ժառանգորդ արքայութեան աստուծոյ, որպէս սուրբքն ամենայն 'ի կռապաշ[տ]ից չարչարեալ մեռան։

ՄԴԵ. ԸՆԹԵՐ. ՍՈՐ ՍԻ ՆԵՐՈՆ ԱՐԴԻՆՆ

(96 D)

ՎԱՍՆ ՔԱՆԻ ՍԻ ՄԻԱՍԻՆ ՏԱՐԵԱՑ Նախ 'ի պատմութեանց. էր այր մի և ունէր .Բ. որդի և ունէր զանձս բազումս. եւեան պահեան և եւեան յայտնի էր. և զյայտնի զանձն բաժանեաց որդւոց իւրոց և զծածուկ ոչ յայտնեաց նոցա. և գնացեալ յաստի աշխարհէ՝ ապաստա- ցաւ կամաւ. և եկն առ որդիսն փորձել զնոսա և խնդրեաց 'ի նոցանէ ողորմութիւն. և միոյն ամենեքին ոչ գթացան 'ի հայրն, այլ անտես արարին նախատանօք. իսկ միւսն գթացաւ 'ի հայրն և զոր ունէր, ետ հօրն։ Ետ նմա եւս զգութ որդոյն և ասէ. այս է հարազատ որդին իմ. և բացեալ զծածկեալ զանձն՝ ետ նմա և զմիւսն արտաքսեաց 'ի տանէն և 'ի ժառանգութենէն։

Նոյնպէս բանս, թէ, ատտուած, որ է Ճշմարիտ ամենայն արարածոց և հայր բան արարչութեան, ունի զանձս .Բ. զէզ՝ մին զերկնից արքայութիւնն, որ ծածկեալ է 'ի մարդկանէ, և .Բ. զաշխարհիս մեծութիւնն, որ յայտնապէս ամենեցուն բաշխէ, և տայ 'ի ձեռն աղքատաց փորձէ զՃշմարիտ որդիսն խնդրելով ողորմութիւն. և որք ոչ առնեն ողորմութիւն, ոչ տայ հայրն մեր ատտուած յերկնային զանձուցն զփառսն իւր. այլ որք առնեն ողորմութիւն, տայ զանձ զերկնից արքայութիւն. որպէս ասէ. եկայք աւրհնեալք հօր իմոյ. զի քաղցեայ և ետուք ինձ. և զանդադարմն արտաքսէ 'ի տանէն արքայի. երթայք յինէն անիծեալք 'ի հուրն յաւիտենական։ Նմին մարդ զինչն թող ծախէ և աղքատի տայ. թէ յայս կեանքս փառս ատտուածոյ ծառայ լինիս այլոց, յայն կեանսն թագաւոր լինիս և որպէս զհրեշտակ պատուիս։

ՄԴԸ. ԻՂՁԻ ՆԻՐԵ ԱՐԴԻՆՍ ԹԱԳԱՒՈՐԻ

(98 D=27 G)

ՎԱՍՆ ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ Նախ 'ի պատմութեանց, թէ [էր] թագաւոր մի և ունէր .Գ. որդի. յաւուր միում հարցանէ միմեանց և ասէ. թէ դու անասուն լինէիր, զի՞նչ կամէիր լինել։ և ասէ միւսն. մարդ չէի, խնդրէի յատտուածոյ զի առիւծ լինէի. զի թագաւոր է և պատուակ զամենայն. և միւսն ասէ. խնդրէի արծիւ լինել. զի

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ G 1 Վասն... թէ] Նախ, թէ. —էր. —2 փ] ան. —երկու որդիք— 2—3 յաւուր... ասէ] և եկեալ որդիքն ի միասին խօսէին ընդ միմեանս, հարցանէին զիբարս. —3 էիր. —զի՞նչ] որպիսի անասուն. —ե] չիք. —4 մարդ չէի] թէ ոչ մարդ. —կամիք. — յատտուծոյ. զի] չիք. —և զագանաց. —5 պատուաւոր. —զամենայն] չիք. — ես կամիի —

Թայինոց Թադէոսի է և պատմէ զամենայն և ՚ի բարձր գնաց. իսկ միւսն առէ. եւ խնդրէի ազատնի լինել. զի անմեղ է և ոչ ունիք առնել զնա և էրամնակր է և ոչ Թովմ միայն, այլ սիրէ զհոգազութիւն: Նա Թադէոսեր Հայր նորա՝ զազատորդ ուխտն զնէր և լսէր ՚ի Նոցանէ զայս. և գիտաց. զի .Ի. որդին միւն պատառեալ լինի մարդկան և միւն բարձրացեալ և Հայրը և պատառեալ: Նա ոչ կացոյց զնա Թադէոսի և գիտաց. զի միւս որդին լինի խաղաղարար. զնա կացոյց Թադէոսի:

Նուացանէ առակս, թէ զազաննարարդյքն և բարեկացողքն և պատառեալքն մարդկան և եւ իւրեանց Հօրցն ոչ Թադէոսին (այսպէս) զարդարութիւնն առաւելոյ, այլ անմեղքն և խաղաղարարքն, որպէս առէ աւետարանն. Երանի հաղաղարարաց. զի նոքա որդի Աստուծոյ կոչեսցին:

---

6 Թայինոց... [illegible]] [illegible] — 8 և էրամնակր է] [illegible] — 9 Թադէոսին — էր... զնէր և] ոչ [illegible] — 10 ՚ի Նոցանէ] [illegible] — Ի. որդին] [illegible] — 11 միւն] [illegible] — և Հայրը և պատառեալ: Նա] [illegible] — 12 և գիտաց] այլ [illegible]

14 Նուացանէ... թէ] [illegible] — [illegible] — 14—16 և պատառեալքն... զարդարութիւնն] [illegible] — 16 անմեղքն — 17—18 որպէս... կոչեսցին] [illegible]

ՄԻՔ. ՀՕՐՑ ՎԱՐՆ ՊԱՏՄԵՑ

(100 D)

ՎԱՐՆ ՊԱՏՄԵՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ գրեալ է ՚ի վարս Հարանց, թէ սուրբ Հայր մի ետես զմի ՚ի գիւղացն և եհարց վասն զծածկոց առաջնոցն, թէ որքան զատն է չարչարանքն. և առէ գէն. անթիւ և անպատմելի է չարչարանքն, ով կարէ ասել. բայց Աստուածոյ առնն և զայլք և ժահահոտութիւն զծածկոցն այնպէս չար է. որ լաւ է, թէ յարեւմտից յարեւելս կրակ լինի, լաւ է յայն կրակն ՚ի ներս գնալ քան թէ զծածկոց ժահահոտութիւնն առնուլ և զԱստուածոյ զայլք կերպարանքն տեսանել:

Ա՜հ թէ որպիսի զատն և չար առաջնոյ կայ մեզ աւուրց. և ոչ մարդիկք զի ՚ի ՚Նաւ[իտա]կոր ժամանել Հնարին և փրկին բարի գործելով:

ՃԺ. ԽՈՑՈՒԱԾ

(101 D)

ՎԱՍՆ ԲԱՆԻ ԽՈՑՈՒԱԾՈՑՆ Ասացեալ է յիմաստնոց, թէ զօր խոցին և ազատն[ան]են և ազատողն դարձեալ հայի 'ի խոցուածն, նա կոչեն անգամ բղխէ արիւն 'ի խոցուածոյն։

Նոյնպէս բանս, թէ Քրիստոս մեր խոցեցաւ և մեռաւ յարժամ զխոցուածս կողին իւր և զչարչարանսն և զմահն, որ վասն մեր, 'ի մեր անձանց ջերմեռանդ սիրով, յայնժամ վերստին կաթէ արիւնն 'ի կողէն Քրիստոսի 'ի սիրտս մեր. և այնպէս համարիմք, թէ այսօր նոր խոցեալ է Քրիստոս վասն մեր։

ՃԺԱ. ՎԱՍՆ ԿԵՆՍԱԿԱՆ ՈՒՇՈՅ

(103 D)

ՎԱՍՆ ԿԵՆՍԱԿԱՆ ՈՒՇՈՅՆ Եղև հարցուած 'ի մէջ իմաստնոց, թէ որն է 'ի յանդամոց մարդկան առաւել պիտանի և բանաւորագոյն զինչ. զի ամենայն որ վասն ուտելոյ համար աշխատի և փիլիսոփայ մի ասաց, թէ քան զամենայն անդամս ուշքն առաւել պիտանի է հոգւոյն. զի թէ ոսկն 'ի ծնէ կոյր լինի, նա ամէն ցեղ կերակրոյ և ըմպելեաց հաւանի, զի ոչ գիտէ զլոյսն և զխաւարն և ոչ ցանկայ կարմիր ամենի և ոչ սև աղբալի, զի ոչ տեսանէ զգոյնն. այլ որ ուշք ունի, ոչ հաւանի ամէն ցեղ կերակրոյ և հանդերձի, այլ զազնիւն խնդրէ, որպէս զարգասեր կանայք որ զայլքն զարդարեալ տեսանեն և խնդրեն զնոյն։ Նոյն մէկ այլ պիտանագոյն է. զի 'ի բազում չարիս ընթանայ. ով որ կամի որ աստուծոյ պիտանի լինի, պահէք կենայ և պարկեշտութիւն ընթանայ և պարկեշտ ուտէ և գինի ոչ խմէ։ Նոյն ցանկութիւնն այլ չար է. զի ցանկութիւն յաղթէ և քնոյն շատ քնելն զմարդ ծուլացուցանէ և յաղթից հանէ. զինչ մի թողուր՝ շատ չարի հետ շրջի, զցանկութիւն բարբառէ և յաղթէ զքեզ. և շատ ուտելն և ուշք արատ հայեին՝ ատրա այլ զայլ զցանկութիւն բարբառէն։

ԱՌԿ. ԿՈՒՐԱՑԵԱԼ ՇԱՆ
(104 D)

Ասէ յառակաց, թէ շունն ուսուցանէին կուրաքարշ. զինն զշուանն 'ի ձեռն կոյր մարդոյն և կապին 'ի վիզ շանն. և չար մարդիկք զկոյրն կատակեն և անոզ առնեն, ոսկր 'ի ցեխն ձգեն առաջի շանն. և շունն փախէ 'ի հետ ոսկերին 'ի ցեխն և անկանի կոյրն 'ի փոսոյ բերանոյն 'ի մէջ գանձի կուրին և շաղախի յաղքն. և մարդիկք ծիծաղէին և ուրախանան 'ի վերայ նորա։

Նշանակէ առակս, զի մեղաւոր մարդոյ միտքն կոյր է և շունն է մարմինն. ընդ որ քարշէ, հոգին 'ի հետ երթայ. և ոսկրն հեշտութիւն մեղաց է և շաղախէ զմարմինն զաղէր մեղօք. և գնան 'ի դժոխսն, զոր սատանայ ցուցանէ մարմնոյն զմեղս գործել, և ծիծաղի և ուրախանայ 'ի վերայ մեղաւորաց։

ԱՌԿ. ՍՆՈՏԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆ
(105 D)

ՎԱՍՆ ՍՆՈՏԻԱՓԵՏԻՆ Ասի 'ի պատմութեանց, թէ այր մի սնոտի էր 'ի Թագաւորական քաղաքն Կոստանդնուպօլիս անթիւ անչափ պարտական էր. և ոչ որ գիտէր՝ և ինքն չհոգայր ամենևին. այլ անհոգ 'ի քուն է լինէր. և յորժամ մեռաւ, յայտնեցաւ, թէ պարտական է. և լուեալ կայսերն ասաց. բերէք զանկողինն նորա. զի այն զօրաւոր է և քուն բերէ մարդոյ. զարմանք է և հիացումն, թէ այնչափ պարտականի քունն ինչ կու առնի։

Նմանեցանէ բանս, թէ որպէս անհոգ 'ի քուն կարէ լինել, որ բազում մեղաց պարտական է. այս չէ զարմանք. զի ծոյլ մարդոյ միտքն կոյր լինի. և ծուլութեամբն ոչ ճաշակեն 'ի հոգևոր քաղցրութենէն, որ է ապաշխարութիւն. և ոչ լուսաւորի միտք նոցա. և յաղթեալ են 'ի սատանայէ և իջանեն 'ի դժոխս և այրին 'ի հուրն յաւիտենից։

ԱՌԿ. ԽԵԼՔ ԵՒ ԳԱՆՁ
(106 D—5 G)

Սողոմոն իմաստուն ասէ, թէ ով ունի խելք, նա ունի գանձս բազումս, թէպէտ և աղքատ է. և թէ խելք և իմաստութիւն ոչ

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ՇԱՑ Ա իմաստունք ասէ.—ով.] որ.—իմաստութիւն և խելք.—նա] գի.—2 –

ունի և մին առն ունի և արծաթ ունի, զառն աղքատ է նա, զի փութով կորուսանէ զամենայն զգանձս իւր. իսկ որ ունի իմաստութիւն, չկորուսանէ զանձն զտանէ։

5 և թէ իւրս... զտանէ] չիք։

ՃԷ. ԲԱՐԵՄՏԱԾՈՒԹԻՒՆ

(107 D)

Վ․ես իմաստասէն մի ասաց. եթէ որ շրջի ՚ի դատաւորէ ՚ի դատաւոր և ՚ի քաղաքէ ՚ի քաղաք, ոչ բաղձանս ընչից ունի ըմբ և ոչ իմաստութեան. և զոր ունի, զայն ես կորուսանէ. այլ այն է բարի. զի նստի մարդ լռիկ և հանդարտ ՚ի տանն իւրում ՚ի ներքս զատանն և աշխատի մարմնաւոր. զի հոգին այլ ազգի և մարմինն. այլ այս է իմաստութիւն։

ՃԸ. ԽՐԱՏԱԿՆ

(108 D)

Նու իմաստասէն մի ասաց, թէ այն է իմաստասէր, որ նման արքի հաճեսցէ զամենայն մարդ և նման ծառայի լուսաւորէ զմերձեցեալսն և զանձկեալսն ՚ի մեղս հոգևոր խրատով կանգնէ և զարգեան ուսուցանէ։

ՃԹ. ԳԻՏՈՒՆ

(109 D)

Իմաստասէն մի ասաց, թէ ես զնա ոչ ասեմ գիտուն և իմաստուն, որ բազում գիրս և բանս ՚ի միտ ածել և պահել. այլ զնա գովեմ, որ զարգեան ուսուցանէ և զխաւարեալսն ՚ի մեղս լուսաւորէ և զղայրին քարոզէ և զոր այլոց պատուէ, և ինքն զայն գործէ և զանձն իւր բարի օրինակ ցուցանէ մարդկան։

ՃԺ. ԿԱՏԱՐԵԱԼ ԳԻՏՈՒՆ

(110 D)

Մ․յլ մի իմաստասէն ասաց, թէ նա է գիտուն կատարեալ, որ զայն կամաւ յանձն առնու, որ յաւիտենից զօրաց է ՚ի վերայ բանաւորութեանն

Ցուցանէ բանս, թէ նոյն է աստուածոյ մարդ, որ զմտացն կատարելանձն առնու. և ստանանէ զանձն իւր պսակ և ազատութիւն, արդարութեամբ և շնորհաբանութեամբ և բարի գործովք կենաց 'ի յայս կեանս, 'ի յայն կեանսն զարդարութիւն ժառանգէ։

ՃԿԹ· ՊՍԱԿԱՒՈՐԵԱԼ ԻՄԱՍՏՈՒՆ

(110a D)

Այլ անձն իմաստութեամբ զրահեալ, թէ նոյն է կատարեալ իմաստունն, որ ոչ մնալով զմտացն և զգայարանացն աստուածոյ։

ՃՀ· ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԶՕՐԱՒՈՐ

(111 D)

Որ անձն իմաստունն զօրական երթայր 'ի պատերազմ և կարծէր ։Ր․ ամիսքն. և անձ 'ի զօրացն առնէ ցնա. ով լալդ և ազարմանք, մեր երթաս. զի շուտով ապաւանմն գտեր. քանզի փախչել ոչ կարես։ Նա ասէր. ով եղբայր, 'ի պատերազմն ոչ է պարտ փախչել, այլ կանգնել և կալ և յաղթել։

Ցուցանէ բանս, թէ պարտ է համբերել և կալ ընդ աստուածոյ և ընդ չար խորհուրդս նորա, զոր արկանէ 'ի սիրտս մեր. զի անձնոյն չար խորհուրդ 'ի սատանայէ լինի. և այն է ծանուցն մարդոյն և կռիւն սատանայի ընդ մեզ. անմեղք 'ի մտաց իւրեանց առնեն, բայց առանց սատանայի ոչ լինի. և այն մարդն, որ կալուի ընդ չար խորհրդոյն իւր, յաղթէ և ոչ յաղթի, զմարտիկութեան առնու և ընդ նմին պսակի։

ՃՀԱ· ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏ ԵՒ ԻՄԱՍՏՈՒՆ ՄԵՐ

(112 D)

Իմաստուն մի ասաց. որպէս ընթանայ և փութայ ճանապարհորդն 'ի տուն իւր, թէպէտ և հանգիստ ցանկալի առհմանաց և զմտաւորն տեղաց, նոյնպէս պարտ է մարդոյ փութալ յիմաստութիւն և 'ի բարի գործս. զի մահն բնակեալ է 'ի ծոցս մեր նման օձի։

ՄՀԲ. ԽՐԱՏՈՒԹԻՒՆ ԻՄԱՍՏՆՈՅ ԵՒ ՑՈՂՔԻ ԹԱԳԱՒՈՐ

(114 D)

Վայր իմաստուն մի մեծ յաղթէ և ամէնքս քաղաքս մի չէին բարգաւաճ բարեաւք լինել. եկն թագաւոր մի և ասաց եհար զքաղաքն կործանեցին ամրոցն նորա. սակս թագաւորին մի արարին, ով իմաստունն. աղա զամենայն բարիս քաղաքին քո քեզ տաց. զի մինչ յայս ոչ վայելեցեր, այլ ոչ կարես վայելել։ Ասէ իմաստունն զբարիքդ քաղաքիս, որ տաս ինձ, ունայն է ինձ յայս. զի ես ոչ 'ի յանձն եղանց վատասակեցայ և ոչ յարար և 'ի մահ և ոչ զերկիր բրեցի և անկեցի զայգիքդ. և մերկ եկինք յաշխարհս և մերկ գնալոց եմք յաշխարհէս. և աշխարհի բարիքս սուտ են։ Եւ զովեաց զնա թագաւորն և զարմացաւ ընդ իմաստութեան նորա և ասէ. լաւ է իմաստութիւն և պատուական քան զզանձս ոսկոյ և արծաթոյ և քան զամենայն մեծութիւն աշխարհիս, յորժամ զատաստանն խորհի։ Իմաստունն ասէ. ով թագաւոր, յիշեցջիրս աշխարհէս, սուտն և ունայնութիւն եղև բաժին մարդկան. և ես մերկս տարաբանեալ, զի յամուր (=յամենայն ուր) զմեղքն իմ յիշեմ և զարտասուք և զարմանամ զատաստանի նորին, որ կու նորէ շարեաց իմոց, և զղջամ 'ի զատաստանէ նորա Աստ թէ յիմար մարդ լինի, որ ոչ կարէ իմանալ զկարուստ հոգւոյ իւրոյ և ոչ զփառք և զպատիւ արքայութեան իմանայ և ոչ զատանջանս մեղաւորացն, այնպիսին ուրախանայ յաշխարհիս։

ՄՀԳ. ՀՈՒՐ ԵՒ ՄԵՂՔ

(115 D)

Տրեալ (զրկեալ) է 'ի սրբոցն, թէ ով մարդ, զմարդկանաց ցաւն քո մի ծածկեր 'ի բժշկաց. և զմեղս քո մի պահեր 'ի քահանայից. ով մարդ, մի դներ հուր 'ի հանդերձի քում 'ի պահեստ կամ 'ի ծոցդ և զմեղս քո մի ծածկեր 'ի սրտի քում ընդ Վրէժոյ և իշխացանկեր զնա ընդ քեզ 'ի գերեզմանն. զի մեղքն հուր է յաւիտենական և 'ի հուրն այրէ զմարդ։

ՄԵԿՆ. ԱԿԱԿԻՈՍԻ ԿԵՍԱՐԱՑՒՈՅ

(117 D)

Ոչ յիմաստնոց, թէ իմաստուն վաճառականք յորժամ յերկրէ-ջէն յառաջանայց 'ի ճանապարհին, ոչ առանձին զզանձս իւրեանց ընդ ինքեանս, այլ առեն 'ի փոխոյ զզանձս իւրեանց [յ]այլոցոյ վաճա-ռականս, որ ունին յաշխարհին իւրեանց տուն և զանձ, և առնուն ի նմանէ ձեռագիր և երթան խաղաղութեամբ և տան զձեռա-գիր վաճառականին և առնուն զզանձ իւր 'ի տանէ նորա։

Նոյն՝ ուսուցանէ խրատս այս զմեզ, որք ունիմք ճանապարհ եր-թալ 'ի կենցաղոյս այս 'ի հանդերձեալ կեանսն և ոչ պարտիմք զնիք տա-նել զմեծութիւն աշխարհիս. զի բաղձեմք են հեղձուցիչք և ապա-կանք՝ տառապանաց և աշխարհիս հեշտութեան պատճառք և մեր մարմնոյս ախտութիւն. վասն որոյ տայցուք աստ 'ի փոխարէն վա-ճառականն՝ 'ի Քրիստոս Յիսուս 'ի ձեռն աղքատաց, որ են 'ի տեղի Քրիստոսի. տացուք զապականս և զեր զաւետարանն իւր, որ տայ հարիւրապատիկ զկեանսն յաւիտենականս. զի խաղաղութեամբ հաս-ցուք յերկինս, որ գանձատուն է Քրիստոսի, և անդ առցուք զզանձս մեր, որ է յարքայութիւնն, և այնպէս արարքն առ լցեալ ամենայնս։

ՄԵԿՆ. ԿԻՒՐՂԻ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ

(118 D)

Ասի 'ի պատմութեանց, թէ ոմն էին առ Աղէքսանդր Թագա-ւորն. զի էր յոյժ աղքատ և խնդրեաց 'ի նմանէ աւելի ինչ պարգե-ւութիւն. իսկ նա ետ նմա քաղաք մի զեղեցիկ։ Եւ ասեն իշխանքն. վասն Էր եառաւ, զի ոչ էր արժան մարդն այնպիսի քաղաքին. առէ Թագաւորն. Թէպէտ նա ոչ էր արժան, բայց ինձ արժանէ զգեղե-ցիկ իրքն տալ զի ես առատ եմ։

Նշանակէ խրատս, թէ ոչ է պարտ մեզ մարմնաւոր իրք խնդրել 'ի Քրիստոսէ. զի անպատեհ է. վասն այն ուսոյց մեզ աւետարանն. խնդրեցէք նախ զարքայութիւնն նորա և այզ ամենայն մարմնա-ւորքդ յաւելցին ձեզ. զի Թէպէտ անարժան եմք յերկնից արքայու-թեանն, այլ նմա վայել է տալ մեզ զարքայութիւնն. զի երկնաւոր Թագաւոր է և ամենայն Թագաւորաց առատագոյն է։

ՄԵԶ· ՀԱՆԴ ՕՐԻՆԱԿ

(119 D)

Գրեալ է 'ի վարս հարանց, թէ տեսև սուրբ հայր անախքը .Ն. մարդ 'ի զանազան գործս. զի սուրբ նստեալ 'ի վերայ բարձր աշտարակի և բացեալ զբերանն ծծէր զհողմս և յարժամ ոչ յագէր. մրուահարանս հարկանէր զհողմս. զի մտցէ 'ի բերան իւր. և այլ ոչ եւս յագէր: Երկրորդ զոմն տեսեալ. զի նստէր 'ի վերայ ժահահոտ գբոյ և հոտոտէր և ոչ յագէր զժահահոտութիւնս: Երրորդ եւս զոմն յոյժ տոչորեալ. ուտէր զմարմինն իւր և ոչ յագէր: Չորրորդ զոմն նստեալ եւս 'ի գետակըն և լնոյր զբերանն իւր աւազով և ոչ յագէր: Հինգերորդ զոմն եւս, զի նստեալ կայր 'ի վերայ բորբոքեալ հնոցի և բացեալ զբերանն լնոյր զբորբոքեալ հուրն 'ի բերանն և ոչ յագէր:

Եւ այսուհետև 'ի հոգևորն խնդրեալ լինին. զի յայտնեսցէ յայս լսեալ է .Ն. աղօթս յանդգնել և յիմար մարդկանցն: Նախ այն որ 'ի բարձր աշտարակի էր նստեալ, ցուցանէ զամբարտաւանս, որ ջանին կամին ժողովել զփառս աշխարհիս և ոչ յագին: Երկրորդ որ նստեալ էր 'ի վերայ ժահահոտ գբոյն, ցուցանէ զբղջախոհսն, որք ժահահոտ և գէջ զանկութեամբն ոչ յագենան, որ բուրէ 'ի գբոյ գժոխոցն: Երրորդն որ ուտէր զմարմին իւր և ոչ յագէր, ցուցանէ զնախանձոտս, որք տեսանելով զայլոց բարիս մաշին յանձինս իւրեանց նախանձուն, որք որպէս որդ զփայտն: Չորրորդ որ ուտէր զաւազն, ցուցանէ զագահսն. որ թէպէտ ջանան յագենալ արծաթով, կոշտաք և ոսկեօք, այլ ոչ կարեն: Հինգերորդ որ նստեալ էր 'ի վերայ հնոցին, ցուցանէ զբարկացողսն, որք լնուն հրով բարկութեան զհոգիս իւրեանց և ոչ յագին. որք և յայլս թափեն զհուր բարկութեան իւրեանց:

Ա՛ԽՕ.ա. 15 F Հայր մի տեսիլ էտես. և էր այր մի ի վերա աշտարակի մի կանգնեալ և զօթոյ զբաղմութիւն կու ծծէր մրկահարով. և այս զհպարտն կու նշանակէր: Դարձեալ էտես այր մի 'ի ծովեզերն և զբաղմութիւն աւազուն, որ 'ի բերանն կու լնոյր և ուտէր. և այն կու նշանակէր զագահն: Դարձեալ տեսանէր հոր մի աղբով և ժահահոտութեամբ. և այր մի 'ի վերայ անկեալ և 'ի ժահահոտ[ու]թ]եանէն ոչ կշտացեալ. այն նշանակէր զպոռնիկն: Դարձեալ տեսանէր այր մի, որ էր ի վերայ թոնրի անկեալ և բոցն և մուխն 'ի բերանն 'ի ներս կու երթայր և ոչ ագենայր. և այս զբարկացո՛ղ կու նշանակէր: Դարձեալ տեսանէր այր մի, որ զթևերաւն միսն կուտէր և

զխնձերան և այն ևս նշանակէ զարմանալեացն և զբամբասողն։ Պատճառաւ տեսանէր այր մի, որ տանէր ևս այրէր հրով և նայր 'ի մէջ հրոյն և կամէր փախչել և ազատել 'ի հրոյն. այն նշանակէր զնոյն, որ ի մէջ հրոյ անօրէնութեան կայր և ոչ խոստովանութեամբ և ապաշխարութեամբ կամէր ազատիլ ի նոյնութենէ։

ՄՃԺԹ. ԵՐԵՔ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԱՆՁՆ ԵՒ ԴԱՏԱՒՈՐ

(120 D)

Տեսի 'ի տեսանութեանցն, թէ կայր թագաւոր մի և ունէր բազում ծառայութիւն և Գ. որդի [և] ամէն մի պատուական, որ ունէր իմաստութիւն. և նա եւս նշան որդոց և ասէ, թէ յետ մահուան իմոյ, որ ունի զանձս զայս, նա առնէ զթագաւորութիւնս իմ և յօժաժամ մեռանէր եւ զանձն 'ի մէջ որդոց իւրոյ Նա. Բ. որդիքն արարին իւրեանց ապականի անձն 'ի նմանութիւն այնմ անձին և եկեալ վիճէին ընդ միմեանս վասն թագաւորութեան. և գնացեալ առ իմաստուն դատաւոր մի առնել նոցա դատաստան. և նա առեալ զանձն եդ 'ի վերայ հրամանացն. և յայտնեցաւ ճշմարտութիւնն և նա ետ զթագաւորութիւնն այնմ որդւոյն, որ ունէր զանձն պատուական։

Նշանակս ցուցանէ զԹագաւորն ամենեցուն աստուած, որ ունի բազում որդիս ըստ արարչութեան և եւս զպատուական հաւատքն քրիստոնէից միայն. թէ որ ունիցի զայս, նոյ է ժառանգ արքայութեան ըստ այնմ, թէ որ ոք ոչ ծնցի 'ի ջրոյ և 'ի հոգւոյ, ոչ մտանէ յարքայութիւնն աստուծոյ. բայց բազում մարդիկք ունին զնէ հաւատացեալք, այլ ոչ ճշմարիտ հաւատն. քանզի այլազգք պահեն ոչ լինին, բայց միայն քրիստոնէից. զի սորա ունին զճշմարիտ անձն. զի այնով ժառանգեսցեն զհայրենի արքայութիւնն։

ՄՃԻ. ՋՈՒԱԼ ՄՆԱՑՈՐԴԱՑ [illegible] ՍԱՂՄՈՍԱՑ

(121 D)

Տեսի, թէ հայր մի տեսեալ զսատանայ. զի գնայր և ունէր 'ի շալակն մեծ ջուալ մի լցած. եհարց ցդէն և ասէ. զի՞նչ է այդ, ով ամենաչար. ասէ դէն. այս մնացորդ ծայրաս սաղմոսաց է, զոր ծոյլ կրօնաւորք թողուն և ես ժողովեմ. զի այսու 'ի դատաստան մտանեմ ընդ նոսա յաւուրն յաւիտենին։

ՄԺԹ. ԽԵՑԳԵՏՆ ԵՒ ՁԱԳՔ

(122 D)

Ասեն, թէ խեցգետն[ի]ն խրատէ[ր] զձագս 'ի յուղիղ ընթանալ զճանապարհն և ինքն թիւր գնայր։ Իսկ նոքա տեսանելով զմայրն, որպէս գնայր, նոքա այլ այնպէս գնացին. և մայրն սաստէր նոցա ուղորդ գնալ. և նոքա ասէին. որպէս դու գնաս, նոյնպէս և մեք։

Այսպէս առաջնորդք, որ ծուռ գնան և զժողովուրդն խրատեն ուղիղ ընթանալ, նոքա ասասնեն, թէ առաջնորդն որպէս գայ, նոյնպէս և նոքա։

ՄԻ. ԴԵՒ ՓՈՐՁԻՉ ԾՈՅԼՈՒԹԵԱՆ

(123 D)

Ասի 'ի վարս հարանց, թէ դև մի փոյթկութիւն առնէր Յուլիանոսի Ուրացողին և փութով հասանէր յամենայն տեղիս, ուր առաքէր։ Եւ 'ի ճանապարհին կայր խրճիթ մի սուրբ հօրն, որ աղօթէր. և ոչ կարէր յանցանել դևն զքան օր. զի Ժ. օր աղօթէր անդադար սուրբն, ոչ եկեր և ոչ էարբ և ոչ ննջեաց բնաւ. և դարձաւ դևն ամօթով պատմեաց Յուլիանոսի, թէ աղօթքն սուրբ արգելեաց զիս՝ և ոչ կարացի անցանել ընդ այն ճանապարհն։

Տես, թէ որպիսի է աղօթից զօրութիւնն. զոր մեք ծուլութեամբ անցուցանեմք զամենայն ժամանակս, զոր ունիմք։

Աղվ. 37 F Յերրեակ ժամանակ 'ի յաշխարհն Ալլեկեցոց համբաւ բերին, թէ Շամրցին ժողովք արարեալ և ի վերայ ահեղ գա կուգայ։ Եւ լսեալ թագաւոր և ասաց, թէ մարդ մի գտէք, որ Ա. զրամ տանու և երթայ և ի Գ. օրն խապար բերէ, որ մեք այլ պատրաստութիւն առնեմք և 'ի գեմ երթանք. որ 'ի մեր աշխարհս չմտանէ հեծեալքն. և գտին այր մի կախարդ, որ ասաց, թէ ես երթամ և յԳ. օրն խապար բերեմ, և գնաց և ի ԺԵ. աւուրն ո՞չ խապար էբեր և ասացին, թէ չէ՞ր յուշացար. և ասաց, թէ ի Գ. օրն 'ի յերկիրս հասայ ելայ. և հարցին զպատճառն. և ասաց, թէ աղօթիւք պարըսպեալ էր և 'ի տեղ մի ասեր վանք մի գայր, որ աղօթք և պատարագն խափանել էր և անց ելա. և ազին անց մտաւ ի յաշխարհն և աւերեց. և թագաւորն ասաց եղիր, թէ 'ի զանամբ իմ 'ի հեծեալէս, զայն վանքն չինեմ. զի աշխարհի պարիսպն՝ աղօթքն և պատարագն [է]։ Եւ Շամցնի Աղուան Ժ.Ե. Ի. աւուր ճանապարհ է։

Եւ աղօթքն այնչափ զօրութիւն է, որ ոչ թէ զմարմնով պատերազմն դարձուցանէ, այլ և զսատանայ կու սանձահարէ։

ՃԶԵ. ԵՐԿՈՒ ԿԱՆԱՅՔ ԵՒ ՈՐԴԻ ԵՒ ԴԱՏԱՒՈՐ

(125 D)

Ոմն [յ]իմաստակաց, թէ .Բ. կին վիճէին ընդ միմեանս 'ի վերայ մանկանն ծնելի միոյ. իւրաքանչիւր որ [ասէր], թէ իմ է ծնեալս այս. և երթեալ առ դատաւոր մի արդար և ճարտար. և նա եհարց զկինն, թէ քո ծնեալն ու՞ է թէ այլոյն. նա ասաց, թէ ու է. և միւսն ասաց, թէ այլոյն. և ապա զմանկանն յետ քակեցին զաւակն. որ ուղիղ ասաց, նորա էր մանկանն։

Նմանեցանէ առակս, թէ յաւուրն դատաստանի ատեանդ և մարգն վիճին. ասէ ատեանդ, թէ անձնայն զործք քո, [որ] պատրաստեալ է քո, իմ է. ասա բան 'ի ծնկաթեան, որ է խիղճմտանք. թէ այլոյն լինի ծնկաթեան, այսինքն խիղճ մտաց յիշատակ և արդար, յայնժամ երթայ [յ]արքայութիւնն. զի զանձնայն զործս իւր վասն աստուծոյ արարեալ. թէ ու լինի, այսինքն չար և խաւարային զործով հողին, յայնժամ ատեանայն տարեալ զհոգի նորա՝ տանջէ ի գժոխս։

ՃԶԶ. ԱՐԴԱՐ ԴԱՏԱՒՈՐ

(126 D)

Ոմն 'ի պատմութեանց, թէ կայր այր, որ բնաւ ոչ ուրախանայր. բայց արդար դատաւորն ասէին։ Եւ որ մի աւուրն ընթրիս մատուցանէր վասն թագաւորին, և բերին զուռն և երգեցին. նա ոչ ուրախացաւ. և եհարց թագաւորն եհարց, թէ ընդէ՞ր ոչ ուրախանաս. և ասէ. վաղն առաջ քեզ պատասխանեմ։ Եւ վաղիւն հրամայեաց փողահարացն փող հարկանել. և երկեաւ յոյժ. և նա բերել զեղբայր իւր և նստոյց զնա մերկ 'ի վերայ փշեայ աթոռի մի և շեղջ կրակ 'ի ներքոյ աթոռոյն. և սուր մի մերկ բարակ զերձանով կախեաց 'ի վերայ գլխոյն և սուր մի յառաջ կողմանէ ցցեաց և սուր մի յետուստ կողմանէ և մին սուր յաջմէ և մին 'ի ձախմէ. և նա բերել բազում զուռնայս և երգեցիկս և ասզան բարելի առաջի նորա։ Եւ ասէ թագաւոր ցեղբայրն իւր. ընդէ՞ր ոչ ուրախանաս. և նա ասէ. որպէ՞ս կարեմ ուրախանալ 'ի մէջ այսչափ նեղութեանց. ասէ թագաւորն. նոյնպէս և զիս տեսանեմ ես 'ի մէջ բազում նեղութեանց. քանզի որպէս դու վախեցար 'ի ձայնէ փողոյն իմոյ և զի դու գիտէիր ոչ ինչ ես վնասակար, նոյնպէս ես երկնչիմ 'ի ձայնէն փողոյն ձայնէ, որ գայէ առաջի ահեղ դատաւորին. և ես զիս առաջի աստուծոյ կու թուիմ. և փախել յաթոռ

իմ մարմինս է. և սուր կախեալ 'ի գլխոյ իմոյ է զատաստանն աստուծոյ. և սուր յառաջս է իմմէ յիշատակութիւն մեղաց իմոց. և սուր յետուստ կուռէ իմմէ յիշատակ է մահուան իմոյ. և սուր ի յաջ կուռէ է հեշտութիւն և մեծութիւնս աշխարհիս և մարմնոյս կիրքն, յորմէ երկնչիմ, զուցէ զրկիցեն զիս յերկնից թագաւորութենէն։ Նա սուրն յահեկէ է բազմութիւն մեղաց իմոց՝ զիս 'ի ձախակողմեանն դասն շանոյ զատել և ընդ դիւացն տանջել. վասն այսորիկ զայս ամենայն զմտածելով ոչ կարեմ ուրախանալ։ Նա ամենեքեան լռեալ փառս ետուն աստուծոյ, որ այնպիսի ծառայ կայր աստուծոյ և նոքա ոչ գիտէին. Երանի թէ ամէն մարդ զայն ահագին ձայն փողոյն 'ի միտ ածէր, որպէս թագաւորն, և ոչ ընդ սուտ ուրախանայր յայս յաշխարհս։

ՄԶԴ. ՑԻՏՐԻՍ ԵՒ ԱՐՏԱՊԻՍ ՀՐԵՇՏԱԿԻ

(128 D)

Նա ասաց գիտելի է, զի իմաստունք օրինակ բերեն մրջմթեան մեղու և աւեն, թէ [է] գազան մի, որ կոչի առիթոխ՝ յայժմ ահագին. և յորժամ ձագ հանէ, զնա 'ի հեռի տեղի, զնան յորսորդքն ստանալ զձագն և յայժմ երկնչին 'ի նմանէ, զի պատառող է. և 'ի փախչելն որսորդաց զնեն 'ի ճանապարհին .Դ. անգ հայելի. և յորժամ գազանն հասանէ իմանայ, որպէս զնէս ընթանայ զհետ որսորդացն. իբրև հասանէ յառաջին հայելին, տեսանէ զպատկերն իւր 'ի մէջ հայելւոյն, որպէս զձագն իւր, և կանգնի առկաւ հանգստութ. նոյնպէս և յերկիրորդ և յերրորդ և յամենայն. և որսորդք զճանապարհն [երաթեան] և այլ ոչ կարէ հասանել։

Նոյնպէս հոգևորականս սիրելիք զազանն ցուցանէ զատաքինի և զաշխարհային մարդն, որ բազում հոգևոր ձագս հանէն բարեգործութեամբ, այլ յորժամ 'ի զուրս ելանեն 'ի բանէն, նոյն ժամայն մոռանան զհոգիս իւրեանց և հոգան զայլ ինչ և 'ի մէջս անկանին, և որսորդն սատանայ գայ և զամենայն բարեգործս զոգանայ 'ի նոցանէ. և յորժամ արթուն և խնդրէ խոստովանութեամբ և ապաշխարութեամբ, գնա զհետ նոցա և խնդրէ զձագս իւր. այլ սատանայ զնէ ընդդէմ նոցա .Դ. հայելի. որպէս ասէ Յոհան 'ի Կաթուղիկէին երկրորդ գլուխն. ամենայն ինչ որ յաշխարհի, ցանկութիւն է մարմնոյ և աչաց՝ և ամբարտաւանութեան. որոց կենացս, որ ոչ է 'ի հօրէ, այլ յաշխարհէ աստի է. զի յորժամ զգլխանայ 'ի մեղացն և սկսանի յապաշխարութիւն, թէ ոք պատուէ զինքն, սատանել

ուսանէ և ընծայէ և ուրախանայ և Թագու զարդամութիւն, որ է յառաջին Հայելին. և վասն Հարստութեան և մեծութեան յաշխարՀիս, որ է .Ա. Հայելին, և վասն փառաց և պատուոյ աշխարՀիս, որ է .Բ. Հայելին, մնացանայ գնալ 'ի խաղաղանութիւն:

Արդ՝ ընդդէմ խորՀութեան սատանայի իմաստունք Հնարք գտանեն զի սանձ, թէ փայլին 'ի փայծղանեՀն երակ սանսու. որ ասեն և մեջտ գնան 'Մազըն 'ի փայծեղն լինի. ցուցանէ զուրախութիւն աշխարՀիս. և այս փայծեղս պարտէ երակ սանսոյ. այսինքն զուրախութիւն աշխարՀիս կարել և Գ. ազգ Հայելիս, որ է .Գ. ազգ մեծութիւն աշխարՀիս, ոչ Հայելի. այլ զՀետ սատանայի պարտէ ընթանալ խաղաղանութեամբ և խլել զձևզս բարկութեամբ 'ի նմանէ. ապա պարտէ մեզ Համապազ միր ընթանալ որպէս ասէ Առաքեալն. որ Համբերեսցէ իսպառ, նա կեցցէ:

ՃԶԴ. ԿԱԿԱՐԴԻԼԱՍ ԵՒ ՇԻՋ

(129 D)

Նա ասա գիտելի է. զի պարկեշտութիւն յոյժ յօգուտ է վասն Հոգևոր ընթանալոյն. և զայս ցուցանեմ .Ա. օրինակաւ: Նախ թէ որ ունի այտոլիսի թշնամի, որ Հարկիւ Համապազ 'ի մտան զայ և ոչ կարէ բժշկել, պարտ է պատրաստ կենալ 'ի կերակրոց և ըմպելեացն. որ զեզ չառնեն և սպանանեն զնա. նոյնպէս աշխարՀ և մարմինս թշնամի է մեր և ոչ կայ Հնար որոշել 'ի սոցանէ: Վասն այն պարտ է մեզ պատրաստ կենալ 'ի վասս կերակրոց, որպէս ասեն իմաստունքն, թէ է զազան մի մեծ, որ կոչի կոկորդիլոս, և օձ մի փոքր թշնամի է նորա. թ[է] տեսանէ զազան զօձն, նա տոխւրն սպանանէ զնա. այլ օձն յոյժ Հնարաւոր է. զնա 'ի կանաչ մարգ և թաղի. և զազանն յոյժ սիրէ զկանաչ խոտն. և օձն ընդ խոտին մտանէ 'ի փորն և զթոյնքն Հեղու և զաղիքն կարատել սպանանէ:

Նոյնպէս կոկորդիլոսն ցուցանէ զսեաս մարդկան և զօձն սատանայ, որ մարդիկք սպանանէ այն կերակրովն, զոր սիրեն մարդիկ. անդ թաքուցանէ զինքն սատանայ. զի թէ զփառս և զպատիւ սիրեն, սատանայ ծածկէ զինքն մեզ պանծութեամբ. թէ զՀաղատութիւն սիրեն, սատանայ ծածկէ զինքն ապաՀութեամբ: Դարձեալ զազան ցուցանէ զմեծատունս և օձն զմաՀ. որ յոյժ երկնչի 'ի մաՀուանէ և յայնժամ տեսանէ զմաՀն, յորժամ Հիւանդանայ, այլ բժիշկ բերեն և ազգի ազգի դեղս առնուն. և յորժամ [ող]ջանայ, զիանէ, թէ 'ի մաՀուանէ փրկեցաւ և զմաՀն առ սան կրիւն և

սխալանօքն զանազան կերպարանս առնել և այնչափ առանձին, որ զարմանալ հիւանդանան. զի մաղձն թանձրացեալ է 'ի կերպարանսն և արտանանէ զնոսա։

ՄՁԵ. ԹՈՂՈՒԼ Ի ՍԱՏԱՆԱՅԷ

(129a D)

Նոյն ով որ որ կամի 'ի սատանայէ և 'ի մահուանէ փրկիլ և յերկինս ընթանալ, պարտ է զինքն պատրաստել։ Բ. օրինակաւ. զի որ կամին վազել թէ հանդերձն երկայն է, ոչ կարէ վազել այլ պարտ է կամ կտրել կամ ի վեր վազել. և թէ մերկանայ, թեթևայանայ ուր ընթանայ. որպէս քուրձեկերպն, յորժամ զամէնայնտեսն, մերկանան. զի կարասցեն յաղթել այլ նոքա որ զգեցեալ են, շուտով անկանին։

Խորհրդապէս հանդերձն ցուցանէ զագահութիւնս, որ երկայնացեալ է և յանձինսն ոչ կշտանայ. և հանդերձս այս յոյժ արգելու մեզ ընթանալ յերկինս. վասն այն պարտ է կարճել և շափաւորել զինքն. ուստի արագ ընթանայ 'ի պատուիրանս աստուծոյ։

ՄՁԶ. ԲԱՆՔ ԻՄԱՍՏՆՈՑ ԸՆԴԴԻՄԱՏԵԼԻ ԵՒ ԱՆՊԻՏԱՆԻՑ

(131 D)

Այն որ թիւրեալ է բան, խոտի սխալականն. և զոր ասէ, ոչ կատարէ ճշմարտապէս, ոչ թէ արուեստն է անկատար կամ թիւրաբան, այլ 'ի համար հաշուոյն լինին մոլորականն։

Արիստոտէլ ասէ. 'ի կենաց աշխարհիս, որպէս 'ի ծննդեանն պարտ է [յ]առնելն ոչ քաղցեալ և ոչ յագեալ, ոչ ծարաւի և ոչ արբեալ։

Այլք ['ի] հիւանդութեան զմիտս մահու կրեն (զրկեն), նմանողք բժշկին այնոցիկ, որք 'ի ժամանակի նեղութեան զհարկաւոր փոյթ յաղագս նաւի պատրաստեալ սխալեն։

Սոկրատէս ասէ. լաւագոյն համարեա զբարիոք մեռանելն քան զապրելն չար։

ՃԼԱ. ԱՍՊԻԴՈՔԵԼՈՆ

(131 D)

Ասեն իմաստունքն, թէ կայ ազգ մի ձկան, որ ասպիտոմանէ կոչեն, որ ծնանի 'ի քաղցր ջուրս. և յորժամ մտանէ 'ի ջուրս ծովուն, ոչ կարէ ապրել անդ. զի դառն է, այլ յորժամ առնու զհամ քաղցր գետոյ, որ 'ի ծով մտանեն, ելանէ 'ի ծովէն և գայ 'ի ջուրս գետոյն և անդ բազմանայ և աճէ։

Նմանեցանէ զքրիստոնեայսն, որք ծնանին 'ի քաղցր ջուր աւազանին. թէ անկանին 'ի դառն ծով աշխարհիս, որ է մեղքն, ոչ հեշտանան և ապրին բարի գործովք, մինչև ճաշակեն զքաղցրութիւն գետոյ աստուածային պատուիրանացն և գիտել անդ ապրին և բազմանան առաքինութեամբ մտանելով 'ի յաղբերս յայս, որ յարգաւրեցաւ 'ի գետոյն. որ ասէ, որ որ ծարաւի իցէ, եկեսցէ առ իս և արբցէ։

ՃԼԲ. ՄԱՐԴՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԵՒ ԶԱՒՐՔ

(132 D)

Էր 'ի պատմութեանց, թէ 'ի քաղաքի միում թագաւորն մեռաւ. և մնաց որդի մի թագաւորին այդպէս յօրօրոցին։ Եւ եկեալ թշնամիքն պատերազմեցան ընդ զօրս թագաւորին յաղթեցին և յաղթեցին. զի ոչ էր թագաւորն ընդ նոսա. և յորժամ զարձեալ եկին թշնամիքն 'ի պատերազմ, մի ոմն էառ զմանուկ թագաւորին և տարաւ յօրօցօքն, եդ 'ի մէջ զօրացն և պաշտպան անդ և տեսեալ առ զօրսն. ահա թագաւորդ ձեր 'ի մէջի ձերում. եթէ կամիք, պատերազմեցէք զգաստ և առեալ զօրացն ամենեքեան 'ի պատերազմ և յաղթեցին զթշնամիսն իւրեանց։

Նմանեցանէ առաքեալ, թէ առանց հանապազ պատերազմէր և յաղթէր զմարդիկ. զի թագաւոր երկնաւոր ոչ էր ընդ նոսա։ Վասն այնորիկ (անեղէծ) աստուածածինն զիւր միածին որդին առաքեաց զՅիսուս Քրիստոս եւ 'ի մէջ նոցա յայտնի ամենեցուն։ Եւ զայս կամի ցուցանել, թէ ահա թագաւորդ ձեր 'ի մէջ ձեր՝ զօրացարուք և յաղթեցէք. վասն այն ասաց հրեշտակի ցՄարիամ. արի առ զմանուկն և զմայրն իւր և գնա յԵգիպտոս. զի խնդրէ Հերովդէս կորուսանել զմանուկն. իսկ յորժամ զմանուկն Յիսուս հանապազ 'ի միտս պահեսցէք, սատանայ ոչ կարէ արկանել զձեզ 'ի մեղս մահու։

ՄԶԹ· ԿԱՆԱՅՔ ԿԱԽԱՐԴՔ

(123 D)

Գրեալ է ՚ի վերայ հաւուդ, թէ ՚ի ձմեռնայնահովին ժամանակի էին բնակեալ չար կանայք կախարդք, որ փոխէին զմարդն ՚ի կերպարանս անասնոց ոչ ըստ էութեան և ոչ բնութեան, այլ առասպելք· և էին առ նոսա զեղեցիկ կին մի, որ խիստ մտախոհոյ էր, և փոխեցին զնա ՚ի կերպարանս իշոյ· և բազում փառաւոր ատենէր նոցա մանապատկութեամբ· վասն զի ոչ էր կորուսեալ զիմաստութիւնն, այլ միայն լեզուն կապեալ էր· և գնաց զնա պարան մի վասն մանկաբուլթեան. և պատուիրեցին, թէ ջուր մի հասցնէք զէշն, որ կակորուսէք զգայ։ Նա որ մի արածէր էշն ՚ի գետեզերն մի և նմանոց պահապան իշոյն. և էջն անկեալ ընկէց զինքն ՚ի գետն և առժամայն դարձեալ ՚ի կերպարանս մարդոյ· և զարթուցեալ պահապանն և հարցանէր, թէ զիմ պարանն էշն ո՞չ տեսեր. և նա ասէ· ա՜յս ես եմ և ասէ. ոչ գու. զի զեղեցիկ կարիչ ես. ասէ. ես եմ. զի լուացայ ջրով և բժշկեցայ ՚ի կախարդութենէ։

Նա ՚ի միասն ցուցանէ [առակս] [զ]անասնոյս, որ փոխեաց զմարդիկ ՚ի կերպարանս անասնոց ոչ ըստ էութեան նոցա, այլ ըստ չար փարուց· զի ամբարտաւան է նման առիւծոյ և բղջախոհ՞ խոզի և այլ այսպիսիք են՝ ծառայ և մտախարայ։ Նոյլ ազգեր մկրտու- թեան այնպէս չնորհ ունի. զի որ մկրտի աւուրբ որպէս ՚ի ջուր յանուն Հօր և որդոյ և հոգոյն սրբոյ, յայնժամ խափանի ամենայն գործն սատանայի ՚ի նմանէ և ազատի ՚ի ծառայութենէ նորա։

ՄԴ.· ՑՈՒՆԴՐԵՍԻ ՋՈՒԼՀԱԿ

(178 D)

[Ջ]ուլհակ մի առաց, թէ առաւօտ զմարդն թագաւոր է առնեցծեր. և ես այլ թագաւոր եմ [ա]նձ յանձնեա. և տուր ինձ թագ և իմ մատուցայքս և առէքս ինձ հեծեալք և ժողովուրդ. և երթամ խնդրեմ հնդկաց թագաւորին զաւառն ինձ հնութիւն. Նա գնաց առ հնդկաց թագաւորն և ասէ. տուր ինձ զքո զաւառն ՚ի հնութիւն. և ասէ թագաւորն. ի՞նչ մարդ ես և ի՞նչ գործ ունիս. որ զիմ զաւառն խնդրես. և ասէ. ջուլհակ եմ բարեկամ և ասէ թագաւորն ընդ զինուորացն. առէք և ածէք զդա. և ասէ թագաւորն. հարցէք զայդ, թէ ուստի իցէ. և հարցին զնա. նա

պատասխանի նա և ասէ. յարևելից կողմ գեղ մի կայ. անուն Ծանդարա այս. ասէ Թագաւորն. Թողէք զդա. մի սպանանէք. քանզի յիմար է. զի յաշխարհն այն՝ ամենայն խև է. և արձակեցին զնա խաղաղութեամբ։

Յայտնէ, թէ մարդ որ անզգաստութեամբ մեղք գործէ, նա խև լինի և խևութեամբ գործէ. նա աստուած չէ համարի զայն ծանր մեղքն, այլ սակաւ համարի. որպէս ասաց Քրիստոս, թէ որ [ոչ] գիտէ և առնէ, արբցէ զան սակաւ։

ԱՌԱԿ ԿՐՕՆԱՒՈՐ ԵՒ ՈՐԴՒՈՅ

(179 D)

Այր մի ունէր որդի մի. և որդին այն եղև կրօնաւոր և գնաց մտաւ ընդ ծերպով վիմի և աղօթէր. և եկեալ հայրն և մայրն 'ի ներքս վիմին և ասէին ընդ որդին. եկ առ մեզ, զոր տեսանեմք զքեզ. զի կարօտ եմք զքո տեսուն. և ասէ որդին, թէ ոչ տեսանէք զերեսս իմ և ոչ ես կամիմ տեսանել զերեսս ձեր. և ասեն հայրն և մայրն առ որդին, թէ տեսանեմք զքեզ, որ զձեռս ընդ հետևս կապած և զմազդ ցցեն 'ի վեր և տանեն զքեզ 'ի հրապարակին առաջի դատաւորին։ Եւ գնացին տրտմութեամբ յերեսաց որդւոյն։ Եւ անցան աւուրք ինչ. և կայր ճանապարհն, որ անցանէր ընդ վիմովն. և ահա գային ճանապարհորդքն. և աւազակքն սպանեցին զամենայն ճանապարհորդքն, որ անցանէին ընդ այն. և դատաւորն քաղաքին իբրև լուաւ, փութապէս առաքեաց զինուորս, թէ տեսէք և գտէք զաւազակսն. և եկեալ շուրջ գային զայրին զայն և ոչ զոք գտան, բայց միայն կրօնաւորն. կալան և կապեցին և ասեն, թէ ոչ ես դու միայնակեաց, այլ աւազակ ես և զճանապարհորդսն դու սպանեեր. և կապեցին զձեռքն 'ի յետս և զմազն ցցեն 'ի վեր և ասեն, թէ բեր քեզ վկայս, թէ ոչ սպաներ զճանապարհորդքն. և ասէ կրօնաւորն. ոչ զոք ունիմ աստ, որ զայս վկայութիւն տամ, բայց միայն ծառերս. և կրօնաւորն կսկծմամբ ասաց, թէ ով ծառք, եկէք տուք ինձ վկայութիւն, որ ես չեմ սպաներ զզօրքն. և առժամայն հրամանաւն աստուծոյ ծառքն խլեցան 'ի տակաց և վերացան ընդ օդն 'ի վեր, երթային շուրջ կրօնաւորին և իբրև եկին առաջի դատաւորին, պատմեցին նմա զօրքն զզարմանալիսն. զի այլ մարդ ոչ անդ գոյր առ 'ի վկայութիւն նորա. այլ հրամայեաց ծառերուն զի զան վկայութիւն տան.

և ասաց եկեալ զի փրկեսցին. զի ոչ է զա ստացեալ զորոցն Եղբեբանս գատաւորին, զարմանացեալ կալաւ զնոյն 'ի պարանոցէն, որ եղև ընդ սան կրօնաւորին, և արձակեաց զնա խաղաղութեամբ։

Եւ ասաց կատարեցաւ անէծք ծնողացն. վասն այն մարդոյն, որ զծնողսն արհամարհէ, և ով որ զծնողաց անէծսն առնու, նա հուրն յաւիտենական ժառանգէ։

ՄՂՐ. ՀՐԵՇՏԱԿ ԵՒ ՕՂՎՈՍ

([illegible] D)

Եկին հրեշտակ առ աղքատ մի. և ասէ ցնա, թէ զնա հարցիմունթիւն արա. ես քեզ օգնական եմ։ և ասէ աղքատն. որպէս գիտասցեմ թէ դու իցես օգնական ես. ասէ հրեշտակն. յորժամ 'ի վերայ հիւանդին երթաս և զիս տեսանես յոտից գլխոյն, նա դու ասացես հիւանդս ոչ մեռանի, այլ մեռանի. ասա թէ զլխոյ գլխոյն երևիմ, նա մեռանի. դու ասես արա նման նա աղքատն արար այնպէս զաւուրս բազումս հեքիմութիւն. և եղև ինքն հիւանդացաւ. և հրեշտակն երևեցաւ 'ի մօտ յոտիցն իւր. և խնդացաւ, զի ապրի մեռանելոյ, և ասէ այրն. շրջեցէք զանկողինս. և շրջեցին. և գտանէր 'ի յոտից կողմն տեսաւ զհրեշտակն. ասէ ցնա հրեշտակն. ով յիմար աղքատ, ես քեզ ասացի, թէ շրջէ զանկողինդ. և ասա մանկանց մեռաւ։

Նշանակէ, թէ յորժամ մահուան օրն գայ և կոչնակն, նա թէ շատ և թէ քիչ շրջէ զանկողինն, ճար չկայ. ապրի մեռանի։

ԱՄՍ ԴՆ. 17 Ա Այր ասացին, թէ այր մի կայր [կար]ի աղքատացէր և աղաչէր զաստուած առ նմա փարթամութիւն. և եկեալ առ նա հրեշտակ աստուծոյ [ասէ]. լուաւ աստուած աղաչանաց քոց և տացէ քեզ այնպիսի շնորհս. զի յորժամ հիւանդի մօտ երթաս, ես երևիմ քեզ հիւանդին գլխոյն գիհն, նա դու ասա, թէ մի ցաւիք. հիւանդս առ ողջանալոյ է. և լինի այնպէս. թէ լինիմ ոտից գիհն, դու ասա, թէ մեռանելոյ է. և լինի այնպէս անպատճառ։ Եւ զայս լուեալ այնպէս առնէր ամենայն հիւանդաց. և տեսեալ քաղաքացիքն բազում ինչս և ստացուածս տային նմա և առնէր զայս ի բազում ժամանակս, մինչև զի եղև յոյժ փարթամացաւ։ Եւ եղև յետ բազում ժամանակաց յաւուր միում ինքն հիւանդացաւ. և երևեցաւ նմա հրեշտակն ոտից կողմանէն. իսկ նա ասէ ցընդանիսն, թէ փոխեցէք զգլուխս և դիք ի տեղի ոտիցս. և յորժամ

առնէին, զարմանալ երկնէր առից կողմն և այնպէս բազում անգամ շրջեաց զնորանքն ի առից կողմն. ոչ կարաց ազատել ի մահուանէն, այլ մեռաւ։

ԱՌԿ. ԲԺԻՇԿ ԳՈՐՏ

([illegible] D)

Գորտ մի կայր 'ի Մ[ս]ր[ր]ա յաշխարհն' 'ի չափ եղան միոյ և ունէր զեղեցիկ ձայն և քաղցր և ասէր, թէ խիստ աղէկ բժիշկ եմ. և եղաւ 'ի լեառն մի բարձր, գուշէր և ասէր, թէ ամենայն ցաւոց դեղ ունիմ. և ժողովեցան յաշխարհն ամենայն և եկին 'ի լեառն մեծաւ աշխատութեամբ. իբրև տեսին զնա, զի էր գորտ դալուկ կերպարանօք և քարկած սրտային զնա և ստամոքին և ասեն. ով այսըն, որ դու բժիշկ ես, դու զքեզ ե՞ր չես բժշկել։

Յաւուցանէ, թէ պարտ է մարդոյն նախ զինքն սրբել 'ի մեղաց և ապա քարոզել այլոց, որպէս ասաց Քրիստոս. բժիշկ, բժշկեա զանձն քո. պարտ է զգերանն հանել յականէ քումմէ և ապա ասել ընդ եղբօրն, թէ եկ որ հանեմ զշիւղն (զշեղն) յականէ քումմէ։

ԱՌԿ. Պ—. 65 F ԱՌԱԿ ԳՈՐՏԻՆ ԵՒ ԲԺՇԿԱԹԵՒՆ Գորտն զհաւանն և զմեհամանն 'ի վերայ էր կախել և 'ի շուրջ կու գայ[ր] և կասէր, թէ հաքիմ եմ և գայլմ և ամենայն ցաւոց դեղ գիտեմ։ Երբ ժողովեցան առ նայ ամենայն կենդանիք 'ի բժշկութիւն և եկն աղուէսն և տեսեալ հէքի՞մն ց և ասէ, թէ յառաջ մինչև 'ի գլուխս քոյ և բորբոս ես և այլոց հարժութիւն կու աշնե՞ս։

Նշանակէ մարդ, որ զիւր արատն թողու և այլոց խրատ տայ։

ԱՌԿ. ՀՆԱՐՔ ՍԱՏԱՆԱՅԻ

([illegible] D)

Սատանայ առ սատանայ մի գնաց և ասէ. Ի՞նչ ունիս պատհած. և նա ասէ. կում մի մեղր ունիմ և զգալ մի և մաղեզըն մի և սափորոյ մի. երբ որ կամիմ զմարդ խաբել, նա կասնում մեղրեն զգալ մի և զնեմ մարդոյ բերանն և կու քաղցրանայ և մեղք կու գործէ, պատնիլ և չնու և յարժամ գործէ զմեղքն, ես շուտով կու ծածկեմ մաղեզընաւ զմեղքն, որ չատանայ. և մարդիկք ասեն,

թէ զմեր չարս մեզ մեղացն զխանելք և այլ ոչ գիտէ. և բազում ժամանակս խաւսեմ զմարգրիկս. և յորժամ կամենամ, ամենայն զբաղարս և եղանեմ 'ի տան[եա]ցն և փչեմ և յանդիմանեմ զչար գործսն և խայտառակեմ:

Ցուցանէ, զի ոչ ինչ է 'ի ծածուկ, որ ոչ յայտնեսցի, և զաղտնի, որ ոչ ծանիցի. ո՞ր կարէ թաքչել քաղաք, որ 'ի վերայ լերին կայցէ:

ՃԴ.Ե ԴԴ.ԴԴ.ԱՅ

(Ա: D)

Սայր ուղտ մեծատուն ունէր կին մի զեղեցիկ. և կինն այն չնայր. և այրն գնաց 'ի շուկան և գնեաց հաւ մի 'ի հնդկաց ասեւնն պղպղայ. և գիտէր հնարք լեզուի. ասէ վաճառականն առ հաւն, թէ ամենայն գործ 'ի տանն քո և զինչ կինդ առնէ, զաւ ասա. երբ որ եւ զամ 'ի տունն, զաւ ինձ ասես: Նա եկն մարդ մի և գործեաց չար. և յորժամ եկն վաճառականն, նա ասաց հաւն. և այրն բարկացաւ և ծեծեաց զկինն. և յորժամ եւ այրն, ասէ կինն ցծառայսն, թէ ով ասաց զմեր բանն. զի այլ ոչ որ տեսաւ այլ զաւք. և ասեն. քաւ լիցի, տիկին. մեք չեմք առել այլ տեսաք, զի պղպղայն խաւսէր ընդ տեառն մերում: 'ի միւս երե[կ]ոյեանն ասէ կինն ցծառայսն, թէ առէք զաղօթարն և լցէք ջրով և առէք զաւելն և [երգ]եկէք զջուրն 'ի վերայ հաւուն զկլխոյն ցանեցէք, որ զաւշքն չի բանայ և տեսանէ, զոր մեր գործեմք, և առէք թմբուկ և ծեծեցէք, որ ձայնն զաւայ. որ գիտենայ հաւն՝ որոտումն է և անձրև կու զայ: Նա զայն գիշերն ողջ կերան և խմեցին և պոռնկեցան. և հաւն 'ի տղայութեն ձայնէն ոչ լսեց, թէ զինչ արարին. և ասէ հաւն առն իւրում, թէ այս գիշերս այնչափ որոտումն կայր և անձրև, որ զաւշս անմնեին ոչ կարացի բանալ. և մեծատունն բարկացաւ և ասէ. այս գիշերս պարզ էր և անձրև ոչ կայր, ով զարշելի և եղկելի հաւ. այդ ո՞րպիսի սուտ է. որ անձրև չեկաւ և որոտումն չկայր և զաւ առեցեր և զիմ անմեղ կինս մեղապարտ արարեր. վասն այդ սուտ բանից մեռանիս. և եղարկ զշխաւն 'ի գետինն. և սատկեցաւ մեռաւ անմեղ հաւն 'ի ձեռն կնոջ չարութեանն:

Ցուցանէ, թէ կնոջ միքն չատ է. և սատանայի թուր է. այնով սատանայ սպանանէ զմարգրիկս:

ՄՂԶ. ՍՈՒՏՆ ՄԵՂՐ ՕՂԱՑԱՆ ԵՒ ԹՈՒՈՆԱՑ

([illegible] D)

Էր այր մի աղքատ գնաց 'ի լեառն և կթէց սակաւիկ մեղր և տարաւ այն աշխարհին թագաւորին. և թագաւորին մառանքն ամենն մեղր էր. և ոչ խառնեց զաղքատին, թէ սակաւ էր, այլ ընդունեցաւ։

Նմանեցաւ. մեք զայս սակաւ բանս խօսիմք ընդ ձեզ. որ է հարուստ զերթ զթագաւոր զայս. դուք ընդունեցէք զսակաւ բանս, որ կու խօսիմ ընդ ձեզ, որպէս ընդունեցին նզէ թագաւորին զաղքատին սակաւ մեղրն։

ՄՂԷ. ՄԻՍՈՒՑ ԳՈՂՔ

([illegible] D)

Երկու գողք գնացին 'ի մեծատան միում յերդիք և կամէին գողանալ զինչս նորա. և էր լուսնկայ. և իմացաւ այրն, որ գողքն 'ի յերդիքն կային. և ասէ կնոջն ցայրն, թէ ամէն զանձս և զզարդս և զուամաչն ձեռաց է նման քեզ. և ասէ այրն. երթայք 'ի գողութիւն 'ի գիշերի մեծատանց երթէք 'ի լուսն կայ լուսոյն, որպէս որ այժմ կայ. և շուք լուսնկին յերդէց 'ի վայր ցայթէք զերթ հիմայ. և ես գիրկ առնէի զլուսնկին շուքն՝ բանէի և 'ի վայր կէջ՛նայի (այսպէս) 'ի տունն և բան մի կասէի. որ ինչ գեղեցիկ զուամաչ կայր 'ի տանն, նա ամէնն ինձ կերեւնար և առնէի 'ի շուքն կապէի և զէս այլ 'ի հետ զուամաչին. և շուքն զէս 'ի վէր կու հանէր 'ի տունն (տանիքն). և այսպէս զամէնն շահէր եմ։ Երբ լսեցին գողքն զբանս զայս, խիստ ուրախացան և հաւատացին պատրաստական բանիցն և զրկեցին զշուքն, որ 'ի վայր իջնուն, անկան և խելաց թափեցան. և այրն յարեաւ և եսպան զնոսա։

Նմանեցաւ սատանայ, թէ մարդն որ զգաստանայ և սատանայական բանին հաւատայ, նա որպէս այն գողքն կորնչին. և պատժեան 'ի հնոջէն ելաւ., որ այն գողքն յերդէց 'ի վայր անկան. կինն 'ի կողէն է և կոյն ծառա է և ինքն չար է։

ՄՂԸ. ՎԱՍՆ ՄԵՂՈՒ ԳԵՏՆՈՅ ԳԱՏՍԱՆԱԾՆ

([illegible] D)

Այր մի ունէր խանութ և մեղր կու ծախէր. և կաթեաց կաթ մի 'ի մեղրէն 'ի գետին. և պիծակ մի նստաւ ի վերայ նորա. և կատու վազեաց և էառ զպիծակն. և յետ նորա շուն վազեաց և էառ

զփառսն. և խ[ա]ղաղութիւն առէրն եղալոյ պշուծն և ապաքենաց. և եղջր այն զեղջն գրաւորութիւն զեղ մի, որ շուննն յայն զեղջեն էր. եւքն խմացաւ շան առէրն, եթէ խանդութեանն զէւր շուննն ապաքենաց, յայն ժամ եկն և ապանէ զխանդութեանն։ Նևաց յարեան Մ. կողմանց զեզացիքն և աղաւքն պատերազմ մեծ ընդ միմեանս. և եղև կատարումն 'ի մէջ նոցա զի մեռաց երկու կողմանց մարդ մի կենդանի վասն կաթ մի մեղրի համար։

Նշանակէ. զի ամենայն որ 'ի հետ աշխարհիս շրջի, նա որպէս այն Մ. զեղջ մարդիկ վասն կաթ մի մեղրի համար մա՞ն (մարանչքն)։ Նոյնպէս ամենայն, որ զմեղս գործէ, նա մեռանի, որպէս մեռան այն մարդիքն։

ԱՌԱԿ. 51 F խանութպան մի մեղր կու կշռէր, կաթ մի 'ի գետինն կաթեց. նոյ պիծակ մի 'ի վր նստաւ, կատուն 'ի խանութէն ի վր վազեց. շնպանի 'ի մէկ ալ խանութէն վազեց և զկատուն սպանեց։ Նոյնժամ Մ. խանութպանների 'ի յիրար զարկան և քաղաքն աւերան հետութիւն եղև. և յորժամ զպատճառն իմացան, նոյ մէկ կաթն մեղր էր։

ՃՂԹ. ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԽԵՂ ԴԱՏԱՒՈՐ

(ձեռ. D)

Գիտասջիք, որդիք մարդկան, որ թէ թագաւորի դատաւոր լինի՝ և 'ի [յինքն] խեղութիւնն ունենայ, նա ոչ ընդունին զնա և ոչ առնուն զինքն հարանութիւն։

Նոյնպէս և մեր հոգիք հարսն են Քրիստոսի. և եթէ խեղութիւն մեղաց ունենայ, նա երկնաւոր փեսայն Քրիստոս ոչ ընդունի 'ի յառագաստն։

Ծ. ՄԵՂՔ

(ձեռ. D)

Թէ մարդուն զաչքն թրով հանեն և թէ ասղով՝ մէկ է. թէ զմարդն ասիւծն խեղդէ և թէ պզուկն՝ մէկ է. մարդ թէ 'ի ծովն ընկղմի և կամ 'ի գետն՝ մէկ է։

Նոյնպէս մեղքն թէ մեծ լինի և թէ փոքր, զմարդն 'ի տանջանսն ձգէ. զի ամենայն մեղք հաւասար կուչի։

Սա․ ՅԶ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՌՕՏ ԾՈՂԻՆ խնդրես զնա, յոր-ժամ ամառնայինքն ցաւքն լինի․ երբ ՚ի գետոյն, որ կոչի Պատրանդ, որ Չերմուկն է․ և ել ՚ի կատար լերինն․ անդ գտանես զծաղիկն․ և են վեհք ․Գ․ և գտանի ՚ի մէջ ․Գ․ վիմացն։ Իսկ նշանք ․Գ․ վի-մացն այս են․ Ա․ չորեքկուսի է ակղան և տափակ․ և ասա զմէկ այլն յայլ լերին չուքն, որ յարեմտեան կողմ կայ, զոր անուանեն Գլոգորդ, որ արեգակն ՚ի մուտ լինի․ որ յայն լերին չուքն որ ասեղ որ Հատանի, անդ է ծաղիկն։ Այլք ասացին․ թէ կամիս գտանել զնա, գտանես զՄա-ւեն բերդն, որ կոչի Խոնձորէ, և անդ գտանի ծաղիկն։ Եւ այլք ասա-ցին․ թէ գտանի ՚ի Սուրմարի ՚ի գետոյն, որ կոչի Զօղկերա։ Երբ փոր-ձես զչափ ակղի և գտանես զնա։ Իսկ նշան ծաղկին այս է․ մէկ արմատ ունի և արձակէ բազուկս ․Վ․Ա․ և ունի ամէն ․Ա․ գոյն մի ծաղիկ․ գուգայլ, կապուտակ և ծիրանի և շուշան և այլն․ զի ամէն գունից զար-դարեալ է համասփիւռ․ իսկ ժամանակ ծաղկին այս են․ ՚ի հոռի ամ-սեան ․Խ․Ա․ անցնի։ Այլ պարտէ խնդրել զծաղիկն ՚ի գիշերի․ զի ՚ի գիշերի պայծառագոյն երևի յոյժ խնդրողաց։ Եւ երբ գտանեն զնա, պարտէ զգուշութեամբ առեալ ինչ ՚ի վերայ դորձել և պահել, մինչև գտանէ որ բարի և աստղաբաշխութեան արհեստն գիտենալ․ որ լուսնի ՚ի շնահաւոր և ՚ի զօրաւոր պուրճն և անտես ՚ի չար աստեղաց․ նոյն-պէս և ժամագիտակն, որ է յարեելեան ցեցն, շնահաւոր և զօրաւոր լինի․ և իւր ասենուակքն անտես ՚ի չարեացն։ Եւ երբ գտանես զոգն և զծամն, ապա հան զինքն զգուշութեամբ․ որ արմատովն և մազա-սովն․ որ իսկի երբ չի մնայ ՚ի ակըն․ զի ասացեալ են իմաստունքն, թէ զօրութիւն ՚ի յայն թաղչի, որ մնայ ՚ի ակըն։ Ապա առ զիւր ծաղիկն և խառնես իւղ անուշ և ՚ի գործ ած այս նշանակս․ թէ յականէց հաւա-տանես, վերնական ձայն և բարբառ լսես և հասկանաս զամենայն լեզու մարդկան և իմանաս զձայն անասնոց, գազանաց և թռչնոց։ Ապա թէ յաչաց հաւատացանես, տեսանես զամենայն արարածս առաջի աչացդ։ Իսկ թէ ՚ի քիմաց հաւատացանես, զհամ անուշ ՚ի յերկնից առնու[ս]։ Ապա թէ ՚ի լեզուաց հաւատացանես, զամենայն լեզու հասկանաս և բարբառես և զիմաստութիւն իմաստնոց և զվարդապետութիւն պատմես։ Ապա թէ ՚ի մատանց հաւատացանես, զամենայն արուեստ առնես։ Եւ այլ բազում ինչ ասացին վասն ծաղկին զօրաւոր հրաշս մեծամեծս․ բայց և այլք ա-սացին, թէ Անանիայ ասաց, թէ ես գտի զնա ՚ի Զօղկերա։

Է. ՄՆԱՑՈՐԴՔ ԱՌԱԿԱՑ Ի ՁԵՌԱԳՐԵՆ F

ԾԶ. ԴԻՆԻ

(1 F=3 E)

Թագաւոր մի կայր և մին որդի ունէր և Հրաման արար նախարարացն, թէ՝ յամէն որ մին մի զիմ որդին 'ի պատուի տարէք. և առնէքին և ․ մի մին նախարարն 'ի պատուի տա[նէր] է և յերրիկուն տարաւ 'ի հօրն 'ի տունն և գնաց. և որդի թագաւորին խիստ զբնով էր և 'ի բազէայ էլաւ և զինքն 'ի վերան շրջեցաւ և ընկաւ 'ի յարատաքնոցն և մեռաւ. և մին այլ օրն զորին մեռաւ։ Նա թագաւորն հրաւէր արար, թէ զինչ որ ի յիմ իշխանութեանս էղի կայ, փակեցէք և զխարաքնին կոտորեցէք. և աղբարին այնպէս։

Նա այրի կին մի մին որդի ունէր և զեւ[ր] հնձանն և զգինին պահէր և յամէն վաղվէնէ և յերրիկունն ի վ(ր) հայցին ․Մ․ թաս զինի կու տար. որ խմէր. և յարժամ մանուկ էղ"ւ, զինչէր մի 'ի դուրս էլաւ և թագաւորին առիւծն պատռեց. և թագաւորն վաղէւն կանչեցուց, թէ ով որ զիմ առիւծն պատռեց, թող գայ, որ իւր ազնւութիւն առնեմ. Երեկ այրի կին և որդին. հարցաւ թագաւոր, թէ ի՞նչ ցեղ զառիւծն պատռեցիր. և ասաց, թէ զինչէրն 'ի դուրս էլայ և հանդիպեցաւ առիւծն. ես պատռեցի. և ասաց մայրն, թէ զինով եմ սնուցեալ, և ասաց զպատճառն։ Նա հրաման էտուն թագաւոր, թէ այգի տնկեցէք, այսպէս զգինին հանց խմեցէք, որ զառիւծն պատռէք. չինէր, թէ յազգընացն մեռանէր։

ՆԵՐՔՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲՆԳ E 1 Փ] յաւ․ և Թագաւոր․ — մին որդի] Ե․ Փ (ազգ․) — 2 [illegible] — 3 [illegible] — 3–4 [illegible] — 4 'ի հօրն 'ի տունն և] 'ի գնալն [illegible] — 5 'ի բազէայ] 'ի [illegible] — և զինքն 'ի վերան շրջեցաւ] չիք․ — 5–6 'ի յարատաքնոցն] 'ի [illegible] — 6 [illegible] — 7 [illegible] — որ ի յիմ իշխանութեանս] չիք․ — [illegible] — 8 [illegible]

9 մին… ունէր] ունէր որդի Փ․ — [illegible] — 10 [illegible] — 11 զինի] չիք․ — [illegible] — յարժամ մանուկ էղ"ւ] չիք․ — 12 առիւծն․ — [illegible] — 13 [illegible] — ով որ] չիք․ — զառիւծն իմ․ — 14 [illegible] — 15 Թագաւորն․ — ցեղ] [illegible] — [illegible] — 15–17 զինչէրն… և ասաց] [illegible] — 17 էհան] արար․ — 18 Թագաւորն․ — այգի․ — 19 զառիւծն․ — [illegible] — չինէր] [illegible] — որ… մեռանէր] որ [illegible] 'ի [illegible]

ԺԲ. ՀՕՐ ՍՐԲՈՅՆ ԵՒ ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ Ի ՀՌՈՄ

(2 F)

Հայրն Մարկոս Թագա[ւորա]հայր էր Յուստինոս Թագաւորին և մեծ նախնեաց. Թողլ զամենայն մեծութիւնն և գնաց յանապատն ճգնաւորեցաւ և էր կուսան և այնչափ ճգնութիւն առաջեաւ, մինչ զի համբաւն 'ի յաշխարհս տարածեցաւ. եկն որ մի, զի եկն ա- նոյ միայնակեաց մի, որ յառաջին հօրն էր լեալ զի անզենանայր փարաւց նորա Տեառն զի 'ի մի խաւարի նստէր և կերակուր նորա հաց և ապաշխարութիւն էր. և մի անձն 'ի ծառայից իւրոց սպասաւոր էր նորա և զգլուխն և զաճն լվանայր ջրով. և զայթակղեալ այր կթոց և գնաց. և զրպարտեաց Մարկոսի զի հարկանէ էր. և առաքեաց և զարմացեալ գնաց զի մի երթեալ զաշխարհն զայթակղեցուցէ: Իսկ աւեր Մարկոս, թէ յոր աշխարհէ ես, և զանուն և զծնաւղսն և զգիտաց նորա. և նա մի բան միայն պատմեաց՝ աշխարհն զՄակեդոնացւոց. և ասէր ազգատոհմ մի. և ծնողքն իմ, ասէ, աղքատ և հողագործ. և ես հօրն նման սատացեալ և անուն արեգակնակն. և կերա- կարգն արամա՞ հայց և կարին. և մանկունք իմ ... ցուցին Իսկ առաջեաւ Մարկոսի. որդեակ, հաւատայ ինձ զի Թագաւորահայր էի 'ի սմա Թագաւորին. և իմ իշխանութեամբս է[ր] աշխարհս ամենայն և ինձ ատեանքն .Ա. ծառայ սրբաթաղքն և ոսկեհուրքն երկիւղածք. և յամենայն որ 'ի քաղաքն կու եղթայր և զանաշխահամութիւն կերակրոցն և զեւղոցն ո՛ կարէր պատմել և զհանդերձից զանազանութիւն, որ յոսկւոյ և յարծաթոյ. և զահոյքն իմ պայծառ և թագն իմ .Գ. ատեանն բարձր. և սպասաւորացն և կառացն և երիվարացն ոչ գոյր թիւ. և յայնժամ հետութեան էի և այժմ զամենայնն թողի: Մարտնեմ եղբայր չկայթակղել քեզ. և ծառայս ոչ իշխանութեամբ եմ բերեալ, այլ իմքն իւր յօժարութեամբն է եկեալ և ոչ 'ի հարկէ. և մեաց եղբայրն անզայթակղ:

ԺԳ. ԳԵՈՐԳ ՄԻԱՆՁՆԱԿԵԱՑ

(3 F)

Սա փանք մի յՄակեդոնացւոց կանանց և էր աղահմանք նորա զի 'ի գիշերի այր մարդ ոչ բնակէր անդ. և էր 'ի ժամանակին յայնմիկ մի աւազակապետ .Խ. ընկերօք Գեորգ անուն և եկեալ 'ի գիշերի 'ի գուռն վանիցն և թաքուցեալ զընկերսն՝ խորէութեամբ բացեալ զդուրսն և կամեցաւ մտանել և ապականել զապաշխա-

բաղ կանգուն և զվանսն թողանելը և 'ի յառաջանան Հայոցն երկայ պարտիզակեք. զի նկատ քերցն բերեալ ջուր և լեռցին զգլուխն և զատան և զծուլն իրրև զոր Հնութիւն բաժանելին. և էր անդ աղաչ-խարող մի անկեալ 'ի մեՀենս Ն. և Ն. ամեալ 'ի զինէ և 'ի Հիւանդութենէ վշտացեալ. և ածին ջրակն. և յարեաւ ողջացեալ և փառս ետուն աստուծոյ. և եկեալ յա[ռ]ջեւ[ն] յերկրպագութիւն. և աւագանին զզենցաւ զշարժման, զոր անձկալ էր առ նոսա. և 'ի մէջ գիշերին եկեալ բնակելքն 'ի զուռն վանիցն. և նոյ պատմեալ զե-զեալ զործն. և երթեալ բնակերքն կրծնաւորեցաւ և այնպիսի փա-րեւք Հասեալ 'ի ծերութիւն և եղեալ ժառանգորդ երկնից արքայու-թեանն։

ԿԴ. ՎԱՐԶՄԱՆԵԱՑ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆՑՆ

(7 F=6 E)

Արձանաւոր մի նաւակալ զրամ կու Հաճի[ր]կր. և աղքատն մի զլեռն 'ի յառաջե կողմե՝ խնդրէր ողորմութիւն. և նա առեալ ի յիւրեան եղբայր. և երեւեցաւ Սրբոսս և ասաց, թէ Հրեշտակն զայս ոչ արարին. և նոյ նոյնժամայն գնաց 'ի վարդապետի մեօ լալով խոստովանեցաւ, զոր գործեաց. և ասաց վարդապետն, թէ բազում ան-կամ կու խրատեր, թէ արծաթն կուրացուցիչ է Հոգւոյ և մտաց և դու չէիր 'ի լսել. գնայ բաշխեայ զինչքդ աղքատաց, զոր ունիս, և գնայ 'ի շուրջ արեկ և քարով զկուրծդ ծեծէ, մինչև ողորմի քեզ աստուած։ Նա բազում ժամանակ 'ի շուրջ եկեալ. և օր մի երևե-ցաւ աստուածածինն և ձիով մի 'ի զգոյնան երեւ, թէ առաջ 'ի Աճառայ վարդապետն. որ խաչ կապեալ և 'ի մէջ գնէ և քեզ փրկու-թիւն լինի։ Նա այն է Վարդան[ե]աց աստուածածինն, որ է 'ի վերայ առանն։

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՑ E 1 Հաճիկր.—աղքատ.—2 առջե ձեռն.—կոչաւ] առաջևող.— նա յառջի.—ի] չիք.—3 երեան եղարի.—երեեցաւ նմա.—4 նոյ] մարդն.—նոյնժամայն.—մեօ վ[ա]րդապետ ի մեօ.—լալով] չիք.—5 զործեց.—թէ նա.—5—6 անգամ.—6 կու] չիք.—խրատեի զքեզ.—արծաթ.—է] էրէ.—Հոգւոյ և] չիք.—7 չէիր 'ի լսել] ոչ լսէիր ինձ.—գնայ] չիք.— բաշխէ.—զինչսդ.—աղքատաց] չիք.—զոր ար.—8 կուրծդ ծեծէ] զանձն բախէ.—ողորմեսցի.— 9 ժամանակս.—10 աստուածածին.—ձիով.—'ի զգոյնայ.—երեւ.—11 Մնարայ.—12 Վարդա-նեաց.—'ի] չիք.—13 առան։

ԾԵ․ [illegible]

(12 F)

Մխիթարեկաց մի կամեցաւ փորձել զաստուած, թէ զամենայն, զոր ինչ կու խնդրէ մարդ յաստուծոյ, կու տայ թէ ոչ. և գնացեալ առ. Թագաւոր մի խնդրեց զդուստր իւր 'ի կնութիւն. և ասաց թագաւորն, թէ բարի է. գնայ՝ 'ի ծովուն տասն պատուական ակն մի կայ՝ բեր. որ տամ զիմ զաւակն քեզ. և ասաց միանկեցն. բերեմ։ և առեալ ․Մ․ փարչ գնաց 'ի ծովեզրն և սկսաւ զջուր ծովուն հանել ի յեան գարչին. և տեսեալ ծովայինքն գնացին իւրեանց թագաւորին, թէ մարդ մի զծովուն ջուրն կու ցամաքեցնէ։ Նա ասաց, թէ տեսէք. թէ կամաց կու հնէ, նա կու ցամաքեցնէ. զինչ որ կուզէ, գնացէք տվէք. և գնացեալ հարցին, թէ ի՞նչ կուզես. և ասաց, թէ ակն մի կայ 'ի մէջ ծովուս, զայն կու ուզեմ. և տվին ․Կ․ ակն զոհար. և նայ տարաւ առ թագաւորն. և ասաց թագաւորն հարսանիք պատրաստել և առել զդուստրն նորա. և ասաց միանկեցն, թէ զաւակ քո եղեցի քույր իմ. և ես զաստուած կու փորձէի, թէ զինչ մարդն 'ի աստուծոյ կու խնդրէ, կու տայ աստուած թէ ոչ. և ճշմարիտ է ասեստրան, որ զինչ որ խնդրեն յաստուծոյ, անտարակոյս կու տայ աստուած։

ԾԶ․ [illegible]

(13 F)

Մեռաւ Սոսնայ և Պետոյ ․Ա․ որդի և արտ մի իւրեանց հայրենի և յամէն տարի կու ցանէին և ի կալնի կէս կու առնէին և՝ առաւ մի է[ր] իւրեանց միջնակով զկէսն 'ի մէկի գիհն կու լնուին, զկէսն 'ի մէկ. երբ կու առնէին, նայ փոքր եղբայրն թէ մի ․Ա․ս 'ի յիր բամնէն կու առնուր, ի մեծ եղբօրն 'ի գիհն կու լնուր, թէ իմ եղբայրն աղայոց ունի է և շատ խարճ ունի. թող նորա աւելի լինի։ Նոյնպէս մեծ եղբայրն կու լնուր, թէ իմ եղբայրն հարսանիք պիտի առնէ, որ իրենն մասնակ լինի։ Նա զամէն զաւան փակեցին. և յորժամ կերթային, որ հաց հանէին[ն], զաւան չէր 'ի բացմէկ. և տեսին. զի լցեալ էր և զամեն էր առեր. և յայն ընկաւ 'ի քաղաքն և ժողովեցան քահանայք և իշխանքն և խմացեալ զպատճառն և փառս եստուն աստուծոյ։

ՑԷ. [illegible]
(14 F)

Սուրբ Հայր մի 'ի գժոխոցն առհեն ոչ ի յաղօթս և ոչ 'ի սաղմոս և յոչ ինչ գործ չէր 'ի հանդէսն և խնդիրք արար յԱստուածոյ, թէ առաքեա մի 'ի գժոխոցն ցուց ինձ և Հրամանաւ Աստուծոյ Հրեշտակ մի տարաւ 'ի դուռն գժոխոցն. և տեսանէր մարդ մի 'ի վերայ գահուն անկեալ երեսք ի վեր և փորն ուռուցեալ և ծառ մի 'ի փորն բուսուցեալ յոյժ մեծ և յամէն ճիւղ մարդ մի 'ի յաւտիցն 'ի կախ և երևան ի վերայ բոցովն և կու ապականէին, թէ ով են մարդ. գեհենա խնդրէին և ոչ գտանէի[ն]։

Նա այս է մարդն, որ այն մարդն չարչարեր էր և աղահ և արծաթասէր. ինքն և իւր նմանքն յաւիտենից տանջանս են դնալու։

ՑԸ. ՀԱՅՐ ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏ
(17 F)

Հայր մի շատ աշակերտս ունէր. Նկուն կրօնաւոր մի սուրբ Հայրն և նոյն գեր աղօթասացն և գեր պասուցն և գանձն պէսպէս խոցին փէտասա և կուսին և զայլ ազատս (աղատակ). զի մեռն վանիցն էր. և Հայրն յոյժ կու սիրէր զնորայրն զայն. և նորայրն նոյն յոյժ պահեցողարծ, մինչ զհիւանդս և զախտամէտս աղօթիւք բժշկէր. և նախանձեալ Հայրն ըղըկէց երիտասարդ կրօնաւոր մի, թէ արի գնայ ի յանապատն, թէ չէ զամ գլուխս ի վերայ ․․․ լինեմ և աշակերտն զչարն խափանեաց։ Ա. և Բ. անկամ զրկեց, թէ գնայ պատասխանի տուր. և կու երթայր, թէ Հայր կու հարցանէ, թէ ընդ էր ի մեն[ա]կեցն և յարժամ սեաւ հայր, թէ չէր ի երթալ, և տարրկացեալ ինքն եկեալ գնայր և աշակերտն յառաջ ասաց, թէ Հայր 'ի տես կու գայ. և յարուցեալ եւս խուղն և գնաց 'ի գէմ և անկաւ ի յոտն հայրն և թողութիւն խնդրէր. և Հայրն զարմացաւ. և զաշակերտն, որ գլխագարութիւն սերմանեաց, նզովեր Հայր և ինքն աշակերտացն նման

ՑԹ. ԿՈՅՐ ԵՒ ԱՉՔԱՒՈՐ
(18 F)

Ի յաշխարհս ԺԸ. ազգաց կայ. մէկն կոյր է և մէկն աչքաւոր. ձին է խեղճ։ Սայն է խեղճ, որ կոյրն է. և կոյրն մեռածն է և աչքաւորն կենդանին է։

ԺԸ. Գ. ՇԱԲԹ ՄԱՐՏ
(19 F)

Ի ՀԱՐԱՒԱՑ ՎԱՐԻՆ"Ց Գ. ազգ մարդ կայ ի յաշխարհս. Մն զէտ քար է և միւսն զէտ ջուր է. միւսն զէտ փուշ է. միւսն զէտ մոմ է. զմատնէհարն մոմն կարէ տանել. քարն, ջուրն կամ փուշն չեն ի տանել։

ԺԹ. ԳԻՐՄԻՆ ԵՒ ԻՇԽԱՆ
(20 F)

Պատրանքն և իշխանքն .Գ. իրք սիրեն. զօղնութ և խեղճ և քաղկեդոնութիւն և յայտ և դատաստան։

ԻԱ. Գ. ՇԱԲԹ ԳԵՀԵ
(21 F)

Գ. ազգ պա[հ]ք է. մէկ Նիրիտասի, որ Եզնակեան ասաց, թէ 'ի ծնունդ մի ուտէր. Մն մարգարէիցն. ի Մովսիսին և Եղիայի և այլոցն. Մն առաքելոցն, որ 'ի ժամ չարչարանացն Նիրիտասի ազգին. Մն հայրապետացն. ի յիսնակին և չարաթապահքն։

ԻԳ. ՀԻՆԳ ՄԱՐՏ
(23 F=1 E)

Նրիտասար[զ] մի ուխտադրեալ էր, թէ ամէնաքին հացամ չուտեմ և այս մի զնաց ի յերզս գետոյն. և ջուրն խնձոր մի կու բերէր և էառ զխնձորն կերաւ անօթէց. զի զրած է 'ի հօգմանթն, թէ յանօթէց խնձորն ուտելն զուտորն արամնութիւն տանի. և 'ի մեան անկեաւ և զնացեալ խղճմտանօք ընդ գետն 'ի վեր դարձեալ բաղչա մի և գտաւ, թէ ի յանուն էր խնձորն. և ասաց ցնէր Նոբա. արայ ազարմութիւն և տուր զգին խնձորին կամ արայ հալալ զի ոչ եմ

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ E 1 ասէր եղեալ.—թէ] զի.—ամենեքեն...]—2 չուտեմ.—2 և] չի.—այս.—գնաց] երթայր.—'ի յեզր գետոյն] 'ի գետն լուացմէլ.—կու] չի.—3 առեալ խնձորն եկեր անօթեաց.—գրեալ.—Հաւատքն] Հօգմ. գիրքն.—թէ] զի.—4 անօթի խնձոր ուտել.—զամենայն զու և զարամնութիւն տանի.—4–5 'ի միտն անկաւ] յետոյ միջնոց զղջման իւր.—5 խղճմտանօք.—5–6 դարձեալ.. խնձորն] անտառ այգեստան մի.—6 ցնէր Նոբա] Նման.—6–7 եղբայր, ազարմն թէ.—7 խնձորին.—և կամ—հալալ արա.—7–8 ոչ եմ.. հարամ] հարամ իւիք կերեալ լեմ։—

կերեալ ամենեքին հարամն. և ասաց առ բարբառողսն, թէ կէսն որ իմ է, հալալ քեզ. և կէս իմ եղբօրն է. այնոր առ չեմ. և Ջ-ուաբ ճանապարհ հեռի է ի մէջ. և երիտասարդքն յարեւ անկեալ գնաց և գտեալ զայրն ասաց. կամ առ զին քո կիսուն կամ հալալ արայ. և ասաց այրն, թէ ոչ զին կու առնում և ոչ հալալ կու արնեմ. թէ կուզես, որ հալալ արնեմ, զաւակ մի է ինձ՝ ոչ աչք ունի և ոչ ականջ և լեզու և ոչ ձեռք և ոչ ոտք՝ առ քեզ կին. որ հալալ արնեմ. անճարեալ առեալ զաղջիկն և յարժամ կանուա րեալ նմա ի յառաւօտու, էառ զի ամենեքին ողջ էր. և ասաց զանկրն, թէ յե՞ր կու յայտեիր զքո գուսարն. և նայ ասէր, թէ ճշմարիտ է. զի քանի որ ի մօրէն ծնեալ է, զարեգական լոյսն 'ի յերգն ի վեր է տեսեալ և զօտարի զձայն չ[է] լսել և հետ օտարի չէ խօսեալ և ձեռացն զմեղք չ[է] շօշափել և ոտքն 'ի զուռն ի գուրս չէ կոխել. և ես զէգ զքեզ հալալ մարդ կուզէի և առեալ էրեա ինձ. և ուրախացեալք յոյժ և փառս ետուն աստուծոյ։

8 առէ այգեպանն.—թէ] չիք և յաւ՝. նա ամիմ եղբայր որդւոյն.—9 քեզ հալալ.—մի ոչ կեռն.—եղբօրն] ընկերին.—10 երիտասարդն.—յարեւ անկեալ] չիք.—11 գնացեալ եգիտ զայն մարդն և ասաց նմա զպատճառն, թէ.—զգին.—կիսխոնարհին.—12 արա.—և] չիք.—թէ] չիք.—կամեմ.—13 կամեմ, թէ առն մի ունի և աչռանի ասա. այլ.—ամնեմ.—է ինձ] ունիմ որ.—14 յաւէտ.—և լեզու] չիք.—յոտք.—առ նա զնա—15 առնեմ.—ա[ն]ճարացեալ այրն.—և եառ.—15—16 կնու... յառաւօտու] չիք.—16 եռեա զնա.—զի] որ.—16—17 զհայրն.—17 յէր] չիք.—կու] չիք.—զուսարդ—նա.—18 է] յաւ՝. զոր ասէի.—որ 'ի մօրէն] չիք.—զարեգականն.—լոյսն] չիք.—17—18 'ի յերգիկն է տեսեալ.—18 ձայն.—չէ.—օտարին.—19—20 խօսել.—20 ձեռքն.—զմեղք] 'ի զործ.—չէ.—ոտքն.—'ի դուրս] զդուռն—21 կոխել. ես զայն առի քեզ.—զէգ] զերթ.—հալալ մարդ] փեսայ.—երեա—22 ուրախացեալք... աստուծոյ] բազում ինչ ետեալ մալ զանձ և ուրախացան յոյժ։

ՃԺԴ. ԵՐԵՔ ԱՒՂԱՅՔ ԲՈՒՆՔ

(24 F=2 E)

Թագաւոր մի և թագուհին բազում խոստամունք արարին աստուծոյ և սրբոց և նոցա զաւակ ոչ լինէր. բայց յետ ժամանակի եղև արու զաւակ՝ ոչ աչք ունէր և ո[չ] լեզու, ոչ ոտք. և ժողովեցան բազում վարդապետք և եպիսկոպոսք և երիցունք. և արար բազում զենմունք. և աղօթս արարեալ ոչ օգնացաւ տղայն։ Ել եկն ճգնաւորն և ասաց, թէ թագաւորն և իւր կինն և իւր նախ նայիցին՝

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՑ E 1 Թագուհի.—խոստումնեցք.—2 աստուծոյ սրբոց—զաւակ—բայց.—3 արու զաւակ] որդի մի արու.—ոչ լեզու.—և ոչ.—3—4 ժողովեալ.—4 և] չիք.—եպիսկոպոսք.—երէցք.—4—5 արար... տղայն] ասէն թագաւորն և թագուհոյն, թէ խորտ առէք, զի՞նչ առնենք. զի յոյժ արարեցաք կամս մանկանս. և ոչ որ գիտէր դեղեր կամս մանկանն.—5 եկն] չիք.—5—6 ճգնաւոր մի.—6 և] չիք.—ասաց] յաւ՝. թէ թէ լսէք. ձեզ խորտ մի առնեմ որ մանուկ լաւնա. և առն թագաւորն և թագուհին. ասա. առէ ճգնաւորն.—Թագաւորն... նայիցին] չիք.—

ամէն մէկ՝ մէկ բան ըղորդ խօսին, նայ ազան պիտի լուծեալ։ Եւ ժողովք արար Թագաւոր և ասաց, թէ .Ժ՞Ի. Թագաւորի վերայ իշխանութիւն ունիմ. յորժամ մարդ 'ի յիս մտա հու գայ, ես 'ի ձեռքն հու նայիմ, քի ազգաս է. յորժամ գայս ասաց, նայ ազէն 'ուզքն բացվաւ։ Ասաց կինն Թագաւորին, թ[է] ես մէկ ազ[ա]տի գուստր եմ և աստուած գլխ մեծացուց, որ Թագաւորիս կին եմ և յետ Թագաւորիս աշխարհս 'ի յիմ իշխանութիւնն է. ես յորժամ աղէկ կարիճ մի հու անանում, հու ցանկամ. որ թէ ծնար լինէր, ես զԹագաւորս ապանէի և զնայ առնէի. լաւ՝ ազգյն խօսեցաւ։ Եւ ասաց իշխանն, թէ երկիրդ եմ Թագաւորիս և ես աղքատ մարդ էի. և զիս պատամնաւուն Թագաւորն զաշխարհս ի յիմ ձեռքս է գրեր. և յորժամ տեսաւ մի Թագաւորս հու բարկանայ ինձ, ես թէ ծնար լինէր, զԹագաւորն ապանէի և զկինն առնէ[ի] և ազան ազգացեալ 'ի վեր վազեց և ծնկան եւս և խօսալ։ Եւ նայս ուրախացան և փառս եաւուն աստուծոյ։

7 մէկ բան] Շ. բան Փ.—ըղորդ խօսին] Թող առ., ինչ կայ իսկ վերջն.—նա պիտի ազան լուծեալ.—7—8 Եւ ժողովք... Թագաւոր] Շարա զիրան առնն.—8 առ. Թագաւորն.—ժԲ.Ն Թագաւորաց.—8—9 իշխան եմ.—9 և յորժամ.—մարդ Փ.—'ի յիս մտա] 'ի մտաց (մտաց).—ես] չիք.—10 հայիմ, թէ ինչ ենէր ինձի.—բանի ազգաս է] չիք.—ասաց Թագաւորն.—նա.—11 բացաւ.—կինն Թ.] և Թագուհին.—թէ.—ազատի [ազատի՞=ազատորդի].—12 գլխ մեծացոյց] զայս տանն իշխանութիւն երետ ինձ.—որ] և.—12—13 և յետ... և. ես] չիք.—14 մի հու] Փ.—որ] չիք.—որ ես.—15 ապանէի] զեղէի.—զնա.—15—16 իշխանն ասէ.—16—17 երկիրդ... գրել] ասէ երկիրս իմ զ[ր]եր նորքն է. և զտան զիս զաշխարհս իմ իշխանութեանս ներքն է առել Թագաւորս. և ես աղքատ մարդ էի առաջն.—18 բարկանայ ինձ Թագաւորն.—ես] նա ես կասեմ 'ի միտս իմ.—լինէր] կայր.—19 զԹագաւորս ապանէի.—և] չիք.—զկինն և զԹագաւորս միանգամ առնէի.—ազգացեալ] չիք.—20 վազեց.—ծնկ և զանն.—եւս] ազեց.—և] չիք.—խօսալ.—ուրախացան յայժ.—20—21 փառս... աստուծոյ] աւրհնեցին զաստուած։

ԱՌԱԿ ԵՐԿՈՒ ԸՆՏԱՆԵԱՑ
(25 F)

Երկու սիրուն ընտանիքներ կային. մէկն աղքատացաւ և մէկն խիստ հարուստ էր և շատ արդիւնք կուզնէր աղքատ ընտանեացն։ Եւ որ մի ի հարուստ ընտանիքն տունն պատուի կայր. հարուստն 'ի դուրս ելաւ և աղքատն 'ի ներքև բարձին թուղթ մի գտաւ և կարդաց՝ նայ զինչ արդիւնք որ արել էին, գրել էր. տեսաւ և խիստ վիրաւորեցաւ. յորժամ եկաւ ընտանիքն, ասաց, թէ ինչ վիրաւոր ես. ասաց, թէ զթուղթն տեսայ և վիրաւորեցայ. ասաց, թէ մի վիրաւորիլ, այոր համար (-անոր համար) եմ գրել, որ յորժամ վիրաւորանք հանդիպի 'ի մեր մէջս, նայ զայս թուղթս կարդամ և զսէրն չաւրիմ։

ԾԶ. ԳՈՐԾՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
(26 F)

Գործ է, թէ մարդ որ ի յիր ծննդենէն մինչև 'ի յորժա՞մ և պահ՞ն՝ այրն և կինն՝ արդարութեամբ լինին և առից մինչև 'ի յաւուրց մահու՞ն, նայ խրևանց գերեզմանոին հողն նոսա ու խոցի զեղ սպիտակ լինի և ամենայն ցաւոց։

ԾԷ. ԿԻՆ ՈՐ ԶԳԻ ԺԱՄԱՆԱԿՈՒՑ Ի ԿԱՐԳԷՆ
(27 F)

Գործ է, թէ կին որ դրաշանայ 'ի կարգէն ձգէ, յորժամ մեռնի և 'ի գերեզմանն դնեն, նայ սպիտակ 'ի գերեզմանն երևայ 'ի վայր գառնայ. և փորձած է, որ ճշմարիտ է։

ԾԹ. ՄԵՌԵԼՈՑ ՆԻ ՄՂՈՒԿ
(29 F)

Ի ՀՌՈՄԱՑ ՔԱՂԱՔԷՆ Օր մի մեռաւ մի կու տանէին 'ի թաղումն. և մարդ մի ի յայգին մշակ ունէր և տեսին, թէ տարեկ 'ի հետ 'ի թաղումն. և ասաց, թէ չեմ տարիկեր։ Եւ մեռելն զգլուխն 'ի վեր ելաւ և ասաց, թէ ես այլ շատ բան ունէի. երբ զբողն էրեկ, զամենն 'ի տեղն թողի և կերթամ յետոյ։

Բան ամէն ի տեղն պիտոյ մնայ. զինչ որ գործէ մարդ, զայն պիտի տանի։

ԿԱ. ԵՐԿԱԹԱՅԵՐ ՄԱԿԱՆ ԵՒ ՄՂԱՏՈՒՐՈՑ ՄԱՐԴՈՒ
(31 F)

Մարդ մի յՆ֊մ գնաց և Ն.Ս. քաշ երկաթ առանձնաթ եղիր 'ի մարդ մի 'ի մօտ, թէ 'ի դառնալն իմ ասայր լինի։ Երբ էրեկ խնդրե՞ց, նայ ասաց, թէ մուկն կերաւ։ Նայ ասաց, թէ ո՞ղ էր, մո՞զը էր, պղնձիր է[ր], որ մուկն կերաւ։ Եւ գնացին 'ի դատաստանն. և ուրացաւ։ Եւ երկաթին տէրն՝ որ մի այն մարդուն տղայն 'ի գիրն կու երթար՝ և նայ գողացաւ, որ ոչ ոք չգիտաց. և ա՞ւ... և այն մարդն ավլխարով 'ի շուրջ կու գայր և չէր 'ի գիտն՞ը. և տեսաւ երկաթին տէրն և ասաց. տեսայ՝ արծիւ մի ունէր տղայ մի. և տարի. Զաւառի է այս տղայս. նայ ասաց, թէ ի յինա՞ք զք՞քն է, որ զերկաթն մուկն կու ուտէ. և ասաց. զինչ՞ար՝ զիմ տղայն դաունիս. առ՝ զքո երկաթն ես ունիմ։

ԾԷ· ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵՒ ՍԱՏԱՆԱՅ

(33 F)

Վարդապետ մի .Պ. որ և Պ. գիշեր քարոզ՚ց վասն խոստովանութեան. և մին մարդ ՚ի խոստովանութիւն չէրթէ. և սիրաւ լալ և խնդիրք արար յատաւծոյ, թէ այս ի՞նչ պատճառ է. և ՚ի մին օրն յարժամ ժողովուրդն եկաւ յեկեղեցուն, տեսաւ ի յանկիւնն մարդ մի կանգնած և ասաց. ով ես և ի՞նչ կու առնես ի հօտ. և ասաց, թէ ՚ի քո ժողովրդենէս ամանաթ եմ առեր, բերել եմ մի՝ յերկինք կու տամ, որ է ամօթն։ Նա այն մարդն սատանայ էր, որ ՚ի ժամ մեղացն զծոյլն զամօթն կու առնի և ի խոստովանութեան ժ՚՚ամն զամօթն ՚ի վր կու ձգէ. որ չեն ՚ի խոստովանիլ։

(Այլ. 23 G Հայր անձ քարոզէ՚ր ժողովրդեանն աղուհացիցն զալ......... և ոչ գային. և նա յոյժ զարմանայր. որ մի տեսաւ զսատանայ յեկեղեցին և հարցանէր զնա. զի՞նչ խնդրես աստ. ասէ սատանայ. ի քո ժողովրդենէդ զողութիւն արեր եմ, դարձեալ զզջացեր եմ և նա բերել, զոր զողացայ. ասէ. զի՞նչ էիր զողացեալ. ասէ սատանայ. յորժամ կամին մեղք գործել, առի զամօթն ի նոցանէ. որ համարձակ գործեցին զմեղքն. այնժամ որ կամին խոստովանել, դարձեալ տամ ի նոսա զամօթն. զի մի......... Այնժամ գիտաց սուրբ հայրն, որ ի սատանայ է անամօթ մեղք գործելն և խոստովանելն ամաչելն. և պատմեաց զանօրէնս զայս ժողովրդեանն. և ամենեքեան խրատեցան։

ԾԻԸ· ՀՐԷԱՅ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ

(34 F)

Ջհուտ մի ՚ի հօրն էր անկել և էր օրն շաբաթ. և էկեալ քրիստոնե՚յ մի, թէ բերեմ չուան և հանեմ զքեզ ՚ի հորոյն. և ասաց, թէ չեմ ՚ի կամիլ. զի շաբաթ էր. էկեալ մին ալ օրն քրիստոնե՚յն ի ջուրն. և ասաց [ջ]ջհուտն, թէ չեմ ՚ի կամիլ. զի կիրակի էր։

Նա մեկնութիւն առակս այս է. զի այն ջհուտն զքրիստոնեայք կու նշանակէ և քրիստոնեայն զ՚Քրիստոս և ջրհորն զգուբ մեղաց և անօրէնութեան և շաբաթն հանդիստ թագաւորանի. զի մարդիկ ՚ի յաշխարհիս հեշտութիւն մարմնով հանգել են և Քրիստոս ձեռն կու տայ և մարդիկ ոչ կամին ելանել. և ի յայն կեանքն կամի զերծանիլ ՚ի տանջանաց և աստուած ոչ տայ ձեռն. զի չէ ժամանակ, որ է կիրակի։

ԺԷ. Ի ԹՈՒՆ ՊՆԴԿԱՌՈՒ 16,բ

(35 F)

Ի թուն աւետարանիս որ ասէ սեսանեն. զիատեմ, զենչ արարից. որ հոգոյն էիթոզ զիեան և մարմնոյն 'ի հողէն զմեզն. Տ՛Ար զիատարեալութիւն մեզացն նշանակեր. զի .Ռ. կատարեալ թիւ 'է. ի կեան և կամ .Ն. էն զմեզն ոչ թէ զմեղացն թողութիւն ասէ. զի 'ի գղչանաց և 'ի խոստովանելն թողլաս մեղքն. այլ ապաշխարանացն կեան է, որով յիեկեցի մեղքս յամենայն ուսուցի Պ՛արձեալ յորժամ 'ի խոստովանելն թողլի մեղքն, զի՞նչ կարօտութիւն կայ հաղորդելոյ. զի հաղորդութեամբն զմնացեալն մեղքն մաքրէ քաւ յ՞..., որ ասէ Յովհաննէս 'ի Կաթուղիկէսն, թէ մարմին և արիւն որդոյն աստուծոյ սրբէ զմեզ յամենայն մեղաց մերոց։

ԺԹ. Ի ԹՈՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԻ 16,ա

(36 F)

'Ի թանն զոր ասաց Քրիստոս Յիսուս, թէ զամենայն, զոր ինչ ունի հայր, իմ է. 'ի ձեռն, որ վասն անստուած որդոյն, ասաց հայրն երկնաւոր եղեց որդոյն, թէ ամենայն, որ ինչ իմ է, այն քո է. մի թէ զհայրութիւնն այլ կու ասէր, թէ քո է. այլ զանձնութիւն ասաց և զայլն նոյնպէս և որդոյ ունելն բայց ի հայրութենէն։

ԻԴ. ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԱՀՄՈՒԴ ԵՒ ՆԱՐԴՈՍ

(38 F)

Սուլտանն Մահմուտ ծառայ մի գնեց ի .ՌՃՂ. ամի, որ ինքն խիստ գեղեցիկ և ազնիւ աստուածք էր. մեկ օրն ձի մի ծախ բերին, որ գինն էր .ՌՃ. Փլուրի և բերին 'ի ծառայն ի ձեռ. նայ առնու և ասէր. ամէն, թէ իշու կաթն չէր կերել. հարցին զանէրն. նայ ասաց, թէ մայրն մեռաւ և մատակ էշ մի ունէաք, զայն էշն է ծծել և զօրացել որ մի ի Իսթամպ բազրեններ եկին և պատուական կապոյտ բերին. և եկին գեղեցիկքն և բնաւրեցին զԹանգալ կապոյտն. Երեկ սուլտանն ծառայն և զամէնն վրա եհան և ասաց, թէ ամէնն խարդախ է և յանձն արար գնալ. և մէկ մի եհան պարզիշ... Սուլտանն եկաւ 'ի ծառայն .ՌՃՂԱ. ամ և ՌՃ. ձի և ՌՃ. ձորա

հիւսեալ, թէ գնայ ի Նիթա և վանօրայն և արկեր և գնաց. և մարդ մի նստեալ էր 'ի գաւառն սուլտանայ, որ զինչ մարդ որ ծնեալ լինի կու ասենէր, զայն յաղթանակ[ն]քն կու գրէր և գրեց, թէ սուլտանն այլ ի յաղթանակ[ն]քն։ Նորին զան կարգացին զկենդանին, նայ գրած էր սուլտանն այլ ի յաղթանակին. և ասաց, թէ յէ՞ր ես գրել նայ, ասաց, թէ ծառայ էր, զու հանճարք մի բաղաւի ասէր, թէ ասեա յիր աշխարհն երթայ. չէ՞ որ զու ասպատն ես, երբ այլ չգայ. ասպա թէ զայ, գնայ ի յաղթանակ[ն]քն գրենք և գքեզ 'ի խեղդենքն։

ԽԱ. Գ. ԳՈՂ ԵՒ ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԱՀՄՈՒԴ

(41 F)

Գ., մարդ նստել էին և հաց կու ուտէին և սուլտանն Մահմուտն փախըկեցաւ և գնաց ինքն այլ նստաւ. և ասացին, թէ մեր 'ի գողութիւն կու երթանք կամ արեկ ի հետ մեզ ու թէ չես 'ի գալ, մեր կու արձ'նենք գքեզ. ասաց, թէ կու գամ. ասցէք, թէ ինչ հնար գիտէք. մէկն ասաց, թէ քանի գմար պատ է, ասանց ջուանի կու եղնեմ և 'ի լուանկին շաղն ի վայր 'ի տունն կու իջանեմ Ես, թէ քանի գիմար փակ է, առանց բանալի կու բանամ Ես, թէ քանի շատ մարդ կայ 'ի տունն, գէն որ 'ի տունն բաղաւի կայ, զամէնն կու հանեմ, որ մարդ չի յիմանայ։ Ես, թէ քանի մութն է գիշերն, զմարդն տես"անեմ, ցորեկն կու ճանաչեմ. և ասաց սուլտանն, թէ ես հանց հունար գիտեմ, որ յորժամ զմարդն 'ի ջուանն հանեն, ես զպէխերս կու շարժեմ, նայ կու թող"նու Ես ի յայն գիշերն զու"լունց խղճնան պատասեցին և տարան զինչքն, պահեցին. և մէկ այն օրն թագաւորն զոկեց, զինչքն եբեր և զգողերն. ասաց, թէ տարէք կախեցէք. և այն որ գիշերն տեսնու"ր, ցերեկն կու ճանաչէր, ա՞յց. սուլտան, ասաց, թէ զպէխեր պիտի շարժես։

ԽԲ. ԹԱԳԱՒՈՐ ՈՐԴԻ ԵՒ ԻՄԱՍՏԱԿԱՆ ՎԵԶԻՐ

(42 F)

Թագաւորին որդին խմատտալէ[ք] ուսուցին. և զամէն ուսաւ և տարան առ հայրն. և հայրն շատ արգիլենք արար փորձեա ահին. և ասաց խմաստալէրն, թէ այլ պակասութիւն կայ. թէ պիտի

կայ, զայն այլ ասասցանենք. տարաւ և Պ. որ 'ի սուտն ձգեց և անօթի պահեց և որ մի ի ձիուն չելլաւն կապեց և 'ի նայրանն թեշտր յերբկուանն յառաջև ձիուն անօթի փախչուց բանին և մեռի 'ի ցուրտ ժամանակին. և նայ չխոսեցաւ ամէնէքին և տարաւ առ հայրն և ասաց. թէ կատարեալ է. որ յորժամ ի պարտնութիւն հասանի, ապրի բարհաթին։

ՃԽԷ. ԳՈՐՏՆ ԵՒ ՁՈՒԿՆ

(43 F)

Գորտնի մի ձորան հայրքան իր պարտնիքն շատ դէշ տաւոց. և պարտն մէկ ալ որն ձէն՚ց զձորան. և նայ գնաց և մնաց. յ.Պ. զուան և ամսաւ, նայ յառաջն զառն վ֊ր կրակ էր փառած և շամփուր մի կրակեց՚ցծ. և ձորաուն ամսեալ փախեցաւ և առեալ պարտն համբուրեց և ասաց. մի փախիր. ով որ զգիտով մարգան խաղըն յետ տալ, Ա. շամփուրն ի յուշքն, Բ. ի բերանն և Գ. ի յականջն։

ՃԽԸ. ՇԱՂՆ

(44 F)

Պատիւ աշխէ գիհլին ակըն.
Սանէ, գինչ որ կամի, ընչից ակըն.
Արբեցող, ուր և կամի, ձիուն ակըն.
Իշխան, ուր և չկամի, իշուն ակըն։

ՃԽԹ. ԽԷՐ ԵՒ ՇՈՒՆ

(48 F)

Մարդ մի՝ և անուանն խէր՝ ունէր փեսայ մի և թի մի և փալչ մի. և իր զարծ էր, որ զձանապարհներն կու շինէր և կամր հաց կու տայր ձանապարհորդքն ու կու ուտէր. և մարդ մի՝ և անուանն շատ՝ նախանձեցաւ և ասաց, թէ ես այլ 'ի քեզ ի մեծ կու կենամ. և ասաց. խէր լինենս. և շատն նեղացաւ՝ ասաց, թէ երթանք 'ի չէն. և չգնաց խէրն. և որ մի գիւղատան և գէթին կատարեց. և ասաց. խէր լինի. և զկրասման կառ՚րց. և երկուքն գնացին ի Ջրհորն 'ի

ջուրն և զխեղն 'ի Չորհորն ձգեց 'ի ամեղն եԹող և գնաց։ Նու էկին .Ր. քաղ[ք] ի Հայոցն բերդիցն։ Նա ասաց, Թէ .Պ. տարի է, որ ի Թագաւորին զաւառացն եմ մեռել մարդ լինի, որ ասենք .Պ. մեզ 'ի գլխուն և ի քԹին ատչին ծխոն և լուսոյ ասաց .Ն. Թէ Եւ կարաս մեզ կայ ի յայս ամսուն ամեղ, ես կու պահեմ Նու լուեց խեղձն. և եկեալ ձանապարհորդ[ք] հանին զխեղն 'ի հայոցն. և գնաց լուցուց զզաւառ Թագաւորին և եղև փեսայ. և գնաց եհան զաւկին և յոյժ փարԹամացաւ. և որ մի ի աւուրսն եղաւ և ան[ո]ւն զշահն ասաց զպատճառն. և ասաց շահն. տար զի[ս] ձեզ 'ի յայն հորն և տարաւ ձգեց. և եկին այն .Ր. քաղ[ք]ն, նստան 'ի Հայոցն բերդին և ասացին, Թէ այն որն որ զայն բանն ասացաք, նայ 'ի հորս մարդ կայ կեցել և լսել էր և զգէն եհան և զաւկին զատաւ. և նայեցան 'ի Չորհորն և տեսին զշահն և զհորն բարով լցին. և շահն շատով կորաւ և խելքն բարիք տարեցաւ։

[illegible]

(52 F)

Յայսմ ամի այսն ի յինքն զօրութեանց գ.Ն.Օ. գիրն. ա ամի չորս ձեզ քանձ և Պ. ձեզ և Ս. ներսեսցին, որ լինի .Ր. որ է մինչև ի .Ր. .Ն. և Ր. և Պ., որ լինի .Օ.Պ., որ լինի .Ժ.Ն., որ լինի .Ժ.Ն. .Օ., որ լինի. ԽՌ. Ն., որ լինի .ԽՌ. Ր., որ լինի. Ս.Օ. Ա. ամի ա գ.Ն.Օ. գիրն զօրութեանց ի յինքն։

'Ի չորս .Ժ.Ն. էն գ.Պ. պահեց և զայլն արար մեզ յերկան.

Ամենն են .ՉՌԱ. Ն. պահեաս և այլն ի յ[ր]մնան.

Ակեան է .Ժ.Ր. այն, որ ախմար մարդ ինքն յիմանան.

Նորա են անզքն ախուտք մէկ քան զմէկ յաւելեալ ու յեկան

[illegible]

(59 F=L)

Ռասցել են խմաստաւէլքն, Թէ Ն. ալխամ կայ 'ի վ[ր] աշխարհիս

Ի Սալմիրալ քարէ մարդ էր շինած և զանուան ամբծախրա են

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԸՍՏ L 1—2 Ռասցել... աշխարհիս] [illegible] Թէ.— 3 [illegible]] [illegible]—և] [illegible]—

գրեալ որ զենչ 'ի քաղաքն անդէն կամաւոր լինէր, նոյն է[ր] ամենեցուն. և որ մի ձի մի ծախեսցէն, որ Դ. Փիլիպոսի զին կուսանքն և գնացին յամէն բնակութեան. և այսպէս, թէ այս որ ասէ և վասն մեկ Փիլիպոսի ասէ. և մեկ այլ որն առաքելեցաւ. և զաւազակն ի մեկ Փիլիպոսին ծախեցին Իշխան մի աղքատացուն. և գնաց յանկարծակատուն, թէ չեմ 'ի կարել մեռուբայ և բան չգիտեմ և 'ի ասել կու մեռնիմ, կերթամ զթագաւորքն խեղճեան պատահեմ, թէ զան զքեզ Հար"ցնեն, որ չասես Աստուծոյ ամբծութեան, թէ իմ այխամս 'ի վր ճշմարտութեան է չինած. ճար չկայ, որ սուտ ասեմ սաղց. այս ամբծութեան, աստուած 'ի քեզ 'ի բարեխօս. որ չասես. սաղց, թէ այսօր Հնար չկայ. և նա Եգիպտի քարածն և զձախցան պատասանեց և այլխանն խափանեցաւ. և գնաց զԹագաւորքն խեղճեան պատասանեց. և եկին Հարցին զանբծութեան և ոչ ետ պատասխանի. և Թագաւորն բան եբեկ և ասաց. թէ չես 'ի խօսիլ, ես զքեզ կու սպանեմ. և ասաց ամբծութեան, թէ Հանց մահմանակ Հաստաք. որ ով զգարգն կու սաէ, զձախցան կու պատասանէ։

Ի. Այլ ինչ, որ մարմնաւէ սիւն մի շինած էր, որ ինքնին 'ի շուրջ կու գայր. և 'ի վր պղնձէ պատկեր. և 'ի մեկ ձեռն խաչ և 'ի մեկին ոսկի խնձոր. և գրած էր ի վր, թէ աշխարհս իմ զխնձոր մի է 'ի ձեռին սատուածոյ և թէ վասն աշխարհի եմ 'ի խաչ եղեալ։

Գ. Աւգոստեայց գետն, որ բարձր կամարով 'ի մէջն քաղաքին կու անցանէր և զքաղաքն կու ջրէր։

Գ. Երկաթատան զարիճայ, որ ի վր պարսպացն շինած և յաւելին զարիճն վր մեկ կենդանակերպ Հանած էր, որ յորժամ ի յաւուրն մեկ ժամ կու եղանէր, Ն. կենդանակերպն զմեկ զաւան կու

---

4 գրել] գրեան.—'ի քաղաքին.— զաւանոց.—լինէր. նոյն էր ամենեցուն] ծախեսցէն. որ ոչ որ զին չկարէր տալոյ, նա զինէր որ զզին տալր.—5 և] չիք.—որ մի] Ա. որն.—ծախեցին.—ԶԹ.—Փլպոսի] ասէ.—և] չիք.— 5—6 անբծութեան Հարցան.—6 և] նոյն.—կամէ. ԶԹ. ասէ.—և] չիք.—վասն այս չագա—չասէ մեկ Փլպոսի.—և] չիք.—7 զաւազակն] զհարցին.—ի մեկ] Ա.—Փլպոսի.—8 անբծութեան ի մտա և սաղց.—8—9 չեմ... չգիտեմ] անբծութեան, մեռանիլ կամիցեմ, զարնել ոչ կարեմ.—9 կու մեռնիմ] կու մեռանիմ աղայն իմ. չաւ ինձ. խնդրեր զինձ կանեմ—երթամ.—9—10 զԹագաւորքն... պատահեմ] զաղաւթիւն աղնեմ.—10 'ի քեզ Հարցանեն.—որ չասես] սաղց, թէ նա չեմ գիտեր.—11 այխամս.—12 չի կայ.—որ սուտ ասեմ] զինչ որ զճշմարիտն ասեմ չասա աղաչեմս. ոչ եղե խնդրելն իր լսել սա անբծութեան.—12—13 այս... չկայ] չիք.—14 զաղրաւ Եգիպտի.—քարով.—և] չիք.—պատասանեց.—զարիլիանն խափանեցաւ.—15 խաղթեան.—պատասանեց] երաց և եհան բաղամ զանձս.—15—16 եկին... զանբծութեան և] յեղակցն գնացին մտա անբծութեան վասն անդրկանալոյ իրին. երր Հարցան, նոյն.—16 բարեկ.—երեկ.—17 թէ] չիք.— 'ի խօսիլ] խօսիր.—սպանանեմ.—և] չիք.—անբծութեան.—18 Հանց] այնպ[էս].—Հաստէ.—ով զգարգն կու տաէ] զգարգ զխօսեցին.—Ճանկան.—19 պատասանէ] յաւ. և զբերան կու կարցեն. այսր չինեցին վերային զխարատելոյն 'ի դաշ իշխանէն և այսպէս ասաց պատմէն եւ սաս կարմեան բար Լ.

դնէր և զմէջն կու խածայր. զաւուրն և զգիշերական ժամերն նորա կու լափէին:

Ն. ալբունն որ առհասարակ էր չինած. որ քի յաւուրն ժամ մի երկանէր, նոյ ինքն զանիրաւին ձայն սխալէ հանէր:

Ա. ի Բ. ալբոյրք յաղագս, որ պարապոյն բարձրութիւն .Գ. քար է և գաւառն մէկ քար ի մէկ դիհն է և մէկ 'ի մէկ լ՚ն և մէկ 'ի վեր:

Ն. որ յերկեգեցի մի երկաթ խաչ մի յոյն խնդիրս քարով ի կախ է, որ է յայժ զարմանալի:

ԾԼԲ. ՍՈՂՈՄՈՆ ԻՄԱՍՏՈՒՆ

(60 F)

ԵՐԲԵՄՆ Է Իմաստնագոյնն յաստուածոց Սողոմոն խնդրեաց յաստուածոյ, թէ Հրաման տուր ինձ, որ Գ. աւուր, զինչ որ կենդանի կայ, ես կերակրեմ. եկն Հրեշտակին ասաց, թէ չես բաւական, որ Գ. [որ] կերակրես. և Հրամանն եւ առաւաւածն. զի բազում կերակուրս 'ի ծովս, 'ի հաւցս, 'ի խոտոյս, 'ի հնդոյ մինչև ձմեռն ըլլոնի եղեր և Հրամանդքն առաւածոյ արձակեցաւ. և 'ի ցամ կենդանի՛ցն կերակրեր և յանկարծակի ելեալ 'ի ծովէն ձուկ մի և ի յ.Գ. ժամն կերաւ զամենն, զինչ պատրաստեալ էր Սողոմոն. և Հրացաւ և ասէր, թէ այս իմ պատրաստած առաւաւածն, այս ինչ կենդանի էր. և ասաց Հրեշտակին, թէ ձուկ մի կայ 'ի ծովն, որ կերակուր է լեւիաթանին, և Գ. ի յաւելց նորա է կերակուր: Նու այլ կենդանիքն անթիւ զարմանալ:

ԾԼԳ. ՆՈՅ ԵՒ ՕՁ ԵՒ ՄՈՒԿՆ

(61 F)

Յորժամ Նոյ 'ի տապանն էր, տապանն ծակեցաւ. և ասաց Նոյ, թէ 'ի կենդանի՛ցս ով որ կոլնու զծակն, յարժամ 'ի ջուրս երանեալք, զարն 'ի կենդանե[ա]ցս ուզէ, ես իրեն կերակուր տամ. և օձն կոլեաց զծակն. և յորժամ ելան 'ի տապանէն, ասաց Նոյ. խնդրեա, զարն կու խնդրես, և օձն զքեզ զգաւեսն և ասաց, թէ տես, թէ որու արիւն անոյշ է և ինձ տուր. և գնաց զամէն կենդանի՛ցն առնու. և գիտաց, զի մարդոյն շլնեցն արիւն ա-

նուշ է եւ յարժամ զայր խաղալու բերել ծիծառն՝ ասէն հաւ է եւ ասաց, թէ նա եւ զաւն նզզայր նեք. իսկ ասաց, թէ նոյն է անուշ եւ նոյ ասաց, թէ մարդոյն շինեցն. եւ ասաց, թէ զինզուա 'ի բերանն ան. որ անմնուամ, թէ բզորդ նա. եւ կարեց զինզուն 'ի ապակ եւ հանեալ անին ասաց. զի՞նչ է. եւ սկսաւ ջանալ եւ զիտացեալ անին եւ փախուս ծիծեռնան. եւ անին զհետ մո՞լ եկեալ զայքն եւ կա՞րց. եւ մնաց ազ ծիծռնան խաւ։ Նա աստակ՞լ անն այն եղէ ա.(°) եւ այն է, որ խայթէ զմարդն փառն խառաման ՝նոցիւ

ՃԼԴ. ԱՐԾՈՒՆՈՑ ԵՒ ԳՈՐՏԻԿԻ

(62 F)

Յարժամ անկաւ աստանոյ յերկնից եւ մնաց թագն 'ի գլուխն եւ եկեալ Գորտիկն խարեաց զաստանոյ եւ ասաց. էջ յատակս ծովուն եւ հուք մի կայ 'ի ծովն եւ 'ի բերան նորա ծաղիկ մի կայ, առ եւ կեր եւ այլ 'ի քո անգն ոյխտ փոխեա. եւ էջեր աստանոյ զթագն ի յերգ ծովուն եւ իջաւ 'ի ծովն. եւ առեալ զթագն Գորտիկն եւ փախոյ յերկինքն. եւ հասեալ աստայեկն հետեւ եկեալ զատիցն լերանքն եւ անկաւ 'ի վայր. եւ ասաց Գորտիկն զուայր մեր, որ յերկինքն. եւ անկաւ աստանոյ եւ մնաց լերրնուցն մեռն 'ի բերանն աստանոյն. եւ այն է պատճառ, որ մարդոյն լերրանքն խառ է։

ՃԼԵ. ԱՌՆ ԵՐԹԻՐԻ ԳԼԽԻ

(63 F)

Այր մի 'ի Նախնադարհ կերթայր եւ տեսեալ գլուխ մի արձանաթափ, զի գնայր երբե զնեա. եւ ասաց. այն աստուածն, որ զքեզ առեզծել է, ասաց, թէ ի՞նչ կենդանի էս եւ ո՞ւր կերթաս. եւ ասաց, թէ նա չար պահն եմ. կերթամ այս անուն թագաւորի որդոյն հանդիպիմ. եւ որդի թագաւորին 'ի հետ որսոյ գնաց. եւ ձգեց ձին եւ Ի. աչքն 'ի զուրս ելեալ եւ ձին փախաւ. եւ ինքն խորխափելով գնաց 'ի յայլ աշխարհք եղաւ. եւ Ի. տարի մուրացեալ եւ որ մի 'ի յաղքիւրն մի լվացնեցաւ եւ աչքն 'ի լոյս եկեալ եւ գնաց ի ծեր մի մօտ ասաց զպատճառն իւր. եւ ծերն առեալ տարաւ ի յիւր աշխարհն. եւ տեսեալ ծնողացն ուրախացան յոյժ եւ ծերին բազում

արդիւնք արարչին։ Նա այն մարդն, որ զգլուխն առեալ, երգեաց զչարչարանսն և ասաց, թէ ինձ ալ կայ չարչարանք և ասաց, թէ ամէն մարդոյ կայ։ և գիշ .Գ. աւր սխալ համբերեցիր՞ յայս անուն ասացի յայս անուն չէ և ի յայս։ Նա յարմար այն էհաւ, էառ [աշխարհ] զգլուխ և զինի և այլ ասպրանք։ և գնաց մատ ՚ի խորշիթ մի .Գ. օր և անդ մնալով ուրախանայր։ զի անցէ չար պահն։ Նա թագաւորն եկեալ ՚ի յայս և չիբանալ գնաց ՚ի ծառն, էգիա և նայ քարտէն եղաւ։ և եկեալ հաղորդեցելով և ձեռք զարմն և առաջն, զի մարդու զլուխ և ոտքէ կայր ՚ի յերկինս և բանեցին աւուրն։ զի կախեցին։ և նայ ասաց, թէ .Գ. օր զաւանցն մանանեցաւրեցէք և զիս ՚ի զինուոն ձգեցէք և ապայ սպանէք։ և արարին այնպէս և յետ .Գ. աւուրն առաջն, զի աշխարհի էր զլուխն և ոտքն։ և խմացեալ զպատմութիւն զարմանալեաց և նաւուն փառս աստուծոյ։

ՃԼԶ. ՄՂՉԻՑ ՄԱՐ ԵՒ ՀԱՐՑ

(64 F)

Մարդաստ մի անկեալ զչարիքն և ասաց. ով չարիս, զի՞ ոչ ոսկոր կենաւ՞ և ասաց չարիքն, թէ .Նշ. օրն եա և զաւակութն ոսկոր յայս անուն զեղջ եղեր լինիք։ զու զէշա առել քաշէ և զյեսար ասաց և զաղքն թող և զէշուն միսն ՚ի ներս լից և շալկէ և արեկ զեանգերուծն անցիր։ որ բաղձն զնուտարն ՚ի վ՟ր ձգէ։ որ եա զչարիքն ՚ի շուրջ առնել՝ որ ՚ի վ՟րա փախչի։ և այնպէս արար և նա ազատ՞ր։

ՃԼԷ. ՄԱՐԴԻՆ ԵՒ ՀԱՐՑԸ

(69 F)

ՄԱՐԴԻՆ ԵՒ ՀԱՐՑՆ՞ՆՆ Մարդն խնդրէր, թէ բերէք զձուկ ձեր։ զի ով որ ոչ ճանաչէ, զայն ինձ հարցն արարեալ բերեալ խորամանկեր զեւր կարանն։ և ասեալ զամէն՞ան սպան՞լ և իւր ձեռն՞նաւքն արարեալ խորել զամէնքն՞ն։

Այնպէս են մարդիք ՚ի յերկրի։

ՁԶ. [illegible] ԵՒ [illegible]

(78 F)

ԱՌԱԿ [illegible] [illegible] է նոցա, որ զինչ որ կու ստանան, զայն կու ուտեն։ Որպէս [illegible] նոցա [illegible] [illegible] կարմիր [illegible] [illegible] և [illegible] և երթան 'ի տեղ հար փորեն և [illegible] 'ի ներս մտնեն. և նոքա 'ի մեծ ծառերուն ծայրքն կու կենան և [illegible] փայտին [illegible] 'ի [illegible] և [illegible] հաւքին և [illegible] [illegible] և [illegible] կու [illegible]. և [illegible] երթայ 'ի հորն թաղել. և զան նոքա 'ի ծառերուն 'ի վայր և [illegible] անուն փայտին [illegible] և [illegible] հաւքին. և զան մարդիկքն ի ի վ[ե]ր և բանեն. զի 'ի ծառն չեն 'ի կարեր ելնել։

ՁԷ. ԱՂՈՒԵՍ ԵՒ [illegible] ՄԱՐԴ

(76 F)

[illegible] աղուեսուն մարդ մի, որ 'ի վ[ե]ր ճանապարհին [illegible] կու ցանէր. և ասաց աղուեսն, թէ ի՞նչ կու առնես. ասաց, թէ իմ հոգւոյս վարձ կու առնեմ. ասաց աղուեսն, թէ քո հոգւոյս համար կու ցանես, երանի է զքո հոգին. ասաց թէ իմ մորթուս համար է, նայ վայ է զքո հոգին։

Ձ. ԱՂՈՒԵՍ ԵՒ ԱՐԱԳԻԼ

(77 F)

Աղուեսն և արագիլն եղբայրք եղեն և երկուքն 'ի մէկ տեղ բուն դրին և ձագեր բերին. և երկուքն որս առնէին և բերէին ձագերուն. և աղուեսն մէկ մէկի արագլեան ձագերուն զմէկն կու ուտէր և ձգէր իւր ձագերուն. և հասուց զարագլեան ձագերն և ասաց արագլեան, թէ եղբայր, ձագերն կու հատանին. և աս[ա]ց ար՞գիլն, թէ յիմո՞ց թէ 'ի քուցդն. և ասաց աղուեսն, թէ ինձ այլ կայ և քեզ այլ. ասաց արագիլն. թէ 'ի յերկանվզերո՞ւն է թէ կարճերո՞ւն. ասաց. 'ի յերկանվզերուն. ասաց արագիլն, թէ այդ նենգաւոր աղուեսն է։

ԱՌԱԿ ՁԿԱՆ ԵՒ ԿԱՏՈՒԻ

(78 F)

Մարդ մի ձուկն մի գնեց և 'ի տուն եբեր, որ լիտր մի էր. և կինն եփեց և հատուց. և երեկուն եկեալ մարդն 'ի տուն և ասաց, թէ բեր 'ի ձկնէն որ ունիմ. ասաց կինն, թէ կատուն կերաւ. և առեալ զկատուն կշռեաց. նայ լիտր մի էր. և ասաց. թէ այս կատուն է, յո՞ւր է ձուկն. և թէ ձուկն է, ո՞ւր է կատուն. զի անխելքն էր կեր՞ցուց՞ը

Ը. ՄՆԱՑՈՐԴՔ ԱՌԱԿԱՑ Ի ՁԵՌԱԳՐԷՆ G

ԱՌ. ԽՈԶ ԵՒ ԳԱԹԱՅ

(7 G)

Ասաց ի առակաց, թէ խոզն գաթայ մի գտեալ ուտէր. նայ խաբեան ի վայր կու թափէր և վասն պարանոցին մեծութեան զէ վերն ոչ կարէր նայել. որ զգլուխն ի վեր կալնոյր. յայնժամ բերրնցեր ի վեր անկեալ և տեսս արեգական. զի խոզն զբոլորութիւն արեգականն աչօք չէ տեսեալ։ Նա. այնժամ ասաց, թէ զոր չէի. կերեր, կերայ և զինչ չէի տեսեալ, տեսայ. զի այլ ոչ գաթայ էր կերեր և ոչ արեգականն տեսեր։

ԱՌԱԿ ԱՅՆ ՈՐՈՑ ՉԷ ՏԵՍԵԱԼ ԶԲԱՂՈՒՄՆ ԵՒ ԶԽՈԶ

(8 G)

Ասաց ի առակաց, թէ զայր մի Հայոցին, թէ բազմիս տեսա՞ր. նա ասաց, թէ մանկն այլ կերեր եմ Պարսկաց Հայոցին, թէ զի՞նչ կերք կու նմանէր. ասէ այլոն, թէ հանց եղջիւր ունի, զինչ զխոզն. Այնժամ ասացին Հռոմայեցիքն, թէ այս մարդս ոչ թէ միայն բազմիքն, այլ զխոզն չէ տեսեր։

---

4 Հռոմայեցիքն] Մր. ի Ա.Ռ. 31 չրէակալն

ԾԻԴ. ԳԱՅԼ, ԱՐՋԱՌ ԵՒ ԱՂՈՒԵՍ

(10 Ս)

Առակ ասացին, թէ գայլ մի վայրի որսորդէն մի հետ էր սորա-բեր, որ եկն յառաջին էր ձգեալ եւ այնչափ վազեցուց, որ մեռաւ. եւ եկեր ձոր մի ձգեց. որ պատառեալ. նա աղուես մի ի ծակէն ի դուրս վազեց եւ անկաւ ի ջուրն եւ զգրգլեց թափելով եւ եկն առ գայլն եւ ասէ հեծեալն. եւ ասէ՝ քեռի, ահա եկայք եւ բերայք. ասէ գայլն. ով մեռցած, զու ո՞ւր էիր, երբ ես ի գարէն ի գող կու փախչնէին. ասէ աղուեսն. արիւնոտ զալչքդ ծածկեալ էր, որ ի յեղէն սիրուն զես չէիր տեսանել, թէ չէ ասէ, ինչ հալ եմ. որ այլ չափ ես այլ վա-զեցի ի գարէ ի գոր, որ այսպէս եմ քրտնեալ։

ԾԻԵ. ԳԱՅԼ [illegible]

(11 Ս)

Առակ ասացին, թէ գայլն ձագն բանեցին ու զբեցին զիր, թէ կարդայ։ Ու ասեն, թէ ասայ այբ. եւ նա ասէ, թէ այծ. եւ ասեն, թէ ասայ բեն. եւ նա ասէ, թէ բուծ. եւ ասեն, թէ ասայ գիմ. եւ նոյն ասէ՝ գառն. եւ ասեն, թէ ասայ դա. եւ ասէ՝ դմակ. եւ ասեն՝ ասայ ի՞նչ նա ասէ. ես կու երթամ զինչ անդադ. այլ չեմ ի հաւանիս։

ԾԻԶ. ՏԱՆՈՒՏԷՐ ԵՒ ՈՐԴԻՆ

(12 Ս)

Առակ ասացին, թէ տանուտէր մի որդին կարգեր էր եւ դրեր էր ի վերայ, թէ զինչ տունն մեծ խորձ կայ, զհացն, զմատղան, զհավլուն, զոճախի հացն եւ զու զայլքն ու խորձերն հացոյ ու տունս չէն կենայ, այսինքն զարգն, զձէթն, զջուրն, զատազնն, զալաւ-նեցի փայտն եւ զառացին նմանն։ Ու ասար մանուկն զայն ժամանակ մի, խիստ նեղացաւ. եւ յանուր մէկ մի զհացին հայրն եւ որդին ընդ փողոցն ի վայր եւ անօթին, զի մարդիկ զգայլ մի կալեալ եւ զխոծն ի վիզն եղեալ եւ զընձեալ ի շուրջ անէին եւ փող ածէին։ Եհարց որդին զհայրն, թէ հայր, այն ի՞նչ է. ասէ հայրն. որդի, գայլ է, որ զոչխարն կու պատառէ եւ ուտէ. ասէ որդին. զայն հա[ն]ց կու չար-

---

Տող. 1 ԱԱ 31 3 զհավլուն] զհանգերձն.—

շարին և ի բաց չե՞ արկանի Թողուն. ասէ հայրն. մինչ այնմափ շարաչարեն. որ թևս հասու վերն բարձակի. և ասէ որդին. Թէ կացէն, որ Թէ՛ բարձակի այն զայրեան վերն, ճարդեր ու խարձերն ի վերան Թող ձգեն. նա քան զիմ վերն խոսա կու բարձակի. ասաց զիսաց հայրն. որ որդին ի քառորն խարձերան նեղացներ էր և կու անմաչէր հարյն երկան բերել:

13 թևս] ևորս

ՃԺԵ. ՀԱՒՔՆ ԵՒ ԲՈՅՆ

(15 Ե)

Նոյն առակաց, Թէ հաւորս մի ախտացաւ հաւեր որսայր և զորն կորնայր, ողբայր. և աւուր մի ու կու բազում անկաւ ախտաւ Եւոք նա փողփողակի արէ զեր ի զամքան և օրհնեաց զզաւն. և ասէ բաղան ցհաւորան. ով այր, զու ընդէ՞ր զամենայն հաւն, յայժամ ըմբռնեցիր, աղաւաէիր. և յորժամ զետ ըմբռնեցիր, փողփողակի ի զամբաւն հզեցիր. ասէ հաւորսն. ով բաղայ, զայլ հաւերն քեզ մնաց ատնեկի. որ նորա զքեզ որսայի:

ՃԺԶ. ՇԱՆ ԳՆԱԼ ԵՒ ՀԱՑԻՆ ԵՒ ՄԱԶՈՐԴՆ

(16 Ե)

Նոյն առակաց, Թէ այր մի գնաց մեւա խառաղաղն, Թէ հաց կու գնեմ և եզ դրամն և կանգնեցաւ, որ տայր զհացն. նա ի բաղմութենէն առանցն հաց գնողացն մնացաւ չառաջին մարդոյն, Թէ զդրամն առեալ էր. և յորժամ խնդրեաց այրն զէւր դրամին հացն, նա չերեա խառաղաղն, Թէ ի քեզնէ դրամ չեմ առեր: Յայնժամ գնաց այրն մեւա ի մազորդն և շատ կանգնեցաւ ի զիմացն, մինչև բազումք գնեցին մեկ և գնացին. յորժամ գնացին այլ գնողքն, նոյն այրն կանգնեալ էր և ոչ գնայր, և ասէ մազորդն. այր, զու զի՞ կաս կանգնեալ. ընդէ՞ր ոչ գնաս ի քո բանդ. ասէ ցնա այրն. զիմ մեկն ալ կուտէ, որ երթամ. և նա ասէ. առուր զդրամդ. որ կչռեմ. ասէ ցնա այրն. ես քան զամէն յառաջ ավի. զու մոռացար զինն: Նոյ մազորդն հաւատաց և կչռեաց .Ժ. դրամն մեկ և ետ ցնա. և նորա առեալ գնաց ի զառ, հայեցաւ յերկինս և ասէ. ահա իմ և առտուած իմ, զու գիտես, որ .Ժ. դրամ ավի ի հացծախոն. նա

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(18 Ը)

Նախ ասացից, թէ [illegible]

[illegible]

(19 Ը)

Նախ ասացից, թէ [illegible]

[illegible]

և անփորձական եկեալ խոյսան մինն ի .Ն. գիհեն և մինսն ի մին ալին եղին եղջերեան կշռոյ զայլոյն և ներգոյացեալ կամքին պատառեալ զիւրն զայլին և հաղթե զերծաւ ի նոցանէ։

Փոխանակ արինութաւթեան և չարչարանք և քաղցած գնաց ընդ ձոր մի վար, որպէս ջաղացաց մի եղր զաւան ի բաց. և կատարեաւ մի նստեալ ի զաւան ջաղացքին բառնայուէր։ Եւ անտաց զայլոյն զխառնեան տառոյ ի մինոս իւր, թէ ի զանջինն և աշխարհացն զրկեցաւ. բայց զան կատարեն և նա փախեաւ և եմուտ ի ջաղացքն և զայլն ի հետ եմուտ և զրկեալ ի զաւան. և փախուցաւ. և մնաց զայլն ի ջաղացքն և կատարեն եղեւ ի սոյն ծովն և փախեաւ։

Եւ ասէ զայլն ընդ ինքն, թէ ով խմոր, թէ ի քո ազգն զառան կամ փոզաւոր ով էր եղել, որ զաւ ռանեցիր, չենելն զարդեան և կամքին զիւրն պատառեալ և այնեմանէ զերծար։ Եւ կամ զաւ որ զառաքի կամ որ զատաւորք, որ մայրի աշխարհացն տեսեալ կաւ կերաւրէիր. ապա թէ այն խոյանաւն եղջերուք ի փորդ էր փրթել. այնով ալ չէ խրատուեցար. հետ կատուքին ջաղացն կաւ մանեէիր որ զաւան փախուեր, ընդ որ եղանէիր. թէ հիմի ջաղացպանն զայլ և ռանգր զաղեր և այնչափ ի գիհոց գիհ քաշեր. որ ազեր ի ձեռք ձեռքս, նա խիստ արժանի էիր։ Եւ մինչդեռ խօսքն ի բերանն էր, նա եհաս ջաղացպանն և եդեր զզաւն ի հետ և եռեւ զայլն անհեղն ջաղացքին. առեալ զնից ջաղացքին եմուտ ի կողերն զայլին. որ ջարդեցաւ և այլ ոչ եղեւ հետ զերծանելոյ, ի ջրանձախ ջաղացքին կախեալ զգլուխն և կամքր փախչել. այնժամ ջաղացպանին առեալ զաղքն զայլին ոչ եթող փախչել. և թափուրեալ զայլոյն, թէ փախչիմ, ազքին մնաց ի ձեռն ջաղացպանին. և նա անկեալ ի ջրաւսն եւ ընդ ցաուխ ջաղացին։

Փոխանցեալ զնայր յարինութաւթեւ և անցանելք ընդ անցանել զրախտ մի, յորում նստեալ կայր գանձուշանն մի և կարդայր զխաւրանն և անձամբն երեբայր ի վերայ խաւրանին. եհարց զայլն զնանդրշանն և ասէ. զի՞նչ ընթեռնուս, ով գանձուշանն. և ասէ. զի՞նչ ընթեռնում ի հանելն համար կաւ խնդրեմ. և ասէ զայլն. ով գանձուշանն, թէ կուզես որ համար որ թէեղ կատարի, զաւ առ գնայ ի ջաղացքն համար խնդրէ. որ զեռ խաւալք ի բերանդ է, համարթդ կատարի։

[illegible]

(22 G)

Գրեալ է ի պատմութիւնս Թագաւորաց, թէ Թագաւոր անձն չէ-նեաց զեզեկիէլ զարդարս և կահկայս. նկարել զնա այնպիսի պատ-կերաց. որ այլ նման ոչ լինէր. և ընտրեաց .Բ. նկարիչս և ետ զերկու որմն ի ձեռն նկարչին և զերկուսն ի ձեռն և փարագոյր կոխնաց ի մէջն. և յորժամ նկարեցին զզարդս կերպարանց, եկն Թագաւորն զի տեսցէ զզարդս կերպարանց և նախս ձեռին. զի զեզեկիէլ պատկեր նկարեալ էր և հաստատեցաւ յոյժ. իսկ միւսն ոչ էր նկարեալ ինչ. այնպէս էր զորմն յոյժ զեզեկիէլ և կոկեալ էր յոյժ երկու զհայելին Ներբև նախս զԹագաւորն. զի ոչ էր նկարեալ, բայց միայն կոկեալ զարդնացաւ և ասէ՝ զու ի՞նչ [ես] արարեալ. ասէ. ես ցուցանեմ զզարդս իմ. և ասաց ի վեր էառ զվարագոյրն ի մէջոյն և յորժամ լոյս ծագեաց և լուսաւորեաց կոկած որմն, որ նկարած որմն մխացաւ. զի երկու հայելին երևէր ամենայն պատկերն, զոր նկարեալ էր ի միւս որմն. առաջ Թագաւորն, թէ այս քան զայն գեղեցիկ է։

Հոգևորական Թագաւորն Թագաւորաց է աստուած. զարդարս չէ-նեալ է աշխարհս. Բ. որմ .Բ. կտակարանք՝ հին և նոր. Բ. նկա-րիչ Մովսէս և Քրիստոս. Մովսէս նկարեաց որմն նորոյ (հնոյ). զի հին օրէնքն նման ստուեր, որպէս ասէ Յոհան. այլ Քրիստոս նկա-րեաց որմն նորոյն. զի նոր օրէնքս նման ստուեր, որպէս ասէ օրէնք ի ձեռն Մովսէսի տուան շնորհք և ճշմարտութիւն". և ի հին օրէնքն ազգի ազգի պատկեր հոգևորականս նկարեալ էին. այս ինքն զանա-զան առաքինութիւնք՝ ի յԱբրահամ նկարեցաւ պատկեր հաւատոյ, ի Սահակ պատկեր համբերութեան, ի Դաւիթ հեզութեան, ի Սա-ղոմոն իմաստութեան, յՅոսեփ սէր. զի [վասն] աստուծոյ սիրոյն մեռաւ սորոգով. յԵղիսէի և ի Դանիէլ կուսութիւնն. Նոյն ասէր մեր Յիսուս Քրիստոս զնոր օրէնս զարդարեաց. և զի սուրբ առաքեա-ծածքն էր սիրտն նոր ուրբնայս և որդին աստուծոյ ընտրեալ զնա իւր ի մայրութիւն. վասն այն մեծաւ ջանաք կոկեցաւ զարդա-րել զնա և այնպէս լուսաւոր և կոկ կոզմեաց զնա, որպէս զինչ հայելին. և յորժամ լոյս հոգոյն սրբոյ ծագեաց ի սիրտս և յղացաւ զորդին աստուծոյ, այնպէս լուսաւորեցաւ. զի ամենայն ի հին օ-րէնքն մութն երևէին առաջի նորա և ամենայն պատկեր առաքի-նութեան, որ ի հնումն էր, պայծառացաւ ի նա. զի քան զԱբրա-համ աւելի ունէր զհաւատս, քան զՍահակ զհամբերութիւն, քան զԴաւիթ զհեզութիւն, քան զՍողոմոն զիմաստութիւն, քան զՅովսէփ և Դանիէլ զկուսութիւն։ Իսկ ասէր մեր Յիսուս Քրիս-

տաւ ճառագայթ ծնողէն ու ծնողեալ նորա պատկեր՝ զի ոչ կա-ցոյց նոր Հաւատ. այլ նոյն Հաւատքն է, զոր նախահարքն ունէին. այլ որպէս ի վերայ երեսացն Մովսէսի կայր քող, նոյնպէս Հաւատոյ տուրք երրորդութեանն և Քրիստոսի մարդեղութեան որպէս քօ-ղիւ ծածկեալ էր յառաջնոցն. այլ Քրիստոս զքօղն զայն երարձ ի միջոյն. վասն [որոյ] յորժամ ի խաչին բևեռեցաւ Քրիստոս, վա-րագոյր տաճարին ճեղքեալ վերուստ մինչ ի վայր. և յորժամ վերա-ցաւ քօղն ի միջոյն, յանդիման Հաւատն և ճշմարտութիւն, որ ծած-կեալ էր ի Հին ուխտին, ամենեցուն յայտնապէս երևեցաւ ի սուրբ աստուածածինն. և յորժամ ևս Հայր ասաց, թէ՝ պայծառ գեղեցիկ էր զօրծն Քրիստոսի. քան զի նոյն յայտ Հաւանեցաւ, որ ասաց, թէ՝ դա է որդի իմ սիրելի, ընդ որ Հաճեցայ։

ՕՐՆ Դ. ՃԱՇՈՒՆԵԱՑ ՄԱՐԴԿԱՆ

(21 Ը)

Նոյն օրն ունէր .Գ. Է՛շ Գ.Ձ. աղօթ և ուխտ և Նոյն պատուաւ և վասն ձ. և զԳ.Ձ ոչ բաւեցայր, այլ խնամ առնէր և զարմանէր. բաց պատուաւ էջն ծառք ընդ բաւեցայր. զոր անկաւ և ոչ կարաց տա-նե՛լ զծառք ընդն։

Նոյնպէս մարգս .Գ. ժամանակ ունի՝ ազ[ատ]ութեան, երկրպագու-թեան, կատարեալ Հաւատին, ծերութեան. այն .Գ. Հաւատն, որ զօ-րաւոր է, ոչ կամի բաւական զգեան աղաչաւորութեան, այլ պարարէ և զերացնէ զնա ուսանելով և բժշկելով. և զամենայն ըմ՛ոն ծառայու-թեան բառնայ ի վերայ ծերացեալ մարմնոյն. բաց էջն որ ի պղտյու-թեան անկիրթ է ըմ՛ին, ի ծերութեան ո՛չ կարէ տանել։

ՕՐՆ Դ. ՄԻՐՆԱՅՔ

(25 Մ)

Նոյն օրն ունէր .Գ. սիրելի. և եղև ամբաստանութիւն առ թագաւորն. և զոչեաց զնա և Հրամայեաց պատժանել։ Նա նա երկու-ցեալ գնաց առ սիրելին առաջին և աղաչեաց գալ առ թագա-ւորն և ուզնել նմա. և նա ոչ առ անձն ևս բարեաւ ունիմ սի-րելի տեսանել քան զքեզ. բայց առնեմ պարծութիւն՝ յորժամ առ-

նքն ապականեսցէ, սամ քեզ անփոփ կասա, որ կապեն զաչս քո: Նա աղամանդեալ գնաց առ երկրորդ սիրելին և աղաչեաց զայլ ասացեալ իւրն նա չար պատասխանի ետ և ասէ. զայս պարգևութիւն առնեմ առ քեզ զի մինչ ի անցի ապականեան զամ: Նա նա յայժմ աղամանդեալ [գնաց առ] «Ես երկիր» սիրելին. իսկ նա և չարագոյն պատասխանի ետ և ասէ. թէ այլ ոչ չլինի, որ քեզի չանեկալն ձգել, եւ ձգեմ: Նա նա գնաց արա արա առ երգ" սիրելին և զնա պահուա քան զայլն սիրեցեալ. և նա քաղցր և զեղեցիկ պատասխանի ետ. մի երկնչիր. ես զամ զինի քո և թէ մեռանելոյ եւ, ես մեռանիմ վասն քո. զքեզ ազատեցից. և գնաց առաջի թագաւորին. և յորժամ պատարագակցաւ ի մահ, Ճշմարիտ սիրելին փախանակ նորա եւ զանձն իւր ի մահ և ազատեաց զնա:

Այսպէս հոգևորական առաջի[ն] սիրելին է ինչքն. զի պատասխանէ. ես բաղում ունիմ սիրելի. զի անմնեկեան սիրեն զինչս. այլ առնեմ քեզ պարգևութիւն և տաց քեզ պատանս, որով պատեսցես իջցեն ի գերեզման. և թէ առ երրորդ" երթիցես, առասցեն բարեկամքն քո. [զնասցը] մինչ ի գերեզմանն և շուտով պատասխանի ի տուն. զի մեծացեալ ինչս նորա ապաշխարեսցեն: Նա առ երկ"րդն գնաց, որ է առաքինութիւն. պատարասա է նա. որ ձգէ զքեզ ի չանեկալն գժոխոց: Այլ մարդ, որ խորեցաւ յամենայն խորհրդոյ սիրելեաց. և Ես Ճշմարիտ սիրելին է Ծնեցեալ քեզ, որ է Յիսուս Քրիստոս, որ ասկաւ սիրեցեր քան զամենայն. և նա վասն մեղաւորաց եկաց և մեռանելոց զինքն ի մահ վասն փրկութեան մեղաւորաց. վասն որոյ պարտ է զամենայն սիրելի թողուլ և առ Քրիստոս միայն դիմել. միայն սիրել յաւիտենական երկնի, թէ յաշխարհս և որ ինչ յաշխարհի, նոքա սիրելի է:

ՏԾԴ· ՓԻԼԻՍՈՓԱՅ ՄԱՀՈՒ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԱԼ ԵՒ ՍԻՐԵԼԻՆ

(26 G)

Նաև, թէ փիլիսոփայ ոմն եղաւ [ի] բանս թագաւորին. զի ապանդեցեն. և յորժամ գիտաց, թէ կամի մեռանել, խնդրեաց թագաւորն զնալ հրաման առ իւրոյ և թագաւորն ետ թոյլ, մինչև կոստ ի նմանէ. թէ առաւօտեան ոչ դարձցի, երաշխաւոր մեռցի ի տեղի նորա. և այլ փիլիսոփաս սիրելի նորա եղև երաշխաւոր և անձն էառ մեռանել վասն նմա. և նա գնաց ի տուն և ասկաւ մի յապաղեաց քան զպայմանն. և դարձեալ թագաւորն հրամայեաց գերաշխա-

ւորն սպանանելոյ. և ապրեան ի անկզ սպանմանէն. և յորժամ վերացոյց զսուրն, եհաս փղլխափայն սպասաւորաց. մի զզան, այլ զիս սպանանէք. և եդէ ի մէջ նոցա քաղցր. կարև. ասէ՝ ես զքեզ երաշխաւոր առի. որ թէ ես ոչ զայի, զքեզ սպանանէիք. և արդ ես եկի, զու այժմ ազատ ես. և միւսն ասէ. ես երաշխաւոր եղայ քեզ և թէ պայման անցանես, ես մեռայց. և այժմ անցեր զպայմանն. ես եմ պարտական, թագաւորն և զա. և յորժամ եհաս համբաւ այս առ թագաւորն, զարմացաւ [ի] կատարեալ սէրն նոցա և ազատեաց զ.Ն. սեանն ի մահուանէ:

Խ.Է ի մէջ անհաւատից այնպէս սէր կայր, քանի առաւել պարտէ լինել ի մէջ հաւատացելոց:

ԾԵԲ. ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆԻ
(29 Ա)

Գրեալ է. ամէ գնաց առ… հայրն և ասէ. [զարկի] ամէ կզերիկաւ. և նա ասէ. զարկի[ր] փայտով թէ երկաթով. և նա ասէ, թէ թրով. զարձեալ եհարց, թէ թրին բերանովն հարկեր թէ՞ կողովն. ասաց՝ բերանովն. զարձեալ եհարց, թէ խոցեցեր թէ սպանե՞ր. ասաց՝ սպանի. ասաց՝ ով թշուառական, սպանանել ևս ասես, թէ զարկի. որչափ ծանր է սպանանել քան զարկանել:

Թ. ՄՆԱՑՈՐԴՔ ԱՌԱԿԱՑ Ի ՁԵՌԱԳՐԷՆ H ԸՆՏՐԱՆԱՒՔ

ԾԵԶ. ԻՇԽԱՆ ԵՒ ԱՅՐ
(9 H)

Իշխան մի կայր՝ յոյժ չար և անիրաւ: Եւ այրի կին մի կայր 'ի նոյն քաղաքի. և իշխանն հարկ պահանջելով նեղէր զնա. և կինն աղօթելով ասէր, թէ տառապած զկնքն խաղաղութեամբ պահէ: Գնացին ասացին իշխանին, թէ քո չարից համար աղօթք կու ասնէ: Եկին ձեռնաւորն և ասէ. ես քեզ լաւ չեմ արարել. զու ինձ համար Է՞ր կու աղօթես: Նայ ասաց, թէ քո հայրն վատ մարդ էր. ես անիծեցի, նա մեռաւ. զու նստար 'ի նորա տեղն այլ խիստ չար. կու վախեմ թէ մեռանիս, նա քո որդին այլ խիստ լինի չար:

ԺԲ. ԴՐԱՆԴՈՅ ՍԱՆԴԱՄՈՅ
(12 H)

Կամէին իշխանքն տարաբանել զԹագաւորն իւրեանց։ Մ՚ին ձայրք՝ նոցա առաջնորդն՝ ասաց, թէ աչքն զանխլաբար 'ի փորդն, թէ զինչ որ լաւ իրք կու տեսանես կու ասէ, թէ քեզ որ ասաեմ Նա ականջն [թէ] լսէր զլաւ իրաց համբաւ, ասէր՝ քեզ որ ասաեմ և մնարանեմ Նա. քիթն և բերանն նոյնպէս։ Նա կամէին զնոյ պատառակել Պատասխանի ետ սիրտն և ասէ, թէ նա ձեզ առաջնորդէ, նա կու չարչարի և զկերակուրն հալէ՝ և բաժանէ աչացն և ականջացն և այլոցն. ընդէ՞ր պատառէք զնա։ Նա նորա ամօթով կացին և ոչ տարանին։

ԺԳ. ՀՈՎՈՒՄ ԽՈՒԵՑՆ ԽԻ ՍԻՋ
(13 H)

Շնաքար եղեգն՝ թէ Ո՛վ. զէգ ջուր ազրահամ լինի 'ի բաղարն, նա քաղցր կու փոխէ։ Նա ամն զամենայն քաղցր և բարի իրք յիւր վաս թշնեքն փոխէ։

Նշանակէ զչար մարդ և զբարի մարդ։

ԺԴ. ԽԶՈՒ ԽԻ ԽՀ
(13a H)

Մի՛ լինիր զէզն ընդ իշոյ՝ եզն արօրով և էշն ոչ։

Նշանակէ եզն զիմաստուն քահանայ յեկեղեցի և էշն զտգէտն. մի տար զիմաստ՚ունն կարգ ագիտին։ Դժուարով եզն է հողին, որ է իմաստուն, և էշ մարմինն՝ ցանկալէք և զաղբարարն։

ԺԵ. ՕՁԻՆԵՐԱՆԻ ԽԻ ԳԵՏՆԱՊԱՐՈՒ ՕԳՆ
(15 H=S. Laz. բ. դ., էջ 234)

Պատմէ ընթերցեալ լինի 'ի աշխարհական ազդատն Աղեքսանդրու, որ 'ի միում քաղաքի յոյժ պատուեալ և մեծարեալ եղև. և ընդ այլ բաղում ընծայքն նուիրեցին նմա ակն մի պատուական. որոյ յատկութիւնն էր այս. զի ընդ եղանէն միակր և համէր զամենայն

ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՍՏ S. Laz. 1 պատմին.—2 մեծարեալ] ընկալեալ.—4 յատկութիւն.—

նշաւակս իւր· խոյ ևԹէ արկանէին 'ի վերայ հող կամ յարդ՝ կարաւանէր զամենայն զօրութիւն իւր։ Եւ ընդ հիւսն 'Ա եղեալ Թագաւորն հարցանէր, Թէ զի՞նչ նշանակէ իրս այս, պատասխանեցին իմաստունքն և ասացին. ամեն այս նշանակէ զանձն արքայի. զի մինչև կեաս՝ զօրեղ և գեր ի վերայ ես քան զամենեսեան. բայց 'ի ժամ մահուան զամենայն զօրութիւն և զմեծութիւն քո ծածկեսցէ հող և կորուսցէ։

5 'ի վերայ նորա.—6 ընդ հիւրման.—8 աշխարհին·—նշանակէ ամն այս.—9 կեայս

ԺԶ. ՍԻՐԱՄԱՐԳ

(16 H)

Գոյաձևեալ անգոսնելի է աշխարհս, որպէս սիրամարգ հաւն. յորժամ տեսանէ զգեղեցկութիւնն իւրեանց թևոց, զուարճանայ 'ի յինքն. լալէ զոտսն, փրէ զթևսն՝ փլուցեալ շուքն անդուստ 'ի անգ. Իսկ յորժամ հայի յոտսն և տեսանէ զտգեղութիւնն իւր, խոնարհեցուցանէ զոգին և ժողովէ զթևսն և կծկի և կարկղեալ քայլէ։

Նոյնպէս մեծատունք և ամբարտաւանք, որ յղփացեալ են 'մարմնական' ընչիւքս, ոչ նկատեն և ոչ խոնարհին, թէ ուստի ունին. այլ զպատուհասն զանձինս և զխոստովանութիւնս իւրեանց համարին. յաղագս այնորիկ ասա և անդ փքացեալ խորտակալով չոքին լսա նմա, [թէ] շուրջանակի ամբարտաւանք չոքին, և յետոյ անմիտ կրէ յաստուածոյ և 'ի մարդկանէ։

ԺԷ. ՓՈՔՐ ԱՇԽԱՐՀԻՍ Ի ՄԵԾՆ ԿԵԱՑ

(17 H)

Որպէս ամն զինուոր յայժ ջերմացեալ 'ի ոսկր և 'ի փոքր աշխարհն. և զօրոյ և զցերեկ 'ի հնարս մտածէ, թէ որպէս կարասցէ հասանել 'ի ծայրն մեծութեան. զոր երևեալ նմա 'ի յանուրջս կին մի գեղեցիկ, հարցանէր զնա և ասէր. ճանաչե՞ս զիս։ Նա փորձ ինչ յետոյ ցուցեալ կինն զինքն զարշ և ագահ. և էր այնպէս զազրագոյն, որ բնաւ ոչ էր տեսեալ նման։ Նա ասէր ցկինն՝ ո՞վ ես. խօսս զի ես եմ աշխարհս և փոքր աշխարհք. որ յառաջին իւրև վայելուչ ձևանամ, վերջքն այս եմ. զոր հաւատաս տեսանես։

Նոյա որ կամեցի ծանուցանել և անգամնել զաշխարհս, հայեցայ 'ի վերջս կատարածի իւրոյ. վասն զի ոչ է պարտ մարդոյ երանել զնեանս իւր մինչև ցվախճանն, ասէ առակախօսն Աղմ.

ՃԿԴ· ԱՇԽԱՐՀՍ ԵՒ ԿՈՅՐՔ

(18 H)

Սանն դարձեալ, թէ թագաւոր մի եհարց առ անապատաւոր կրօնաւոր մի, թէ որպէ՞ս անցանես զաշխարհս. պատասխանեաց ասէ. որպէս խարկիրս ոք, որ անցանէ առաջի կուրաց բազմաց և ձայնէ, թէ փութով առ իս եկէք և լուսաւորեցէք: Եւ նոքա կոյրք 'ի ձայն նորա զինեալք երթան փութալով. ոմն ընդ քար անկանի և ոմն 'ի գետ անկանի. և ոմն 'ի խորխորատ անկեալ տառապեցան. և 'ի լոյս նորա ոչ ոք եհաս 'ի նոցանէ:

Ա[ռակս]ս այս աշխարհիս զբաղմունս առ ինքն կոչէ՝ և հեշտութեամբ մարմնոյս կորուսանէ:

ՃԿԵ· ԲԱՐԵԼԱՑՒՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐ ԵՒ ԾԵՐ

(22 H)

Բա՞րլացոց թագաւորն՝ բազմութեամբ զօրացն զայր հատանէր 'ի քաղաքն և ետես ծեր մի. զի ամբոխնիւ անկէր. և ասէ թագաւորն. ով ծեր, զայդ ընդէ՞ր անկեալ. զի 'ի Խ. ամացն այսր պատերազմի. և դու այսօր և վաղիւն մեռանիս: Եւ նա ասէ. թագաւոր, մին մարդ անկեալ էր, ես վայելեցի. ես անկեմ, զայդ մին մարդ այլ վայելէ: Ասէ թագաւորն. տուք նմա Ճ. դահեկան. զի բարի և խելամտեցէ՛ մարդ է: Եւ նորա առեալ զոհացաւ զաստուծոյ: Ասէ թագաւորն. ընդէ՞ր զոհանաս. ասէ՝ զոհանամ, որ ամէն մարդ ի Խ. ամացն վայելէ, ես այսօր վայելեցի: Ասէ թագաւորն. դարձեալ տուք նմա Ճ. դահեկան: Եւ նա դարձեալ զոհացաւ: Ասէ թագաւորն. դարձեալ ընդէ՞ր զոհացար: Ասէ ծերն. զոհանամ զաստուծոյ, որ ամէն տարին 'ի տարին մին հետ տայ պտուղ, իմ ծառս այս օր Բ. անգամ ետ պտուղ: Եւ յայժմ հաւանեցաւ թագաւորն 'ի բանս ծերոյն և զարմացաւ զամէնայն պատասխանատրութեան նորին:

ԺԳ. ԱՄՆՈՒԹԻՆ ԵՒ ԲԵՀԸ

(23 H)

Ասեն յաղագս, թէ Սողոմոն հիւանդացաւ՝ իմաստնոցն ասէին 'ի տես եկին. թէպէտ չէր եկեալ. ասաց մին եմ քան զՍողոմոն Յեսու փոխանորդութեամբ եւ գնաց. ասաց Սողոմոն, թէ զու ասել ես, թէ ես լաւ եմ քան զնա Սոսէ՝ զիտեմ, թէ զու իմաստուն ես. ապա զի՞նչ ասէիր. մեռ ի մարդն նստած էի, երբ իմաստակքն եկին։

ԺԴ. ՍԱՓԻՐԱ ՔԱՐ

(24 H)

ՕՐԻՆԱԿ ՎԱՍՆ Ս՛Ս Սափփիրա ասին՝ հանց խաւարաթ ունի. թէ զինչն ու զմարմին 'ի մէջ կենաց դնես, յայնժամ առաջն[ան]է զմարմին։ Եւ թէ 'ի մեռած մարդոյ բերան դնես, ահա զօրութիւն եբեր։ Եւ թէ առ այլոց ասին դնես, այլ յիւր զօրութիւն գայ։

Սափփիրայն նշանակէ զբանն 'ի բերանս վարդապետաց և մարմին զմեղքն 'ի մարդկանէ։ Եւ որ ընդունին զբանն 'ի բերանոյ վարդապետին, նա մեղքն ի յինքն մեռանին։ Եւ թէ վարդապետն մաքուր չաք մեղաց է, նա զօրութիւն չունի սափփիրայն 'ի բերանն. ասեն իմաստունքն, թէ զու յառաջ զքեզ սրբէ յամենայն մեղաց և ապա մեզ քարոզէ։

ԺԵ. ԲԻԼՈՐ ՔԱՐ

(25 H)

ՕՐԻՆԱԿ ՎԱՍՆ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻՆ Բիլոր ասին՝ նշանակէ զսուրբ աստուածածինն, որ սուրբ և սպիտակ և ցուրտ և թափանցիկ։ Նշանակէ սպիտակն զկուսութիւնն. և այն զի ցուրտ է՝ նշանակէ. զի յամենայն մեղաց ցուրտ էր. և թափանցիկ, որպէս ասացի, և առաւել ապակէն։ Եթէ 'ի լուսամուտ պատուհանն ջամբ դնեն, նա այլոյ թափանցիկ անցուցանէ։

Նոյնպէս կոյսն Մարիամ մաքուր էր և յստակ և սուրբ. եկն լոյսն 'ի հօրէ. և ինքն ամէն ընակեցաւ յարգանդին և ծնաւ մարմնով, և անխախտելի եղաց կուսութիւնն, որպէս լոյսն ոչ բեկանէ զակն ապակւոյ։

[illegible]

[illegible]

(26 H=S. Laz. Բ. Գ., էջ 281—282)

[illegible]

[illegible]

S. Laz. 1 [illegible] 1—2 [illegible] —2 [illegible] —3 [illegible] —4 [illegible]

5 [illegible] —6 [illegible] —7 [illegible] —8 [illegible] —9 [illegible] —10 [illegible] — 10—11 [illegible]

ՅԱՒԵԼԼՒ

[illegible]

Ա. 9—10 [illegible]]*) [illegible]	ԻԱ. 1 [illegible]
Դ. 1 [illegible]	ԻԸ. 1 [illegible] —12 [illegible]

[illegible] 86, [illegible] 11 ա—11 բ.

[illegible]

*) [illegible] S. Laz, Ա. Բ.

Որք առեղ զգեստ զգեն հաւատ փառաւոր էայ.
Սրբազան ծաղկեր ու հոտեր կապոյտ.
Խնկեն շարեր ու կանչէ զայ զայ.
[Հայ զօղա որ անեղ որ հաւ էայ]։
Սրբազան է հոտեր սԹլաս ու քիշերայ.
'Ի մէջքն է կապել ամփ հայրապայ,
'Ի վերէն քարշեր կանաչ լուսիծայ.
'Ի բարձր [Թռեր ու կանչէ զայ զայ]
Սրբազան արեր զանձեզն փարբանայ
'Ի մէտ ի յարծիւ ափ մատա 'ի բաղայ,
Խնէ ես եմ ձեր պարան ու ծանր ամփրայ.
'Ի բարձր [Թռեր ու կանչէ զայ զայ]։
Սրծիւն չէն լսեց սանդաւ ի զռայ.
'Ի յաւգից 'ի վայր քան զշարխ 'ի ներքս զայ.
Գայ բանէ զազաւան ու կու այ շողայ.
Սոյ վայ [Հազար] յաղաատաւան վերայ։

Լ.Թ. 1 աղուեսն] աղուեսս

ԽԸ. 1—2 Նգն... զզպալըներատներն] կեն (ազա գնա) մի [illegible] ի ծամ գնաց. Թէ ի կատն և մատ ի աանն. զի [illegible]

Խ.Գ. 24 [illegible]] Ա. Ի Վ.Ա. 146 [illegible]

ԽԴ. 2 Ա. Ի Վ.Ա. 146 [illegible] մի մի [illegible], որ էր զեղջն [illegible]

ԽԶ. 1 Նրբէջ

Առ. 9 Ա Լուոց առակաց. Թէ աղուեսն ունենալ ախտաս լարեալ վասն աղուեսու և ի վերայ երեսին պանիրի փշրանքն թանեալ. գնաց առ գայլն և ասէ. քերի, պանրի հորմ՝ եմ գտեալ. եկ կերա և յագեցայ. երթանք ցուցանեմ. որ դու այլ ուտես. և եկեալ գայլուն ընդ նմա եասն զանձրամն և աչ ծամնեաւ. այլ զպանիրն եասն ցրքեալ ի վ̅ր երեսին և վառ զեալ յառաջ քան զաղուեսն. զի տայէ զպանիրն. [Ընկէ] ի բաց Թռեալ արտաքս ախտասին. իսկ աղուեսն առեալ զպանիրն եկեր և սկսաւ գնալ։ Ասէ գայլն. ով քեռի արդէ. զիս անտէր կու Թողուս և գնաս. ասէ աղուեսն. անտէր ես եմ, որ զայրն ի գուրս կու գնամ. Թէ չէ քեզի այս պահս Ան. տէր կու գայ։

Հ. 1 աղնգենիաս —12 պէս] ըն

ԽԱ. 1 բազալար] Ա. Ի Վ.Ա. 31 [illegible]

ԽԱ. 6—7 [illegible]. 95 [illegible]

ԻԳ. 1 Կլեի] Կլեի—Կլէս] Կլեի—2 [illegible]

Ղ.Ա. 4 [illegible]] Ա. Ի Վ.Ա. 146 [illegible]— [illegible]] [illegible]

ԽԱ. 1—2 [illegible]

ԽԲ. 1 [illegible], [illegible]] [illegible]

ԾԴ. 1 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ճ20ա. 113 D Դ՛արձեալ իմաստասէրք՝ ընտրեալ էին յամբոխ մի անուանի. լուաւ Աղեքսանդր թագաւորն և եկն ՚ի վերայ նոցա բազում զօրօք ՚ի ատեանս Հնդկաց. ձայնեաց առ նոսա և ասէ. եկայք առ իս և ես տամ ձեզ զամենայն, զինչ պիտոյ է. և նոքա յղեցին առ նա և ասեն եթէ կարող ես տալ մեզ անմահութիւն, զամէ ընդ հրամանաւ քով: Պատասխանի Աղեքսանդր և ասէ. ծանր է խնդիրդ. ոչ կարեմ տալ. զի ես ոչ ունիմ, ձեզ ո՞րպէս տամ. ասացին իմաստասէրքն. երբ գիտես՝ մահկանացու ես, ընդէ՞ր աշխարհս ընդվզեալ և անօգուտ (այսպէս) և ննջես զաշխարհս ամենայն. և առաւել զարձակ յերաս:

Ամենայն մարդ, որ չարեաց ախրել զգանձս և ոչ բաժանէ աղքատաց, առաւել լինի յատուկոյ:

[illegible]

[illegible]

*) ՋՀՁա. 12 ԲՆՈՒ. 95, էջք 215—216. Նայր ամեներ յոյժ ագաՀ և արծաթասէր և անյագ. և ժողովեալ բազում ինչս և բազմացուցանէր և ոչ երբէք տայր ողորմութիւնն աղքատաց և կարօտելոց. գէթ եղև նմայ յանկարծ[ա]կի մեռանել. իսկ բարեկամքն և ազ[գա]կանք նորա պատառեցին զյորովայն նորա. զի տեսցեն, թէ զինչ իցէ պատճառն յանկարծակի մահուան նորա, և տեսին. զի արծաթ նր (այսպէս) ոչ ունէր ի սիրտ իւր. և այլայ գտացին ի սենեակին բույն բզզնոյ զանձին և զանձն զմիրան մարդոյն ի մէջ ողջոյնին ի ձեռն սատանայից[ի]. որ ի կերպարանս վիշապի եղեալ նստէր և ի զանազան մասունս պատառեալ զնայ. և սոէ ցայնօրիկ. որք Հայէին. այս սակս և արծաթ է կին ողբոյն, որ վայնասեաց ինձ բարեկամն ձեր. իրաւամ[ր]ք իմ սեփական և զոր ինչ կամին. արարից զնայ:

ՄՀՁր. 3 ԲՆԻՒ. 95, էջք 146—147. Ի (այսպէս) եսես ամն Հայր տեսիլ. Ա. մարդ անզգամ և սովեալ: Ա. եսես զամն նստեալ ի վր բարձր աշտարակի և բացեալ զերեսսն ծծէր զՀողմն. և յորժամ ոչ յագէր, մրուՀերանն Հարկանէր զՀողմն. զի մտցէ ի բերանն իւր. և այնու եւս ոչ յագէր: Բ. եսես զամն. զի նստե՛ալ 'ի գետեզերն լճայր զերեսսն իւր առաջով և ուտէր և ոչ յագենայր: Գ. եսես զամն նստեալ ի ժաՀաՀոտ գբի. և Հոտոտէր և ծծէր զժաՀաՀոտութիւնն՝ և ոչ յագենայր: Դ. եսես զամն. զի նստե՛ալ է ի վր Հնոցի մի և ուտէր զբոց Հնոցին. և ոչ յագէր: Ե. եսես զամն. զի յոյժ էր սովեալ. ուտէր զմարմին իւր և ոչ յագենայր:

Նայեցէս և Հոգևորացէս. զի աշխարՀս այս լցեալ է Հինգ անզգամ և յիմար մարդկամբք: Ա. այն որ բարձր աշտարակ է նստեալ, ցուցանէ զամբարտաւանսն. որ Հանձն կամին ժողովել զփառս աշխարՀիս՝ և ոչ յագին: Բ. որ ուտէր զաւազն, ցուցանէ զագաՀսն, որ թէպէտ Հանայ յագենալ արծաթով, կաշառօք և տոկոսիւք, այլ ոչ կարէ: Գ. որ նստեալ էր ի վր ժաՀաՀոտ գբին, ցուցանէ զբղջախոՀսն, որք ժաՀաՀոտ և գէՀ ցանկութեամբն ոչ յագենան. որ բուրէ ի գրոյ զժախոցն: Դ. որ նստեալ էր ի վր Հնոցին, ցուցանէ զարբեցողսն. որ Հրով բարկութեամբ լնուն զՀոգիս իւրեանց և ոչ յագին և յայլս թափեն զարբութիւնս իւրեանց: Ե.

*) Ի վեր ձեռինն յաւել սոյն նիւս ՄՀԵ. և ՄՀՁ:

որ ասաէր զմարմինս իւր, [illegible] [illegible], որք [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] զմար-մինս իւրեանց։ 25

ՄՏՆ. 19 [illegible] ծ.] 4 ՊՆՐՆ. 90 [illegible] [illegible] | [illegible]

ՄՀՐա. Տ. Լառ. բ. դ. ԿԷ 263. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. որ [illegible] [illegible] ոչ [illegible]։ [illegible], երբ զա [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

ՄՏՆ. 2 [illegible]] 16 ՊՆՐՆ. 90 [illegible]—9 [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible]] և [illegible]] 16 ՊՆՐՆ. 90 [illegible] [illegible], որ [illegible] [illegible] և.—15 [illegible] [illegible]] 16 ՊՆՐՆ. 90 [illegible] [illegible]—19 16 ՊՆՐՆ. [illegible] է.—20 [illegible] [illegible] [illegible]] 16 ՊՆՐՆ. 90 [illegible] [illegible] [illegible].—22 որ [illegible] [illegible]] 16 ՊՆՐՆ. 90 որ [illegible] [illegible].—26 'ի [illegible] [illegible]] 16 ՊՆՐՆ. 90 [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ոչ [illegible], և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 16 ՊՆՐՆ. 90։

ՄՏՆ. 16—17 [illegible]] 17 ՊՆՐՆ. 90 [illegible].—17 [illegible]] 17 ՊՆՐՆ. 90 [illegible], և [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] 17 ՊՆՐՆ. 90։

Ժ. ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԱՌԱԿՔ ՈՒՍՏԵՔ ՈՒՍՏԵՔ

[illegible] [illegible] [illegible]

(K, ԿԷ 22 —)

Որք՝ երկու էին մշակք 'ի միում քաղաքի. միոյն [illegible] և հնձեաց [illegible] և [illegible]։ Իսկ միւսն հեղգացեալ [illegible] ոչ [illegible] և ոչ հնձեաց. և եկն [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] որ 'ի [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] որ [illegible] [illegible] [illegible]։ [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] 5
և ոչ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

[illegible] ՀԵՑ [illegible]

(H, ԿԷ [illegible] 9—)

Նոյնց [illegible] [illegible], թէ [illegible] հայ [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] 'ի [illegible] Նոյնց [illegible]. թէ [illegible] [illegible] յ[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] .Ա. [illegible] .Ի. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] և 5

[illegible] թագաւորին [illegible] թէ [illegible] 'ի [illegible] և [illegible] և [illegible] ի [illegible] և [illegible]

ՃԿԱ· [illegible]

(Օ?)

Լ[illegible] թէ [illegible] որ [illegible] Հ[illegible] թէ [illegible] ի [illegible]

ՃԿԲ· [illegible]

(ԲՆԳ. 90, էջ 145)

[Մ]ի [illegible] ի [illegible] և [illegible] և թագաւորին [illegible] և Հ[illegible] ի [illegible] և [illegible] և [illegible] և [illegible] ի [illegible] և [illegible] և [illegible] 'ի [illegible]

ՃԿԳ· [illegible]

(ԲՆԳ. 90, էջ 149)

[Ի]ագաւոր [illegible] և [illegible] թագաւորին և [illegible] ի [illegible] թէ [illegible] թագաւոր [illegible] և Հ[illegible] ի [illegible] Հայք

ի գլուխ լերին մի բարձր, որ կոչի գէղ ի յարևմուտս. նա նախապէս նախ քան զամենայն զլոյս արևուն. աղաղակեաց և ասէ. ահա տեսի, տեսի ես. տեսէք և դուք ծածանչ արեգականն. վասն որոյ նաւա- յաթոռ թագաւորութեանն։

Նոյնպէս սուրբ աստուածածինն նման է բարձու լերան. և ի նմա նախապէսլ ծագեաց արեգակն արդարութեան և ՚ի լոյս աստուա- ծայինն և ՚ի ճառագայթ քրիստոնէութեան ՚ի նմա ազգաց. առա- ջին քրիստոնեայ նա է. զի մինչ դեռ յարգանդին Քրիստոս հաւատաց սուրբ կոյսն, թէ սա է որդին աստուծոյ, զոր յղացեալ եմ յարա- փայնի խմուլմ։ Վասն այսորիկ նման է լերան սուրբ աստուածածինն թափօրայ, որ թարգմանի լոյս արարչական. այսպիսի ապաւէն կայ մեր, պարտիմք հայել ի լեառն և տեսանել զլոյս երկնային մեզ հաւատացելոցս ՚ի նա. բայց անհաւատքն, որ թիկունս դարձու- ցանեն ի սորա կուսն և հայքն յարևելս, ուր արեգակն ելանէ, այսինքն ի մեղութիւն և ՚ի պայծառութիւն աշխարհիս, զլոյս ճշմարիտ հաւատոյն ոչ տեսանեն, չհասանեն յերկնից արքայու- թեանն։

ՑԵՂ. ՀԱԼԱԼ ԿԻՆ ԵՒ ՀԱՐԱՄ ԿԻՆ
(ԲԱՐՆ. 90, ԷՋ 159)

Ի(՞) ասեն, թէ այր մի վաճառական հալալ կին ունէր և հարամ կին. և յորժամ կամէր երթալ ի վաճառականութիւն, գնաց առ հարամ կինն, եհարց, թէ քեզ ի՞նչ բերեմ. ասաց, թէ շատ ինչ բեր, զայս ինչ ու զայս. գնաց մօտ ՚ի հալալ կինն, թէ քեզ ի՞նչ բերեմ. ասաց, թէ մին գեղանի խելք գնէ ու բեր. գնաց այրն և եղև ի մէջ էած զպատուէր հալալ կնոջն. եհարց յայլ ոք, թէ կինն իմ ասաց, թէ ինձ գեղանի մի խելք բեր. ասէ այրն. հալալ կին ունի՞ս. ասաց՝ ունիմ. ասաց՝ յորժամ մտանես ի քաղաքն քո, թող զբեռինս քո և ի կերպ աղքատի գնա մօտ ի հարամ կինն քո և ասա, թէ զիս ալաւխեցին ճանապարհին։ Նա արար այդպէս այնպէս. և յորժամ եսես հարամ կինն զնա, հալածեաց և ՚ի տանէն ի դուրս արար. գնաց մօտ ՚ի հալալ կինն. և նա տեսեալ ասէ. մի հոգալ. թող զու բա- րով եկիր. և զգեցոյց զայրն. և նա ի մէջ էած, թէ այս է խելքն՝ զոր փորձեցի զկանանց հաւատոս. ապա գնաց ի կարաւանն և զամե- նայն բեռինսն ածեալ ընդ զաւան հարամ կնոջն և եբեր ՚ի տուն հալալ կնոջն. վասն այն ասէ Սիրաք, թէ որպէս արեգակն բարձրանա- լով զերկիր զարդարէ, նոյնպէս կին բարի զարդարիչ է տանն իւրում։

ՕՃՆ· ՏԵՂ ԻՆ ՀԱՏՈՒԱԾ

(Տես. 90, էջ 165—166)

[Ի]մաստասէրքն ասեն, թէ գոյ ազգ մի անասնոյ բազում զօրութեան. և ոչ ոք կարէր սպանանել զնա. զի ունէր առ ինքն ակն մի, որ աներևոյթ առնէր զնա. և ի կուզգայն մի բազում անգամ մտանէր և զօղանայր բազում ինչս և զանձս. և տեսանէին, որ զանձն պահ-կանէր, բայց զզօղն ոչ տեսանէին։ Վասն այն Հնար խնդրեն և արարին Հայելի մի և եդին ի մէջ զանձն. և դարձեալ յորժամ եկն զօղն, տեսեալ զպատկերս նորա ի Հայելին և ձգեալ զձեռն ըմբռնեցին զնա. և առին զամենայն զանձն, զոր զողացեալ էր, և զօղն սպանին։

Նոյն զօղն յուցանէ զսատանայ և ակն, որ աներևոյթ առնէր զնա, է Հրեշտակական բնութիւնն, որ բոլորովին անմարմին է. զի թէպէտ զրկեցաւ ի շնորհացն, այլ ունի զբնութիւնն. զի անմարմին է. վասն այն ոչ երևի և ոչ կարեն ծանուցել զնա և ոչ զխորհուրդս նորա. և կուզգայն աշխարհս է և զանձն Հոգիք և ամբարիչ զանձինն աստուած և յիւր զանձատունն ոչ այլ ինչ ունի պատուական քան զհոգի մարդոյն. յամենայն որ գայր սատանայ և զողանայր զհոգիս նախահարց և այլոց և տանէր ի դժոխս. և ոչ տեսանէին զնա. այլ զան աստուածոյ որ բան որէ պահպանէր. և Հնարք արար աստուած. զի կազմ. ոչ զՀայելի մի յապականոյ և յարմ ճոյ, այս ինքն յաստուածայինն բնուլ եմէն, որ նման է յապականելոյ. և ի մարդկայինն բնու[թեա]ն, որ նման էր սրբոյն. ուստի կատարեցաւ Հայելին, որ է Յիսուս Քրիստոս աստուած կատարեալ և մարդ կատարեալ. և Հայելին այս կազմեցաւ յարգանդի կուսին ձեռամբ սուրբ Հոգւոյն. և յորժամ Հայելին այս եկաւ աշխարհս և ետես Քրիստոս քարոզել և յայտնել զամենայն միտս և զատուածութիւն, յայտնեցաւ նենգութիւն սատանայի, որպէս ասէ Յովհաննէս ի կեթղկէն. որ առնէ զմեղս, ծառայէ մեղաց և Հայր նորա սատանայ է. զի ի սկզբանէ սատանայ մեղանչեցաւ. վասն այնորիկ յայտնեցաւ որդին աստուծոյ. զի լուծցէ զգործս սատանայի. և յորժամ Քրիստոս տարածեաց զձեռս իւր ի վերայ խաչին, յայնժամ ըմբռնեցաւ սատանայ, որ էր դժոխոյքն, և արտաքսեցաւ [ի] կուզգայէ աշխարհիս, որպէս ասէր Քրիստոս՝ դատաստան է. զի իշխան աշխարհիս այսորիկ ընկեցի արտաքս. յորժամ ժողովս արարցն զողացեալ սատանայ, Քրիստոս գտաւ ի դժոխս և եհան զնոսա անտի. և զօղն սատանայ կապեաց ի բանդս դժոխոցն. զի կրեսցէ յաւիտենական տանջանս. և փրկեցաւ ազգ մարդկան ձեռամբն Քրիստոսի աստուծոյ մերոյ։

ՕՀԶ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ Ի ՊԱՀՍ

(Թուղ. 90, կղ. 167—168)

Նա որդեակ բերեն, թէ էր այն ամուսնութեան, որ ունէր բազում ընտանիք և ծառայք և աղախնայք. և հրամայեաց ամուսնութեան ծառայից իւրոց. զի բնա պատուհասի ծառայեցէն նմա. նոքա պատասխանի ետուն. թէ զհեզ ի պահք պահեմ, լաւ ծառայեսցուք քեզ. ասաց թէ ամուսնացեալս և զկերակուրս, ապաքէնացուք զորդիս քո և զքեզ որ քան ինչ ժամանակ որք պահք էին, ամենեքեան բազում ծառայեցին սեղան իւրեանց. բայց յետոյ ուտեցոյց զնոսա յաղ. յայնժամ աղանդն զորդիս նոցա և զինքն ևս:

Ծանուցանէր մարդն. ծառայք և ընտանիք նորա ազգի ազգի անզգամէք, զոր ունին. որ չափ ի պահք էն, բազում զգործս իւրեանց կերեն. քանզի յորժամ սիրտըն ի պահք է 'ի չար խորհրդոց և ի հաւանելոյ մեղացն և աչքն ի պահք յօտար հայելոյ և ականջն 'ի չար լսելոյ և բերանն յորկրամոլութենէ և 'ի յորրկոյութենէ, յայնժամ բազում ծառայեն հոգւոյն. զի սիրտն խորհի զամենայն բարիս և խոկայ զճառընտրանսն Աստուծոյ, բերանն բազում աղօթէ, աչքն բազում արտասուաց ունանէ, ականջն բազում քարոզութիւն լսէ, ձեռքն բազում ողորմութիւն առնէ. այլ յորժամ կերեն 'զկարգն' զպահքն, սիրտն յաղենայ չար խորհրդով, բերանն յորկրութեամբն և աչքն յօտար հայելով, նա և այլ անդամքն յայնժամ աղանդանեն զորդիս սեղան իւրեանց, այս ինքն զանազան ասացինութիւնս, որ է ծնունդ հոգւոյն. այլ և յետոյ զհոգին ևս աղանդանեն մեղօք. այսպէս Ադամ և Եւայ որ չափ ի պահք էին 'ի դրախտին, բազում կատարէին զգործս իւրեանց և ի խնկոյ էին զատուածոյ և հրեշտակաց. այլ յորժամ կերան 'ի պտղոյն և կորեցին զպահքն, աղանդեն զորդիս իւրեանց, այս ինքն զմեզ, այլ և ինքեանս ևս աղանդեն հոգւով:

ՕՀԷ. ԼԵԶՈՒԱՒՈՐ ՎԻՄՆ

(5 Թուղ. 95)

Նա ի գեղջ միում ի վերայ Ճանապարհին կայր .Ժ. վէմ բարձրացեալ. համբերեր միմնեանց եղանէին համապատ. և այն վէմ կայր .Ժ. անդրգամ լեզուաւոր կէին. հակառակ միմեանց եղանէին համապատար մի ի մէ վիմաց և կառուցին միմեանց նոքիկայ. և առէին միմեանց բազում զայրքր բանս և խայտառակութիւն. և անդրգամ կերն մի-

կին հարցն ասենք. և ասէ ընդ բանսարկութիւն թէ այդպէս ես երդուաք ընդ անձին եղեալ փոխ զհետ եղեալն. և ասէ բանսարկուն. ով կարես եղանակել նա յաղթէ զքեզ. և ասէ հարցն. ես քան զ[ք]եզ լաւ վարպետ եմ և յաղթեմ զնոսա. և ասէ սատանայն՝ երթ և զնացեալ եղ ի վերայ վիմին. և եղն կինն անդրդուամ եղեալ ի միւսն վէմին (աղօթիւ). և եղն կին անդրդուամ եղեալ ի միւս վէմն. ասաց ի վերայ հարցին աշխարհիս բարձրացեալ խոնարհութիւն և հարցն ընթացեալ խոստացաւ. այնչափ վայրապար հալածեաց այրատյրեկ եղեալ նախանձու անկեալ ի վայր սատանայն: Այս է հրաման ուսուցանել, որ ասէ. յաղթէ բարեաւ զչարն կամ մի կալ հակառակ չարին:

ՇՀԸ. ՀԱՅՐ ԱՐԴԻ
(22 ԲՈՐԼ. 96, էջ 223—223բ)

Այր մի կին էած որդոյ իւր. և որդին ամուսնացաւ ընդ կնոջն. երբ որ միաւորեցաւ, հիացաւ ընդ զարդ ամուսնութեան և յաւուր միում ուրախացաւ և ընկաւ հօրն խորտ ժամանակն վասն զարծոյ ամուսնութեան. և հայրն ասէ. ով որդեակ, ես զարդով ամուսնանութեան ծնայ զքեզ. նոյ և որդութեամբ զարծէ ամուսնութիւն. և այս չէ կարէք. մի խորհուրդ է այս և էջն, որ խղճեցաւ և թղթեցաւ:

ՇՀԹ. ՊԱՐՈՆ ՌՈՒԲԷՆ ԵՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ
(7: Տ. Լաւ. բ. գ)

Վարդապետ մի զովեցին մեծ պարոն Ռուբէնին, թէ յոյժ հանճարեղ է. ասէ՝ գնացէք և բերէք. որ փորձեմ Նորա ի գուսն երեկ, ածեալ զնա, ասէ՝ երթ ի բաց, յիմար և չէթ. և նա լռութեամբ ի բաց գնաց: Պարոնն ասէ. վարդապետ, եկ. մէջ եկ և զարմեալ ու իշխանն՝ ասէ. վարդապետ, ուստի՞ գիտէիր հանճարեղ ասէ՝ պարոն, զայդ ի շանէն եմ ուսեալ. զնա ի դրոյ շատ բան զիտեմ Ես. պարոն յոյժ սիրեաց զնա. փառք աստուծոյ. ամէն:

ՇՁ. ՊԱՐՈՆ ՌՈՒԲԷՆ ԵՒ ՔԱՀԱՆԱՆ
(110 Մտ. ի Վ.Ս 31, էջ 151)

Պարոն Ռուբէնն յաւուր միում գնայր զօրօք ի ճանապարհ և քահանայ մի հանդիպեցաւ ի ճանապարհին: Իջեալ ի ձիոյն ընդառն հանդէպ և համբուրեցին զաջ քահանային. և նոյնպէս Աշխա-

նախ անուան սրանչելեաց պարգևին. և պարգևն ծանուցի պատուիրանաց. զի մի՛ կիզեսցին և թագեսցին զգենանելիս նայելեացն. Մնաս սրտին և ոչ թագէին. Եւն ասա՝ պարգևն և ասէ, թէ քահանայքն զնա որդին չեն թագեր. և նա ասէ. եղբայրք՝ ես և դու թագեաւ ցուցը. Ասէ, թէ այդ անհնարին է։ Պարոնն ասէ. վասն էր այն որ տրամչեցեր, երբ որ տանց քահանայի չեմք կարեր լինել. Սուրբ պատարագ պարտէ զքահանայն. զի միջնորդ է քահանայն ընդ աստուած և ընդ մարդ, թէ մեծ և թէ փոքր, թէ քահանայ և թէ վարդապետ։

6 Թագէին] ձեռագիրն ունի Թագեցին, [illegible]

Փառք Աստուծոյ և Երրորդութեան։

Յառաջին ամի ամենայն ռուսաց Կայսեր Նիկողայոսի Երկրորդի ի Հայրապետութեան ամենայն Հայոց կաթողիկոսի Մկրտչի Առաջնոյ, որ Հայրիկ բարւոք ասի, յաւուրսն յորս ի մայրաքաղաքիս Հիւսիսականի Հովիւ սրբազնագոյն Հայկազեան ազգին, ի թուականութեան Հայոց. ՌՅԽԴ. յամսեան մարերի յանգ հանաւ տպեցումն տառիցս, որ է ժամն երկրորդ, առատ ծախիւք Արեւելեան լեզուաց Բաժնի Ս. Պետերբուրգի Համալսարանի Կայսերականին և ջանիւք աշխատաւորիս Հայագիտութեան Ն. Մառի, որ և աղաչեմ զհանդիպողաց տառիցս. չարեաւ մի՛ յիշէք զիս և ակամայ սխալանացս անմեղադիր լերուք։